

๙๒ ปี

ศาสตราจารย์นายแพทย์ เสนอ อินทรสุขศรี

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY
3961200013

45400

DS
578.32
ส899ก
2556

เสนอ อินทรสุขศรี.
92 ปี ศาสตราจารย์นายแพทย์
เสนอ อินทรสุขศรี.

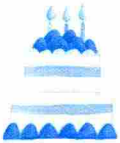
#72435
วันที่ 10 ก.ค. 58
เลขทะเบียน 45200
เลขหมู่ DS 575.32 ส899ก 2556

๙๒ ปี

ศาสตราจารย์นายแพทย์ เสนอ อินทรสุขศรี

สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

คำนึงถึง ๙๒ ปีที่ผ่านมา

๘ พฤษภาคม ๒๕๕๖ วันนี้อายุครบ ๙๒ ปีแล้วซินะ นี่ ๙๒ ปีแล้วหรือนี่ เออ. ทำไมถึงได้รวดเร็วนัก รู้สึกว่าตัวเองยังเป็นเด็กหนุ่มมาไม่นานและเป็นผู้ใหญ่เล่าเรียนจบและทำมาหากินมาหยกๆ ไม่กี่ปีนี่เอง

ตอนนี้ใครๆ คงเห็นว่าผมแก่แล้วหรือเกรงใจสักหน่อยก็ว่าผมอายุมากแล้ว แต่ผมรู้สึกตัวเองยังไม่แก่ เพียงแต่ว่า “กำลังแก่” เพราะถ้าว่าแก่แล้วก็ดีน่ะซิ แก่แล้วจะได้ไม่แก่อีก

เวลาใครถามว่าผมอายุเท่าไร ผมจะบอกเขาว่า ๙๒ ขวบ ใช้คำว่าขวบ ยังดูเป็นอายุเด็ก ถ้าบอกเป็นปี..ก็แสดงว่าอายุมากแล้ว พออายุมากขึ้นนี้จิตใจความรู้สึกนึกคิดยังคิดว่าตัวไม่ได้อายุมาก เผลอๆ ยังจะนึกว่าตัวยังเป็นเด็กหนุ่มๆ เสียอีกด้วย จิตใจไม่คิดและไม่ยอมเชื่อว่าตัววัยสูงอายุแล้ว แต่กายไม่ยอมตามใจที่คิด ชีวิตคนเราเหมือนเดินข้ามสะพานโค้ง เมื่อเดินถึงยอดโค้งแล้วก็จะต้องเดินลงสะพานไป เซลล์และเนื้อเยื่อของทุกอวัยวะและทุกส่วนของร่างกายค่อยๆ เสื่อมไป สลายไป และสิ้นไป ซึ่งจะต้องเป็นไปตามธรรมชาติชีวิต

เซลล์เนื้อเยื่อเสื่อมสิ้นไปแล้วไม่มีงอกขึ้นมาใหม่อีก อวัยวะทุกอย่างทุกที่ของร่างกายก็เหี่ยวแห้งยุบเล็กลงไป แม้แต่ผิวหนังที่ห่อหุ้มและเป็นชั้นนอกสุดทั่วไปทั้งตัวก็เหี่ยวหดและบางลง กล้ามเนื้อทุกส่วนก็เหี่ยวและเล็กลง แม้แต่กระดูกซึ่งเป็นอวัยวะที่แข็งที่สุดก็ยังบางลง ยุบลง สั้นลง ตัวก็เตี้ยลง เล็กลง.

ดูกันเพียงแค่ส่วนศีรษะเราก็จะเห็นถึงความเสื่อม ยิ่งอายุมากขึ้นทุกอย่างทุกอวัยวะก็เสื่อมมากขึ้นๆ ผมก็หงอกและร่วงไป ผมบางจนบางคนศีรษะล้าน ขนคิ้วหนวดเคราก็หงอก ตาขุ่นมัวมีต้อกระจกเกิดขึ้น จมูก เยื่อบุรูจมูกแห้งหรือบางขึ้น ไม่ค่อยได้กลิ่น ปากแห้ง ลิ้นแห้ง กินอาหารไม่รู้รส ฟันก็หักไปทีละซี่สองซี่จนหมดทั้งปาก ในที่สุด เสียงแหบแห้ง หูตึงจนหูหนวก สมองฝ่อลงทำให้ความจำเสื่อม หลงๆ ลืมๆ ความคิดนึกผิดไป อวัยวะทุกอวัยวะที่อยู่ในความควบคุมของสมองจะทำหน้าที่ผิดไปหมด

อวัยวะในส่วนต่างๆ ก็เสื่อมไป ไม่ผิดไปจากอวัยวะส่วนศีรษะเราหรอก ปอด หัวใจ ตับ ไต ไส้พุงก็เสื่อมทั้งนั้น อาการที่แสดงออกมาในการกระทำหน้าที่ของอวัยวะผิดปรกติไปหมด

ตัวเองเวลานี้ก็รู้สึกตัวดีว่า อวัยวะทุกอวัยวะ มันเสื่อมมันก็ต้องทำหน้าที่ผิดไป ทำหน้าที่อย่างเมื่อครั้งอายุยังน้อยไม่ได้หรอก จะให้มันคล่องแคล่วว่องไวไม่ได้ไม่ต้องทำอย่างใดนักหรอก เพียงเดินก็เดินเร็วๆ อย่างแต่ก่อนไม่ได้ เดินอย่างกับจะเสียศูนย์เซๆ จะล้มเสียให้ได้

อย่าว่าแต่ให้เดินเร็วๆ ไม่ได้ ให้ยืนขาเดียวเหมือนอย่างที่เคยถูกคุณครูบังคับให้ยืนขาเดียว กางแขนและคาบไม้บรรทัดก็ยืนไม่ได้ ยืนนุ่งกางเกงยังไม่ได้เลย หน้าคว่ำหรือตัวเอียงล้มเจ็บขัดยอกไปทีเดียว

เวลานี้นึกถึงแล้วว่า เมื่อเป็นเด็กเคยหัวเราะคุณย่าคุณยาย เวลากินหมาก น้ำหมากมันไหลออกมาที่มุมปากมาเลอะเทอะแก้มบ้างคางบ้าง ต้องมีผ้าเช็ดปาก ผ้าสีแดงคอยเช็ดน้ำหมาก เวลานี้ก็มาถึงคราวของเราบ้าง เวลากินอาหารก็ต้องมีกระดาษทิชชู ถือไว้คอยเช็ดน้ำแกงหรือน้ำจากอาหารไหลออกมาจากมุมปากเหมือนกัน คนเราพออายุมากขึ้นๆ ก็เป็นอย่างนี้แหละ กล้ามเนื้อที่มุมปากมันบางและหย่อนมุมปากจึงปิดไม่สนิท ของเหลวในปากก็ไหลออกมาได้

อีกอย่างหนึ่ง ที่ทำให้ตัวเองยุ่งยากลำบากบางทีนึกโกรธตัวเองที่เรื่องไม่ควรจะเป็นก็เป็น คือเวลาใส่กระดุมเสื้อ ยิ่งกระดุมที่คอเสื้อก่อนที่จะผูกเนคไท กลัดกระดุมไม่ได้ง่ายๆ ดันกระดุมให้เข้ารูกระดุม กระดุมมันลื่นไปลื่นมา กว่าจะกลัดกระดุมให้หมดก็นานจนรำคาญใจ ถือแก้วน้ำที่เปียกก็จะลื่นหลุดจากมือตกแตก อ่านหนังสือพิมพ์จะคลี่แยกแผ่นหนังสือพิมพ์ หรือคลี่แยกหน้าในหนังสือต่างๆ หรือนวนิยายก็แยกแผ่นแยกหน้าไม่ได้ ยังมีอีกหลายคนที่ไม่รู้และไม่เคยคิดถึงว่า เมื่อคนเราอายุมากขึ้นๆ ผิวหนังเราจะเสื่อมไป ที่ปลายนิ้วมือทุกนิ้วทั้งสิบนิ้วนั้นจะมีผิวหนังเสื่อมลอกไป ผิวหนังจะบาง ลายนิ้วมือที่เป็นเส้นวงๆที่เรียกกันว่าลายก้นหอยนั้นจะค่อยๆ หายไปจนไม่มีรอยลายนิ้วมือ ปลายนิ้วมือไม่มีรอยลายนิ้ว มีผิวเรียบ จับสิ่งใดจะลื่นไปหมด ยังนึกสงสัยว่าในการพิมพ์รอยนิ้วหัวแม่มือที่เรียกกันว่า “แตะโป้ง” หรือพิมพ์รอยนิ้วมือทั้งสิบนิ้วแทนการเซ็นชื่อในคนมีอายุมากแล้วนั้นจะได้ผลในการตรวจสอบ

ลายนิ้วมือหรือการทำสัญญาอย่างใดหรือไม่

เวลานี้ผมอายุ ๙๒ ปีแล้วคิดไม่ถึงชีวิตของตัวเองตั้งแต่เกิดมานานถึง ๙๒ ปีนี้ ชีวิตดำเนินมาตามธรรมชาติ ซึ่งก็ควรจะต้องมี เกิด แก่ เจ็บ ตาย ดังเช่นสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลาย ผมเกิดมาเจริญเติบโต ได้ศึกษาเล่าเรียน สำเร็จการศึกษาแล้ว ได้ทำงานทำมาหาเลี้ยงชีพ ได้แต่งงานมีลูกแล้วเริ่มต้นเสื่อมโทรมเรื่อยมาจนอายุเข้า ๙๒ ปี ผมได้รับสภาพความเป็นไปของชีวิตตามธรรมชาติ สมบูรณ์ครบถ้วนมาทุกอย่างแล้ว

ตลอดชีวิตที่ผ่านมาถึง ๙๒ ปี ผมได้ผ่านพบประสบมาแล้วทั้งความทุกข์และความสุข แต่ผมคิดว่าตัวมีโชคชะตาดี ที่มีความสุขมากกว่าความทุกข์ คงเป็นเพราะผมเกิดมาในตระกูลและครอบครัวที่ดี มีพ่อแม่ดี พี่น้องและญาติทุกคนดี ได้เล่าเรียนในสถานศึกษาที่ดี ครูอาจารย์ดี เพื่อนๆ ดี ภรรยาและลูกหลานดี อีกทั้งเกิดและเติบโตขึ้นมาในถิ่นฐานและสังคมที่ดี มีคุณธรรม

ตัวเองปิติยินดีและภูมิใจ พึงพอใจในตัวเอง ที่คอยสอนคอยเตือนตัวเอง ให้ทำแต่ความดี ละเว้นเสียในการกระทำและคิดชั่ว อย่าทำสิ่งใดให้ผู้อื่นเดือดร้อน ผมคิดแต่เรื่องที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม ผมไม่เคยเกลียดใครโกรธใคร ไม่พอใจอย่างใดก็นิ่งเสีย ให้คนอื่นเขาพูด เขาแสดง เขาทำ เพื่อที่เขาจะได้ภูมิใจตัวเขาบ้าง ผมรัก ผมชอบคนทุกคน ผมพยายามทำตัวเป็นคนมีค่า มีประโยชน์ต่อคนอื่นและสังคมเสมอ เคารพนับถือ เกรงใจทุกคนไม่ว่าเด็ก ผู้ใหญ่ คนชั้นไหน อาชีพใด ไม่ว่ายากดีมีจนอย่างไร คิดเสมอว่า อย่าเกลียด อย่าโกรธ อย่าอิจฉาใคร คนที่มีอำนาจ มีชื่อเสียง มีเงินทอง ร่ำรวยดีเด่นอย่างไร ก็เหมือนคนอื่นๆ และเหมือนเราในที่สุดก็ต้องไปสู่ที่เดียวกัน และคนรุ่นหลังไม่เคยรู้จักว่าคนรุ่นเรานี้ดีชั่วอย่างไร ไม่มีใครพูดถึงเสียด้วยซ้ำไป เมื่อใดที่เกิดความทุกข์อย่างใด ผมจะต้องคิดต้องถามตัวเอง แล้วบอกตัวเองว่า

เรามีบ้านที่อยู่อาศัย
เรามีอาหารกินไม่อดไม่อยาก
เรามีที่หลับนอนอย่างสุขสบาย
เรามีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม
เรามีห้องน้ำห้องส้วม
เรามีคนที่เรารัก และคนที่รักเรา
เราทำตนเป็นคนมีค่า เป็นคนมีประโยชน์ต่อสังคม

สารบัญ

"คำนึงถึง ๙๒ ปีที่ผ่านมา" ๐๒

บทที่ ๑ ประวัติชีวิต

- ชีวประวัติย่อ ๐๘
- การเรียน ๓๕

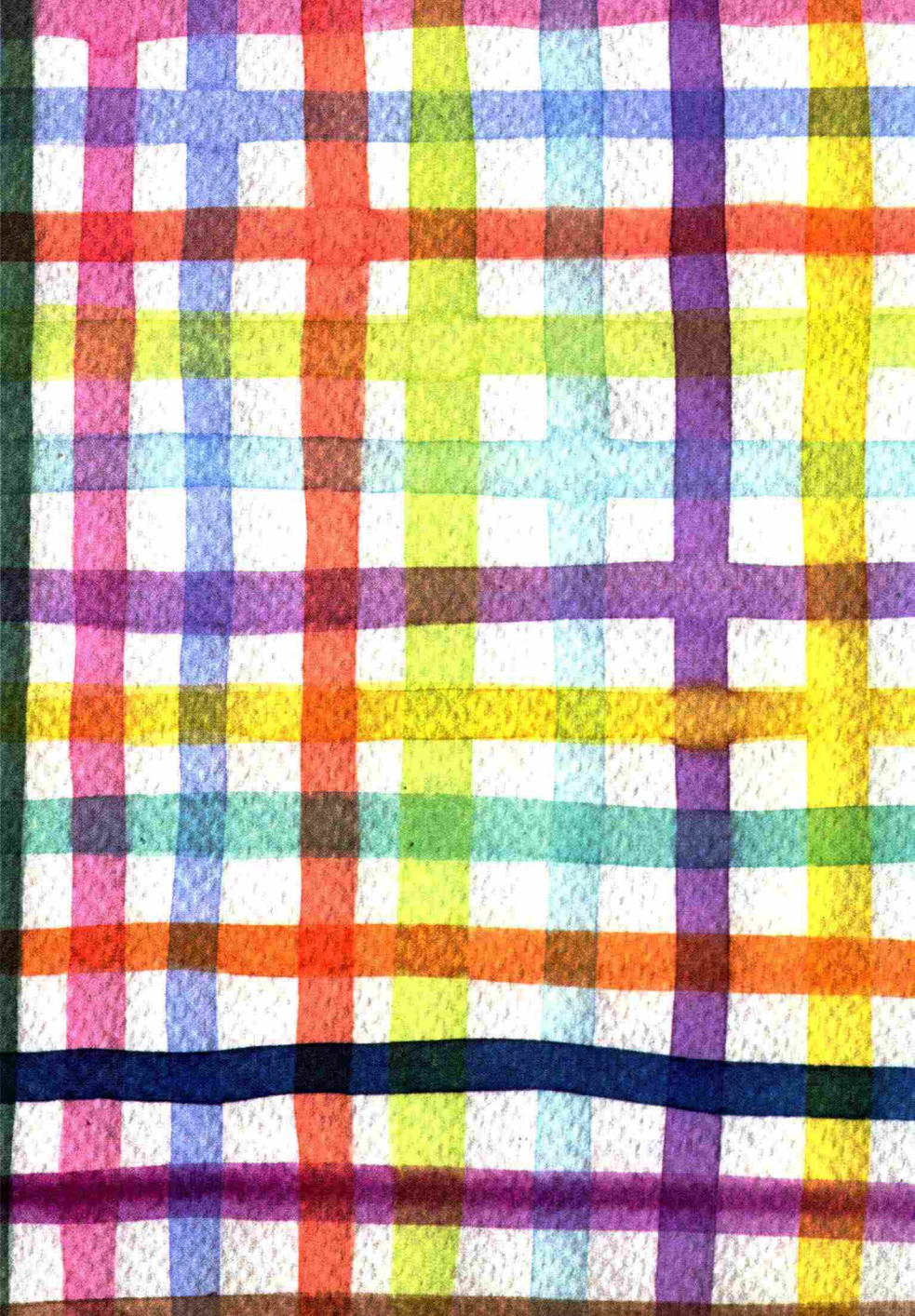
บทที่ ๒ บทความวิชาการ
(เกร็ดจากล่วมยา และปัญหาสุขภาพจิต)

- เกร็ดจากล่วมยา ๑๐๐
- ปัญหาสุขภาพจิต ๑๑๐

บทที่ ๓ หัวเราะ/หรรษา (บทความในรายการวิทยุ) ๑๔๒

บทที่ ๔ ปกิณกะ – ศิริราช ๓๐๘

บทที่ ๕ บทความ ณ ปัจจุบัน ๓๗๐

ตอน ๑

ประวัติชีวิต

- ชีวประวัติย่อ
- การเรียน

ประวัติชีวิต

ชีวประวัติย่อ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ เสนอ อินทรสุขศรี
พบ.พด (กิตติมศักดิ์), Cert.in Ped Surgery (Columbus Ohio USA)
ศัลยแพทย์ผู้ชำนาญทางกุมารศัลยศาสตร์ (ราชวิทยาลัยศัลยแพทย์)

เกิด
วันอาทิตย์ที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๔
บ้านหลังประตูชุมพล ต.ในเมือง จ.นครราชสีมา

การศึกษา

- เริ่มเรียนเองจากพวกพี่ๆ แล้วไปเรียนที่บ้านซึ่งมีครูรับสอนเด็ก ทั้งเด็กเล็ก เด็กใหญ่ ที่ไม่เคยรู้ไม่เคยเรียนหนังสือมาก่อน เรียนอยู่ปีกว่าๆ จนอ่านออกเขียนได้

- **ประถมศึกษา** โรงเรียนประจำจังหวัด (ต่อมาได้ชื่อว่า ร.ร สุรนารี) เป็นโรงเรียนสตรีประจำจังหวัด ชั้นประถมรับทั้งเด็กหญิงเด็กชาย ตั้งแต่ชั้นมัธยม ๑ ขึ้นไป รับแต่นักเรียนหญิง ชั้นประถมมี ๔ ชั้น ชั้นแรกเป็นชั้นมูล รับเด็กที่ยังไม่เคยเรียนไม่เคยรู้หนังสือเลย เมื่อเข้าเรียนอายุ ๘ ปีแล้วได้เรียนชั้น ป. ๑ เพราะอ่านออกเขียนได้บ้างแล้ว ไม่ต้องเรียนชั้นมูล จบประถม ๓ และส่งไปเรียนต่อชั้นม. ๑ ที่ ร.ร. ประจำมณฑล

- **มัธยมศึกษา-ต้น** เริ่มเรียนชั้นมัธยม ๑ ร.ร ประจำมณฑล สมัยนั้นเรียกอีกชื่อว่า ร.ร. ตัวอย่าง โดยเป็นโรงเรียนหลวงโรงเรียนแรกของมณฑลนครราชสีมา และตั้งขึ้นเป็นตัวอย่าง ที่จะตั้งโรงเรียนหลวงในจังหวัดอื่นๆ ในภาคอีสานต่อไป โรงเรียนมีการสอน จนถึงชั้นมัธยมปีที่ ๖ รับนักเรียนทั้งชายหญิงที่เข้าเรียนชั้นประถม แต่ตั้งแต่มัธยม ๑ ขึ้นไปรับเฉพาะนักเรียนชาย ปีพ.ศ. ๒๔๗๗ ร.ร. ได้ชื่อใหม่ว่า ร.ร.ราชสีมาวิทยาลัย และมีการสอนถึงชั้น ม. ๘ สุดระดับมัธยมศึกษา อยู่ ร.ร. ราชสีมาจนจบชั้นม.๕ จึงย้ายมาเรียนที่ ร.ร. สวนกุหลาบวิยาลัย จบมัธยมศึกษา ร.ร.สวนกุหลาบวิทยาลัย โดยเรียนจบชั้นม.๗ และสอบม.๘ ได้ในปีเดียวกันเมื่อต้นพ.ศ. ๒๔๘๑

- **อุดมศึกษา** สอบเข้าเรียนเตรียมแพทย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. ๒๔๘๒ เรียนเตรียมแพทย์ ๒ ปี ไปเรียนต่อวิชาแพทยศาสตร์ที่ศิริราชพยาบาล คณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล ๔ ปี (ต่อมาคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แยกออกมารวมกับวิชาแพทย์อื่นๆ เป็นมหาวิยาลัยแพทยศาสตร์ แล้วในที่สุดแยกออกมารวมเป็นมหาวิยาลัยมหิดล) ศึกษาจบวิชาแพทย์ คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดลปีพ.ศ. ๒๔๘๘ ได้ปริญญาแพทยศาสตร์บัณฑิต

ตำแหน่งหน้าที่การงานราชการ

ได้ปฏิบัติหน้าที่การงานในคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ตั้งแต่สำเร็จการศึกษาตลอดมาจนปลดเกษียณอายุราชการในปีพ.ศ. ๒๕๒๔

พ.ศ. ๒๔๘๘	ได้รับเลือกเป็นแพทย์ประจำบ้านทั่วไป (โดยเป็นอินเทิร์นแบบการศึกษาแพทย์ทางต่างประเทศ ๑ ปีก่อนที่จะได้เลือกไปปฏิบัติงานสาขาใดโดยเฉพาะ การทดลองปฏิบัติการเป็นแพทย์ประจำบ้านแบบนี้มีอยู่ ๒ ปีก็เลิกไป)
พ.ศ. ๒๔๘๙	ได้รับเลือกเป็นหัวหน้าแพทย์ประจำบ้านศัลยศาสตร์
พ.ศ. ๒๔๙๐	ได้บรรจุเป็นข้าราชการในตำแหน่งอาจารย์ศัลยศาสตร์ รับหน้าที่เป็นหัวหน้าแพทย์ประจำบ้านทั้งหมดและเป็นผู้อำนวยการนอกเวลาราชการของโรงพยาบาลศิริราช
พ.ศ. ๒๔๙๑	อาจารย์โทแผนกศัลยศาสตร์
พ.ศ. ๒๕๑๐	ศาสตราจารย์ศัลยศาสตร์
พ.ศ. ๒๕๑๐-๑๒	อาจารย์ผู้ปกครองนักศึกษา
พ.ศ. ๒๕๑๒-๑๔	เลขานุการคณะฯ
พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๒	หัวหน้าแผนกตรวจโรคผู้ป่วยนอก
พ.ศ. ๒๕๑๘-๒๒	รองผู้อำนวยการโรงพยาบาลศิริราช
พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๒	ผู้อำนวยการโรงเรียนกายภาพบำบัด
พ.ศ. ๒๕๐๐-๒๒	หัวหน้าหน่วยกุมารศัลยศาสตร์
พ.ศ. ๒๕๒๒-๒๔	หัวหน้าภาควิชาศัลยศาสตร์
พ.ศ. ๒๕๒๘	รับพระราชทานปริญญาแพทยศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (กิตติมศักดิ์)

หน้าที่และงานประจำ

- ตรวจและให้การรักษาผู้ป่วยโรงพยาบาลศิริราช ซึ่งเป็นโรคทางศัลยกรรม
- สอนวิชาศัลยศาสตร์เบื้องต้น นักศึกษาปี ๒
- สอนวิชาศัลยศาสตร์ทั่วไป และกุมารศัลยศาสตร์แก่ นักศึกษาแพทย์ปี ๓ และปี ๔
- สอนวิชาศัลยศาสตร์ และวิชาปัจจุบันพยาบาลสำหรับนักเรียนพยาบาล

กิจการงานพิเศษ

- ช่วยในการสอนการอบรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัย และสถาบันอื่นๆ เป็นประจำบ้าง บางครั้ง
- สอนผู้เข้าอบรมโครงการการศึกษาผู้ใหญ่ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สอนนักศึกษาแพทย์ทหารวิทยาลัยพระมงกุฎเกล้า
- แต่งตำรา และเป็นผู้สอนนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัย
- สอนนักศึกษาสถาบันจิตวิทยาแห่งความมั่นคง วิชา “มนุษยสัมพันธ์” หลายรุ่น
- สอนและอบรมพิเศษ ครูและนักเรียนของวิทยาลัยและโรงเรียนหลายแห่ง ปีหนึ่งหลายสถานที่หลายครั้ง

การเขียนตำรา บทความ และเอกสารทางการแพทย์

๑. ตำรา “ศัลยกรรมเด็ก”
๒. คู่มือ “วิชาปัจจุบันพยาบาล”
๓. คู่มือ “วิชาศัลยศาสตร์ระบบช่องท้อง”
๔. ความรู้เรื่อง “ผู้สูงวัย”
๕. ตำราเรียนสุขศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ ๓ (กระทรวงศึกษาอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียน) นับแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๘ เป็นต้นมา

๖. หนังสือรวมเล่มบทความ "ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยสำหรับประชาชน" กว่า ๑๕ เล่ม

๗. รายงานโรคผู้ป่วยและบทความทางการแพทย์พิมพ์ในวารสารของสมาคมแพทย์และโรงพยาบาลต่างๆ มากกว่า ๒๐ เรื่อง

๘. บทความทางการแพทย์สำหรับประชาชน ออกอากาศทางสถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์ตามสถานีต่างๆ รวมทั้งการพิมพ์ลงในสื่อสารมวลชนต่างๆ เป็นจำนวนมากกว่า ๑,๐๐๐ บทความ

การศึกษาและดูงานในต่างประเทศ

พ.ศ ๒๔๙๙ ศึกษาและดูงานวิชากุมารศัลยศาสตร์เป็นเวลา ๑ ปี ในสหรัฐฯ ที่โรงพยาบาลเด็ก เมืองโคลัมบัส รัฐโอไฮโอ

พ.ศ ๒๕๑๔ ศึกษาและอบรม "การบริหารโรงพยาบาล" ๔ เดือนในสหรัฐฯ ที่มหาวิทยาลัยคอร์เนล เมืองอิตาก้า รัฐนิวยอร์ค

ผลงานที่มีคุณค่าดีเด่น และภูมิใจ

- เป็นแพทย์ที่เริ่มแรกนำเอาวิชากุมารศัลยศาสตร์มาเริ่มต้นปฏิบัติในวงการแพทย์ไทย และเป็นแพทย์คนแรกที่ได้บรรจุวิชากุมารศัลยศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งในการเรียนการสอนวิชาแพทย์ และเริ่มขึ้นที่คณะแพทยศาสตร์ ศิริราช เป็นแห่งแรก

- ให้ความรู้สุขศึกษาแก่ประชาชนทางสื่อมวลชน โดยทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และการให้ความรู้โดยการบรรยายตามโรงเรียน สถานที่ทำงาน และที่ต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้รู้ถึงการปฏิบัติตนเพื่อเสริมสร้างความสุขให้แก่ชีวิตและป้องกันตัวให้พ้นจากโรคภัยไข้เจ็บ การให้ความรู้สุขศึกษาแก่

ประชาชนนี้ ได้ปฏิบัตินับแต่สำเร็จการศึกษาตลอดมานานกว่า ๕๐ ปีแล้ว ด้วยความสำนึกว่า วิชาสุขศึกษาเป็นวิชาหนึ่งและเป็นวิชาเดียวที่ศึกษาแล้วจะต้องใช้เป็นประโยชน์ และคุณค่าต่อชีวิตของตนและผู้อื่นได้ตลอดชั่วชีวิต จึงได้เขียนตำราสุขศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้ในการรักษาสุขภาพอนามัย โดยใช้เป็นตำราเรียนในโรงเรียนทั่วประเทศ

- ได้ทำการผ่าตัดแยกทารก "แฝดสยาม" (ซึ่งมีลักษณะเหมือนกับฝาแฝดตัวติดกัน "อิน-จัน") ออกจากกันได้เป็นผลสำเร็จ ๒ คู่

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ และเข็มช่วยราชการ

มหาวชิรมงกุฎ
ประถมาภรณ์ช้างเผือก
เหรียญรัตนาภรณ์ชั้น ๓
เหรียญกาชาดสมนาคุณชั้น ๒
เข็มช่วยราชการสาธารณสุข

รางวัลดีเด่น

๑. รางวัลยอดเยี่ยม นักศึกษาแพทย์ผู้เขียน "รายงานผู้ป่วย" ที่อยู่ในความดูแลตลอดระยะเวลาที่เรียนและปฏิบัติงานทางการแพทย์ ๒ ปี ในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ รางวัลของศาสตราจารย์นายแพทย์อวย เกตุสิงห์
๒. รางวัลแพทย์ดีเด่น ด้านการให้บริการสังคม รางวัลของมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. ๒๕๑๙
๓. รางวัลแพทย์ดีเด่น ด้านการให้บริการรักษาพยาบาล และให้ความรู้แก่ประชาชน ของแพทยสมาคมแห่งประเทศไทย
๔. รางวัลสังข์เงิน ของสมาคมนักประชาสัมพันธ์
๕. รางวัลผู้ให้ความรู้ทางการแพทย์แก่ประชาชนด้วยคุณค่าและประโยชน์ต่อ

สังคมอย่างดีเยี่ยม จากรางวัลเงินทุนเจ้าคุณมไหสวรรย์ฯ สโมสรโรตารี่ธนบุรี

๖. รางวัล "นราธิป" ของสมาคมนักเขียนปี พ.ศ. ๒๕๔๕ (รางวัลรุ่นที่ ๒)

๗. รางวัล "ศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัย" ดีเด่น สาขาบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ของสมาคมศิษย์เก่า

๘. รางวัล "มหิดลทยากร" ปีพ.ศ. ๒๕๔๙ ของสมาคมศิษย์เก่ามหาวิยาลัยมหิดลในพระบรมราชูปถัมภ์

กิจกรรมที่พึงพอใจและได้รับความสุข

๑. พึงพอใจในการอ่าน อ่านหนังสือทุกประเภท พึงพอใจมากโดยเฉพาะเรื่องความรู้ยุคเก่าของบ้านเมือง ชีวิตและ วัฒนธรรมไทยสมัยโบราณ นวนิยาย และเรื่องประเภทตลกขบขันชวนหัว

๒. พึงพอใจในงานเขียน เขียนจริงบ้างเขียนเล่นบ้าง เขียนเป็นเรื่องวิชาการ บทความ , เรื่องอ่านเล่น , ส่วนมากชอบเรื่องชวนขัน (จากการมีอารมณ์สนุกขบขันอยู่แล้ว) เขียนแล้วถ้าไม่ส่งไปทางสำนักพิมพ์ ก็จะเขียนเองเอาไว้อ่านเองเป็นส่วนมาก , นอกจากนั้นยังชอบสนุกที่จะเขียนบทละครวิทยุและโทรทัศน์ บทพากย์และตัวประกอบภาพยนตร์

๓. ชอบภาพยนตร์และการแสดงละคร (บางครั้งก็ชอบที่จะแสดงเองบ้าง)

๔. ชอบเสียงดนตรีเสียงเบาๆ โดยเฉพาะเพลงไทย พอใจในเสียงเพลงที่ขับร้อง และชอบที่จะร้องเพลงให้ตัวเองฟัง

๕. การกีฬา ชอบมากที่สุด ทั้งชมการเล่นและเล่นเอง ถ้าได้เล่นแล้วลืมทุกสิ่งทุกอย่างหมดสิ้น โดยเฉพาะฟุตบอล บาสเกตบอล รักบี้ ตระกร้อ และมวย (ทั้งมวยฝรั่ง มวยไทย แต่ไม่ใช่ช่วงเวลานี้)

บทประพันธ์อื่นๆ

๑. เขียนบทความและเรื่องสั้น ลงในวารสารและหนังสือพิมพ์หลายฉบับ
๒. เรื่องที่จัดพิมพ์เป็นเล่มแล้ว
๓. หนังสือชุดสุขภาพ “หลีกไม่พ้น” ๓ เล่ม
๔. สิทธิการิยะ – ชีวิตหนึ่งในศิริราช
๕. “คนเราตายได้กี่วิธี” ๒ เล่ม
๖. นวนิยายชุด “เพื่อนเก่า” ๒ เล่ม
๗. นิยายชุดพัฒนาการแพทย์ที่อุดรฯ เรื่อง “คนยาก” และ “เหล่าร้าย”
๘. “รวมเรื่องสั้นของหมอเหนอ”
๙. หนังสือเรื่อง “ความรู้เรื่องโรคภัยไข้เจ็บ”
๑๐. “ฉันจะเป็นผู้สูงอายุที่มีความสุข”

กรรมการและหน้าที่ในกิจการงานต่างๆ

นอกจากงานประจำทางราชการที่จะต้องทำหน้าที่ในการตรวจรักษาผู้ป่วย และการสอนนักศึกษาแพทย์ และนักศึกษาพยาบาลแล้ว ได้เคยทำหน้าที่ในการช่วยงานกระทรวง, สมาคม และสถาบันต่างๆ ดังนี้

- กรรมการสมาคมปราบวัณโรคฯ
- กรรมการสมาคมสุขภาพจิตฯ
- กรรมการสมาคมโรคเบาหวาน
- กรรมการพัฒนาทุน มูลนิธินักเรียนขาดแคลน (ม.น.ข) กระทรวงการศึกษา
- อนุกรรมการบริหารสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย
- กรรมการสอบเพื่อการประกอบโรคศิลป กระทรวงสาธารณสุข
- กรรมการสอบเพื่อเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ของสภาการศึกษา
- กรรมการแพทย์ตรวจผู้ที่จะไปศึกษาต่างประเทศ ของ ก.พ.
- กรรมการตรวจบทเรียงความประกวดเนื่องในงานรัชดาภิเษก

- ประธานกรรมการจัดงาน งานกาชาดของมหาวิทยาลัยมหิดล
- ประธานกรรมการแนะแนวการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดล
- กรรมการเผยแพร่ความรู้ทางการแพทย์ให้แก่ประชาชนของกระทรวงสาธารณสุขเป็นเวลา ๑๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๐๐-๒๕๑๐)
- ประธานกรรมการจัดปฐมนิเทศอาจารย์ใหม่ของมหาวิทยาลัยมหิดล
- ประธานจัดหาเงินทุนช่วยผู้ป่วยโรงพยาบาลศิริราชทางสถานีโทรทัศน์ เนื่องใน "วันมหิดล" (ทุกปีมานานหลายปี)
- ประธานกรรมการจัดประชุมวิชาการประจำปีคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
- กรรมการจัดงานวันอนามัยโลกของกระทรวงสาธารณสุข (เป็นอยู่ ๘ ปี)
- กรรมการ (และเป็นผู้ร่วมก่อตั้ง) ศิริราชมูลนิธิ
- ประธานกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์โรงพยาบาลศิริราช
- กรรมการแพทยสมาคมหลายสมัย ครั้งสุดท้ายรับหน้าที่เลขาธิการของสมาคม
- บรรณาธิการ จ.พ.ส.ท
- ประธานกรรมการประกวดบทเรียงความ "วันมหิดล" (เป็นอยู่นานหลายปี)
- กรรมการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์
- สมาชิกสภานิติบัญญัติและกรรมาธิการฝ่ายสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๑๗
- ที่ปรึกษาทบวงมหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๑๙
- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภามหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๑๙
- นายกสมาคมศิษย์เก่าสวนกุหลาบวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๑๔ – ๒๕๑๕
- นายกสมาคมแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไป
- รองประธานราชวิทยาลัยศัลยแพทย์
- ประธานกรรมการชมรมกุมารศัลยแพทย์
- กรรมการโครงการเฉพาะกิจ บริการผู้สูงอายุ กระทรวงสาธารณสุข

- ประธานกรรมการสอบเพื่อวุฒิบัตรและหนังสืออนุมัติบัตรของราชวิทยาลัยศัลยแพทย์ (สาขากุมารศัลยศาสตร์) และสาขาแพทย์เวชศาสตร์ทั่วไป แพทยสภา
- ประธานอนุกรรมการฝ่ายจริยธรรมของแพทยสภา ชุดที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๘–๒๕๓๘)
- อนุกรรมการบัญญัติศัพท์อุดมศึกษา (ทบวงมหาวิทยาลัย)
- ผู้อำนวยการโรงพยาบาลเทียนฟ้า (ช่วยทำหน้าที่แทนตำแหน่งผู้อำนวยการที่ขาดไป และรอรับใหม่อยู่ ๑ ปี)
- หัวหน้าฝ่ายบริการทางการแพทย์ของราชตฤณมัยสมาคม (พ.ศ. ๒๕๒๔–๒๕๔๓)

ธุรกิจพิเศษ

• รวมกลุ่มแพทย์จัดตั้ง "บริษัท กรุงเทพดุสิตเวชการ" และจัดรวมหุ้นในการก่อสร้าง "โรงพยาบาลกรุงเทพ" ซึ่งเปิดทำการในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ รับตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทต่อมาจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๓ จึงออกจากตำแหน่งประธานกรรมการบริษัท คณะกรรมการบริษัทได้มอบหน้าที่ ประธานกรรมการตรวจสอบ และประธานกรรมการสรรหา และกำหนดค่าตอบแทนต่อมาจนถึงเวลาปัจจุบัน

• บริษัท กรุงเทพดุสิตเวชการ จำกัด ปัจจุบันเป็นบริษัทมหาชนมีโรงพยาบาลกรุงเทพ ซึ่งพัฒนาเจริญก้าวหน้าในกิจการ และมีโรงพยาบาลในเครือข่ายหลายโรงพยาบาลในประเทศไทย นอกจากนั้นยังขยายกิจการถึงประเทศกัมพูชา โดยจัดตั้งโรงพยาบาลขึ้นด้วย

ชีวิตครอบครัว

คู่สมรส – น.ส. ราศรี เจริญเนติศาสตร์ (คงเดช) บุตรีคนแรกของหลวงเจริญนิติศาสตร์ เจ้ากรมพระธรรมนูญ ศาลทหาร กระทรวงกลาโหม และนางพรรษา เจริญเนติศาสตร์ (รมยานนท์)

น.ส. ราศรี สำเร็จการศึกษาได้ประกาศนียบัตรวิชาพยาบาล ของคณะพยาบาลศาสตร์ ศิริราช ปีพ.ศ. ๒๔๘๖ ปฏิบัติงานโรงพยาบาลศิริราช และย้ายเข้าปฏิบัติงานพนักงานวิทยาศาสตร์ ในภาควิชาพยาธิวิทยา จนเกษียณอายุราชการ

นพ. เสนอ และ น.ส. ราศรี จัดงานพิธีสมรสเมื่อ ๒ มีนาคม ๒๔๙๐ และมีบุตรชาย ๓ คน และลูกสาวบุญธรรม ๑ คน คือ

๑. นายจุฑาธวัช อินทรสุขศรี ปลัดกระทรวงแรงงาน
(เกษียณอายุราชการแล้ว)
สมรสกับนางพูนพิศมัย (เบญจนาค) มีบุตรหญิง ๒ คน
(๑) พ.ต. หญิง ดรรชนวรรณ เทศนธรรม
สมรสกับ พ.อ. เทวินทร์ เทศนธรรม
(๒) น.ส. วสพรรณ อินทรสุขศรี

๒. พล ต.ต.สหัสชัย อินทรสุขศรี กองการเงินกรมตำรวจ
(เกษียณอายุราชการแล้ว)
สมรสกับนางเบญจมาส (สุคันธมาลย์) มีบุตรหญิง ๒ คน บุตรชาย ๑ คน
(๑) นางสาวศศิธรินทร์ อินทรสุขศรี
สมรสกับ นายปกาสิต วานิชกุล มีบุตรชาย ๒ คน
• ด.ช. ฐปนวัฒน์ วานิชกุล
• ด.ช. ญาณวุฒิ วานิชกุล
(๒) ร.ต.อ.หญิง ประติชญา อินทรสุขศรี
สมรสกับ พ.ต.ต. สุวัฒชัย ศรีทองสุข มีบุตรหญิง ๑ คน
• ด.ญ. ปราณปริยา ศรีทองสุข
(๓) นายฉมาพล อินทรสุขศรี

๓. นายณัฐดนัย อินทรสุขศรี
สมรสกับ นางเพ็ญธิตา (กรรณสูต) มีบุตรหญิง ๑ คน บุตรชาย ๑ คน
(๑) น.ส. ณัฐธิตา อินทรสุขศรี
(๒) ด.ช. ฐตรัชต์ อินทรสุขศรี

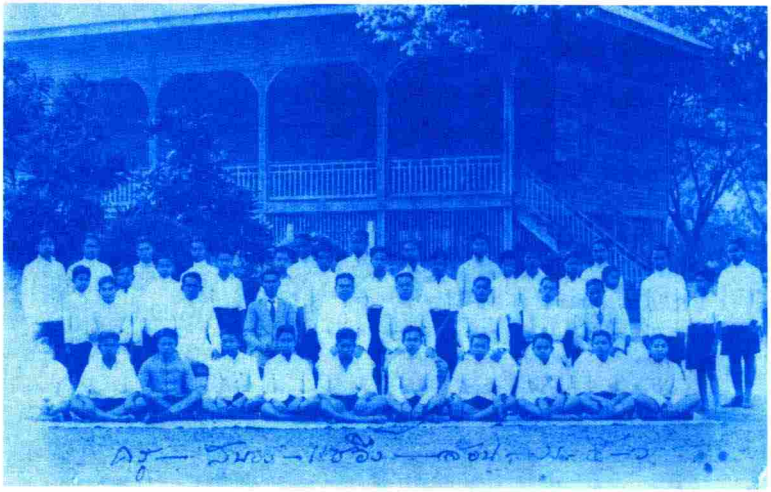
๔. นางสาวอมราภรณ์ ปัทม์แก้ว (โอปอ)
ได้ฝากตัวเป็นลูกสาวบุญธรรมที่โรงพยาบาลกรุงเทพ

นางราศรี อินทรสุขศรี ป.พ.ต.ม.
ถึงแก่กรรมเมื่อ วันที่ ๒๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๗
จวบอายุได้ ๖๓ ปี ๑ เดือน ๒ วัน

รวมภาพนายแพทย์เสนอ

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY
3961200013

84 ป
หมอหมอ

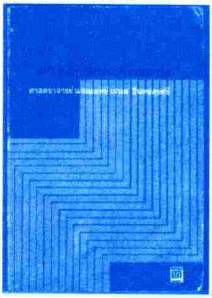

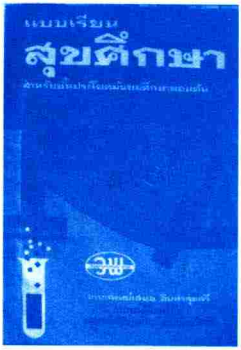
ผลงานนายแพทย์เสนอ

ปวดศีรษะ

เรื่องของหนอแหน่ง
khunmaebook.com

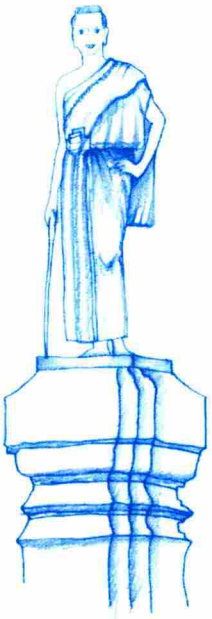

สุขศึกษา
(วิพ)

ดั่งความฝัน

ศัลยกรรมเด็ก

" นครราชสีมา "

ถิ่นเกิด – บ้านเก่า

นครราชสีมา เป็นเมืองที่รวมอยู่ในพวกเมืองภาคอีสานใต้ ชื่อเมืองอาจแยกเป็นคำออกมาได้เป็น นคร + ราช + สีมา ซึ่งแปลความหมายได้ว่า "เมืองใหญ่อันเป็นขอบขันฑสีมาของราชอาณาจักร"

นครราชสีมา มีอีกชื่อหนึ่งซึ่งมักจะเรียกกันในหมู่คนทั่วไปว่า โคราช เคยมีผู้ใหญ่ให้ความเห็นว่า การเรียกชื่อเมืองนี้ว่าโคราช คงจะเพี้ยนมาจากชื่อเมือง โคราฆปุระ (GORAKHPUR) ซึ่งเป็นเมืองในแคว้นเดียวกับเมืองอโยธยา (AYODHYA) ในอินเดีย

โคราชนี้ไม่ได้มาจาก โคราฆปุระ หรือ โคราคบุรี อย่างที่เคยมีคนพูดเดากันมา และชื่อเมืองนครราชสีมาก็ไม่ใช่มีชื่อจากเรื่องเล่ากันมาถึงว่า มีคนฆ่าราชสีห์ตายแล้วหาบคอนเอาหนังราชสีห์มาจนถึงเมืองยังไม่มีชื่อ เลยให้ชื่อว่านครราชสีมา

ความเป็นมาของเมืองโคราชและนครราชสีมามีประวัติดังนี้

ปีเถาะ พระพุทธศักราช ๑๑๕๐ มอญจากทวาราวดีได้เข้ามายึดครองบริเวณแม่น้ำมูลตอนบน ซึ่งเป็นที่ของพวกขแมร์ครองอยู่ แล้วตั้งอาณาจักรทวาราวดีใหม่ขึ้นมาเป็นแคว้น "ศรีจนาศ" มีเมืองหลวงชื่อเมืองเสมา (ปัจจุบันอยู่ในบริเวณตำบลคลองขวาง อ.สูงเนิน จ. นครราชสีมา) แต่ชาวพื้นเมืองเรียกว่า "เมืองสิม" เรียกชาวเมืองว่า "ชาวสิม"

ปีระกา พระพุทธศักราช ๑๔๓๒ พระเจ้ายโสวรมันที่ ๑ ของขแมร์เจนละแผ่อำนาจ ข้ามภูเขาดองเรก มายึดครองเมืองพิมานบุรี (ขแมร์เรียกภีมปุระ) ของแคว้นศรีจนาศ แล้วเกรงว่าพวกขแมร์และชาวสิมในเมืองเสมาจะลอบโจมตี จึงได้ตั้งกองรักษาด้านขึ้นเขา โดยสร้างเป็นปราสาทหิน แต่ต้องการที่จะปกปิดความมุ่งหมายจึง

พูดบอกว่าสร้างขึ้นเป็นที่สวดมนต์ และตั้งชื่อว่า "เทวาศรม" (เวลานี้คือปราสาทพนมวัน) แล้วต่อมาจึงส่งข้าราชการมาปกครองที่ปราสาทพนมวัน แต่ยังไม่ได้รุกรานมาถึงเมืองเสมา แต่เพียงคุมเชิงอยู่

พวกขแมร์ได้ยินคนพื้นเมืองเรียกชาวเมืองเสมาว่า ชาวสิม ก็เรียกตามออกเสียงว่า ซิม (ชาวอีสานเรียกโบสถ์ที่มีใบเสมาว่า สิม) และขแมร์เรียกคนไทยว่าซิม มาจนทุกวันนี้ และเพี้ยนไปเป็นเซียม, เสียม, สยาม (สมัย ร.๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทำสัญญากับฝรั่ง ก็ใช้คำว่าสยามนำ)

ปีเถาะ พระพุทธศักราช ๑๔๘๖ พระเจ้าหรรษาวรมันที่ ๒ ส่งกองทัพขแมร์มาขับไล่มอญจากเมืองเสมาไป แต่ไม่ได้ทำลายเมืองเสมา ขอมเห็นว่าเมืองเสมาเป็นเมืองใหญ่ มีผู้คนมากจะต้องปกครองอย่างใกล้ชิด จึงสร้างเมืองใหม่ขึ้นใกล้ๆ เมืองเสมา โดยเกณฑ์ชาวพื้นเมืองมาสร้างเมือง อ้างว่าเป็น "วรราชอาชญา" หรือ "พระราชอาญา" ชนพื้นเมืองจึงเรียกเจ้านายชนชั้นปกครองว่า "อาญา" ติดปากมาจนทุกวันนี้ เมื่อชาวพื้นเมืองไปตัดหิน ขนหินจากภูเขาบ้านคลองตะแบกมาสร้างเมืองใหม่แล้ว ชาวพื้นเมืองเรียกชื่อเมืองนั้นว่า "เมืองอาญา" คือเมืองของเจ้านายแขมร์เมื่อสร้างเมืองแล้ว ก็ตั้งชื่อเมืองตามที่ตนนิยม โดยใช้คำว่า "นะคอระ" นำหน้า แล้วเอาชื่อที่ชาวพื้นเมืองนิยมเรียกตามหลัง ชื่อเมืองจึงเรียกว่า "นะคอระอาชญา" แล้วต่อมาเสียงหดลงเป็น "นะคอราช" (คำว่า นะคอ ฝรั่งได้ยินเป็น อังคอ ดังนั้น คำว่านครวัดฝรั่งจึงเรียกว่า "อังกอวัด")

ต่อมาเมื่อไทยได้ยึดครองเมืองนะคอราช แล้วคำว่านะคอราชก็ได้เรียกเพี้ยนง่ายๆไปว่า " โคราช" เมืองโคราชห่างจากเมืองเสมาไปทางตะวันออกเฉียงใต้ ๑๕๐ เส้น (ประมาณ ๖ กิโลเมตร) นครราชสีมาจึงเป็นเมืองที่มีชื่อของเมืองนะคอราช (โคราช) กับเมืองเสมารวมกัน โคราชซึ่งเป็นเมืองโบราณมาแต่ดั้งเดิม และอยู่ใกล้เมืองเสมาปัจจุบันนี้ร้างไปหมดแล้ว

ปีวอก พ.ศ. ๒๑๙๙ สมเด็จพระนารายณ์มหาราช เสด็จขึ้นครองราชย์กรุงศรีอยุธยา ทรงมีพระราชดำริว่า ดินแดนทางภาคอีสานเป็นฉนวนที่จะป้องกันพวกขแมร์ (เขมร) ลาว ญวน ไม่ให้รุกรานถึงอยุธยา และคอยควบคุมพวกเขมรที่อยู่ตามป่าดงได้ เวลานั้นมีเมืองโคราช เมืองเสมา กับเมืองพิมายอยู่เป็นสำคัญแล้ว แต่ก็ควรจะตั้งเมืองหน้าด่านที่แข็งแรงมั่นคงกว่าเมืองที่มีอยู่ จึงได้โปรดให้ช่างชาวฝรั่งเศส

ออกแบบเมืองให้มีป้อมปราการแบบฝรั่งมาให้ทอดพระเนตร ช่างชาวฝรั่งเศสได้ออกแบบเมืองตามพระราชประสงค์ และเป็นที่พอพระทัย

ลุปีขาล พ.ศ ๒๒๖๕ โปรดเกล้าฯ ให้พระยายมราช (สังข์) เป็นแม่กองเกณฑ์ช่างไปจากกรุงศรีอยุธยา และเกณฑ์แรงงานจากเมืองโคราช และเมืองเสมาให้สร้างเมืองใหม่ตามแบบที่ช่างฝรั่งเศสออกแบบไว้ เมืองใหม่ที่จะสร้างนี้ เลือกเอาที่ที่ห่างจากเมืองโคราชเก่านั้น มาทางทิศตะวันออกราว ๘๐๐ เส้น (เมืองนี้สร้างโดยวางผังเมืองอย่างเดียวกับเมืองลพบุรีที่จะสร้างขึ้นใหม่ในสมัยเดียวกัน)

เมืองใหม่นี้สร้างเป็นรูปสี่เหลี่ยมกองเภรี (สี่เหลี่ยมผืนผ้า) กว้าง ๒๕ เส้น ยาว ๔๓ เส้น (๑,๐๐๐ เมตร x ๑,๗๐๐ เมตร) พื้นที่ประมาณ ๑,๐๐๐ ไร่ สร้างกำแพงเมืองรอบพื้นที่ ความยาวโดยรอบยาว ๒,๖๑๐ วา (๕,๒๑๘ เมตร) บนกำแพงให้มีเสมาโดยรอบ (เสมาแบบเดิมที่เขียนไว้ เป็นเสมาแบบฝรั่งคือมี รูปสี่เหลี่ยม พระยายมราชแก้ให้เป็นแบบเสมาไทย) เสมาเหนือกำแพงโดยรอบมีทั้งสิ้น ๔,๓๐๒ ใบ มีป้อมปืนใหญ่ ๑๕ ป้อม มีประตูเมือง ๔ ประตู แต่ละประตูอยู่ตรงกลางกำแพงเมืองแต่ละด้าน (ประตูมีบานประตูไม้ใหญ่ ๒ บานเปิดปิดได้)

เหนือประตูสร้างเป็นซุ้ม หรือหอรักษาการณ์อยู่บนเชิงเทิน ทำเป็นรูปเรือน (เรียกว่า คฤห หรือ คฤหาสน์) หลังคามุงกระเบื้องสีแดง มีช่อฟ้าใบระกา ๒ ข้าง คฤหาสน์ มีบันไดเป็นทางขึ้นลงหอทางด้านในกำแพง ข้างบันไดมีช่องเดินสารขนาดตัวคนลอดช่องออกไปนอกกำแพงได้ การขึ้นลงช่องนี้ ต้องใช้สายสะแหรกโยง ซึ่งจะมีคนข้างในกำแพงคอยควบคุม

ประตูเมืองกลางกำแพงเมืองที่มีอยู่ทั้งสี่ทิศ คือ

ประตูพลแสน (หรือประตูน้ำ) อยู่ทิศเหนือ

ประตูไชยณรงค์ (หรือประตูผี) อยู่ทิศใต้

ประตูพลล้าน อยู่ทิศตะวันออก

ประตูชุมพล อยู่ทิศตะวันตก

เมืองใหม่นี้ ใช้เวลาสร้างอยู่ ๓ ปีก็เสร็จ (คงราวๆ ปี พ.ศ. ๒๒๑๘) ในเมืองมีสระน้ำที่เก็บน้ำไว้ให้ชาวบ้านใช้อยู่ ๔ สระ คือ สระแก้ว สระแมว สระขวัญ และสระบัว

เมื่อสร้างเมืองใหม่นี้เสร็จลง พระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานนามเมืองใหม่นี้

โดยเอาชื่อเมืองโคราช และเมืองเสมา มารวมกันเป็น “นครราชสีมา” แล้วเกณฑ์ชาวเมืองโคราช และเมืองเสมา มาอยู่กันที่เมืองใหม่ ผู้คนมาสร้างบ้านเรือนอยู่กันทั้งในเมืองและนอกเมือง ทรงโปรดให้พระยายมราช (สังข์) เป็นเจ้าเมืองคนแรก ต่อมาพระยายมราช (สังข์) ได้บรรดาศักดิ์เป็น พระยากำแหงสงครามวิริยาภักดี (เวลานี้เมืองโคราชเดิมรกร้างหมดสิ้นไป ส่วนเมืองเสมารกร้างผู้คน แต่ก็ยังพอรู้ตำแหน่งแหล่งที่ว่าอยู่ที่ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน)

เวลานั้นเมืองนครราชสีมามีเมืองขึ้น ๕ เมือง ได้แก่ เมืองจันทึก เมืองชัยภูมิ เมืองพิมาย เมืองบุรีรัมย์ และเมืองนางรอง ต่อมาได้ตั้งเมืองขึ้นอีก ๙ เมืองได้แก่ เกษตรสมบูรณ์ ภูเขียว ชนบท บำเหน็จณรงค์ จตุรัส พุทไธสง ประโคนชัย รัตนบุรี และปักธงชัย โดยเมืองนครราชสีมาขึ้นแก่อยุธยา ในรัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เคยโปรดเกล้าฯ ให้พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จมาดูทำเลเมืองนครราชสีมา เพื่อจะย้ายเมืองหลวงมาอยู่ที่นครราชสีมานี้ เพราะทรงเห็นว่าเป็นเมืองที่มีชัยภูมิดีมาก แต่เมืองนครราชสีมามีข้อเสียอยู่ที่ว่า มักขาดน้ำ ยิ่งถึงฤดูร้อนจะแล้งน้ำอย่างมาก จึงล้มเลิกเรื่องที่ทรงคิดจะย้ายเมืองหลวง

มีเรื่องที่จะต้องพูดถึงความผิดแปลกแตกต่างไปจากชาวไทยอื่นๆ คือถ้อยคำสำเนียงการพูดจา ของชาวโคราช ซึ่งจะมีถ้อยคำภาษา และสำเนียงเสียงพูดจามีเอกลักษณ์โดยเฉพาะ ไม่เหมือนถ้อยคำและสำเนียงคนไทยภาคใดไม่เหมือนไทยเมืองกรุง ไม่เหมือนลาว หรือเสียงพูดของคนอีสานทั่วไป การที่คนชาวเมืองโคราช มีถ้อยคำสำเนียงเสียงพูดโดยเฉพาะนี้ เข้าใจว่าคงจะมีเหตุผล ความเป็นไปดังนี้

สมัยที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี และในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชนั้น บรรดาเจ้านายทั้งหลาย อยู่ในตระกูลชาวเมืองสุพรรณบุรี สำเนียงของการพูดจา จึงเป็นสำเนียงคนสุพรรณ พูดได้ว่าสำเนียงสุพรรณบุรีเป็นสำเนียงของคนชาวกรุง (ไม่ใช่ภาษาคนเมืองหลวงอย่างเวลานี้) สำเนียงสุพรรณบุรี เป็นสำเนียงพูดของคนสุพรรณบุรี เพชรบุรี ราชบุรี และนครปฐม ซึ่งถือว่าเป็นสำเนียงพูด “ภาษาเมืองหลวง” คนกรุงเทพฯ เคยพูดล้อเลียนว่าเสียงพูดดังกล่าว นั้นมีสำเนียง “เหน่อๆ” แต่รู้ไว้เถอะนั่นแหละคือสำเนียงชาวกรุง คนเมืองหลวงเดิม

เมื่อสร้างกรุงศรีอยุธยาใหม่ๆ บรรดาพวกช่าง พวกควบคุมงาน พวกมาเกณฑ์คน และควบคุมดูแล พวกคนที่เกณฑ์มาจากเมืองโคราช และเมืองเสมาให้มาสร้าง

เมืองใหม่ รวมทั้งพวกคนที่เป็นพวกชาวกรุง ที่มาช่วยสร้างเมือง ล้วนแต่เป็นพวกที่มาจากเมืองหลวง เมื่อสร้างเมืองนครราชสีมา หรือโคราชใหม่เสร็จสิ้นแล้ว ก็จะมีพวกเจ้านาย ข้าราชการ และพวกชาวกรุง มาควบคุมดูแลเมือง และผู้คนที่มาอยู่เมืองใหม่ และอาจมีพวกชาวกรุงที่มาช่วยสร้างเมืองตกลงใจที่จะอยู่เมืองใหม่นี้โดยไม่ขอกลับคืนเมืองกรุง คนเหล่านี้ก็ล้วนแต่พูดสำเนียงสุพรรณ ต่อๆ มาคนสำเนียงสุพรรณซึ่งมาอยู่รวมหมู่กันกับชาวบ้านเมืองเก่าที่พากันย้ายมาอยู่เมืองใหม่ และผู้คนที่อยู่ดินแดนใกล้เคียง มีพวกเขมร ลาว ญวน มอญ และชนพื้นเมืองอื่นๆ ย้ายเข้ามาอยู่เมืองนครราชสีมา มารวมกันมีการติดต่อสัมพันธ์กัน ทำให้สำเนียงสุพรรณซึ่งเป็นสำเนียงของผู้คนฝ่ายปกครองที่มีอิทธิพลต่อชนพื้นเมืองเดิม ทำให้เสียงคนพื้นเมืองเดิม ผสมกับเสียงสุพรรณ และเมื่อผสมปนเปกับเสียงภาษา ชนชาติอื่นๆ ด้วย สำเนียงพูดราวๆ กันจนเป็นสำเนียงโคราชโดยเฉพาะ สำเนียงโคราช จึงผิดแปลกไปจากคนอีสานอื่นๆ และคนภาคอื่นๆ ทุกภาค แต่คนโคราชรุ่นใหม่ทุกวันนี้จะพูดกันด้วย ถ้อยคำสำเนียงชาวกรุง (ภาษาหนังสือที่อ่านก็เป็นภาษาที่ออกเสียงชาวกรุง) คนรุ่นใหม่ส่วนมากไม่รู้คำพูด และพูดสำเนียงโคราชไม่ได้ หรือได้ ก็ไม่มีสำเนียงถูกต้อง

เมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ เป็นวันที่ผมเกิด ผมเกิดที่โคราช เกิดภายในเมืองโคราช คือเกิดอยู่ข้างในกำแพงเมือง และหลังประตูชุมพล ที่บ้านตอนสุดถนนจอมพล มุมด้านทิศใต้ของถนนที่จะผ่านประตูชุมพลออกไปนอกกำแพงเมือง บ้านเป็นร้านค้าชั้นเดียว เป็นห้องแถว ๔-๕ ห้องเปิดถึงกัน หลังห้องแถวที่เป็นร้านค้านี้จะเป็นที่กว้างขวางมาก ภายในที่เป็นเรือน เป็นตึกดิน และมีต้นไม้ปลูกร่มรื่นดี มุมถนนตรงข้ามกับบ้านที่ผมเกิด ก็เป็นห้องแถวร้านค้าเหมือนกัน

เมื่อผมเกิดนั้น รกและสายรกที่ตัดออกไปเขาใส่ในหม้อดิน และเอาไปฝังที่โคนต้นยางต้นหนึ่ง ซึ่งมีอยู่ ๕-๖ ต้น บริเวณที่ว่างทางด้านทิศใต้ข้างประตูทางออกของประตูชุมพล บริเวณที่นี้จะเป็นที่ตลาดเช้า สายแล้วก็เลิกกันไปหมด

เมื่อผมเกิดมาผมมีพี่เลี้ยงคนหนึ่ง และแม่นมคนหนึ่ง พี่เลี้ยงนั้นอายุมากแล้ว อายุราวๆ เดียวกับพ่อ แกเลี้ยงดูผมเหมือนกับแม่แท้ๆของผม ตั้งแต่เล็กจนโตผมเรียกว่าแม่ แกเอาใจใส่เลี้ยงดูผม สั่งสอนให้เงินให้สิ่งของที่ต้องการตลอดมา จนผมแต่งงานและมีลูกคนแรกแล้ว แกถึงตายจากผมไป

ตั้งแต่เกิดมาผมก็เห็นประตูชุมพล หอที่อยู่เหนือประตูที่เรียกว่า คฤหาสน์และ

กำแพงเมืองที่มีใบเสมาติดอยู่บนกำแพงเป็นระยะๆ ประตูชุมพลนี้เมื่อเป็นเด็ก ผมเห็นว่าประตูใหญ่โตมโหฬารมาก แต่ประตูเป็นช่องว่างเปิดอยู่ทั้งวันทั้งคืน ไม่เห็นมีบานประตูที่เปิดปิดประตูเลย ไม่รู้และก็ไม่เคยถามใครว่าบานประตู ๒ บานหายไปไหน หรือเก็บไว้ที่ไหน หรือว่าผุพังไปหมดแล้ว ประตูชุมพลซึ่งเวลานี้จะมีวงเวียนและมีอนุสาวรีย์คุณย่าโมตั้งอยู่ หน้าประตูด้านนอกเมืองนั้น ก็ยังคงเป็นช่องประตู เปิดอยู่ตลอดเวลาตลอดมา

ตั้งแต่เกิดมาและจำความได้ ผมพอจะรู้ว่าเมืองโคราช แม้แต่ภายในกำแพงเมือง บ้านเมืองยังไม่เจริญ ผู้คนยังมีจำนวนน้อย ถนนหนทางสายใหญ่ที่ผ่านกลางเมือง ตั้งแต่ประตูชุมพลถึงประตูพลล้าน (ประตูตะวันออก) คือถนนจอมพล นับว่าเป็นถนนสายที่เจริญที่สุดกว่าถนนสายอื่น แต่ก็ยังเป็นถนนดินแดงปนอิฐ และหินเป็นก้อนๆ โตบ้างเล็กบ้าง ถนนจึงไม่เรียบ นานๆ บนถนนจะมีกองเกวียนสัก ๓-๔ คันตามๆ กันผ่านไปมา ผู้คนที่จะเดินอยู่ตามท้องถนนก็ไม่ค่อยมีมาก เมืองเงียบสงบดี หลังประตูชุมพลและตามแนวหลังกำแพงเมืองก็เป็นถนน แต่เป็นถนนดินปนทราย แนวของถนนตรงกันข้ามแนวกำแพงเมือง ก็เป็นแนวเขตบ้านที่ผู้คนอยู่อาศัย และไม่มีร้านค้าอย่างใดเลย

รอบด้านกำแพงเมืองทั้ง ๔ ด้านเป็นคูเมือง คูเมืองบางตอนตื้นเขินจนเห็นพื้นใต้น้ำ โดยเฉพาะในหน้าแล้ง น้ำในคูเมืองจะลดน้อยลง พอฤดูฝนจะมีน้ำมากสมบูรณ์ทั่วๆคูเมืองจะมีบัวหลวง ปลูกเห็นอยู่เต็มคู บริเวณที่ด้านหลังประตูชุมพล และกำแพงเมืองทางซีกตะวันตกจนถึงราวๆ แนวเขตวัดบึง มีสภาพบ้านเรือน ห้องแถวร้านค้า ๒ ฝั่งถนนจอมพลตลอดแนวถนน พูดได้ว่าที่ในพื้นที่บริเวณดังกล่าว คือราวบริเวณที่ทางตะวันตกของที่ในกำแพงเมืองราว ๑ ใน ๔ ส่วน ของเมืองที่นับว่าเป็นบริเวณที่คิดว่าเจริญที่สุดของเมือง เลยจากเขตวัดบึงไปความเจริญลดลงไปตามลำดับ และเมื่อเลยจากศาลเจ้าพ่อหลักเมืองไปทางทิศตะวันออกจนถึงประตูพลล้าน จะเป็นบ้านที่อยู่ของชาวเมืองและมีสวนมีต้นไม้ใหญ่เสียเป็นส่วนใหญ่ พูดได้ว่าที่บริเวณด้านตะวันตกหลังประตูชุมพลมาไม่มากนัก จะเป็นบริเวณที่เจริญที่สุดของเมืองโคราชและบริเวณหลังประตูชุมพลมาจนถึงวัดบึง ซึ่งเป็นบริเวณจริญกว่าบริเวณอื่นๆ นี้ เป็นห้องแถวร้านค้าและบ้านที่อยู่อาศัยของพวกญาติพี่น้องของพ่อ มีทั้งญาติพี่น้องแท้ๆ ญาติห่างๆ และมิตรสนิทสนมที่เคารพนับถือกัน และรักใคร่ชอบพอกันเสมือนญาติ

นับตั้งแต่ผมเกิดมาจนเติบโต ไม่เคยรู้เลยว่าบรรพบุรุษเป็นใคร เริ่มมาอยู่ในเมืองโคราชเมื่อใด มีญาติพี่น้องอยู่ที่ไหน เป็นคนที่มีเชื้อชาติไทยแท้ๆ หรือเชื้อชาติใดอื่น พ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ไม่มีใครเคยพูดบอกเล่าให้ฟัง ไม่มีใครพูดถึงให้พวกลูกหลานรู้ และไม่มีใครบันทึกถึงบรรพบุรุษ ญาติพี่น้อง วงศ์ตระกูลดั้งเดิมเอาไว้เลย

พวกเรารุ่นลูก ก็รู้กันเพียงแต่ว่าบรรพบุรุษดั้งเดิมมาตั้งรกรากถิ่นฐาน อยู่ที่โคราชนานแล้ว แต่จะเริ่มมาอยู่เมื่อใด ไม่มีใครพูดเล่ากัน เมื่อมาอยู่โคราชนั้นมารวมอยู่กันแถวๆ บริเวณด้านหลังประตูชุมพล รวมอยู่ในบริเวณตะวันตกของเมือง มีอาชีพค้าขาย พวกญาติพี่น้องส่วนใหญ่มีที่อยู่บ้านเรือนใกล้ชิดติดกัน เวลานานต่อมาระยะหนึ่ง ญาติพี่น้องบางครอบครัวอพยพออกไปจากโคราช มีครอบครัวส่วนใหญ่ที่อพยพไปเริ่มตั้งรากฐานกันอยู่ที่ศรีสะเกษ ครอบครัวบางครอบครัวไปอยู่ตามเมืองอื่นๆ ทางภาคอีสาน ที่เลยไปมีหลักฐานของครอบครัวที่ประเทศลาวก็มี นานๆ ต่อมาพวกลูกหลานคนรุ่นหลัง ก็ค่อยๆ ห่างเหินกัน ไม่รู้จักกันและเป็นคนมีวงศ์ตระกูลใหม่กันไปหมด ต่างก็ไม่รู้จักต้นตระกูลของตัว

เมื่อราว ๘-๙ ปีมานี้ มีญาติอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน เป็นลูกของครอบครัวหนึ่งซึ่งเป็นญาติพี่น้องกันและย้ายครอบครัวไปตั้งหลักฐานอยู่ที่เมืองศรีสระเกษและตั้งนามสกุลว่า “สีลวนิช” เขาส่งหนังสือเล่มเล็กๆ เรื่อง “ไทยโคราชในเมืองศรีสะเกษ” มาให้ เป็นหนังสือที่มีบันทึกจากการบอกเล่าของพ่อแม่ และญาติผู้ใหญ่ของเขารวมทั้งการค้นคว้าสอบถามจากคนแก่คนเฒ่าที่อพยพไปจากโคราชรวมพิมพ์ขึ้นเป็นหนังสือในวันเกิดของเขา

ในหนังสือมีบันทึกไว้ถึงบรรพบุรุษที่เริ่มมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เมืองโคราช และต่อมาเมื่อมี พ.ร.บ. ให้ราษฎรต้องมีนามสกุล พวกญาติพี่น้องที่มีครอบครัวแยกออกไปและอพยพไปอยู่เมืองอื่นนั้นก็ได้แยกกันตั้งนามสกุลมี ๔ นามสกุล คือ อินทรสุขศรี สีลวนิช พุ่มชุมพล และ สุวรรณศิริ

เนื้อหาตอนสำคัญในหนังสือ “ไทยโคราชในเมืองศรีสะเกษ” มีอยู่ดังนี้ ...

บรรพบุรุษดั้งเดิมอยู่ที่อำเภอหูเซี้ย (ปัจจุบันเป็นจังหวัดเตี่ยอัง) ใกล้เมืองซัวเถา มณฑลกวางตุ้ง ประเทศจีน ว่ากันว่าคนเมืองหูเซี้ยเป็นพวกแต้จิ๋ว พูดแต้จิ๋วมีสำเนียงไพเราะอ่อนหวานมาก เมืองหูเซี้ยอุดมไปด้วยงานปักผ้าไหม ปักดิ้นชุดแสดงอุปรากรจีน ปักผ้าหน้าโต๊ะไหว้เจ้า และผ้าม่านงานมงคลต่างๆ อย่างปราณีต สวยงาม

มาแต่โบราณ บรรพบุรุษของพวกเราได้เดินทางมาอยู่เมืองไทย จนมีลูกหลานเกิดขึ้นมาก

ประวัติที่มีการตั้งตระกูลกันนั้นเหล่านี้รู้กันมามีดังนี้ เริ่มแต่นายปุ๊ก แซ่โล้ว ลูกจีนเกิดในเมืองไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๗ (อยู่ในสมัยรัชกาลที่ ๓) บรรพบุรุษดั้งเดิมของนายปุ๊ก นั้นคิดว่า คงจะอพยพมาจากเมืองจีนและมาอยู่ในเมืองไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๒ และมาตั้งหลักฐานอยู่ที่โคราช ในบริเวณหลังประตูชุมพล ถึงหน้าวัดบึง ซึ่งเป็นย่านการค้าของเมืองนครราชสีมา

นายปุ๊กเป็นลูกจีนที่เกิดในเมืองไทย (โคราช) ต่อมาได้แต่งงานกับนางมี แซ่เล้า (หลานจีน) นายปุ๊กและนางมี มีที่ทำมาค้าขายอยู่หลังประตูชุมพล มีบุตรธิดา รวม ๖ คน

นายปุ๊ก เกิด พ.ศ. ๒๓๗๗ ตาย พ.ศ. ๒๔๕๐

นางมี เกิด พ.ศ. ๒๓๘๐ ตาย พ.ศ. ๒๔๖๓

บุตรและธิดา ๖ คน มีครอบครัว ดังนี้

๑. นางลอย แต่งงานกับนายสุก ลูกๆ ต่อมาเริ่มสกุล อินทรสุขศรี

๒. นายทองอินทร์ แต่งงานกับนางเป๊ะ (ต้นสกุล สีลวนิช)

๓. นางคำ (ไม่ทราบชื่อสามี) มีบุตร-ธิดา รวม ๓ คน

๔. นายอู๊ด (ไม่ทราบชื่อภริยา) มีธิดา ๒ คน

๕. นางพุ่ม แต่งงานกับ นายเฉียวเก แซ่อึ้ง มีบุตรธิดาด้วยกัน ๔ คน ต้นสกุล พุ่มชุมพล

๖. นายจันทร์ ไม่มีบุตร

ฯลฯ

(มีลูกหลานรุ่นอื่นต่อมาที่ตั้งสกุลอีกสกุลหนึ่งว่า “สุวรรณศิริ”)

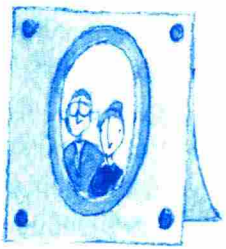
พิจารณาวันระหว่าง นางลอย กับนายสุก (ซึ่งเป็นปู่-ย่า ของผม) นางลอยนั้นเป็นลูกจีน แต่งงานกับนายสุก เสียดายที่ไม่รู้ว่านายสุกมีเชื้อชาติอะไร ลูกเต้าใครมีญาติพี่น้องเป็นใคร มีอาชีพอย่างใด ไม่มีใครพูดให้รุ่นหลังรู้กันเลย ผมเองคิดอยู่อย่างหนึ่งว่า ปู่เป็นลูกหลานไทยหรือจีน และยังคิดเอาเองว่าน่าจะเป็นลูกคนจีน คนจีนนั้นเป็นห่วงและหวงลูกสาว ไม่ยอมให้พูดคุยรู้จักกับชายใด โดยเฉพาะไม่ยอมยกลูกสาวให้แต่งงานกับคนไทย อย่างเด็ดขาดจะยอมยกให้แต่คนจีน (แต่ถ้าชายจีนจะมีเมียไทยละก็มีได้ไม่มีห้ามกัน) จึงคิดว่านายสุกก็คงเป็นลูกจีนหลานจีนด้วย และมีอาชีพค้าขาย

อีกด้วย ถ้าเป็นไทยคงไม่ได้แต่งกับนางลอย

เมื่อนางลอย นายสุก (ย่าและปู่ผม) มีลูกเป็นชาย ๓ คน และหญิง ๑ คน ซึ่งมาเริ่มตั้งนามสกุล ใช้ด้วยกันทั้ง ๔ คนว่า "อินทรสุขศรี" ก็ไม่เคยรู้หรือมีใครพูดให้รู้ว่ามีแซ่แต่อย่างใด (และก็จะได้รู้ว่าแซ่นายสุกด้วย) เท่าที่ได้รู้จักกัน พ่อเองก็พูดจีนแต้จิ๋วได้ ทำมาค้าขายและพูดแต้จิ๋วกับคนจีนเกี่ยวกับธุรกิจการค้าได้ พ่อมีชื่อไทยว่า นายเขียว ในการค้าขายซึ่งจะต้องติดต่อกับคนจีนก็ใช้ชื่อจีนว่า "กิมสูน" และใช้แซ่ "แซ่จู" ชื่อยี่ห้อร้านค้า และโรงงาน (พ่อมีโรงน้ำแข็ง และโรงเลื่อยจักร) ที่ใช้ชื่อเป็นจีนว่า ร้านหรือโรงงาน "จูกิมสูน" มีตราประจำยี่ห้อ ห้างร้านเป็นรูปหัวกวาง เป็นกวางตัวผู้มีเขาแยกกิ่งก้านสวยงามมาก

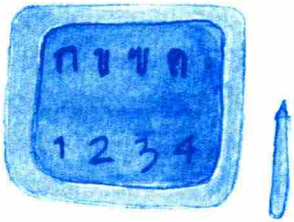
เมื่อพิจารณาอย่างที่ว่าแล้ว นึกว่าจะเป็นไปได้หรือไม่ว่า นายสุกปู่ของผม น่าจะเป็นลูกหลานจีน ซึ่งอพยพมาอยู่เมืองไทยที่โคราช มารวมอยู่กับพวกคนจีนอื่นๆ บริเวณหลังประตูชุมพล ที่มาค้าขาย มีบ้านเรือนอยู่กันใกล้ชิดเป็นหมู่รวมกันในพวกญาติพี่น้อง และเพื่อนร่วมชาติ

พิจารณาแล้ว บรรพบุรุษดั้งเดิมของผมก็น่าจะหรืออาจจะเป็นจริงตามที่กล่าว และผมก็เกิดที่บ้านบริเวณหลังประตูชุมพล ที่เป็นบริเวณที่มีการค้าและเจริญกว่าบริเวณอื่นๆ ในโคราช พ่อก็เป็นพ่อค้า มีอาชีพทางการค้าให้ชื่อตัวเองหน้าร้านโรงงานค้าขายตัวเป็นจีน และพูดจีนได้เสียด้วย อีกทั้งยังมีญาติมีเพื่อน ร่วมอาชีพเป็นคนจีนอยู่หลายคนอีกด้วย

การเรียน

เขียนอ่าน จากกระดานชนวน ถึงกระดานดำ

การเล่าเรียนของคนสมัยก่อนเรียกกันได้ว่าตั้งแต่ครั้งโบราณนั้น จะไปเรียนกันที่วัดใกล้ๆ บ้าน พ่อแม่จะนำลูกไปหาพระ ซึ่งเป็นสมภารหรือพระผู้ใหญ่ฝากลูกให้เป็นลูกศิษย์วัดโดยเอาวันพฤหัสบดีซึ่งถือกันว่าเป็นวันครูที่จะฝากลูกให้ได้เล่าเรียน

ในวันฝากเรียน เด็กจะถือดอกไม้ธูปเทียนไปถวายพระภิกษุที่จะเป็นอาจารย์สอนให้เล่าเรียน คุกเข่าลงกราบ ๓ ครั้ง แล้วพ่อแม่ก็กล่าวขอมอบลูกให้เป็นศิษย์ได้ต่อมา

การเรียนหนังสือที่วัดสมัยนั้นจะต้องมีกระดานดำ และดินสอสำหรับเขียนหนังสือ กระดานดำที่เด็กใช้เขียนเรียนหนังสือนี้มีอยู่ ๒ ชนิดที่ใช้กัน

ชนิดที่ ๑ เป็นกระดานไม้สัก ที่ไสจนเรียบ กระดานจะมีขนาดกว้างราว ๘ นิ้วฟุต ยาวราว ๓ ฟุต หนาราว ๑/๒ นิ้วฟุต ใช้ถ่านดำเอามาบดหรือตำจนเป็นผง ละเอียดเอาผงถ่านผสมกับน้ำข้าว ขยำหรือคนจนเป็นน้ำดำข้น แล้วนำน้ำถ่านนี้มาทาบนหน้าแผ่นกระดานให้ดำ และแห้ง เรียกกันว่ากระดานดำ เขียนได้ด้วยดินสอ

ดินสอที่เขียนกระดานดำทำจากดินเหนียวปั้นให้เป็นแท่งกลมยาวและตากแดดให้แห้ง เวลาเขียนบนกระดานดำ ตัวหนังสือจะมีสีอย่างสีดินแห้ง ถ้าเขียนผิดจะใช้นิ้วแตะน้ำลายมาลบตัวหนังสือ แต่ถ้าเกิดจะทำตัวเป็นคนเรียบร้อยรักษาความสะอาดแล้วก็จะมีเศษผ้าจุ่มน้ำมาลบ

ถ้ากระดานดำสีจางไปก็ซ่อมสีใหม่โดยทาผงถ่านผสมน้ำข้าวเสียใหม่ ดินสอหมดแท่งก็หาดินเหนียวมาปั้นดินสอใหม่อีก พวกรุ่นพี่เขาจะสอนให้หรือดูตัวอย่างที่รุ่นพี่เขาทำดินสอและซ่อมสีกระดานก็ได้

ชนิดที่ ๒ กระดานชนวน เป็นแผ่นชนวนสี่เหลี่ยม มีด้านกว้างสั้นกว่าด้านยาวสักเล็กน้อย และจะมีกรอบไม้เป็นแผ่นกว้างราว ๑/๒ นิ้วฟุต อาจเป็นกรอบไม้ชำฉาหรือไม้แข็ง กระดานชนวนจะมีขายเป็น ๓ ขนาด คือ ขนาดเล็ก กลาง และใหญ่

ดินสอที่ใช้เขียน เป็นดินสอดินสีเหลืองที่ใช้เขียนได้ทั้งกระดาน ไม้ และกระดานชนวน ส่งเข้ามาจากต่างประเทศ เปราะและหักง่ายมาก ดินสอเขียนกระดานชนวนโดยมากใช้ดินสอที่เรียกกันว่าดินสอหิน ทำด้วยหินชนวนเป็นแท่งเล็กๆ ขนาดสักครึ่งหนึ่งของดินสอดำ ยาวราว ๕-๖ นิ้วฟุต ตอนปลายที่จะใช้เขียนหนังสือนั้นจะแหลม เมื่อใช้เขียนกระดาน แล้วปลายแหลมจะค่อยๆ ทู่ ต้องฝนปลายด้วยหินลับมีดให้ปลายแหลมได้ใหม่เหมือนกับการที่ต้องเหลาดินสอดำให้แหลมได้ใหม่ ถ้าไม่มีหินลับมีดจะลับปลายดินสอหินด้วยขอบหรือพื้นซีเมนต์ก็ได้

ตอนหลังๆ กระดานไม้ชนิดแรก และดินสอที่ปั้นจากดินเหนียว หรือดินสอสีเหลือง ไม่ค่อยมีใครใช้กันจึงสูญหายไปไม่ได้เคยเห็นกันอีก กระดานไม้ทาถ่านนี้ทุกแผ่นจะเจาะเป็นรูไว้ที่ตอนขอบหัวกระดานสำหรับใช้เชือกร้อยทำเป็นห่วง และแขวนไว้ที่ตะปูเมื่อเลิกเรียน กระดานชนวนบางทีก็เจาะรูที่มุมหนึ่งของกรอบไม้ และร้อยเชือกที่เป็นห่วงที่จะหิ้ว หรือแขวนไว้ที่ตะปู กระดานไม้หรือกระดานชนวน เมื่อจะ

เรียนเขียนหนังสือ เวลาเริ่มการเรียนต้องกราบที่กระดาน ๓ ครั้ง และเมื่อเลิกเรียนแล้วก็ต้องกราบ ๓ ครั้ง ก่อนเก็บต้องเคารพกระดานต้องไม่เหยียบไม่เดินข้ามไม่นั่งทับ แต่ก่อนๆ นั้น ผู้ที่เรียนหนังสือก็จะมีเฉพาะเด็กผู้ชาย ส่วนผู้หญิงไม่ได้เรียนหนังสือเมื่อเรียนก็ไปเรียนที่วัด และคงจะมีเฉพาะผู้ชายได้ไปเรียน พวกเด็กรุ่นผมมีเด็กนักเรียนหญิงที่ได้เรียนหนังสือกันมากขึ้น มีบ้างแต่มีจำนวนน้อยที่อยู่ในชนบท หรือบ้านที่ห่างไกลเมืองไม่มีเด็กผู้หญิงได้เรียน แม้แต่เด็กผู้ชายก็มีอยู่ไม่น้อยที่ไม่ได้เรียนหนังสือ

ผมไม่เคยไปเรียนหนังสือที่วัด แค่เริ่มเรียนหนังสือที่บ้านครูแห่งหนึ่งที่อยู่ใกล้ๆ บ้าน ครูที่สอนเคยบวชเรียนเป็นพระภิกษุมาก่อนนานแล้ว เมื่อสึกออกมาอยู่บ้านกับภรรยามีลูกชาย ๒ คน คนแรกตอนหลังเป็นนายทหาร คนที่ ๒ หลังจากเรียนจบมัธยม ๘ ที่กรุงเทพฯ แล้วไม่ทราบไปอยู่ที่ไหน ครูที่สอนชื่อไผ่ อายุคงจะใกล้ ๕๐ ปีกว่าๆ แล้ว เนื่องจากเคยบวชเป็นพระมาก่อนและคงเคยสอนหนังสือเด็กที่วัดด้วย คนทั่วไปและคนที่เคยรู้จักท่านมาก่อน คงเรียกท่านตามเคารพว่า “อาจารย์” เมื่อผู้คนเขาพูดถึงบ้านท่านก็เรียกว่าโรงเรียนอาจารย์ไผ่ ผมและเด็กอื่นๆ ที่มาเรียนด้วยกันก็บอกกับใครๆ ที่ถามถึงว่า เรียนที่ไหนว่าเรียนโรงเรียนอาจารย์ไผ่

บ้านเป็นเรือนใหญ่สูง ใต้ถุนบ้านสูงขึ้นไปจากพื้นและโล่งโปร่ง พื้นเป็นดินทรายมีบันไดที่อยู่หน้าเรือนสำหรับขึ้นไปบนเรือน ด้านหลังบนเรือนเป็นห้องนอนและเก็บของ ๒ ห้อง หน้าห้องออกมากว้างขวางเป็นที่ว่าง ซึ่งพวกเราที่มาเรียนใช้นั่งเรียนกัน เลือกนั่งที่ไหนได้ตามสบาย แต่ก็รวมกันอยู่ที่พื้นเรือนหน้าห้องนั้น ทางด้านข้างเป็นห้องครัว และห้องน้ำมีพื้นที่ว่างระหว่างห้องครัว ห้องน้ำ กับบริเวณหน้าห้องที่เรานั่งเรียนกันนั้นสัก ๓ วา

นักเรียนรุ่นเดียวกันมีทั้งที่อ่านหนังสือได้บ้างแล้ว ที่อ่านได้บางครั้ง และที่มาเริ่มต้นเรียนใหม่ มีทั้งเด็ก ๕-๖ ขวบถึงเด็กคงจะ ๑๑ ขวบ และมีทั้งเด็กชายเด็กหญิง มีนักเรียนทั้งหมดสักเกือบๆ ๑๐ กว่าคน ค่าเล่าเรียนไม่ทราบว่าต้องเสียคนละเท่าใด เพราะไม่เคยถามไม่เคยรู้เอาเลย

เมื่อเริ่มต้นเรียน การหัดอ่านใช้หนังสือแบบเรียนเร็วเล่ม ๑ ตอนต้นของกรม

วิชาการ ราคาเล่มละ ๑๐ สตางค์ เริ่มให้อ่านตัวพยัญชนะตั้งแต่ ก.ไก่ จนถึง ฮ.นกฮูก ให้อ่านเพื่อให้จำรูปร่างอักษรให้ได้เสียก่อน จึงจะให้หัดเขียนต่อไป

ผมเองเคยรู้เคยอ่านหนังสือ ได้มาโดยหัดอ่าน และจำคำอ่านมาได้จากที่พวกพี่ๆ เขาสอนให้อ่าน อ่านได้เป็นคำๆ ความจริงก็ไม่ใช่ว่าอ่านได้เพราะสะกดคำได้หรอก จะอ่านได้ก็เฉพาะตัวหนังสือและคำที่เคยเห็นและเคยรู้ว่าอ่านว่าอย่างไร หนังสือแบบเรียนเร็วเล่ม ๑ ตอนต้นนั้นอ่านเสียจำได้แทบหมดทุกคำ แต่เขียนยังไม่ได้ แทนที่จะต้องซื้อหนังสือเรียน เหมือนกับพวกไม่เคยเรียนเลย อาจารย์ใผ่สั่งให้ซื้อหนังสือ แบบเรียนเร็ว เล่ม ๑ ตอนปลายมาเรียนแทนต่อจากเล่ม ๑ ตอนต้น

การอ่านหนังสือเรียนนี้ อาจารย์ใผ่จะกำหนดให้แต่ละคนหัดอ่านให้ได้ ๒-๓ คำ หรือ ๒-๓ บรรทัดหรือครึ่งหน้า หรือหมดทั้งหน้าแล้วแต่ว่าใครคนไหนที่ยังไม่รู้หนังสือเลย หรือรู้บ้างแล้ว รู้น้อยหรือรู้มาก อาจารย์จะสอนให้อ่านตามก่อน เมื่อรู้ว่าอ่านออกเสียงอย่างไรแล้วก็ให้อ่านเอง อ่านซ้ำ คล้ายกับเป็นการท่องบ่น พอถึงตอนบ่ายก็จะให้แต่ละคนมาอ่านให้อาจารย์ฟัง ดูว่าอ่านผิดหรืออ่านถูกอย่างไร แล้วจะกำหนดให้ว่า พรุ่งนี้ต้องให้อ่านซ้ำหรือต่อหนังสือเพิ่มให้ แล้วตอนบ่ายให้อ่านให้ฟังตลอดหมดที่ให้อ่านมาสอนให้อ่านแบบนี้อยู่เรื่อย ทุกวัน เวลาเรียนการอ่านนี้ ต้องใช้นิ้วจิ้มชี้ลงไปบนตัวหนังสือที่จะอ่าน และอ่านออกเสียงให้ดัง นักเรียนทุกคนเวลาอ่านเวลาเรียนนี้จะนั่งพับเพียบที่พื้นระเบียงหน้าห้องนั้น วางหนังสือไว้ข้างหน้าและเวลาอ่านก็ก้มลงชี้อ่าน บางคนแทนการใช้นิ้วชี้ตัวอักษรที่จะอ่านออกเสียงนั้นจะใช้ก้านไม้เล็กๆ อย่างไม้หมูสเต๊ะ ไม้ไอศกรีมหลอดหรือไม้เสียบเม็ดมะยมเชื่อมหรือลูกหยีเชื่อมต่างๆ นั้นเอามาชี้ตัวหนังสือ หรือถ้าหาไม่ทันก็ใช้ไม้ก้านธูปแทนได้ บางคนชี้ไปอ่านไป ชี้ไปจิ้มแรงไปหน่อยหรือเกิดหลับสัปหงกขึ้นมาเวลาชี้ตัวหนังสือ มือที่จับก้านไม้นั้นเกิดไถลไฉเฉไป ไม้ทำแผ่นหนังสือเป็นรูหรือฉีกขาดไปก็มีอยู่บ่อยๆ เรียกว่ารู้หนังสือแตกฉาน ซ่านเซ็นไปเลย ต้องซื้อหนังสือ (เล่มเก่านั่นแหละ) มาเรียนใหม่ กว่าจะอ่านหนังสือออก หนังสือ “แตก” ไปหลายเล่ม

ทีนี้ต่อมาพวกนักเรียนนี้จะอ่านได้ ท่องได้ แม้แต่ให้หลับตาก็อ่านได้ แต่ให้เขียน เขียนไม่ถูก เขียนไม่เป็นหรอก ต้องเริ่มหัดเขียนกันละ

ผมเองก็อ่านหนังสือได้ อ่านออก แต่ถ้าให้เขียนละเขียนไม่ได้ เขียนไม่ถูกต้อง เริ่มต้นหัดเขียนกัน หัดเขียนพยัญชนะ สระ การผสมอักษร เขียนสะกด แม่ ก.กา แม่ กก กบ กน เกย เรื่อยไปตามอักขระวิธี

พร้อมๆ กันนั้นได้เรียนหนังสือมูลบทบรรพกิจ ของพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) เป็นตำราหลัก อ่านหนังสือเรียนพิเศษ เช่น นิทานอีสป สังข์ทอง ตอนเลือกคู่หาเนื้อหาปลา รามเกียรติ์ตอนศึกกุมภกรรณ (ยังกับอ่านหนังสือตำรานอกเวลา External Reading ในมหาวิทยาลัยเชียวละ) ซึ่งอาจารย์ไผ่จะสั่งให้หามาอ่านเองเป็นพิเศษ ในการเรียนที่เริ่มหัดเขียนหนังสือ ต้องมีกระดานชนวน และดินสอหิน

ผมใช้กระดานชนวนขนาดกลางราคากระดานละ ๑๕ หรือ ๒๐ สตางค์ (จำไม่ได้แน่) ดินสอหินแท่งละ ๑ สตางค์และไม้บรรทัดอันละ ๒-๓ สตางค์ มีไว้สำหรับตีเส้น

กรอบไม้ด้านบนของกระดาน ผู้ใหญ่ที่บ้านได้ใช้ดินสอสีน้ำเงิน เขียนชื่อของผม เพื่อแสดงถึงว่าเป็นชื่อเจ้าของกระดานให้ไว้ด้วย

เมื่อจะไปโรงเรียนหรือเลิกเรียนจะกลับบ้าน ต้องจัดรวมกระดานชนวน หนังสือเรียน ดินสอหิน ไม้บรรทัด ห่อด้วยผ้าเหมือนผ้าเช็ดหน้าผืนใหญ่ หรือเป็นผ้าพันคอผู้หญิง ที่ผ้าเป็นแพรและมีลายสวยห่อ แต่อย่างเราใช้ผ้าด้ายดิบ ห่อเครื่องเรียนนี้ผูกชายผ้าที่อยู่มุมตรงข้ามกันเป็น ๒ ปม ก็หิ้วไปมาได้สะดวกสบายงามดีแล้ว

กระดานที่เขียนแล้ว เมื่อจะลบออก ก็ต้องมีก้อนสำลีหรือเศษผ้าชุบน้ำจากตุ่มมาลบกระดาน แต่จะให้ดูเรียบร้อย งามดีมีระเบียบก็มีเศษผ้าและขวดเล็กใส่น้ำมาเพื่อลบกระดานด้วย

การหัดเขียนหนังสือ ตอนแรกอาจารย์ไผ่จะช้อมตีเส้นคู่บนกระดานชนวน ช่องกว้างเท่าๆ กับช่องในสมุดที่สำหรับเขียนเวลาเรียน หรือจะกว้างเพียงเล็กน้อย เริ่มเขียนตัวอักษร ก ถึง ฮ แต่เริ่มเพียงตัว ก ก่อน ให้เป็นตัวอย่าง และให้นักเรียนหัด ฮ เขียนตัว ก นี้ ซ้ำๆ เรื่อยไป จนเต็มช่องบรรทัด เว้น ๑ ช่อง และเขียนช่องใหม่ถัดลงไป เขียนหมดทุกช่องให้หมดทั้งแผ่นเขียนแล้วลบ ลบแล้วเขียน จนเห็นว่านักเรียนเขียนได้ จึงให้เขียน ก ข ฝึกเขียนด้วยวิธีที่เขียนตัว ก แล้วจะต้องให้เขียนหลายตัว

จนในที่สุดเขียนได้ตั้งแต่ ก. ถึง ฮ. จึงเริ่มหัดเขียน ผสมสระ และผสมตัวอักษรอื่น

ตอนแรกอาจารย์ไผ่จะช่วยจับมือให้เขียนตัวอักษรต่อมาก็จะให้เขียนเอง จับมือให้เขียน และปล่อยให้เขียนเอง เช่นนี้บ่อยครั้ง ๒-๓ ครั้ง หรือครั้งเดียว แล้วแต่เด็กนั้นฉลาดคล่องแคล่ว ตั้งใจดีหรือไม่ค่อยเต็มใจ เชื่องช้าหรือไม่ ค่อยตั้งใจนัก อาจารย์จะคอยเฝ้าดูแต่ละคน และให้หัดเขียนพร้อมไปกับการอ่าน จนเขียนได้เป็นคำๆ เป็นประโยค เขียนเต็มกระดานแล้วลบ เขียนใหม่ ลบแล้วเขียนใหม่อีก เขียนไปอ่านออกเสียงไปด้วย ปฏิบัติอยู่ทุกวัน ในที่สุดอาจารย์จะให้เขียนลอกจากหนังสือเรียน ครั้งละบรรทัด ๒ บรรทัด ตามที่อาจารย์จะเลือกให้ใครเขียนตอนไหน ในหนังสืออะไร ให้เขียนประโยคซ้ำๆ กันบ้างเขียนครั้งเดียวหลายประโยคบ้าง

มีบางคนที่ไม่ชอบที่จะเขียนตีเส้นบนกระดานเพื่อเขียนให้ถูกตามเส้นตามช่องเขียนแล้วต้องลบตีเส้นกันใหม่ เพื่อเขียนใหม่หรือบางคนตีเส้นไม่ค่อยจะตรง หรือเส้นไม่ขนานกัน ตัวหนังสือโตไม่เท่ากันตลอดแนวช่อง เลยขอให้ผู้ใหญ่ทางบ้านหาเหล็กปลายแหลมหรือตะปู มาขีดเส้นเป็นรอยเส้นคู่บนกระดานชนวนอย่างถาวรเลย เวลาลงกระดานก็คงเหลือเส้นอยู่ไม่ต้องขีดเส้นเองอีก

การเรียนเมื่อจะต้องเขียนหนังสือนี้ ดูเหมือนพ่อแม่จะต้องเสียเงินซื้อดินสอหินบ่อย และเสียมากกว่าเสียค่าของอื่นๆ เพราะหักง่าย กลิ้งตกลงบนพื้นก็หัก หลุดจากมือก็หัก เขียนกดแรงไปหน่อยก็หัก หักได้ง่าย และหักหลายท่อนเสียด้วย ถ้าหักครึ่งท่อนก็ยังใช้ที่เหลือได้ เด็กๆ จึงมักขอสตางค์ แม่ซื้อดินสอหินแทบทุกวัน

พวกเด็กๆ เรา เวลาที่เรียนหนังสือนี้ ถ้าเกิดเบื่อที่จะอ่านเขียน หรืออยากจะหยุดเรียนไปเดินเล่นกันหรือไปดูนั่นดูนี่บ้าง ก็จะขอลาอาจารย์บอกว่าจะไปฝนดินสอหิน อ้างว่าปลายดินสอทู่ไปแล้ว แล้วก็ชักชวนกันลงไปจากเรือน ไปนั่งเล่นคุยกันที่ๆ จะฝนดินสอ อาจเป็นก้อนหินหรือพื้นดินแข็ง หรือไม่ก็ขอบท่อหรือรางน้ำทิ้งที่เป็นซีเมนต์ ฝนดินสอหินฝนไป คุยไปเผลอๆ ฝนเสียจนดินสอหินเล่มใหม่แท้ๆ เหลือเล่มนิดเดียว หรือฝนไปๆ หักเป็น ๓-๔ ท่อน

เมื่อหัดเขียนหนังสือ และอ่านหนังสือออกบ้างแล้ว อาจารย์ไผ่ก็จะหัดให้เขียนเลข เลขที่เขียนเป็นเลขไทย ไม่ค่อยจะได้สอนให้เขียนเลขฝรั่งโรมัน จะให้เขียนเล่นก็

เมื่อเรียนเลขไทยรู้ดีแล้ว ผมจำได้เพียงว่าได้เรียนเลขบวกเป็นได้ดีเท่านั้น แต่ไม่ได้เขียน อาจารย์ไม่ได้สอนเลขลบ คูณ หาร

อาจารย์ไผ่เอง หลังจากการสอนเด็กแต่ละคนให้อ่านให้เขียนแล้ว ก็จะให้นักเรียนอ่านหนังสือเอง เขียนหนังสือเองโดยกำหนดให้แต่ละคนอ่านหนังสืออะไรตอนไหน และให้เขียนหนังสือเล่มไหนกี่บรรทัดแล้ว อาจารย์ต้องนั่งลงที่พื้นหน้าห้อง ตรงฝากระดานติดกับพื้นห้องและที่ฝากระดานที่มีหน้าต่างซึ่งอยู่สูงขึ้นไปจากพื้นห้องของอาจารย์ เมื่อนั่งแล้ว ท่านก็วางหนังสือขอมบนใบลาน พวกเราไม่รู้หรอกว่าท่านจารเรื่องอะไรและจารไปทำไม ถ้าไม่จารใบลานก็จะนั่งถักแห สักพักหนึ่งจึงจะลุกขึ้นเดินดูไปแต่ละคนว่าได้อ่านได้เขียนอย่างไรถึงไหนแล้ว บางคนนั่งพับเพียบก้มหน้าหลับคาหนังสือ หรือกระดานชนวน อาจารย์ก็ปล่อยให้หลับ ไม่ปลุก ไม่รบกวน จนตื่นขึ้นมาเอง

ตามปกติอาจารย์ไม่ดุไม่ว่าใคร ไม่ค่อยจะได้ทำโทษใคร นอกจากมีบางคนที่ดื้อจนเหลือทน อุปกรณ์ที่ใช้ลงโทษเป็นไม้เรียวแต่ไม่ใช้ตีใคร ไม้เรียวนั้นตอนปลายจะติดก้อนขี้ผึ้งกลมๆ ขนาดหัวแม่มือ โดยเอาก้อนขี้ผึ้งมาลนไฟ พอขี้ผึ้งอ่อนตัวก็จะคลึงให้เป็นก้อนกลม แล้วเสียบเข้าที่ปลายไม้เรียว แล้วเอาตอนปลายไม้ที่มีก้อนขี้ผึ้งนั้นลงแช่น้ำ ขี้ผึ้งจะแข็ง เวลาลงโทษเด็กดื้อหรือทำความผิดมาก จะให้นั่งพับเพียบ อาจารย์จะใช้ไม้เรียวติดก้อนขี้ผึ้งที่ปลายไม้นี่แหละจับที่ด้านโคนไม้และเคาะขี้ผึ้งปลายไม้ให้ตีที่ตาตุ่มข้อเท้า เรียกการลงโทษนี้ว่า “เคาะตาตุ่ม” ใครโดนเคาะตาตุ่มละก็เจ็บไม่น้อยเทียวละ พวกลูกศิษย์พอได้ยินถึงว่าใครทำผิด จะต้องโดนเคาะตาตุ่ม ละก็เงียบหงอยสนิทไปทีเดียว

พวกเด็กลูกศิษย์ เมื่ออ่านหนังสือแบบเรียนเร็วได้ดี เขียนหนังสือได้พอเป็นตัว ก็จะได้ต่อหนังสือที่อ่านยาก เขียนยากขึ้น เริ่มสอนให้รู้ถึงการประสมอักษรและสระ ได้เรียนตัวสะกดแม่ต่างๆ ตั้งแต่แม่ ก.กา ไปจนถึงแม่เกย ซึ่งจะได้เรียนจากหนังสือมูลบทบรรพกิจ ได้เรียนรู้อักษรสูง กลาง และต่ำ และจะได้ความรู้มากเมื่ออ่านรู้ได้จบเล่ม

พร้อมกันนี้ให้อ่านหนังสืออ่านพิเศษ เรื่องต่างๆ ที่กล่าวไว้ในตอนต้นแล้ว

ใครได้เรียนรู้หนังสือมากถึงขั้นนี้ก็ถือได้ว่าเรียนจบโรงเรียนอาจารย์ไผ่แล้ว เตรียมเข้าเรียนโรงเรียนเรียนชั้นประถมปีที่ ๑ ได้เลย ไม่ต้องเรียนชั้นมูล ซึ่งจะต้องเริ่มเรียน ก.ไก่ ไปกันก่อน เพราะยังอ่านไม่ได้ เขียนไม่ได้เลย ต้องเริ่มต้นหัดเรียนก่อน

ผมเรียนอยู่กับอาจารย์ไผ่ได้ปีกว่าๆ ก็พอดีขึ้นต้นปีใหม่ เริ่มต้นปี พ.ศ. ๒๔๗๑ (สมัยนั้นถือเอาว่าวันที่ ๑ เมษายนเป็นอันเริ่มต้นปีใหม่) และโรงเรียนจะเริ่มเปิดการเรียนการสอนต้นเดือนพฤษภาคม ผมจึงเตรียมตัวที่จะไปสมัครเรียนที่โรงเรียนประจำจังหวัด โรงเรียนเป็นโรงเรียนหลวง อยู่ใกล้ๆ บ้าน เป็นโรงเรียนสตรีของจังหวัด รับนักเรียนหญิงเข้าเรียน เฉพาะตั้งแต่ชั้นมัธยมปีที่ ๑ ถึงปีที่ ๖ และชั้นประถมนั้นรับทั้งเด็กชายและผู้หญิง เมื่อเรียนจบชั้นประถมขึ้นเรียนชั้นมัธยม เด็กผู้ชายจะต้องย้ายไปเรียนโรงเรียนประจำมณฑล ซึ่งเป็นโรงเรียนเด็กผู้ชายโดยเฉพาะตั้งแต่มัธยม ๑ ถึง ๖ แต่สำหรับชั้นประถมให้เข้าเรียนทั้งเด็กผู้ชาย และผู้หญิง

วันเปิดเรียนวันแรกนั้นเป็นวันที่ผมจะเริ่มต้นไปสมัครเข้าเรียน แม่พาผมไปพบครูที่ประจำอยู่ที่โรงเรียนประจำจังหวัด ไปตั้งแต่เช้าตรู่ ครูเป็นครูผู้หญิงอายุมากแล้ว ผมเดาว่าคงอายุเกือบๆ ๕๐ ปีแล้ว ชื่อครูจ่วน (หรือหยวน ก็ไม่แน่ใจ) ครูจ่วนนี้ลูกสาวชื่อครูถวิล อายุคงไม่ถึง ๓๒ ปี เป็นครูสอนที่โรงเรียนเดียวกัน ครูจ่วนสอนชั้นมูลส่วนครูถวิลสอน ม.๑. แม่รู้จักกับครูจ่วนและเคยพูดบอกว่าจะให้ผมเข้าเรียนโรงเรียนมาก่อนแล้ว แม่ขอให้ครูจ่วนช่วยพาผมไปสมัครเข้าเรียนด้วย ครูจ่วนก็รับฝากช่วยเป็นอย่างดี ครูจ่วนและครูถวิลพาผมเดินไปที่โรงเรียนประจำจังหวัด โรงเรียนอยู่ในที่ของวัดสุทธจินดา วันเดียวกันนั้นสมจิตรน้องสาวผมก็ไปสมัครเข้าเรียนพร้อมกัน การสมัครเข้าเรียนสมัยนั้น แสนสะดวกสบาย

นอกจากดอกไม้ ธูปเทียนที่เตรียมเอาไปไหว้ครูเพื่อมอบตัวเข้าเรียนเป็นศิษย์ ก็เตรียมห่อกระดานชนวนดินสอหินไม้บรรทัด เพื่อเอาไปโรงเรียนเหมือนที่เคยถือไปมาเมื่อเรียนที่บ้านอาจารย์ไผ่ พวกพี่ๆ เขาหัวเราะบอกผมว่าไม่ต้องเอาไปแล้ว ทางโรงเรียนเขาจะบอกให้รู้ว่าจะต้องเรียนหนังสืออะไร เรียนกี่เล่ม ต้องใช้สมุดเขียนหนังสือและดินสอดำ หรือมีอะไรที่จะต้องใช้เวลาเรียน แล้วเราจึงจะต้องไปซื้อหามาสำหรับเรียน ผมจึงไม่ต้องห่อกระดานชนวนไปด้วย

ครูถวิลพาสมจิตรไปที่ไหนด้วยก็ไม่รู้ แต่ครูจ่วนพาผมให้ไปนั่งอยู่ที่ในห้องพักครู และรับเอาดอกไม้ ธูปเทียนจากผมไป สักครู่ก็มีครูผู้หญิง เดินมานั่งที่ม้ายาวเดียวกันกับผมนั่ง ผมไม่รู้จักและจำไม่ได้เสียด้วยว่าท่านชื่ออะไร พอท่านลงนั่งข้างๆ ผม ผมตื่นตกใจที่ครูผู้ใหญ่มานั่งที่เดียวกับผม ผมก็นั่งที่พื้นกราบ ๑ ครั้ง ตามที่แม่สอนไว้และปฏิบัติกับอาจารย์ไผ่มาบ่อยๆ ครูผู้หญิงนั้นจับตัวผมให้ยืนขึ้น และบอกว่านักเรียนยืนตรงและพูดกับครูก็ได้ ไม่ต้องนั่งกับพื้นหรอก

ท่านเริ่มพูดคุย ซักถามเรื่องส่วนตัวผมเหมือนกับว่ารู้จักกันดีและพูดคุยกันอย่างกันเอง นับว่าตอนนั้นผมถูกสัมภาษณ์เป็นครั้งแรกในชีวิตหรือจะเรียกว่าถูกสอบปากเปล่าอย่างง่ายๆ ก็ได้ ท่านถามถึงว่าผมชื่ออะไร ถามถึงนามสกุล วัน เดือน ปี เกิด ถามชื่อและอาชีพของพ่อแม่ด้วย

ตอนที่ถามชื่อผมนั้น ผมบอกว่าผมชื่อเสนอ ทำไมจึงได้บอกว่าชื่อเสนอ ทั้งที่ชื่อจริงผมชื่อสวง ผมก็ไม่รู้เหมือนกันแต่ผมชอบชื่อนี้มานาน หลังจากได้อ่านเรื่องในหนังสือ จำไม่ได้แล้ว โดยที่เรื่องนั้นมีพระเอกชื่อเสนอ เมื่อไปสมัครเรียนนั้นก็ไม่ต้องมีสำมะโนครัว ไม่ต้องมีใบรับรองแพทย์ ไม่มีการแจ้งหรือการรับรองขอเข้าเรียนของพ่อแม่และสำเนาอย่างใดอื่น ทางโรงเรียนใส่ชื่อผมว่าเสนอตั้งแต่นั้นมาเมื่อทางการเขาเริ่มทำบัญชีรายชื่อ สำมะโนครัวกันใหม่ ผู้ใหญ่ก็ใส่ชื่อให้ผมว่าเสนอ ตั้งแต่นั้นตลอดมาจนถึงเวลานี้

เมื่อถูกถามถึงว่าเคยเรียนมาจากโรงเรียนไหน เรียนได้ถึงไหน ผมตอบว่าเรียนโรงเรียนอาจารย์ไผ่ แล้วตอบอย่างภาคภูมิใจว่าผมเรียนถึงหนังสือมูลบทบรรพกิจ และอ่านหนังสือนิทานอิสป สังข์ทองตอนเลือกคู่ หาเนื้อหาปลา และตอนตีคลี หนังสือรามเกียรติ์ ตอนศึกกุมภกรรณ และหนังสืออีกหลายเล่มหลายเรื่อง

หลังจากพูดคุยเรื่องอื่นอีกเล็กน้อย ท่านก็ให้ผมนั่งอยู่ต่อไปก่อน ท่านเองลุกขึ้นและเดินออกจากห้องไป

ต่อมามีลุงคนหนึ่ง คงเป็นคนทำงาน หรือยามของโรงเรียน มาพาตัวผมไปพบครูประจำชั้นและได้เข้าเรียนชั้นประถม ๑ ผมรู้ทีหลังว่าสมจิตรน้องสาวได้เรียน ป.๑ ก ซึ่งถือว่าเป็นชั้นมูล ที่จะต้องให้นักเรียนที่ไม่เคยรู้ไม่เคยเรียนหนังสือมาก่อน

เลยเรียนก่อน ส่วนคนที่เคยรู้ เคยอ่านออกเขียนได้นั้นให้เริ่มต้นเรียนประถม ๑ เลย ชั้นประถม ๑ ก เป็นชั้นมูล คนที่เรียนรู้หนังสือบ้างแล้วได้เรียน ป.๑ ข และ ป.๑ ค

นักเรียนจะต้องเรียนชั้นมูล ๑ ปี แล้วเรียนต่อชั้นประถม ๑ ถึงประถม ๓ สอบได้ครบ ๓ ปีนี้แล้วจึงจะได้เรียนชั้นมัธยมต่อไป

ชั้นปะถม ๑ ที่ผมได้เริ่มเข้าเรียนนี้ มีเด็กนักเรียนชาย และหญิง สัก ๒๐ คน เห็นจะได้ ผมได้นั่งโต๊ะเก้าอี้ที่นั่งกันได้ ๒ คน จำไม่ได้เลยว่า เพื่อนที่นั่งด้วยคือใคร ครูประจำชั้นชื่อ ครูปลั่ง กลิ่นศรีสุข เป็นครูอยู่ได้สัก ๒ เดือน ท่านย้ายไปเป็นครูต่างจังหวัด และมีครูประจำชั้นมาแทน ชื่อ ครูบุญมา กนิษฐานนท์

ผมตื่นเต้นและรู้สึกภาคภูมิใจมากที่ได้เข้าโรงเรียน ได้แต่งเครื่องแบบนักเรียน มีเพื่อนมาก โต๊ะเรียน หน้าชั้นยังมีกระดานดำแผ่นใหญ่วางตั้งอยู่บนขาหยั่งสามขา ครูท่านสอนหนังสือก็ใช้กระดานดำแผ่นใหญ่ สอนโดยเขียนด้วยชอล์ค

ที่โรงเรียนนั้นต่อมา ผมยังได้รู้ได้เห็นว่าโรงเรียนเป็นเรือนไม้ใหญ่มาก และยาวด้วย มี ๒ ชั้น มีห้องเรียน ทั้งชั้นบนชั้นล่างหลายห้อง มีนักเรียนเต็มไปหมด เป็นนักเรียนหญิงโตเป็นผู้ใหญ่อยู่มากที่สุด เวลาที่ยังไม่เข้าห้องเรียน พวกนักเรียนอยู่นอกห้องกันเป็นฝูง ดูลานตาไปไม่รู้ว่าใครเป็นใคร

วันแรกนั้นก็ยังไม่มีการสอน การเรียนอย่างใด ผมตื่นเต้นมากก็ตอนที่ครูท่านบอกวันนี้ซื้อหนังสือและเครื่องใช้ในการเรียนที่จะเรียนในวันต่อไป และบอกให้พวกนักเรียนเขียนตามที่ครูเขียนบอกไว้ที่กระดานดำ เป็นหนังสือเรียนอยู่ ๒-๓ เล่ม สมุดปกอ่อน ๕-๖ เล่ม เล่มละ ๑๒ แผ่น ดินสอดำ ไม้บรรทัด ยางลบ

เออ... เราไม่ใช่เด็กเล็กแล้วนะที่นี้เราไม่ต้องใช้กระดานชนวน ไม่ใช้ดินสอหินที่มันหักทุกวัน หรือต้องฝนปลายให้แหลมอยู่บ่อยๆ กระดานชนวนเขียนเต็มกระดานและก็ต้องลบด้วยเศษผ้าชุบน้ำ ทีนี้ เขียนก็เขียนลงสมุด เขียนด้วยดินสอดำไม่ต้องลบ เมื่อเขียนเต็มหน้า พลิกหน้าหรือแผ่นต่อไปเขียนใหม่ต่อไป ถ้าจะลบตัวหนังสือก็ใช้ยางลบได้

ตกตอนเย็น ไปร้านขายหนังสือเรียนและเครื่องเขียนได้ครบตามครูสั่ง ถึงบ้านเอามานั่งดู หนังสือที่ให้อ่านให้เรียนก็อ่านดู อ่านสนุกและโก้ดี สมุดปกอ่อนนั้น

ตอนล่างของปกหน้ามีพิมพ์ตัวหนังสือไว้และมีช่องเป็นส่วนว่าง เพื่อให้เขียนชื่อโรงเรียน ชื่อเจ้าของสมุด ชั้นเรียน และมีที่สำหรับให้เขียนชื่อวิชาที่จดลงสมุดนั้น จำได้ว่าชอบใจตอนบนของปก มีรูปลิงกำลังส่องกระจก มือหนึ่งวางบนหัว อีกมือหนึ่งถือหวี (หรือถืออะไรก็นึกไม่ออกเสียแล้ว) และมีตัวหนังสือบรรยายอยู่ว่า

"ชิชะ เจ้าลิง เจ้าชิรู้รักงาม เขามองเจ้าด้วยความขำ แต่เจ้าไม่นึกขวยใจ"

หลังปกมีสูตรคูณตั้งแต่แม่ ๒ ถึง ๑๒ ซึ่งผมท่องกันได้มานานแล้วกับพวกพี่ๆ ตั้งแต่ยังไม่เข้าโรงเรียน

ผมนึกถึงว่าผมไม่ต้องใช้กระดานชนวนและดินสอหินแล้ว นักเรียนชั้นมูลนั้นแหละที่ยังต้องเขียนหนังสือด้วยกระดานชนวนและดินสอหิน แต่ผมก็ยังคิดถึงและขอบคุณกระดานชนวนและดินสอหินมาจนถึงเวลานี้ กระดานชนวนและดินสอหินมีค่า มีประโยชน์มาก ที่ได้ช่วยให้ผมได้เรียนรู้หนังสือ ได้เขียนหนังสือเป็น ช่วยให้ผมได้ศึกษาหาความรู้ได้ดีจนเป็นตัวเป็นตนได้ และได้เป็น "ผม" อยู่มาจนถึงทุกวันนี้

ขอบันทึกถึงการเรียนและการสอน สมัยที่ต้องเป็นเด็กนักเรียนเอาไว้สักเล็กน้อย เมื่อครั้งยังเป็นเด็ก (ก็ ๙๒ กว่าปีมาแล้ว) เมื่อเริ่มเข้าโรงเรียนอายุก็ ๗-๘ ขวบแล้ว ถ้าเวลานี้ก็คงต้องพูดกันว่าเริ่มเรียนตั้งแต่อายุมากไปสักหน่อย แต่เวลานั้นตามเกณฑ์การศึกษาว่าเข้าเรียนอายุพอดีแล้ว รุ่นผมตอนนั้นอายุ ๑๓-๑๔ ปีแล้ว พึ่งจะมาเข้าเรียนก็มี พวกที่เป็นหนุ่มมากแล้วก็ยังมีบ้าง พวกอายุมากนี้เรียกกันว่าเป็นพวกนอกเกณฑ์ คืออายุเลยจากที่กำหนดหรือบังคับไว้ให้เริ่มเรียน ตามพ.ร.บ. การศึกษาในชั้นจึงมักจะมีนักเรียนที่โตแล้ว ใกล้จะเป็นหนุ่มหรือเป็นหนุ่มแล้วมาเรียนกับพวกเด็กเราและพวกเราก็เรียกพวกเขาว่าเด็กโข่ง เด็กโคร่ง เด็กหนวด ฯลฯ แล้วแต่จะเรียกกัน

เมื่อมีการเรียนแล้ว เรียนไปได้ ๑ เดือนก็จะมีการสอบ เรียกว่าสอบซ้อม เป็นการทบทวนความรู้ที่เรียนมาแล้ว เพื่อดูผลการเรียนของนักเรียนและดูผลการสอนของครูด้วยในตัว

นักเรียนแต่ละคนต้องมีสมุดพก สำหรับบันทึกการเรียน การขาดเรียน การป่วย ผลการสอบซ้อม และความประพฤติในแต่ละเทอม ซึ่งทั้งปีมีการเรียน

การสอบ และสิ้นเทอม ครูจะให้สมุดพกนี้กลับไปบ้านเพื่อให้พ่อแม่ทราบผลเวลาเรียน และพ่อแม่หรือผู้ปกครองจะต้องเขียนแสดงความเห็นของเด็ก เวลาที่อยู่ที่บ้านโดยเขียนในสมุดพกนั้นส่งให้ครูทางโรงเรียนรู้ถึงเรื่องการเรียน และนิสัยความประพฤติเวลาอยู่ที่บ้าน

เดือนใดไม่มีการสอบซ้อม ครูก็จะบันทึกในช่องที่แสดงถึงการสอบซ้อมในเดือนนั้น จำได้ว่าครูจะเขียนไว้ว่าเดือนนั้น **"ไม่มีการสอบซ้อมเพราะมีเวลาเรียนน้อย"** (เคยคิดอยู่เหมือนกันว่าเดือนนั้นเราก็ได้เรียนทุกวัน เรียนทุกวิชาทุกเวลาตามตารางสอน เรียนเสียแทบแย่ ทำไมครูถึงว่ามีเวลาเรียนน้อยก็ไม่รู้)

สมัยนั้นถ้าเด็กในชั้นคนไหนเรียนเก่งมาก ระหว่างสอบถามเรื่องที่เรียนก็รู้เรื่องตอบได้ สอบซ้อมก็ได้คะแนนดี คะแนนสูงมีความรู้ดีเด่นกว่าที่เรียนอยู่ เห็นว่าสมควรขึ้นไปเรียนชั้นสูงกว่าเดิมเสียตั้งแต่ต้นถึงกลางปี ก็จะได้ย้ายขึ้นไปเรียนสูงกว่าเก่าอีก ๑ ชั้น เรียกกันว่าได้เรียน "ข้ามชั้น" แต่พวกเด็กเรามักจะพูดเป็นภาษาฝรั่ง เพราะดีหรือเป็นคนชนชั้นมีระดับนั่นแหละ ต้องพูดว่าได้ "พาดชั้น" แต่ก็มีเด็กนักเรียนที่ได้ผลพิเศษตรงกันข้าม ซึ่งมักเป็นเด็กในชนบท ห่างไกลจากเมืองออกไปไกล ไม่ตั้งใจเรียน หรือเรียนไม่รู้เรื่องเลย ต้องถูกลดชั้นลงไปก็มี

ในการสอบซึ่งสำคัญก็คือ การสอบไล่ประจำปีในตอนปลายปี สอบเพื่อเลื่อนชั้น ถ้าเด็กคนไหนสอบได้คะแนนตามกำหนดแล้ว ก็ได้เลื่อนชั้น แต่ก่อนมีกำหนดเอาว่าถ้าสอบไล่ได้คะแนนรวมทั้งสิ้นตั้งแต่ ๕๐% ขึ้นไปจึงถือว่าสอบได้และได้เลื่อนชั้นเรียนสูงขึ้น ถ้าคะแนนต่ำสุด ถือว่าสอบตก ต้องเรียนซ้ำชั้น ในปีต่อไป แต่ถ้าคะแนนรวมต่ำกว่า ๕๐% สัก ๑.๒% คือสอบได้ ๔๘-๔๙% ครูก็อาจพิจารณาให้ผ่าน คือถือให้ว่าสอบได้ ถ้าสอบได้เช่นนี้เรียกว่า "ตกได้เลื่อน"

เมื่อครั้งเรียนชั้นประถม

..เข้าใจกันก่อน..

เรื่องนี้เป็นประวัติชีวิตเกี่ยวกับการเรียนตั้งแต่เป็นเด็กและเริ่มเรียน เรียนอยู่ที่ต่างจังหวัดที่ยังไม่เจริญเท่าเทียมเมืองหลวงด้วย เขียนขึ้นโดยมีผู้ใหญ่หลายคนที่พูดกันและบ่นให้ได้ยินว่า ทำไมเด็กสมัยนี้จึงต่างไปจากเด็กสมัยเก่า แผนการศึกษาและการเรียนการสอนผิดแปลกแตกต่างไปจากสมัยก่อนๆ อย่างไรจึงได้ทำให้เด็กๆ ทุกวันนี้อ่านหนังสือ เขียนหนังสือ ผิดๆถูกๆ แต่งเรื่องเขียนจดหมายก็เขียนไม่ถูก ยิ่งกว่านั้นจรรยามารยาทก็ไม่ดี ไม่รู้จักที่ต่ำที่สูง ไม่รู้จักความเป็นผู้น้อยผู้ใหญ่ ฯลฯ

ผมไม่ได้คิดที่จะตอบหรือวิพากย์วิจารณ์ให้ใครฟัง แต่เขียนเรื่องนี้ขึ้นมาให้ตัวอ่านเอง ถ้าจะมีผู้อื่นมาพบและได้อ่านก็ดี และอ่านแล้วจะคิดอย่างไรก็ได้ เพราะเป็นประวัติส่วนตัวผมเท่านั้น เขียนเรื่องนี้ขึ้นมาก็เพื่อจะเปรียบเทียบถึงเด็กรุ่นใหม่ เรียนแตกต่างจากเด็กรุ่นเก่าก่อนอย่างไร เพราะเหตุใด ซึ่งตอนนี้จะพูดถึงการเรียนของเด็กชั้นประถม ซึ่งเป็นครั้งแรกๆ หรือเบื้องต้นที่เด็กเริ่มเรียน และได้หลักความรู้ความประพฤติและความคิดจิตใจ ลองเปรียบเทียบดูว่าเด็กสมัยก่อนๆ กับสมัยนี้แตกต่างกันหรือไม่เมื่อมีอายุมากขึ้น ได้รู้ได้เห็นการเรียนและความประพฤติของเด็กไทยเราในทุกวันนี้แล้ว ถ้าเป็นคนที่เอาใจใส่เด็ก พินิจพิจารณาสภาพชีวิตของเด็ก และความปรารถนาดีต่อเด็กแล้ว อาจรู้สึกรำคาญ หงุดหงิดใจและวิตกกังวลไปต่างๆ อย่างมากที่รู้สึกเช่นนั้นก็เพราะความห่วงเด็กไทยนี้จะเป็นผู้ใหญ่ไทยในวันข้างหน้าต่อไป

หมู่นี้มีข่าวอยู่บ่อยๆ ที่ทำให้ตื่นเต้น ปลาบปลื้ม ดีใจและชื่นอกชื่นใจมากที่รู้กันไปทั่วประเทศว่ามีเด็กไทยที่เก่งมีความสามารถเฉลียวฉลาดมาก ได้ไปแข่งขันวิชาคำนวณ, วิทยาศาสตร์, เทคโนโลยีในการสร้างอุปกรณ์หรือสิ่งของเครื่องใช้ เครื่องจักรเครื่องยนต์ต่างๆ ฯลฯ แข่งขันกับเด็กชาติอื่นๆ หลายชาติที่ต่างประเทศได้ชนะและรับรางวัลยอดเยี่ยมได้เป็นที่ ๑ หลายคน อย่างน้อยก็ได้ที่ ๒ ที่ ๓ รับเหรียญทองเหรียญเงินหรือรางวัลชมเชยต่างๆ มาได้ และได้แทบทุกปี เก่งมากจริงๆ

แต่เราจะพูดจะคุยกับใครเขาได้หรือว่า เด็กไทยเราทุกคนหรือส่วนมากล้วน

แต่ฉลาดเก่งกล้าสามารถเหมือนหรือใกล้เคียงกับเด็กที่ได้รางวัลนั้นทั้งนั้น ก็คงไม่อาจจะพูดคุยอวดเช่นนั้น

ผมและพวกรุ่นเดียวกัน ได้เล่าเรียนมาตามผนการศึกษากระทรวงธรรมการ ก็เป็นแผนการศึกษาแบบเก่าไม่ทันสมัยและต่างจากแผนการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการเวลานี้ แต่ถ้าเปรียบเทียบกันแล้ว เด็กในสมัยนี้ มีการเรียนรู้ และการปฏิบัติตัวในระดับดีและเหมาะสมได้น้อยมาก แต่ถ้าพูดเช่นนี้คนในปัจจุบันได้ยินอาจจะย้อนกลับว่า พวกคนรุ่นผมพูดไปตามความคิดของคนหัวโบราณน่ะซี ช่างไม่รู้กันเลยว่าการศึกษาเวลานี้เขาก้าวหน้าพัฒนาไปไกลถึงไหนๆ แล้ว

กลัวว่า เขาจะย้อนให้อายและเจ็บใจเปล่าๆ เลยต้องนึกและจำไว้ในใจว่า อย่าพูด อย่าบ่นให้ใครได้ยินเลย คิดเอาไว้เฉพาะตัวเองเถอะว่า เด็กทุกวันนี้ การเรียนไม่ดีไม่ได้เรื่องมาตั้งแต่เริ่มต้นเรียนมาโดยเฉพาะ ตั้งแต่ชั้นประถมแล้ว เด็กมีฐานความรู้ไม่มั่นคง (พูดอย่างชาวบ้านก็พูดว่า ความรู้ไม่แน่น) การปฏิบัติตัวก็ไม่ถูกต้องหรือไม่ปฏิบัติตามคำสอน แล้วยังมีความสำคัญอยู่ที่ เมื่อโตและสำเร็จการเรียนแล้วยังไม่อาจใช้ความรู้ในการดำเนินชีวิต และประกอบอาชีพการงานได้ หรืออาจได้ แต่ก็ไม่ดีพอ

ภาษาไทยซึ่งเป็น “ภาษาแม่” และตัวจะต้องใช้กันอยู่ทุกวันไปชั่วชีวิตที่ต้องอยู่ในสังคมไทย ก็ถูกละเลยไม่สนใจ อ่านหนังสือก็อ่านผิดๆ อ่านไม่ถูก เขียนไม่ถูก การคำนวณเลขจำนวนเล็กๆ น้อยๆ ก็คิดในใจไม่เป็นหรือไม่ได้ เขียนหนังสือไทยลายมือเหมือนไก่เขี่ยอย่างที่เขาพูดๆ กัน ตัวอักษรที่เขียนนั้นเห็นแล้วนึกว่าตัวหนังสือแขกหรืออักษรขอม เขียนจดหมายก็ไม่มีรูปแบบจดหมาย เขียนบันทึก จดรายงาน ร่างคำร้อง ก็เขียนไม่ถูก เขียนไม่เป็น เมื่อเริ่มต้นงานอาชีพ และต้องทำงานเกี่ยวกับการเขียนหนังสือ ก็ทำไม่ได้ ทำไม่ถูก

อะไรก็ช่างเถอะ เรื่องการอ่านการเขียนยังพอที่ จะทำงานถูไถ ค่อยๆ เรียนค่อยๆ ฝึกกันไปก็จะพอไปได้ แต่เรื่องความประพฤติ ศีลธรรม จรรยามารยาทนี่ซิ เด็กของเราเวลานี้เสื่อมลงไปทุกที และติดต่อเรื่อยไปจนเป็นผู้ใหญ่จนมีอาชีพการงาน เพราะขาดการอบรม สั่งสอนเอาใจใส่ให้เด็กมีจริยธรรมอันดีงาม แม้แต่ตำราที่จะให้เด็กอ่านเรียนและใช้ในการสอนให้เด็กมีศีลธรรมจรรยามารยาทดีงามนั้น ก็ไม่มีดีพอ วิธีการเรียนการสอนเด็กดูแล้วจะเห็นได้ว่า ไม่เพียงแต่จะขาดการเอาใจใส่ให้เด็กรู้และ

ปฏิบัติได้จริง แต่ยังคล้ายกับว่าจะยิ่งทำให้เด็กขาดสติ ไม่รู้จักคิด ขาดความยับยั้งชั่งใจ เด็กๆ และเด็กวัยรุ่นเวลานี้มีจำนวนมากที่กลายเป็นคนลักขโมย รวมพวกจี้ปล้น ตีกัน ยิงกัน ฆ่ากัน ได้ยินได้เห็นเป็นข่าวบ่อยไม่ได้ขาด เด็กก่ออาชญากรรมทางเพศ และอาชญากรรมต่างๆ ไม่เว้นแต่ละวันที่มีอยู่เสมอและมีเพิ่มขึ้นทุกทีก็คือ รวมพวกรวมหมู่ก่อกวนความสงบสุขชาวบ้าน ซึ่งส่วนมากเป็นวัยรุ่น พวกที่ก่ออาชญากรรม ก่อการทะเลาะวิวาท และโจรกรรมมีทั้งเด็กชายและเด็กหญิง บางทียังมีพวกที่มีหญิงเป็นหัวหน้าและคนวางแผน ซึ่งแต่ก่อนไม่เคยมีหรือมีอยู่น้อยมาก

อันที่จริงสมัยนี้ เด็กเล็กๆ ตั้งแต่ชั้นอนุบาลและชั้นประถมได้เรียนรู้มากกว่าเก่งกว่าเด็กแต่ก่อน อย่างเช่นเรียนภาษาอังกฤษด้วย พอเรียนชั้นมัธยมก็ได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษมากขึ้น การได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษมาตั้งแต่ชั้นประถมแล้วนี้จะเป็นความเหมาะสมและมีผลดีหรือไม่ดีแค่ไหนก็ช่างเถอะ โดยส่วนตัวผมเองแล้วมีความคิดเห็นว่า... พุทโธ่เอ๋ย ลูกหลานไทยเรา ภาษาพ่อแม่ตัวก็ยังไม่รู้ให้ดีพอเกิดจะสอนภาษาต่างชาติและให้เด็กมันอยากเป็นฝรั่งมากขึ้น เป็นเช่นนี้แล้วคนไทยเราก็ไม่อาจปลดแอกความหลงรักนับถือบูชาฝรั่งทางจิตใจไม่ได้สักทีละซี

พวกนักเรียนเวลานี้ดูเหมือนจะขาดฐานความรู้อันมั่นคงในการอ่านการเขียนภาษาไทยมาตั้งแต่เริ่มต้นเรียนหนังสือ พอเริ่มเรียนก็มีการสอนให้อ่านให้เขียนหนังสือเป็นคำๆ ไป เลยจนถึงอ่านเขียนเป็นประโยคเลย เคยมีอยู่สมัยหนึ่งมีการสอนการเรียนของนักเรียนอย่างที่ว่านี้ ครั้งนั้นเรียกว่าเป็น “การเรียนแบบเบสิก” (การเรียนแบบเบสิกนี้ มีการเรียนการสอนอยู่สักราว ๓ ปีก็เลิกกันไป) โดยเด็กไม่ต้องเรียนอย่างแต่ก่อนๆ

ครั้งนั้นอยู่ระหว่างสงครามมหาเอเชียบูรพา มีโรงเรียนส่วนมากที่สอนแบบเบสิก การเรียนการสอนแบบใหม่นี้ไม่ต้องเรียนโดยการอ่านการท่องแบบเก่า ไม่มีการเริ่มการอ่านเขียนตัวพยัญชนะตั้งแต่ ก.ไก่ ถึง ฮ.นกฮูก จนแม่นยำอย่างแต่ก่อน

แต่ก่อนเด็กเรียนรู้พยัญชนะได้หมด แล้วจึงสอนและเรียนสระอะ อา อิ อี... จนหมด ต่อจากนั้นจึงหัดอ่านหัดเขียนผสมอักษร เริ่มต้นตั้งแต่แม่ก.กา และแม่กก, กน, กม, กบ, เกย พร้อมกันนี้จะต้องรู้ถึงอักษรสูง กลาง และต่ำ กับวรรณยุกต์เอก โท ตรี จัตวา

จนในที่สุดเด็กจะอ่านหนังสือไทย เขียนหนังสือไทยได้ถูกต้อง

เด็กนักเรียนไม่ได้เรียนอย่างแต่ก่อนโดยกล่าวว่าการเรียนการสอนแบบเก่าแต่เดิมนั้น เป็นแบบโบราณและกลับไปเรียนเพิ่มคล้ายๆ แบบเบสิกกันอีก เวลานี้เราจึงได้หวนกลับมาพบตัวหนังสือไทยที่เราเคยเรียกว่า "ตัวหนังสือไทยวิบัติ" เหมือนครั้งระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ อีก จนเวลานี้เราชินจนจะนึกกันว่า เราสอนให้เด็กอ่านเขียนหนังสือไทยถูกแล้ว เอาละพูดไปแค่นั้นพอแล้ว ถึงแม้จะพูดซ้ำพูดซากพูดมากแค่ไหน ก็ไม่มีใครเขาเห็นดีเห็นชอบด้วยหรอก

พูดกันถึงเรื่องการเรียนของเด็กสมัยก่อน (และได้เรียนอยู่ต่างจังหวัด) เริ่มต้นตั้งแต่เข้าเรียนโรงเรียน และเรียนกันในชั้นประถม เรื่องการเรียนชั้นมัธยมเอาไว้คุยต่อทีหลัง

การสมัครเรียนในโรงเรียนง่ายและสะดวกสบายไม่ต้องมีการแย่งแข่งขันในการเข้าเรียน ไม่มีแป๊ะเจี๊ยะไม่มีการช่วยอุปถัมภ์ค้ำชูกิจการโรงเรียน ก่อนเข้าเรียน ไม่มี และไม่เคยรู้จักการเรียนพิเศษ

โรงเรียนไม่มีชั้นอนุบาล แต่เริ่มต้นเรียนชั้นมูลก่อน ๑ ปี เมื่ออ่านได้เขียนได้รู้เลขบ้าง และสอบได้ก็จะขึ้นเรียนชั้นประถมปีที่ ๑ ชั้นประถมมี ๓ ชั้น การเรียนจบชั้นประถมทั้งหมดเป็นเวลา ๔ ปี (รวมทั้งชั้นมูลด้วย) เมื่อจบชั้นประถมแล้วจึงจะเริ่มต้นเรียนมัธยม

ผมเริ่มต้นเรียนที่โรงเรียนประจำจังหวัด ซึ่งอยู่ในเขตวัดสุทธจินดา อยู่ฝั่งถนนตรงกันข้ามกับศาลากลางจังหวัด เริ่มเข้าเรียนเมื่ออายุ ๗ ปี

โรงเรียนประจำจังหวัดเป็นโรงเรียนสตรี แต่ชั้นประถมนี้จะมีนักเรียนทั้งเด็กหญิงเด็กชาย ตั้งแต่ชั้นมัธยม ๑ ขึ้นไป จะรับให้เรียนเฉพาะนักเรียนหญิง เมื่อผมเรียนจบชั้นประถมจึงต้องย้ายไปเรียนโรงเรียนประจำมณฑล ซึ่งเป็นโรงเรียนเด็กผู้ชาย แต่ชั้นประถมให้เรียนกันทั้งเด็กชายหญิงต่อ เมื่อสอบเลื่อนชั้นขึ้นมัธยม เด็กผู้หญิงต้องย้ายไปเรียนโรงเรียนประจำจังหวัด

การได้เรียนชั้นประถม ๑ ผมแทบว่าจำเรื่องราวอะไรไม่ได้ ในเรื่องเกี่ยวกับการเรียน และเหตุการณ์ต่างๆ ตลอดทั้งปีที่เรียนชั้นประถม ๑ คล้ายกับว่าหลับๆ ตื่นๆ เรื่องราวดูมันมืดๆ มัวๆ บางทีเรื่องราวมันปนเปไปกับเรื่องต่างๆ เมื่อเรียนประถม ๒

แต่ก็มีบางเรื่องในการเรียนที่ยังจดจำได้บ้าง

จำได้ว่าเมื่อเริ่มเรียนประถม ๑ นี้ไม่ต้องใช้กระดานชนวนดินสอหินอีกแล้ว ชั้นมูลนั้นนักเรียนยังต้องใช้กระดานชนวน ชั้นประถม ๑ ที่ผมได้เรียนจะใช้ดินสอดำและเขียนในสมุดปกอ่อน มีกระดาษเล่มละ ๑๐ แผ่น แต่ละหน้ากระดาษตีเส้นไว้ให้เขียนตามช่อง เส้นคู่หมดทั้ง ๒ หน้า สมุดปกอ่อนนี้เพื่อนๆ บางคนเรียกว่าสมุดเอ็กเซอร์ไซส์ เล่มหนึ่งๆ ราคา ๑-๒ สตางค์ แล้วแต่เป็นกระดาษดีไม่ดี หนังสือเรียนชื่อหนังสือแบบเรียนเร็ว เล่ม ๑ ตอนปลาย พวกเรียนชั้นมูลจะใช้แบบเรียนเร็วเล่ม ๑ ตอนต้น (ผมไม่เคยทราบ และไม่เคยเห็นแบบเรียนเร็วเล่ม ๑ ตอนกลางเป็นอย่างไร และมีหรือไม่ และแบบเรียนเร็วเล่ม ๒ เล่ม ๓ ก็ไม่เคยเห็นอีกเหมือนกัน) ส่วนหนังสือเรียนอย่างอื่นมีอะไรอีกบ้างก็ลืมเลือนเสียสนิท

เมื่อได้เรียนชั้นประถม ๒ นั้น ก็พอจะจำเรื่องการเรียนและเหตุการณ์ต่างๆ ได้ดีขึ้น แต่ยังนึกสงสัยไม่แน่ใจว่าเมื่อเรียนประถม ๒ นี้ เรียนรวมกับใครๆ บ้าง และมีนักเรียนกี่คน สงสัยอยู่แต่ว่าประถม ๒ นี้มีนักเรียนเรียนอยู่กี่ห้อง เพราะตัวเองจำได้แต่ว่าได้เรียนชั้นประถม ๒ แต่ห้อง ก. ห้อง ข. หรือห้อง ค. ก็ลืมไปเสียแล้ว

เมื่อมาเรียนชั้นประถม ๒ นี้จำได้ว่าครูท่านสั่งให้ซื้อหนังสือเรียน มีหนังสือธรรมจริยาเล่ม ๑ ,นิทานอีสป, สมบัติผู้ดี, หนังสือวิชาเลข, ดอกสร้อยสุภาษิต และหนังสือนมัสการคุณานุคุณ

การเรียนหนังสือเมื่อครั้งก่อนๆ นั้น มีการให้ท่องจนขึ้นใจ ถึงแม้จะเรียนถึงชั้นมัธยม พวกที่เรียนมัธยมชั้นสูงแล้ว ก็ยังมีท่องอาขยาน ซึ่งครูจะกำหนดให้ท่องหรือมีการท่องตามหลักสูตรที่กำหนด โดยมากจะเลือกให้ท่องในหนังสือที่เรียน เลือกให้ท่องตอนใดตอนหนึ่ง ที่ถือว่าเป็นร้อยกรองที่แต่งได้ไพเราะและมีสำนวนดี แต่เมื่อผมอยู่ชั้นประถมนี้ต้องท่องอาขยานที่มีกำหนดไว้ในหลักสูตรไม่เคยท่องจากหนังสือใดอื่น และการท่องอาขยานนี้ก็มีการสอบและให้คะแนนด้วย

ผมเคยคิดขึ้นมาเองว่า การเรียนหนังสือแต่ก่อนมีการให้อ่านให้ท่องซ้ำๆ จนจำขึ้นใจ คงเป็นเพราะคนที่เรียนหนังสือแต่ก่อนต้องไปเรียนที่วัด โดยการมอบตัวเป็นลูกศิษย์พระภิกษุองค์ใดองค์หนึ่งที่มีความรู้ พระอาจารย์จะเขียนหนังสือไว้ที่กระดานดำ แล้วให้ศิษย์หัดเขียนตาม และท่องให้จำ เหมือนกับพระท่านต้องท่องบทสวดมนต์

จนขึ้นใจ เมื่อท่านมาสอนหนังสือก็ให้ศิษย์ท่องหนังสือและหัดเขียนตาม เมื่อศิษย์อ่านได้เขียนได้ และท่องได้ตามที่ท่านเขียนให้ไว้นั้นได้แล้ว อาจารย์ก็จะให้อ่าน เขียน และท่องตอนใหม่ต่อไปอีก ซึ่งแต่ก่อนนี้เรียกกันว่า "ต่อหนังสือ"

แต่ก่อนนั้นเวลาพูดว่า "อ่านหนังสือ" ก็ยังพูดว่า "ท่องหนังสือ" ตามที่เคยพูดมาเสียเคยปาก คำว่า "เล่าเรียน" ก็ยังพูดกันว่า "เล่าท่อง"

เมื่อผมได้เข้าเรียนในโรงเรียน ก็ไม่มีการท่องหนังสือกันอีกแล้ว ก็จะมีบ้างก็เป็นการท่องบางอย่าง เช่นท่องสูตรคูณ

มาพูดกันถึงเรื่อง "การเขียนหนังสือ" กันก่อน เมื่อเริ่มต้นเรียนชั้นประถม ๑ เริ่มใช้ดินสอดำเขียนในสมุดปกอ่อนเล่มละ ๑๐ แผ่น เขียนได้ทั้ง ๒ หน้า แต่ละหน้ากระดาษจะมีตีเส้นคู่ขนานไว้ตลอดทั้งหน้าอยู่แล้ว แต่ละหน้ากระดาษมีเส้นตีไว้ราว ๒๐ เส้นบรรทัด

การเขียนหนังสือ ครูท่านจะสอนให้เขียนอย่างมีระเบียบ เขียนลายมือบรรจงตัวเต็มบรรทัด หมดบรรทัดแล้วเขียนขึ้นบรรทัดใหม่ ต้องเว้นบรรทัด ช่องระหว่างอักษรตัวหนึ่งทับอีกตัวหนึ่ง (ช่องว่างระหว่างตัวอักษรนี้เรียกว่า ช่องไฟ) ให้มีช่องห่างเท่าๆ กันตลอดทุกตัวอักษรจนจบประโยค ต้องรู้จักการเขียนเว้นวรรคเว้นตอน ถ้าเขียนตัวอักษรใดผิดหรือต้องการเขียนอักษรนั้นใหม่ ให้ใช้ยางลบลบตัวอักษรนั้นเสียลบเบาๆ ละมุนละไม ไม่ใช่กดยางลบลงบนกระดาษและลบถูตัวอักษรหนักและแรงจนเกินไป กระดาษที่รอยลบจะบางหรือขาดทะลุ ต้องลบเบาๆ เพียงพอให้ตัวอักษรเลือนจางหายไป เห็นกระดาษนั้นว่างเปล่าและมีสีขาวสะอาดเหมือนเดิม จากการใช้ยางลบลบตัวอักษรนี้จะมีเศษผงยางลบร่วงอยู่ให้ปัดหรือเช็ดผงเพียงเบาๆ ทิ้งออกไปด้วยกระดาษอ่อนหรือกระดาษผ้าบางๆ แล้วเขียนแก้ใหม่ให้ถูก

ถ้าหากจะไม่ใช้ยางลบลบตัวอักษรหรือคำที่เขียนผิด ก็อาจใช้ดินสอขีด (หรือฆ่า) อักษรหรือคำนั้นเบาๆ เพียง ๒ ขีดก็พอ ถ้าจะขีดฆ่าอักษรหลายคำหรือตัวอักษรมีช่วงยาว หรือหมดทั้งประโยค ซึ่งยาวมาก ก็ควรใช้ไม้บรรทัดวางบนตัวหนังสือ และตีเส้นขีดฆ่า อย่าขีดฆ่าตัวอักษรหลายขีดจนเป็นสีดำเปรอะเปื้อน จนทำให้หน้ากระดาษหน้านั้นดูสกปรก เลอะเทอะ ขาดความสวยงามไปมาก

เวลาเขียนหนังสือ ต้องไม่เขียนกดดินสอ เบาเกินไปหรือหนักเกินไป ตัวหนังสือ

จะไม่สวย กดดินสอให้แรงพอเหมาะ และแรงเท่าๆ กันทุกตัวตลอดบรรทัดและทุกบรรทัด

การจับดินสอเวลาที่เขียนหนังสือ ให้จับดินสอเลยขึ้นมาจากตอนปลายดินสอเล็กน้อย ให้พอเหมาะ จับให้ดินสออยู่ตอนบนปลายนิ้วกลาง นิ้วชี้และนิ้วหัวมือจับตัวดินสอไว้ให้อยู่ที่ก้นไม่ให้ดินสอกลิ้งหรือหลวมบิดไปมา ตัวดินสอพาดอยู่บนง่ามมือทั้งระหว่างนิ้วชี้ และหัวแม่มือ ไม่ใช่จับดินสอด้วยปลายนิ้วหมดทั้ง ๕ นิ้ว ในลักษณะที่เรียกว่า ขยุ้มดินสอหรือจับเหมือนกับจับพู่กัน (สมัยก่อนครูท่านสอนให้จับดินสอหรือปากกาด้วยมือขวา ห้ามจับดินสอเขียนหนังสือด้วยมือซ้าย เพราะถือว่ามือซ้ายนั้นใช้ล้างก้น ไม่สมควรใช้เขียนหนังสือ แต่เวลานี้การเขียนหนังสือหรือทำการอย่างใด จะใช้มือขวามือซ้ายก็ได้ตามแต่ความถนัดของแต่ละคน)

หลังจากเขียนหนังสือหรืออ่านหนังสือเสร็จแล้วเราจะเก็บหนังสือหรือสมุดเมื่อปิดหน้าหนังสือหรือสมุดแล้ว หรือเมื่อเลิกการเรียน ครูท่านสอนไว้ให้ปฏิบัติเสมอทุกครั้ง เหมือนกับครูที่ผมเคยเรียนกันที่บ้านครู คือให้กราบหนังสือที่อ่านและสมุดที่เขียนหนังสือนั้นเสียก่อน เพื่อแสดงถึงการเคารพบูชาหนังสือ และสมุดที่ให้เรามีความรู้ดีมีวิชา นอกจากนั้นแล้วครูท่านยังคอยสอนคอยเตือนอยู่เสมอว่า สมุดและหนังสือที่เรียน (แม้แต่ปากกา ดินสอ ไม้บรรทัด ยางลบ หรืออุปกรณ์ที่เราใช้เรียน) จะต้องไม่เดินข้าม เหยียบย่ำและนั่งทับ ผู้ดีมีมารยาทต้องมีความเคารพรักหนังสือและเครื่องเรียน คนที่ขยัน หมั่นเพียร เขียนอ่านหนังสือ เคารพรักบูชาหนังสือ จะมีวิชาความรู้มาก มีงานอาชีพดี และจะเป็นที่พึ่งของคนทั่วไป (เวลานี้การสอนให้นักเรียนเคารพรักบูชาหนังสือ และเครื่องเรียนอย่างที่เคยมีมาแต่สมัยก่อนคงไม่มีหรือมีน้อยมากแล้ว)

เมื่อเข้าเรียนที่โรงเรียน การเขียนหนังสือที่เด็กจะต้องเรียน ในการเรียนนี้มี ๒ อย่าง คือ การเขียนตามคำบอกกับการคัดลายมือ

การเขียนตามคำบอก เป็นการเรียนที่จะหัดให้นักเรียนเขียนหนังสือได้ถูกต้อง เมื่อเรียนสูงขึ้นมาก็จะเรียกว่าวิชาเขียนไทย (เมื่อถึงเวลาได้เรียนวิชาภาษาอังกฤษก็เรียกว่า “เขียนอังกฤษ” อย่างวิชา “คัดลายมือ” ก็จะเรียกว่า “คัดไทย”) ในชั่วโมงที่เรียน “เขียนตามคำบอก” นี้ ครูจะบอกหนังสือให้เขียน เป็นคำ หรือเป็นประโยค โดยบอก ๒ ครั้ง และให้นักเรียนเขียนคำที่บอกหรือประโยคที่บอก บางทีครูจะ

เอาหนังสือต่างๆ ที่เรียนนั้นมาอ่านให้ฟังทีละประโยค แต่ละประโยค จะอ่านให้ฟัง ๒ ครั้ง นักเรียนจะต้องจำคำหรือทั้งประโยคที่ครูอ่านให้ฟัง แล้วเขียนตามที่บอก ครูท่านจะกะเวลาที่นักเรียนเขียนได้เสร็จ แล้วก็จะบอกให้เขียนคำหรือประโยคต่อไป ใครจำที่ครูบอกไม่ได้ว่าบอกอย่างไร หรือเวลาเขียนตามที่บอกได้ช้า ก็จะเขียนไม่ถูกเขียนไม่ได้ทั้งหมด ต้องทิ้งไป และต้องรีบฟังรีบเขียนที่ครูบอกใหม่อีกต่อไป เมื่อครูเห็นว่าที่บอกให้เขียนพอแล้วหรือจะหมดเวลาเรียนชั่วโมงนั้นแล้ว ก็หยุดบอกและให้นักเรียนเอาสมุดที่เขียนตามคำบอกนั้นมาส่งที่โต๊ะของครู ครูจะตรวจสมุดแต่ละคน การตรวจการเขียนของนักเรียนที่เขียนตามที่บอกนั้น ถ้าเขียนผิดคำใด ครูจะขีดฆ่าคำนั้นด้วยหมึกสีแดง นักเรียนคนไหนเขียนตามคำบอกไม่ผิดเลย ก็ถือว่าเก่งหรือ**ดีมาก** ถ้าจะเขียนผิดสักเพียง ๑-๒ คำ ก็ยังถือได้ว่า**ดี** ถ้าเขียนผิดมากๆ ก็แสดงว่า **ไม่ดี** ถือว่า ไม่พอใช้ ยังเลวหรือเลวมาก จะต้องเอาใจใส่ในการเรียนการเขียนให้มากยิ่งขึ้น

เมื่อมีการเขียนผิด ก็ต้องมีการทำโทษเพื่อแก้ตัวเสียใหม่ ถ้ามีการเขียนผิดคำใด เจ้าของสมุดที่เขียนผิดจะต้องแก้คำที่เขียนผิด โดยเขียนใหม่ในสมุดนั้นให้ถูก และเขียนคำนั้นซ้ำ ๒ ครั้ง ๕ ครั้ง หรือ ๑๐ ครั้ง แล้วแต่ครูจะสั่ง การเขียนแก้คำผิดก็ต้องเขียนอย่างคัดลายมือ ถ้าเขียนผิดหลายคำก็ต้องแก้หลายครั้ง การแก้คำผิดนี้บางทีแทนคำว่าครั้งก็ เรียกว่า “ เที่ยว” ถ้าครูสั่งให้แก้โดยเขียนซ้ำๆ คำนั้น ๑๐ ครั้ง ก็เรียกว่าโดนคัด ๑๐ เที่ยว

บางทีการเขียนตามคำบอกนี้เมื่อเสร็จแล้วครูจะให้เพื่อนที่นั่งโต๊ะคู่กันนั้นผลัดกันตรวจสมุดที่เขียนตามคำบอกของตัว โดยครูจะบอกว่าครูอ่านหนังสือเล่มไหนหน้าไหน ตรงไหนให้นักเรียนเขียน นักเรียนจะได้เอาหนังสือเรียนของตัวที่ครูใช้บอกให้เขียนนั้นมาตรวจดูสมุดที่เพื่อนเขียนได้ว่ามีตัวใดที่เขียนผิด ตรวจแล้วต้องเขียนบอกไว้ว่าผิดคำใด ผิดกี่คำ แล้วคืนสมุดให้กัน เพื่อนจะได้แก้คำผิดส่งครู

การแก้คำผิดหลายๆ ครั้งต้องแก้อย่างคัดลายมือ จะทำให้มีผลดีในการจำ การเขียนคำนั้นๆ ได้ถูกต่อไป

การเขียนตามคำบอกหรือเขียนไทยจะมีเป็นหลักสูตรที่จะต้องมีการปฏิบัติไปจนถึงเรียนชั้นม.๕- ม.๖ และสมัยนั้นมีการสอบไล่ด้วย

ทีนี้ก็พูดกันถึงการเรียนที่เรียกว่า “คัดลายมือ”

"การคัดลายมือ" นี้เป็นการเรียนถึงการเขียนหนังสือที่มีเป็นตารางสอนในชั่วโมงเรียนด้วย โดยเฉพาะในการเรียนชั้นประถมทุกชั้น พอถึงชั้นมัธยมเวลาที่จะให้คัดไทย น้อยลง แต่มีคัดอังกฤษมาแทน

การคัดลายมือนี้ ก็เพื่อจะให้นักเรียนได้ฝึกหัดเขียนหนังสือให้สวยและมีระเบียบ เขียนตัวหนังสือให้มีรูปลักษณะที่ถูกต้อง เรามักเรียกตัวหนังสือนั้นว่า "เขียนตัวบรรจง" การคัดลายมือนี้จะต้องคัดอักษรให้ "เต็มบรรทัด" และเขียนเว้นบรรทัด

ในการคัดลายมือ มีโรงเรียนบางแห่งที่สอนเด็ก เขาจะมีหนังสือให้หัดคัดลายมือ ที่พิมพ์จำหน่ายเป็นเล่ม มีตัวอักษรที่จะให้คัดตามโดยที่มีรูปเป็นตัวอักษร แต่ตลอดแนวเส้นของตัวอักษรเขาจะพิมพ์ไว้เป็นจุดๆ ไปตลอด เพียงแต่เริ่มเขียนจากจุดแรกแล้วเขียนต่อจุดนั้นไปจนสุดตัวอักษร ก็จะได้ตัวอักษรเป็นรูปชัดขึ้น เป็นการเขียนตามรอยประ ให้ถูกตามแนวเส้นอักษรนั้นเอง

พวกผมไม่เคยคัดเขียนหนังสือตามแนวจุดๆ ที่เขามีพิมพ์ไว้ขายนี้ ต้องเขียนให้เป็นตัวอักษรเอง ตอนแรกก็หัดคัดตัวพยัญชนะตั้งแต่ ก. ถึง ฮ. ต่อไปจึงหัดคัดรวมพยัญชนะกับสระ และหัดคัดคำต่างๆ แล้วจึงจะคัดเป็นตอน เป็นประโยค คัดมากขึ้นๆ

อันที่จริงการคัดลายมือนี้ ก็มีการคัดอยู่ทุกวัน การแก้คำผิดจากเขียนตามคำบอก ก็ต้องคัดลายมือ บางเรื่องบางวิชาเวลาสอน ครูจะเขียนบนกระดานดำ ให้นักเรียนจดไว้ ก็ต้องจดลงในสมุดต่างหาก (เรียกกันว่า "สมุดจดการ") จะต้องลอกจากบนกระดานดำที่ครูเขียนให้จดและต้องเขียนตัวบรรจง

การคัดลายมือนี้ครูท่านขู่เข็ญเอาจริงจังให้เราคัดให้ดี ตัวหนังสือเรียบงาม ถูกต้องตามรูปลักษณ์อักษรแต่ละตัว หัวอักษรต้องกลมไม่บอด เขียนให้ถูกตอนที่มีเส้นตรง เส้นโค้ง ตัวอักษรมีหาง หางต้องอยู่เหนือตัวอักษรเล็กน้อย หางต้องไม่สั้นหรือยาวมากๆ (อย่างที่เรียกว่า "เขียนเล่นหาง") เขียนตัวเต็มบรรทัด เว้นช่องไฟให้พอเหมาะ ตัวอักษรตั้งตรง ไม่เอนหน้า ไม่เอนหลัง ฯลฯ การคัดลายมือนี้มีระเบียบมาก เวลาสอบไล่ก็มีสอบคัดลายมือ และมีการให้คะแนนด้วย

เวลานี้ ตามโรงเรียนทั่วไป ส่วนมากคงไม่มี การเรียนที่เขียนตามคำบอก และคัดลายมืออีกแล้ว อาจมีบ้างแต่ก็คงไม่ถือว่าเป็นการเรียนที่สำคัญ ไม่เอาใจใส่เต็มที่ ไม่บังคับไม่มีการสอบการให้คะแนน เด็กนักเรียนเวลานี้ไม่ต้องฝึกการทำงาน การเรียน

ให้ละเอียดถี่ถ้วนด้วยการใช้มือและสมองของตัว ไม่ต้องใช้สายตา ไม่ต้องใช้สมาธิในการปฏิบัติงาน และการเขียนหนังสือให้วิจิตรบรรจงมีระเบียบ สวยงาม ไม่ต้องฝึกให้มีทักษะ ไม่ต้องเขียนด้วยมือเพราะมีพิมพ์ดีด ไม่ต้องคิดเลขในใจเพราะมีเครื่องคิดเลขแทน การเรียนเขียนเลขและไม่เปลืองสมอง เลขบวกลบคูณหารง่ายๆ เวลานี้ก็คิดกันไม่ได้

เมื่อเด็กโตขึ้น และมาได้เรียนชั้นสูงขึ้น คือเวลาเรียนเมื่อครูสอน (หรือในมหาวิทยาลัยอาจารย์มีเลคเชอร์) ก็ไม่ต้องฟังครูพูด ไม่ต้องคิดตามครูสอน ไม่ต้องรู้ไม่ต้องเข้าใจก็ได้ ครูอาจารย์พูดไปสอนไปไม่ต้องตั้งใจฟังเพราะมีเครื่องบันทึกเสียงบันทึกที่ครูสอนไว้ เก็บเอาไปฟังทีหลังได้ พูดได้ว่าการเรียนเวลานี้ เวลาเรียนไม่ต้องฟังที่ครูอาจารย์สอน ไม่ต้องจดไม่ต้องมีสมุดจดการ ไม่ต้องฝึกการใช้สมองให้คิดให้จำ พวกนักเรียนชั้นสูง หรือมหาวิทยาลัยไม่ต้องฝึกใช้สมองจำ เก็บเรื่องที่ครูอาจารย์สอนเอาไว้ในคอมพิวเตอร์เลย

เรื่องที่ไม่สบายใจและน่าเสียดายมากที่ทุกวันนี้เด็กๆ ของเรานอกจากความรู้ความสามารถที่จะนำมาใช้ในการประกอบอาชีพและช่วยสังคมไทย มีความรู้ความสามารถที่จะสร้างตัวให้มีค่า มีประโยชน์ต่อสังคมไม่ได้หรือได้น้อยมาก และที่มีความสำคัญมากกว่านั้นก็คือการหาความรู้และขาดการปฏิบัติตัวถูกต้องในเรื่องการมีศีลธรรมจรรยามารยาท ขาดการมีความเคารพนับถือ ไม่ให้เกียรติผู้อื่น ไม่รู้จักความเป็นผู้ใหญ่ผู้น้อย ไม่นับถือแม้แต่ครูอาจารย์ ไม่นึกกันเลยว่าตนได้รับวิชาความรู้ได้สั่งสอนให้เป็นคนดี มีอาชีพ มีเกียรติ มีคนรักและสรรเสริญจากใคร

กลับไปพูดถึงการเรียนต่อ เกี่ยวกับเรื่องการเขียนหนังสือในชั้นประถม ซึ่งจะมีเขียนตามคำบอกและคัดลายมือ

ยังมีการเรียนที่เป็นการเขียนอีกอย่างหนึ่ง คือวิชา “เรียงความ” คือจะเริ่มการเขียนเป็นประโยค แล้วฝึกแต่งให้เป็นเรื่อง ให้มีเนื้อหาเป็นเรื่องราวขึ้น อย่างเช่น แต่งตำราเรียน จะเขียนเมื่อเรียนสูงขึ้น จะเปลี่ยนเป็นเรียกว่า “แต่งไทย” นักเรียนจะต้องมีความรู้ เคยได้ยิน ได้ฟังได้เห็นหรืออ่านเรื่องรู้มาก่อน แล้วรวบรวมเรื่องที่รู้มารวมเขียน การเขียนเรียงความหรือแต่งไทยนี้ก็มีสอบและให้คะแนน โดยเวลาที่ให้เขียนหรือให้สอบก็ตั้งชื่อเรื่องขึ้น ให้แต่งเรื่องนั้น เช่น ให้เรียงความเรื่อง “ดอกกุหลาบ”,

เรื่อง “ฤดูฝน”, เรื่อง “ข้าวผัด”, เรื่อง “น้ำ”, เรื่อง “เป็นไข้”, เรื่อง “ชาวนาไทย”, เรื่อง “ฉันรักธงไตรรงค์” ฯลฯ

เมื่อรู้จักเรียงความหรือแต่งไทย คือเขียนหนังสือได้, เขียนถึงเรื่องราวได้, เขียนถูกต้องมีเหตุมีผล, และเขียนถูกแบบถูกวิธี, รู้จักเริ่มต้น เขียนประโยคใดก่อน ประโยคหรือเรื่องอะไรเขียนต่อๆ มาและเขียนถูกระเบียบ ก็จะได้ฝึกการเขียนต่อ เช่น การเขียนจดหมาย ซึ่งเป็นการเขียนอย่างหนึ่งที่จะต้องฝึกเขียน และเป็นวิชาที่มีการสอบด้วย เมื่อเขียนเรียงความได้ เขียนจดหมายเป็น ก็จะฝึกหัดวิธีร่างหนังสือ ร่างบันทึก และหนังสือสอบถามและตอบรับ เรื่องทางการงานบริษัทหรืองานบริการได้

การเขียนอีกวิชาหนึ่ง ซึ่งจะฝึกเรียนด้วย คือ การเขียน “ย่อความ” ที่จะมีการเขียนย่อเรื่องที่มีความยาวมากให้มีใจความหรือเฉพาะเนื้อหาสำคัญที่ย่อแล้วจะรู้เรื่องได้ใจความอย่างที่เขียนเรื่องนั้นยาว วิชาย่อความนี้ ก็มีการสอบด้วย

ทีนี้พูดถึง “การอ่าน” ในการเรียนหนังสือ แต่ละชั้นจะมีตำราเรียนซึ่งครูจะเขียนบอกมีหนังสืออะไรบ้าง นักเรียนจะจดและถึงบ้านก็บอกผู้ใหญ่ ท่านก็จะไปที่ร้านขายหนังสือเรียน และซื้อมาให้ตามครูสั่ง หนังสือที่เป็นตำราใช้เรียนนั้นแต่ละชั้นอาจมีแตกต่างกัน ชั้นหนึ่งอาจมีตำราเรียน ๒ - ๓ เล่ม หรือมากกว่านั้น

เวลาเรียนจะมีชั่วโมงที่ให้นักเรียนอ่านหนังสือ เมื่อเรียนชั้นประถมนี้จะมีชั่วโมง “อ่านไทย” ครูจะสั่งให้นักเรียนอ่านหนังสือแต่ละคนอ่านทีละคน โดยบอกให้อ่านหนังสือเรียนชื่อนั้น หน้านั้น การบอกให้คนใดอ่าน คนนั้นจะต้องยืนขึ้นและหยิบหนังสือขึ้นมาเปิดอ่านตามครูสั่ง ก่อนอ่านต้องคำนับครูหนึ่งครั้ง และเลิกอ่านเมื่อครูสั่งให้หยุดอ่านได้ คำนับครูอีกเมื่อจบหรือหยุดอ่าน แล้วจึงนั่งได้ เวลาอ่านนั้นถ้าอ่านผิดครูจะให้อ่านใหม่ จนอ่านแก้คำอ่านผิดนั้นให้ถูก

เมื่อเรียนชั้นประถมนี้ มีการอ่านอยู่ ๒ อย่าง อย่างหนึ่งเรียกว่า “อ่านฟังเสียง” คือครูจะบอกให้ยืนอ่าน หนังสือเรียนเล่มนั้น หน้านั้น เพื่อจะฟังว่าอ่านถูกหรือไม่ ดังที่กล่าวมาแล้ว พอขึ้นเรียนชั้นสูง ก็จะใช้ว่า “อ่านไทย” หรือ “อ่านอังกฤษ” ฟังเสียงไป

การอ่านให้ครูฟังนี้จะมีสอบไล่และให้คะแนน มีทุกชั้นและสอบทุกชั้นจนถึงมัธยม ๔ วิชาการอ่านอีกอย่างหนึ่ง คือ “อ่านเอาเรื่อง” วิชานี้เมื่อเรียนชั้นประถมนั้น

หมายถึงเมื่อได้อ่านหนังสือหรือได้ฟังครูอ่านเรื่องใดให้ฟังแล้วต้องรู้เรื่อง และเขียนเล่าเรื่องที่ฟังนั้นส่งครู ครูจะตรวจว่าคนนั้นฟังแล้วรู้เรื่องหรือไม่ และรู้ดีเพียงใด ตอนแรกๆ ที่นักเรียนยังเขียนไม่เป็น หรือยังอ่านยังเขียนไม่ถูก ครูจะอ่านหรือเล่านิทาน หรือคุยเรื่องสั้นๆ ให้ฟังกัน จบแล้วก็จะถามนักเรียนเป็นข้อๆ หรือให้นักเรียนเล่าให้ฟัง เพื่อฟังว่าเด็กฟังรู้เรื่องแค่ไหน ถ้านักเรียนเขียนได้แล้วจึงจะให้เขียนเรื่องที่เล่ามา เมื่อนักเรียนได้เรียนชั้นสูงต่อไป วิชานี้ก็เข้าไปรวมๆ อยู่ในวิชา "แต่งไทย" ด้วย

อย่างไรก็ตาม การเรียนหนังสือนี้ต้องรู้ย่อความและย่อความเป็น เพื่อว่าเมื่อได้อ่านได้ฟังเรื่องใด ก็จะต้องย่อเรื่องเอาแต่ใจความ หรือเนื้อความของเรื่องนั้นได้ถูกต้องสมบูรณ์ ไม่ต้องไปอ่านหรือจำเรื่องยาวทั้งหมดให้เสียเวลา "ย่อความ" นี้ก็มี "ย่อไทย" และ "ย่ออังกฤษ" ที่มีการสอบเมื่อสอบไล่ด้วย

ชั้นประถม ๑ มีวิชาที่เริ่มเรียนอีกวิชาหนึ่ง คือภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ แต่ชั้นประถมเรียกวิชานี้เริ่มต้นว่า "ความรู้เรื่องเมืองไทย" คือเป็นเรื่องเฉพาะเมืองไทย และรู้เพียงเล็กๆ น้อยๆ ส่วนความรู้ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ต่างประเทศไปเรียนต่อไปเมื่ออยู่ชั้นสูงขึ้น

"ความรู้เรื่องเมืองไทย" ไม่มีหนังสือเป็นตำราเรียนหรือมีแต่ผมไม่ทราบ ครูท่านก็ไม่ได้สั่งให้ซื้อ เวลาเรียนครูท่านก็สอนเอง และเขียนบนกระดานดำให้นักเรียนพวกเราจดลงสมุดจดการ

ทุกครั้งหรือโดยมากเมื่อครูสอนวิชาอะไรก็ตาม โดยเขียนลงบนกระดานดำแล้ว ท่านจะอ่านให้ฟังก่อน แล้วจึงให้นักเรียนจดลอกเอาไว้ บางทีบางวิชาครูท่านจะชี้นักเรียนคนใดคนหนึ่งออกมายืนหน้ากระดานดำ และให้อ่านที่ครูจดให้นั้นก่อน ก่อนจะให้จดลงสมุด

การเรียน "ความรู้เรื่องเมืองไทย" ชั่วโมงแรกผมจำได้มาจนถึงเวลานี้ ครูท่านเอาแผนที่ประเทศสยามมาแขวนพาดที่หน้ากระดานดำ และบอกว่าเป็นแผนที่ประเทศสยาม แล้วก็พูดถึงว่าภาพที่เป็นแผนที่ใดๆ ที่เมืองใด ประเทศไหน หรือแผนที่ทั่วโลกเขาทำขึ้นมาอย่างไร

แล้วครูท่านก็ชี้แผนที่ประเทศสยาม ชี้ตามเส้นเขตแดนไปรอบเขตของสยาม และท่านบอกว่าให้ดูอาณาเขตทั้งหมด จะเห็นว่าประเทศสยามเรามีรูปร่างรอบ

อาณาเขตเหมือนกับรูปกระบวย หรือขวานโบราณ เด็กนักเรียนบางคนไม่รู้ไม่เคยเห็นกระบวยและขวานโบราณ ครูท่านต้องพูดอธิบายให้ฟังอีก

ต่อจากนั้น ครูท่านก็สอนวิธีดูหรือ "วิธีอ่านแผนที่" ผมจำได้ขึ้นใจ เพราะครูท่านเขียนบนกระดานดำให้จดไปอ่านและให้จดจำให้ดี ผมท่องจนจำได้มาถึงทุกวันนี้ ถึงการดูแผนที่มีว่า

"เมื่อเรากางแผนที่ออก ข้างบนเป็นทิศเหนือ ข้างล่างเป็นทิศใต้ ขวามือเป็นทิศตะวันออก ซ้ายมือเป็นทิศตะวันตก"

ความรู้เรื่องเมืองไทยนี้ ต่อมาครูท่านก็จะสอนถึงบ้านและครอบครัว หลายบ้านรวมกันเป็นหมู่บ้าน หลายๆ หมู่บ้านรวมกันเป็นตำบล หลายตำบลรวมกันเป็นอำเภอ หลายอำเภอรวมกันเป็นจังหวัด หลายจังหวัดรวมเป็นมณฑล มณฑลทั้งหมดจึงรวมกันเป็นประเทศ

เราได้เรียนรู้ถึงว่าประเทศสยามมีมณฑลทั้งหมดกี่มณฑล แต่ละมณฑลมีจังหวัดอะไรรวมอยู่บ้าง แต่ละมณฑลอยู่ภาคไหนของประเทศ ภาคเหนือ – กลาง – ตะวันออก – ตะวันตก - อีสาน หรือ ภาคใต้

แต่สำคัญที่เราจะต้องรู้ต้องจำให้ได้ก็คือ จังหวัดนครราชสีมา ถิ่นเกิดและที่อยู่ของเรา ต้องรู้ว่าจังหวัดนครราชสีมามีกี่อำเภอ

ต้องเรียนให้รู้ถึงฤดูกาล การทำมาหากินของชาวเมือง และสินค้าที่สำคัญของจังหวัดด้วย

เราต้องเรียนยากมากขึ้นถึงการปกครองของประเทศสยาม และพระนามของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ มาถึงองค์ปัจจุบัน (เวลานั้นคือรัชกาลที่ ๗)

แล้วยังต้องท่องชื่อกระทรวงทุกกระทรวงและเสนาบดีแต่ละกระทรวง ซึ่งพวกเด็กเรารู้สึกว่าอ่านยากท่องจำยาก แต่ก็ท่องจำกันจนได้

นอกจากนั้นยังต้องรู้ชื่อข้าหลวงประจำมณฑล (คือ เทศาภิบาลมณฑล เราเรียกกันย่อๆ ว่าท่านเทศา) ชื่อข้าหลวงประจำจังหวัด กรรมการจังหวัด และใครต่อใครอีกหลายคน เวลานี้จำไม่ได้เลย

ความรู้เรื่องเมืองไทย ที่เรียนในชั้นประถมนี้เราได้เรียนรู้ถึงอาณาเขตประเทศ

สยาม และดินแดนติดต่อกับประเทศพม่า ญวน ลาว เขมร และมลายู

เรียนถึงฤดูประเทศสยาม ๓ ฤดู

สินค้าขาเข้า ขาออกของประเทศ

ประวัติศาสตร์ชาติไทยโดยย่อ

เมื่อเรียนชั้นประถมนี้ยังมีวิชาหนึ่งที่มีการเรียนตามหลักสูตรคือ วิชา "วิทยา" แล้วต่อมาเรียกกันว่า "วิทยาการ" เนื้อหาในการเรียนเป็นเรื่องของการปลูกพืช ทำสวนทำไร่ น่าจะเรียกว่า "การปลูกพืชผักผลไม้" หรือวิชา "เกษตรกรรมเบื้องต้น" วิชานี้มีตำราเรียนของกระทรวงธรรมการชื่อว่า "แบบสอนอ่านการเพาะปลูก" พวกเรามีตำรานี้แต่ใช้กันบางครั้ง ส่วนมากครูท่านสอนและเขียนบนกระดานดำให้เราจด

จำได้เพียงเลาๆ ลืมเลือนไปเพราะเรียนมาได้นานเมื่อเกือบ ๘๐ ปีมาแล้ว วิชานี้เรียนถึงดินอย่างไร ที่เหมาะจะปลูกผักแต่ละอย่าง การให้น้ำให้ปุ๋ย พืชงอกในกี่วันนานเท่าใดจึงจะตัดหรือเก็บมากินเป็นอาหาร พืชอย่างใดที่จะใช้ส่วนไหนของพืชมาใช้เป็นอาหารหรือทำประโยชน์อย่างอื่นๆ และการเรียนวิชานี้เรียนไปถึงการตอน การติดตา ต่อกิ่งต้นไม้ด้วย

เมื่อได้เรียนสูงขึ้น เรียนถึงการขุดหลุมปลูกต้นไม้ยืนต้น การทำแปลงดินปลูกผัก

เราจะได้รู้ถึงการปลูกและคุณประโยชน์ของต้นหอม ผักชี สะระแหน่ กะเพรา โหระพา แมงลัก กระเทียม หัวหอมแดง ผักบุ้ง ผักกาด กล้วย อ้อย มะนาว มะกรูด ขิง ข่า กระชาย มะพร้าว ฯลฯ

วิชาวิทยาการนี้เมื่อขึ้นชั้นมัธยม นอกจากพืชผลไม้ แล้วจะได้เรียนเรื่องแมลงและสัตว์เลี้ยงได้แก่มดปลวก ผึ้ง แพะ หมู วัว ควาย เป็ด ไก่ ฯลฯ วิชาวิทยาการหรือเรื่องการเพาะปลูก และสัตว์เลี้ยงคงเหมาะสมมากสำหรับนักเรียนต่างจังหวัดหรือในชนบทเพราะเกี่ยวข้องกับชีวิตคนชนบท

ที่นี้ก็มีอีกวิชาหนึ่ง คือ วิชาคำนวณ วิชานี้คงจะไม่ต้องกล่าวถึงมากนัก เพราะการเรียนเหมือนกันหมดทั่วทั้งประเทศ

ตอนเรียนชั้นประถมเรียกว่า วิชาเลขหรือวิชา "เลขวิธี" แล้วต่อมาเรียกกันว่า "เลขคณิต"

มีเลขคณิต แล้วยังมีเลขคิดในใจอีกด้วย และเมื่อขึ้นมัธยมตอนแรกก็ได้เรียนวิชาบัญชี

ขอพูดทิ้งไว้แค่นี้ ชั้นสูงขึ้นไปยังมีวิชาคำนวณอื่นๆ อีก

มีอีกวิชาหนึ่งที่เริ่มเรียนตั้งแต่อยู่ชั้นประถม วิชานี้ผมถือว่าเป็นวิชาสำคัญที่สุดของชีวิตความเป็นอยู่ของเราทุกเวลาทุกวันไปตลอดชีวิต อาจพูดได้ว่าเป็นวิชาหนึ่งที่เป็นวิชาเดียวที่เมื่อได้เรียนรู้แล้วจะใช้ได้ไปจนตาย วิชานี้คือ "วิชาสุขศึกษา"

เมื่อเรียนชั้นประถม ๑ เราได้เรียนสุขศึกษาแล้ว แต่เรียนตอนนั้นเรียกว่าวิชา "การรักษาตัว" เมื่อเรียนชั้นสูงต่อๆ มาก็มีชื่อเรียกวิชานี้ไปต่างๆ ว่า วิชาสุขวิทยา วิชาสุขอนามัย วิชาสุขศาสตร์ วิชาอนามัย วิชาสรีระศาสตร์และสุขวิทยา แล้วมาตกลงในตอนสุดท้ายใช้กันว่า "สุขศึกษา"

"การรักษาตัว" ที่ผมเรียนนี้เริ่มต้นพูดถึงเรื่อง "ความสะอาด" การรักษาผิวกายที่มีฝุ่นละออง ของสกปรก เหงื่อไคล แล้วยังมีจุลินทรีย์หรือเชื้อโรค มาทำให้บูดเน่ามีกลิ่นเหม็น และเกิดผื่นคัน เมื่อเกาเข้าก็เป็นแผลเป็นหนองเป็นฝี ปวดเจ็บและมีไข้

ต้องรักษาผิวหนังของร่างกาย โดยอาบน้ำ ฟอกสบู่ วันละ ๒ ครั้ง ตอนตื่นเช้าและตอนเย็น แล้วเปลี่ยนเสื้อผ้าใหม่ก่อนนอน

ก่อนกินอาหารและหลังกินอาหาร ฟอกสบู่ ล้างมือให้สะอาดทุกครั้ง

เมื่อผมเป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมผมเรียนอยู่โรงเรียนสตรี เมื่อพวกนักเรียนหญิงเขาต้องเป็นสมาชิกอนุสภากาชาด (เขาเรียกกันว่า-อนุกาชาด) ผมก็ต้องเป็นอนุกาชาดด้วย เสียค่าสมัครสมาชิก ๕๐ สตางค์ มีการสอนวิชาอนามัย อาทิตย์ละครั้ง โดยมีพยาบาลประจำสถานีอนามัยมาสอน พวกเด็กเราเรียกว่า นางอนามัย สอนเรื่องการรักษาอนามัย ก็คือการักษาตัวนั่นเอง สอนถึงการกินอาหาร การหลับนอน การออกกำลังกาย การรักษาความสะอาดบ้านเรือน การอาบน้ำสระผม การรักษาความสะอาดปากฟันและเหงือก ฯลฯ และยังได้สอนการรักษาตัว เช่นอย่าอมนิ้วมือ ของตกที่พื้นอย่าเก็บขึ้นมากิน ไม่บ้วนน้ำลายหรือเสมหะโดยไม่เลือกที่ เวลาไอจาม ต้องใช้ผ้าเช็ดหน้าหรือมือปิดปากปิดจมูก เวลานอนต้องกางมุ้งกันยุงกัด อาหารหรือขนมต้องระวังแมลงวันตอม กินอาหารต้องกินช้าๆ เคี้ยวให้อาหารแหลกละเอียดก่อนกลืน

ดื่มน้ำให้ดื่มน้ำสะอาดหรือต้มเสียก่อน ฯลฯ

ทุกวันนี้น่าเสียดายที่โรงเรียนทั่วไป หรือบางโรงเรียนอาจจะทิ้งวิชานี้หรือถ้ามีสอนก็คงไม่ได้เอาใจใส่ให้เด็กนักเรียนรู้ให้ดีและปฏิบัติได้ถูกต้อง และคงไม่นึกถึงว่าวิชานี้เป็นวิชาเดียวที่จะต้องรู้ และต้องใช้ทุกเวลาตลอดชั่วชีวิต

ทีนี้มาถึงเรื่องการเรียนการสอน และการอบรมที่นับว่าสำคัญที่สุดวิชาหนึ่งในการศึกษาเล่าเรียน ที่จะต้องมีวิชานี้เมื่อมีชีวิตอยู่ในสังคม และจะช่วยให้เด็กเป็นคนดีของชาติบ้านเมืองตลอดไปชั่วชีวิต วิชานี้คือวิชา "ศีลธรรมจรรยา" หรือ "จริยธรรม" เมื่อสมัยผมเรียนชั้นประถมนั้น วิชานี้เรียกว่า วิชา "จรรยา" แต่เนื้อหามีการสอนถึงศีลธรรมด้วย

เมื่อเริ่มเรียนตอนแรกๆ จำได้ว่าครูท่านก็สอนไปพูดไปให้จดบ้างครูท่านจะใช้หลักในการสอนอย่างไรหรือใช้ตำราไหนก็ไม่ทราบ

เมื่อโตขึ้นมาสักหน่อย หวนนึกถึงการสอนจรรยาของท่าน คงอาศัยหนังสือ "สมบัติผู้ดี" โดยเลือกเอาเรื่องที่เหมาะสอนเด็กๆ มาสอน

ตอนแรกๆ การสอนดูเหมือนจะเน้นเรื่องค่อนไปในทางอบรมให้ประพฤติตามกฎของโรงเรียนและมีกฎระเบียบที่ห้ามปฏิบัติ นักเรียนต้องมีจรรยามารยาททั้งที่อยู่ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ครูท่านจะคอยบอก คอยเตือน คอยว่ากล่าวให้ประพฤติให้ถูกต้องตลอดปีการเรียน จนเด็กประพฤติตัวตามกฎระเบียบ มีจรรยามารยาท และเป็นนิสัยดีเกิดรากฐานให้เด็กนักเรียนได้สร้างบุคลิกลักษณะอันดีงามและมีจรรยามารยาทอันเหมาะสมต่อชีวิตในสังคมต่อไป

ครูจะคอยเตือนคอยสอนให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน โดยเตือนให้ปฏิบัติอยู่เสมอเป็นเรื่องๆ ไป เป็นต้นว่า

- นักเรียนจะเป็นคนดีได้ ต้องตื่นนอนแต่เช้า ไม่มาโรงเรียนสาย
- ต้องแต่งกายให้เรียบร้อย ตามแบบที่โรงเรียนกำหนด และเครื่องแต่งกายสะอาด
- นักเรียนต้องรักสามัคคีกัน ไม่ทะเลาะวิวาทกัน
- อย่าเดินกินขนม หรืออาหารอย่างใด นั่งกินให้มีระเบียบเรียบร้อย
- นักเรียนผู้ดีย่อมไม่กล่าวคำหยาบ ไม่ส่งเสียงเอะอะให้รำคาญผู้อื่น

• นักเรียนต้องให้ความเคารพนับถือผู้ใหญ่ รู้จักไหว้หรือทำความเคารพผู้ใหญ่เมื่อพบเห็นและเมื่อจากกัน

• นักเรียนต้องไม่สร้างนิสัยเลวทราม หัดลักขโมยหรือยึดถือเอาของคนอื่นมาเป็นของตน

• เวลาเรียนนักเรียนต้องตั้งใจเรียน ไม่พูดคุยหยอกล้อกัน

• นักเรียนต้องไม่กินขนมหรือสิ่งใดในห้องเรียน

• นักเรียนต้องมีความซื่อสัตย์

ฯลฯ

แล้วยังมีข้อควรประพฤติและไม่ควรประพฤติอีกหลายประการที่จะให้เด็กเกิดเป็นนิสัยมีจรรยามารยาทอันดีงาม

แน่นอนละ ถ้านักเรียนประพฤติตัวไม่ดี ขาดจรรยามารยาท ทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน ก็ต้องมีการลงโทษกันเป็นธรรมดา

เกี่ยวกับเรื่องศาสนาและศีลธรรม ทางโรงเรียนจะหาโอกาสที่พานักเรียนไปวัด ไปฟังเทศน์ฟังธรรม แต่โรงเรียนผมอยู่ในวัด พอถึงวันพระหรือวันสำคัญทางศาสนา ทางโรงเรียนจะให้นักเรียนไปฟังเทศน์ในครั้งนั้น ปีหนึ่ง ๒-๓ ครั้ง โดยการแบ่งพวกนักเรียนชั้นประถมและชั้นมัธยมแยกกันไป

อันที่จริงพวกเด็กต่างจังหวัดอย่างพวกผม ส่วนมากก็มาวัดกันเป็นประจำถือเป็นธรรมดา เพราะทางบ้านจะมาทำบุญเลี้ยงพระที่วัดบ่อยๆ พวกเด็กบ้านใกล้วัดก็จะมาวิ่งเล่นในวัด เด็กลูกศิษย์วัดก็เป็นนักเรียนเพื่อนๆ กัน แต่ละคนก็ได้รู้จักพระท่านเรียกกันว่าหลวงพ่อ หลวงอา หลวงพี่ รู้จักกันทั้งวัด

หลายคนที่มาอยู่ที่วัด จนรู้ถึงกิจของสงฆ์ และอย่างน้อยท่องได้คล่องปากถึงศีล ๕ บางคนรู้ถึงศีล ๘ และหลายคนสามารถอาราธนาศีล และอาราธนาธรรมได้มาตั้งแต่เป็นเด็กแล้ว

เมื่อเวลาโรงเรียนพานักเรียนไปฟังเทศน์หลวงพ่อท่านก็จะเทศน์บรรยายธรรมเรื่อง ความสามัคคี ความหมายแต่ละข้อของศีล ๕ อิทธิบาท ๔ พรหมวิหาร ๔ ความกตัญญูกตเวที ทิศ ๕ โภรธ เกลียด ชัง อิจฉา ริษยา ฯลฯ

และเรื่องที่เราได้ฟังมานั้นก็ได้มาฟังครูท่านพูดให้เข้าใจยิ่งขึ้น ในการเรียน

ศีลธรรมจรรยาต่อๆ มา

ยังมีอีกเรื่องหนึ่งนักเรียนเวลานี้จะมีปฏิบัติกันหรือไม่ก็ไม่ทราบ อาจมีบางโรงเรียนที่ปฏิบัติอยู่ แต่บางโรงเรียนเลิกปฏิบัติและไม่เคยรู้ว่าโรงเรียนเขามีกัน

สมัยที่ผมเป็นนักเรียน ตั้งแต่ชั้นประถมจนจบมัธยมศึกษา สมัยนั้นวันเสาร์เรียนครึ่งวัน วันอาทิตย์หยุดเรียน ๑ วัน วันเสาร์ก่อนโรงเรียนเลิกเที่ยง ราว ๑๑.๓๐ น. นักเรียนทุกชั้นทั้งโรงเรียนจะเข้าแถวเดินมารวมกันในห้องประชุมของโรงเรียน จะมีครู ๑ หรือ ๒ ท่านคอยดูแลให้นักเรียนนั่งกันเป็นระเบียบเรียบร้อย บนพื้นที่ห้องประชุม แล้วครูท่านหนึ่งจะให้การอบรมถึงศีลธรรมจรรยา รู้จักค่าของเวลา รู้จักค่าของเงิน มีความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา และผู้มีบุญคุณ โทษของการพนัน ฯลฯ เป็นต้น บางทีก็จะมีเล่าเรื่องประวัติศาสตร์หรือนิทานที่สอนให้คนเป็นคนดี

เสร็จจากการใช้เวลาพูดอบรมเพียงเล็กน้อย นักเรียนทั้งหมดพร้อมกันสวดมนต์ มีนักเรียนผู้ใหญ่คนหนึ่งที่เริ่มต้นนำสวด แล้วทุกคนก็จะสวดพร้อมกัน แทบทุกคนที่จำบทสวดได้ดี การสวดรำลึกถึงคุณ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ บูชาครูอาจารย์และประเทศชาติ

คำสวดมีในหนังสือ คำนมัสการคุณานุคุณของกระทรวงธรรมการ

แล้วร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี

จบแล้วจึงเลิกการประชุม และครูท่านบอกให้กลับบ้านได้

เวลานี้โรงเรียนในเมืองไทยเราจะมีการสวดมนต์กันอย่างสมัยก่อนหรือไม่ ถ้าไม่มีเป็นประจำทุกเสาร์แต่ก่อน จะมีเพียงเดือนละครั้ง ก็ยังเป็นการปฏิบัติที่น่าปลื้มและน่าดีใจด้วยเด็กไทย แต่เรื่องที่จะพานักเรียนทั้งโรงเรียนไปวัด ได้ฟังเทศน์ฟังธรรมบ้างอย่างแต่ก่อนๆ นั้นคงมีกันน้อยมาก โดยเฉพาะโรงเรียนในเมืองหลวง หรือเมืองที่เจริญมากแล้ว คงไม่มีใครที่จะคิดให้เด็กได้มีการอบรมความประพฤติจิตใจและอารมณ์ได้มีจริยธรรมอันดีงาม อย่าว่าแต่การไปที่วัดเลย ที่บ้านก็ยังเอาใจใส่และมอบหมายศีลธรรมจรรยาให้แก่ลูกหลานได้น้อยเต็มทีแล้ว

มีการอบรมสั่งสอน ที่ช่วยให้เด็กมีจิตใจและอารมณ์เป็นสุข เยือกเย็นสุขุม และมีความสำนึกอันดีงาม อีกทั้งช่วยลดความเครียดของอารมณ์และจิตใจอันเลวร้ายได้มาก นั่นคือการแนะนำสั่งสอนให้เด็กรักเสียงเพลง ชอบฟัง ชอบร้องเพลง นับตั้งแต่

เรียนชั้นประถมจนถึงชั้นมัธยม พวกเด็กนักเรียนได้เรียนร้องเพลงอาทิตย์ละ ๑ ครั้ง ครั้งละ ๑ ชั่วโมง

ครูประจำชั้นทั้งครูผู้ชายและครูผู้หญิงจะเป็นผู้สอนการร้องเพลง เป็นเพลงไทย ร้องต้องถูกจังหวะ ถูกทำนอง และร้องเนื้อเพลงเป็นภาษาไทยให้ชัดเจน ผมจำได้ดี เมื่อเรียนชั้นประถมนั้น หัดร้องกันจากหนังสือ "ดอกสร้อยสุภาษิต" เพลงแต่ละบทดอกสร้อย จะมีพิมพ์บอกไว้ตอนท้ายบทด้วยว่าให้ร้องทำนองอะไร เราได้ฝึกเรียนร้องเพลง และทำนองเพลงไทยจากบทดอกสร้อยสุภาษิตนี้ จนต่อเมื่อขึ้นชั้นมัธยมครูผู้สอนท่านจะใช้เนื้อบางตอนจากหนังสือวรรณคดีหลายเรื่องมาหัดให้ร้อง ทำนองต่างๆ

ผมเชื่อว่า เสียงเพลงไทยเราและเนื้อเพลงสามารถช่วยกล่อมเกลาจิตใจให้เยือกเย็น สุขุม เป็นสุขได้อย่างมาก เนื้อร้องเองก็มีค่าช่วยสอนถึงศีลธรรมจรรยา เป็นสุภาษิตสอนใจให้ประพฤติความดีจิตใจและอารมณ์ดี นอกจากนั้นเนื้อเพลงไทยเรายังสอนให้รู้ถึงฉันทลักษณ์ได้เรียนรู้ถึงโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอนด้วย

ผมชอบฟังเพลงและชอบร้องเพลง กล่อมใจตัวเองให้เป็นสุข มีจิตใจเยือกเย็นสุขุม เพลงช่วยให้ผมพยายามทำตัวเป็นคนดี เป็นคนที่มีค่ามีประโยชน์ต่อสังคม เพื่อนๆ และคนที่ผมรู้จักมีหลายคน ถึงแม้ว่าจะไม่ชอบร้องเพลงหรือร้องไม่เป็น แต่ก็ชอบเสียงดนตรีชอบฟังเพลง และฟังเสียงคนร้องเพลง

ผมแน่ใจว่าคนที่รักเสียงดนตรี ชอบฟังเพลง ชอบร้องเพลง ต้องเป็นคนมีจิตใจอารมณ์ดี เยือกเย็นและเป็นผู้ที่ทำตัวให้มีประโยชน์ต่อสังคมเสมอ

ตามที่พูดถึงการเรียนชั้นประถมของเด็กสมัยก่อนๆ นั้น ก็เพื่อจะให้ได้รู้เห็นว่าการเรียนการสอนแบบเก่าๆ นั้น แตกต่างกันอยู่บ้าง สมัยปัจจุบันการเรียนการสอนเจริญพัฒนากว่าแต่ก่อนในทุกด้าน และเปรียบเทียบดูว่า เด็กสมัยก่อน โตมาเป็นผู้ใหญ่แล้วกับสมัยนี้โตแล้วมีสภาพชีวิต การงาน ศีลธรรมจรรยาแตกต่างกันอย่างไร

การเรียนการสอนไม่เพียงแต่ให้เด็กเรียนเก่งมีวิชาความรู้ดี เมื่อเด็กได้เรียนสำเร็จมีความรู้แล้ว จะต้องใช้ความรู้นั้นปฏิบัติงานการหน้าที่และหาเลี้ยงชีพได้ มีความคิดอ่าน ก้าวหน้า สร้างสรรค์ ค้นคว้า วิจัยงานตนได้ ยิ่งกว่านั้นในวันข้างหน้าจะต้องเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณธรรมจริยธรรม สุขภาพดีทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต เป็นคนดีมีค่ามีประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติต่อไป

เด็กวันนี้จะเป็นผู้ใหญ่อย่างไร ดีหรือเลวเพียงใดเริ่มขึ้นตั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็กๆ ที่ได้รับการเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนมาตั้งแต่เกิด เมื่อยังมีชีวิตอยู่ในบ้านและครอบครัว ที่สำคัญยิ่งกว่านั้นอยู่ที่การเรียนการสอนในโรงเรียน นับแต่เรียนชั้นประถมขึ้นไป

ถ้าจะมีใครพูดถึงว่าเด็กทุกวันนี้ได้เรียนวิชาเก่งกล้าวัฒนามาก แต่ไม่ค่อยจะมีความรู้และขาดศีลธรรมจรรยามารยาทไปมาก ก็คิดเอาเองเถิดว่า

กรรมเวรอันใดหนอ ใครช่างสร้างให้เด็กและคนไทยเป็นไปถึงเช่นนี้

เรียนชั้นมัธยมที่โคราช

ผมเรียนชั้นมัธยมอยู่ที่โคราช ม.๑ - ม.๕ แล้วจึงไปจบมัธยมศึกษา ม.๘ ที่กรุงเทพฯ ตอนนี้ขอบันทึกถึงการเรียนชั้นมัธยมที่โคราชในช่วงตอนเรียนอยู่ ๕ ปีเท่านั้น

แรกเริ่มเดิมที เมื่อเริ่มต้นเข้าเรียนชั้นประถม ๑ นั้น เข้าเรียนโรงเรียนประจำจังหวัด ก็ไม่ได้รู้หรอกว่าโรงเรียนที่เข้าเรียนนี้เป็นโรงเรียนที่มีชื่อเต็มว่าโรงเรียนสตรีประจำจังหวัด คือเป็นโรงเรียนที่เขาจะรับเฉพาะเด็กนักเรียนหญิงเข้าเรียน แต่เวลานี้เขาจะรับทั้งนักเรียนหญิงและชาย เข้าเรียนชั้นประถมเท่านั้น พอเรียนชั้นมัธยมขึ้นไปจนถึง ม.๖ รับเฉพาะนักเรียนหญิง หมดแค่ ม.๖ ผู้ใดจะเรียนต่อ ม.๗ และ ม.๘ ต้องเดินทางไปเรียนในกรุง

พวกนักเรียนชายเมื่อเรียนจบชั้นประถม ถ้าจะเรียนต่อมัธยมต้องย้ายไปเรียนต่อทางโรงเรียนประจำมณฑล และเรียนจบถึงมัธยม ๖ ถ้าจะเรียนต่อให้จบ ม.๗ และ ม.๘ ต้องไปเรียนโรงเรียนในกรุง โรงเรียนประจำมณฑลเป็นโรงเรียนเด็กนักเรียนชาย แต่ชั้นประถมยังรับนักเรียนทั้งชายและหญิง นักเรียนหญิงที่จะเรียนต่อชั้นมัธยมต้อง

ย้ายไปเรียนโรงเรียนประจำจังหวัด

โรงเรียนประจำมณฑลนี้เป็นโรงเรียนรัฐบาลที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้นเป็นโรงเรียนแห่งแรกในมณฑลนครราชสีมา โดยเริ่มจัดสร้างขึ้นในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นโรงเรียนหลวงโรงเรียนแรกในภาคอีสาน ซึ่งให้ภาคอีสานซึ่งให้ถือเป็นโรงเรียนตัวอย่างที่โรงเรียนอื่นใดจะสร้างขึ้นจังหวัดไหนในดินแดนภาคอีสานต้องพิจารณาโรงเรียนประจำมณฑลนี้เป็นตัวอย่าง ชาวบ้านทั่วไปบางทีก็เรียกชื่อโรงเรียนประจำมณฑลนี้ว่า "โรงเรียนตัวอย่าง"

โรงเรียนประจำจังหวัด สร้างอยู่ในเขตวัดสุทธจินดา ซึ่งอยู่ด้านทิศตะวันตกตรงข้ามกับที่ทำการศาลารัฐบาล ส่วนโรงเรียนประจำมณฑลจะอยู่ราวๆ กลางเส้นทางถนนระหว่างศาลเจ้าพ่อหลักเมือง และประตูน้ำ ที่มีวัดสามัคคีอยู่สุดถนนใกล้ประตูน้ำ

โรงเรียนประจำมณฑลจะตั้งอยู่หลังเขตวัดกลางหรือวัดสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เมื่อผมสอบชั้นประถม ๓ ได้ขึ้นเรียนชั้นมัธยม ๑ พวกเด็กนักเรียนชายที่สอบได้เรียน ม.๑ นั้น เมื่อโรงเรียนเปิดเทอมต้นวันแรก ก็มีอาจารย์ท่านหนึ่งนำพวกผมเข้าแถวรวมกันเดินทางจากโรงเรียนประจำจังหวัดมาส่งที่โรงเรียนประจำมณฑล การเดินทางมานี้รู้สึกว่าไกลพอดู แต่ผมรู้สึกเฉยๆ เพราะหนีเที่ยวในโคราชนานและระยะทางไกลกว่านี้มากนัก

เมื่อครูท่านพามาส่งถึงโรงเรียนประจำมณฑล ผมจำไม่ได้เลยว่า ได้มีพิธีมอบตัวพวกที่มาเรียนต่อทางโรงเรียนประจำมณฑลอย่างไร พวกเรารู้สึกแต่ว่าจิตใจศึกคักแจ่มใส สนุกสนาน ไม่มีใครบ่นอย่างใดเลย ตัวเองรู้สึกว่าใจฮึกเหิม ยืดอก ตัวพองโตที่ได้มาอยู่โรงเรียนผู้ชาย โรงเรียนประจำมณฑล

ผมจำไม่ได้เลยว่า มีนักเรียนชายที่ย้ายมาเรียน ม.๑ ที่โรงเรียนประจำมณฑลนี้กี่คน คิดว่าคงไม่มากเกินกว่า ๒๕ - ๓๐ คน พยายามนึกถึงหน้าเพื่อนที่ย้ายมาจากโรงเรียนประจำจังหวัดด้วยกันก็นึกไม่ได้หมด นึกได้ก็เพียง ๒ - ๓ คน หลายปีต่อมาก็ลืมจนหมดสิ้น พวกเรียนด้วยกันชั้น ป.๓ มี ๓ ห้องด้วยกัน เมื่อสอบ ป.๓ แล้ว บางคนก็ลาออกจากโรงเรียนและไปทำมาหากินตามประสาคนหนุ่มแล้วก็มี ที่สอบตก

ป.๓ มาหลายครั้ง ก็ลาออก เลิกเรียนไป พวกที่เป็นลูกหลานข้าราชการทหารบก ทหารอากาศ ย้ายตามพ่อแม่ผู้ปกครอง ก็มีหลายคน ลืมหน้าตากันหมดสิ้น

มัธยมปีที่ ๑ - พ.ศ. ๒๔๗๔

วันแรกที่โรงเรียนประจำมณฑลเปิดเรียน และพวกเราจากโรงเรียนประจำจังหวัดย้ายมาถึง ก็มายืนเข้าแถวอยู่ตามแนวถนนริมสนามฟุตบอล ถนนกว้างสัก ๒ วา ตามแนวริมถนนอีกซีกหนึ่ง เป็นเรือนไม้ยาว ๒ ชั้น อยู่ตลอดแนวถนนไปทางด้านหลังโรงเรียน และเป็นเรือนสร้างใหม่กว่าเรือนอื่นๆ เรือนเก่าดั้งเดิม เมื่อเริ่มจัดตั้งโรงเรียนจะเป็นเรือนเก่าชั้นเดียวรูปตัว H อักษรฝรั่ง เป็นเรือนเรียนอยู่ใกล้ขอบสนามฟุตบอลด้านตะวันออก มีห้องเรียน (ดูเหมือนจะราว ๖ ห้อง)

พวกนักเรียนที่จะได้เรียน ม.๑ ยืนรวมกันอยู่ในสนามฟุตบอล ใกล้ขอบสนามแนวถนน ต่อมาก็มีครูมาเรียกชื่อให้เข้าเรียนชั้น ม. ๑ ซึ่งมี ๓ ห้อง ก. ข. ค.

ผมได้เรียนชั้น ม.๑ ค.

แต่ละชั้นจะมีนักเรียนสอบได้เรียน ม.๑ รวมอยู่คละกันไป โดยมีนักเรียนเก่าของโรงเรียนที่สอบ ป.๓ ได้ นักเรียนพวกผมที่ย้ายมาจากโรงเรียนประจำจังหวัด และนักเรียนจากต่างจังหวัดที่ย้ายตามผู้ปกครองมาจากถิ่นฐานอื่นๆ หรือมาจากชนบทหรือจากอำเภอจังหวัดอื่นๆ บางคนก็เคยเห็นเคยรู้จักกันมาก่อน แต่ต่อมาอีกปี ๒ ปี ก็รู้จักนักเรียนชั้นมัธยมเดียวกัน และเกือบทั้งโรงเรียน

ผมเองตื่นเต้นและตื้นตันใจมาก ไม่ใช่เพียงแต่ว่าได้อยู่โรงเรียนใหญ่มากในอีสาน และเป็นโรงเรียนเด็กผู้ชายโดยเฉพาะเท่านั้น แต่โรงเรียนเป็นเรือนไม้ ๒ ชั้น ยาวเหยียดไปสุดแนวยาวของพื้นที่โรงเรียน แล้วยังมีสนามฟุตบอลที่กว้างใหญ่อยู่กลางอาณาเขต ตามแนวขอบสนามด้านหน้าโรงเรียนมีต้นก้ามปูใหญ่ ร่มเย็นเป็นระยะๆ มาจนถึงตลอดขอบสนามด้านทิศใต้ รั้วโรงเรียนทั้ง ๔ ด้านเป็นรั้วลวดหนาม และปลูกต้นพุ่ระหงเอาไว้หนาแน่นโดยรอบ สุดเขตแนวหลังโรงเรียนเป็นรั้วลวดหนาม นอกรั้วเป็นทางเดินแคบๆ สำหรับเป็นทางผ่านไปมาของผู้คนที่มีบ้านอยู่แถวๆ นั้น เรือนรูปตัว H นั้นเป็นเรือนโรงเรียนเก่าดั้งเดิม เมื่อมีนักเรียนมากขึ้นๆ จึงสร้างเรือนไม้ ๒ ชั้น

ยาว ตลอดแนวตั้งแต่หน้าโรงเรียน ยาวไปตามถนนขอบสนามฟุตบอล จนถึงสุดด้านหลัง ตรงกับด้านข้างเรือนรูปตัว H

ผมรู้มาก่อนว่าต่อมายังจะสร้างเรือนเรียนใหม่อีกทางด้านใต้ ใกล้กับเรือนรูปตัว H ในปีพ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งเป็นปีที่ผมได้เรียน ม. ๒ และเรียนอยู่เรือนรูปตัว H พอถึงปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ได้เรียน ม.๓ และได้มาเรียนที่เรือนใหม่นี้ และอีกครั้งหนึ่งเมื่อเรียน ม.๕

ทางเข้าออกโรงเรียนเป็นประตูใหญ่ มีถนนใหญ่จากศาลเจ้าพ่อหลักเมืองผ่านตรงไปถึงประตูน้ำ (ประตูพลแสน) และไปได้ถึงวัดสามัคคี เมื่อเดินเข้าประตูมา ก็จะถึงเรือนไม้ ๒ ชั้น ที่ยาวตลอดไปสุดขอบสนามฟุตบอล มีบันไดกว้างใหญ่จากพื้นหน้าเรือนยาวนี้ขึ้นไปชั้นบน บันไดมีหลายขั้นค่อนข้างสูงชัน (ไม่เคยนับว่ามีกี่ขั้น) แต่จำได้ว่าเรือนยาวนี้ชั้นบนสูงมากกว่าเรือน ๒ ชั้นอื่นๆ ทั่วไป ขึ้นบันไดไปถึงชั้นบนจะเป็นระเบียงกว้างราว ๒ วา เป็นระเบียงทางเดินตลอดแนวทางตอนหน้าของเรือน ด้านสนามฟุตบอลไปสุดท้ายเรือน และมีบันไดกว้างราวๆ ระเบียง สำหรับเดินขึ้นลงพื้นได้ ทางด้านหลังของระเบียง จะกั้นเป็นห้องๆ เพื่อใช้เป็นห้องเรียน แต่ห้องแรกที่อยู่บนชั้น ๒ นี้เป็นห้องกว้างใหญ่ จัดทำเป็นห้องครูใหญ่ ห้องทะเบียนบัญชี กิจการโรงเรียน ห้องพักครู และห้องรักษาบาดแผล หรือห้องนอนพักนักเรียนเจ็บป่วย และต่อจากนั้นจึงสร้างเป็นห้องๆ ตลอดแนวชั้น ๒ และแนวหลังระเบียงไปตลอดสุดเรือน แต่ชั้น ๒ ของเรือนยาวนี้ตอนกลางๆ นั้นเป็นที่ว่างกว้างใหญ่ ซึ่งใช้เป็นห้องประชุมนักเรียนทั้งโรงเรียน ทางด้านหน้าห้องประชุมคือ ด้านทิศตะวันออก สร้างยกพื้นขึ้นเป็นที่สำหรับครูยืนพูดเวลาประชุม และเมื่อมีงานรื่นเริงหรืองานอย่างใดของทางโรงเรียนก็ได้ใช้ที่นี่ยกพื้นขึ้นเป็นเวทีการแสดงของนักเรียน มีบางครั้งที่จะใช้ที่ประชุมนี้ เวลาที่มีการบรรยายวิชาความรู้พิเศษของผู้ใหญ่ทางราชการหรือนักวิชาการ แต่ที่ประชุมนี้มีความสำคัญในการใช้เป็นประจำคือ การร่วมสวดมนต์ไหว้พระและการขับร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี ก่อนโรงเรียนเลิกเที่ยงวันเสาร์ตลอดปีการเรียน

แต่ในปีที่ผมมาเข้าเรียน ม.๑ นักเรียนเพิ่มจำนวนขึ้นอีกมาก ไม่อาจสร้างห้องเรียนมาให้นักเรียนได้เรียนกันพอ ทางโรงเรียนจึงใช้ที่ว่างชั้นบนและอยู่ตอนกลาง

เรือนยาวนี้ จัดกั้นที่ว่างซึ่งเป็นห้องประชุมนี้ด้วยแผงไม้ขัดแตะแยกออกเป็น ๒ ห้อง ให้เป็นห้องเรียนชั้น ม.๑ ข. และ ม.๑ ค. ห้องม.๑ ค.อยู่ทางด้านทิศตะวันออกของห้องประชุมซึ่งมีที่ยกพื้นอยู่ และถือเป็นด้านหน้าชั้นกระดานดำและโต๊ะที่นั่งของครูยกขึ้นไปตั้งอยู่บนพื้นและผมได้มาเรียนอยู่ชั้น ม.๑ ค.นี้

ชั้นล่างตลอดแนวของเรือนยาวนี้ ก็มีการแบ่งกั้นเป็นห้องเรียน และเป็นห้องเรียนของเด็กชั้นประถม ป.๑ - ป.๓ และมีทั้งเด็กนักเรียนชายหญิง

นักเรียนชั้น ม.๑ ค. ห้องเรียนของผมมีนักเรียนอยู่จำนวนเท่าใด ผมจำไม่ได้เลยประมาณว่าไม่เกินกว่า ๓๐ คน โต๊ะเรียนเป็นโต๊ะคู่ติดกัน นักเรียนจึงนั่งคู่กัน โต๊ะละ ๒ คน เพื่อนนั่งคู่กันผมก็ยังจำไม่ได้ นึกหน้ากันไม่ออกเลย แปลกตาอยู่แต่เรื่องการเรียกพื้นที่หน้าชั้น ผมมองทีไรต้องนึกไปถึงเวทีแสดงลิเก ละคร จำอวด หรือการแสดงต่างๆ แต่เวทีหน้าชั้นนี้แหละพวกนักเรียนในชั้นอาจมีโอกาสได้ขึ้นแสดงบนเวทีนี้ เพราะเวทีนี้กลายเป็นที่แสดงการถูกลงโทษเมื่อใครทำความผิด เป็นเวทีที่จะแสดงถึงการถูกประจานความเลวของพวกเราได้ดียิ่ง ผมเองก็พอจะยืดอกคุยได้ว่าผมก็ได้เคยขึ้นแสดงบนเวทีมาแล้วนะจะบอกให้

ครูประจำชั้นม.๑ ของผมชื่อครูโคตร เจริญธรรม ท่านเป็นครูที่ค่อนข้างดุ ยึดถือระเบียบวินัยมาก ตอนเช้าเมื่อนักเรียนเข้าห้องเรียนพร้อมแล้ว ทุกคนนั่งตัวตรง ยกมือทั้ง ๒ ข้างวางคว่ำบนโต๊ะ ครูจะเดินตรวจไปทุกโต๊ะ ดูความสะอาดของร่างกายและเสื้อผ้ากางเกง

พวกเราส่วนมากล้วนเป็นเด็ก และเป็นเด็กบ้านนอกเสียด้วย เปิดเรียนไม่นานนัก เสื้อนอกก็สกปรกแล้วกระดุมทองเหลือง ๕ เม็ด จะหวังให้เราดูแลขัดให้เป็นมันวาววับอยู่ทุกวันนั้น อย่าได้คิดฝัน ถ้ากระดุมมันจะยังเหลือทั้ง ๕ เม็ดก็ดีสุดยอดแล้ว กางเกงขาสั้นสีดำ ก็อาจมีเปื้อนฝุ่นเปื้อนโคลนบ้าง ไม่ดำเป็นมันเรียบได้หรอก ครูท่านก็รู้ถึงสภาพลักษณะเด็กบ้านนอกอยู่แล้วว่าจะให้สะอาดเรียบร้อยไม่ได้ มีเครื่องแต่งตัวนักเรียนสวมใส่มาได้ก็ดีแล้ว ก็ได้แต่พูดสอนแนะให้รู้จักรักษาความสะอาด และให้ไปบอกพ่อแม่ว่าครูเตือนให้ทำอย่างไร

สภาพของเหตุการณ์ที่จะต้องเจ็บตัวก็คือ ๒ มือที่วางคว่ำอยู่บนโต๊ะเรียน เมื่อ

ครูตรวจพบเห็นว่าใครมีเล็บมือดำสกปรกและเล็บยาว จะต้องโดนสันไม้บรรทัดเคาะที่ปลายนิ้วมือ เจ็บพอควรญกันเชียวละ แล้วก็ถูกคาดคั้นให้ตัดเล็บทันทีเมื่อกลับถึงบ้านเย็นนั้น เอาไว้พรุ่งนี้จะตรวจกันใหม่ ถ้ายังมีเล็บยาวไม่ตัดตามสั่ง เป็นโดนสันไม้บรรทัดทวีคูณ

นึกถึงเพื่อนร่วมชั้นคนหนึ่ง จำได้กว่าเพื่อนคนไหนทั้งนั้น เอ่ยชื่อของเขาไว้คงไม่ถือสาหาความว่าเขาให้ละอายและดูถูกดูหมิ่นเขา เพื่อนคนนี้หลังจากสอบไล่ และได้ขึ้นชั้น ม.๒ ต่างก็แยกกันไปอยู่กันคนละห้องเรียน แล้วก็ไม่เคยพบเห็นกันอีกจนถึงเวลานี้ เขาชื่อ “สุโข” ทุกวันที่สุโขมาโรงเรียน เครื่องแต่งตัวนักเรียน กางเกงและเสื้อนอกสกปรก ด่างดำ ยับยู่ยี่ ยิ่งกว่านั้นใบหน้า เนื้อตัว คอ มือ แขน ขา เต็มด้วยคราบขี้ไคล (ไม่ได้เห็นส่วนอื่นของร่างกาย แค่คิดว่าคงไม่ต่างไปจากผิวภายนอกที่มองเห็น) วันหนึ่งครูท่านบอกว่า เธอเปลี่ยนชื่อเสียใหม่เถอะ มันถามว่า ชื่ออะไรดีล่ะครับ ครูบอกมันว่า ชื่อ “ทุกโข” นะซี เสียงพวกเราทั้งชั้นหัวเราะครืน ที่จำใส่ใจนักไม่มีลืมเลือนเลย ก็คือการได้ขึ้นแสดงบนเวที เรื่องมีอยู่ว่าครั้งหนึ่ง ครูให้การบ้านเลขคณิต ๕ ข้อ ในวันเสาร์เข้าและให้ส่งครูในวันจันทร์เช้าพอถึงเช้าวันจันทร์ทุกคนก็ส่งสมุดเลขการบ้านให้ครูเช้าวันนั้นได้เกิดปรากฏการณ์ที่ประหลาดมาก

ครูเรียกชื่อคนที่ทำได้หมดทั้ง ๕ ข้อ และคนที่ไม่ได้ทำเลยทั้ง ๕ ข้อ ขึ้นมายืนรวมบนเวที ชั่วครู่หนึ่ง ก็สั่งให้ลงจากเวที กลับไปนั่งที่โต๊ะ แล้วก็เรียกคนที่ทำการบ้านได้บางข้อ แต่ไม่ได้ครบ ๕ ข้อขึ้นมาบนเวที พวกทำการบ้านได้แต่ไม่ครบ ๕ ข้อ มีอยู่สัก ๗-๘ คน มีผมรวมอยู่ด้วย เพราะผมทำได้เพียง ๓ ข้อ ขาด ๒ ข้อ คนที่ทำการบ้านไม่ครบ ๕ ข้อนี้จะได้รับรางวัลพิเศษ โดยการเฆี่ยน ๑ ที ต่อการขาดไป ๑ ข้อ ผมทำการบ้านได้ ๓ ข้อ แต่ขาด ๒ ข้อ จะต้องได้รางวัลพิเศษ โดยการเฆี่ยนก้น ๒ ที ผมยกมือขึ้นกุมศีรษะ ทำไมถึงเป็นไปได้อย่างนั้น ไม่ทำการบ้านเลยกลับไม่ลงโทษ แต่ทำได้ไม่หมด แทนที่จะชมเชยว่าเรายังพยายามที่จะทำ กลับลงโทษโดยเฆี่ยนตีก้นโดยขาดทำการบ้าน ๑ ข้อ เฆี่ยน ๑ ที

ครูท่านให้คำอธิบายว่า คนที่ทำหมดทุกข้อนั้นถือได้ว่าเป็นคนดี มีมานะทิฐิพยายามทำจนสำเร็จ ได้ทำความดีให้แก่ตัวแล้ว นับว่าเป็นคนดีมาก

คนที่ไม่ได้ทำการบ้านทั้งหมด ๕ ข้อนั้น ถือได้ว่ามีความเลวมาก เป็นคนสร้างความเลวให้แก่ตัวให้โทษแก่ตัวเองแล้ว ถ้าจะลงโทษเฆี่ยนสักเท่าใด การลงโทษนี้ก็ไม่เกิดเป็นคุณที่จะช่วยให้ความเลวครั้งนี้หมดสิ้นไปได้ นับว่าเป็นคนเลวมาก

แต่คนที่ทำการบ้านไม่หมดไม่ครบ ๕ ข้อนั้นต้องเฆี่ยนเป็นการสั่งสอน ซึ่งการเฆี่ยนนี้ถือว่าเป็นคุณที่จะเตือนไม่ให้ทำตัวเป็นคนทำงานจับจด ทำงานครึ่งๆกลางๆ ไม่พยายามทำจนสำเร็จ เมื่อเกิดปัญหาทำไม่ได้ ยังไม่พยายามที่จะขอร้องสอบถาม ขอร้องให้ผู้รู้เขาแนะนำ ช่วยแก้ไข ให้ถือได้ว่าเป็นคนทำกิจการงานไม่เสร็จสิ้น แล้วยังอวดดีด้วย

ครูเฆี่ยนผม ๒ ขวับ พร้อมกับให้ภาษาปรัชญาที่ผมจะต้องพินิจพิจารณาจดจำใส่ใจ คอยเตือนใจตัวเองว่าอย่าได้ทำกิจการงานใดๆ เพียงครึ่งๆ กลางๆ แล้วทิ้งไป ถ้าจะทำสิ่งใดก็ทำจนสำเร็จเสร็จสิ้น

การเรียนชั้นม.๑ ถือได้ว่าเป็นระยะหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมจิตใจในด้านการเรียนที่สูงขึ้น รู้สึกพึงพอใจในการเรียนมากขึ้น ปีนี้เริ่มต้นได้เรียนภาษาอังกฤษ นึกถึงว่าเราได้รู้จักภาษาฝรั่งบ้างแล้ว ครื้มใจโก้เป็นบ้าไปเลย

ครูผู้สอนภาษาอังกฤษก็ครูโคตร ครูประจำชั้นนั่นแหละ สมัยก่อนๆ ครูประจำชั้นจะต้องสอนทุกวิชา ไม่เคยรู้หรือได้ยินว่าแต่ละวิชาจะมีครูที่รู้วิชานั้นเป็นพิเศษเป็นผู้สอน (ถ้าครูไม่รู้วิชาใดหรือรู้น้อย ท่านก็จะเรียนให้รู้เพื่อที่จะสอนนักเรียนของตัวเองให้ได้และสอนได้ดีด้วย) เวลานั้นไม่มีครูคำนวณ ครูภาษาอังกฤษ ครูภาษาไทย ครูวิทยาศาสตร์ ครูพละ หรือครูพิเศษเฉพาะวิชาเลย แต่มีครูพิเศษอยู่วิชาเดียวที่ครูประจำชั้นสอนไม่ได้คือ ครูวาดเขียน

การเรียนภาษาอังกฤษ จะเริ่มต้นตั้งแต่การหัดอ่าน หัดเขียนตัวอักษรตั้งแต่เอ บี ซี ดี เรื่อยไปจนถึง แซด (ไม่ได้อ่านว่าซีย์อย่างฝรั่งเขาอ่าน) ตัวอักษรอังกฤษนี้ก็ยุ่งมีอักษรที่เขียนในลักษณะตัวพิมพ์ ซึ่งมีตัวพิมพ์ใหญ่และตัวพิมพ์เล็ก อักษรตัวพิมพ์เป็นตัวหนังสือที่จะใช้ในการพิมพ์หนังสือ เช่น หนังสือตำราเรียน หนังสือพิมพ์ ส่วนอักษรตัวเขียน จะมีตัวเขียนใหญ่และตัวเขียนเล็ก ซึ่งจะต้องใช้เขียนเวลาเรียนหนังสือ เวลาเรียนจะต้องหัดเขียนอักษรตัวเขียน โดยเขียนตัวเขียนใหญ่ให้ได้จนหมด แล้วจึง

เขียนอักษรตัวเขียนเล็ก การหัดเขียนนี้ต้องใช้ปากกาที่ปากแหลม เป็นปากกาเรียกว่า "คอแร้ง" มีด้ามจับเขียน โดยจุ่มปากกาลงในหมึกสีน้ำเงิน แล้วจึงยกขึ้นมาเขียน การเขียนตัวหนังสืออังกฤษใช้ปากกาคอแร้ง แต่เขียนภาษาไทย ต้องใช้ปากกาเบอร์ ๕

หนังสือตำราเรียนภาษาอังกฤษมีอยู่ ๑ เล่ม จะมีชื่อว่าอย่างไรก็ลืมแล้ว จำได้แต่ชื่อผู้แต่งชื่อมิสเตอร์ บี.โอ คล้าดไร้ท์ เล่มหนามาก แต่ใช้เรียนไม่กี่หน้าตลอดทั้งปีนั้น เรียนไม่หมดเล่ม และไม่เคยเปิดอ่านเปิดดูเลย ได้เห็นแต่หน้าแรกๆ ไม่ถึง ๕ หน้าด้วยซ้ำ ถือไปมาเพื่ออวดคนอื่นๆ เท่านั้น การเรียนส่วนใหญ่เราเรียนจากกระดานดำที่ครูท่านเขียนให้เราอ่านให้ลอกไว้

เรียนรู้พยัญชนะแล้วก็รู้ถึงสระมี เอ อี ไอ โอ ยู แล้วต่อจากนั้นจึงได้เรียนผสมอักษร ไปจนเขียนอ่านเป็นประโยค และรู้คำศัพท์

เวลานั้นมีดิคชันนารีอังกฤษ-ไทย ของ ดร.แมคฟาแลนด์ เล่มเล็กๆ ราคาเล่มละ ๑ บาท มีกับเขาเหมือนกัน ไม่เคยเปิดค้นหาคำแปลศัพท์ใดเลย (เพราะไม่รู้วิธีใช้) เพียงถือไปมาอวดให้ใครเห็นว่าเวลานี้ฉันก็เรียนภาษาอังกฤษนะจะบอกให้

มีเรื่องที่โง่ๆ เซ่อๆ ในการอวดเรียนอวดรู้ภาษาอังกฤษนี้หลายเรื่อง ที่เป็นเรื่องให้ขันชวนให้หัวเราะ (เยาะ) สนุกสนาน ขอข้ามเรื่องการหัดอ่าน หัดเขียน หัดพูดในการเรียนภาษาอังกฤษ ไปพูดถึงการเรียนอื่นๆ ต่อไป

วิชาที่มีการเรียนในชั้น ม.๑ นอกจากวิชาภาษาอังกฤษแล้ว ก็คงมีการเรียนวิชาคล้ายๆ ชั้นประถม แต่เรียนสูงขึ้นและยากขึ้นบ้าง ได้แก่ เรียนเลขคณิต เลขคิดในใจ เขียนไทย คัดไทย เรียงความ วิชาวิทยา (การเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์) ภูมิศาสตร์ จรรยา การรักษาตัว (สุขวิทยา) อ่านฟังเสียง (อ่านไทย) วาดเขียน

มีวิชาเรียนพิเศษ คือ วิชาลูกเสือ พลศึกษา ขับร้องเพลงไทย หนังสือเรียนซึ่งทางโรงเรียนสั่งให้มีไว้เรียนมีดังนี้ ตำราเรียนภาษาอังกฤษของมิสเตอร์ บี.โอ คล้าดไร้ท์ สังข์ทองตอนเลือกคู่ หาเนื้อหาปลา สมบัติผู้ดีของเจ้าพระยาพระเสด็จฯ คำนมัสการคุณานุคุณ แผนที่ ATLAS (แอตแลส) เลขคณิต มัธยมปีที่ ๑ (ของกระทรวงธรรมการ)

ส่วนมากการเรียนแต่ละวิชา ครูท่านจะสอนและเขียนบนกระดานดำ แล้วให้

นักเรียนลอกลงสมุดจดการ บางทีท่านก็ให้ส่งสมุดจดการ เพื่อจะตรวจดูว่านักเรียนจดวิชาไว้ได้ดีและถูกต้องหรือไม่ นอกจากนั้นครูท่านคงต้องการจะได้ดูลายมือและการเขียนหนังสือของแต่ละคนว่าเขียนถูกผิดคำใดบ้าง

ปีนี้โดยเฉพาะตัวผมเองมีความตื่นเต้นและภูมิใจมากเป็นพิเศษ ที่ครูโคตร ครูประจำชั้นของผมท่านจัดให้มีการเรียนเป็นพิเศษ เริ่มตั้งแต่ตอนหัวค่ำ ๖ โมงเย็นถึง ๑ ทุ่มครึ่ง พวกเราเรียกกันว่า "เรียนกลางคืน" ใครจะสมัครเรียนก็ได้ สอนวิชาภาษาอังกฤษเบื้องต้น สอนทุกวัน ไม่มีข้ามเสาร์อาทิตย์ คิดค่าเล่าเรียนเดือนละ ๑ บาท มีนักเรียน ม.๑ มาสมัครเรียนทั้งหมดราว ๒๐ คน

ผมอยากเรียนพิเศษนี้ เพราะอยากได้คุยอวดใครว่าผมได้ "เรียนกลางคืน" ซึ่งทางโคราชไม่ค่อยได้ยินและเป็นการเรียนที่แปลกเมื่อพูดว่า "เรียนกลางคืน" ยิ่งกว่านั้นโดยเฉพาะผมเอง การเรียนกลางคืนยังมีคุณค่ามาก โดยเมื่อเลิกเรียนตอนทุ่มครึ่งนั้น ก็ยังมีเวลาเหลือพอที่จะเดินเตร่แวะเวียนดูโน่นดูนี่แถวหน้าโรงหนัง หรือตามที่ขายอาหาร ที่มีคนมาเที่ยวกันได้ โดยไม่ถูกดุด่าว่าหนีเที่ยวกลางคืน

การเรียนกลางคืนนี้ มีเรียนอยู่ ๔ - ๕ เดือน ครูท่านก็เลิกการสอน บอกว่า ม.๑ ได้เรียนพิเศษเพียงแค่นี้ก็พอ โรงเรียนกลางคืนก็ปิดการสอนไป

เรื่องอาหารกลางวันเห็นจะต้องพูดถึงไว้สักเล็กน้อย เมื่อเรียนชั้นประถมที่โรงเรียนประจำจังหวัด ตอนแรกๆ แม่ให้เอาปิ่นโตใส่อาหารให้ไปกินกลางวัน ต่อๆ มาเกิดรู้สึกอายเพื่อนๆ ที่ต้องหิ้วปิ่นโตไปโรงเรียนด้วย บอกแม่ของดเอาปิ่นโตไปกินกลางวัน อ้างว่ากว่าจะถึงเวลาเที่ยงได้กินกลางวันอาหารก็เย็นชืดแล้ว แม่ก็ให้สตางค์ไปกินอาหารที่ขายในโรงเรียนในตอนกลางวัน ๓ สตางค์ ไม่นานนักก็บอกแม่ว่าค่าอาหารกลางวัน ๓ สตางค์นั้นไม่พอ แม่ให้เพิ่มเป็น ๔ สตางค์ บอกว่ากินก๋วยเตี๋ยวหรือข้าวราดแกงเสีย ๓ สตางค์ เหลือ ๑ สตางค์ก็กินขนมได้พอดีแล้ว

พอได้มาอยู่โรงเรียนประจำมณฑล แม่ให้ค่าอาหารกลางวันเพิ่มเป็นวันละ ๕ สตางค์ ดูจะพอควรหน่อย แต่ก็ไม่พอหรอกสำหรับคนกินได้ (จุ) อย่างผม

จำได้อย่างสนิทแน่นแฟ้นเลยว่า อาหารมื้อกลางวันนี้จะอิ่มหรือไม่อิ่มก็ไม่สำคัญ แต่ตอนโรงเรียนเลิกตอนเย็นนี่ซี มันช่างเป็นเวลาที่หิวโหยมากที่สุด กลับถึง

บ้านตรงเข้าในครัว ข้าวเหลืออยู่ในหม้อ ตักใส่ชาม คว้าขวดน้ำซีอิ๊วหรือน้ำปลามาเหยาะแล้วคลุกข้าว ถ้ามีกับข้าวบางอย่างเหลืออยู่บ้าง ก็เอารวมคลุกข้าวไปด้วย ไม่มีอะไรเลย ได้คลุกกะปิน้ำปลาน้ำซีอิ๊วก็ดีถมไปแล้ว ชั่วอึดใจก็หมดชาม สบายคลายหิวได้แล้ว

การออกกำลังกายตลอดทั้งปีที่เรียน ม.๑ ไม่ได้เล่นออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาอย่างใด การออกกำลังกายมีบ้างจากการเรียนฝึกเข้าแถว และในการเรียนวิชาลูกเสือ แต่คงถือได้ว่าออกกำลังจากการวิ่งเล่นกับเพื่อนๆ เวลานั้นทางโรงเรียนยังไม่มีครูฝึกสอนพลศึกษา ทางโรงเรียนมีบาร์เดี่ยว บาร์คู่ และห่วงที่เล่นโหนตัว แล้วยังมีเบาะวางบนพื้นกันอันตรายจากตกบาร์ ตกห่วง วางอยู่มากเหลือเฟือ เห็นมีบ้างที่พวกนักเรียนรุ่นผู้ใหญ่มาเล่นบาร์ เล่นห่วง นี้กันเอง ไม่รู้ว่ามีใครสอนให้เล่นฟุตบอล ก็มีเด็กนักเรียนรุ่นโตแล้ว เล่นกันอยู่ทุกเย็น ผมเองก็ยังไม่สนใจฟุตบอล หรือการออกกำลังกายอย่างใด พวกเราก็มีแต่วิ่งเล่นกัน เล่นเป็นพระเอกผู้ร้าย ตำรวจจับโจร โปลิสจับขโมยอย่างเด็กๆ เล่นกันนั่นแหละ เวลาเล่นก็แบ่งกันเป็นพวกพระเอกผู้ร้าย วิ่งเล่นจับกัน ทำท่าชกต่อย และปล้ำกัน ฝ่ายผู้ร้ายจะต้องยอมแพ้เสมอ ห้ามเก่งกว่าฝ่ายพระเอก (เวลาแบ่งพวกก็ให้พวกตัวเล็กกว่าเป็นพวกผู้ร้ายอยู่แล้ว เวลาชกต่อยปล้ำกันถึงอย่างไรผู้ร้ายก็ต้องแพ้)

การเล่นที่พอจะถือว่ามีระเบียบแบบแผนบ้างก็มี เช่น เล่นการจับคู่ขี่หลังกันแล้วเอาด้านข้างกระแทก ชนกัน ฝ่ายไหนคนขึ้นขี่หลังตกจากหลังเพื่อนก็ถือว่าเป็นฝ่ายแพ้ หรืออีกอย่างหนึ่งการเล่นตี่จับ

เมื่อเรียนอยู่ ม.๑ นี้ เหตุการณ์มันเลอะเลือน และเวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว จำอะไรไม่ได้แน่ เรียกว่าเหตุการณ์ตลอดปีนี้ “ชั่วไม่มี ดีไม่ปรากฏ”

สิ้นปีเมื่อมีการสอบไล่ ผมสอบได้ ได้ขึ้นเรียนชั้น ม.๒ ในปีต่อมา

มัธยมปีที่ ๒ ปี พ.ศ. ๒๔๗๕

ได้ขึ้นมาเรียนชั้น ม.๒ (นึกไม่ออกเอาจริงๆ ว่าตอนนั้นนักเรียน ม.๒ มีกี่ห้อง ผมอยู่ม.๒ ห้องอะไร ก.ข.ค.ง. ก็นึกไม่ออก) โรงเรียนก็ไม่ได้กว้างใหญ่ไพศาลอะไร

นักหนา มีเรือนสำหรับแบ่งเป็นห้องเรียน ก็เพียง ๓ หลัง แต่ทั้งปีไม่เคยได้เดินซอกแซกเที่ยวผ่านดูห้องเรียนอื่นได้ทั่วถึงเลย

ห้องเรียนของผมอยู่ที่เรือนรูปตัว H เป็นเรือนเรียนที่ตั้งขึ้นเป็นเรือนแรก เมื่อตั้งโรงเรียนประจำมณฑลห้องเรียนอยู่ที่ด้านหลังทางห้องแถบขวาของรูปตัว H เรือนนี้เป็นเรือนชั้นเดียว ยกสูงจากพื้นราว ๑ เมตร มีบันไดขึ้นลงทางด้านหน้า และด้านหลังเรือน ด้านละ ๒ บันได แต่ละบันไดมีบันไดขึ้นลง ๓ ขั้น

ครูประจำชั้นชื่อ ครูทองคำ จรรยาศิริ นักเรียนห้องผมมีทั้งหมดราว ๒๔ คน

ห้องเรียนม.๒ ของผมพอออกมาจากประตูห้องก็เป็นระเบียงแคบๆ และมีบันไดลงสู่พื้นใกล้ประตูห้อง ระเบียงมีทั้งด้านหน้าและด้านหลังของเรือนรูปตัว H นี้ และระเบียงหน้าและหลังก็จะมีบันไดอยู่สุดระเบียง รวมเป็น ๒ บันได ด้านหลังเรือนรูปตัว H เป็นที่ว่าง จนถึงเขตหลังของโรงเรียนที่สร้างไว้เป็นรั้วลวดหนาม บริเวณที่ซึ่งอยู่ติดลวดหนามและอยู่ตรงกับหลังเรือนรูปตัว H มีผนังปูนซีเมนต์กั้นแบ่งเป็นช่องๆ สำหรับนักเรียนยืนถ่ายปัสสาวะลงในรางซีเมนต์ และไหลลงสู่บ่อเก็บน้ำปัสสาวะ ช่องที่ใช้ยืนถ่ายปัสสาวะมีอยู่ ๘ ช่อง เนื่องจากที่ถ่ายปัสสาวะนี้อยู่หลังห้องเรียน ถ้าวันไหนภารโรงหรือคนงานยังไม่มาชำระล้างรางปัสสาวะ เราก็จะได้เรียนในบรรยากาศที่คลุกเคล้าด้วยกลิ่นปัสสาวะ ที่ฟุ้งกระจายอยู่ทั่วบริเวณนั้น แต่นานวันต่อๆ มา เมื่อจมูกชินกลิ่นที่ได้รับอยู่แทบทุกวัน เราก็ไม่รู้สึกกลิ่นปัสสาวะอีกเลย

ปีนี้มีวิชาที่เรียนเหมือนชั้น ม.๑ มีหนังสือตำราเรียนที่ต้องใช้ ภาษาไทย หนังสือเรื่องอิเหนา ตอนศึกกระหมังกุหนิง ส่วนหนังสือเรียนอังกฤษมี ๒ เล่ม คือ Dents Book I กับ Victory Book I นอกจากนี้มีหนังสืออื่นอีก แต่นึกไม่ออกเสียแล้ว

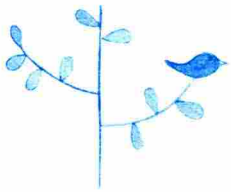
วิชาภาษาอังกฤษ ปีนี้เริ่มเรียนรู้เป็นประโยค ได้ รู้เป็นเรื่องเป็นราวขึ้นมาบ้าง ได้เรียนไวยากรณ์อังกฤษ รู้คำศัพท์ - อังกฤษเป็นไทย อ่านอังกฤษ - เขียนอังกฤษ (ตามคำบอก) แปลอังกฤษเป็นไทย ไทยเป็นอังกฤษ

วิชาภาษาไทยมี อ่านไทย ไวยากรณ์ไทย เขียนไทย คัดไทย (ไม่ค่อยจะได้คัดกันนัก แต่เวลาเขียนไทยคือเขียนตามคำบอก ถ้าเขียนคำใดประโยคไหนผิดแล้วจะต้องแก้คำผิดหรือประโยคที่ผิด โดยคัดลายมือ คำหรือประโยคนั้น ๑๐ - ๒๐ เที่ยว

คัดตัวเต็มบรรทัด แล้วแต่ครูจะสั่งลงโทษ) วิชาจรรยา ก็ได้ใช้หนังสือพลเมืองดีและสมบัติผู้ดีเป็นหลัก บางเทอมจะนิมนต์พระภิกษุจากวัดกลาง (วัดสมเด็จพระนารายณ์มหาราช) ซึ่งอยู่ใกล้ชิดติดโรงเรียนมาเทศนา ให้นักเรียนทั้งโรงเรียนฟังเป็นการเรียนทางศีลธรรมบ้าง

หนังสือวรรณคดีเรื่องอิเหนา ตอนศึกกระหมังกุหนิงที่ใช้เรียนปีนี้ ตอนนั้นผมอ่านแล้วไม่ค่อยจะรู้เรื่องหรือเข้าใจเลยว่าเรื่องเป็นอย่างไร ตัวละครมีไม่ได้มากนักหนา แต่ละคนชื่อแปลกๆ จำได้ยาก มาติดใจเอาเฉพาะที่ครูท่านสอนและสั่งให้ท่องเป็นคำกลอนชมนกชมไม้ ฟังไพเราะดี และเป็นการรำพึงรำพันถึงคนรักอยู่หลายตอน อย่างเช่น กลอนตอนอิเหนาจากภรรยา ๓ คน ก็มีการรำพันเป็นกลอนที่ไพเราะมากว่า...

"ว่าพลางทางชมคณานก
โผนผกจับไม้อยู่อึงมี่
เบญจวรรณจับวัลย์ชาลี
เหมือนพี่จากสามสุดามา
นางนวลจับนางนวลนอน
เหมือนพี่จากสมรจินตหรา
เค้าโมงจับโมงอยู่เอกา
เหมือนพี่นับโมงมาแต่ไกลนาง"
ฯลฯ

แล้วตอนที่จินตหราคร่ำครวญถึงเรื่องความรัก...
"โอ้ว่าอนิจจาความรัก
พึงประจักษ์ดังสายน้ำไหล
มีแต่จะเชี่ยวเป็นเกลียวไป
ไฉนเลยจะไหลกลับมา"

คำกลอนอันไพเราะนี้ ได้ฟังทีไรช่างเตือนใจให้คิดถึงครั้งยังเป็นเด็กนักเรียนที่ได้เรียนเรื่องอิเหนา เมื่อมีวงมโหรีในงานพิธีต่างๆ เขาเอาเนื้อตอนที่ท่องเมื่อเป็นนักเรียนนั้นมาขับร้อง ได้ฟังแล้วจับใจยิ่งนัก

การเรียนชั้น ม.๒ นี้ ผมก็เรียนเหมือนอย่างที่เคยเรียนมา ไม่เกียจคร้านไม่เคยขาด ไม่เคยลา และไม่เคยขยันเรียน ไม่รู้อีกด้วยซ้ำไปว่าที่เขาพูดว่าคนนั้นคนนี้เรียนเอาใจใส่ ขยันหมั่นเพียรมากนั้น เขาปฏิบัติอย่างไร แต่แปลกใจตัวเองที่ตลอดทั้งปีนี้ เมื่อมีการสอบซ้อมเกือบทุกเดือนและการสอบไล่ปลายปี ผมสอบได้ที่ ๑ ทุกคราวตลอดปี ครูทองคำ ครูประจำชั้นยังคุยอวด ครูทุกคนในโรงเรียนว่า ครูมีนักเรียน (คือผม) ที่เรียนเก่งและฉลาดมาก นักเรียนทั้งโรงเรียนไม่ว่านักเรียนผู้ใหญ่หรือเด็ก รู้กันหมด ผมเองได้ฟังครูพูดชมแล้ว อายจังเลย

ตอนต้นปีนี้ วันที่ ๒๔ มิถุนา เราก็ได้ข่าวเรื่องมีการเปลี่ยนแปลงของประเทศสยาม พวกชาวบ้านและพวกเด็กๆ เราไม่มีใครรู้กันหรอกว่าหมายความว่าอย่างไร ไม่ค่อยจะมีใครตกใจตื่นเต้น หรืออยากรู้กันนัก จะมีก็แต่ผู้ใหญ่ที่มีความรู้ มีความสนใจเรื่องการเมืองการปกครอง และโดยเฉพาะพวกข้าราชการ และทหาร ตำรวจ เท่านั้นที่ดูจะวิตกกังวลมาก ผู้คนในเมืองต่างก็ทำมาหากินอย่างสงบตามปรกติ โรงเรียนก็ไม่ปิด พวกเราก็คงเรียนตามปรกติ รู้จากครูท่านบอกว่าเวลานี้ประเทศสยามเปลี่ยนการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตย หมายความอย่างไรก็ไม่รู้

ยังจำได้แต่ก็ไม่ได้เอาใจใส่ที่จะอยากรู้เรื่องให้ละเอียด ก็คือราวๆ กลางเดือนกรกฎาคมปีนั้น หลังจากมีการเปลี่ยนการปกครอง อยู่มาวันหนึ่งเวลาประมาณ ๑๒.๐๐ นาฬิกา ทางโรงเรียนมีคำสั่งให้ครูและนักเรียนหมดโรงเรียน มาประชุมที่ห้องประชุม (ห้องที่กั้นให้นักเรียนม.๑ เรียนอยู่ ๒ ห้อง ที่ผมเคยเรียนมาแล้วนั่นแหละ) ภารโรงช่วยกันขนโต๊ะ เก้าอี้ กระดานดำ และโต๊ะนั่งของนักเรียนออกไปหมด เหลือเป็นที่ว่างกว้างขวาง พอให้นักเรียนทั้งโรงเรียนนั่งบนพื้นห้องกันได้ทั้งหมด พวกครูท่านยืนอยู่ตามระเบียง ต่อมามีนายทหาร ๓ คน (ไม่ทราบว่ามียศอย่างใดบ้าง) ขึ้นบนเวทีและพูดให้เราฟังถึงเรื่องการเปลี่ยนการปกครองเป็นประชาธิปไตย โดยมีพระเจ้าแผ่นดินอยู่ใต้กฎหมาย การปกครองแบบประชาธิปไตยนี้ ประชาชนจะเป็นใหญ่ และอำนาจ

การปกครองจะเป็นของประชาชน

ก็อย่างนั้นแหละพูดบอกไปก็ไม่เข้าใจ เสียงของผู้พูดบรรยายผ่านเข้าหูซ้ายทะลุออกหูขวาไปหมด ผมไม่ได้รับความรู้ในวันนั้นเลยจริงๆ

เมื่ออยู่ ม.๑ เป็นนักเรียนใหม่เอี่ยมของโรงเรียนประจำมณฑล ไม่กล้าที่จะเดินไปไหนๆ ได้ทั่วโรงเรียน จึงไม่รู้ถึงสภาพในโรงเรียน และบริเวณแวดล้อมได้ทั่วถึง มาถึงปีนี้พอจะคุ้นกับที่ทางโรงเรียน และพวกนักเรียนเก่าใหม่ด้วยกันบ้าง เวลาว่างหรือได้พักการเรียนก็ถือโอกาสเดินสำรวจชมไปทั่วโรงเรียน ได้เห็นสภาพโรงเรียนของตัวได้ทั่วถึง

อยู่ชั้น ม.๑ แม่ให้สตางค์ค่าอาหารกลางวันมาวันละ ๕ สตางค์ มาปีนี้ขอค่าอาหารกลางวันแม่เพิ่มได้อีก ๑ สตางค์ รวมได้วันละ ๖ สตางค์ ค่อยยังชั่วขึ้นอีกหน่อย ข้าวราดแกง ๓ สตางค์ เฉาก๊วย ๑ สตางค์ ถั่วปากอ้า ๑ สตางค์ ยังคงเหลืออีก ๑ สตางค์ ยังพอที่จะกินน้ำแข็งกด น้ำแข็งไสได้ หรือไม่กินเฉาก๊วย ก็มีเหลือถึง ๒ สตางค์ เก็บไว้ซื้อขนมหวาน อาหารว่างกินตอนบ่ายเมื่อเลิกเรียนแล้วก็ได้

พูดมาก่อนแล้วว่า พอเลิกเรียนตอนบ่ายจะเกิดความหิวจัด ถึงบ้านค้นครัวหาข้าวคลุกซีอิ้ว น้ำปลาหรือกะปิกินพอแก้หิวโหยได้ แต่ก็แปลกที่หิวจัดหลังเลิกเรียนแล้วหิวแสนหิว แต่ถ้าเผลอวิ่งเล่นสนุกสนานกับเพื่อนหรือเพื่อนชักชวนไปเที่ยวตามที่ต่างๆ ที่ไม่เคยเห็น ที่ๆ แปลกตา ทำไมความหิวโหยเหลือทนนั้นมันหายไปหมด หรือถึงแม้จะหิวก็อดไว้ก่อนได้

เมื่อเวลาที่เราเดินผ่านประตูใหญ่หน้าโรงเรียนเข้าไป มองดูทางซ้ายสุดมุมรั้วพู่ระหงส์ เป็นสุดเขตหน้าโรงเรียน ก็จะเป็นแนวเขตด้านทิศเหนือโรงเรียน ตลอดเขตด้านนี้ จะเป็นรั้วลวดหนามอยู่ขนานไปกับเรือนยาว ไปจนสุดเขตด้านหลังโรงเรียน ระหว่างแนวเขตรั้วโรงเรียนกับเรือนยาวนี้ จะเป็นที่ว่างห่างกันราวๆ ๓ - ๔ วา

ตามแนวรั้วลวดหนามตลอดจนสุดเขตทิศเหนือของโรงเรียน จะมีต้นไม้สูงใหญ่ใบหนาอยู่เป็นระยะๆ หลายต้น (จำไม่ได้ว่าเป็นต้นใบหูกวางหรือต้นหางนกยูง) ช่วยให้ที่ว่างตลอดแนวเรือนยาวนี้ร่มรื่น พวกเด็กนักเรียนชั้นประถมจะมานั่งเล่น วิ่งเล่นกันตอนก่อนเข้าเรียนและพักเรียนกลางวัน

ตอนมุมสุดรั้วหน้าโรงเรียน มีต้นไม้ใหญ่อยู่ต้นหนึ่ง มีสิ่งที่แปลกตาอยู่อย่างหนึ่ง คือเป็นเหล็กรางรถไฟยาวเกือบวาเศษ แขวนห้อยลงมาจากคบไม้ มุมเขตโรงเรียน รางรถไฟเหล็กนี้แหละที่ใช้ตีแทนระฆัง เป็นสัญญาณให้นักเรียนเข้าห้องเรียน หมดชั่วโมงวิชาที่เรียนและเลิกเรียน เสียงตีรางรถไฟนี้ดังมาก ดังกังวาลได้ยินทั่วทั้งโรงเรียนและรอบๆ โรงเรียนอีกด้วย ภารโรงที่เป็นคนตีบอกเวลาด้วยแท่งเหล็กยาว ๑ ศอก เป็นภารโรงอาวุโสสูงยิ่งกว่าใครอื่น และนักเรียนทุกคนรู้จักสนิทสนมดี มีชื่อว่า "ลุงโต" ระฆังรางรถไฟนี้แปลกมาก ถ้าภารโรงหรือคนอื่นมาตีระฆังเวลาแทนลุงโต เสียงตีรางรถไฟนี้จะไม่ดังกังวาลเหมือนที่ลุงโตตี ถ้าวันไหนได้ยินเสียงตีรางรถไฟนี้ผิดแปลกเปลี่ยนไป พวกเราก็รู้กันแล้วว่าลุงโตไม่อยู่

เสียงตีระฆังบอกเวลาและเป็นสัญญาณให้นักเรียนปฏิบัติก็เหมือนที่เราเคยได้ยินมาจากโรงเรียนประจำจังหวัด สัญญาณก่อนเข้าเรียนตอนเช้า ๑๕ นาที เสียงตี ๓ ครั้ง เสียงระฆังตี ๒ ครั้ง นักเรียนยืนเข้าแถว เสียงระฆังตี ๑ ครั้ง นักเรียนเดินแถวเข้าห้องเรียน

หรือมีเสียงระฆังเป็นสัญญาณ ยืนเข้าแถวรอบเสาธงชาติ เสียงสัญญาณระฆังเมื่อมีการชักธงชาติขึ้นเสา การขับร้องเพลงชาติ และสัญญาณเดินแถวเข้าห้องเรียน

สมัยเมื่อผมเป็นเด็ก พอถึงเวลาเที่ยงตรงจะได้ยินเสียงปืนใหญ่ดังขึ้น เป็นเสียงปืนใหญ่ที่ยิงบอกเวลาเที่ยงดังมาจากกรมทหารบก เพื่อช่วยให้ชาวบ้านชาวเมืองรู้ว่าเป็นเวลาเที่ยงแล้ว ชาวบ้านเรียกกันว่า เสียงปืนเที่ยง โดยมากเสียงระฆังโรงเรียนตีบอกเวลาเที่ยงจะได้ยินภายหลังเสียงปืนเที่ยง ลุงโตคงจะคอยฟังเสียงปืนเที่ยงก่อนจึงตีระฆัง จะได้ตีถูกเวลาได้เที่ยงตรง

โรงอาหารจะอยู่บริเวณสุดเขตโรงเรียนด้านทิศใต้ เป็นโรงโปร่งเสาไม้ หลังคาสูงมุงด้วยสังกะสี ในโรงอาหารจะมีโต๊ะไม้หนาหน้ากว้างสัก ๒ ศอก ยาว ๓ วา มีม้านั่งยาวอยู่ ๒ ข้างโต๊ะ แต่ละโต๊ะจะตั้งวางห่างกันเล็กน้อย โต๊ะวางเรียงเป็น ๔ แถว แถวละ ๕ โต๊ะ นักเรียนจะซื้ออาหารจากนอกโรงเรียน หรือนำปิ่นโตมานั่งกินอาหารที่โต๊ะโดยนั่งม้าเดียวกัน หรือม้าตรงกันข้าม บางคนไม่เข้ามานั่งกินในโรงอาหาร ก็จะซื้ออาหารที่นำมาขายเป็นหาบ และกินแถวๆ หน้าหาบนั่นเลย

บริเวณหน้าโรงอาหารจะมีหาบอาหารมาตั้งขาย จำได้เพียงเลาๆ ว่ามีก๋วยเตี๋ยวเนื้อเปื่อย เนื้อสด ลูกชิ้นเนื้อวัว หาบก๋วยเตี๋ยวหมู ก๋วยเตี๋ยวผัด (อย่างที่เราเรียกว่าก๋วยเตี๋ยวคนจน) ขนมกุยช่าย เลือดหมู ข้าวแกง ขนมจีนน้ำยา ปลาหมึกย่างจิ้มน้ำจิ้ม หาบขนมเฉาก๊วย ลอดช่องสิงคโปร์ น้ำแข็งกด น้ำแข็งไส ไอศกรีม ไอศกรีมหลอด และมีหาบของแขกขายบาเยีย ถั่วมันๆ และถั่วปากอ้า กับขนมมากอย่างที่จะเลือกซื้อกันได้

เลยโรงอาหารไปด้านข้างทางทิศใต้ หมดเขตโรงเรียนจะมีถนนดินปนทราย ซึ่งตรงกันข้ามกับเขตโรงเรียนนั้น เมื่อเดินข้ามถนนก็จะถึงวัดกลาง หรือวัดสมเด็จพระนารายณ์ ชาวบ้านเรียกว่าวัดกลาง ก็เพราะเป็นวัดที่อยู่กลางเมือง และอยู่ใกล้ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง ตอนมุมวัดใกล้ๆ กับขอบถนนนั้น มีสถูปที่บรรจุอัฐิของคุณย่าโม (ท้าวสุรนารี) ตั้งอยู่ พวกนักเรียนหรือคนที่รู้จักที่แห่งนี้เมื่อเดินผ่านมาจะหยุดยืนคำนับหรือยกมือไหว้ทุกครั้ง

ปีที่เรียนชั้น ม.๒ นี้เป็นปีที่ผมเริ่มชอบการอ่านหนังสือ ชอบอ่านหนังสือพิมพ์เพราะหลงใหลอยู่กับเรื่องพงศาวดารจีนที่มีเรื่องต่อให้อ่านได้ทุกวัน ชอบหนังสือพิมพ์ “เดลิเมล์วันจันทร์” เพราะมีการ์ตูนของเฉลิมวุฒิ มีเรื่องท่องเที่ยวป่าดงพงไพรของ ช.ชาวเผิง ชอบหนังสือพิมพ์ที่มีเรื่อง “ชวนหัว” แล้วต่อมาก็เพลิดเพลินหลงใหลกับการอ่านหนังสืออ่านเล่น เล่มละ ๑๐ สตางค์ มีหนังสือสำนักพิมพ์หลักเมือง และอีกหลายสำนักพิมพ์ ผมคลั่งไคล้หลงใหลกับบรรดานักประพันธ์ และนักเขียนการ์ตูนหนังสือทุกเล่ม หยิบอ่านแล้ววางไม่ลง แล้วในที่สุดผมก็เกิดโรคเสพติดการอ่าน อ่านแล้วเพลิดเพลินได้ความรู้แปลกๆ น่ารู้มาก หนังสือที่พ่อเก็บไว้ล้วนแต่เป็นหนังสือที่มีคำศัพท์ ถ้อยคำและภาษาสูง มีเรื่องธรรมะ สงคราม สุภาษิตสอนหญิง พันกับหนึ่งทิวา นิราศสุนทรภู่ หิโตปเทศ มิลินทปัญญา ฯลฯ มีแม้แต่ตำราฤาษีดัดตน ตำราแมวไทย

รักและติดหนังสือจนถึงกับใฝ่ฝันอยากเป็นนักประพันธ์กับเขาบ้าง ยิ่งกว่านั้นอิทธิพลจากหนังสือทำให้ผมรักภาษาไทยอย่างมากถึงกับคิดว่าโตขึ้นผมจะขอเป็นครู หวนกลับมาพูดถึงการเรียนอีกสักพัก ปีนี้มีความพึงใจและภูมิใจกับการเรียนวิชาลูกเสือ โดยที่มีการสมัครได้เป็นลูกเสือโท (จะพูดถึงการเรียนวิชาลูกเสือในภายหลัง)

การออกกำลังกายและการหย่อนใจ

ปีนี้การเล่นออกกำลังกายและการกีฬาคงมีสภาพเดิมๆ คือมีการเล่นไม่เป็นชิ้นเป็นอัน ยังไม่นึกชอบกีฬาใดโดยเฉพาะ นอกจากการเล่นเหมือนเดิม คือการวิ่งไล่จับและการต่อสู้ปล้ำกันของพระเอกผู้ร้าย (จะเรียกว่าโปลิศจับขโมยก็ได้) แต่มาถึงตอนนี้ก็เริ่มพึงพอใจและสนุกสนานกับการได้ยิงนกตกปลา เข้าป่าขุดแย้ หาเห็ดและผักต่างๆ กับกีฬากัดปลากัดและจิ้งหรีด การหย่อนใจที่ชอบมากเป็นชีวิตจิตใจก็คือดูหนัง

โคราชครั้งที่ผมเป็นเด็กราว ๕-๖ ขวบ มีโรงภาพยนตร์อยู่โรงเดียว ชาวบ้านเรียกว่าโรงหนังหลักเมือง เป็นโรงหนังที่อยู่ใกล้ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง ต่อมามีโรงภาพยนตร์ใหม่ชื่อโรงหนังตงก๊ก อยู่แถวตลาดตรงข้ามประตูชุมพลฉายเฉพาะภาพยนตร์จีน ต่อมาโรงหนังหลักเมืองก็เลิกกิจการและราวปีพ.ศ. ๒๔๗๒ - ๒๔๗๓ ก็มีโรงภาพยนตร์ใหม่สร้างขึ้นมาที่มุมถนนสี่แยกราชดำเนิน ชื่อโรงภาพยนตร์ประพิธพัฒนา เป็นโรงภาพยนตร์ใหญ่และทันสมัย หน้าโรงภาพยนตร์เป็นห้องแถวก็มีร้านกาแฟชั้นดีที่จะมีพวกอาเสี่ย ข้าราชการ ทหารชั้นผู้ใหญ่มาพบปะนั่งดื่มกาแฟสนทนากัน บางคนก็มากินขนมเค้กและไอศกรีม คล้ายกับร้านกาแฟในเมืองหลวง

หนังหรือภาพยนตร์เป็นที่โปรดปรานอย่างที่สุดตลอดมา การที่ได้ดูหนังนั้นไม่ใช่เพียงเพราะความบันเทิงสนุกสนานทางจิตใจ ผมดูหนังแล้วผมคิดว่า ผมได้เรียนรู้ได้วิชาจากหนังมิใช่น้อย หนังให้ความรู้ทางวิชาการ พาเราท่องเที่ยวในต่างถิ่น หนังให้ความสำนึกที่จะประพฤติตนเป็นคนดี คนมีค่า มีเกียรติ มีคนรัก และเตือนให้สำนึกอยู่เสมอว่า ต้องไม่ทำตัวเป็นคนที่มีความประพฤติ มีความคิด มีนิสัยอันชั่วช้าเลวทรามอย่างผู้ร้าย

โอกาสที่จะได้ดูหนังมีน้อยมาก พ่อไม่ชอบและไม่ต้องการให้ลูกๆ เพลิดเพลินหลงในการได้ดูหนัง ดูละคร ลิเก จำอวด หรือการแสดงอย่างใด เกลียดชังการเที่ยวเตร่ไม่ว่าเที่ยวกลางวันหรือกลางคืน ค่ำลงลูกทุกคนต้องเข้านอน ไปไหนไม่ได้ ถ้าขืนหนีออกไปเที่ยว ไปดูหนังกลับมาเป็นต้องโดนไม้เรียวนับไม่ถ้วน ร่วงพับไปเลย แต่พ่อก็ยังให้โอกาสขออนุญาตไปดูหนังได้ในบางครั้ง เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันปี

ใหม่ วันสงกรานต์ หรือเมื่อมีหนังไทยที่ถ่ายทำขึ้นมาเป็นเรื่องใหม่ ซึ่งถือว่าเป็นของแปลกและคนไทยทั้งชาติเขาอยากได้ดูกัน และส่งมาจากบางกอก เวลาขึ้นปีใหม่ต้นเดือนเมษายน คนไปดูหนังไทยนี้จะได้รับแถมปฏิทินปีใหม่ หรือปฏิทินพกด้วย (สมัยก่อนเก่านั้น เรียกกันว่า แถมกาลันเด้อ) ค่าเข้าชมภาพยนตร์ตามปรกติแล้ว เสียค่าชมคนละ ๕ สตางค์บ้าง ๑๐ สตางค์บ้าง แต่หนังไทยนี้จะต้องเสียค่าชมถึง ๒๕ สตางค์

แต่ถึงแม้จะถูกห้ามชมการแสดงอย่างใดหรือห้ามเที่ยวกลางคืน ผมก็ยังมีโอกาสหลบเลี่ยงไปดูหนัง เมื่อมีหนังกลางแปลงฉายให้คนดูฟรี เมื่อมีงานเฉลิมฉลองพิธีต่างๆ ของรัฐบาล งานวันนักขัตฤกษ์ หรืองานศพที่วัด และที่จะแอบเลี่ยงไปดูได้โดยสะดวกคือ "หนังกลางวัน" โดยทางโรงภาพยนตร์จะมีหนังฉายให้ดูได้ในเวลากลางวัน ทุกวันอาทิตย์ตอนบ่าย ดังนั้นเวลากลางวันตั้งแต่หลังเที่ยงไปจนถึงบ่าย ๓ โมงกว่าๆ ผมอยู่นอกบ้าน (ไปดูหนังกลางวัน) ก็ไม่มีใครรู้ ไม่มีใครสนใจ เพราะพวกผู้ใหญ่เขามีงานต้องทำกัน

สิ้นปีนั้นหลังสอบไล่ ผมสอบได้ขึ้นเรียนชั้น ม.๓ ในปีต่อมา อย่างสะดวกสบาย

มัธยมปีที่ ๓ ปีพ.ศ. ๒๔๗๖

ได้เลื่อนชั้นมาเรียน ม.๓ ก. ได้มาประเดิมการเรียนที่เรือนไม้สองชั้นที่สร้างขึ้นใหม่ ทางด้านทิศใต้ของเรือนรูปตัว H ห่างกันไม่มากนัก เรือนไม้สองชั้นใหม่ หรือจะเรียกให้โก้ว่า "อาคารเรียนใหม่" ที่พึ่งสร้างเสร็จนี้ นับว่าเป็นอาคารเรียนหลังที่ ๓ ของโรงเรียนประจำมณฑล

ชั้นล่างเป็นห้องเรียนของนักเรียนเด็กชั้นประถมที่มีเพิ่มมากขึ้น ชั้นล่างของเรือนยาวไม่พอให้เรียน จึงขยายห้องเรียนมาอยู่ชั้นล่างอาคารใหม่ มารวมอยู่กับห้องเก็บของของโรงเรียน และห้องเก็บเครื่องดนตรีของวงแตรวงโรงเรียน

ชั้นบนเป็นห้องเรียน มีอยู่ ๖ ห้อง (ตามที่จำได้) มีห้อง ม.๓ ก. ที่ผมได้เรียนปีนี้ ครูประจำชั้นม.๓ ก. ชื่อ ครูเยื้อน กระโดนชำนาญ

วิชาที่เรียนปีนี้ก็เหมือนเรียนชั้น ม.๑ และ ม.๒ แต่มีวิชาที่เรียนเพิ่มขึ้นมา

วิชาหนึ่งคือวิชาบัญชี

วิชาภาษาไทย มีวิชาต่างๆ เหมือน ม.๑ - ม.๒ มีเพิ่มใหม่วิชาหนึ่งคือ “ย่อไทย” วิชานี้ก็ใช้เวลาในการเรียนและฝึกปฏิบัติในชั่วโมงเรียนแต่งไทย หรือเรียงความ โดยครูจะให้อ่านดูจากหนังสือเรียน หรือเขียนเล่าเรื่องบนกระดาน หรือพูดเล่าเรื่องให้ฟังแล้วให้นักเรียนเขียนหรือเล่าเรื่องเพียงย่อๆ เฉพาะเนื้อหาตรงเรื่องราวที่สำคัญเท่านั้น

หนังสือเรียนภาษาไทยมีหนังสือวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ ตอนศึกกุมภกรรณ หนังสือจรรยาแพทย์ และหนังสือพลเมืองดี

ส่วนหนังสืออ่านภาษาอังกฤษยังคงใช้เด็นท์เล่ม ๑ ต่อมาอีกกับ วิคตอรี่ เล่ม ๒

ขอบันทึกการเรียนวิชาบัญชีไว้ก่อนสักเล็กน้อย วิชาบัญชีเริ่มต้นเรียน ม. ๓ นี้ การเรียนวิชานี้ก็เป็นการเรียนในวิชาเลขคณิต หรือวิชาคำนวณนั่นเอง โดยที่จะมีการบวก ลบ คูณ หารของตัวเลข และเป็นวิชาคำนวณที่มีแบบฟอร์ม

ครูท่านจะสอนโดยเริ่มให้รู้ถึงแบบฟอร์มการทำบัญชี นักเรียนจะลอกแบบฟอร์มบัญชีไว้

การทำบัญชีจะต้องใช้กระดาษฟูลสแก้ปคู่ คือมีกระดาษ ๒ แผ่น พับติดกัน รวม ๔ ด้าน การฝึกทำบัญชีใช้ ๒ หน้า ด้านในโดยเปิดแผ่นที่พับให้กางออก หน้าในแผ่นซ้ายมือเป็นบัญชีของรายรับ ขวามือเป็นบัญชีรายจ่าย (กระดาษฟูลสแก้ปนี้ ๑ แผ่นคือ ทั้ง ๔ หน้า ราคา ๑ สตางค์)

ในการทำบัญชี การปฏิบัติที่ถือว่าสำคัญที่สุดในขั้นแรก คือ การขีดเส้นโครงร่างบัญชี ต้องใช้ปากกาลงเส้นในการตีเส้น (ขีดเส้น) ด้วยน้ำหมึกสีแดง ถ้าขีดเส้นตามแนวขวางของกระดาษต้องขีดเส้นคู่ ซึ่งจะต้องเป็นเส้นที่อยู่ใกล้ชิดแทบว่าจะชิดจนเส้นติดกัน ผู้ใดฝีมือดีจะรู้ได้จากการตีเส้นคู่ขนานนี้ ถ้าเป็นเส้นที่ตีลงมาตามแนวยาวของกระดาษ คือจากตอนบนตรงลงไปตอนล่างหน้ากระดาษ จะต้องขีดเป็นเส้นเดียวและตั้งตรงลงไปไม่เอนเอียง ต้องขนานกับขอบกระดาษและเส้นตรงลงมาที่ตีไว้แล้ว

หน้าซ้ายที่จะเป็นรายรับ จะต้องตีเส้นลงมาตามความยาวของกระดาษ และตีเส้นให้เป็นช่องที่จะต้องเขียนลงบัญชี เริ่มแต่ช่องวันที่ได้รับ (วัน.เดือน.ปี) วางช่อง

ให้พอเขียนวันเดือนปีได้พอเหมาะ ต่อไปเป็นช่องกว้าง พอที่จะเขียนจำนวนเงิน และรายละเอียดสิ่งของที่ได้รับและรับจากที่ใด แล้วช่องสุดท้าย ๒ ช่อง ชิดกันคือจำนวนเงินเป็นช่องแสดงตัวเลขเงินบาท กับช่องแสดงตัวเลขสตางค์

หน้าขวา-เป็นรายจ่าย การตีเส้นให้เป็นช่องก็เหมือนช่องทางหน้าซ้าย แต่ช่องใหญ่นั้นจะเขียนบอกให้รู้ว่ารายจ่าย

เมื่อรวมเงินที่ได้จากรายรับ และเงินที่ได้จากรายจ่าย แล้วก็มาถึงตอนที่สำคัญที่จะต้องจำ (เมื่อตอนที่เป็นนักเรียนทำไมถึงต้องมีปัญหาจริงๆ ที่เรียกกันว่ากำไรคืออะไร ขาดทุนคืออะไร ต้องแสดงตัวเลขว่าเป็นกำไรนั้นไว้ที่หน้าไหน ขาดทุนเอาลงไว้หน้าไหน ลงตำแหน่งไหน) คือจะต้องจำว่า ถ้ารายรับมากกว่ารายจ่าย เรียกว่า มี “กำไร” ถ้ารายจ่ายมากกว่ารายรับ เรียกว่า “ขาดทุน” ถ้ามีกำไรแสดงผลกำไรไว้ที่ช่องรายรับ ขาดทุนให้แสดงไว้ที่รายจ่าย

วิชาบัญชีกับผมดูเหมือนจะมีดวงชะตาไม่สมพงษ์ตรงกันเอาเสียเลย เพียงแต่ตีเส้นคู่ ถ้าไม่แยกห่างกันก็จะติดชิดรวมกันเลย หรือไม่เส้นคู่ขนานกันนี้จะมีห่างกันบ้างชิดกันบ้างเป็นตอนๆ บางทีหมึกเลอะไปหมด บางทีพอถึงวันเรียนการทำบัญชีปากกาคอแร้งเกิดปากถ่างตีเส้นคู่ไม่ได้ บางทีไม้บรรทัดนั้นปรากฏว่าสันไม้บรรทัดทั้ง ๒ ข้างนั้นหยักๆ คล้ายฟันเลื่อย เพียงขีดเป็นเส้นตรงไม่ได้แล้ว บางทีน้ำหมึกแดงหมดขวดลืมซื้อใหม่ (ส่วนมากทำหกไปเพราะไม่ปิดฝาขวด) ยืมเพื่อนใช้ก็ไม่ได้ เขาก็ต้องใช้ยิ่งกว่านั้นวันที่จะต้องเรียนทำบัญชี หรือสอบบัญชีเกิดลืมเอากระดาษฟุลสแก๊ปไปโรงเรียนด้วย ไม่รู้ว่าโง่เง่าเต่าตุ่นสติ...บ้าบอคอแตกไปถึงไหน เพราะตัวเราเองที่ไม่ดีไม่สนใจว่าวันไหนจะต้องเรียนวิชาอะไร ต้องเตรียมเครื่องเขียน เครื่องเรียน ดูเถอะจะต้องสอบไล่ก็ยังลืมเครื่องใช้ในการเรียนการสอน

มีเพื่อนเรียนห้องเดียวกันคนหนึ่งมีหัวพ่อค้าและมีการค้าหากำไร มันรู้ว่าพวกเราหลายคนที่โง่ ไม่มีสมอง จะต้องมีคนที่ลืมอุปกรณ์การเรียนการเขียนที่จะต้องใช้อยู่ทุกวันไม่คนใดก็คนหนึ่ง ยิ่งเป็นวันจะต้องเรียนหรือต้องสอบซ้อมหรือสอบไล่ ยิ่งมีคนขาดสิ่งที่ต้องใช้ ถ้าคนไหนไม่มีของอย่างใดใช้ มันมีให้ใช้ได้ อ้างว่ายอมสละแบ่งปันให้ใช้มันมีเครื่องเรียนเครื่องเขียนทุกอย่าง ยินดีปันขายให้ได้เสมอ เมื่อเราไม่มีกระดาษ

ฟุลสแก้ป มันก็มีที่จะแบ่งให้ใช้กระดาษฟุลสแก้ปแผ่นคู่ราคา ๑ สตางค์ มันยอมเสียสละขายให้โดยคิดราคา ๒ สตางค์ อย่างอื่นเช่น ปากกาคอแร้งหรือปากกาเบอร์ ๕ ตัวละ ๑ สตางค์ ก็คิด ๒ สตางค์ ไม้บรรทัด ๓ สตางค์ มันขายให้ราคา ๕ สตางค์ แล้วยังมีน้ำหมึก กระดาษซับ ด้ามปากกา ดินสอดำ ยางลบ ฯลฯ ยอมสละแบ่งขายให้ ไม่ซื้อก็อย่าซื้อ เข้าตาจนแล้วก็ต้องยอมมันทุกที

ปีพ.ศ. ๒๔๗๖ นี้ ก่อนการปิดเรียนเทอมต้นเรื่อยมาจนมีการเปิดเรียน มีข่าวแจ้งมาว่า จังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงจังหวัดนครราชสีมาเกิดโรคระบาดอหิวาตกโรค เริ่มแต่เดือนเมษาถึงพฤษภา โคราชมีคนไข้ที่คิดว่าเป็นอหิวาต์บ้างแล้ว

เมื่อโรงเรียนเปิดทางโรงเรียนก็สั่งภารโรงต้มน้ำหม้อใหญ่มาก ๔-๕ หม้อ ใช้เตาฟืนเตาใหญ่ต้มน้ำตลอดทั้งวัน เมื่อน้ำนั้นเดือด ก็จะยกหม้อน้ำเทน้ำสุกลงบรรจุตุ่มน้ำ ถังน้ำ หรือปี๊บเอาไว้จำนวนมาก และมีประกาศสั่งให้นักเรียนทุกคนดื่มแต่น้ำต้มสุกนั้น แต่ละคนต้องมีกระป๋องสำหรับดื่มน้ำของตัว พร้อมกันก็คอยเตือนให้ระวังเรื่องอาหารการกินด้วย พวกเราต้องดื่มน้ำต้มที่ต้มไว้ทุกวัน นับอยู่นานถึง ๒ เดือน

ปีนี้ยังมีเหตุการณ์ที่เป็นประวัติศาสตร์ของสยามประเทศที่สำคัญ เหตุจากพระองค์เจ้าบวรเดชฯ ทรงรวบรวมกองพลทหารที่กองทหารนครราชสีมาเป็นกองทัพขึ้นมายังกรุงเทพฯ เพื่อบังคับรัฐบาลขณะนั้นให้เปลี่ยนการปกครองกลับเป็นแบบราชาธิปไตยคืนตามเดิม

ในวันที่มีการยกกองทัพเคลื่อนย้ายโดยทางรถไฟไปสู่กรุงเทพฯ นั้น (จำวันที่ไม่ได้แล้ว) พวกกองลูกเสือประจำมณฑลก็ไปตั้งแถว (แสดงความยินดีและให้กำลังใจแก่กองทัพทหารโคราชที่สถานีจระเวลาราวๆ ใกล้ค่ำ) พวกเราไม่รู้กันเลยว่าทหารยกทัพไปสู่กรุงเทพมหานครทำไม เพียงแต่ได้ยินเขาพูดกันเมื่ออยู่ที่สถานีรถไฟว่าไทยเรายกทัพไปเพื่อสู้รบกับทหารฝรั่งเศส

มารู้เรื่องในเวลาต่อมา กองทหารจากโคราชและจากบางจังหวัดมารวมตั้งกองทัพอยู่บริเวณทุ่งบางเขน ยื่นคำขาดให้รัฐบาลคืนพระราชอำนาจแก่พระเจ้าอยู่หัว รัฐบาลไม่ยอมปฏิบัติตาม ได้เกิดการรบขึ้นที่บางเขน ต่อมากองทหารโคราชต้องถอยทัพกลับลงมาตั้งมั่นอยู่ที่ปากช่อง มีการสู้รบกันต่อมาอีกไม่นาน ฝ่ายพระองค์เจ้า

บวรเดชก็พ่ายแพ้

ระหว่างที่มีการรบของกองทหารทั้ง ๒ ฝ่าย พวกนักเรียนเราไม่รู้เรื่องราวอะไรเลย และไม่ได้มีหวาดวิตกกังวลแต่อย่างไร ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็เหมือนเรา และยังคงใช้ชีวิตตามปรกติ เพียงแต่รู้สึกกันได้ว่า โคราชเงียบเหงามาก และขาดการติดต่อกับทางกรุงเทพฯ สินค้าบางอย่างขาดหายไป ผู้คนที่เดินทางไปมาระหว่างโคราชกรุงเทพฯ ก็ไม่มี หนังสือพิมพ์ก็ไม่มีส่งไปจากกรุงเทพฯ ให้ได้อ่าน และรู้ข่าวคราว การค้าขายติดต่อซบเซา ลมฟ้าอากาศเยือกเย็นลง ท้องฟ้าครึ้มอีกด้วย

พวกชาวบ้านและหมู่เด็กเรา เกิดความตื่นเต้นกันมากก็ตอนที่ฝ่ายรัฐบาลนำแถลงการณ์ของรัฐบาลมาให้ชาวเมืองโคราช โดยทิ้งใบปลิวมีคำแถลงการณ์ลงมาจากเครื่องบิน ใบปลิวปลิวว่อนอยู่บนท้องฟ้า ค่อยๆ กระจายและตกลงสู่พื้นไปทั่วทั้งเมือง พวกเด็กๆ เราสนุกมากที่ได้วิ่งแย่งเก็บใบปลิว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นครั้งนั้นเงียบสงบลงไป หลังจากพวกเด็กเราได้วิ่งแข่งแย่งใบปลิวนี้มาได้ ๓ ครั้ง

ประวัติจากเหตุการณ์ครั้งนี้เรียกกันว่า “กบฏบวรเดช”

การเรียนมัธยมปีที่ ๓ ของผมปีนี้ ก็อย่างงั้นๆ “ความชั่วไม่มี ความดีไม่ปรากฏ” ไม่ดีเด่น และก็ไม่ล้มลุกคลุกคลาน

จากหนังสือเรียน “รามเกียรติ์ - ตอนศึกกุมภกรรณนั้น ตอนหนึ่งกุมภกรรณพูดคำว่าองคต และพูดถึงลักษณะของพระนารายณ์ว่า “นารายณ์นั้นสี่หัตถา ทรงตรีคธาจักรสังข์ ภุชงค์เป็นอาศน์บัลลังก์ เสด็จยังเกษียรสาคร”

ผมอยากจะบอกว่า พระนารายณ์ท่านอุ้มผมมา ๓ หัตถ์ คือ ๓ มือ ย่อว่า ๓ ม. แล้ว ท่านจะต้องอุ้มผมต่อด้วยอีก ๑ หัตถา อีก ๑ ม. ทีนี้ท่านอุ้มผมทั้ง ๔ ม. เพราะปีหน้าต่อไปผมจะไปเรียน ม.๔

มัธยม ๔ ปีพ.ศ. ๒๔๗๗

ปีใหม่นี้ได้ขึ้นชั้นเรียน ม.๔ ค. ห้องเรียนอยู่ชั้นบนสุดเรือนยาว ถ้าเดินออกมาจากห้องก็เดินลงบันไดสู่พื้นดินได้

คุณครูประจำชั้น ชื่อ ครูเปล่ง บุญสมบัติ

สุดเรือนยาวนี้ เป็นลานดินกว้างอยู่ข้างโรงเรียนพื้นเป็นดินเหนียวปนทรายแข็งตัวดี เมื่อมีฝนตกพื้นก็ไม่เป็นโคลน พื้นที่อยู่ในเขตรั้วลวดหนามด้านหลัง ใกล้ๆ รั้วมีต้นหางนกยูงสูงใหญ่อยู่ห่างกัน ๓ ต้น แต่ละต้นมีกิ่งก้านสาขาแผ่ออกไปติดกัน ช่วยให้เป็นร่มเงาในบริเวณลานนั้นอย่างดี แต่เวลาที่ใบร่วงดอกร่วง พื้นดินจะมีใบและดอกหางนกยูงเต็มพื้น ภารโรงต้องช่วยกันกวาดรวมเป็นกองใหญ่ ขนใส่ตระกร้าเข่งไปทิ้งอยู่หลายวัน เวลาต้นหางนกยูงออกดอก ดอกออกเต็มกิ่งทุกกิ่งก้านสวยงามมาก

ลานด้านหลังโรงเรียนบริเวณนี้ เป็นที่วิ่งเล่นของพวกนักเรียนเด็กๆ ตอนบ่ายหลังเลิกเรียนจะมีครู ๒ คน อายุเข้าสู่วัยสูงแล้วมาสอนพิเศษให้นักเรียนที่สมัครเรียนโดยทางโรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนได้รับการฝึก ครูท่านหนึ่งจะสอนการฟันดาบกระบี่ กระบอง ไม้สั้นไม้ยาว สอนท่าร่ายรำไหว้ครู จนมีท่วงท่างดงามดีแล้วจึงจะสอนการตีการเข้าสู้รบ ครูอีกท่านหนึ่งจะสอนวิชามวยไทยฝึกกันตั้งแต่ร่ายรำไหว้ครูในท่าต่างๆ จนเห็นว่าไหว้ครูได้ถูกต้องจึงจะสอนการต่อสู้แม่ไม้มวยไทย ทั้งสองท่านจะมาสอนอาทิตย์ละครั้งบ้าง ๒ ครั้งบ้างในตอนเย็นหรืออาจนัดฝึกสอนให้ถี่ครั้งขึ้น

ครูท่านแรกที่สอนกระบี่กระบองนั้นผมจำชื่อไม่ได้แล้ว ส่วนอีกท่านที่ท่านสอนมวยไทยจำได้แม่นยำ เพราะท่านเป็นนักมวยมีชื่อเป็นที่รู้จักของคนทั้งประเทศ ท่านชื่อว่า หมื่นชะงัดเชิงชก

ผมสมัครเรียนฟันดาบ เริ่มฝึกการร่ายรำท่าไหว้ครู ดาบเดียวหรือกระบี่เดียวก่อน คิดเอาไว้ว่าถ้าเรียนดาบเดียวได้ดีแล้วจะเรียนดาบคู่ต่อ หลังจากฝึกร่ายรำไหว้ครูและการฟันดาบต่อสู้ได้สัก ๒-๓ ไม้ ผมก็เลิกฟันดาบ ตีกระบี่กระบอง ทำไมจึงได้เลิกเรียน ผมก็นึกไม่ออกเอาซะเลย

ผมหันมาสมัครเป็นศิษย์หมื่นชงัดเชิงชก ฝึกมวยไทยโดยเชื่อว่าเหมาะกับตัวดีและตัวเองก็ชอบการชกต่อยอยู่แล้วด้วย ผมตั้งหน้าตั้งตาที่จะเป็นนักมวยให้ได้ หลังจากตั้งหน้าตั้งตาฝึกรำไหว้ครูอยู่สัก ๑ เดือน ครูท่านก็จากผมไปเพราะสิ้นอายุขัย ผมเลยไม่ได้วิชามวยไทยติดตัวอีกเลย

ที่เริ่มต้นเรียนมัธยมปี ๔ นี้ ขอพูดไว้เสียก่อนที่จะลืม ปีนี้ทางกระทรวงธรรมการได้มีคำสั่งให้เลิกแบบการแต่งตัวนักเรียนตามปฏิบัติมา คือนักเรียนไม่ต้องแต่งตัวโดย

สวมเสื้อนอกคอตั้ง กระดุมทองเกลี้ยง ๕ เม็ด และสวมกางเกงขาสั้นสีดำ ท่านให้เพียงนุ่งกางเกงขาสั้นสีดำ และสวมเสื้อเชิ้ตแขนสั้นสีขาว และต้องให้ชายเสื้อล่างเข้าอยู่ใต้ขอบบนกางเกง ปิดทับไว้หมด ที่หน้าอกเสื้อข้างซ้ายเหนือกระเป๋าบนของเสื้อให้ปักอักษรย่อชื่อโรงเรียน และหมายเลขประจำตัวรวมไว้ด้วย

การเรียนมัธยมปีที่ ๔ มีวิชาเพิ่มขึ้นมาใหม่ให้เรียนอีก ๑ วิชา ซึ่งเป็นวิชาหนึ่งที่รวมอยู่ในวิชาคำนวณคือ วิชาเรขาคณิต เราชอบเรียกเป็นภาษาฝรั่งกันว่ายีออเมตรี พอเริ่มให้เรียนวิชานี้ เราก็แสดงความเห่อและวางภูมิด้วยการซื้อไม้โปรเท็คเตอร์ วงเวียน และไม้ฉากมาประดับตัว เครื่องใช้ในการเรียนยีออเมตรีนี้ซื้อมาแล้วไม่ได้ใช้ให้คุ้มค่าราคาแพงๆ ไม้ฉากและไม้โปรเท็คเตอร์เขาใช้ให้สมคุณค่าได้หลายอย่าง หลายวิธี เราส่วนมากไม่ได้รู้ว่าเขาใช้กันอย่างไรบ้าง ในที่สุดก็เอามาใช้แทนไม้บรรทัดธรรมดาๆ ที่ใช้แล้วดูโก้หน่อยก็เพียงเอาถือพร้อมหนังสือเรียน ให้ใครมองเห็นว่าเราได้เรียนยีออเมตรีแล้ว หรือไม่ก็เอาใส่กระเป๋าเสื้อเชิ้ตเอาไว้โก้เก๋หน่อยเท่านั้น ส่วนวงเวียนนั้นก็ยังได้ใช้บ้าง อย่างน้อยก็ได้เขียนวงกลมเล่น สนุกกว่านั้นก็คือเอามาพุ่งเล่นหรือแข่งขันปาเป้ากัน

เลขคณิต เลขคิดในใจ ยังคงมีเหมือนเดิม และใช้ตำราเรียนเลขคณิตม.๔ ของกระทรวงธรรมการ วิชาบัญชีก็คงมีตามเดิม

ภาษาอังกฤษ เรียนหนังสือเด็นท์ เล่ม ๑

หนังสือเรียนภาษาไทย พงศาวดารกรุงธนบุรีและสังข์ทอง ตอนตีคลี

ยังมีหนังสือเรียนในวิชาอื่นๆ อีกแต่นึกไม่ออก

ชั้นม.๔ ค. ของผมมีนักเรียน ๒๔ คน

ตอนนั้นกระทรวงธรรมการมีกฎระเบียบอยู่ว่านักเรียนคนใดหมั่นเรียน คือ มาเรียนตามเวลาเรียนของโรงเรียนตลอดปี ไม่มาสาย ไม่มีขาดเวลาเรียน ไม่มีป่วย ลาตลอดทั้งปี เรียกว่า “หมั่นเรียน” ถ้านักเรียนคนใด“หมั่นเรียน” ๓ ปีติดต่อกัน กระทรวงธรรมการจะให้รางวัล โดยเมื่อเรียนในปีที่ ๔ ไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน ถ้าปีที่ ๔ นั้นยังหมั่นเรียนต่ออีก ปีที่ ๕ ก็ไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน เช่นนี้ติดต่อไปทุกปี

ผมหมั่นเรียนตั้งแต่เรียนม.๑ ถึงม.๓ เมื่อขึ้นเรียนชั้นม.๔ นี้จึงไม่ต้องเสียค่าเล่า

เรียน (และไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียนในปีต่อๆ มาอีก) นอกจากนั้นเริ่มตั้งแต่หมั่นเรียน ๑ ปี จะได้รับใบประกาศนียบัตรเป็นรางวัล ปีที่ ๒ และ ๓ ก็ได้ใบประกาศนียบัตรด้วย แต่กรอบใบประกาศนียบัตร มีสีต่างกัน (จำไม่ได้แต่เดาเอาว่าคงจะมีสีดำ สีฟ้า และสีทองตามลำดับ)

รางวัลหมั่นเรียนยังมีอีก นอกจากใบหมั่นเรียนดังกล่าวแล้ว ถ้าหมั่นเรียนครบ ๓ ปี จะได้เหรียญหมั่นเรียนเป็นเหรียญทองแดง ถ้าหมั่นเรียนครบ ๖ ปีจะได้เหรียญเงิน ถ้าครบ ๙ ปี จะได้เหรียญทอง

ผมจึงได้ใบประกาศนียบัตรหมั่นเรียน ๓ ใบ เหรียญทองแดง ๑ เหรียญ เหรียญเงิน ๑ เหรียญ และไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียนอยู่หลายปี

ปีนี้เป็นปีที่โรงเรียนประจำมณฑลมีประวัติการเปลี่ยนแปลงที่เจริญก้าวหน้าถึงที่สุด โดยทางโรงเรียนเคยได้รับอนุญาตเสริมสร้างการศึกษาจากการมีชั้นการเรียนถึงชั้นม.๖ ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นถึงชั้นม.๘ คือมีการสอนจนจบมัธยมศึกษา และปีนี้โรงเรียนมีชั้นม.๗ กระทรวงธรรมการได้ส่ง“หลวงทรงวิทยาศาสตร์”มาเป็นอาจารย์ใหญ่

อีกประการหนึ่งทางโรงเรียนประจำมณฑลได้ชื่อใหม่ว่า “ราชสีมาวิทยาลัย” ในปีเดียวกันนี้โรงเรียนประจำจังหวัดก็ได้ชื่อว่า “โรงเรียนสตรีสุรนารี”

ปีนี้ทางโรงเรียนมีโครงการที่จะเริ่มจัดการเรียนการสอนวิชาการพาณิชย์ เพื่อให้เป็นวิชาชีพได้ต่อไป โครงการนี้จะเริ่มต้นในปีหน้า ผู้ที่เรียนมัธยม ๔ ปีนี้ เมื่อสอบไล่แล้วจะดูผลการสอบ นักเรียนที่สอบได้คะแนนสูง จะให้เรียนไปทางสาขาวิทยาศาสตร์ พวกคะแนนต่ำจะให้เรียนสาขาพาณิชย์ ถ้าใครปรารถนาจะเรียนวิชาพาณิชย์ก็ให้สมัครไว้ก่อนได้

พวกนักเรียนเราทั้งหมด โดยเฉพาะพวกผมที่เรียนม.๔ ปีหน้าสอบไล่ได้จะต้องเรียนต่อม.๕ ซึ่งจะต้องถูกแยกการเรียน โดยพิจารณาจากคะแนนสอบได้จากการสอบไล่

พวกเราไม่มีใครรู้ความหมายของวิชาที่จะเรียนเลย เรียนพาณิชย์กับเรียนวิทยาศาสตร์ หมายถึงอย่างไร เรียนต่างกันแล้วมีผลดีไม่ดีอย่างไร

ไม่มีใครแนะใครพูดให้เข้าใจ พวกเราก็ไม่มีใครที่อยากจะรู้ และไต่ถามใคร ทั้งโง่ทั้งเซ่อเลย เราหนอเรา

ปีนี้ยังมีเหตุการณ์ที่ถือได้ว่าเป็นประวัติศาสตร์ที่โคราชมีฤกษ์ดีที่สุดครั้งหนึ่งของเมืองและชาวเมือง เนื่องด้วยทางการของจังหวัด รวมทั้งพ่อค้าประชาชนร่วมมือกันจัดสร้างอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี (คุณหญิงโม หรือคุณย่าโมของคนโคราช) เพื่อเชิดชูเกียรติคุณย่าหญิงไทย เมืองโคราช โดยสร้างเป็นรูปหล่อโลหะยืนอยู่บนแท่นสูงกลางวงเวียน หน้าประตูชุมพลด้านนอก ยืนหันหน้าไปทางทิศตะวันตก เมื่ออนุสาวรีย์และวงเวียนได้สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงจัดให้มีพิธีเชิญอัฐิของคุณย่าโมที่บรรจุไว้ที่กูบในวัดสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (วัดกลาง) มีขบวนแห่จากวัดกลางเป็นขบวนของข้าราชการ ทหาร ตำรวจ และลูกเสือแห่มาตามแนวทางถนนจอมพล จนถึงอนุสาวรีย์ที่จัดสร้างขึ้นที่หน้าประตูชุมพลและมีพิธีบรรจุอัฐิใต้ฐานที่เป็นฐานหลักยืนอยู่ของรูปหล่อคุณย่าโม ชาวเมืองที่มาร่วมพิธีรอบๆ อนุสาวรีย์เป็นจำนวนมาก ได้พากันเข้ากราบไหว้บูชาอนุสาวรีย์คุณย่าโมด้วยความปิติยินดีอย่างยิ่ง (ขบวนแห่อัฐิคุณย่าโมในวันนั้น ผมก็อยู่ในขบวนเหล่าลูกเสือของราชสีมาวิทยาลัยด้วย)

เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงราวกลางเดือนมีนาคม ๒๔๗๗ ทางราชการและประชาชนจังหวัดนครราชสีมาได้จัดงานพิธีเฉลิมฉลองอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี เป็นเวลา ๕ วัน ๕ คืน จัดขึ้นในบริเวณสนามหน้าศาลากลางจังหวัด มาตามถนน ๒ ข้างคูเมือง ถึงบริเวณหน้าประตูชุมพล และตลอดบริเวณหน้ากำแพงเมืองด้านทิศตะวันตก เวลานั้นเป็นเวลาโรงเรียนปิดเทอมปลายและเข้าฤดูร้อนจึงมีผู้คนในจังหวัดและต่างจังหวัดมาเที่ยวชมงานนี้ตลอด ๕ วัน ๕ คืน มากแน่นหนาคับคั่ง สำหรับผมและชาวบ้านมีความรู้สึกตื่นเต้นมากที่สุด และเกิดความคิดเห็นว่าครั้งนั้นเป็นงานเฉลิมฉลองที่ใหญ่โตมโหฬารที่สุด โคราชตระการด้วยแสงไฟฟ้าแทบจะไม่รู้ว่าเป็นเวลากลางวันหรือกลางคืน ในเวลาตอนไหนเมื่อไร มีร้านค้าอยู่ทั่วทุกหนทุกแห่ง มีการแสดงต่างๆ ตลอดวันตลอดคืน และมีการแข่งขันกีฬาหลากหลายมากประเภท ทุกคนพูดกันได้ว่าสนุกสนานเบิกบานใจที่สุดในชีวิต

ผมเองก็เที่ยวงานครั้งนี้ทั้ง ๕ วัน ๕ คืน เหมือนกัน

การเล่าเรียนของผมชั้นมัธยม ๔ ปีนี้ ดูเหมือนว่าจะราบรื่นดี เรียนเข้าใจได้สะดวกสบาย ครูเปล่ง บุญสมบัติ ครูประจำชั้นของผมรูปร่างสูง ลำสัน ผมมีความคิดและความรู้สึกของตัวเองว่า ครูของผมมีหน้าตาหล่อเหลาคมคายมากแถมยังใจดีเสียด้วย เวลาท่านแต่งตัวเครื่องแบบลูกเสือจะมีรูปร่างท่าทางเหมือนพระเอกหนังคาวบอยที่ผมชื่นชอบมากที่สุด ทุกวิชาที่ครูสอนผมเข้าใจได้ดี

ปีนี้ได้เรียน ยังมีความสมบูรณ์ในเรื่องวิชาการที่ขาดมานานหลายปี คือ มีครูสอนพลศึกษามาประจำและสอนการพลศึกษาตามหลักวิชา ครูพลศึกษามีถึง ๒ คน สำเร็จมาจากวิทยาลัยพลศึกษาด้วย ผมจำชื่อท่านได้ว่าชื่อครูเทียมกับครูสุข แต่คนไหนที่จะมาอยู่ราชสีมาวิทยาลัยก่อนหรือหลังกันก็ไม่แน่ใจ มาก่อนมาหลังกันก็ไม่กี่เดือน

ปีนี้หลังการสอบไล่และก่อนปิดเทอมสุดท้ายของปีการเรียน โรงเรียนจะต้องปิดการเรียนการสอนนานถึง ๕-๗ อาทิตย์ นานมาหลายปีแล้วที่โรงเรียนไม่ได้จัดกิจกรรมหรืองานรื่นเริงวันปิดเทอมสุดท้าย ทางโรงเรียนก็สั่งให้นักเรียนจัดงานรื่นเริงร่ำลากันได้เป็นพิเศษ

ทางโรงเรียนให้แต่ละชั้น จัดการแสดงบนเวทีได้ชั้นละ ๑๕-๒๐ นาที ชั้นไหนจะมีการแสดงอย่างไรและชื่อเรื่องอย่างไรให้แจ้งไปทางห้องพักครู ครูจะช่วยจัดอันดับการแสดงของแต่ละชั้นให้ทราบ ชั้นม.๔ ค.ของผมไม่ได้จัดส่งการแสดงอย่างใด เพราะไม่ได้คิดเตรียมกันล่วงหน้ามาก่อน แต่ผมตั้งตัวเองเป็นผู้จัดการจัดเลี้ยงอาหารกลางวันกันเองในวันงาน โดยแต่ละคนจะรวมเงินทุนเป็นค่างานเลี้ยงคนละ ๕ สตางค์ ผมรวมเงินจากทุกคนของชั้น และให้ทางบ้านช่วยจัดหุงหาอาหารมีแกงเผ็ด ผัดถั่วงอกเนื้อเค็มย่าง ไข่เจียว น้ำปลาพริกหอมแดง และมีกล้วยน้ำว้า และส้มขี้ม้าเป็นผลไม้สุดท้ายวันนั้นผมเอาน้ำแข็ง ๑ แท่งใหญ่จากโรงน้ำแข็งของบ้านผมแซไนน้ำฝนไปด้วย ๑ ตุ่มใหญ่ (ผมก็อวดใหญ่เป็นเหมือนกันนะจะบอกให้) หม้อข้าว หม้อกับข้าว จานช้อนชาม ผมจัดมาพร้อมหมด มีอย่างเดียวที่แต่ละคนต้องเอามาเอง ถ้วยดื่มน้ำส่วนตัว

ค่าอาหารและค่าใช้จ่ายต่างๆ รวมทั้งหมดเท่าไรก็จำไม่ได้ รู้แต่ว่าผมต้องทุบ

กระปุกใส่สตางค์ กระปุกดินเหนียวรูปผลมังคุดเอาสตางค์มาเพิ่มค่าอาหารนั้นอีกหลายตังค์อยู่ แต่ก็ภูมิใจเชิดหน้าที่วางตัวโตให้ใครๆ เห็น

ปีนี้สิ้นสุดการเรียนด้วยความอิ่ม อิ่มอกอิ่มใจและอิ่มอาหาร ปีหน้าผมจะได้เรียนชั้นมัธยมปีที่ ๕ แล้ว

มัธยมปีที่ ๕ ปี พ.ศ. ๒๔๗๘

เมื่อโรงเรียนเปิดเรียนปีใหม่นี้ ทางโรงเรียนได้จัดแยกนักเรียนที่สอบไล่ได้ขึ้นชั้นมัธยม ๕ ออกเป็น ๒ พวก คือ พวกที่สอบไล่ขึ้นชั้นม. ๕ ได้คะแนนสูงกว่าและต่ำกว่ากัน ผมก็ไม่ทราบว่าใช้ระดับกี่เปอร์เซ็นต์ ได้ฟังตามที่ครูหลายท่านพูดคุยกันว่าถือเอาผลสอบไล่ได้ ๖๐ เปอร์เซ็นต์เป็นหลัก ถ้าสูงเกินกว่า ๖๐ เปอร์เซ็นต์จะได้เรียน ม.๕ วิทยาศาสตร์ ถ้าได้คะแนนต่ำกว่า ๖๐ เปอร์เซ็นต์ (คือระหว่าง ๕๐-๖๐เปอร์เซ็นต์) จะได้เรียนม.๕ พาณิชย์ ตัวผมได้เรียนม.๕ วิทยาศาสตร์

วิชาที่เรียนในชั้น ม.๕ นี้ก็คงเหมือนกับที่เรียนในชั้นม.๔ แต่ก็มีบางวิชาที่เพิ่มเติมสาขาวิชาบางสาขาเพิ่มขึ้น ปีนี้มีวิชาวิทยาศาสตร์เรียนเพิ่มขึ้นมา มีอาจารย์ที่สอนเฉพาะวิชาวิทยาศาสตร์มาสอน ๑ ท่านชื่ออาจารย์พิศวง ฟักทองพันธุ์

วิชาวิทยาศาสตร์ เป็นชื่อวิชาที่เราไม่เคยรู้ว่าจะเรียนรู้กันในด้านไหนจะเอาวิชาไปใช้ในอาชีพอย่างไร แยกเป็นสาขาอะไรบ้าง พูดกันง่ายๆ ว่าเราไม่รู้จักวิชาวิทยาศาสตร์นี้เลย

ยังจำได้ว่าเมื่อต้องมาเรียนกันที่ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ที่แยกมาเป็นห้องเรียนโดยเฉพาะ และนักเรียนชั้นไหนถึงเวลาที่ที่จะต้องเรียนวิทยาศาสตร์ก็ต้องมาเรียนกันที่ห้องนี้ ชั่วโมงแรกที่เริ่มเรียนอาจารย์ท่านบอกว่า วันนี้จะได้เริ่มต้นเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษเรียกชื่อดังนี้ ท่านก็เขียนชื่อวิชาว่า SCIENCE บนกระดานดำแล้วชี้ไปที่เพื่อนเราคนหนึ่งและบอกว่าให้อ่านนี่ซิ เพื่อนเรายิ้มและยืนตรงอย่างองอาจ อ่านออกเสียงดังอย่างภูมิใจลั่นว่า “สะเก็ยนซ์”

เสียงที่พวกเราเฮกันลั่นได้ยินกันเกือบทั่วทั้งโรงเรียน ตั้งแต่นั้นพวกเราถ้าพูด

ถึงวิทยาศาสตร์ก็จะเรียกกันว่า สเก๊ียนซ์

ครูประจำชั้นม.๕ วิทยาศาสตร์ของเราชื่อ ครูสนอง แซ่อึ้ง ต่อมาเปลี่ยนนามสกุลใหม่เป็นปัณฑรสูตร ครูสนองเป็นนักเรียนเก่าโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย และเป็นชาวโคราชรุ่นพี่ๆ ของผม และใกล้ชิดสนิทสนมกันมานาน ครูสนองจึงเอาใจใส่คอยดูแลให้ความช่วยเหลือและสั่งสอนวิชาความรู้อยู่เสมอและครูสนองนี้ผมถือว่าเป็นผู้มีอิทธิพลปั้นแต่งให้ผมมีชีวิตในอนาคตต่อมาอย่างราบรื่นและเป็นสุข อย่างน้อยก็เริ่มต้นจากคำพูดคุยที่พูดถึงสถานที่ต่างๆ และความเจริญรุ่งเรืองของกรุงเทพฯ เมืองหลวง ชีวิตและแหล่งที่น่ารู้ การศึกษาเล่าเรียนตลอดจนความรู้เสริมสร้างสติปัญญา ละครและภาพยนตร์ การออกกำลังกายและการแข่งขันกีฬานักเรียน ยิ่งไปกว่านั้นคือ เรื่องของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ที่มีชื่อเสียงมากในการเล่าเรียน ระเบียบแบบแผน จรรยามารยาท การกีฬาและทุนเล่าเรียนหลวง ส่งนักเรียนสวนกุหลาบไปเรียนเมืองนอกมามากแล้ว ทำให้ผมคิดและตั้งจิตใจว่าจะต้องไปเรียนที่กรุงเทพฯ และเรียนที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยให้จงได้

ปีนี้การเรียนของผมอยู่ในขั้นดีตามปรกติ แต่ก็ไม่เด่นพอจะคุยอวดใคร และก็ไม่ด้อยจนถึงกับใครๆ หรือตัวเองจะรู้หรือคิดอย่างมั่นใจได้ว่า ไม่มีทางรอด

ตำราหรือหนังสือเรียนเท่าที่นึกได้ ปีนี้มี

หนังสือเลขของนายแถม ป.ม.
หนังสือเรียนยีออเมตรี และพีชคณิต ของ ฮอลล์ สตีเวน
หนังสือจรรยานักเรียนนายร้อย
หนังสือ “พลเมืองดี” ตอนปลาย
หนังสือเรียนภาษาอังกฤษ “เด็นท์” เล่ม ๒
หนังสือไวยากรณ์ไทย วจีวิภาค วากยสัมพันธ์
หนังสือพงศาวดารกรุงธนบุรี
ฯลฯ

ปีนี้เป็นปีที่ผมเกิดเปลี่ยนนิสัยมากไปสักหน่อย โดยที่เกิดความคิดอยากเป็น

นักฟุตบอล และนักบาสเกตบอล ผมคลั่งไคล้หลงใหลที่จะได้เล่นฟุตบอล คิดถึงแต่ฟุตบอลทั้งวันทั้งคืน จนกระทั่งตั้งตัวเป็นหัวหน้าพวกที่อยากเล่นฟุตบอล และช่วยกันออกเงินและช่วยหาคนที่อยากเล่นมาเพิ่มการเงินจนซื้อลูกฟุตบอลได้ ผมจะเป็นคนนัดแนะพวกที่ร่วมเป็นเจ้าของฟุตบอล (ถือเอาว่าเป็นสมาชิกนั่นแหละ) ว่าวันนี้ตอนเย็นจะเล่นกันที่ไหน ที่สนามของโรงเรียน สนามหน้าศาลากลางจังหวัด หรือสนามไหนให้ไปพร้อมกันตามเวลา ผมเป็นคนเก็บลูกฟุตบอล สูบยางฟุตบอล เช็ดทำความสะอาดลูกฟุตบอล และทาน้ำมันวาสลีนโดยเฉพาะตามร่องซึ่งเป็นรอยเย็บของหนังนอกลูกฟุตบอล และถ้าเมื่อใดลูกฟุตบอลหนังนอกยางในแตก เชือกเย็บกลีบ ลูกบอลขาด ลูกฟุตบอลแตก ฯลฯ ผมผู้จัดการทีมต้องเสียเงินแก้ไขให้ได้เล่นต่อไปให้ได้

เมื่อเล่นกันอยู่นานระยะหนึ่งผมก็ตั้งทีมฟุตบอลม.๕ วิทยาศาสตร์ เสื้อทีมใช้เสื้อเชิร์ตแขนสั้น นักเรียนนั่นแหละ แต่ก็มีชิ้นผ้าสี่เหลี่ยมขนาดกระเป๋าเสื้อที่อกซ้ายตีตรา (ที่ผมคิดออกแบบเอง) เอามาเย็บติดอกซ้ายเสื้อเชิร์ตก็เป็นเสื้อทีมได้แล้ว

เครื่องหมายของทีมเขียนดังนี้ VSc หมายถึงว่า ตัววีนั้นเป็นเลขโรมัน คือเลข ๕ ส่วน Sc เป็นตัวย่อจากภาษาอังกฤษที่แปลว่า วิทยาศาสตร์ เครื่องหมายนั้นจึงอ่านได้ว่า ๕ วิทยาศาสตร์

ตั้งแต่ได้ตั้งทีมฟุตบอลของชั้น จัดให้ใครเล่นตำแหน่งไหน ใครเล่นแทนแล้ว ผมก็เที่ยวเชิญชวนทุกชั้นให้จัดทีมของแต่ละชั้นมาเล่นกัน ไม่ได้คิดถึงว่าเป็นชั้นสูงกว่าหรือต่ำกว่า เป็นผู้ใหญ่กว่าหรือเด็กกว่า ถ้าจัดทีมมาบอกขอเล่นด้วย เป็นตกลงทันที เราจะเลือกสนามฟุตบอลนี้ สนามโรงเรียนหรือสนามหน้าศาลากลางจังหวัด ตามสะดวก ชนะบ้าง แพ้บ้างก็สนุกดี แต่เล่นเสียจนลืมเรื่องเรียน ถ้าวันเสาร์อาทิตย์บ่ายๆ ไม่มีใครเล่น ผมก็มีพวกที่จะไปเล่นบาสเกตบอลที่สนามบาสเกตบอลโรงเรียนอื่น

บาสเกตบอลผมก็จัดทีมของห้องเรียนผมอีกด้วย และทีมของห้องเรียนอื่นเล่นแข่งกัน เหมือนทีมฟุตบอล สนุกสนานกับการเล่น ไม่เล่นฟุตบอล ก็เล่นบาสเกตบอล นี้แทบจะทุกวัน จนตลอดปี

จนถึงเวลามีการสอบไล่ปลายปีและประกาศผล รู้ว่าสอบไล่ได้ จะได้เรียนชั้น ม. ๖ ในปีต่อไป

วันที่รู้ผลสอบว่าสอบไล่ได้นั่นเอง ผมก็เกิดความคิดขึ้นมาทันทีว่า ปีต่อไปต้องไปเรียน ม.๖ ที่กรุงเทพฯ ให้ได้ และจะไปเรียนต่อที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย โดยที่ตัวเองไม่รู้เลยว่า การที่จะเข้าเรียนโรงเรียนใด มีบางโรงเรียนที่จะต้องมีการสมัครเข้าเรียน แล้วต้องมีการสอบแข่งขัน เพราะมีการจำกัดจำนวนนักเรียนที่โรงเรียนจะรับเข้าเรียนได้ ผมไม่รู้แม้แต่สักนิดว่า ถ้าไปสมัครเข้าเรียนสวนกุหลาบฯ แล้วจะต้องมีการสอบแข่งขันกัน ผมไม่รู้ว่าปีที่ผมจะไปขอเข้าเรียนสวนกุหลาบชั้นม.๖ นั้นทางโรงเรียนรับได้ ๑๓ คนเท่านั้น และมีผู้มาสมัครเข้าเรียน ซึ่งจะต้องสอบแข่งขันจำนวนเกือบ ๒๐๐ คน ถ้ารู้ก็ไม่แน่ว่าผมจะอยากไปเรียนสวนกุหลาบฯ หรือไม่

ผมเขียนจดหมายถึงพวกพี่ที่อยู่ทางกรุงเทพฯ ว่าผมจะไปเรียนต่อม.๖ ทางกรุงเทพฯ บอกมาแค่นั้น พวกพี่คงรู้คือโดยไม่ต้องบอกว่า พวกพี่จะต้องให้ผมอยู่ด้วยหรือหาที่ให้อยู่จนได้

เขียนจดหมายส่งมาถึงพี่ทางกรุงเทพฯ เสร็จ ก็ขอให้ผู้ใหญ่ทางบ้านพาผมไปลาออกจากโรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย โดยบอกสาเหตุที่ลาออกว่า ตามผู้ปกครองไปเรียนต่อต่างจังหวัด ค่ำวันนั้นผมก็บอกพ่อแม่ว่าปีหน้าจะไปเรียนที่กรุงเทพฯ ได้ติดต่อกับพี่ทางกรุงเทพฯ ไว้แล้ว และเวลานี้ผมลาออกจากโรงเรียนเรียบร้อยแล้ว

พ่อแม่ผมไม่พูดอะไรเลยเพียงแต่พยักหน้า

เวลาต่อมาผมก็เตรียมจัดเสื้อผ้า หนังสือเรียนและของใช้ประจำตัวลงกระเป๋าเดินทาง

จนถึงวันงานเฉลิมฉลองอนุสาวรีย์ได้เที่ยวงานอยู่ทั้ง ๓ วัน ๓ คืน ตอนเย็นวันสุดท้ายงานผมยังต้องเล่นแข่งขันบาสเกตบอล ซึ่งทางจังหวัดจัดแข่งขันในงานนี้ด้วย ผมได้เล่นอยู่ในทีมราชสีมาวิทยาลัย แข่งขันกับทีมทหารอากาศ ไม่ต่างอะไรจากทีมหลานเล่นกับทีมลุง ทีมผมแพ้ราบคาบ คืนนั้นนอนหลับๆ ตื่นๆ ตื่นขึ้นตั้งแต่ตี ๕ ใกล้ๆ ย่ำรุ่งผมก็กราบลาพ่อแม่ไปสถานีรถไฟ จับรถไฟได้ที่นั่งเรียบร้อยแล้ว สักครู่ผมก็ลาจากเมืองโคราช และกราบไหว้ร่ำลาคุณย่าโม รถไฟพาผมห่างจากโคราชมายังกรุงเทพฯ จากต่างจังหวัดมาสู่เมืองกรุง ที่ซึ่งชีวิตของผมต้องอาศัยอยู่ที่นั่นอีกชั่วกาลนาน

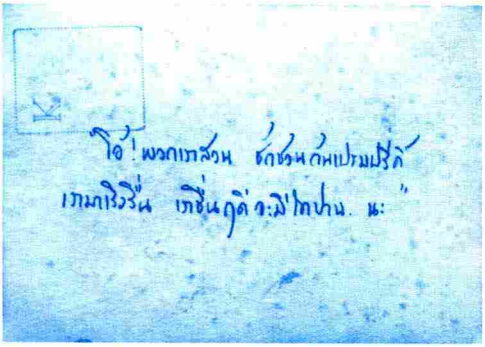
จากนั้นต่อมา...

เริ่มต้นชีวิตอยู่ในเมืองหลวง นับแต่ต้นเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๗๙ เป็นต้นมา สอบเข้าเรียน โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยได้ และได้เรียนชั้นม.๖ ปีพ.ศ. ๒๔๗๙

ปีพ.ศ. ๒๔๘๐ เรียนชั้นมัธยม ๗ ค. สอบไล่ปลายปีนั้น สอบได้คะแนนสูง ปีต่อไปจะได้ขึ้นไปเรียนชั้นม.๘ ก. (ห้องคิง) แต่ปลายปีพ.ศ. ๒๔๘๐ นั้น สมัครสอบม.๘ กระทรวงธรรมการ สอบได้ม.๘ จบมัธยมศึกษา

ปีพ.ศ. ๒๔๘๑ เรียนชั้นมัธยม ๘ พิเศษโรงเรียนอำนวยศิลป์ (ปากคลองตลาด) ต้องการเรียนวิชาให้สูงกว่าการเรียนระดับ ม.๘ ด้วยความหวังที่จะสอบเข้าเรียนต่อโรงเรียนนายเรือ ปลายปี ๒๔๘๑ นั้น สอบข้อเขียนและสัมภาษณ์โรงเรียนนายเรือ ที่พระราชวังเดิมได้ แต่ไม่ได้เข้าเรียน เนื่องจากตกตรวจโรคเพราะมีโรคความผิดปรกติของสายตา

ต้นปี พ.ศ. ๒๔๘๒ สอบเข้าเรียนวิชาแพทยศาสตร์ ได้เริ่มต้นเรียนเตรียมแพทย์ ปี ๑ ในคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอน ๒

บทความวิชาการ

- เกร็ดจากล่วมยา
- ปัญหาสุขภาพจิต

เกร็ดจากล่วมยา

ความรู้เล็ก ๆ น้อย ๆ ในทางการแพทย์
โดยถือว่าเป็นความรู้จากถุงยาที่ประชาชนควรรู้

คนจำนวนมากไม่รู้จักช้อนโต๊ะ

เมื่อให้ยาคนไข้ที่เป็นยาน้ำ มีปัญหาที่แพทย์เองนึกไม่ถึงหรือไม่คิดว่าจะมีปัญหา คือเมื่อบอกหรือเขียนไว้ที่ฉลากยา เช่นให้รับประทานยาครั้งละ ๑ ช้อนโต๊ะ หลังอาหาร ๓ เวลา ปัญหานั้นอยู่ที่ว่าคนไข้จะรับประทานยาไม่ถูกตามที่สั่ง เพราะคนไข้ไม่รู้จักช้อนโต๊ะ เช่นเดียวกับคนทั่วไปจำนวนมากไม่รู้จักช้อนโต๊ะ

สมัยก่อนคนเราเวลารับประทานอาหารก็จะใช้มือจับอาหารเข้าปากหรือเปิปด้วยมือ ถ้าอาหารแกงเป็นน้ำก็ยกขึ้นซด ต่อเมื่อได้ติดต่อสมาคมกับพวกฝรั่งต่างชาติก็เปลี่ยนจากรับประทานอาหารด้วยมือมาเป็นช้อนตักอาหารเข้าปาก

ตามธรรมเนียมฝรั่งเขาจะกินซุปที่เป็นน้ำก่อน ต่อจากนั้นก็จะเป็นอาหารไม่มีน้ำ แต่เน้นพวกผัก พวกเนื้อสัตว์ และพวกแป้ง พวกขนมปัง ต่อจากนั้นจึงเป็นของหวาน แล้วสุดท้ายลงที่น้ำชา กาแฟ ดังนั้นเริ่มต้นกินซุป เขาก็จะต้องมีช้อนกินซุปตักน้ำซุป โดยเอาด้านข้างของช้อนมาตักน้ำซุปหรือดูดน้ำซุปเข้าปาก ช้อนที่กินซุปเป็นช้อนใหญ่กว่าช้อนอื่น ช้อนนั้นแหละเรียกว่าช้อนโต๊ะ

ต่อมาเป็นพวกอาหารที่ไม่เป็นน้ำ เขาก็จะกินด้วยมีดและส้อม ใช้มีดตัดเป็นชิ้นเล็กๆ แล้วจิ้มอาหารเข้าปากด้วยส้อม แล้วจึงกินของหวานโดยใช้ช้อนของหวาน เมื่อจะดื่มน้ำชากาแฟก็ใช้ช้อนชาหรือใช้ช้อนกาแฟ ในการชงน้ำชากาแฟ และถ้าไม่ยกแก้วขึ้นจิบหรือซด เขาก็ใช้ช้อนชาหรือช้อนกาแฟตักเข้าปาก เมื่อเราต้องใช้ช้อนแทนมือ เรากินอาหารต้องปลายของช้อนตักเข้าปาก เทอาหารเข้าปากหรือใช้ริมฝีปากช่วยให้อาหารเข้าปาก แต่เมื่อใช้ช้อนกินซุปมากินอาหาร ช้อนใหญ่เกินกว่าที่จะเอาส่วนของช้อนเข้าปากก็เปลี่ยนมาใช้ช้อนกินของหวานที่เรียกว่า ช้อนหวานกับส้อมมากินแทน แล้วเกือบทุกคนที่คิดว่าช้อนส้อมที่เราใช้คือ ช้อนโต๊ะ ความจริงคือ ช้อนหวาน แล้วเรายังเรียกนึกโดยเรียกช้อนหวานที่เอามากินว่าช้อนคาว ต้องเข้าใจว่า ๑ ช้อนโต๊ะ (ที่ใช้กินซุปหรือเรามาเรียกกันว่า ช้อนกลาง) จะมีขนาด ๑๕ ล.บ.ซ.ม. ช้อนหวาน (ที่เราเอามากินอาหารร่วมกับช้อนส้อม) มีขนาด ๘ ล.บ.ซ.ม. และช้อนชาหรือช้อนกาแฟมีขนาด ๔ ล.บ.ซ.ม.

๒ ช้อนชาเป็นหนึ่งช้อนหวาน ๒ ช้อนหวานเป็น ๑ ช้อนโต๊ะ ดังนั้นถ้าให้กินยา ๑ ช้อนโต๊ะก็ต้องตวงยาด้วยช้อนกลางที่มีขนาดใหญ่ หรือถ้าจะตวงยาให้ได้ ๑ช้อนโต๊ะ จะเอาช้อนกินข้าวมาตวงยาและกินเพียงช้อนเดียวก็ได้ยาน้อยไปคือได้เพียงครึ่งช้อนโต๊ะเท่านั้น อย่าลืมว่า ช้อนที่เรากินอาหารร่วมกับใช้ส้อมนั้นเขาเรียกว่าช้อนหวาน แต่ก่อนเรามีช้อนสังกะสีช้อนเคลือบต่างๆ และช้อนกระเบื้องสำหรับกินของหวาน ช้อนที่เรากินกับส้อมนั้นก็เป็นช้อนหวานและมีขนาดราว ๘ ล.บ.ซ.ม. เท่าๆ กัน รู้จักช้อนโต๊ะให้ถูกต้องกันเถิด

ป้องกันอุบัติเหตุให้ผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุอาจเกิดอุบัติเหตุต่างๆ ได้ง่ายทั้งภายในบ้านและนอกบ้าน เมื่อได้รับอุบัติเหตุอย่างใดแล้ว ก็มักมีอันตรายมากกว่าคนในวัยอื่น มีอาการหนักมากกว่า รักษาให้หายยากกว่า หายได้ช้ากว่า และยังมีโรคแทรกต่างๆ ได้มากด้วย

อุบัติเหตุ ที่พบได้มากก็คือ หกล้ม ตกจากบันได หรือจากที่สูง ไฟไหม้ น้ำร้อนลวก รับประทานยาผิด ถูกรถชน อุบัติเหตุที่ศีรษะ การมีบาดแผล และกระดูกหัก

การป้องกันอุบัติเหตุให้ผู้สูงอายุมีได้ดังนี้

1. ภายในบ้านควรจะมีแสงสว่างให้มากจากดวงไฟ โดยเฉพาะในห้องนอนและทางขึ้นลงบันได
2. ดูแลเก็บกวาดพื้นห้อง อย่าให้มีข้าวของสิ่งใดวางทิ้งเกะกะที่จะทำให้ผู้สูงอายุเผลอเหยียบหรือสะดุด
3. พื้นบ้านไม่ควรขัดลงน้ำมัน หรือใช้พรมน้ำมันที่ลื่นได้ง่าย พื้นบ้านเรือนตอนใดผุให้ซ่อมเสียทันที
4. อย่าวางสิ่งใดไว้ตามขั้นบันได คอยไล่พวกสุนัข แมวหรือสัตว์เลี้ยงที่จะมานอนอยู่ตามขั้นบันได บันไดต้องมีราวบันไดที่จะให้ยึดเหนี่ยวเวลาเดินขึ้นลงบันได
5. พื้นห้องน้ำต้องคอยเช็ดน้ำและน้ำสบู่ให้แห้งอยู่เสมอ
6. ผู้สูงอายุ ต้องอยู่ให้ห่างจากเตาไฟ กองไฟ และหม้อน้ำร้อน
7. การเปลี่ยนอิริยาบท หรือกระทำสิ่งใดควรทำช้าๆ อย่าทำรีบร้อนเกินไปนัก
8. ผู้สูงอายุไม่ควรยืนบนโต๊ะ เก้าอี้หรือที่สูงๆ และไม่ปีนป่ายขึ้นลงในที่สูง
9. ผู้สูงอายุที่มีอายุมาก และไม่แข็งแรง ควรมีคนคอยช่วยประคองเวลานั่ง ยืน และเดิน อย่าได้นึกว่าตัวไม่ต้องพึ่งใคร ไม่ต้องการสิ่งใดยึดเหนี่ยวให้มั่นคง
10. ผู้สูงอายุต้องไม่นอนสูบบุหรี่บนเตียง ถ้าเลิกบุหรี่ได้ก็เลิกเสีย
11. เมื่อเวลาเจ็บป่วย ควรจะมีคนคอยจัดยาให้รับประทานให้ถูกต้องตามชนิด

ของยา ขนาดยา และวันละกี่ครั้ง อย่าให้ผู้สูงอายุรับประทานยาเอง

12. เก้าอี้ควรมีพนักเท้าแขนทั้ง ๒ ข้าง เตียงนอนก็ควรมีที่กั้นเตียงทั้ง 2 ข้าง เพื่อกันลื่นหรือตกจากเตียงนอน
13. ในห้องนอน ห้องน้ำ ห้องส้วม ควรมีที่สำหรับเกาะยึดที่ทำไว้เป็นราวหรือห่วงให้เกาะยึด เวลานั่ง หรือลุกยืน ส้วมควรมีฝากั้นอยู่ ๒ ข้าง เพื่อกันซวนเซ และล้มเวลาลงนั่งหรือยืนด้วย
14. การเดินข้ามถนนควรมีคนพาเดินข้าม หรือข้ามไปพร้อมคนอื่นๆ
15. ควรมีไม้เท้าถือเดิน เพื่อช่วยพยุงตัวและทรงตัวได้ดี
16. ผู้สูงอายุควรงดเว้นใช้ยาระงับ และสิ่งเสพติดมึนเมาทุกชนิด
17. ควรได้ตรวจสุขภาพและสายตาเป็นระยะๆ อยู่เสมอ
18. ขจัดอารมณ์ไม่ดีเสีย ทำจิตใจและอารมณ์ให้สงบเยือกเย็นอยู่เสมอ

อันตรายที่อาจเกิดได้จากความดันโลหิตสูง

หลายคนที่หวาดวิตกเรื่องมีความดันโลหิตสูงหลายคนที่พอมีความรู้สึกไม่สบายหรืออาการผิดปกติอย่างใดก็มักคิดว่าคงเป็นเพราะความดันโลหิตสูง และคนที่รู้ว่าต้องมีความดันโลหิตสูงก็ยิ่งวิตกกังวลมากขึ้นไปอีก

ความจริงการมีโลหิตสูงนั้น ไม่ได้ทำให้เกิดอันตรายเท่าใดนัก แต่อันตรายจะเกิดได้มากก็ต่อเมื่อความดันโลหิตนั้นทำให้เกิดโรคแทรก คนที่มีความดันโลหิตสูงจะมีอยู่เป็น ๒ พวก

พวก ๑. จะมีอยู่ราวร้อยละ ๕ ของผู้ที่มีความดันโลหิตสูงนี้ เฉพาะพวกนี้จะมีความดันโลหิตสูงจากเหตุใดก็ตามที่ทำให้หัวใจต้องออกแรงมาก เช่น เวลาที่ออกแรงมากๆ การได้รับยาหรือเครื่องดื่มที่กระตุ้นหัวใจให้เต้นแรงๆ จิตใจและอารมณ์ต่างๆ อย่างมาก เช่น เวลาโกรธ ตกใจ ตื่นเต้น เศร้าเสียใจ ฯลฯ ทำให้หัวใจเต้นแรงขึ้น หรือเป็นโรคอื่นอยู่ในโรคนั้นทำให้หัวใจต้องเต้นเร็วเต้นแรง เช่น โรคไต โรคท้อง โรคต่อมไร้ท่อ ฯลฯ คือมีโรคที่ทำให้หัวใจต้องทำงานมากออกแรงมาก ความดันโลหิตจึงสูงขึ้นมาก พูดกันได้ว่า การที่มีโลหิตสูงนั้นเป็น “อาการ” อย่างหนึ่งของโรคที่เป็นอยู่แล้ว และเรารู้ได้ว่าที่โลหิตมีความดันสูงขึ้น เพราะมีเหตุใดที่ทำให้หัวใจต้องเต้นแรงๆ

พวกที่ ๒ มีร้อยละ ๙๔ คือมีความดันโลหิตสูงขึ้นมาเองไม่มีเหตุหรือโรคใดมาทำให้ความดันโลหิตสูงพูดได้ว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูงเอง เมื่อพูดถึงโรคความดันโลหิตสูงแล้วก็หมายถึงพวกนี้โดยที่ไม่มีสาเหตุหรือหาสาเหตุไม่ได้ ความดันโลหิตสูงขึ้นมาเอง

ความดันโลหิตสูง โดยมากไม่มีอาการอย่างใด คนที่มีความดันโลหิตสูงไม่รู้ตัวว่าตัวมีความดันโลหิตสูง จะรู้ตัวก็ต่อเมื่อได้มีการตรวจวัดความดันโลหิต คนโดยมากรู้ตัวก็ต่อเมื่อได้ตรวจวัดความดันโลหิตในเมื่อเจ็บป่วยด้วยโรคใดอื่น หรือเมื่อมีการตรวจสุขภาพประจำปี ตรวจร่างกายเพื่อเข้าทำงาน หรือตรวจร่างกายประกันชีวิต

บางคนอาจมีอาการบ้างที่เป็นอาการร่วมกับการมีความดันโลหิตสูง เช่น หนักๆ ศีรษะ อ่อนเพลีย เหนื่อยง่าย หงุดหงิด ฯลฯ พูดได้ว่าเป็นอาการที่ไม่มีอันตรายอย่างใด

อันตรายจะเกิดก็ต่อเมื่อ มีความดันโลหิตสูงอยู่นานๆ จนเป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของหลอดเลือดแดงของร่างกาย โดยเฉพาะเกิดหลอดเลือดแดงที่ไตสมอง หรือหัวใจเกิดแข็งขึ้น

ไตจะขาดสมรรถภาพในการขับถ่ายของเสียออกจากร่างกาย (ไตวาย) ประมาณร้อยละ ๕ ของผู้เสียชีวิตจากการมีความดันโลหิตสูงก่อนตายจากไตเสียสมรรถภาพ

ร้อยละ ๑๕ ตายเพราะมีหลอดเลือดในสมองแตก ร้อยละ ๑๐ ตายเพราะมีลิ่มเลือดอุดตันในหลอดเลือดของสมอง

ร้อยละ ๖๐ ตายจากหลอดเลือดที่ไปเลี้ยงหัวใจอุดตันและหัวใจวาย ในระยะไม่กี่ปีนัก แต่ก็มีบางคนอาจจะปรกติตลอดไปจนอายุมากๆ หรือมีอายุยืนนานเหมือนคนทั่วไป โดยที่รู้ตัวว่ามีความดันโลหิตสูง แล้วรักษาด้วยความตั้งใจอย่างถูกวิธีรู้จักใช้ชีวิตตามปรกติ และมีจิตใจอารมณ์ดีอยู่เสมอ

คงเข้าใจกันแล้วว่า ความดันโลหิตสูงไม่มีอาการหรือความผิดปรกติอย่างไร ถ้าไม่มีโรคแทรกเกิดขึ้นก็จะไม่มีอันตรายอย่างใดนัก ผู้ที่รู้ตัวว่ามีความดันโลหิตสูงต้องรักษาตัวที่ถูกต้อง และตั้งใจรักษามิได้ขาด ก็จะไม่มีอันตรายเกิดขึ้น ถ้าได้รับการรักษาและการปฏิบัติตัวให้ถูกต้องแล้วก็อย่าได้วิตกกังวลและหวาดกลัวนักเลย

เหนื่อยกายเหนื่อยใจ

ในแต่ละวัน ทุกคนจะมีความรู้สึกอย่างหนึ่งคือ เหน็ดเหนื่อยอ่อนเพลีย เวลานี้ทุกวัน ที่จะมีคนรู้สึกเหนื่อยง่ายและเหนื่อยมากขึ้น ความเหน็ดเหนื่อย อ่อนเพลีย หมดเรี่ยวแรงจะเกิดขึ้นเมื่อร่างกายต้องเสียพลังงานไปมาก

ความเหนื่อยจึงมีเกิดขึ้นได้เป็น ๒ อย่าง คือ เหนื่อยกายอย่างหนึ่ง และเหนื่อยใจอีกอย่างหนึ่ง เหนื่อย ๒ อย่างต่างกัน เหนื่อยกายนั้นเสียพลังงานทางร่างกายไปมาก ส่วนเหนื่อยใจนั้นเสียพลังงานไปทางระบบประสาทมาก ที่แปลกและทำให้สงสัยได้ก็คือ เมื่อมีเหนื่อยใจนั้นจะเกิดอาการออกมาเป็นอาการเหน็ดเหนื่อยทางกาย

เวลาที่เราทำงานหนักหรือออกแรงมาก แต่ก่อนนั้นเชื่อกันว่าความเหนื่อยเกิดขึ้นเพราะเมื่อเวลาออกแรง กล้ามเนื้อของร่างกายจะออกแรงทำให้เกิดของเสียซึ่งเป็นพิษเกิดขึ้นในตัวกล้ามเนื้อ แล้วพิษจะถูกขับออกมาในกระแสเลือด จึงทำให้เกิดความเหน็ดเหนื่อย

ต่อมาจากการค้นคว้าพบว่า ตามปรกติกล้ามเนื้อของเราจะมีน้ำตาล และออกซิเจนคอยเลี้ยงเซลล์กล้ามเนื้ออยู่เสมอ ถ้าน้ำตาลและออกซิเจนในกล้ามเนื้อลดจำนวนลง หรือขาดไป กล้ามเนื้อขาดอาหารก็เหมือนเครื่องยนต์ขาดเชื้อเพลิง เครื่องยนต์จะหมดกำลังและทำงานไม่ได้ กล้ามเนื้อเมื่อขาดอาหารก็หมดกำลังงานและเกิดอาการเหนื่อยเพลีย

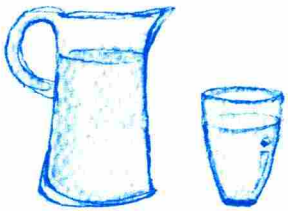
เวลาเราอยู่นิ่งๆ คือไม่ได้ออกแรงมากอย่างใดนัก ร่างกายต้องการใช้ออกซิเจนเป็นจำนวนน้อย แต่เมื่อออกแรงมากหรือทำงานหนัก ร่างกายต้องใช้ออกซิเจนมากๆ มีการคำนวณไว้ได้ว่า เวลาออกแรงทำงานร่างกายต้องการใช้ออกซิเจน นาทีละ ๖ ๑/๒ แกลลอน หรือมากกว่านี้ แต่ตามปกติปอดสามารถจะรับออกซิเจนเข้าสู่กระแสเลือดได้เพียงนาทีละ ๑ แกลลอน เมื่อออกแรงมากและต้องการใช้ออกซิเจนมาก ปอดก็จะต้องทำหน้าที่มากขึ้น โดยการหายใจแรงขึ้นเร็วขึ้นจนมีลักษณะหอบ เมื่อยังออกกำลังกายออกแรงต่อไปอีก ปอดรับออกซิเจนเข้ากระแสเลือดไม่ทันตามที่ร่างกายต้องการร่างกายจึงต้องเอาออกซิเจนที่มีอยู่ในกระแสเลือดตลอดเวลา สมองนั้นมาใช้ ออกซิเจนมีอยู่ในเลือดทั้งหมดเพียง ๔-๕ แกลลอนเท่านั้น เมื่อถูกใช้ไปออกซิเจนใน

เลือดก็ลดน้อยลงจึงปรากฏอาการเหนื่อยเพลียมากขึ้นมาทันที

เมื่อเวลาออกแรงมากๆ เช่น วิ่งหรือเล่นกีฬา ออกซิเจนที่เลือดเก็บไว้นั้นร่างกายใช้ได้ก็เพียงชั่วขณะหนึ่งเท่านั้น เมื่อออกซิเจนลดน้อยลงก็จะเหนื่อย เพลีย หมดพลัง และวิ่งไม่ไหว ต้องวิ่งช้าลง หรือหยุดวิ่งสมองของคนเราเมื่อเทียบกับน้ำหนักตัวจะหนักเพียงร้อยละ ๒ ของน้ำหนักตัว แต่ต้องการเลือดไปเลี้ยงถึงร้อยละ ๑๔ ของจำนวนเลือดที่ไปเลี้ยงร่างกายทั้งหมด และต้องการใช้ออกซิเจนถึงร้อยละ ๒๓ ของออกซิเจนทั้งหมดที่ร่างกายต้องการใช้ และยังต้องการใช้น้ำตาลเป็นพลังงานอีกจำนวนมาก สมองไม่มีน้ำตาล และออกซิเจนเก็บไว้ใช้เหมือนอย่างกล้ามเนื้อแต่ได้รับจากเลือดที่มาเลี้ยงสมองโดยตรงเท่านั้น สมองและระบบประสาทไวต่อการขาดน้ำตาลและออกซิเจน ถ้าเลือดมีออกซิเจนและอาหารน้อยลง สมองได้รับออกซิเจนและอาหารไม่พอใช้จะหยุดสั่งงานมายังกล้ามเนื้อ กล้ามเนื้อจะหยุดทำงาน เกิดอาการเหนื่อยเพลีย หมดกำลังไปได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว เมื่อคนเราต้องใช้ความคิดมาก หรือใช้สมองมาก ในเมื่อสมองก็ต้องการเลือดเลี้ยงมากๆ เพื่อจะให้อาหารและออกซิเจนมากๆ แต่เมื่อสมองใช้อาหารและออกซิเจนมากกว่าร่างกายส่วนอื่นๆ และได้อาหารและออกซิเจนน้อย จึงเกิดอาการอ่อนเพลียทางร่างกาย พูดได้ว่าการใช้พลังงานทางระบบประสาทมากๆ ก็ทำให้ร่างกายเหนื่อยเพลียด้วย คนที่มีจิตใจไม่ดีหรือผิดปกติมากๆ เช่น มีความคิดกังวล โลภ โกรธ ตื่นเต้น หวาดกลัว เศร้าสลด อิจฉาริษยา ฯลฯ จึงได้เหน็ดเหนื่อยอ่อนเพลีย หมดเรี่ยวแรงได้มาก

ชีวิตความเป็นอยู่และสภาพสังคมปัจจุบันนี้เป็นเหตุที่ทำให้จิตใจคนเราเครียดมาก คนทุกวันนี้จึงมีความเหน็ดเหนื่อยอ่อนเพลียขึ้นทุกที

มะนาวในแง่ของอาหารและยา

คนเรารู้ถึงประโยชน์ของมะนาวว่าเป็นอาหารและเป็นยาที่ดีมานานมากแล้ว และยังเคยใช้มะนาวช่วยในการเสริมสวยและทำเป็นเครื่องสำอางบำรุงผิวอีกด้วย

มะนาวมีส่วนประกอบที่สำคัญ คือ กรดไซตริค วิตามินดี นอกนั้นยังมีน้ำตาล เกลือแร่ และสิ่งอื่นๆ อยู่เล็กน้อย เราใช้น้ำมะนาวในการปรุงแต่งอาหารจากคุณสมบัติที่เป็นสิ่งชูรสช่วยให้อาหารมีรสดีและอร่อย ผิวจากเปลือกมะนาวช่วยชูกลิ่นอาหารและขนม

กรดในน้ำมะนาวจะช่วยกระตุ้นให้กระเพาะอาหารขับน้ำย่อยออกมามาก และช่วยย่อยอาหารพวกเนื้อสัตว์ได้ เนื่องจากมีวิตามินซีอยู่มาก น้ำมะนาวจึงใช้ป้องกันและรักษาโรคลักปิดลักเปิด ช่วยให้หลอดเลือดแข็งแรง ช่วยให้ร่างกายมีความต้านทานโรคดีขึ้น จึงช่วยรักษาไข้หวัดและการอักเสบของอวัยวะต่างๆ ให้ลดน้อยลงได้เร็วขึ้น นอกจากนั้นยังช่วยให้ตา ฟัน และกระดูกแข็งแรงอีกด้วย

น้ำมะนาวเชื่อกันว่าช่วยส่งเสริมให้ผิวหนังแข็งแรงสมบูรณ์ดี ผิวกายก็เปล่งปลั่งขึ้นได้ น้ำมะนาวเมื่อทาผิวหนัง จะทำให้ผิวหนังนุ่ม และหายจากผิวด้าน ผิวหนังที่ด่างดำจะมีสีค่อยๆ ขาวขึ้น จึงอาจใช้ทาที่ข้อศอก และหัวเข่าที่มีหนังด้านได้ แต่ไม่ควรใช้ทาแก้หน้าตกกระซึ่งมีคนเชื่อและแนะนำกัน เพราะน้ำมะนาวจะยิ่งทำให้ใบหน้าแห้งมาก

หลังจากสระด้วยสบู่และแชมพูแล้ว ถ้าใช้น้ำมะนาวสัก ๒-๓ หยด หยดลงในน้ำ และใช้น้ำนั้นล้างผม หลังจากล้างฟองสบู่และแชมพูออกไปแล้ว จะช่วยให้ผมสะอาดดี หายเหนียว และเป็นเงางามขึ้น

ผ้าปูโต๊ะที่เปื้อนสีต่างๆ เมื่อใช้น้ำมะนาวผสมเกลือแล้วเช็ดหายเปื้อน จะช่วยฟอกสีบางชนิดที่ติดผ้าได้ ดื่มน้ำมะนาวเย็นๆ ผสมน้ำตาลและเกลือสักเล็กน้อย หลังจากออกกำลังกายหรือหลังการทำงาน จะช่วยคลายเหนื่อยและรู้สึกชุ่มชื้นขึ้นได้ดี

คนที่ต้องการลดความอ้วน เมื่อดื่มน้ำมะนาวที่ไม่เติมน้ำตาลจะช่วยให้ร่างกายได้อาหารวิตามินและแก้หิวได้บ้าง ดีกว่าที่จะรับประทานอาหารใดอื่นเพื่อแก้หิว แต่การดื่มน้ำมะนาวไม่ได้ช่วยลดความอ้วน หรือช่วยละลายไขมันอย่างที่มีคนเข้าใจกัน

อารมณ์ไม่ดีเป็นหวัดได้ง่าย

ตามปกติ เยื่อบุในรูจมูกของเรามีน้ำเมือกใสๆ ฉาบคลุมอยู่เสมอ เพื่อให้ความชุ่มชื้นภายในจมูกอยู่ตลอดเวลา น้ำเมือกนี้เราเรียกว่า น้ำมูก

ถ้าจะมีสิ่งใดมาทำให้เยื่อบุจมูกระคายเคือง เยื่อบุจมูกจะบวมแล้วจะขับน้ำมูกออกมามากก็จะเกิดอาการคัดจมูกน้ำมูกไหล

น้ำมูกมากจะเกิดได้จากโรคหลายโรค นอกจากหวัดที่เป็นโรครู้จักกันดีแล้ว น้ำมูกมากอาจมีได้เมื่อมีโรค แพ้อากาศ (โรคภูมิแพ้) ไซนัสอักเสบ ริดสีดวงจมูก และที่เรามักไม่คิดถึงก็คือมีสิ่งอย่างใดที่มาติดอยู่ในรูจมูก เช่น อาหารที่สำลักขึ้นมาทางด้านหลังรูจมูกมาติดค้างในรูจมูกหรือพวกเด็กๆ ชอบเอาเมล็ดผลไม้ ดอกไม้ ของเล่นเล็กๆ หรือสิ่งของใส่เข้าไปในรูจมูกแล้วไปติดอยู่ในรูจมูกเอาออกไม่ได้

น้ำมูกและน้ำตา มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เยื่อตากับเยื่อจมูกนั้นติดต่อถึงกัน เวลาน้ำตาไหลออกมานั้นจะช่วยให้ตาชุ่มชื้น และจะไหลซึมลงไปในท่อน้ำตาลงไปในรูจมูก ช่วยให้รูจมูกชุ่มชื้นด้วย

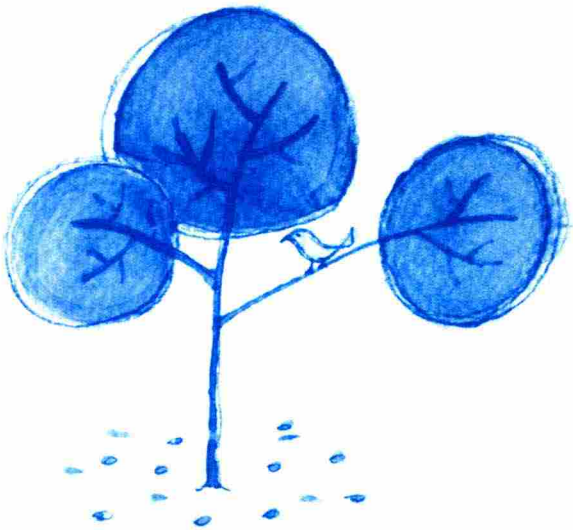
เวลาร้องไห้ มีน้ำตาออกมามาก น้ำตาจะไหลลงไปในรูจมูกมาก ส่วนที่ไหลลงไปทางจมูกไม่ทันก็จะไหลออกมานอกตาที่พูดกันว่า น้ำตาอาบแก้ม เวลาอารมณ์ไม่ดีเยื่อจมูกจะบวมแล้วขับน้ำมูกออกมามาก เวลาร้องไห้เมื่อมีอารมณ์ไม่ดีจึงได้มีทั้งคัดจมูก น้ำมูกน้ำตาไหล น้ำตาลงมาอาบแก้ม น้ำมูกเราตามปกติจะมีฤทธิ์เป็นกรดอ่อนๆ การมีฤทธิ์กรดเช่นนี้ พวกจุลินทรีย์และพวกเชื้อที่เจริญได้ดี ในที่ซึ่งมีฤทธิ์เป็นด่างก็ไม่อาจเจริญขึ้นหรือไม่เจริญได้ดี เชื้อพวกนั้นก็จะออกฤทธิ์ได้น้อย หรืออาจถูกทำลายไปหมด และเมื่อเป็นหวัดน้ำมูกจะเปลี่ยนจากฤทธิ์กรดเป็นด่างเชื้อหวัดซึ่งตามปกติก็มีอยู่ในรูจมูกตลอดเวลาอยู่แล้ว เมื่อน้ำมูกเปลี่ยนฤทธิ์จากกรดเป็นด่าง เชื้อหวัดก็จะออกฤทธิ์ได้ และเกิดเป็นหวัดขึ้นมาได้

ผิวหนังของเราตามปกติมีฤทธิ์เป็นกรดอ่อนๆ เวลามีขี้มูกมากเมื่อเป็นหวัดและไหลออกมาเปื้อนเปียกผิวหนังเหนือริมฝีปาก น้ำมูกที่มีฤทธิ์ด่างก็จะทำลายผิวหนังได้ เราจะเห็นได้อย่างพวกเด็กเล็กๆ เวลาเป็นหวัด จะมีขี้มูกไหลออกมาเปื้อนเปียกเหนือริมฝีปากอยู่นานๆ ไม่ได้เช็ดน้ำมูก เด็กจะมีเหนือริมฝีปากบนเป็นแผลเปื่อยแดง

จัดของผิวหนังริมฝีปากและรอบๆ รูจมูก

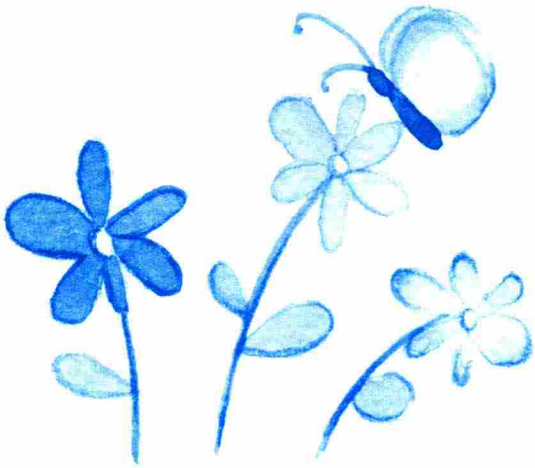
คนเราเวลามีอารมณ์ไม่ดีมากๆ เช่นวิตกกังวล ตื่นเต้น โกรธ หวาดระแวง เศร้า สลด ฯลฯ หรืออารมณ์ไม่ดีอย่างใด เยื่อบุจมูกจะบวม และมีน้ำมูกออกมามาก และน้ำมูกที่ออกนานนั้นเปลี่ยนฤทธิ์เป็นด่างไปอีกด้วย

คนที่มีอารมณ์ไม่ดีอย่างใดแล้ว จึงมักจะมีอาการคัดจมูก จาม น้ำมูกไหล คล้ายเป็นหวัด และเมื่อน้ำมูกเปลี่ยนฤทธิ์จากกรดเป็นด่าง คนมีอารมณ์ไม่ดีก็จะเป็นหวัดได้ง่ายกว่าคนที่มีอารมณ์ดี มีจิตใจเป็นสุข

ปัญหาสุขภาพจิต

(ของสมาคมสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย)
จากการตอบปัญหาทางวิทยุศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
บางตอน จากปัญหาหลายปัญหาระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๐๖-๒๕๐๘

ไม่ชอบวิชาชีพที่พ่อต้องการให้เรียน

ปัญหา

ผมสอบเข้าเรียนมหาวิทยาลัยได้ แต่ต้องเรียนวิชาชีพที่พ่อต้องการให้เรียน และขอร้องให้ผมเรียน ผมต้องจำใจเชื่อฟังพ่อที่อยากให้ผมมีอาชีพนี้ ตั้งแต่เริ่มเรียนตลอดมาเกือบ ๒ เดือน คิดแต่ว่าตัวจะต้องสอบตกและถูกให้ออก เพราะผมไม่ชอบและไม่พอใจเรียนวิชานี้เลย ตั้งแต่เริ่มเรียน ผมคิดว่าไม่ยุติธรรมเลยที่จะต้องฝืนเรียนวิชาที่ตนไม่ชอบ แล้วก็คิดอีกว่าไม่ยุติธรรมเหมือนกันที่จะขัดใจพ่อที่พ่อมีความคิดและหวังดีต่อผมซึ่งเมื่อผมเรียนสำเร็จพ่อคงยินดีมีสุขมากที่ได้รับความสมหวัง

ผมคิดแต่ว่าตัวจะต้องสอบตกเพราะไม่พอใจที่จะเรียนและไม่พอใจตัวเองด้วย กรุณาแนะนำให้ผมด้วยครับ

"นักศึกษาปี ๑"

ตอบ

ปัญหาอย่างนี้มีเสมอ เป็นเรื่องที่พ่อแม่และลูกเมื่อจะเรียนวิชาชีพอย่างใดควรจะเข้าใจกันให้ดีเสียก่อน เสียดายที่ไม่ได้บอกมาให้แน่ชัดลงว่า สอบเข้าเรียนวิชาอะไรที่ไม่ชอบ และชอบที่จะเรียนวิชาอะไร

ก่อนอื่นขอพูดถึงประเด็นในปัญหาแบบนี้โดยทั่วไปเสียก่อนที่พ่อแม่หลายคนด้วยกัน ที่มักจะตั้งความ

มุ่งหวังในอนาคตให้ลูกหลานตนสูงมากจนเกินไป โดยหมายมั่นปั้นมือให้ลูกเรียนที่จะมีอาชีพอย่างนั้นอย่างนี้โดยไม่ได้คิดคำนึง ถึงความรู้ความสามารถของลูก และคิดว่าเรียนอะไรก็เรียนกันได้ง่ายๆ อยากเรียนอะไรก็ได้ทั้งนั้น พูดกันง่ายๆ ตามภาษาชาวบ้าน ก็คือลืมนึกถึงว่าลูกของตัวมี "หัว" อย่างไรและอยู่ในขั้นไหน หรือเหมาะจะเรียนอะไร พอตั้งใจไว้อย่างไรก็เคี่ยวเข็ญ ที่จะให้ลูกเรียนตามต้องการให้ได้ เมื่อลูกเรียนไปไม่ไหว ก็ตีโพยตีพายหาว่าลูกไม่เอาใจใส่ ไม่ตั้งใจเรียน ไม่ได้คิดว่าลูกไม่อาจเรียนไปตามแนวที่ตนคิดไว้ เด็กแต่ละคนย่อมมีความฉลาด ความสามารถไม่เท่ากัน อย่าได้เอาลูกตนไปเปรียบเทียบลูกคนอื่น พอเห็นว่าลูกของตัวไม่เหมือนลูกคนอื่นก็เป็นทุกข์ เศร้าเสียใจ วิตกกังวลไม่สมปรารถนา ซึ่งไม่ใช่ความคิดที่ดีนัก ต้องคิดว่า "ม้าที่ใช้เทียมรถ แล้วลากรถไปได้อย่างดี จะนำเอามาใช้เป็นม้าแข่งที่ดีไม่ได้"

อีกประการหนึ่ง พ่อแม่ไม่ค่อยจะคิดว่าลูกต้องเหมาะที่จะมีอาชีพอย่างไร มีหัวไปทางไหนและรักอาชีพอย่างไร พ่อแม่มักเคี่ยวเข็ญให้ลูกเรียนวิชาที่ตนชอบ ลืมไปว่าตนพยายามจะเอาปลาน้ำจืดไปเลี้ยงในน้ำเค็ม (หรือเอาปลาน้ำเค็มเลี้ยงในน้ำจืด) ถ้าปลาไม่ตายเสียก่อน ก็จะต้องอ่อนเพลียเสียก่อนแล้วก็ต้องตายจนได้

ถ้าลูกจะเรียนวิชาชีพใด ก็ควรถือเอาความคิดเห็น นิสัยและความรักความพอใจ ต่อวิชาชีพนั้นๆ เป็นสำคัญ ซึ่งจะต้องถือเป็นหลักเอาไว้ก่อน

การที่จะเลือกเรียนวิชาใดของเด็กทางที่ดีควรจะมีการวางแผน และมีการวิพากย์วิจารณ์กันภายในครอบครัวเอาไว้ล่วงหน้าตั้งแต่เป็นนักเรียนสามัญ และต้องดูถึงปัญหา

ความสามารถของเด็กด้วยเพียงแต่ความชอบ อยากเรียนวิชานั้นวิชานี้ ไม่ใช่ว่าพอได้ศึกษาแล้วจะได้ผลสมใจตามที่คิดไว้เสมอไป

ปัญหาที่ถามเป็นปัญหาที่ผู้ถามสอบเข้าเรียนชั้นอุดมศึกษาได้แล้ว ไม่ได้มีการวางแผนไว้ก่อน ไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ในครอบครัวให้รู้เหตุผลและเข้าใจกัน ระยะดังกล่าวได้ผ่านพ้นมาแล้ว

ผมคิดว่าคุณพ่อจะถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีโชคดีเหลือล้นที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ ในเมื่อมีคนอีกนับหมื่นนับแสนตั้งใจจะเข้าเรียนมหาวิทยาลัย แต่เข้าไม่ได้ หรือคนจำนวนนับล้านๆ ที่ไม่มีโอกาสที่จะเรียนได้ ในเมื่อคุณโชคดีถึงเช่นนี้ก็ควรจะพอใจและตั้งหน้าตั้งตาเรียนให้ดีที่สุดต่อไป

คุณมีคุณสมบัติที่เป็นหลักเบื้องต้นอยู่แล้ว ๒ ประการ ประการแรก จัดอยู่ในพวกเรียนดี สติปัญญาดี สามารถสอบแข่งขันเข้ามหาวิทยาลัยได้ ถ้าหากจะมีสิ่งใดช่วยกระตุ้นเตือนใจให้มีมุมานะบ้างสักเล็กน้อยก็คงผ่านการศึกษาไปจนสำเร็จได้ อย่างสะดวก สบาย

ประการที่ ๒ คุณมีความกตัญญูต่อพ่อแม่ มีกตเวทีที่เชื่อฟังความคิดเห็นและความหวังดีของพ่อแม่ ก็ขอให้เชื่อฟังต่อไปด้วยความจริงใจคิดเห็นให้ได้ว่าพ่อแม่ท่านพิจารณาเลือกวิชาชีพให้นั้นเหมาะอย่างยิ่งต่อคุณแล้ว ไม่น่าจะมีความยุ่งยากอย่างใดในการศึกษานี้

ทำไมจะต้องกลัวว่าจะสอบตกและต้องออกจากมหาวิทยาลัยในเมื่อตัวมีคุณสมบัติพอแล้วดังกล่าว จะต้องมาคิดเรื่องไม่เป็นเรื่องไม่มีเหตุผลเพื่ออะไร ทำไมไม่คิดสร้างความหวังในอนาคตโดยยึดวิชาชีพที่ตัวได้เรียนอยู่นี่แหละที่จะเป็นอาชีพที่เหมาะแก่ตนแล้ว ทำไมถึงไม่คิดใคร่ครวญ

ว่าวิชานี้ การเรียนนี้ก็ดีเหมือนอาชีพทั้งหลาย ลองศึกษาดูซิว่าอาชีพที่คุณเรียนอยู่นี้มีใครบ้างไหมที่มีชื่อเสียงมีเกียรติยศในอดีตและปัจจุบัน ศึกษาวิชาและการงานของเขาดูซิ แล้วเลือกเอาแบบฉบับของเขามาปฏิบัติ เราก็มีชื่อเสียงมีเกียติยศ เป็นคนมีค่ามีประโยชน์ต่อประเทศชาติได้เหมือนกัน

ควรหรือที่เราจะร้องไห้

ปัญหา

ดิฉันรู้ตัวว่าตัวเป็นคนใจอ่อนจิตใจไม่ดีนัก ถ้ามีเรื่องที่ทำให้อารมณ์เสีย เช่น โกรธ หรือเสียใจเล็กน้อย ไม่น่าจะเอามาเป็นเรื่องก็อดไม่ได้ แล้วก็ต้องร้องไห้ ดูเหมือนตัวร้องไห้เก่ง จนนึกอายคนที่เขาเห็น และละอายใจตัวเอง สมควรไหมคะที่คนเราจะต้องร้องไห้ การที่ร้องไห้นี้จะทำให้มีผลเสียอย่างใดทางจิตใจ

"นุช"

ตอบ

ปัญหานี้น่าสนใจ ตรงที่ว่าไม่ใช่ว่าจะมีแต่ผู้ถามปัญหานี้แต่ผู้เดียวที่ร้องไห้ง่าย ร้องไห้เก่ง มีหลายคนที่มีเรื่องอะไรนิดอะไรหน่อยต้องร้องไห้ ผู้หญิงร้องไห้เก่งอยู่สักหน่อย แต่ก็ไม่ใช่

ว่าผู้ชายจะไม่ร้องไห้ ผู้ชายร้องไห้ง่ายก็มีเหมือนกัน แต่พบเห็นกันน้อยกว่า เพราะผู้ชายนั้นเคยหัดบังคับตัวเองและถูกอบรมมาแต่เด็กแล้วว่า ผู้ชายต้องไม่ร้องไห้ ผู้ชายต้องมีใจเข้มแข็งจึงกลั้นร้องไห้ได้มาจนเคย

การร้องไห้รู้จักร้องกันดีมาแต่เกิด ในวัยทารก เด็กร้องไห้ เพื่อแสดงออกของความไม่พอใจ ต่อสภาพแวดล้อม แทนการพูดซึ่งยังพูดบอกไม่ได้ และเป็นวิธีเดียวที่ทารกจะทำได้คือ จะร้องไห้ เมื่อหิว อากาศร้อน หรือหนาว เมื่อผ้าอ้อมเปียกปัสสาวะ อุจจาระ หรือเมื่อไม่สบายจากความเจ็บป่วย

เมื่อเด็กหกล้ม เด็กจะร้องไห้ เพราะการได้รับความปวดเจ็บ และตกใจ ธรรมชาติกระตุ้นให้มีการขับน้ำตาออกมาและร้องไห้คร่ำครวญเป็นการช่วยบรรเทาอารมณ์ที่เด็กเกิดความรู้สึกขึ้นมา

เมื่อเป็นผู้ใหญ่ การร้องไห้ และน้ำตาที่ไหลออกมาเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่จะช่วยปลดเปลื้องปลอบประโลมใจตนเอง ช่วยคลายความเคร่งเครียดทางจิตใจ และอาจช่วยให้คิดเห็นสู่ทางที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่มีอยู่ให้แจ่มใสขึ้นหลังจากอารมณ์เครียดลดน้อยลง

มีคำกล่าวที่ดูเหมือนจะเป็นความจริงว่า “น้ำตาสตรีทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างพ่ายแพ้ได้เสมอ” แล้วเชื่อว่าน้ำตามีประโยชน์และเป็นยารักษาจิตใจด้วย

นักปราชญ์ผู้หนึ่งกล่าวว่า “ทุกสิ่งทุกอย่างต่างก็มีเวลาที่เป็นไปตามกาลเวลา ชีวิตคนเรา ย่อมจะต้องมีเวลาร้องไห้ และมีเวลาหัวเราะ”

ดังนั้นอารมณ์คนเราควรจะมีเวลาที่มีความสมดุลย์กันไม่ใช่ว่าเมื่อมีอารมณ์อย่างใด จะต้องร้องไห้ทุก

ครั้งไป ต้องรู้จักการหักห้ามความรู้สึก และรู้จักแสดงความรู้สึกออกมา ไม่ว่าจะมีอารมณ์เบิกบาน เศร้าสลด เจ็บปวด หรือตื่นเต้น ต้องรู้ว่าเมื่อใดควรอดกลั้นหักห้ามใจ เมื่อใดควรแสดงออกมา เพื่อที่จะได้แสดงบุคลิกที่สมดุลย์ของคนปกติ

บุคคลผู้ยิ่งใหญ่ที่มีชื่อในประวัติศาสตร์ทุกคน สามารถที่จะควบคุมอารมณ์และจิตใจของตนให้เห็นว่าตนอยู่ในลักษณะท่าทีอันยิ่งใหญ่ เข้มแข็ง น่าเกรงขาม น่าเคารพนับถือได้เสมอ แต่ขณะเดียวกัน บุคคลผู้ยิ่งใหญ่เหล่านั้น ก็เหมือนมนุษย์ปุถุชนนี่เอง คือมีจิตและอารมณ์ต่างๆ ไม่ผิดไปจากคนใดอื่นๆ เลย หากแต่ว่าคนเหล่านั้นรู้จักดีว่าเมื่อใดควรหรือไม่ควรแสดงออกมา ผู้มีชื่อเสียงในประวัติศาสตร์ เมื่อถึงคราวที่เห็นสมควรก็ร้องไห้ออกมาเหมือนกัน

ผู้ไม่รู้จักฝึกใจตนให้รู้จักว่าเมื่อใดควรหรือไม่ควรแสดงอารมณ์ออกมาก็จะเสียบุคลิกอันดีของตนไป เขายากที่จะใช้ชีวิตในสังคมอย่างเป็นสุขและราบรื่นได้ ทำให้ขาดกำไรชีวิตไปได้มาก

มีคำกล่าวว่า “เมื่อท่านหัวเราะทุกคนในโลกจะหัวเราะด้วย แต่ถ้าท่านร้องไห้ ท่านร้องไห้อยู่เพียงผู้เดียว”

อย่างไรก็ตาม ถ้าจะร้องไห้ก็ร้องไห้เถิด แต่ให้รู้ว่าเวลาใดควรจะร้องไห้ และเวลาใดไม่ควร

ปู่ ย่า ตา ยาย เอาใจหลาน

ปัญหา

สงสัยว่ามีสาเหตุใดที่ผู้ใหญ่อายุมากๆ โดยเฉพาะปู่ ย่า ตา ยาย มักจะเอาใจหลาน และเลี้ยงดูเสียจนเด็กเคยตัวจนเสียเด็ก กลายเป็นเด็กดื้อ ไม่เชื่อฟังใคร เอาแต่ใจตัว

"พิชิต"

ตอบ

ก่อนอื่นขอบอกว่า อย่าได้ด่วนคิดไปว่าคนแก่เฒ่าปู่ ย่า ตา ยาย ทำให้หลานเสียคนเพราะเอาอกเอาใจหลานจนเกินไป ถ้าใครก็ตามคิดอย่างนี้แล้ว เมื่อมีอายุมากๆ จนเป็นปู่ย่า ตายายบ้าง ก็อาจเอาอกเอาใจหลานตัวเหมือนคนแก่ที่เรานินทากันและอาจทำให้หลานเสียเด็กก็เป็นได้

เรื่องปู่ย่าตายายทำให้หลานเสียเด็กนี้ ส่วนมากก็จะเป็นย่าและยาย มากกว่าปู่และตา เพราะปู่และตาเป็นผู้ชายดูเหมือนจะเอาเรื่องเอาราวกับหลานๆ น้อยกว่า และความเป็นผู้ชายทำให้มีความสำนึกว่า เงียบไว้ดีกว่า นอกจากนั้นเรื่องความจู้จี้ถือระเบียบแบบแผน ความคิดมากในเรื่องต่างๆ มีน้อยกว่าย่า และยายที่เป็นผู้หญิง

การที่ย่า ยาย เอาใจหลานมากก็เพราะมีความว้าเหว่มีลูกชายหรือลูกสาวของตัวก็ห่างจากตัวหลังแต่งงานไปแล้ว ทำให้ต้องเสียกรรมสิทธิ์ในการเป็นเจ้าของลูกไป

โดยสามีหรือภรรยาของลูก มายึดถือเอาลูกไปเป็นกรรมสิทธิ์ บางคนเกิดความอิจฉาริษยาผู้เป็นลูกสะใภ้หรือลูกเขยของตัว และบางคนถึงกับคิดว่าตนถูกแย่งความรักที่ลูกของตัวเคยมีต่อตัวไปหมด

เมื่อมีหลานเกิดมา ย่ายายก็เกิดความรู้สึกที่จะยึดหลานไว้เพื่อจะทวงคืนความรักที่ตนคิดว่าสูญเสียไป กลับคืนจากการที่ลูกของตัวเองความรักที่เคยให้ต้องไปให้สามีหรือภรรยาเสียหมด ประกอบกับระยะที่หลานเกิดนั้น ปู่ย่าตายายก็มีอายุมากแล้ว พวกลูกๆ อื่นที่มีอยู่ก็โตแล้ว ไม่ค่อยจะอยู่ใกล้ได้พูดคุยหรือมาเล่นด้วย และตัวก็ห่างเหินเด็กเล็กๆ มานาน จึงพอใจและเอาใจใส่หลานเมื่อมีหลานให้เลี้ยงดูพูดคุยด้วยก็เป็นสุข

การเอาใจหลานมากนั้น เป็นการแสดงอย่างหนึ่งปู่ย่าตายายที่มีความนึกคิดว่า เมื่อครั้งที่ตนเลี้ยงลูกนั้น ยังไม่ได้เลี้ยงดูเอาใจใส่เต็มที่ เมื่อมีหลานจึงคิดว่าจะต้องเลี้ยงดูหลานแก้ตัว โดยจะเลี้ยงดูให้ดียิ่งไปกว่าที่เคยเลี้ยงดู ปู่ย่าตายายจึงเอาใจหลานไปเสียทุกอย่าง ให้หลานได้ทุกสิ่งที่หลานต้องการ หลานจึงมีความรู้สึกว่ามีผู้ที่จะช่วยตัว เอาใจตัวให้ทุกอย่างแก่ตัว มีคนให้ท้ายตัว จึงทำให้เด็กบางคนเสียเด็กได้ง่าย

ตามที่กล่าวมานี้อย่าได้คิดว่า การให้ความรัก ความเอาใจใส่เมตตาปราณี แก่เด็กนั้นจะทำให้เด็กเสีย เด็กต้องการความรักความเอ็นดู ความเข้าใจ และเห็นใจตัวจากผู้ใหญ่ ตราบใดที่พ่อแม่ผู้ใหญ่จะช่วยให้เด็กรู้จักความจริงของชีวิตได้ด้วยความรัก ความเมตตาและความเห็นใจด้วยอย่างแท้จริงแล้ว จิตใจของเด็กจะเจริญดีได้ แต่ถ้าเลี้ยงดูเด็กโดยให้เด็กพบแต่ความหลอกลวงไม่จริงใจ ก็จะเป็นการสร้างรากฐานที่ไม่ดีให้แก่จิตใจเด็กได้อย่างมาก

อิทธิพลของสีต่อชีวิตและอารมณ์

ปัญหา

เคยอ่านหนังสือเล่มหนึ่ง มีตอนหนึ่งกล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่าสีต่างๆ มีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเราด้วยเหมือนกัน แต่ละสีอาจเปลี่ยนแปลงความรู้สึก และอารมณ์ของคนเราได้ เรื่องนี้เป็นความจริงหรือไม่

"พงษ์ศิริ เพชรบุรี"

ตอบ

ว่ากันว่า คนที่ไม่รู้สึกสนใจหรือไม่ชอบสีอย่างใดไม่เห็นว่าจะมีสีไหนสวยหรือน่าสนใจเลย แสดงถึงว่าผู้นั้นมีสุขภาพจิตไม่ดีนัก

เรื่องสี เป็นเรื่องน่าสนใจ น่ารู้มาก มีตำราที่กล่าวถึงสีนี้มาก (เคยคิดไว้หลายครั้งว่าจะหาตำรามาอ่านเพื่อเสริมความรู้ของตัว แล้วจะได้เอาความรู้มาคุยกับท่านผู้ฟัง แต่ก็ลืมไปเพราะมีงานต้องทำ)

นักวิทยาศาสตร์ มีการค้นคว้าถึงเรื่องอิทธิพลของสีต่อชีวิตของคนเราเอาไว้มาก โดยเฉพาะอิทธิพลของสีแดง สีเขียว และสีน้ำเงิน

เมื่อทดลองให้คนอยู่ในห้องทาสีแดงเป็นเวลานานพักหนึ่งปรากฏว่าผู้นั้นมีความดันโลหิตสูงขึ้นบ้าง มีอารมณ์ตื่นเต้นจิตใจไม่สงบ และรู้สึกว่าเวลาล่วงเลยไป

อย่างเชื่องช้ามาก ผู้ที่เป็นโรคประสาทเมื่ออยู่ในห้องสีแดง อาการทางประสาทจะเพิ่มมากขึ้น ถ้าให้อยู่ในห้องสีแดงที่จางลงแล้ว อาการทางประสาทจะค่อยๆ ดีขึ้น

มีหญิงคนหนึ่ง ทุกครั้งที่แต่งตัวสวมเสื้อผ้าสีแดง จะรู้สึกตื่นเต้นและประหม่าตลอดทางที่เธอเดินไป แต่เมื่อใดที่สวมชุดสีฟ้าหรือสีเขียว กลับรู้สึกว่าจิตใจสงบดีเหมือนคนปกติทั่วไป สีเขียวเป็นสีที่ทำให้ประสาทสงบและมีความคิดอ่านดีขึ้นสีน้ำเงินก็มีอิทธิพลเหมือนกัน ผู้ที่อยู่ในห้องสีฟ้าหรือสีน้ำเงินจะมีความรู้สึกว่า เวลาผ่านไปอย่างรวดเร็วเกินความจริง

สำหรับสีของรถยนต์ บางสีทำให้คนขับรถยนต์คันอื่นมองดูแล้วเหมือนกับว่าต้องขับรถเข้าไปชิดรถสีนั้นมาก แต่บางสีกลับมองเห็นเหมือนกับว่ารถยนต์ยังอยู่ห่างรถคันนั้นมาก ดังนั้นความรู้สึกดังกล่าวอาจเป็นต้นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุรถชนกันได้ง่าย รถสีฟ้าและสีเหลือง คนขับรถคันอื่นจะรู้สึกว่าตัวขับรถเข้าไปใกล้ชิดคันนั้นมาก แต่ถ้ารถคันนั้นมีสีเทาคนขับคันอื่นจะรู้สึกว่ารถยังอยู่ห่างกันมาก ดังนั้นรถสีฟ้าและสีเหลืองจึงเป็นรถปลอดภัยกว่ารถสีเทา โดยที่รถคันอื่นเห็นแล้วรู้สึกว่ารถเข้าไปใกล้ชิดมากแล้ว จึงระวังต้องขับให้ดีไม่ให้ชนรถนั้น

สีที่เข้มจัดจะทำให้เห็นแล้วรู้สึกร้อนขึ้น และสีขาวจะทำให้รู้สึกว่าอากาศเย็นลง ดังนั้นการเลือกสีรถยนต์โดยเฉพาะประเทศที่มีอากาศร้อนอย่างเมืองไทย ก็ควรเลือกใช้รถยนต์สีอ่อนๆ จางๆ

ในห้องรับแขก หรือห้องนอนถ้าเป็นห้องทาสีเทาจะทำให้ผู้อยู่อาศัยรู้สึกอ่อนเพลีย ปวดศีรษะ ตื่นเต้น และรู้สึกเบื่อหน่าย ส่วนห้องที่ทาสีสด จะทำให้มีความรู้สึกว่า

อยู่ได้อย่างสุขสบาย

เกี่ยวกับอุปนิสัยใจคอของบุคคล กล่าวกันว่าผู้ที่ชอบสีอ่อนๆ มักเป็นคนช่างคิด และสามารถปรับตัวให้เข้าสังคมหรือในสภาพของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง มีความเห็นคล้อยตามผู้อื่นได้ แต่มักคิดว่าคนอื่นจะไม่เข้าใจตัวอยู่เสมอ มักเป็นผู้สร้างความคิดหรือวางแผนได้ดีกว่าจะเป็นผู้ลงมือทำ

ตรงกันข้ามผู้ชอบสีสดๆ เข้มๆ มักเป็นพวกวัตถุนิยมไม่ค่อยชอบด้านปรัชญา เมื่อคิดอย่างไร ตั้งใจอย่างไร ก็คิดว่าตัวคิดถูก ทำถูกเสมอ ค่อนข้างดื้อ และเชื่อในความคิดของตัว เกี่ยวกับอารมณ์ สีดำหรือสีเทาทำให้เกิดอารมณ์เศร้าสร้อย เงื่องหงอย หดหู่ เวลาที่อากาศครึ้มฟ้าครึ้มฝน ใกล้ที่จะมีฝนตก เราจะเห็นกันได้ว่าผู้คนมีลักษณะ เหงาๆ เงื่องหงอยไปได้

เรื่องสภาพอารมณ์ที่เกี่ยวกับสีนี้ ผู้หญิงจะมีอารมณ์เกิดได้ต่างๆ จากการมีปฏิกริยาต่อสีได้ง่าย

ความต้องการของเด็กจากพ่อแม่ เพื่อมีสุขภาพจิตดี

ปัญหา

ขอความกรุณาช่วยแนะให้ทราบถึงการเลี้ยงดูลูก ผมมีลูก ๑ คน อายุ ๒ ขวบ อยากทราบว่าการเลี้ยงดูลูกซึ่งจะเติบใหญ่ในวันข้างหน้าโดยปรารถนาจะให้เด็กมีสุขภาพจิตดี ตามหลักวิชาแล้วเด็กต้องการอย่างไรจากพ่อแม่ หรือพูดง่ายๆ ว่า พ่อแม่ควรที่จะปฏิบัติต่อลูกอย่างไร

"สุทัศน์ – อรพรรณ"

ตอบ

การเลี้ยงดูลูกเพื่อให้ลูกมีสุขภาพจิตดีเมื่อเด็กโตขึ้นในวันข้างหน้านั้น หลักสำคัญที่พ่อแม่ ควรจะให้แก่ลูกเสมอ ตลอดไปมีได้ดังนี้

๑. ความรัก ถือว่ามีความสำคัญมากที่พ่อแม่ต้องกระทำให้เด็กได้รู้ว่าพ่อแม่ได้ให้ความรักอย่างสมบูรณ์ เด็กต้องได้รับความรัก เอาใจใส่เมตตาปรานี และเห็นว่าเด็กมีความสำคัญต่อครอบครัว

๒. ยอมรับการกระทำของเด็กที่เด็กทำไปอย่างถูกต้องเหมาะสมตามวัยของเด็กที่พ่อแม่ควรจะพึงพอใจ

พ่อแม่ต้องให้ความชมเชยเมื่อลูกทำในสิ่งที่ดีและถูกต้อง และห้ามปรามชี้แจงเหตุผลในสิ่งหรือเรื่องไม่ดี

๓. ให้ความมั่นคงต่อชีวิตลูก ให้ลูกรู้ว่าบ้านคือสถานที่ปลอดภัย และพ่อแม่เป็นผู้คุ้มครอง และให้ความช่วยเหลือลูกเสมอ

๔. ดูแลให้ความป้องกันที่จะช่วยให้ลูกพ้นจากภัยอันตรายทุกอย่าง ถ้าเกิดภัยอย่างใดขึ้นจะช่วยแก้ไขได้ทันที

๕. ให้ความไว้วางใจ ที่จะให้ลูกทำสิ่งใดๆ เองได้ โดยที่การกระทำนั้น ไม่ผิด ไม่เกิดความเสียหายหรืออันตรายอย่างใด

๖. ให้ถือว่าลูกซึ่งเป็นเด็กนั้น ก็เป็นคนเหมือนกัน ต้องให้ลูกมีสิทธิมนุษยชน ตามสิทธิของเด็กด้วย

๗. ให้คำแนะนำ ชี้แจง และอบรมให้ลูกได้รู้และปฏิบัติให้ถูกว่าสิ่งใดควรสิ่งใดไม่ควร

๘. ให้ลูกรู้และเข้าใจถึงการมีระเบียบวินัย คือ ให้ลูกรู้ถึงขอบเขตที่ลูกจะได้รับอนุญาตให้ประพฤติปฏิบัติได้ และที่ลูกไม่ควร หรือไม่อนุญาตให้กระทำ

ก็เห็นจะขอตอบแค่นี้ เพราะการมีสุขภาพจิตที่ดีของคนเรายังอาจมีสิ่งที่พ่อแม่จะให้แก่เด็กอีกมาก

โรคประสาทและการทำงาน

ถาม

จริงหรือที่มีคนพูดกันอยู่เสมอว่า คนที่ทำงานมากๆ จะเป็นโรคประสาท แต่ผมเคยได้ยินมาจากนายแพทย์ท่านหนึ่ง ท่านกล่าวว่าถ้าเป็นโรคประสาท หรือกลัวจะเป็นโรคประสาทต้องหางานทำ กลายเป็นคำกล่าวที่ตรงกันข้ามกัน ผมอยากรู้เหตุผลว่าทำไมคนเป็นโรคประสาท หรือมีจิตใจอารมณ์เครียดมากๆ จะรักษาได้ด้วยการให้ทำงาน

"นครินทร์"

ตอบ

ก่อนอื่นขอกล่าวถึงหลักสำคัญอย่างหนึ่ง ในการรักษาโรคทางอารมณ์และจิตใจเอาไว้ก่อนว่า "ผู้ใดมีโรคทางกายจะต้องนอนหลับพักผ่อนให้มากอย่างเต็มที่ แต่ผู้ที่เป็นโรคทางอารมณ์และจิตใจ จะต้องออกกำลังกายหรือหางานทำ"

ผู้ที่ทำงานมากๆ และงานนั้นเป็นงานที่พึงพอใจ สนุกสนานในการทำงานของตน และไม่เบื่อหน่ายงานนี้ แม้จะเป็นงานหนักและงานมากเท่าใดก็จะไม่เป็นโรคประสาท ไม่มีงานหนักอย่างใดที่จะทำให้คนเป็นโรคประสาท แต่คนที่เอาแต่นั่งเฉย ไม่ทำงานนั่นแหละ

จะเป็นโรคประสาท

เมื่อทำการงานมากๆ แต่มีความเบื่อหน่ายงาน แล้วเกิดความวิตกกังวล เพราะทำแล้วไม่ได้ผลสมใจ จึงเกิดความไม่สบายทางจิตและอารมณ์ นั่นไม่ใช่เป็นเพราะทำงานมาก แต่เป็นเพราะได้งานน้อย งานน้อยจึงไม่สบายใจ ถ้าเป็นเช่นนั้นแพทย์ก็จะแนะให้พักงาน หยุดงาน พักผ่อน แล้วให้ลืมงาน และหยุดกังวลไปเสียชั่วคราว พลังงานทางจิตที่เสียไปก็จะกลับดีขึ้นมาคืนดังเดิม พอกลับจากพักผ่อนจะได้หาทางคิดแก้ไขปัญหาให้ทำงานได้ผลดีต่อไป หรือให้ได้ผลงานมากขึ้นสมตามที่คิด

คนที่เป็นโรคประสาท หรือไม่สบายทางจิตใจ เมื่อแพทย์แนะให้พักผ่อนนั้น ก็ไม่ได้หมายถึงว่าให้ไปนอนนิ่งๆ แต่อย่างเดียว แต่หมายถึงให้หยุดพักงานที่ตนมีปัญหาให้กังวลใจ คิดไม่ตกนั้น แล้วไปเที่ยวเตร่ ไปเล่นกีฬา ไปหางานอดิเรกทำแทน คือ ให้ไปออกกำลังกายแทนการออกกำลังกายทางจิตเสียชั่วระยะเวลาหนึ่ง ไม่ใช่ให้ไปนั่งๆ นอนๆ ซึ่งถ้าไปอยู่เฉยๆ ก็ยิ่งทำให้ลืมเรื่องที่ห่วงใย กังวลใจไม่ได้ ก็จะยิ่งคิดมากและเกิดอาการทางประสาทมากยิ่งขึ้น

คนเป็นโรคประสาทจึงต้องมีงานทำให้เพลิดเพลิน เพื่อให้ลืมต้นเหตุที่ทำให้จิตใจและอารมณ์ไม่ดีนั้นเสีย และคนที่เป็นโรคประสาทส่วนมากมักจะเกิดจากการมีความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ มีความรู้สึกว่าตนไม่เป็นที่ยอมรับนับถือจากคนอื่นและสังคม หรือสังคมไม่ปรารถนา เป็นความหวาดวิตกอย่างหนึ่งของคนเราที่มักคิดว่าตนจะถูกกีดกันให้อยู่โดดเดี่ยว อาการทางประสาทจึงเกิดได้

คนเป็นโรคประสาทจึงต้องทำงาน แม้แต่เข้าอยู่โรงพยาบาล ทางโรงพยาบาลก็จะจัดหางานให้ทำ การได้ทำงานนั้นมีผลทางจิตใจ ดังนี้

๑. คนเราทุกคนรู้กันดีว่า "งาน" เป็นสิ่งที่สำคัญสุดยอดที่คนและสังคมยกย่อง และปรารถนา คนเป็นโรคประสาทเมื่อได้ทำงานจึงมีความพอใจในตัวเอง

๒. เมื่อทำงานใดๆ ได้ก็จะเป็นเครื่องวัดว่าคนผู้นั้นเป็นคนปรกติ คนเป็นโรคประสาทเมื่อได้ทำงาน ก็จะมีความเชื่อมั่นได้ว่าตนก็สบายดีเป็นปรกติ ไม่ใช่ว่าเป็นอะไรหรือมีโรคใดอย่างที่คิด แล้วก็เริ่มยอมรับว่าตนเป็นปรกติดีทุกอย่าง

๓. เมื่อทำงานก็ยุ่งกับงาน สนใจอยู่กับความเป็นจริง ไม่มีเวลามามัวนั่งคิด เฟ้อฝัน ซึ่งสุดลงด้วยความคิดว่าตนไม่สบายจึงให้ทำงานไม่ได้

๔. การทำงานได้ทำให้ลืมความคิดว่าตนเป็นคนเจ็บป่วยและจะเข้ากับเพื่อนร่วมงานได้

๕. งานทำให้สังคมรับรองนับถือคนทำงาน คนเป็นโรคประสาท เมื่อทำงานก็จะได้รู้เห็นว่าตนเป็นคนมีประโยชน์ เป็นคนสำคัญคนหนึ่งของสังคมจึงไม่คิดที่จะแยกตัวออกจากสังคม

ที่กล่าวมาก็คือ ประโยชน์ของการทำงาน งาน ถือได้ว่าเป็นยารักษาโรคประสาทที่สำคัญอย่างหนึ่ง

คนที่ทำงานมากนั่นเองที่เป็นคนมีสุขภาพจิตดี

การสร้างมิตรภาพ – การครองใจคน การเอาชนะใจคน

ถาม

ผมรู้ตัวดีกว่า ผมมีเพื่อนน้อยมาก ไม่ว่าเพื่อนหญิงหรือเพื่อนชายดูเหมือนว่าไม่มีใครจะคบกับผมได้สนิท ไม่รู้ว่าตัวเองมีข้อเสียตรงไหน ทำไมเพื่อนจึงไม่ค่อยจะสนิทสนมด้วย บางทีผมก็รู้สึกว้าเหว่เปล่าเปลี่ยวใจเหมือนกันที่ขาดเพื่อน มีวิธีการปฏิบัติตัวอย่างไรที่จะมีเพื่อนมากๆ และเอาชนะใจเขาได้

"คนกลัวเอกา" บางกะปิ กรุงเทพฯ

ตอบ

การที่จะมีเพื่อนมากๆ นั้นหลักสำคัญก่อนอื่นก็คือ "ต้องชอบต้องพึงพอใจคนอื่นเขา เขาจึงจะชอบและพึงใจเรา และการที่จะเป็นมิตรสนิทกันได้ดีนั้น ก็จะต้องทำตัวให้สมกับเป็นมิตร"

การทำตัวเป็นเพื่อนที่ดีต่อใคร เขาก็จะให้ความเป็นเพื่อนที่ดีตอบแทน แล้วจึงจะเกิดความเป็นเพื่อนสนิทได้

วิธีการปฏิบัติตน ซึ่งเพื่อนๆ ควรที่จะปฏิบัติดังนี้

๑. จงรักเพื่อนอย่างจริงใจ อย่าทำตัวใหญ่โตเกินเพื่อนฝูง รู้จักถ่อมตัว และยกย่องเพื่อนบ้าง

๒. สนใจในเรื่องต่างๆ ที่เพื่อนสนใจ และชมเชยผลงานของเขา

๓. รู้จักดีว่า เรื่องใดควรหรือไม่ควรวิจารณ์ เกี่ยวกับเรื่องหรือการกระทำของเพื่อน เรื่องใดเห็นว่าสมควรพูดก็พูดออกมาด้วยตามตรง แต่เรื่องใดไม่ควรจะพูดก็นิ่งเสีย

๔. เมื่อมีการพูดคุยสนทนากันในหมู่เพื่อนฝูง ต้องทำตัวเป็นนักฟังที่ดี ให้โอกาสเพื่อนที่อยากพูด อยากให้รู้ว่าเขาก็มีความรู้ อยากให้รู้ว่าเขาก็มีความคิดเห็นหรืออยากให้รู้ถึงผลงานของเขา ก็ควรให้เขาได้พูด เพื่อให้เขาภูมิใจในตัวของเขาบ้าง

๕. รู้จักพูดจาด้วยถ้อยคำที่เหมาะสมและด้วยน้ำเสียงที่ดีทุกคนย่อมชอบและให้ความเคารพนับถือ ผู้ที่มีวาจาอ่อนหวานไพเราะ แต่ก็ต้องเป็นวาจาที่ตรงกับใจด้วย

๖. รู้จักลืมและให้อภัยผู้อื่น ความผิดพลาดของเพื่อนนั้นควรจะมีวิธีที่จะให้เขากระทำได้ถูก และทำดีเสียใหม่

๗. รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ให้คิดว่าสิ่งใด เรื่องใดหรือกระทำอย่างไรที่เราไม่ชอบ คนอื่นเขาก็ไม่ชอบเหมือนกัน ก็ไม่ควรทำสิ่งที่ไม่ชอบกับเพื่อนๆ

๘. อย่าเป็นคนเห็นแก่ตัว เมื่อจะทำอย่างไรต้องคิดถึงผลเสียของคนอื่นเขา และรู้จักการยอมเสียสละบ้าง

๙. ถ้าเพื่อนทำความดี ก็ควรจะได้ชมเชยสรรเสริญและสนับสนุนให้เพื่อนทำความดี ให้เด่นยิ่งขึ้น แต่ถ้าเพื่อนกระทำผิด ทำสิ่งไม่ดี ทำไม่ถูกก็ควรแนะนำตักเตือนบ้าง

ความสำคัญที่จะต้องปฏิบัติก็คือ การให้คำชมเชยสรรเสริญผู้ใด ให้พูดออกมาในที่ประชุม ในที่รวมคนเป็นหมู่เป็นพวก หรือในที่มีคนมากๆ ให้คนอื่นได้ยินที่เราชมเชยสรรเสริญ แต่ถ้าจะพูดจาต่อว่า สั่งสอนตักเตือนเมื่อเขาทำผิดหรือไม่ถูกต้องอย่างไร ควรจะได้พูดจากันตามลำพัง หรือพูดกันสองต่อสอง อย่าให้ใครได้ยินได้ฟังเรื่องของเขา

๑๐. ให้ความเชื่อถือและไว้ใจเพื่อนบ้าง อย่าทำตนเป็นคนช่างระแวงสงสัยใครๆ ไปเสียหมด ให้โอกาสผู้อื่นที่จะได้พูด ได้ทำได้รับผิดชอบให้เขาได้แสดงความสามารถบ้าง ให้โอกาสแก่เขาด้วยความยินดีและเต็มใจ

๑๑. จำวันเกิด หรือวันสำคัญอย่างใดของเพื่อนไว้ เมื่อถึงวันนั้นก็อาจแสดงความยินดีโดยการพูด การสั่งของขวัญหรือจดหมายที่จะให้เขารู้ว่าเราจำวันสำคัญของเขาได้เสมอ

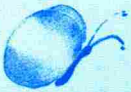
๑๒. หาโอกาสที่จะได้พบปะพูดคุยหรือร่วมงานต่างๆ อยู่เสมอ เพื่อให้ได้พบปะกัน ไม่ลืมและไม่ทิ้งห่างจากกัน

เรื่องของการที่จะมีเพื่อนมากๆ เพื่อนดีๆ การคบหาสมาคมกันนั้นก็คงปฏิบัติตามที่ชาวบ้านพูดกัน ที่พูดกันว่า “เมื่อมิตรจิตก็มีมิตรใจ” นั่นแหละ

ผลเสียของการมีชีวิตอยู่เป็นโสด

ถาม

คนเป็นโสด อาจเป็นเพราะหาคู่ครองไม่ได้ ไม่มีโอกาสเหมาะที่จะได้แต่งงาน เลือกคู่ครองแล้วไม่ถูกใจ หรือบางคนพอใจที่จะมีชีวิตอยู่เป็นโสด หรือจะด้วยเหตุผลอย่างใดก็ตาม การมีชีวิตเป็นคนโสดนั้นมีผลเสียอย่างใดหรือไม่

"เกรียงไกร" เพชรบุรี

ตอบ

ก่อนอื่นขอพูดก่อนว่า การที่ธรรมชาติให้สัตว์โลกเกิดมานี้ก็เพราะต้องการที่จะให้มีสัตว์นั้นๆ ยังมีในโลกต่อไป ธรรมชาติให้มีคนมาเกิดก็เพื่อให้มีคนอยู่ในโลกต่อไป โดยให้มีการผสมพันธุ์ และมีลูก แล้วก็สิ้นสุดชีวิตไป ลูกที่เกิดนั้น เมื่อโตขึ้นก็จะต้องมีการสืบพันธุ์ต่อไปไม่สิ้นสุด ทีนี้ก็ขอบอกกันสั้นๆ

การที่ได้แต่งงาน และการอยู่เป็นโสด ต่างก็มีทั้งผลดีและไม่ดี แล้วแต่เหตุผลของคนแต่ละคน และการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมของแต่ละคนด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ในสังคมคนเรา นอกไปจากพูดกันที่ว่า คนเราต้องปฏิบัติตามกฎของธรรมชาติแล้วก็ยังต้องเชื่อกันว่าการได้แต่งงานนั้นดีกว่าอยู่เป็นโสด

คนที่อยู่เป็นโสด อาจมีผลเสียได้ต่างๆ ดังนี้

๑. การเป็นโสดถือว่ายังไม่ได้ทำหน้าที่ตามที่ธรรมชาติมอบหมายมา คนโสดจะถือได้ว่า เกิดมาเสียเวลา ชีวิตไปเปล่าๆ โดยไม่ได้เพิ่มพืชพันธุ์ไว้ต่อไปในโลก

๒. คนโสดมีชีวิตอยู่เหมือนคนใจแคบ ไม่ยอมที่จะให้ใครพึ่งตัว ไม่ยอมให้ใครได้ร่วมสุขร่วมทุกข์กับตัว แม้แต่ความสุขทางเพศที่จะให้ใครได้

๓. คนโสดจะใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย ไม่รู้จักเก็บจักออม เพราะไม่ต้องคิดถึงคนอื่น ไม่ต้องคำนึงถึงคนที่ตนต้องรับผิดชอบ

๔. ขาดความทะเยอทะยาน ไม่คิดถึงความก้าวหน้าของชีวิต เพราะการอยู่เป็นโสดอยู่คนเดียว อาจมีชีวิตอยู่ได้อย่างง่ายๆ ไม่คิดถึงผู้ใดอื่น ไม่ต้องคิดที่จะได้ตำแหน่งในกิจการให้สูงขึ้น ไม่คิดถือว่าจะต้องมีเงินให้มากขึ้นเพื่อที่จะเลี้ยงครอบครัว คนโสดไม่มีลูกเมีย ก็ไม่คิดจะเป็นใหญ่ในที่ที่ทำงาน ไม่คิดถึงว่าต้องมีเงินมากๆ แต่ถ้าคิดก็จะมีคนเขาว่าโลภมากเป็นคนเห็นแก่ตัว

๕. อาจหลงเข้าหาอบายมุขได้ง่าย เพราะขาดคนดูแลช่วยเตือนและคอยขัดขวาง คนโสดพอใจแต่เที่ยวเตร่หาความสุขส่วนตัว ไม่มีครอบครัวที่จะต้องคำนึงถึง เพลินหลงอยู่กับอบายมุขจนอาจกลายเป็นบุคคลที่ชั่วช้า เลวทรามได้ง่าย ถ้าเป็นหญิงโสดก็มักจะเป็นที่ดูหมิ่นมีคนนินทาไปได้ต่างๆ

๖. ขาดเพื่อนทำให้ว้าเหว่ หงอยเหงา ขาดคนเอาใจใส่ดูแลอยู่ใกล้ชิดยามเจ็บป่วย และเมื่อเข้าสู่วัยชรา

๗. เมื่ออยู่ในสังคม จะขาดความนับหน้าถือตาเคารพให้เกียรติและยังขาดความไว้ใจได้

๘. ไม่เคยรู้และไม่เคยมีความสุขทางเพศกับเพศตรงกันข้าม

ที่พูดมานั้นจะเกิดขึ้นกับชายโสดเป็นส่วนมากกว่าหญิงโสด ก็ขอตอบให้ความเห็นเพียงแค่นี้

การเกิดสุขภาพจิตเสื่อม ซึ่งทางศาสนากล่าวไว้

ทางศาสนาได้กล่าวถึงเหตุที่ทำให้คนเรามีสุขภาพจิตเสื่อมไปได้จากเหตุ ๕ ประการ

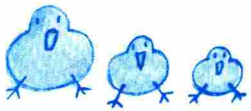
๑. โศก คือ ความเหี่ยวแห้งในจิตใจ หาความรื่นเริงมิได้
๒. ปริเวท คือ จิตใจมิอาจที่ตัดอารมณ์ต่างๆ ให้หมดสิ้นไปได้
๓. ทุกข์ คือ การที่มีแต่ความยุ่งยากลำบากใจ
๔. โทมนัส คือ การมีแต่ความน้อยเนื้อต่ำใจ เศร้า เสียใจตลอดเวลา
๕. อุปยาส คือ การมีความคับใจ

สุดท้ายปัญหาสุขภาพจิต ซึ่งเป็นรายการของสมาคมสุขภาพจิตแห่งประเทศไทยนี้ ผมได้รับหน้าที่ให้ตอบปัญหาทางวิทยุ ระหว่างปี พ.ศ.๒๕๐๖-๒๕๐๘ เป็นเวลาในระยะ ๓ ปี มีคนสนใจและได้ถามปัญหากันมามาก ผมต้องอาศัยการค้นหาจากตำราเรียนและไต่ถามท่านผู้รอบรู้ เพื่อที่จะตอบปัญหา

ปัญหาที่ถามมามีมาก ดีใจและปลาบปลื้มที่มีผู้สนใจเรื่องของสุขภาพจิต และเป็นสุขใจที่ทำให้ได้เรียนรู้อ่านตำราได้ความรู้เพิ่มเติมให้ตัวเองมากขึ้น

ปัญหามีมากแต่ขอเลือกมาพิมพ์ไว้เล็กน้อยเพียงแค่นี้ เพียงเพื่อให้ระลึกถึงว่าตัวก็ได้โอกาสเรียนรู้ถึงชีวิตคนเราที่มีคุณค่าต่อตัวเองที่ครั้งหนึ่งได้เคยช่วยงานสมาคมสุขภาพจิต และได้ให้ความรู้อันมีคุณค่าแก่ประชาชนทั่วไปอีกด้วย

มาหัวเราะกันเถอะ ....

ในชีวิตของเรา เราจะได้พบคนหลายแบบ หลายบุคลิกลักษณะที่แตกต่างกันไปในแต่ละคน เราเคยเห็นคนที่เจริญรุ่งเรืองสูงสุด แล้วกลับเสื่อมสิ้นไปซึ่งความร่ำรวยและอำนาจวาสนา เราได้พบคนดีและพบคนชั่ว พบคนที่มองทุกสิ่งในแง่ดีและคนที่มองทุกสิ่งในแง่ร้าย คนพูดยากที่เข้ากับใครเขาไม่ได้และคนพูดง่ายที่มีเพื่อนฝูงมาก คนที่ยอมเสียสละทุกอย่างและคนเห็นแก่ตัว คนโลภและคนที่ถือสันโดษ คนตระหนี่ถี่เหนียวและคนที่รู้จักใช้เงิน คนประหยัด แล้วคนลักษณะต่างๆ อีกมาก

แต่ลักษณะหนึ่งของคนทุกวันนี้ ดูเหมือนพอจะเห็นกันได้ว่ามีกันน้อยลงไปทุกที ก็คือ ความยิ้มแย้มร่าเริงแจ่มใส

ความร่าเริงแจ่มใส ถือว่าเป็นคุณลักษณะอันดีอย่างหนึ่งของคนเราที่อาจเรียกได้ว่าเป็นทรัพย์สมบัติอันล้ำค่าอย่างหนึ่ง คนที่มีความร่าเริงยิ้มแย้มแจ่มใสแสดงว่ามีความสุขในชีวิตความเป็นอยู่ของตน ปรารถนาที่จะได้เห็นผู้อื่นมีสุข กับอยากอยู่ร่วมกับผู้มีความสุขในสังคมอีกด้วย

ตรงกันข้ามคนที่ขาดความสุขของชีวิต จะแสดงออกให้เห็นลักษณะอาการต่างๆ ที่เกิดจากมีอารมณ์ทุกข์ คนขาดความสุขไม่เพียงแต่ไม่มีความแจ่มใสร่าเริง แม้แต่จะยิ้มให้ใครก็ยิ้มไม่ได้

ยิ้ม เป็นภาษาเดียวที่คนทุกคนไม่ว่าชาติใดภาษาใดจะเข้าใจกันได้ ผู้ที่ยิ้มได้แสดงว่าเป็นผู้มีอารมณ์ดี มีอารมณ์ขัน ยิ้มแสดงออกถึงการเป็นมิตรกัน เป็นกันเอง สามารถที่จะให้ความช่วยเหลือกันได้ การยิ้มจะเกิดคุณค่ามหาศาลให้แก่ผู้ที่ยิ้มและผู้ที่ได้รับยิ้ม

คนที่อารมณ์ไม่ดี มีอารมณ์ทุกข์ หน้าตาบูดบึ้งอยู่ตลอดเวลาจะแก่เร็ว เพราะหน้าบูดบึ้งนั้นกล้ามเนื้อใบหน้าจะเกร็งตึงมาก เมื่อเกร็งตึงอยู่นานๆ กล้ามเนื้อใบหน้าจะยืดหย่อนเหี่ยวย่น หน้าจะแก่เกินวัย ต่างจากการยิ้มใบหน้าใช้กล้ามเนื้อไม่กี่มัดและไม่เกร็งตึงอยู่

นานๆ หน้าที่ยิ้มอยู่เสมอจะมีลักษณะของหน้าคนหนุ่มสาวอยู่เป็นเวลานาน

คนที่ยิ้มได้แสดงถึงการเป็นผู้มีอารมณ์ขัน เมื่อยิ้มได้ก็หัวเราะได้ นึกไปถึงสมัยที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา มีครูท่านหนึ่งสอนภาษาไทยและทำให้ผู้เขียนสนใจและรักภาษาไทยมาก เมื่อถึงวันและชั่วโมงที่ท่านจะสอนตามตารางสอน จะเกิดความกระหายอยากเรียนมาก ที่มีความอยากเรียนก็เพราะครูท่านมีคุณลักษณะอย่างหนึ่งคือ "อารมณ์ขัน" ท่านมีเรื่องต่างๆ ที่สอดแทรกเข้ามาพูดในเวลาสอนให้เราได้หัวเราะ ไม่เคยง่วง ไม่เคยเบื่อหน่ายและจดจำวิชาที่ท่านสอนได้ดี

อย่างเช่น เมื่อครูท่านสอนอยู่นั้น มองเห็นนักเรียนมีท่าทีจะเบื่อๆ และบางคนทำตาปรือๆ ท่านก็จะเล่าถึงขำขันที่จะถามพวกเราด้วย

ครู "นักเรียน ฉันขอตั้งคำถามที่จะให้ตอบ เธอทุกคนฟังให้ดี มีคำอยู่ ๓ คำ ที่นักเรียนชอบพูดจนติดปาก ถามว่า ๓ คำนั้นมีว่าอย่างไร"

เงียบไปอยู่ครูหนึ่ง เพื่อให้นักเรียนคิดหาคำตอบ แล้วครูก็ถามขึ้นมาอีก

ครู "ว่ายังไง... ใครทราบบ้าง เอ้า... นายอารมณ์ตอบ" นายอารมณ์ "ไม่ทราบครับ"

ครู "ถูก เก่งมากนายอารมณ์ ๓ คำนั่นแหละ"

ผู้มีอารมณ์ขัน คงจะเห็นแง่เห็นมุมของเรื่องนี้ได้ดีและเห็นขันด้วย

เรื่องของ "อารมณ์ขัน" มักจะมีแทรกอยู่ในบทประพันธ์ของนักประพันธ์ที่มีชื่อเสียงเสมอ และการทำให้คนเกิดความขบขันนั้นก็ไม่ใช่ทำได้ง่ายนัก ในวรรณคดีที่เรานำมาใช้เรียนกันจะเห็นว่าผู้ทรงประพันธ์และผู้ประพันธ์ก็พยายามที่จะสอดแทรกถ้อยคำหรือบทของความหรรษาเอาไว้ด้วยเสมอ ท่าทางของเจ้าเงาะและหกเขยในเรื่องสังข์ทอง นายมั่นปืนยางในเรื่องพระร่วง ตาชูชกในมหาเวสสันดรชาดก หรือชีเปลือยในพระอภัยมณี ตัวละครที่มีทีท่าตลกเหล่านี้เป็นตัวเอกที่ทำให้เราจำได้ดีเสมอ

ทำไมเราจึงต้องรู้สึกขัน ทำไมเราจึงต้องหัวเราะ เพราะว่าความร่าเริงแจ่มใสเกิดได้จากการหัวเราะ ปราชญ์ผู้หนึ่งกล่าวเอาไว้ว่า "ความรื่นเริงมีความจำเป็นสำหรับร่างกายมนุษย์ ดุจแสงอาทิตย์ที่มีความจำเป็นสำหรับพืช" และยังมีคำกล่าวไว้ว่า "หัวเราะ คือ ยาบำรุงขนานพิเศษที่ช่วยทำลายความเหน็ดเหนื่อย และหัวเราะ คือ ยาแก้ความทุกข์ยาก" คำกล่าวนี้กล่าวมานานนับศตวรรษแล้ว

เคยกล่าวกันมานานแล้วว่า หัวเราะเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ปัจจุบันนี้หัวเราะก็

ยอมรับกันว่าเป็นวิทยาศาสตร์อย่างหนึ่งด้วยเหมือนกัน

การหัวเราะเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่ทำให้คนประพฤติตนเป็นคนที่มีอารมณ์ขันและเกิดความสุขของชีวิต ปัจจุบันหัวเราะเป็นวิทยาศาสตร์ที่สามารถช่วยพิสูจน์ให้เห็นได้ว่าเป็นความจริงดังกล่าวนั้น

แพทย์ผู้หนึ่งสนใจและได้ทำการทดลองในคน ๑๕๐ คน พบว่า คนที่ชอบหัวเราะ และมีความขบขันรื่นเริงดี จะทำให้มีกล้ามเนื้อทั่วๆ ไป หย่อนคลาย แต่คนที่มีเรื่องทุกข์ร้อนใจ วิตกกังวล โกรธ กลัว จะมีหน้านิ่วคิ้วขมวดบึ้งตึง กล้ามเนื้อใบหน้าและกล้ามเนื้อต่างๆ จะตึงเครียด ทำให้สูญเสียพลังงานของร่างกายไปมากและจะเกิดความอ่อนเพลียได้

ความรื่นเริงแจ่มใสจากการหัวเราะ ไม่เพียงแต่จะช่วยหรือบรรเทาความเคร่งเครียดทางกาย แต่จะช่วยรักษาความเครียดทางจิตใจด้วย ว่ากันว่าผู้ชายส่วนมากไม่ค่อยจะมัวพะวง หรือเอาจริงจังต่อชีวิตมากเกินไปนัก ต่างกับผู้หญิงที่ชอบคิดและเอาจริงจังกับชีวิตมากเกินไปจนเกิดเป็นความทุกข์ นั่นก็เพราะผู้หญิงหัวเราะน้อยกว่าผู้ชาย ไม่ใช่ว่าผู้หญิงไม่อยากหัวเราะหรือหัวเราะไม่เป็น แต่ขนบธรรมเนียมประเพณีมีมาแต่โบราณว่าผู้หญิงที่หัวเราะขบขันมากๆ นั้นขาดมารยาทอันดีงาม แต่ทำจริตดัดดิ้นน่าชิงชัง ผู้หญิงจึงมีนิสัยไม่ชอบหัวเราะ ผิดกับผู้ชายที่จะหัวเราะได้อย่างอิสระเสรีเต็มที่และสนุกสนานเฮฮากันได้

หัวเราะมีอิทธิพลในด้านสังคมและความเจริญทางวัฒนธรรมของแต่ละประเทศได้อย่างมาก นายแพทย์ผู้หนึ่งกล่าวไว้ว่า “ถ้าเมื่อใดคนเราจะมีอารมณ์ขันได้ทุกคน และเป็นคนช่างหัวเราะด้วยแล้ว โรงพยาบาล แพทย์ และพยาบาล ก็คงไม่มีโอกาสที่จะมีงานล้นมือเหมือนอย่างทุกวันนี้ และคงจะไม่มีสงครามเกิดที่ใดเลย” คำกล่าวนี้แปลว่าเป็นเรื่องที่ไม่อาจเป็นไปได้แต่ก็มีส่วนที่เป็นจริงอยู่เหมือนกัน

การหัวเราะ อาจถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์หรือเป็นภาษาที่แสดงถึงความสงบสุข ความเห็นอกเห็นใจและความปรารถนาดีต่อกัน

ด้านการแพทย์รู้ถึงผลจากการหัวเราะว่า “การหัวเราะเป็นการออกกำลังที่จะทำให้คนเรามีความเป็นหนุ่มเป็นสาว กระชุ่มกระชวยอยู่เสมอ ช่วยส่งเสริมให้มีความอยากอาหาร รับประทานอาหารได้มากพอ ช่วยให้การย่อยอาหารได้ดี ช่วยให้มีกระแส

เลือดไหลเวียนดี หายใจดี ช่วยให้ดวงตาแจ่มใสเป็นประกาย แก้มทั้ง ๒ ข้าง เปล่งปลั่งในสภาพแก้มหนุ่มสาว ชายหญิงที่หัวเราะรื่นเริงเสมอจะกินดี อยู่ดี หลับดี ทำงานดี และใช้ชีวิตอยู่อย่างเป็นสุขที่สุด"

ในเวลาที่เราหัวเราะ กล้ามเนื้อของร่างกายหลายส่วนได้ออกแรงทำหน้าที่ กล้ามเนื้อของใบหน้าจะต้องทำหน้าที่เพื่อแสดงลักษณะยิ้มแย้มเบิกบานรื่นเริง กล้ามเนื้อกระบังลม ทรวงอก และหน้าท้องมีการหดรัดบีบเกร็งตัว และขยายหย่อนตัวเป็นพักๆ กล้ามเนื้อทรวงอกบีบรัดตัวเป็นจังหวะ ซึ่งจะดันกระแทกให้ลมจากปอดขึ้นมาผ่านกล่องเสียงออกมาเป็นเสียงหัวเราะ เราเองก็เคยและรู้ดีว่าเมื่อหัวเราะมากๆ นานๆ จะรู้สึกเจ็บชายโครงและหน้าท้องอย่างที่พูดกันว่า "หัวเราะจนท้องคัดท้องแข็ง" นั่นก็เพราะการหดเกร็งตัวของกล้ามเนื้อดังกล่าว บางทีเมื่อเราหัวเราะมากๆ กล้ามเนื้อเปลือกตาและรอบๆ เบ้าตาจะบีบรัดตัวจนน้ำตาไหล อย่างที่เราพูดกันว่า "หัวเราะจนน้ำมูกน้ำตาไหล" หัวเราะจะเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งมากระตุ้นความรู้สึก จากการได้เห็น จากการได้ยินที่ทำให้เกิดความพอใจ ประหลาดใจ หรือขบขัน สมองและความคิดนึกอาจแปรสภาพสิ่งซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาให้เป็นเรื่องขบขันแล้วจะหัวเราะได้

การหัวเราะอย่างร่าเริงแจ่มใส จะดูได้จากเด็กๆ ที่กำลังเล่นกันอย่างสนุกสนาน หัวเราะนั้นไม่ต้องมีสิ่งที่น่าขบขันมากระตุ้น แต่เป็นการหัวเราะที่จะเกิดขึ้นมาจากสัญชาตญาณแท้ๆ ของเด็ก เด็กจึงมักหัวเราะได้ง่ายและหัวเราะมากด้วย หัวเราะอย่างไม่มีมารยาใดๆ เข้ามาอยู่ในหัวเราะนั้นเลย จนมีผู้กล่าวไว้ว่า "คนใดเกลียดเสียงหัวเราะเด็ก พึงระวังให้จงหนักที่จะคบกับคนเช่นนั้น"

คนเราเมื่ออายุมากขึ้นๆ หัวเราะจะค่อยๆ น้อยลง ยิ่งแก่มากขึ้นก็ดูเหมือนจะหัวเราะน้อยที่สุด ความจริงยิ่งอายุมากขึ้นควรจะหัวเราะให้มากๆ เพราะคนเราเมื่ออายุมากขึ้น จะห่างจากการเล่นกีฬาและการออกกำลัง กล้ามเนื้อของร่ายกายจะหย่อน อ่อนกำลัง ทำให้การเคลื่อนไหวร่างกายเชื่องช้า กระแสเลือดไหลเวียนก็ช้าลง ต่อมต่างๆ ทำงานน้อย และท้องผูกจะเกิดขึ้นได้ง่ายๆ ในผู้สูงอายุ

เรารู้กันดีว่าทุกอวัยวะของร่างกายต้องการออกซิเจนไปช่วยในการเผาผลาญอาหารให้เกิดเป็นพลังงาน และออกซิเจนนี้จะได้รับจากกระแสเลือดที่รับออกซิเจนมาจากปอด เมื่อเวลาที่เราหัวเราะมากๆ ปอดขยายตัวมากก็จะมีอากาศมาสู่ปอดมาก

ออกซิเจนก็จะผ่านเข้าสู่กระแสเลือดที่ผ่านปอดมามาก อวัยวะทั่วร่างกายก็ได้ออกซิเจนจากกระแสเลือดมาก เราจึงพูดได้ว่าหัวเราะจะช่วยให้ปอดทำหน้าที่ดีขึ้นในตัว

วงการแพทย์จึงพูดกันเสมอว่า การหัวเราะนั้นเป็นยาที่หาได้ง่าย เป็นยาที่ปราศจากพิษภัยอันตรายต่อร่างกาย เป็นยาที่ช่วยนวดร่างกายทุกส่วนได้อย่างดีที่สุดให้แก่ผู้สูงอายุ

เวลาที่หัวเราะ กระบังลมของเราจะมีการเคลื่อนขึ้นลงในระดับมากกว่าเวลาหายใจตามธรรมดาถึง ๓-๔ นิ้วฟุต จึงเป็นการช่วยนวดหัวใจได้อย่างดีเลิศ หัวเราะยังช่วยเขย่ากระเพาะอาหารและลำไส้ ทำให้อาหารที่กิน กระเพาะอาหารและลำไส้ คลุกเคล้ากันดี วงการแพทย์ทางจิตเวช ถือว่าหัวเราะเป็นการช่วยรักษาคนไข้โรคประสาทได้อย่างหนึ่ง จึงพยายามหาวิธีที่จะช่วยให้คนไข้หัวเราะหรืออย่างน้อยก็ยิ้มได้เสมอ

หัวเราะจะช่วยกระตุ้นให้ต่อมแอดรีนัล (หรือต่อมหมวกไต) ขับฮอร์โมนเรียกว่า แอดเรนาลิน ออกมาสู่กระแสเลือด ฮอร์โมนนี้จะทำให้หลอดเลือดหดรัดตัวดีขึ้น และกระตุ้นให้หัวใจทำงานดีขึ้น ความดันโลหิตจะสูงขึ้นด้วย คนที่หัวเราะก็จะมีความรู้สึกกระชุ่มกระชวยอยู่เสมอ จึงได้กล่าวกันว่า “หัวเราะเป็นยาอายุวัฒนะทำให้คนเราแก่ช้า”

ทุกวันนี้ เรามักจะนึกถึงยาบำรุงร่างกาย ยาช่วยให้ร่างกายแข็งแรง ยาช่วยเสริมความงาม ช่วยให้ผิวพรรณสวย ยาช่วยเจริญอาหารและยาที่จะให้ชีวิตเป็นสุข และไปนึกแต่จะกินจะใช้ ยาพวกนี้มีขายตามท้องตลาดและขายได้ดีมาก โดยยาเหล่านั้นจะอ้างถึงว่าเป็นวิตามิน ฮอร์โมน นมผึ้ง และผง มีพวกเมล็ดผลไม้ ใบไม้ ใบหญ้า และสมุนไพรสารพัด เราลืมหรือไม่รู้กันว่ามียาบำรุงที่ดียิ่งกว่ายาบำรุงทั้งหลาย และยาที่แอบอ้างว่ามีคุณเหลือหลายเหล่านั้น นั่นคือการหัวเราะที่เราผลิตขึ้นมาใช้ได้เอง ไม่รู้จักหมด ไม่มีราคาค่างวดในการใช้ และไม่ต้องเสียเงินซื้อหามาใช้ อีกทั้งเป็นยาบำรุงที่เสริมสร้างความสุขให้ได้ดีกว่ายาเหล่านั้นหลายเท่า

หัวเราะเป็นยาที่จะช่วย คลายความเครียดของกายและใจช่วยให้หายจากความอ่อนเพลีย ช่วยให้นอนหลับได้อย่างเป็นสุข ผู้ที่มีอารมณ์ขัน และหัวเราะได้นั้น หัวเราะจะช่วยป้องกันโรคจิต โรคประสาทได้อย่างดี

ความกลัว ความวิตกกังวล ตื่นเต้น โกรธ โลภ อิจฉาริษยา และอารมณ์ทุกข์ทั้งหลาย ทางการแพทย์ถือว่าเป็นศัตรูตัวร้ายของคนเรา ซึ่งอันที่จริงก็ตรงกับคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงสอนมากว่า ๒๕ ศตวรรษแล้ว อารมณ์ต่างๆ เหล่านี้เกิดขึ้นจากความนึกคิดของเราเองไปในทางอันไม่ชอบไม่ควร เมื่อมีเรื่องผ่านเข้ามาให้รู้ให้คิดทำไมเราจึงไม่ยิ้ม ไม่หัวเราะ ไม่ทำให้เรื่องต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในความนึกคิดของเรานั้น เป็นเรื่องชวนให้ขบขันเสีย ทำไมไม่ทำจิตใจให้ชื่นบานรื่นเริงเอาไว้ แล้วหัวเราะมันจะได้ทำลายความนึกคิดเลวนั้นเสีย หัวเราะก็ไม่ได้เสียทรัพย์สินในการซื้อหา เพราะเรามีอยู่และนำออกมาใช้ได้ทันทีที่ต้องการ แล้วยังจะเกิดผลอันมีค่าที่สุดของชีวิตด้วย

ผู้เขียนเอง เมื่อไม่สบายใจเนื่องจากมีปัญหาต่างๆ ในเรื่องเกี่ยวกับการงาน ครอบครัว การครองชีพหรือเรื่องอย่างใด เมื่อได้เอาปัญหานั้นมาคิดในแง่ขบขัน และเมื่อหัวเราะออกมาแล้ว ก็รู้สึกว่าคลายความอึดอัดใจและรู้สึกว่าปัญหานั้นดูจะง่ายได้มากคนเรานี้ ทุกข์ก็อยู่ที่ใจ สุขก็อยู่ที่ใจ แล้วแต่ความนึกคิดของคน ทุกสิ่งที่ผ่านมาถึงตัวเรา เราอาจคิดเป็น ๒ แง่ สิ่งนั้นทำให้รู้สึกเป็นสุข แต่ก็อาจคิดไปว่าเป็นทุกข์ เมื่อเห็นว่าเป็นทุกข์ เราก็นำมันมาคิดเป็นเรื่องขบขันเสีย แล้วหัวเราะ หัวเราะ ให้มันมีสุขได้ ผู้เขียนนึกถึงบุญคุณของคุณครูผู้ที่กล่าวถึงนั้นอย่างมาก เพราะท่านสอนให้รู้จักหัวเราะและขบขัน

แต่ละวัน เวลาทำงานหรือมีเวลาว่างเมื่อใดก็ยิ้มเล่นเสียบ้าง หรือคิดถึงเรื่องที่ตลกขบขัน แล้วก็ยิ้ม ยิ้มกับตัวเราเอง ถ้าหากจะมีเวลาใดว่างๆ อยู่คนเดียว และไม่ทำให้รบกวนใครก็ลองหัวเราะออกมาดังๆ เหมือนกับว่าสนุกขบขันจิตใจชื่นบาน ฝึกตนให้เป็นคนยิ้มง่าย หัวเราะง่าย แล้วจะเกิดความสุขใจ และยิ้มได้ หัวเราะได้จนเกิดเป็นนิสัยอันดี แต่แน่ละ ไม่ควรจะฝึกยิ้มหรือหัวเราะต่อหน้าผู้อื่นโดยไม่มีเหตุผล โดยที่ยิ้มหรือหัวเราะนั้น ผู้อื่นไม่รู้ว่ายิ้มหรือหัวเราะอยู่คนเดียวทำไม ยิ่งกว่านั้นต้องไม่ใช่เป็นการยิ้มเยาะเย้ย หรือหัวเราะชอบใจเมื่อเห็นผู้อื่นเขาได้รับทุกข์ เช่น เห็นหมาไล่กัดคน เห็นคนลื่นล้ม เมื่อได้ยินคนเผลอพูดผิดๆ ฯลฯ

จำได้สมัยเป็นนักเรียนแพทย์ปีสุดท้าย มีเรียนวิชาจิตเวช วันหนึ่งต้องดูงานกันที่โรงพยาบาลโรคจิต ปากคลองสาน มีคนไข้คนหนึ่งที่ท่านอาจารย์หมอฝน แสงสิงแก้ว

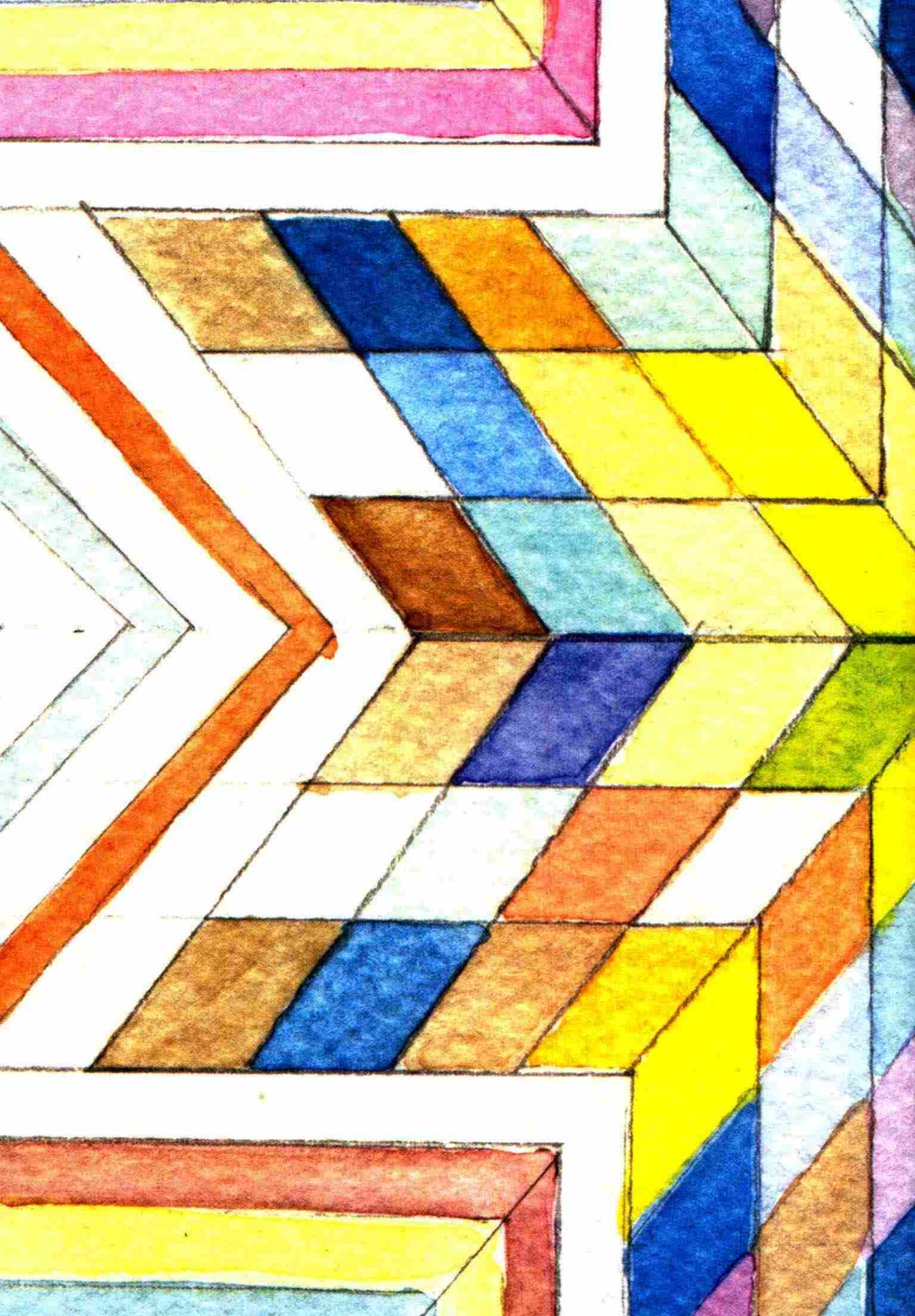
(ท่านเป็นอาจารย์ผู้ใหญ่เชี่ยวชาญทางโรคจิต ขณะนั้นเป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลโรคจิต โดยได้รับรางวัลแมคไซไซ เวลานี้ล่วงลับไปแล้ว) นำมาคุยกับคนชรา คนไข้เป็นโรคจิตประเภทหนึ่ง

อาจารย์ถามคนไข้ว่าชื่ออะไร เขาตอบแล้วหัวเราะ ถามว่ามาอยู่ที่นี่สบายไหม เขาตอบว่าสุขสบายแล้วหัวเราะเสียนาน ถามว่าบ้านที่เขาอยู่ต่างจังหวัด ถ้าขายไปแล้วดีไหม เขาหัวเราะแล้วบอกว่าดี ถามถ้าไฟไหม้บ้านหมดละ เขาก็ว่าดี ชอบมาก หัวเราะ ถามถ้ามีคนชกหน้าก็ชอบใจ มีคนโพกศีรษะก็ชอบใจ ถามอะไร หัวเราะชอบใจและเป็นสุขใจมาก ดังนั้นเวลาฝึกยิ้มหรือหัวเราะชอบใจเองละก็ อย่าให้ใครมาคิดว่าเป็นคนไข้อย่างที่ว่านี้ก็แล้วกัน

ปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับพวกเด็กวัยรุ่นในทุกวันนี้ การมีนิสัยก้าวร้าว ทะเลาะกันตีกัน ปัญหาด้านกามารมณ์ การติดยาเสพติด และการก่ออาชญากรรมที่น่าสลดใจ ทำลายกันฆ่ากัน ฆ่าได้แม้แต่ฆ่าพ่อแม่นั่นก็เพราะจิตใจของเด็กที่ทำให้มีอารมณ์โกรธ เกลียดชัง หวาดกลัว วิตกกังวล อิจฉาริษยา ตลอดจนความหลงผิด และเอาจริงจังต่อชีวิตมากจนเกินไป เด็กวัยรุ่นขาดอารมณ์ขัน ไม่ได้มองเห็นเรื่องอย่างใดที่มารบกวนจิตใจเป็นเรื่องน่าขันไปเสีย

ผู้เขียนเชื่อเหลือเกินว่าผู้ที่มีอารมณ์ขันหรือเรียกกันได้ว่ามี “อารมณ์ดี” จะไม่ทำสิ่งที่เป็นภัยต่อสังคม ดังที่นายแพทย์ผู้หนึ่งกล่าวไว้ และเราพูดกันไปแล้ว คำกล่าวนั้นมีว่า “ถ้าคนเรามีอารมณ์ขันกันทุกคนและช่างหัวเราะแล้ว โรงพยาบาล แพทย์และพยาบาล คงจะมีคนไข้โรคจิต โรคประสาทให้รักษาได้น้อยเต็มที และการทะเลาะเบาะแว้งหรือสงครามก็คงไม่เกิดแน่นอน” ก็คงเป็นเช่นนั้นจริง ในเมื่อมีเรื่องเกิดอย่างใด ผู้นั้นก็เห็นเป็นเรื่องธรรมดาเป็นเรื่องน่าขันไป

ก็เพราะ “หัวเราะ” เป็นสัญลักษณ์หรือภาษาที่แสดงถึงการมีความสงบสุข สันติ มีความเห็นอกเห็นใจกัน และมีความปรารถนาดีต่อกัน

ตอน ๓

หัวเราะ/หรรษา

(บทความในรายการวิทยุ)

“ หรรษา ไตรเพลา ปรมาสุขา ”

อด

จากปทานุกรม – ฉบับไหม้

อด	:	แปลว่า งดเว้น, ไม่ได้, ไม่สมหวัง
อดกิน	-	ไม่ได้กิน
อดนอน	-	ไม่ได้นอน
อดหยาก	-	ไม่อยาก, ไม่หิว
อดออม	-	เก็บ (เงิน) ไม่อยู่ ใช้ฟุ่มเฟือย
อดกลั้น	-	กลั้นไม่ได้ เช่น กลั้นอุจจาระ, ปัสสาวะไม่อยู่
อดทน	-	ไม่ทน, ทนไม่ได้
อดสู	-	ไม่อาย (ไม่รู้จักอาย)

ชาวบ้าน... “คุณครู ไปไหนครับ”
ครู... “ไปสอนหนังสือ”
ชาวบ้าน... “เอ๊ะ- ผมนึกว่าครูสอนนักเรียน
ที่แท้...สอนหนังสือ...”

ข่าวจากวิทยุและหนังสือพิมพ์....

“ตำรวจที่เสียชีวิต ๓ นาย จากการต่อสู้กับพวกโจร
ที่ยกพวกยึดสถานีตำรวจ ทางการได้จัดพิธีศพ ให้อย่างสมเกียรติ์”

แสดงว่า ยังมีคนที่ตายก่อนตำรวจ ๓ นาย ที่ชื่อว่า “สมเกียรติ์” และทางการจัดพิธีศพให้เหมือนกัน

เถลิงเกียรติ์ – แนะนำภรรยาตัวให้คุณนายส้มจีนรู้จัก

เถลิงเกียรติ์... นี่แหละครับ ภรรยาคู่ทุกข์ คู่ยากของผม

คุณนายส้มจีน... อ้อ ! อยู่กันมานานแล้ว มีแต่ความทุกข์ ความยาก ตลอดมาเหรอ ผัวเมียคู่อื่นเขาเป็นคู่ร่วมทุกข์มา และก็ยังมีร่วมสุขด้วยน่ะ...

ผู้หมู่จราจร เมื่อคุณดวดขับจักรยานยนต์สายไปสายมา ผ่านด่านตรวจโดยไม่หยุดให้ตำรวจตรวจ เมื่อสั่งให้หยุดรถและให้จอดที่ข้างถนน

ผู้หมู่... ไม่เห็นป้ายสั่งให้หยุดรถ เพื่อให้ตำรวจตรวจเสียก่อนหรือไง

ดวด... เห็นชิครับ ป้ายมีหนังสือตัวโต เห็นชัดเจน เขียนว่า "**หยุดตรวจ**" ผมนึกว่าเลิกตรวจแล้ว ผมก็ไม่หยุดรถให้ตรวจชิครับ

ถาม... ถ้าเรายังกินอาหารมาก มีวิธีอย่างไร ไม่ให้อ้วน

ตอบ... การกินอาหาร อยากกินมากเท่าใดก็ได้ตามใจตัวเอง แต่ต้องเคี้ยวให้นานๆ ให้แหลกละเอียด... แล้วคายทิ้งเสีย อย่ากลืน

คำแนะนำเรื่อง "การกินอาหารเพื่อสุขภาพ" ในวารสารฉบับหนึ่ง...มีว่า... "ผักโขม ***ป้องกัน*** ผิวสวย"

ท่านที่มีความปรารถนาต้องการผิวสวย เชื่อคำแนะนำไว้นะครับ

หญิงสาวผู้เลอโฉม ปรึกษาผู้ใหญ่ สูงอายุ ผู้ชำนาญรอบรู้ในชีวิตมามาก ถึงการที่จะเลือกชายมาเป็นคู่ชีวิต

ผู้สูงอายุ... ขอถามเสียก่อนว่า ตามอุดมคติของคุณ ชายที่คุณปรารถนาจะได้มาเป็นคู่ชีวิตของคุณ จะต้องเป็นคนอย่างไร

หญิงสาว... ดิฉันคิดว่า คนที่จะเลือกแต่งงานนั้น เขาจะต้องเป็นคนดี ต้องเป็นคนที่รู้ใจดิฉัน รู้จักเอาใจ พอใจ เห็นใจ เข้าใจ เชื่อใจ ตามใจดิฉัน..

ผู้สูงอายุ... อ้อ... เรื่องใจทั้งนั้น... แม้แต่ต้องการให้เห็นใจคุณ ผมว่าคุณเห็นจะต้องเลือก ผู้ชายที่เป็นแพทย์ และเป็นแพทย์ทางพยาธิวิทยา หรือทางนิติเวชวิทยา หมอชำนาญทางด้านนี้เขาต้องผ่าตัดตรวจศพ ต้องเห็นใจแน่ๆ

ผู้ต้องหาทั้ง ๘ ยื่นศาล "ขอให้ปล่อย" อ้างว่า การคุมขัง "มิชอบ"
(ข่าวหนังสือพิมพ์)

ไม่ต้องบอกหรอก ใครๆ เขาก็รู้ ทั้งนั้น พุทโธ่
คุมขังมิชอบ ก็ใครเขาชอบคุมขังครับ.

นายจ้าง... "ต่อไปขอให้ทุกคนมาโดยพร้อมเพรียง"

มีลูกจ้างคนหนึ่งรำพึง... "นี่เราจะต้องลงแช่น้ำทะเลนาน สักเท่าไหร่หนอ เพรียงถึงจะเกาะตัว แล้วมาพร้อมเพรียงได้"

คำปราศัยของรัฐบาล
"รัฐบาลให้กอบกู้การเงินของประเทศเข้าสู่ระดับดีขึ้น-"

คำถาม : กู้การเงินมาเป็นกอบอย่างนั้น เมื่อไหร่จะใช้หนี้หมดครับ

"อยากขอให้ทุกคน ประกันสังคม"

เอ๊ะ.. สังคมเขาทำความผิดอะไรครับ ถึงต้องประกัน
–แล้วต้องช่วยประกันทุกคนเชียวหรือครับ !

ข่าวจากหนังสือพิมพ์
"นักเลงใหญ่สิ้นชื่อ"

ชื่อน่ะ สิ้นแล้วก็ตั้งให้มันใหม่ได้ ชื่อมันสิ้น แต่ตัวมันไม่สิ้น
มันก็ยังเป็นนักเลงใหญ่อยู่อีกนะ

แพทย์... ยาที่ให้ไปนี้ ๓ อย่าง คุณต้องรับประทานอย่างละเม็ด รวมกันได้เลย วันละ ๓ เวลา หลังอาหาร
คนไข้... รับประทาน ๒ เวลา ได้ไหมครับ
แพทย์... ทำไมล่ะ
คนไข้... ผมไม่ชอบรับประทานยา
แพทย์... ไม่ได้ครับ... ไม่ได้บอกผ่าน (โธ่... ต่อยังกับไปซื้อของที่ตลาด)

คนไข้... ผมมาขอยาซ้ำอย่างเคย ...แต่ผมลืมเอากล่องยาเก่ามา

พยาบาล... เดี๋ยวนะคะ...ดิฉันจะบอกคุณหมอให้ทราบ คุณหมอคงจะทราบว่ายาอะไร...ว่าแต่คุณรับประทานยาที่นี่แน่นะคะ

คนไข้... ไม่ใช่ครับ ไม่เคยรับประทานยาที่นี่...ได้ยาแล้วผมก็เอาไปรับประทานที่บ้านทุกครั้งครับ

คนไข้ ... คุณหมอวันนี้มาขอยาอย่างเดียว ไม่ต้องตรวจก็ได้ค่ะ

แพทย์ ... เอ๊ะ.. ยาคุณมี ๓ อย่างนะ ทำไมจึงจะขออย่างเดียว

เสียงของสาวสังคม ๓ สาว เมื่อมาพบกันในงานสังคมมโหฬาร

เสียง ๑... แหม... ดูซิคะดอกไม้ในแจกันนี้ สวยมากนะคะ แล้วหอมเสียด้วยซีคะ ดิฉันว่า. ต้องเอาแจกันดอกไม้นี้ไปไว้ห่างๆ จากดิฉันเถอะค่ะ... ดอกไม้นี้มาอยู่ใกล้ๆ ดิฉัน...ดิฉันเฉาหมด ดอกไม้ข่มความสวยงามของดิฉัน .หมดเลย (หัวเราะเมื่อพูดจบ..คิดว่าพอถ่อมตัวแล้วจะได้ดูน่ารักน่าเอ็นดู)

เสียง ๒... จุ๊ย.. สำหรับดิฉัน ตรงกันข้ามค่ะ... เอาแจกันดอกไม้นี้ออกไปให้ห่างๆ ก็ดีแล้วค่ะ...ถ้าเอาไว้ใกล้ๆ ดิฉัน...เสียดายแย่เลยค่ะ ดอกไม้สวยอย่างนี้อยู่ใกล้ดิฉัน ดอกไม้จะเหี่ยวเฉา หมดสวยไปนะคะ

เสียง ๓... อ้อ.. คุณทั้ง ๒ คนต่างก็รู้ตัวหรือคะว่า กลิ่นตัวแรงจัดถึงกับจะทำให้ดอกไม้เหี่ยวเฉา ...

คำเตือนจากสมาคมโรคหัวใจอเมริกัน
"นั่งดูทีวีนานเกินไป เสี่ยงต่อการเป็นโรคหัวใจ"

จำไว้_ ต่อไปนี้ถ้าจะดูทีวีวันละนานๆ ละก็ อย่านั่งดู.
.ยืนดูนะ หรือไม่จะวิ่งดูก็ได้ อย่านั่งดูนาน....

ข้าราชการผู้ใหญ่ท่านหนึ่ง เล่าถึงชีวิตคู่ของท่านว่า...
"ตอนเด็ก มีความยุ่งยากลำบากมาก..."

ทำไมถึงต้องตอนเด็กครับ... จะกันเด็กไม่ให้มีลูก
หรือจะตอนเด็กให้เป็นขันที ขอโทษครับ ...ท่านตอนเป็นหรือครับ...

ข่าวจากหนังสือพิมพ์
"หญิงโหดทิ้งลูกอายุ ๕ วันได้ลงคอ"

นั่นซิ... โหดจริงๆ ทิ้งลูกลงคอเสียด้วย. จะติดคอหรือเปล่าน่ะ
ถ้ากลืนลงไปได้ แกคงอุทาน ออกมาว่า "หวานคอแร้ง" ซินะ

คนไข้... คุณหมอคะ... วันนี้ดิฉันมาขอยาเก่าค่ะ
แพทย์... ที่นี่เราใช้แต่ยาใหม่ๆ ทั้งนั้น ยาเก่าเราเก็บไปทิ้งหมด
ยาเก่าอาจเสื่อมไปได้ ใช้ไม่ได้ผลหรอกครับ

คำรำพันของคนที่เป็นช่างสร้างบ้านเรือน.
“โธ่เอ๋ย..ชีวิตเรา สุภาษิตเขาว่าไว้ ...รักดีหามจั่ว รักชั่วหามเสา
เราไม่เคยทำดีก็จริงแต่ก็ไม่เคยทำชั่ว...
ทำไมถึงจะต้องมาทั้งหามจั่วหามเสา...โธ่ โธ่”

ยอดนิยายในทศวรรษนี้...
“ราตรีนี้ไร้ดวงจันทร์”

พุทโธ่ มันจะมีได้อย่างไง ก็มันเป็นคืนข้างแรม

เสียงผู้อ่านข่าววิทยุ...
“เรือขนส่งผู้โดยสารอับปาง นอกเกาะ สุมาตรา”

ก็เรือมันแล่นอยู่ในเกาะเสียเมื่อไหร่เล่า มันจะได้อับปางในเกาะ..

มองเป็นตาเดียว
“เมื่อสาวสวยสุดโสภา เดินเข้ามาในห้องประชุม ทุกคนในห้องประชุมตะลึงมองเป็นตาเดียว....”

ที่ว่าคนในห้องตะลึงมองเป็นตาเดียว ก็หมายความว่า แทบทุกคนนี่ตะลึงมองไม่เป็นซิน่ะ.. ที่ตะลึงมองเป็นนั้นมีอยู่คนเดียว แล้วยังตาบอดข้างหนึ่งด้วย..เลยมองเป็นแค่เพียงตาข้างเดียว

"ผลไม้อย่างเดียวที่นักเรียนไม่ควรกิน"
"ผลไม้อะไร"
"ทุเรียน"
"ทำไมกินไม่ได้"
"เพราะเด็กกินแล้วจะเล่าเรียนไม่ดี
ชื่อมันก็บอกอยู่แล้วว่า
ทุเรียน คือ เรียนไม่ดี- เรียนเลว"

"คนมีวาจา สามหาว"
ก็คือ คนที่พูดทีต้องหาว
สามที (ทุกครั้งที่พูด)

"คนซุกซน"
ก็คือ คนที่ทำเป็นว่า
ตัวเป็นคนสุภาพเรียบร้อย
เงียบขรึมไม่ดื้อ ไม่ซน
เพราะเอาซนไปซุกไว้ไม่ให้
ใครรู้เห็น

"รออีกแป๊ปเดียวนะคะ"
"ครับ...ได้ครับ...ว่าแต่แป๊ปยาว
หรือแป๊ปสั้น"

โฆษณาที่หน้าอู่รถยนต์แห่งหนึ่ง...
"ขัด ล้าง เคลือบสี รับทำความสะอาดภายใน"

เห็นไหม.. อู่รถยนต์ก็มีแผนกสูตินารี รถยนต์ด้วย

การค้านั้นแปลกอยู่อย่าง...
เมื่อพ่อแม่ทำการค้า เรียกว่า พ่อค้า แม่ค้า
และเมื่อค้าแล้วก็จะเป็นฝ่ายได้เงิน...เป็นฝ่ายขาย
แต่พอลูกค้าบ้าง ก็ค้าเหมือนกัน
แต่ต้องเป็น ฝ่ายซื้อ-ต้องเสียเงิน *แปลกไหมล่ะ*

ฉลาดแกมโกง

ทองแดง... "มันเป็นคนฉลาด แต่ฉลาดแกมโกงมันโกง มันถึงได้ร่ำรวย..."

ทองขาว... "ไม่ใช่... มันเป็นคนโกง แต่มันโกงอย่างฉลาดต่างหาก มันถึงได้ร่ำรวย"

สินบน – สินน้ำใจ

มีข้อความแนะและเตือนข้าราชการ เรื่องการรับของที่มีผู้ให้มา อาจเป็น "สินน้ำใจ" หรือ "สินบน" ก็ตาม ขอให้สำนึกไว้ว่า ผู้ให้หวังผลต้องการให้ช่วยทำอย่างใดอย่างหนึ่งหรือประสงค์อย่างไรก็ตาม.. "ความคิดเดียวที่ควรอยู่ในใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้รับบริการทุกคนคือ" ***"ไม่ให้ –ไม่รับ"*** *ก็หมายความว่า – ถ้าให้จึงรับ*

"พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง"

สุภาษิตสอนให้เรารู้ว่า เมื่อมีเรื่องอย่างใดเกิดขึ้นแล้ว อย่าได้พูดมากไปเลย พูดแล้วก็เสียสองไพไปเปล่าๆ แต่แปลกแฮะ –กลับบอกว่า นิ่งเสียตำลึงทอง เมื่อนิ่งไม่พูดกลับ ต้องเสียเป็นตำลึง แล้วถ้าจะนิ่งไม่พูด จะดีรึ พูดเสียสองไพ แต่นิ่งไม่พูด ต้องเสียเป็นตำลึงเชียวนะ

คนขับรถแท็กรถซี่ ... "บ๊ะ, ดูมัน ไอ้รถคันหน้ามันขับกินเลน มาเรื่อยเชียว"

ลุงผู้โดยสาร... "อ้อ.. ลุงเพิ่งจะรู้ คนขับรถทางกรุงเทพนี้ เขาขับรถไป กินโคลน กินเลนไปด้วยเหรอะ..."

คนไม่ดื่มสุรา กับคนนิยมสุรา

คนไม่ดื่มเหล้าหรืองดเว้นดื่มเหล้าเรียกว่า ...สุราวิรัติ (สุรวิรัติ)
คนนิยมดื่มเหล้าเรียกว่า...สุราศรัทธา หรือสุรศรัทธา

ก้นบุหรี่ทำให้ไฟไหม้

ข่าวมีว่า... "รถน้ำมันคว่ำ...เบนซินจากถังไหลออกมาเต็มท้องถนน บังเอิญแถวนั้นมีคนทิ้งก้นบุหรี่ไว้บนท้องถนน ไฟจึงลุกพรึ่บขึ้นมา... แล้วลามไปทั่ว...ไฟไหม้ห้องแถวแถบนั้น...ความเสียหายเกิดจากก้นบุหรี่"

ไม่ใช่- ก้นบุหรี่มันไม่มีไฟ ตอนที่มีไฟน่ะ ..อยู่ที่ปลายบุหรี่น่ะ

ตอบได้..รับรางวัลไปเลย

ห้างสรรพสินค้าใหญ่แห่งหนึ่ง ...**มีประกาศทางวิทยุกระจายเสียงเมื่อเวลาสี่ทุ่ม**... โฆษณาการจัดให้มีรางวัลว่า... "เนื่องจากห้างของเราดำเนินกิจการค้ามาครบ ๓๐ ปีเต็ม เพื่อเป็นการคืนกำไรให้แก่ลูกค้าของเราที่ได้มาอุดหนุนห้างของเราตลอดมา เราจึงขอมอบรางวัลที่จะให้แก่ลูกค้าโดยตรง เพียงคำถามง่ายๆของเรา ผู้ตอบถูกจะได้รับรางวัล ใครตอบมาก่อนจะเป็นผู้ได้รับรางวัล รถยนต์ที่มีค่าสูง ๑ คัน"

คำถามมีดังนี้ ...โดยที่ห้างของเราเปิดทำการมาครบ ๓๐ ปีวันนี้ มีคำถาม... ถามว่า – ห้างของเรามีลูกค้ามาอุดหนุนมานานกี่ปีแล้ว หมดเขตส่งคำตอบเวลา ๒๑ นาฬิกา คืนนี้คืนเดียว

** ใครตอบได้ – โปรดไปรับการตรวจทางจิตเวชด้วยครับ*

งดการโฆษณาเหล้า

ฝูงชนและบรรดาพระภิกษุสงฆ์ มีความเห็นพ้องต้องกันว่า
ต้องจี้รัฐบาลให้มีกฎหมาย **"งดการโฆษณาเหล้า ๒๔ ชั่วโมง"** ที่นี้บริษัทค้า
สุราทั้งหลายก็นิ่งเฉยเสีย รอเขาสั่งงดการโฆษณาเหล้า ๒๔ ชั่วโมงก่อน...
หยุดโฆษณา ๒๔ ชั่วโมง – ก็เพียงวันเดียวไม่ต้องโฆษณา
หยุด ๒๔ ชั่วโมง – วันเดียว แพล็บเดียวก็หมด ๑ วันแล้ว
ต่อไปโฆษณานานเท่าใดก็ได้นี่นะ

"หยุดหรรษาชั่วคราว"

ทุกท่านที่เคารพและรักยิ่ง...
วันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๔ นี้ เป็นวันเกิดของผม
(แต่วันเกิด จริงๆ วันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๔๖๔ คือ ๙๐ ปีแล้ว)
ที่พูดว่า พ.ศ ๒๕๕๔ นี้ เป็นวันเกิดก็พูดตามพวกเราชาวบ้านพูดกัน
ดีตรงที่ว่า ...ผมเพิ่งเกิดและมีอายุไม่กี่ชั่วโมง หรือไม่กี่วัน

เรื่องชวนขันหรรษาอย่างนี้ มีคุยให้ฟังได้มาก แต่ไม่มีที่พอจะพิมพ์
แล้วลืมจดเอาไว้คุยอีกมากนัก จำไม่ได้หมด จึงต้องของด ชั่วคราว ...
เอาไว้คุยกันใหม่วันหน้า แต่ละวัน...ยิ้มไว้...หัวเราะไว้เถอะครับ – สุขใจดี

"เมื่อเราหัวเราะ ทุกคนในโลกหัวเราะด้วย
เมื่อร้องไห้เมื่อใด ท่านร้องไห้เพียงผู้เดียว"

หมอนข้างใบใหม่

"ผมขอตรวจเอกซเรย์กระดูกสันหลังก่อนนะครับ"

หมอวิสุทธิ์บอกเชิดศักดิ์ หลังจากตรวจร่างกายอยู่นานเกือบครึ่งชั่วโมง

เชิดศักดิ์มาหาหมอวิสุทธิ์ซึ่งตรวจรักษาเขาเวลาที่เจ็บไข้ได้ป่วยจนสนิทสนมกันดี พอที่จะเรียกว่าแพทย์ประจำตัวก็ได้ เขามาหาเนื่องจากปวดเจ็บขาข้างขวามา ๑ อาทิตย์เต็มแล้ว

หมอวิสุทธิ์ได้บันทึกประวัติของเขาเอาไว้ว่า

"ชายไทย อายุ ๓๕ ปี หม้าย อาการสำคัญ ปวดขาข้างขวามา ๑ อาทิตย์ ผู้ป่วยลื่นล้มก้นกระแทกพื้น หลังจากล้มแล้ว ๑ วัน จึงเริ่มเจ็บขาขวา เจ็บตั้งแต่สะโพกร้าวลงไปแนวด้านหลังต้นขาและลงไปถึงน่อง อาการปวดเจ็บขาจะมีมากขึ้นเวลาเดินหรือเวลาที่เหยียดขาตรงๆ เวลาที่นอนเมื่อพลิกตัวนอนตะแคงหรือเพียงขยับตัวก็จะปวดตะโพกมาก ลุกขึ้นยืนและเดินได้ลำบากเพราะเจ็บขามาก แต่เดินไปสักครู่ก็จะหายปวดไปบ้าง ถ้าเดินไกลๆ ก็ปวด หรือเมื่อนั่งพักสักครู่พอลุกขึ้นก็จะปวด"

เมื่อหมอวิสุทธิ์ตรวจร่างกายเชิดศักดิ์แล้วลงความเห็นว่าหัวใจ ปอด และอวัยวะอื่นๆ ปกติ กระดูกสันหลังบริเวณกระเบนเหน็บลงไปกดเจ็บ และกดเจ็บที่ก้นน้อยลงไปตามแนวหลังของเขา จากผลการตรวจทางขาขวาพบว่ามีอาการแสดงของเส้นประสาทไซติค คือ ประสาทใหญ่ที่มาควบคุมขามีอักเสบ ซึ่งคงเป็นผลจากการลื่นล้มก้นกระแทก

หมอวิสุทธิ์ สอนให้เชิดศักดิ์ได้รู้ถึงว่า การมีเส้นประสาทขาอักเสบนี้อาจตรวจตัวเองได้ง่ายๆ โดยให้นอนหงาย เหยียดเท้าตรงออกไป ตรวจขาข้างที่เจ็บ เช่น อย่างเชิดศักดิ์นี้เจ็บตลอดขาขวา ให้เหยียดขาซ้ายตรงไป ส่วนขาขวานั้นให้งอพับเข่า และตะโพก งอเข่า และขาที่พับนั้นให้เข้าไปใกล้หน้าท้อง แล้วเหยียดขายกให้ตรงชี้ขึ้นไป ถ้ามีประสาทไซติคอักเสบ จะยกขาเหยียดตรงไม่ได้เพราะจะเจ็บตามแนวหลังตลอดขาอย่างมาก ถ้าหากลองตรวจขาซ้ายอย่าง ตรวจขาขวาแล้วจะไม่เจ็บมากอาจมีเพียงรู้สึกตึงๆ ขาเล็กน้อยซึ่งเป็นธรรมดา

เมื่อหมอวิสุทธิ์ ตรวจพบว่าเขามีประสาทไซติด ของขาขวาอักเสบ ซึ่งภาษาทางการแพทย์เรียกโรคที่มีประสาทไซติดอักเสบนี้ว่า "ไซติก้า" ก็คิดว่าประสาทนี้ออกมาจากไขสันหลัง บริเวณใต้กระเบนเหน็บลงไป อาจมีความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งที่กระดูกสันหลังก็ได้ จึงส่งเชิดศักดิ์ไปตรวจทางแผนกรังสีวิทยา

เชิดศักดิ์ได้รับการถ่ายเอกซเรย์ ตรวจบริเวณข้อกระดูกตะโพกและกระดูกสันหลังส่วนล่างๆ หมอวิสุทธิ์ได้รับฟิล์มเอกซเรย์และใบแจ้งจากรังสีแพทย์ถึงการตรวจดูฟิล์มเอกซเรย์แล้วพบมีความผิดปกติที่กระดูกสันหลังตอนล่างๆ

หมอวิสุทธิ์ บอกเชิดศักดิ์ว่า

"จากเอกซเรย์พบว่ามีข้อของกระดูกสันหลังตอนหนึ่งใต้บริเวณกระเบนเหน็บลงไปมีหมอนกระดูกเคลื่อนที่ออกมาหน่อย หน่อยเดียว แต่เข้าใจว่าหมอนกระดูกที่เคลื่อนออกมานี้จะกดประสาทที่มาชนข้างขวา จึงได้ปวดขา"

ความวิตกกังวลใจ เกิดขึ้นมาทันที เชิดศักดิ์นึกไปถึงว่าต่อไปตนคงจะเกิดทุพพลภาพ

"ต้องผ่าตัดไหมครับ"

"ยังครับ ยังไม่ต้อง" หมอวิสุทธิ์หัวเราะ "ตอนนี้เพียงพักผ่อนและรับประทานยาเสียก่อน ผมอยากแนะให้ปฏิบัติ คือ เวลานอนให้ใช้หมอนหรือผ้าห่มหนาๆ ม้วนแล้วสอดไว้ใต้เข่าขวาให้เข่างอเล็กน้อยจะช่วยให้ไม่เจ็บปวดขาเวลานอนหงาย เวลานอนตะแคงทับข้างซ้ายก็จะต้องมีหมอนข้างนอนก่าย ขาขวาจะได้งอเล็กน้อย เวลายืน ถ้าหากจะมีพื้นพอยกขาขวาขึ้นวางเท้าบนพื้นพอให้เข่างอได้ก็จะเป็นวิธีที่ดี พูดง่ายๆ ว่า ไม่ว่าอยู่ในท่าใด ถ้าให้เข่าขวางอสักหน่อยก็จะไม่ปวดเจ็บขาขวามากนัก เพราะเวลางอเข่า ประสาทขาจะหย่อน ถ้าขาเหยียดตรง ประสาทขาจะตึง จึงปวดขาได้มาก คุณคงมีหมอนข้างที่จะนอนก่ายเวลานอนตะแคงนะ...."

เชิดศักดิ์ได้ยามารับประทานและปฏิบัติตัวตามที่แพทย์สั่ง และยังไปรับการรักษาทางกายภาพบำบัดด้วย ไม่นานนักอาการปวดเจ็บก็ทุเลา แต่ในเดือนแรกนี้ตลอดทั้งเดือนอาการปวดเจ็บขาขวาคงมีอยู่ ยังปวดเจ็บ เป็นๆ หายๆ และยังคงมาหาหมออยู่บ่อยๆ

อีกเดือนหนึ่งต่อมา ตลอดทั้งเดือน หมอวิสุทธิ์ไม่ได้พบกับเชิดศักดิ์อีก เขาคง

ทุเลาปวดมากแล้ว หรือว่าเขาอาจไปอยู่ทำธุระต่างจังหวัดหรืออาจมีเหตุผลอื่นๆ ที่เขายังมาหาไม่ได้

แต่อีกเดือนหนึ่งผ่านไป ๒ เดือนแล้วที่เขาไม่มาหา เขาคงหายปวดขา โรคไขติก้าเขาคงหายไป เพราะได้พักผ่อนและได้รักษาถูกต้องดีแล้ว

อยู่ๆ วันหนึ่งเขาก็มาหาหมอวิสุทธิ์ ยิ้มแย้มแจ่มใส เขาบอกว่าเขาหายปวดเจ็บขาขวาที่ทรมานเหลือทนนั้น แล้วอย่างเด็ดขาด

“ดี ดีมาก” หมอวิสุทธิ์คิดจะถามถึงการปฏิบัติตัวของเขาว่าทำอย่างไรบ้าง แต่เชิดศักดิ์ก็พูดต่ออีก

“ตอนหลังผมไม่ใช้หมอนข้างเลย หลังจากผมมีภรรยาใหม่ ปวดขาหายเลยครับ” หมอวิสุทธิ์ยิ้ม เมื่อคิดไปถึงว่า เชิดศักดิ์ไม่ต้องนอนก่ายหมอนข้าง เพราะ**เขามีหมอนข้างใบใหม่**

ไม่มีใครใหญ่เกินข้า

(นักกีฬาชอบแสดง)

ผมชอบกีฬา แต่ก่อนเคยชอบเล่นกีฬา เดี๋ยวนี้ชอบชมกีฬาเท่านั้น เล่นไม่ไหวแล้ว ชมกีฬาก็ชมในโทรทัศน์ไม่ได้ไปชมถึงสนามที่เขาเล่นหรอก

แต่ก่อนมีสถานีโทรทัศน์ไม่กี่สถานีแต่ก็พอได้ชมถ่ายทอดการแข่งขันชกมวยไทย มวยสากล และกีฬาต่างประเทศ นานๆ จะได้ชมเสียครั้ง เวลานี้มีรายการโทรทัศน์ให้ชมได้หลายช่อง ที่มีการถ่ายทอดออกอากาศตลอด ๒๔ ชั่วโมงก็มี ช่องที่ถ่ายทอดกีฬาโดยเฉพาะก็มีหลายช่อง ชมกันเสียอิ่ม เลือกดูกีฬาที่ชื่นชอบได้ตามใจ

ดูๆ ไปก็เกิดข้อกังขาบางอย่างในกีฬาบางประเภทซึ่งแต่ก่อนก็ไม่ค่อยจะมีให้เห็น หรือมีก็ไม่แปลกตาเพราะไม่มีทีท่าแปลกอย่างทุกวันนี้ การแสดงท่าทางแปลกไปทุกทีก็คือ ท่าแสดงออกของผู้ได้รับชัยชนะจากการแข่งขัน และการแสดงนี้ดูจะ

ลามปามเอาอย่างกันไปถึงกีฬาประเภทต่างๆ ที่ผู้มีชัยชนะมีทีท่าเพียงยิ้มแย้ม ปรบมือ หรือเพียงกำมือยกแต่นิ้วโป้งขึ้นไปทางเพื่อนๆ ที่มาเชียร์หรือคนชม เป็นเชิงว่าได้ผลสำเร็จแล้ว

การแสดงท่าทางต่างๆ ของผู้ที่มีชัย จะเห็นได้มากเวลานี้ เช่น การแสดงท่าทีของผู้เล่นฟุตบอลเข้าโกลหรือเข้าประตู และผู้มีชัยจากการชกมวย โดยมากจะเป็นการแสดงของนักกีฬาฝรั่ง คนไทยแต่ก่อนก็สุภาพเรียบร้อยดี เดี๋ยวนี้ชักจะเอาอย่างเขาบ้างเหมือนกัน

ฟุตบอล เมื่อเตะหรือโหม่งบอลเข้าประตูฝ่ายตรงข้ามที่เรียกว่าทำประตูได้ ผู้นั้นจะแสดงท่าดีอกดีใจ และเป็นท่าแปลกๆ ซึ่งไม่เพียงดีใจหรือพอใจ แต่ยังเป็นท่าทางเป็นเชิงว่า “ข้าเก่ง เก่งเหนือใครๆ ไม่มีใครเก่งกว่า” เป็นท่าทีพูดกันตามภาษาชาวบ้านก็ต้องพูดว่า เว่อร์ไปหน่อย ท่าทีจะแปลกๆ ได้ต่างๆ กันไป เช่น ตีลังกา ๒-๓ ทอด

ชูกำปั้นขึ้นแล้ววิ่ง หรือยกมือขึ้นชี้นิ้วไปสู่ท้องฟ้า พร้อมกับแกว่ง แล้วออกวิ่ง

กระโดดข้ามรั้วข้างสนามไปยืนเท้าบั้นเอว ส่ายตัวโยกไปมา หรือยกมือขึ้นโบกให้พวกคนดูที่มาเชียร์ทีมตน หรือชูมือทั้ง ๒ ข้างแล้วปรบมือให้ทีม

ยืนเท้าบั้นเอว แหงนหน้ามองท้องฟ้า พวกนักฟุตบอลในทีมจะวิ่งมารุมล้อมกอดจูบ

ออกวิ่งไปทางขอบสนามแล้วพุ่งตัวให้นอนคว่ำลื่นไปตามสนาม พร้อมกับมีคนอื่นทำตาม หรือมากอด ปล้ำกันไปมา ออกวิ่งชิกแชกหน้าเชิด ไม่รู้วิ่งทำไม เพื่อนๆ วิ่งตาม จับเนื้อตัวจะสะบัดหรือปัดมือ ใครจะวิ่งตามมากอดหรือถูกตัวไม่ได้ต้องปัดหรือผลักออก เพื่อจะแสดงความดีใจด้วยไม่ได้ เพื่อนๆ จะยันสักพักคงจะดี ถอดเสื้อออกวิ่งตัวเปล่า โบกเสื้อที่ถอดออกวิ่งไปรอบๆ สนามอย่างเป็นบ้าเป็นหลัง หรือมีการเต้นรำเหมือนพวกคนป่า เต้นรำเมื่อจะทำพิธีกินเนื้อคนที่จับมาได้ ยังมีท่าแปลกๆ หลายท่าไม่รู้ว่าจะแสดงบ้าๆ ไปทำไม

นักมวย นี่ก็อีกเหมือนกัน เวลาที่ชกคู่ต่อสู้ลงไปนอนนิ่งบนพื้นเวที หรือชกคู่ต่อสู้เสียยับไม่มีทีท่าจะรอดไปได้แล้ว มีกรรมการเข้ามาขวางและจับคู่ต่อสู้ให้แพ้ เมื่อรู้แน่ว่าตัวชนะหรือกรรมการจับมือชูขึ้นให้รู้ว่าตัวชนะเท่านั้นแหละก็เริ่มแสดงทีท่าบ้าๆ น่าหมั่นไส้ขึ้นมาทีเดียว

ส่วนมากมักจะเป็นการชกมวยสากลของฝรั่ง ส่วนมวยไทยก็มีบ้างแต่ไม่มาก และไม่ชวนให้หมั่นไส้นัก แต่มวยฝรั่งละก็ไม่ได้ต้องแสดงท่าทางต่างๆ แต่ก่อนๆ ก็ไม่เห็นเขาจะแสดงอย่างเวลานี้

พอเห็นว่าตัวชนะเท่านั้นแหละ วิ่งปร๊าดถึงมุมเวที กระโดดขึ้นเหยียบเชือกกับเวทีที่อยู่ ๒ ข้างของเสาบนเวที ยกแขนชูกำปั้นขึ้นสั้นๆ ทั้ง ๒ ข้าง บางทีก็โบกมือ หรือส่งจูบให้คนรอบๆ เวที แล้วตะโกนพูดพล่ามอะไรก็ไม่รู้ล่ะ บางทีก็วิ่งไป และแสดงท่าทางอย่างนี้ทุมมุมเวทีเลย

บางคนพอชนะจะยืนเท้าสะเอว พยักพเยิดหน้า แยกเขี้ยวยิงฟัน ไปทางผู้แพ้ และคำรามพูดคล้ายๆ กับดูหมิ่นผู้แพ้ ฮีโร่โว้ย ไม่เท่าไหร่หรอก มาทำตีเสมอ เป็นไงชิมหมัดข้าแล้วหวานไหมล่ะ...

บางคนพอชนะ ตีลังกากลับหน้ากลับหลัง บางคนลงไปนอนดิ้นกับพื้นดีใจดิ้นพล่านๆ บางคนยื่นหน้าเข้าไปที่กล้องถ่ายโทรทัศน์ พูดบ่นอะไรไม่รู้แต่มีทีท่าอวดตัวเป็นเชิงท้าใครๆ ก็ได้ ไม่รังเกียจ บางคนก็ทำท่าเต้นรำไปมา แล้ววิ่งไปกอดคนแพ้ พูดขอโทษขอโพยที่ชกเพียงเบาๆ ยั้งมือไว้นิดหน่อย แล้วก็จับมือคนแพ้ชูขึ้นคล้ายๆ กับจะแสดงว่า คุณคือผู้ชนะตัวจริง ไม่ใช่ผมหรอก บางคนทำท่าชกลมเล่น ทำไม่รู้ไม่ชี้วางมาดเป็นบ้าไปเลย

นักเทนนิส แต่ก่อนแต่ไรจะชนะหรือแพ้ก็ดูเฉยๆ สุภาพเรียบร้อย เพียงแต่มาจับมือกับผู้แพ้ แล้วก็หมดเรื่องกันไป แต่เดี๋ยวนี้ชักจะทำบ้าๆ เหมือนกัน

คนแพ้ จะทำทีท่าตัวสั่น บ่น กระฟัดกระเฟียด ขว้างไม้แร็กเก็ตไปทางไหนหรือจับฟาดพื้น ไม่รู้ไปโกรธไม้แร็กเก็ตทำไม

คนชนะนั่นซีแสดงท่าแปลกๆ ชนะเพราะความดีใจและคิดว่าข้านี่เก่งจริงๆ แฮะ ดูท่าทีจะเอาอย่างนักมวยหรือนักฟุตบอล เหมือนกัน กำหมัดชูขึ้นท้องฟ้า ทำตัวและแขนสั่นๆ คล้ายกับท้าทายใครๆ ก็ได้มาสู้กับข้า-ทั่วโลกข้าไม่พรั่น ตีลังกาเอาอย่างนักฟุตบอลที่แตะลูกเข้าโกล์ ลงนอนกับพื้นดิ้นชั่วครู่ แล้วนิ่ง แต่มือกำชูขึ้นโยนแร้กเก้ท ไปให้คนที่นั่งชม ใครเก็บได้เอาไปเลยให้เป็นที่ระลึก

พวกนักกีฬา พอชนะแล้ววุ่นวายกระโดดโลดเต้นไม่อาจเก็บสัญชาตญาณเดิมซึ่งยังไม่ได้กล่อมเกลาให้ดีด้วยวัฒนธรรมอันดีงาม ยังแสดงถึงความมีชัย ความเป็น

ใหญ่ของสัตว์ เป็นการอวดตัวว่าไม่มีใครจะมาสู้ได้ ตัวจะได้เป็นผู้ปกครองฝูง จะได้ครอบครองสมบัติ ครอบครองอาณาเขตที่เป็นพื้นที่หากิน ได้ครอบครองตัวเมียแต่ผู้เดียว โดยที่จะไม่มีคู่ต่อสู้ที่มาขัดขวางอีก

(เอาไว้แค่นี้เถอะ นะครับ...)

(บทความ – เรื่อง "จอง" เมื่อนึกถึงความหลัง)

วันหนึ่ง ลงลิฟต์มาตั้งแต่ชั้น ๙ จะลงไปชั้นล่างสุดของตึก มีคนใช้ลิฟต์ลงมาชั้นพื้นตึกคือ ชั้น ๑ พร้อมกันหลายคน ในลิฟต์จึงมีคนแน่นเบียดกันอยู่เต็มห้องลิฟต์

พอลิฟต์หยุดที่ชั้น ๑ และประตูลิฟต์ค่อยๆ เลื่อนเปิด เห็นคนรอคอยลิฟต์อยู่เป็นกลุ่มมีหลายคนด้วยกัน พอประตูลิฟต์เปิดเต็มที่ ทันใดนั้นก็มีคนที่รอลิฟต์ ๔-๕ คน กรูเข้ามาพยายามเบียดคนในลิฟต์ที่อยู่แน่นลิฟต์และกำลังออกจากลิฟต์ คนนอกก็เบียดเข้าลิฟต์ คนในลิฟต์ก็เบียดจะออกจากลิฟต์ ทำให้มีการขวางทางกันระหว่างคนจะเข้าลิฟต์และคนจะออก พวกอยู่ข้างนอกรอลิฟต์กำลังจะตามพวกที่เบียดเข้ามาก่อนนั้น หยุดชะงัก เพราะรู้ตัวว่าถ้าตามเบียดเข้ามาก็คงเข้าไม่ได้

กว่าที่คนในลิฟต์จะออกมาได้หมด และคนข้างนอกจะเข้าลิฟต์ได้หมด แล้วลิฟต์จึงเลื่อนขึ้นไปได้ ต้องเสียเวลานานเหมือนกัน

เห็นเช่นนี้แล้วโกรธขึ้นมาทันที เกือบระงับสรรเสริญด้วยวาจาหยาบขนาดเอาหยาบสามโลกมารวมกัน แต่แล้วก็สะกดอกสะกดใจไม่เผยเป็นเสียงออกมา จิตใจเปลี่ยนไปเป็นสงสาร สงสารเมืองไทยเรานะ เสียเวลาชักช้าไม่เป็นไรเสียแล้วก็เสียไป

แต่...มีความคิดที่นึกละอายใจ ทำไมหนอ เมืองไทยเราก็มีลิฟต์ใช้กันมาหลายสิบปีแล้ว ใครๆ ก็รู้จัก และเคยใช้ลิฟต์ แต่คนไทยอีกมากยังใช้ลิฟต์ไม่เป็น ไม่มีมารยาท

ในการโดยสารลิฟต์

เมื่อลิฟต์หยุดและประตูลิฟต์เปิด ควรที่จะต้องให้คนในลิฟต์ออกมาให้หมดก่อน คนนอกลิฟต์จึงจะเข้าไป ไม่ใช่ประตูลิฟต์เปิดก็จะดันกันเข้าลิฟต์ก็แล้วกัน พิลึกจริงๆ รอให้คนที่เขาจะออกไปจากลิฟต์ให้หมดก่อน มันจะตายหรือไง พบกับคนที่ใช้ลิฟต์ไม่เป็นเช่นนี้อยู่มิได้ขาด จนชินชาไปเอง คนที่เบียดผู้คนเข้าลิฟต์ คงไม่ใช่หนีหมาที่มันไล่กัด หรือหลบหนีเจ้าหนี้หรอกนะ ที่ทำไปก็เพราะชินจนเป็นนิสัย โดยที่วิตกว่าจะไม่ได้ไป จะไปไม่ทันจะต้องแย่งที่กัน และหลายเหตุผล สรุปได้ว่าจะผิดหวังที่ไม่ได้สิ่งที่ต้องการจึงต้องแข่งขันกัน ทำให้เกิดนิสัยที่จะต้องแข่งขันด้วยความรีบร้อนเพื่อให้ได้ก่อนหรือไม่ผิดหวัง

คนที่รีบพรวดพราดเข้าลิฟต์โดยที่ไม่รอให้คนในลิฟต์ออกมาก่อน ก็เพราะเกิดนิสัยจากความวิตกกังวลดังกล่าว โดยเจ้าตัวไม่รู้สึก

กำลังนึกถึงเรื่องคนใช้ลิฟต์ไม่เป็น หูเกิดได้ยินเสียงคนผู้หนึ่งพูด “เสียดายจริงๆ ผมไม่ได้เอ่ยปากขอไว้ก่อนที่นี้รอเอาไว้ นางเดซี่ ของคุณคลอดลูกครอกใหม่ ผมขอจองตัวผู้นะครับ”

อ้อ เขาอยากได้ลูกสุนัขตัวผู้ เขาจองเอาไว้ล่วงหน้า นั่นก็เพราะเขากลัวจะไม่ได้ เจ้าของจะให้คนอื่นไปเสียก่อน

จอง จอง จอง เสียงที่เขาพูดถึงคำนี้ ก็เลยคิดต่อมาถึงเรื่องจอง ความจริงเราใช้คำนี้อยู่บ่อยๆ โดยไม่ได้คิดอย่างใดอื่น แต่เมื่อต้องการสิ่งใดโดยสะดวกๆ ต้องการให้ได้แน่ๆ หรือไม่ต้องการให้ของตกไปเป็นของคนอื่นโดยที่ช่วงนั้นอยู่ในสภาพที่คนอื่นคิดว่าไม่มีเจ้าของ

สมัยก่อน นานมาแล้ว ในชีวิตของคนเรา เรามีความเป็นอยู่อยู่กับการจองต่างๆ หลายเรื่องหลายอย่าง ลองมาคิดเล่นๆ ซิว่า เราจองอะไรกันบ้าง

แต่การที่จะไปดูหนัง ดูละครหรือลิเก ตามโรงนั้นก็ไม่ใช่จะได้ไปกันทุกวัน หรือว่าอยากไปเมื่อไรก็ไปได้ เพราะการที่จะไปชมได้นั้นจะต้องเสียเงินค่าเข้าชม ใครจะยอมเสียเงินค่าชมและเสียบ่อยๆ แล้วการชมการแสดงนี้เขามีตอนค่ำกว่าจะเลิกก็ดึกแล้ว การเที่ยวกลางคืนและชมการแสดงสนุกสนานบันเทิง การแสดงลามกตลกเล่นนั้น ผู้ที่เป็นคนดีเขาไม่ปฏิบัติ ยิ่งเป็นเด็กด้วยจะได้ไปดูหนังลิเกละครยากเต็มที่ พ่อแม่

ไม่ยอมอนุญาตให้ไปหรอก นานแสนนาน หลายเดือน หรือเป็นปีจะมีโอกาสมีโชคดีที่ผู้ใหญ่เขาพาไปชมเสียครั้งหนึ่ง

อย่างเช่น มีหนังไทย ซึ่งปีสองปี ถึงจะมีการถ่ายทำได้สักเรื่อง และได้ออกมาฉายให้ชมกัน ชาวบ้านชาวช่องตื่นเต้นอยากเห็นหนังไทย ก็จะพาเด็กไปดูด้วย แม้ว่าทางโรงจะขึ้นราคาค่าชมโดยถือว่าเป็นภาพยนตร์พิเศษ ค่าชมตามปกติก็เพียง ๕ สตางค์ ๑๐ สตางค์ พอฉายหนังไทย ขึ้นราคาเป็นตั๋ว ๑ สลึง โดยมากหนังไทยจะมีเข้าโรงมาให้ชมระหว่างขึ้นปีใหม่เสียด้วย ทางโรงเลยเอาใจผู้ชมไม่คิดมากถึงค่าดูแพง โดยการแจกปฏิทินปีใหม่ให้ผู้มาชมด้วย ตอนนั้นพูดกันว่า “แถมกะลันเด้อ” การที่จะได้ชมภาพยนตร์ หรือลิเกกันนั้นมักจะได้ชมเมื่อมีงานในวันสำคัญของบ้านเมือง เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว งานวัน “พระปิยมหาราช ๒๓ ตุลา” หรืองานสงกรานต์ เป็นต้น ทางราชการก็จะจัดให้มีภาพยนตร์และลิเกให้ผู้คนได้ชมกันได้ ไม่ต้องเสียค่าชม จัดแสดงกลางสนามหรือกลางแปลง

แต่งานที่จะได้ชมการแสดงได้มากกว่าและง่ายกว่าก็คือเมื่อมีงานวัด คือเมื่อมีงานฟรีต่างๆ ซึ่งจัดขึ้นในวัด โดยมากจะเป็นงานเผาศพ เจ้าภาพจะจัดให้มีการแสดงจำอวด การเล่นเพลงต่างๆ สวดคฤหัสถ์ โคราชมีเล่นเพลงโคราช ภาพยนตร์กลางแปลง บางทีมีการแสดงโขน แต่ที่จะมีได้มากที่สุด มีแทบทุกครั้งที่เจ้าภาพจะให้มีเป็นการฉลองศพ คือ ลิเก

แต่ก่อนนั้นจะมีการแสดงอย่างหนึ่งที่จัดให้มีขึ้นตามบ้าน โดยจัดให้แสดงในบริเวณลานบ้านหรือบริเวณที่เป็นที่ว่างเป็นการแสดงลิเก เรียกว่า “ลิเกแก้บน” โดยที่เจ้าบ้านหรือบ้านไหนได้บนต่อศาลพระภูมิหรือเจ้าที่เจ้าทางไว้ว่า ถ้าหากได้อย่างนั้นอย่างนี้ตามต้องการแล้ว จะจัดลิเกขึ้นให้ชม เมื่อได้ผลสมหวังจึงจัดลิเกแก้บนที่ได้บนไว้ โดยอาจให้ลิเกแสดงอยู่ที่ลานบ้านใต้ร่มไม้ชายคา หรือกางกระโจมผ้าใบให้แสดงในกระโจม

เมื่อเวลาแสดง ตัวลิเกก็จะแต่งตัวอยู่ในกระโจมนั้น ไม่ต้องมีฉาก ไม่ต้องมีม่านแสดงในกระโจมและวงพิณพาทย์ ระนาด ฆ้อง กลอง ก็อยู่ด้านข้างๆ ในกระโจมนั่นแหละ ผู้คนที่อยู่ตามบ้าน โดยรอบบ้านมีลิเก ก็พากันมาดูลิเก นั่งบ้างยืนบ้างล้อมรอบหน้ากระโจมนั่น ชาวบ้านดีใจและชอบใจมากที่มีโอกาสได้ดูลิเกสนุกๆ ไม่ต้องเสียเงิน

ถ้าลิเกแก้บนนี้มีติดๆ กัน ๒ วัน ก็ยิ่งถือว่าโชคดี

การมีลิเกในงานเผาศพตามวัดหรือลิเกแก้บนตามบ้านนี้ บรรดาคนชอบดูลิเกหรือติดการแสดงลิเก ซึ่งส่วนมากจะเป็นผู้หญิง มีทั้งหญิงสาว แก่ แม่หม้าย และเด็กจะหมายมั่นปั้นมือมาชมลิเกล่วงหน้า ก่อนได้ข่าวว่าจะมีงานวัดอาจเตรียมตัวนานหลายวัน พอถึงวันมีลิเกวันนั้นก็รีบๆ ทำงานของตนเสียให้เสร็จ อาบน้ำกินข้าว และแต่งตัวแล้วจะรีบมาก่อนลิเกลงโรง จะได้มีที่นั่งชมใกล้ๆ เวทีแสดงทางวัดอาจจัดม้านั่งยาว นั่งกันได้ตัวละ ๕-๖ คน อยู่สัก ๔-๕ ตัว วางเรียงไว้เป็นแถวใกล้ๆ เวที เอาไว้ให้คนมาดูลิเกนั่งกัน ใครมาก่อนก็ได้นั่งก่อน บางทีคนที่ตั้งใจจะไปดูลิเกก็จะหอบเสื่อไปปูหน้าเวทีแล้วนั่งชมกัน

การที่จะไปดูลิเกให้สนุกให้เห็นตัวผู้แสดงชัดๆ ได้เห็นเครื่องแต่งตัวตัวลิเกว่าสวยมากน้อยแค่ไหน และได้เห็นตัวแสดงโดยเฉพาะตัวพระรามจับตาจับใจ เสียงร้องเพราะเสนาะหูได้ตามที่ใฝ่ฝันมาก่อนจะสมจริงดั่งคิดฝันแค่ไหน เด็กๆ นั้นก็อยากได้ดูการแสดงใกล้ๆเห็นได้ชัด บางทีโชควาสนาดีและคงจะรู้จักกับตัวแสดงหรือโต้โผลิเกด้วยละก็ได้นั่งใกล้จนชิดเตียงที่ตัวแสดงนั่งแสดงกันเลย โก้เป็นบ้าครึ้มใจว่า ตัวใหญ่เสียไม่มีเชียวละ

การที่จะได้นั่งชมอยู่แถวหน้าๆ ใกล้เวทีก็ต้องมาก่อนที่วงระนาด ฆ้อง กลองจะประโคมก่อนที่จะมีการแสดง หรือมากันก่อนตะวันตกดินหรือก่อนลิเกลงโรงให้นานสักหน่อย

แต่..ถ้ากิจการงานบ้านที่จะต้องทำตามหน้าที่ของตัวยังไม่เสร็จเรียบร้อย หรือมีเหตุใดที่ไม่อาจมาที่ลิเกแสดงก่อนเวลาได้ คนมาดูกันมาก จะไม่ได้ดูลิเกใกล้ๆ อาจไปอยู่ข้างหลังๆ สุด ได้ดูการแสดงไม่ชัด ตัวพระเอกเวลายิ้มก็ไม่เห็นไม่รู้ว่ายิ้มเสียด้วย เสียงร้องเพราะก็ไม่ได้ยิน มาดูลิเกทั้งที่เสียหู เสียตา เสียเวลาเปล่า

ทีนี้ละซี ก็ต้องให้คนที่มาได้ก่อน หรือเด็กๆ มาจองที่ให้ได้ที่ชมใกล้ๆ เวที วิธีจองมีได้โดยเอาม้านั่งเตี้ยๆ , หนังสือพิมพ์, ปี๊บ หรือถังน้ำ, ถุงกระสอบป่านเก่าๆ , ก้อนอิฐ, ก้อนหิน, ตะกร้า, เข่ง, ลังไม้, ลำไม้รวก, ไม้ไผ่ อะไรก็ได้มาวางไว้ใกล้หน้าเวทีให้พอที่จะรู้กันได้ว่าที่ตรงนี้จองแล้ว ๒ คน ๓ คน แล้วแต่วางของนั้นให้อยู่ในระยะที่จะมีคนพวกตัวมานั่งชมกี่คน

บางทีและส่วนมากคนที่จะมาจองหรือเด็กที่ใช้มาจองจะหอบเสื่อมาปูหน้าเวทีแล้วนั่งเฝ้า รอพวกที่ตามมาทีหลัง ถ้าจะหอบหมอนมาพร้อมด้วยก็ได้ การปูเสื่อจองพื้นที่ นี่จะแสดงถึงว่ามีจองให้หลายคน ถ้าจองให้เพียง ๒-๓ คน ก็มีที่นั่งชมกว้างขวางดีไม่มีใครมาเบียด นั่งดูได้สบาย

แต่ครั้งก่อนๆ ถ้าจะไปดูหนัง ละคร หรือลิเกที่แสดงอยู่ตาม "วิก" ไม่ต้องมีการจองที่นั่งไว้ก่อน อย่างเวลานั้นที่เราพูดกันว่า "จองตั๋ว" จะไปดูกันวันไหนก็ได้ ไม่ต้องวิตก เขามีม้านั่งเป็นม้ายาว เรียงกันเป็นแถวๆ คนเข้าชมไม่มากจนถึงกับจะไม่ได้นั่ง จะไม่พอใจก็เมื่อได้ที่นั่งไม่ถูกใจเพราะใกล้เกินไปหรือไกลเกินไป หรือไม่ได้นั่งใกล้พวกเดียวกัน รังเกียจคนที่ไม่รู้จักมานั่งชิดใกล้

แต่..บางทีก็มีการจองที่นั่งเหมือนกัน เช่น นัดกันจะไปดูหนัง ในเมื่อเพื่อนคนหนึ่งเข้าไปหาที่นั่งได้แล้ว เพื่อนอีกคนหนึ่งมาไม่ทัน คนที่เข้ามานั่งก่อนจะเอาหมวก หนังสือพิมพ์ ห่อขนม หรืออะไรก็ได้วางไว้บนที่นั่งที่จะได้นั่งใกล้ชิดกันเป็นการจองที่ไว้ ใครที่จะมานั่งที่นั่นจะรู้ว่าที่นั่นเป็นที่ที่มีเจ้าของที่จะมานั่งเมื่อเข้าโรงมา หรืออาจไม่ต้องวางสิ่งใดเอาไว้ ถ้ามีคนอื่นมาถามหรือมาทำท่าจะนั่ง เพื่อนที่นั่งรออยู่ก็จะบอกว่า ที่มีคนนั่งอยู่แล้ว เดี๋ยวมา

บางทีก็อาจมีการจองที่นั่งไว้เหมือนกัน ในเมื่อนั่งดูหนังดูการแสดงอะไรก็ตามอยู่ก่อนพักหนึ่ง เมื่อต้องการไปห้องน้ำหรือออกไปนอกโรงชั่วคราว ก็ต้องเอาวัตถุสิ่งของวางไว้ตรงที่นั่งเป็นการแสดงให้คนอื่นรู้ว่าที่นี่มีคนนั่งอยู่ก่อนแล้ว ของที่วางจองที่นั่งไว้นี่มีได้ต่างๆ แม้แต่ตะบันหมากหรือกระโถนน้ำหมาก ปิ่นโตที่นำเอาอาหารเข้าไปกินในโรง กระบอกข้าวหลาม ลูกสุนัข ลูกเล็กๆ อุ้มให้นอนหลับนอนบนที่ม้านั่งนั่นเอง

ต่อๆ มาบ้านเมืองเจริญมากขึ้น ผู้คนรับเอาวัฒนธรรมของฝรั่งมาเทิดทูนเหนือหัว ศีลธรรมจรรยามารยาทน้อยลงค่อยๆ หดหายไปไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ลืม และหัวเราะให้กับคำสั่งสอนถึงการเลี่ยงต่ออบายมุข ลืมและไม่เคยรู้ด้วยซ้ำว่าการหลงใหลใฝ่ฝันในการชมการแสดงและการเที่ยวเตร่ในยามค่ำคืนนั้นเป็นอบายมุข การดูหนังดูละครหรือการแสดงอย่างใดก็ตามเป็นการพักผ่อนหย่อนใจที่เป็นคุณและมีความสำคัญต่อสุขภาพจิตที่ดีในชีวิตความเป็นอยู่

การภาพยนตร์เจริญก้าวหน้ามากและเป็นไปอย่างรวดเร็ว โรงภาพยนตร์ที่

สร้างกันขึ้นมามากขึ้น มีไปทั่วทุกถิ่น เพื่อสนองความต้องการของคนที่มีมากขึ้นๆ ภาพยนตร์แต่ละเรื่อง เคยมีการฉายวันละครั้งในตอนกลางคืน ๒-๓ วัน ต้องเปลี่ยนเรื่องฉายใหม่ ต้องยืดระยะเวลาหนังเข้าโรงแต่ละเรื่องนาน ๗ วัน ๑๐ วัน และมีการฉายหนังในตอนกลางวันด้วยต่อๆ มา เพื่อการฉายเป็นรอบๆ วันหนึ่ง ๓-๔ รอบ ภาพยนตร์เรื่องดีๆ เด่น และถูกรสนิยมคนไทยมาก บางทีต้องฉายกันอยู่นาน ๒ อาทิตย์กว่าๆ จึงจะเปลี่ยนเรื่อง

จำนวนคนที่เข้าชมภาพยนตร์ไม่ว่าโรงภาพยนตร์ชั้นดีหรือชั้นธรรมดา คนเข้าชมกันแน่นทุกรอบ และบ่อยครั้งมากนี่แต่ละรายที่นั่งชมเต็มหมด ต้องมีการเสริมที่นั่งโดยวางเก้าอี้ตามที่ที่ยังเป็นที่ว่างจนเต็มทั่วโรง แล้วตอนนี้ทางโรงหนังก็เอาใจคนชมที่จะมั่นใจได้ว่าตัวจะได้ดูหนังจะไม่พลาดถ้าจะไปช้าและตั๋วหมด หรือจะสะดวกในการมาในเวลาไหน รอบไหน และวันไหนก็มาชมได้ตามต้องการ ทางโรงจัดให้มีการมาซื้อตั๋วได้ก่อนโดยเลือกที่จะมาชมรอบไหน เมื่อใด และถ้าเป็นคนแรกๆ ที่มาซื้อตั๋วก่อนโดยเลือกที่นั่งซึ่งอยู่ในตำแหน่งที่พอใจ และเลือกเบอร์ประจำที่นั่งของที่นั่งแห่งนั้นได้ตามใจชอบ การจองเข้าชมภาพยนตร์อย่างที่ว่านี้พูดกันตามภาษาปากว่า “จองตั๋วหนัง”

ภาพยนตร์ที่จะฉายวันไหนรอบไหน เมื่อมี “คนจองตั๋ว” แล้วตั๋วภาพยนตร์รอบนั้น เมื่อเหลือจากมีผู้จอง จะมีเหลือเท่าใดก็ตามก็จะเอามาขายให้คนที่ไม่ได้จองไว้ก่อน ตั๋วอาจเหลือจากมีผู้จองน้อยบ้างมากบ้าง ถ้าเป็นหนังเรื่องดีๆ เรื่องสนุกอาจจะเหลือตั๋วน้อยมาก หรือจองหมดเลยไม่เหลือตั๋วมาขายตามปกติ ห้องขายตั๋วแขวนป้าย “ตั๋วหมด” เอาไว้ได้เลย แต่ก็นั่นแหละนะ ถึงแม้ตั๋วเหลือจากจองเหลือน้อยหรือหมดเกลี้ยงก็ตามก็อาจมีตั๋วขายเป็นตั๋วเก้าอี้เสริม

ในครั้งนั้นวงการภาพยนตร์รุ่งเรืองมาก กิจการเจริญมาก สถานที่จะให้ความรื่นเริงได้พักผ่อนหย่อนใจที่มีได้ดีมากๆ ก็คือโรงภาพยนตร์ เมื่อมีคนจำนวนหนึ่งจะมาหาความสุขสบายใจ จากการชมภาพยนตร์มีมากขึ้นๆ ก็เกิดมีอาชีพที่จะหารายได้พิเศษ และเป็นรายได้ดีที่ได้ง่ายๆ และได้ในระยะที่มีการฉายภาพยนตร์ทุกๆ รอบ คือ “อาชีพขายตั๋วนอกโรง” ยิ่งทางโรงหนังจัดให้มีการจองตั๋วหนังได้ งานอาชีพที่ว่านี้ก็ทำได้สะดวกและไม่ต้องออกแรงมาก มีคนอยู่พวกหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งที่ใช้บริเวณหน้า

โรงภาพยนตร์ประกอบอาชีพ อาจทำเป็นส่วนตัวผู้เดียว หรือมีคู่หูที่ร่วมมือช่วยกัน คนพวกนี้เป็นชาย มีตั้งแต่เป็นหนุ่มจนถึงเกินหนุ่มบ้างสักหน่อย เมื่อถึงเวลาห้องตั๋วจะเปิดขายตั๋ว สำหรับเข้าชมภาพยนตร์รอบต่อไป

ห้องขายตั๋วจะเริ่มเปิดขาย ก่อนภาพยนตร์รอบที่กำลังฉายอยู่นั้นจะจบ และให้ผู้ชมออกมาจากโรงให้หมดก่อน จำไม่ได้เสียแล้วว่าเปิดขายตั๋วก่อนภาพยนตร์รอบที่ฉายอยู่นั้นจะจบนานเท่าใด จะเป็นเวลา ๑/๒ หรือ ๑ ชั่วโมง ก็ไม่แน่

เอาละนานเท่าใดก็ช่างเถอะ พอห้องตั๋วจะเปิดขาย พวกนี้รู้ดีจะไปยืนรออยู่หน้าห้องตั๋วก่อน ส่วนมากก็พวกที่ประกอบอาชีพผู้ยืนเข้าคิวอยู่ก่อน คนทั่วไปที่จะมาดูภาพยนตร์ พวกนี้รู้จักกันเป็นกันเองไม่มีการแย่ง การแข่งหรือการขู่เข็ญวิวาทกัน บางทียังช่วยกัน ให้ความสะดวกกันด้วย พอห้องตั๋วเปิดขายรอบนี้ก็เรียงคิวเข้าซื้อตั๋วก่อนใคร แต่ละคนจะซื้อกี่ใบก็แล้วแต่ความสามารถของตัวพอจะซื้อได้ และรู้ถึงการที่จะคาดได้ว่าตัวจะมีความสามารถขายให้ใครสักกี่คน และขายได้กี่ใบ

เมื่อซื้อตั๋วได้ตามที่ตัวคาดหมายที่จะขายต่อได้แล้วก็ออกมายืนอยู่แถวๆ หน้าโรงที่คนดูจะเดินผ่านเข้าไปในหมู่คนที่ยืนออกันอยู่ พวกเขาจะสังเกตรู้ง่ายเมื่อเห็นผู้ที่เริ่มเดินมาและตาจ้องมองไปทางประตูทางเข้าโรงและดูไปทางห้องขายตั๋ว

เขาจะรีบปราดตามไปกระชั้นชิดผู้นั้น ชูตั๋วขึ้นมาแล้วปราศรัยและแนะ “ซื้อตั๋วผมไหมครับ ผมซื้อมาเกิน ซื้อเผื่อเพื่อนแต่เขาไม่มา ลำบากนะครับถ้าคุณจะต้องซื้อตั๋วเอง ต้องเข้าคิว ยังอีกนาน วันนี้ภาพยนตร์มีคนมาดูกันเยอะด้วย กว่าคุณจะเดินถึงช่องซื้อตั๋ว ตั๋วอาจหมดก่อน จะต้องรอดูรอบหลังอีก ทนรอไม่ไหวหรอกครับ แล้วยังเสียเวลาอุตส่าห์เข้าคิวตามเขาไป ตั๋วหมดแล้ว ซื้อตั๋วจากผมก็แล้วกัน เพิ่มค่าเหนื่อยค่ายุ่งยากให้ผมเพียงเล็กน้อย

พูดไม่หยุด พูดชวนให้ซื้อจนเพลินหลงคำชวนผสมคำชมเอา เอาก็เอา เสียเงินกับค่าตั๋วบ้าง ไม่เท่าไร ดีกว่าต้องเบียดคนเข้าคิวและเสียเวลานานด้วย ตกลงรับเงินเสร็จก็เร่เข้าหาคนอื่นที่เดินเหมือนกับจะวิ่งและตามองดูในห้องที่ขายตั๋ว แล้วก็พูดชวนพูดชมจนหลงลม ซื้อตั๋วต่อ ไม่นานนักก็มีคนซื้อตั๋วต่อจนหมด แพล็บเดียวกำไรบานสบาย... สบาย...มาก พูดถึงพวกซื้อตั๋วมาขายต่อหน้าโรงหนังนี้แล้ว ยังจำถึงเรื่องความโง่ของตัวได้ไม่มีลืม และไม่มีวันที่จะเลือน

โรงเรียนอยู่ใกล้ ศาลาเฉลิมกรุง แต่ก่อนวันเสาร์มีเรียนครึ่งวัน ถ้าอยากดูหนังศาลาเฉลิมกรุง เลิกเรียนตอนเที่ยงวันเสาร์ก็เดินมา "ตีตั๋ว" เข้าดูหนังรอบบ่ายได้ทันสะดวกสบายมาก

มีอยู่เสาร์หนึ่งชวนเพื่อนร่วมชั้นคนหนึ่งไปดูหนังรอบบ่ายกัน แต่เสาร์นั้นเที่ยงแล้วยังไม่เลิกชั้นเรียน คุณครูยังพูดอบรมเรื่องการเล่าเรียน ไม่จบเรื่อง เวลาเลยเที่ยงไปเกือบ ๒๐ นาที พอพ้นออกมาจากโรงเรียนได้ก็โกยแน่บเกือบจะเป็นวิ่ง รีบจะมาให้ทันได้ซื้อตั๋วและได้เข้าชมหนังรอบบ่าย วันนั้นหนังดีระดับยอดและพึ่งเข้าโรงฉายใหม่ เพียง ๒-๓ วันแล้วเท่านั้น มีคนเข้าดูหนังแต่ละรอบมากจนต้องเสริมเก้าอี้เพิ่ม

เมื่อไปถึงศาลาเฉลิมกรุง ห้องขายตั๋วปิด ตั๋วหมดแล้ว หน้าห้องขายตั๋วไม่มีใครยืนกันอยู่เลย คนมาดูหนังเข้าโรงไปเกือบหมดแล้ว เหลือไม่กี่คนที่กำลังจะเดินเข้าประตูไป หันรีหันขวาง พูดกันกับเพื่อนว่าอดดูเลย เรามาช้าไปตั๋วก็หมด เสียเวลาแล้วยังเสียความตั้งใจที่จะให้ดูหนังดีด้วย ถ้าจะรอดูให้ได้ก็ต้องรอถึงเสาร์หน้า

พอทำท่าจะพากันไปรอขึ้นรถกลับบ้าน พ่อค้าซึ่งทำกิจการค้าตั๋วหน้าโรงหนังก็ยื่นตั๋วหนังมาให้เห็น

"เหลือ ๒ ใบพอดี ตั๋วรอบนี้เขาขายหมดแล้ว หนังก็จะเริ่มต้นฉายแล้ว ผมมีธุระต้องรีบกลับบ้าน ไม่ดูละ เสียดายจริงๆ หนังดีด้วย คนมาดูเต็มล้นทุกรอบ ผมยอมเสียสละขายตั๋วของผมกับเพื่อน ๒ ใบนี้ให้ คุณซื้อตั๋วผมเถอะ ก่อนที่คนอื่นจะขอซื้อมีตั๋วแล้วจะได้รีบเข้าโรงหนัง

เรามองหน้ากัน พะยักหน้าเป็นเชิงรู้กันว่าเอาก็เอา ไหนๆ ก็ตั้งใจจะดูวันนี้แล้ว ความจริงเมื่อเรามาดูหนังเฉลิมกรุง อย่างเราก็ซื้อตั๋วที่นั่งราคาต่ำสุดของศาลาเฉลิมกรุง คือราคา ๒๐ สตางค์

"ตั๋วผมชั้น ๔๐ สตางค์นะ" เขาบอก "ผมขายให้เพียง ๔๕ สตางค์ ๒ ใบก็ ๙๐ สตางค์"

รู้สึกขนลุก ร้อนซู่ซ่าไปทั้งตัว คนละตั้ง ๔๕ สตางค์ ที่นั่งราคา ๔๐ สตางค์นะ ต้องเป็นคนมีสตางค์นะเขาถึงจะซื้อนั่ง ถ้าอาเสี่ยละก็ต้องนั่งที่ ๖๐ สตางค์

หันมองหน้ากันอึดใจหนึ่ง ต่างก็พะยักหน้ากันอีกแสดงว่าเอาก็เอา เสียงเพื่อนพูดแว่วๆ เบาๆ ว่า "ออกไปก่อน" ซึ่งก็หมายถึงว่า "แล้วจะใช้ให้ทีหลัง"

ควักเงินที่มีในกระเป๋าเป็นเหรียญ ๕ สตางค์ และเหรียญสิบสตางค์ ครบ ๙๐ สตางค์ ยื่นหมูยื่นแมว สตางค์กับตั๋วหนังอย่างฉับพลันแล้วรีบพากันเดินตรงเข้าประตูโรงหนังยื่นตั๋วให้คนเก็บตั๋วหน้าประตู แล้วก้มหน้าก้มตาจะรีบผ่านประตูไป แต่แล้วได้ยินเสียงคนเก็บตั๋วพูดเหมือนเสียงตวาด

"หยุด..... เข้าไม่ได้ ตั๋วผิดรอบ"

"อ้าว" เราอุทานได้คำเดียว

"ตั๋วนี้เป็นตั๋วหนังรอบที่แล้ว หนังฉายไปแล้ว ตั๋วนี้ใช้ไม่ได้แล้ว ฉีกทีละใบได้"

"ผมซื้อจากคนที่มายืนขาย เขาขายต่อให้"

เราหันไปมองหาเจ้าคนขายตั๋ว มันไม่อยู่ที่นั่น มันอันตรธานไปในอากาศทันทีที่ยื่นหมูยื่นแมวกันเลย ทิ้งให้เราหน้าซีด เหงื่อแตกอาลัยอาวรณ์เงินรวมกันตั้งเกือบ ๑ บาท หมดไปคงเหลือไว้ให้เราก็แต่ความโศกาอาดูรที่คิดถึงว่าตัวช่างโง่เขลาเบาปัญญามาจนถึงเวลานี้

พอทีชักจะออกนอกเรื่องไปไกลแล้ว กลับมาคุยกันเรื่อง "จอง" กันต่อ คิดๆ ดูแล้ว เมื่อจะทำอะไรก็ดูเหมือนจะต้องจองกันไว้ก่อน เพื่อที่จะได้สะดวก ไม่ยุ่งยาก และมั่นใจว่าจะต้องได้ผลในเรื่องที่จองนั้น

เมื่อจะไปท่องเที่ยว พักผ่อน ทำธุรกิจการงาน ศึกษาดูงาน ไปเยี่ยมญาติพี่น้อง มิตรสหาย หรือจะไปทำอะไรก็ตามที่ต่างเมือง ต่างจังหวัด หรือต่างประเทศก็จะมีการจองห้องที่พักเป็นบ้านพักหรือโฮเต็ล แม้จะไปพักอยู่ที่บ้านญาติ บ้านเพื่อนก็ต้องบอกให้เขาให้รู้ก่อนว่าจะไปพักอยู่ด้วย ซึ่งก็เป็นการจองนั่นเอง

เวลาที่ได้หยุดงานในฤดูร้อน ถ้าจะไปท่องเที่ยว หรือไปพักผ่อน ตามป่าเขาลำเนาไพร หรือชายทะเล ต่างจังหวัดต่อประเทศที่เหมือนบ้านพักให้เช่า ก็อาจต้องบอกเช่าบ้านพักล่วงหน้ามาก่อนเพื่อให้มีความมั่นใจว่า เมื่อได้ไปถึงที่นั่น เราจะมีที่พักผ่อนหลับนอนได้แน่ๆ ไม่ต้องตระเวรเที่ยวหาที่พัก ซึ่งอาจโชคร้ายที่ไม่มีที่ให้หลับนอนค้างคืนเลย ที่ที่มีให้เช่ามีคนจอง มีคนมาอยู่เต็มไปหมดทุกแห่งหนึ่งทั้งเมือง

มาถึงเรื่องจองที่พัก ที่เป็นบ้านพักตากอากาศหรือโฮเต็ลแล้ว กลับไปนึกได้ถึงเรื่องการจองตั๋วดูหนังขึ้นมาอีก และคิดว่าควรบันทึกเอาไว้ ไม่เช่นนั้นต่อไปอาจลืมเลือนไปเสียหมด เคยได้ไปเมืองนอก สหรัฐอเมริกา หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ สงบ

ลงแล้ว ไปอยู่ที่นั่น ๑ ปีเต็มๆ ตั้งแต่ต้นปี ๒๔๙๙ แล้วกลับมาฉลองกึ่งพุทธศตวรรษพอดี

ที่อเมริกา แต่ละเมืองมีโรงหนังมากเหลือเฟือไม่ต้องมีการจองตั๋วจองรอบจองที่นั่งทั้งนั้น อยากไปดูเมื่อใดไปได้มีตั๋วขายให้เข้าดูจนได้ ยิ่งกว่านั้นบางโรงซึ่งก็เป็นส่วนมากที่เขาจะฉายหนังให้ชมตลอด ๒๔ ชั่วโมงเลย จะเข้าชมเวลาไหนก็ได้ เมื่อเริ่มต้นฉายเมื่อใดก็จะฉายเรื่อยไปจนจบเรื่อง พอจบเรื่องก็ฉายขึ้นต้นใหม่ไปจนจบแล้วก็ขึ้นต้นใหม่อีก เช่นนี้เรื่อยไป ถ้าเราเข้าไปชมจะเป็นตอนไหนของเรื่องก็ตามเราก็ดูกันไปจนจบ แล้วก็ดูขึ้นต้นเรื่องที่เขาเริ่มต้นฉายใหม่ ดูเรื่อยไปจนมาถึงตอนที่เราเข้ามาเป็นอันว่าได้ดูจนจบเรื่อง ถ้าเราดูหนังปะติดปะต่อจนจบเรื่องแล้ว ออกจากโรงกลับบ้านก็ได้หรืออยากจะดูตั้งแต่ต้นเรื่องไปจนจบก็ได้ เรียกได้ว่า เสียค่าชมครั้งเดียวจะดูตลอด ๒๔ ชั่วโมง หรือดูจนเขาหยุดพักการฉายก็ได้

ถ้าเขามีหนังฉาย ๒ เรื่อง จบในช่องหนึ่งหรือชุดหนึ่ง เขาก็จะฉายหนังเรื่องที่ ๑ ก่อนจบแล้วต่อเรื่อง ๒ พอจบเรื่อง ๒ ก็เริ่มต้นเรื่องใหม่ แล้วฉายจนจบเรื่อง ๒ แล้วก็เริ่มเรื่องอีก วนเวียนเช่นนี้ไปจนมีการหยุดพัก หรือเมื่อมีการเปลี่ยนเรื่องฉายใหม่

เบื่อเวลาไหนก็หาที่นั่ง มีที่นั่งว่างตรงไหนก็นั่งได้เลย แต่เมื่อเข้าโรงไปแล้ว ไม่เห็นมีที่ว่างให้นั่ง หรือเห็นมีที่ว่างอยู่ที่หนึ่ง แต่เราไปกัน ๒-๓ คน เราก็ยืนดูหนังที่ว่างๆ ด้านหลังของแถวม้านั่งคนดูเสียก่อน ใครจะไปนั่งที่เห็นว่าว่างนั้นก่อนก็ได้ หรือจะยืนกันอยู่สักครู่ พวกคนที่เขาดูได้จบเรื่องแล้วก็จะออกไป มีคนดูพอแล้วและออกนอกโรงไปเป็นระยะๆ แต่ก็มีคนที่เข้ามาดูใหม่เป็นระยะๆ เหมือนกัน

มีอยู่เย็นวันหนึ่งพวกคนไทยเรา ๕-๖ คน นัดกันมาทำอาหารกินร่วมกัน หลังอาหารก็ชวนกันเตร่ไปทางย่านค้าและก็มีความเห็นเหมือนกัน คือ ดูหนังกันเถอะ เราเลือกโรงหนังที่ฉายหนังจนรอบจบเรื่องซ้ำจบเรื่องซ้ำ เรายืนและรอหวังว่าอีกสักครู่คนที่ดูอยู่ก่อน คงจะมีคนออกไปพอให้พวกเราได้นั่งดูหนังกันได้หมด ขณะเดียวกันก็มีคนสายตาดีมองเห็นว่าแถวหนึ่งมีที่ว่างอยู่พอนั่งได้ ๑ คน เสนอแนะให้ใครสักคนไปนั่งอยู่ก่อนก็ไม่มีใครยอมไป เมื่อยืนกันอยู่พักหนึ่งก็ยังไม่เห็นมีใครจะลุกออกไปจากโรง

เห็นว่าค่อนข้างจะนานเกินคาดหวังเสียแล้ว จึงให้ความเห็นว่าเราจะยืนดูอย่าง

นี้ต่อไปอีกนานจะไม่เหมาะละมัง หนังพึ่งฉายเริ่มต้นของเรื่อง คนดูอยู่แล้วคงไม่ออกกันง่ายๆ หรอก จะต้องมีคนต้องการดูอีกจนจบ และคนที่ต้องดูตอนต้นเรื่องไปจนกว่าจะถึงตอนที่เขาเข้าโรงมา อาจได้มาดูตอนกลางๆ เรื่อง หรือใกล้ๆ จะจบเรื่องแล้ว ถึงยังไงก็คงมีที่ว่างให้พวกเรานั่งด้วยกันไม่ได้ทุกคนหรอก

เสียงพวกเราคนหนึ่งพูดขึ้น ผมจัดการให้เองยืนรอประเดี๋ยวนะ ผมจะไปไล่คนที่นั่งอยู่นั่น พอคนลุกหนีไป ถึงค่อยไปนั่งได้ เขาเดินไปยังที่ที่เห็นว่าว่างพอนั่งได้หนึ่งคนนั้น เขาเดินส่ายไปมาคล้ายกับคนเมา เราเห็นเลาๆ ว่า เมื่อเสื้อโอเว่อร์โค้ทของเขาโยกไปมา ต้นแขนกางออกแล้วหุบเข้าสัก ๒-๓ ครั้ง พอเขานั่งลงที่ที่ว่าง เราเห็นคนข้างๆ เขาเอียงตัว และหันหน้าหันหลัง ชั่วครู่หนึ่งคนที่นั่งแถวนั้นลุกขึ้นยืนกันหลายคน แล้วเดินตามกันออกมา จากนั้นแยกย้ายเดินหายไปทางไหนก็เห็นไม่ถนัด เรารออยู่เพียงชั่วครู่ก็เคลื่อนย้ายจากที่ที่ยืนไปนั่งที่คนลุกไปได้ครบคน

เขาเปิดเผยเคล็ดลับวิธีการขับไล่ให้เราฟังว่า

“ง่ายมาก ตอนที่ผมเดินเข้าไปนั่งที่ว่างนั้น ผ่านหน้าพวกที่นั่งอยู่เป็นแถวนั้นไป กลิ่นเสื้อโอเวอร์โค้ทของพวกคนไทยเรานะ เราไม่รู้กลิ่นเสื้อที่เราใส่หรอก กลิ่นกระเทียมเจียวที่ฟุ้งมาเวลาเราทำอาหารมันซึมซับพอกพูนอยู่ในเสื้อมานานวันมากขึ้นๆ ทุกที เมื่อผมเดินผ่านพวกฝรั่งไปได้ยินเสียงจมูกฟุดฟาดเบาๆ แล้วพอผมยกต้นแขนกางๆ หุบๆ นั้น กลิ่นกระเทียมเจียวก็คงเข้มข้นขึ้นในอากาศ เขาเอียงตัวหันหน้าหันหลังหนีกลิ่นเมื่อผมนั่งลง ผมเห็นว่ากลิ่นเสื้อของเราออกฤทธิ์เกิดผลแน่แล้วทีนี้ถึงเวลาเป่าคาถาไล่ เลยได้ผลคนลุกหนีแตกตื่นไปหลายคนเลย

เมื่อเราถามว่าเป่ามนต์คาถายังไง

เขาบอกว่าเบ่งท้องจนเรออกมา พอเสียง “เอิ๊ก” สิ้นสุด พวกฝรั่งลุกพรวดพราดไปเลย กลิ่นแรงของเรามันกลิ่นกระเทียมแรงมาก เราเองก็ยังว่ากลิ่นมันเหม็นจริงๆ ด้วย มิน่าผีฝรั่งมันจึงเกลียดกลัวกระเทียม

โรงหนังที่ฉายหนังวนเวียนตลอด ๒๔ ชั่วโมงซึ่งใครจะไปดูเมื่อใดก็ได้ หนังฉายไปถึงตอนไหนก็ดูได้จนเริ่มต้นฉายตั้งแต่ต้นใหม่ ดูรวมจนได้ครบเรื่อง หรือจะดูเริ่มแต่ต้นใหม่ไปจนจบเรื่องก็ตามใจ เสียค่าเข้าดูหนังครั้งเดียว นั่งดูไปตลอดวันตลอดคืนก็ได้ไม่ว่ากัน

การดูหนังได้โดยไม่จำกัดเวลาว่าจะนานสักเท่าใด จะทนเป็นบ้าดูหนังซ้ำแล้วซ้ำอีก ทั้งวันทั้งคืนได้ ไม่กินข้าวกินปลา ไม่อาบน้ำอาบท่า ไม่ทำงานทำการก็ตามใจ ไม่มีใครว่า ไม่มีใครห้ามหรอก

ผมและคงมีอีกหลายคนที่ชอบโรงที่ฉายหนังแบบนี้และรู้สึกขอบคุณโรงหนังอย่างมากอีกด้วย ความดีซึ่งมีบุญคุณต่อเรานั้นมีดังนี้

เมื่อเรามีโอกาสไปเที่ยว มีธุรกิจต้องไปทำไปติดต่อ หรือไปศึกษาไปดูงานที่เมืองอื่น รัฐอื่น แล้วเสร็จเรื่องที่มาปฏิบัตินั้นก็ต่อเมื่อเป็นเวลาค่ำมืดดึกดื่นแล้ว เราไม่อาจกลับมาเมืองที่เราพักอยู่ได้เพราะมาได้ลำบาก เพราะเราขับรถกันมาเองไม่ปลอดภัย เพราะรถประจำทางหยุดเดินรถ หรือจะโดยเหตุใดก็ตามที่ทำให้เรากลับไม่ได้ ถ้าจะไปนอนที่โฮเต็ลคืนนั้นแล้วรุ่งเช้าจะได้กลับก็ได้ แต่ค่าที่พักโฮเต็ลออกจะแพงไปในการที่จะเช่านอนครึ่งคืน ตีตั๋วเข้าดูหนังที่ฉายไม่มีหยุดนี่ดีกว่ามากมายหลายเท่า นอนหลับในโรงหนังนั่นแหละ ง่ายสะดวกแล้วก็เสียเงินน้อยด้วย พอรุ่งเช้าออกจากโรงหนังกลับบ้านได้เลย

เดินทางไกล.... ถ้าไม่มีหรือไม่ใช้พาหนะของเราเองก็ต้องเสียเงินใช้พาหนะอื่น อาจเป็นเรือกลไฟ รถไฟ รถยนต์ เรือบิน หรือพาหนะอย่างไรก็ตาม เวลานี้จะต้องจองกันแทบทั้งนั้น ถ้าจะไปซื้อตั๋วที่สถานีเลยอาจมีผู้โดยสารเต็มจำนวนแล้วก็จะพลาดโอกาสที่จะได้เดินทางวันนั้นเวลานั้น

แต่ก่อนนั้น การเดินทางไปไหนๆ ที่มีพาหนะรับส่งผู้โดยสารอยู่ทุกวันหรือทุกเวลาเป็นประจำ และไม่ใช่มีการทำการ นานๆ จะออกได้เที่ยวหนึ่ง ๓ วัน ๗ วัน หรือ ๒ อาทิตย์ จึงมีเที่ยวหนึ่ง ถ้าเป็นเช่นนี้ก็ต้องมีการจอง หรือบางทีพาหนะรับส่งผู้โดยสารนี้จะออกเดินทางได้ก็ต้องมีผู้โดยสารเต็มรถหรือมีมากพอที่จะได้กำไร คิดเงินได้ค่าโดยสารบ้าง ถ้าเป็นอย่างที่ว่านี้ก็ต้องมีการแจ้งให้ผู้จัดพาหนะทราบว่าจะไปด้วยเมื่อมีกำหนดที่พาหนะจะออกเดินทาง ซึ่งก็เป็นการจองเหมือนกัน

ทั้งที่มีกำหนดเวลาการเดินทางอยู่เป็นประจำ และผู้เดินทางจะมีที่ให้โดยสารไปได้เสมอ อย่างเช่น การเดินรถไฟในสมัยก่อนๆ มีผู้เดินทางไม่มาก ถ้าจะเดินทางไปที่ไหนตามกำหนดเวลาเดินรถก็จะมีที่นั่งรับไปได้เสมอ บางทีมีบางคนที่ไปถึงสถานีพอขึ้นรถ รถไฟก็ออกพอดี และก็หาที่นั่งได้เสมอ แต่ก็ยังมีการจองที่อีกเหมือนกัน

เพื่อที่จะให้ได้ที่นั่งดีๆ ที่นั่งที่พวกของตัวหลายคนจะนั่งรวมอยู่ใกล้กัน ที่นั่งใกล้ห้องน้ำ ห้องส้วม ที่นั่งใกล้ๆ รถเสบียงอาหาร ที่นั่งของรถโบกี้แรกๆ ที่ต่อมาจากหัวรถจักร หรือที่แห่งใดแห่งหนึ่งโดยเฉพาะที่ต้องการนั่งไปตลอดระยะเดินทาง

ถ้าหากต้องการเช่นนั้น ก็จะให้มีคนล่วงหน้าไปซื้อตั๋วก่อน ขนกระเป๋าเดินทางและข้าวของที่จะนำไปด้วยขึ้นรถไปเก็บเข้าที่วางของไว้ก่อน แล้วนั่งรอหรือวางสิ่งของไว้บนที่นั่งให้พอกับจำนวนผู้ที่จะเดินทางไปด้วยกัน นี่ก็เป็นการจองที่นั่งรถไฟเหมือนกัน

เมื่อพูดถึงการจองที่นั่งในรถไฟ ก็นึกถึงความหลังขึ้นมาอีก ในระหว่างที่มีสงครามมหาเอเชียบูรพา รถไฟทุกสายมีกำหนดการออกการเข้าสถานีของรถไฟทุกขบวน เอาแน่นอนไม่ได้ บางครั้งบางวัน รถไฟสายซึ่งตามปกติจะมี ๒-๓ เที่ยว ก็อาจต้องมีเดินรถได้เที่ยวเดียว เนื่องจากระหว่างมีสงครามนั้น เครื่องบินทางฝ่ายพันธมิตรจะเข้ามาทิ้งระเบิดทำลายที่ต่างๆ ที่เป็นจุดยุทธศาสตร์ และนักบินฝ่ายพันธมิตร เข้าใจว่าจะเป็นที่ตั้งของกองทัพทหารญี่ปุ่น เครื่องบินที่บินเข้ามาทำการอาจบินเข้ามาในอาณาเขตประเทศไทย แล้วมาทิ้งระเบิดทำลายที่ใดและเมื่อใดก็ได้ไม่ว่าจะเป็นเวลากลางวัน หรือกลางคืน

รถไฟเมื่อออกจากสถานีไปแล้ว อาจไปจอดรออยู่ที่สถานีใดก็ได้ บางทีจอดเป็นเวลานาน จนกว่าจะมีการสื่อสารให้รู้ว่าตามทางที่รถแล่นไปจะปลอดภัย บางสถานีรถไฟจะไปหยุดจอดอยู่นานๆ และมีการเติมน้ำ เติมฟืนรถไฟ และรอฟังคำสั่งให้ออกมา ทำให้รถไฟต้องหยุด หยุดอยู่นาน บางทีนานเป็นชั่วโมง มีเวลามากพอที่จะให้ผู้โดยสารลงจากรถไฟไปเดินเที่ยวเมืองนั้น ไปหาซื้อของแปลกๆ เป็นของพื้นเมือง ไปกินอาหาร หรือไปหาที่อาบน้ำให้ผ่อนคลายความร้อนกายสบายใจจากความหนักจิต

ครั้งนั้นมีคนเดินทางทางรถไฟทุกสายทุกเที่ยวมากเหลือหลาย แทบนับไม่ถ้วน ทุกโบกี้มีคนล้นหลาม แม้แต่รถสินค้าขนของเป็นรถมีหลังคาหรือไม่มีหลังคา ถ้าหากมีฟองเสริมมาด้วย ก็จะมีคนเข้าไปแย่งกันนั่ง ผู้คนมากมหาศาลที่อยู่เต็มรถนี้มีทั้งรถที่ออกจากต้นสถานีถึงปลายสถานี และรถที่กลับจากปลายสถานีมาต้นสถานี การที่คนเดินทางกันมากจนแน่นรถทั้งรถเที่ยวไปและกลับนี้ มีหลายคนที่เดินทาง เพื่อ

เปลี่ยนที่อยู่ เพื่อหนีภัยที่อาจเกิดจากภัยทางอากาศที่อาจมาทิ้งระเบิดทำลายบ้านเรือนผู้คนเมื่อใดก็ได้ จึงหาทางหลบหนีไปอยู่ที่ห่างไกล ซึ่งเชื่อว่าเครื่องบินข้าศึกจะไม่ไปถึง หรือไม่ใช่จุดยุทธศาสตร์และมีทหารของกองทัพญี่ปุ่นหลบซ่อนอยู่ บางคนก็เดินทางไปมาเพื่อทำการค้า บางคนเดินทางเที่ยวหางานทำ และหลายต่อหลายเหตุผลมีหลายคนเหมือนกันที่เดินทางเข้ามาในเมืองในตอนเช้า เพื่อมาทำการงานเอกชนหรือทำราชการ แล้วตอนเย็นก็ขึ้นรถกลับออกไปอยู่ที่ชนบทห่างไกลจากตัวเมือง

รถไฟที่ขนผู้คนกลับมากลับไปและมีคนเต็มเหมือนยัดทะนานนี้ บางครั้งแล่นๆ ไปอาจไปหยุดนิ่งอยู่ที่กลางป่า กลางทุ่ง หรือที่แห่งใดแห่งหนึ่งโดยได้รับจากที่แจ้งมาทางโทรเลขหรือวิทยุว่าจะมีเครื่องบินข้าศึกบินตรงมาตามแนวทางรถไฟ โดยที่มีเสมอเครื่องบินข้าศึกบินมาถึงรถไฟ ขณะที่แล่นอยู่นั้น จะโจมตีโดยทิ้งระเบิด หรือยิงกราดมาที่รถไฟ โดยข้าศึกจะคิดเอาเองว่า รถไฟนั้นมีการขนส่งกองทหารญี่ปุ่นหรือยุทโธปกรณ์ต่างๆ เกิดความเสียหายไม่เพียงรถไฟเสียหาย แต่ผู้คนที่โดยสารมาในรถไฟอาจบาดเจ็บล้มตายกันได้มาก รถไฟจะหยุดนิ่ง และให้ผู้คนที่โดยสารมานั้นลงจากรถ แล้วพากันวิ่งเข้าป่าเข้าทุ่งหาที่หลบภัยให้ห่างไกลเสียจากรถไฟให้ไกลมากๆ

การต้องหยุดรถ แล้วให้ผู้โดยสารหนีออกไปจากรถจนกว่าจะมีสัญญาณแจ้งมาว่าปลอดภัย แล้วรวบรวมผู้โดยสารกลับมาขึ้นรถไฟได้พร้อมเพรียงจึงเริ่มออกเดินทางต่อนี้ ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ขบวนรถไฟจะออกจากสถานีหรือคืนเข้าสู่สถานีตรงตามเวลากำหนดไม่ได้เลย

การเดินทาง โดยรถไฟในเวลานั้นไม่มีการจองตั๋วหรอก ถึงมีก็เหมือนไม่มี ใครที่เคยเดินทางโดยไปทางรถไฟ ครั้งที่มีสงครามมหาเอเชียบูรพาและยังมีชีวิตอยู่เวลานี้ คงจะจำความทุกข์ยากทั้งกายและใจอย่างแสนสาหัส เมื่อมีชีวิตอยู่ในระหว่างบ้านเมืองอยู่ในภาวะสงครามและเมื่อจะเดินทางโดยรถไฟ ต้องรีบๆ ไปรอที่สถานีรถไฟก่อนเวลาเปิดห้องขายตั๋ว และก่อนรถไฟออกจากสถานี หลายชั่วโมงหรือไปรอก่อนครั่งวันค่อนวัน ต้องแย่งกันซื้อตั๋ว ต้องแย่งกันขึ้นรถไฟ แย่งกันหาที่นั่ง แย่งกันหาที่วางกระเป๋าหีบห่อ ชะลอม และของกินของใช้ที่หอบหิ้วไปด้วย และถ้าหากไปถึงสถานีช้าหน่อยถ้าตั๋วขายหมด แต่ดูเหมือนายตั๋วหาให้ได้เสมอไม่อั้น ถ้ามีตั๋วแล้วก็ขึ้นรถไฟไปได้ แต่ต้องแย่งที่ยืน หรือจะไปอย่างไรก็ได้ตามความสามารถคนโดยสารจะนั่งหรือ

ยืนก็ตาม แทบว่าจะเคลื่อนไหวกระดุกกระดิกเนื้อตัวไม่ได้ ถ้าหากจะต้องเคลื่อนที่ไปทางไหนไม่ว่าไปใกล้หรือไกล ก็จะมีคนอื่นเคลื่อนที่ไหลมาแทนที่ได้ ในตู้จะมีคนนั่งและคนยืนจนแน่นล้นออกมา แน่นหน้าประตูหลังและประตูหน้ารถตรงที่จะขึ้นลงบันไดรถไฟ ที่ว่างระหว่างที่นั่งซึ่งคนโดยสารหันหน้าหากันและเป็นที่วางเท้านั้นถ้าไม่มีข้าวของอย่างใดว่างไว้ก็จะมีคนแทรกเข้าไปนั่งหรือยืน ที่หน้าต่างรถไฟยังมีคนนั่งห้อยเท้ามาด้านในรถไฟ หรือด้านนอกหน้าต่างแล้วแต่ถนัด หรือจำเป็นต้องเอาออกไปข้างนอก หรือไม่กลัวอย่างไรทั้งนั้นขอให้ได้ไปเถอะ

บนหลังคารถเกือบทุกตู้ก็มีคนปีนขึ้นไปนั่งอยู่เต็มหลังคา แต่ที่เดือดร้อนและพูดไม่ออก ไม่รู้จะแสดงความโกรธไม่พอใจอย่างไร แต่ก็ต้องตัดใจให้อภัยก็คือ มีคนนั่งบ้างยืนบ้างอยู่ในห้องน้ำห้องส้วม ต้องกลั้นเสียแทบจะเป็นลมระหว่างที่ขอให้ออกไปจากห้องส้วมหรืออย่างน้อยก็ยืนหันหลังอย่าหันมามองสักครู่ แย่ แย่ จริงๆ

หลังสงครามยุติและบ้านเมืองสงบดีบ้างแล้ว กิจการขนส่งทางรถไฟค่อยๆ กลับคืนดี (แต่ก็ไม่ดีเท่ากับระยะก่อนสงครามหรอก) แล้วต่อๆ มาจึงมีการให้จองตั๋วล่วงหน้าได้ พร้อมๆ กันก็มีการจองตั๋วเครื่องบิน และจองพาหนะทุกอย่างที่ต้องเดินทางไปไกลๆ สมัยเก่าก่อนยังมีการจองจนถือเป็นธรรมเนียมประเพณีและปฏิบัติกันจนเห็นเป็นธรรมดา คือ การหาคู่ให้ลูกอย่างเช่นมีการปฏิบัติในเมืองจีน

ครอบครัวที่สนิทรักใคร่เคารพนับถือกัน หรือเพื่อนใกล้ชิดมิตรร่วมสาบาน เมื่อครอบครัวหรือตระกูล ๒ พวก มีลูกเล็กๆ ฝ่ายหนึ่งมีลูกสาว อีกฝ่ายมีลูกชาย พ่อของลูกชายได้เห็นลูกสาวเล็กลูกของเพื่อนตัว ด้วยความรักความสนิทกันมีอยู่แล้ว ก็จะช่วยจองลูกสาวเพื่อให้ได้แต่งงาน กับลูกชายของตัว เมื่อถึงเวลาอันสมควรจะได้แต่งงานกัน หรือบางทีจองกันตั้งแต่ลูกยังอยู่ในท้องเสียอีกด้วย โดยที่ภรรยาของ ๒ ฝ่ายที่รักสนิทกันมาก ต่อมาตั้งครรภ์ทั้ง ๒ คน ตกลงกันไว้ก่อนว่า ถ้าลูกในครรภ์ของภรรยาใครเมื่อคลอดออกมา ถ้าลูกเป็นเพศเดียวกันก็จะให้เป็นเพื่อนกัน ถ้าเป็นลูกชายคนหนึ่งเป็นลูกหญิงคนหนึ่ง จะขอให้แต่งงานกันเมื่อโตขึ้น เป็นการตกลงกันไว้ก่อนตั้งแต่ลูกยังอยู่ในครรภ์ เรียกว่าจองให้ลูกได้แต่งงานตั้งแต่ลูกยังไม่เกิด เมื่อชายหนุ่มกับหญิงสาวรักกันและให้สัญญากันว่าจะแต่งงาน และมีชีวิตร่วมกัน นี่ก็เป็นการจองกันเอง ต่อเมื่อมีการให้ผู้ใหญ่ไปสู่ขอ และมีการหมั้นกัน เป็นการยืนยันว่าต่อไปจะ

แต่งงานกันแน่ การหมั้นก็คือ การจอง จองเป็นทางการ

ทีนี้เมื่อถึงกำหนดวันเวลาที่จะทำพิธีมงคลสมรส งานพิธีไม่อาจที่จะจัดขึ้นที่บ้านเจ้าสาวหรือเจ้าบ่าว จะอาศัยบ้านญาติผู้ใหญ่หรือเพื่อนฝูง ก็มีปัญหายุ่งยากลำบาก ไม่สะดวกง่ายดายเหมือนสมัยก่อนๆ สมัยนี้ต้องอาศัยทำพิธีแต่งงาน รดน้ำ งานเลี้ยงตามสถานที่กว้างใหญ่และเป็นสถานที่ที่จะต้องรับแขกได้จำนวนมากและแขกมาในงานได้สะดวก ได้แก่ สถานที่ของสโมสร สมาคม หรือโฮเต็ลใหญ่ ระยะนี้ต้องจองสถานที่ จองอาหารในงานเลี้ยง จองวงดนตรี จองการจัดแต่งสถานที่ และจองอะไรต่ออะไร แล้วแต่เจ้าภาพจะจัดให้มีในงาน

ในชีวิตคนเราเวลานี้ต้องประสบกับการจองหลายเรื่องหลายแบบ อาจเป็นเรื่องตัวเองต้องจอง หรือได้พบเห็นคนอื่นจอง ถ้าจะมีการจองอะไรที่จะต้องจองสิ่งนั้นๆ ด้วยตา หู จมูก ลิ้น กายสัมผัส และจิตใจ แล้วทุกอวัยวะเหล่านี้ส่งเสียงได้ว่า “จอง” เสียงร้องว่าจองนี้คงจะได้ยินดังกระหึ่มอยู่ตลอดเวลาทั้งวันทั้งคืนไม่มีเวลาเงียบได้เลย

ให้ลูกเข้าโรงเรียนก็ต้องจอง แม้แต่โรงเรียนอนุบาลก็มีการจอง เวลานี้จะให้ลูกได้เล่าเรียนแทบว่าจะต้องจองกันตั้งแต่ลูกอยู่ในท้อง

เมื่อจะต้องทำมาหากิน ต้องการเข้าทำงาน ไม่ว่างานเอกชน งานบริษัทหรืองานราชการ ก็มีการจอง จะหาห้องแถวหาตึกแถว เพื่อค้าขายหรือทำกิจการอย่างใดก็ต้องจอง จะหาบ้านอยู่โดยที่จะซื้อไว้เป็นบ้านส่วนตัว หรือบ้านเช่าก็ต้องมีการจอง ต้องการจะซื้อรถยนต์ใหม่ก็ต้องจอง

อยากจะส่งเค้กไปให้ใครเขาในวันปีใหม่ วันเกิด วันแต่งงาน ก็ต้องจอง มีพวกที่จะหารถยนต์ส่งขายเขมร เห็นเขาว่ากันว่าต้องสั่งจองจากคนที่เลือกหารถตามสั่งได้ตามที่ไหนๆ ก็ได้ที่เจ้าของเผลอคิดว่าวิญญาณเร่ร่อนอยู่แถวๆ ที่จอดรถกันจะช่วยดูแลให้

เขาคือพวกชาวบ้านชาวเมือง นินทากันเสียงดังว่าเวลานี้พวกมีอาชีพนักการเมือง เขามีการจองตำแหน่งรัฐมนตรีหรือตำแหน่งทางการเมืองในคนรัฐบาลเอาไว้ล่วงหน้าก่อนที่พรรคของตัวจัดตั้งรัฐบาล หรือเป็นพรรคร่วมจัดตั้งรัฐบาล บางทีจองกันหลายคนก็ต้องเป็นเรื่องชีวิตของคนเรา ช่างเป็นไปได้ เช่นนี้ แหละหนอ จะทำอะไร

ก็มีแต่จะต้องจอง- จอง- และจอง

เมื่อจะต้องจองก็ทนได้ รับได้ ไม่ต้องคิดอย่างใดอื่นเพราะคนอื่นๆ เขาทนได้ เขายอมรับแล้วว่าจะทำสิ่งใดตามใจตัว และให้ได้ตั้งใจไม่ได้ ต้องทนทำใจเห็นดีเห็นชอบเมื่อจะต้องจอง

แต่ "จอง" ที่ชิงชัง หวาดกลัว ไม่ปรารถนา และขอกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ภาวนาขอให้ห่างไกลไปร้อยโยชน์พันโยชน์อย่าได้มากล้ำกลายแม้แต่น้อยเลย มันคือการจองที่เรียกว่า- **"จองจำ"**

(เขียนประชดร้อน ... ร้อนจนพูดไม่ออกแล้ว)

คิมหันต์...รำพันสาป

ต้นพฤษภาปีนี้ (๒๕๕๓) อากาศยังร้อนแล้วยังร้อนมากเสียด้วย ร้อนเหลือร้อนเป็นบ้าเป็นหลัง ร้อนตลอดทั้งกลางวัน กลางคืน และรุ่งเช้า ร้อนแทบว่าตับจะแตก เบื่ออาหารกินข้าวปลาไม่ลง อยากแต่น้ำ ดื่มแล้วดื่มอีก จนจุกท้องแน่นอืด เหงื่อแตกทั้งวัน ปวดหัว อ่อนเพลีย หงุดหงิด อารมณ์เสียเอาง่ายๆ ฯลฯ ร้อนเหลือทน แต่ก็ต้องทน โอย...ไม่รู้จะบ่นยังไงอีกแล้ว

ร้อน ร้อน ร้อน อากาศร้อนอบอ้าว ร้อนจนต้องบ่น แต่ไม่ถึงกับรำพึงรำพันด่าว่าสาปแช่งเทวดา เหมือนอย่างตัวซื่อเรื่องให้โก้เก่เล่น แต่ก็ดับร้อนลงบ้างถ้าจะเขียนเล่นๆ บันทึกไว้ แล้วนึกไปถึงตั้งแต่ครั้งยังเป็นเด็กอยู่ต่างจังหวัดที่ถึงหน้าร้อนเขาว่าร้อนมากเหลือหลาย

อันที่จริง เมื่อถึงฤดูร้อน มันก็ต้องร้อนซี จะให้มันหนาวได้ยังไง หนาวก็ฤดูหนาวซีน่าไม่ใช่ฤดูร้อนอย่างเวลานี้ สภาพดินฟ้า อากาศ มันก็ต้องไปตามธรรมชาติของโลก จะให้มีแต่ความสุขสบายทุกฤดูกาลและตลอดทั้งปีทั้งชาติตามที่เราต้องการ

ได้ยังไง ธรรมชาติมันไม่คอยเอาใจตามที่เราต้องการหรอก โลกเกิดมาก่อนเรา วางแผนและสภาพของตัวมาตามกาลเวลานานแล้ว เรามาเกิดเอาทีหลัง ถ้าเกิดมาก่อนโลกเราจะได้วางแผนชีวิตของเราอย่างไรก็ได้ตามต้องการ ไม่พอใจธรรมชาติตามโลกตั้งใจจะเกิดตามโลกมันมาทำไม อากาศมันจะร้อนจัด หนาวจัด หรือเป็นอย่างไรก็ต้องยินยอมน้อมรับละ

ไอ้ที่บ่นนี่ก็เพราะมีปากถึงได้บ่น บ่นไปอย่างนั้นเองดีกว่าอยู่เปล่าๆ ว่างๆ ไปบ้าถึงกับจะสาปแช่งอากาศให้เสียปาก เสียจิตใจและอารมณ์ตัวเปล่าๆ ไม่เข้าท่า แล้วก็ที่บ่นนี้ก็เพราะว่าน้อยใจและเสียดายนิดๆ เคยร้องเพลงแต่สภาพลมฟ้าอากาศไม่ตรงตามคำร้องเลย ก็เพลงที่ให้ร้องว่า “พอถึงเดือนหกฝนก็ตกพรำๆ” นั่นไง นี่ก็เดือน ๖ แล้ว ฝนไม่เห็นพรำอย่างว่า

พอถึงฤดูร้อน อากาศก็ร้อนขึ้นๆ ตามฤดูกาล แต่ทุกๆ ปีนี่แหละ คนไหนคนนั้น จะต้องพูดต้องบ่นเป็นแฟชั่น “ปีนี้ร้อนมากร้อนจริงๆ ร้อนกว่าปีที่แล้ว” เห็นพูดกันอย่างนี้ทุกที และทุกปีไม่มีใครเอาสถิติอุณหภูมิตลอดฤดูร้อนแต่ละปีมาแสดงเปรียบเทียบให้เห็นว่าร้อนกว่าปีที่แล้ว “จริง”

พอสิ้นฤดูร้อนเข้าฤดูฝนแล้วถึงฤดูหนาว อากาศค่อยคลายร้อนลงไป จนเป็นอากาศเย็น แล้วก็หนาวตอนนี้แต่ละคนลืมอย่างสนิท นึกไม่ออกว่าเมื่อฤดูร้อนที่ผ่านมาและเคยบ่นกันว่าร้อนจัดนั้นรู้สึกร้อนยังไง ต้องเดือดร้อนทุกข์ยากลำบากกายใจอย่างไรแค่ไหน ลืมแล้วอิ่มความรู้สึกนั้นแล้ว คนเรานี่หนาช่างลืมง่ายเอาเสียจริงๆ

เอาเถอะ ในเมื่อกาศร้อนมากอย่างนี้มันไม่สบายก็บ่นไปเมื่อได้บ่นเสียหน่อยแล้ว สบายใจบ้างก็บ่นไปเถอะ พอพ้นหน้าร้อนก็ลืมความรู้สึกร้อนแล้ว เตรียมปากเอาไว้บ่นเวลาฝนตก และเมื่ออากาศหนาวเย็นต่อไป แล้วก็บ่นวนเวียนเป็นวงจรตามฤดูกาลเรื่อยไป วงจรนี้เรียกว่า “พล่ามวาจาสังสารวัฏ”

เราเคยเรียนเคยรู้มาแล้วว่า แสงแดด มีคุณค่าต่อร่างกายและชีวิตคนเรามาก จนถือว่าเป็นยาอายุวัฒนะขนานหนึ่งที่ขาดเสียมิได้ แสงแดดให้ความอบอุ่น ช่วยฆ่าเชื้อโรค ช่วยกระตุ้นให้มีเลือดมาเลี้ยงผิวกายได้สมบูรณ์ ผิวหนังจะแข็งแรง ทนต่ออากาศร้อน อากาศหนาว และทนทานต่อการรุกรานของเชื้อโรค นอกจากนั้นแสงแดดเมื่อถูกกับผิวหนัง ผิวหนังจะสร้าง วิตามินดีขึ้นได้ในร่างกาย วิตามินดีจะช่วยให้กระดูก

แข็งแรงทนทานไม่เกิดโรคกระดูกอ่อน นอกจากนั้นอีก แสงแดดช่วยให้อยากอาหาร ช่วยให้นอนหลับสนิท และช่วยอวัยวะทุกส่วนแข็งแรงสมบูรณ์

แต่ก็ไม่ใช่แสงแดดทุกเวลาหรอกนะที่จะมีคุณค่า อย่างว่าแสงแดดที่มีคุณค่าต้องเป็นแสงแดดอ่อนยามเช้าและยามเย็นเท่านั้น เวลาอื่นแสงแดดมีรังสีความร้อนมาก กลับทำให้แสงแดดเป็นอันตรายต่อร่างกายได้มาก ใครๆ ก็รู้สึกกันดีและได้รู้ได้เห็นมาตั้งแต่เด็กแล้ว พวกผลไม้ที่แก่แล้ว อย่างเช่น ละมุด น้อยหน่า ขนุน มะม่วง ทุเรียน และผลไม้ต่างๆ แก่แล้ว เมื่อเอามาบ่ม มาอบด้วยความร้อนหรือผึ่งให้ถูกแสงแดด ผลไม้นั้นจะสุกได้เร็วและบ่มต่อไปก็จะงอมได้เร็ว

เลยเกิดจินตนาการ (พูดให้เก๋หน่อย) ว่าพืชหรือสัตว์นั้นร่างกายย่อมประกอบขึ้นจากเซลล์ เซลล์ทั้งหลายแต่ละเซลล์ที่เป็นเซลล์อ่อน เมื่อถูกความอบอุ่นหรือร้อน เซลล์นั้นก็จะเจริญเร็วขึ้นไปเป็นเซลล์แก่ ผลไม้อ่อนเมื่อถูกความร้อนก็จะเติบโตเป็นผลไม้แก่ ผลไม้แก่เมื่อเอามาบ่มหรือให้ถูกความร้อนก็จะสุกแล้วงอม

แต่ถ้าผลไม้นั้นเมื่อถูกหรืออยู่ในที่หนาวเย็นก็จะโตช้าแก่ช้าและสุกช้า นั่นคือเซลล์ที่มีชีวิตถ้าถูกกับความเย็นคงจะเจริญเติบโตช้า พวกเชื้อโรคที่มีเซลล์เดียวหรือมีจำนวนเซลล์ไม่มาก เมื่ออยู่ในที่เย็นมากๆ หรืออยู่ในน้ำแข็งจะไม่เจริญเติบโต แต่มีชีวิตอยู่ได้นานมาก อาจอยู่หลายปีก็ได้ โดยที่ไม่มีการเจริญขึ้น ไม่แก่ ไม่สุกได้

น่าคิดว่าพวกคนที่อยู่ในเมืองร้อน มีอากาศร้อน ร่างกายคืออวัยวะต่างๆ ทั้งหมดก็จะเจริญเติบโตเร็ว แล้วจะแก่เร็วกว่าคนที่อยู่ในเมืองหนาว มีอากาศเย็นๆ อยู่นาน พูดอีกอย่างหนึ่งคนที่มีอายุเท่าๆ กัน (หรือใกล้เคียงกัน คนเมืองร้อนน่าจะแก่ได้เร็วกว่าคนเมืองหนาว หรือมีอายุขัย (อายุยืน) น้อยกว่าคนเมืองหนาว

พูดได้ง่าย คนเราถ้าได้รับความร้อนหรือ อยู่ในที่มีอากาศร้อนๆ เป็นเวลานานๆ จะเติบโตเร็ว แก่เร็ว และอายุขัยโดยเฉลี่ยจะสั้นกว่าคนที่อยู่ในที่มีอากาศเย็นๆ เป็นเวลานาน

คนไทยเราเมื่อสัก ๙๐ ปี ๑๐๐ ปีมาแล้วมีอายุยืนโดยเฉลี่ย ๔๐-๕๐ ปีเท่านั้น เมื่อ ๕๐-๖๐ ปีมานี้ อายุเฉลี่ยมีได้ถึง ๖๐-๖๕ ปี และทุกวันนี้อาจมีอายุได้ ๖๘-๗๐ ปี เพราะเหตุใด

คงมีสาเหตุหลายประการที่ทำให้คนไทยมีอายุยืนขึ้นกว่าแต่ก่อน แต่จะเป็น

ไปได้ไหมว่ามีสาเหตุที่ทำให้อายุยืนได้ร่วมอยู่กับเหตุอื่นๆ ปัจจุบันนี้เรามีอุปกรณ์ที่ช่วยให้อากาศเย็นหรือช่วยลดความร้อนได้ เรามีพัดลมมีเครื่องทำความเย็น พออากาศร้อนก็อยู่ในที่เย็นๆ ได้อย่างสบาย ไม่ถูกอบความร้อนอยู่ตลอดนานๆ ราวกับการที่ผลไม้ถูกบ่มอย่างแต่ก่อน

ถ้ามีความเป็นไปได้อย่างที่ว่าใครอยากอายุยืนก็อยู่ในที่มีความเย็น (เย็นมากสักหน่อย) ทั้งวันทั้งคืนเลย

ปีนี้มีข่าวว่า เมืองไทยเราอากาศร้อนมากจนมีคนโดยเฉพาะคนแก่ตายไปหลายคน (ไม่ใช่แต่ปีนี้หรอก ก็มีคนร้อนจนตายมาทุกปี) หลายจังหวัดมีอากาศร้อนจัดเมื่อร้อนมากๆ จะมีอาการเป็นลมหมดสติ ตายไป เรียกกันว่า "ลมร้อน" โดยเฉพาะคนอายุมากจะตายได้ แต่ไม่ใช่ตายเพราะตับแตกหรอก ตายเพราะความร้อน ความร้อนทำให้ร่างกายเสียเหงื่อมาก จึงเสียน้ำและเกลือไปจากตัวมาก ขณะเดียวกัน ความร้อนในร่างกายไม่อาจระเหยออกไปจากร่างกายได้ดี ความผิดปรกติในร่างกายทำให้หมดสติ และตายได้ คนแก่ร่างกายอ่อนเพลียและอวัยวะต่างๆ เสื่อมมากแล้วจึงเสียชีวิตง่ายกว่าคนทั่วไป

เมื่อมีอากาศร้อน และร้อนนานสักหน่อย จะต้องมีคนพูด "ฝนน่าจะตกลงมาสักห่าสองห่า มันจะได้เย็นลงบ้าง นี่ร้อนจะตายอยู่แล้ว" กำลังบ่นอยากเห็นฝนอยู่นี่ บอกได้เลยว่าตอนนั้นถึงยังไงก็ไม่มีฝน อย่าว่าแต่สักห่าสองห่าเลย หยดเดียวก็ไม่ตกลงมาให้เห็น ทำไมน่ะหรือ อากาศถึงร้อนจัดก็ไม่ร้อนจนแผ่ขึ้นไปทำให้นางเมขลาและรามสูร รู้สึกร้อนและทนไม่ไหวจนต้องออกมาแสดงให้ฟ้าฝนตกน่ะซี เวลานั้นไม่มีใครรู้ด้วยซ้ำไปว่าเมขลากับรามสูรยังไปหลบอยู่ที่สวรรค์ชั้นไหน หรือกลีบเมฆกลีบไหนก้อนไหน

ฝนจะตก ต้องมีนางเมขลาถือลูกแก้วออกมาจากที่ซ่อนเก็บตัวอยู่ ออกมาร่ายรำชูลูกแก้วให้กระทบกับแสงสว่างเกิดแสงแวววาววอบแวบ ให้รามสูรเห็นแล้วอยากได้ลูกแก้วหรือรำคาญตาจากถูกแสงสะท้อนของลูกแก้วก็ไม่รู้ ชาวบ้านบอกว่า "เมขลาล่อแก้ว" คนที่อยู่บนโลกบอกว่า "ฟ้าแลบ" จากแสงแก้วนั่นแหละ พร้อมกันนั้นรามสูรก็ต้องออกมา (จากไหนก็ไม่รู้) ตามเมขลามา เมขลาล่อแก้วไปมา รามสูรก็รำไปมาทำท่าโกรธแค้น ถูมือ ถูข้างหลังหู กระทืบเท้าแล้วก็ขว้างขวานไปที่เมขลา

ขวานไม่เห็นเคยขว้างไปถูกลูกแก้วหรือถูกตัวนางเมขลาเลยสักที แต่ขว้างขวานนั้นก็เกิดเสียงดังเปรี้ยงๆ พวกชาวโลกก็บอกว่า “เสียงฟ้าร้อง”

เมื่อเมขลารามสูรร่วมแสดง “เมขลาล่อแก้ว รามสูรขว้างขวาน” อยู่สักพัก ทำให้เกิดฟ้าแลบฟ้าร้อง แล้วต่อมาฝนก็ตกลงมา เมขลารามสูรหมดหน้าที่ ต่างก็รำหลบเข้าฉาก (เมฆหรือ) หายไป

เมขลากับรามสูรแสดงฟ้าแลบฟ้าร้อง ล่อแก้วขว้างขวานแล้วเรียกให้ฝนตกลงมานานหนักหนา หลายยุคมาแล้ว และมีผลถูกต้องทุกที คือ พอฟ้าแลบฟ้าร้องครืนๆ สักพัก ก็บอกได้เลยว่าฝนจะตกแล้วก็ตกลงมาจริงๆ เวลานี้สงสัยว่าเมขลารามสูรคู่เก่าปลดเกษียนไปแล้ว มีคู่ใหม่มาแสดงแทน เมขลารามสูรคู่ใหม่นี้แสดงล่อแก้วขว้างขวาน มีฟ้าแลบ ฟ้าร้อง และทายไม่ได้ว่าฝนจะตก บางทีมีฟ้าแลบฟ้าร้องแล้ว เงียบไปเลย ไม่มีอะไรเกิดขึ้นเลย

ทีนี้เรื่องที่จะมีฝนตกลงมาได้นั้น เรื่องมันอยู่ที่ว่าต้องมีนาคที่อยู่บนท้องฟ้าพ่นน้ำลงมาเป็นน้ำฝน ก็ไม่รู้ว่าพวกนาคให้น้ำฝนนี้ ไปเกี่ยวข้องกับเมขลาและรามสูรอย่างไร เมื่อมีฟ้าและฟ้าร้องจะเป็นสัญญาณเตือนให้พ่นน้ำลงมาเป็นฝนได้อย่างไรก็ไม่รู้ละ นาคให้น้ำเป็นฝนตกในมหาสมุทร ในป่าหิมพานต์ ในโลกมนุษย์หรือในที่ใดแต่ละที่กี่ห่านั้นก็ช่างเถอะ สนใจว่าฝนตกในโลกมนุษย์ก็พอ

ในแต่ละปี พอขึ้นต้นปีใหม่ จะมีปฏิทินหลวงที่บอกถึงสภาพ ลม ฟ้า อากาศของโลก และบอกถึงทางให้น้ำกี่ตัว ฝนจะชุกบริบูรณ์ หรือฝนน้อยในปีนั้นๆ ปีไหนมีนาคให้น้ำหลายตัว ฝนที่จะตกมายังโลกจะไม่สมบูรณ์ เพราะยิ่งมีนาคให้น้ำมากตัว นาคจะเกี่ยงกัน แต่ถ้ามีนาคน้อยตัว หรือเพียงตัวเดียว ปีนั้นจะมีฝนชุกสมบูรณ์

ไม่กล้าแย้ง ไม่กล้าถามว่าทำไมถึงเป็นอย่างนั้น เพราะตัวเองคิดตรงข้าม ถ้ามีนาคให้น้ำตัวเดียวในปีไหน น่าจะมีฝนน้อย เพราะนาคตัวเดียวย่อมมีแรงที่จะพ่นน้ำได้น้อยกว่าหลายๆ ตัว และถ้าเกิดนาคนั้นเห็นว่าโลกจะต้องพึ่งตัวเท่านั้นก็อาจเล่นตัวให้ฝนบ้างไม่ให้บ้าง เลยฝนตกจะมาในโลกมนุษย์

นาคหลายๆ ตัวเมื่อจะให้น้ำฝน จะต้องแข่งขัน ตัวไหนให้น้ำได้มากๆ ก็จะได้หน้า เทวดาชมเชย ยิ่งแข่งกันตัวไหนจะให้น้ำได้มาก แข่งเอาตำแหน่งแชมป์ โลกก็ยิ่งได้ฝนมาก นาคที่ให้น้ำนี้คงเป็นตัวผู้คือเป็นนายนาค นาคตัวเมียคงอยู่กับเหย้าเฝ้ากับ

เรือน ถ้ามีนาค (ไม่ใช่พวกเดียวกับแม่นาคพระโขนงนะ แม่นากนะเป็นพวกโลหะมีตัวอย่างพวกเงิน พวกทอง และเชื่อแกต้องมี ก.ไก่ สะกด ไม่ใช่ ค.ควาย มายืนชมการให้น้ำด้วยบรรดานายนาคทั้งหลาย ยิ่งต้องแสดงว่าให้น้ำเก่ง พ่นน้ำได้เร็ว และมากด้วย

ช่างเถอะ แต่ละปีมีนาคกี่ตัว ให้น้ำฝนมากน้อยแค่ไหนก็แล้วแต่นาคจะพ่นน้ำมากน้อย ยังอยากรู้แต่ว่าไปเกี่ยวข้องอะไรกับเมขลารามสูรออกมาสื่อ ให้มีฟ้าแลบฟ้าร้อง เพื่อให้นาคพ่นน้ำให้เกิดฝนตก

ตอนนี้ พวกนาคที่เคยให้น้ำนั้นจะหลบหนีจากเมืองฟ้าหรือว่าหลบหายตายจากไปอย่างไร ก็ยังไม่มีใครสืบทราบ หรือว่าอาจหนีลงมาเป็นนาค บวชเป็นพระเสียหมดก็ไม่รู้กันเลย

ถ้าร้อนจัดและแล้งฝน เมขลารามสูรไม่ออกมาแสดงให้สัญญาณ แล้วนาคก็ยังนิ่งเฉยไม่ให้ฝนตกลงมาด้วย จะทำอย่างไรดีล่ะ ยังมีซีน่า ยังมีอีก "แห่นางแมว" ไงคงมีคนเคยได้ยินแต่ไม่เห็นพิธีแห่นางแมวขอฝนกันหรอก (เคยได้ยินพูดกัน แต่ก็ไม่เคยเห็น ได้ยินได้รู้มาตั้งแต่เป็นเด็กๆ แล้ว)

พิธีแห่นางแมวขอฝนนี้ ก็ไม่รู้ว่าทำให้เกิดอิทธิพลหรือมีเหตุผลอย่างไรฝนจึงจะตกได้ แมวเองหรือการแห่นางแมว ฟ้าเบื้องบนจนเกิดปฏิกิริยาอย่างไรกับแมว ถึงต้องให้ฝนก็ไม่รู้หรอก ได้เคยฟังจากผู้ใหญ่เล่ากันมาว่า แห่นางแมวนี้ต้องจับแมวใส่กรงแล้วหามกระชังไปพร้อมกับพวกร้องรำทำเพลงคงจะมีกลองมีฉาบไปพร้อม เมื่อแห่กรงแมวมาก็จะร้องรำทำเพลงขอฝน แมวก็เปียกไปทั้งตัว แล้วก็หามกรงแมวแห่ไปบ้านอื่นให้เอาน้ำรด แมวจะร้องเพลงขอฝนเมื่อแบกกรงแมวและราดน้ำทั่วทั้งหมู่บ้านนั้นแล้ว พวกทำพิธีแห่นางแมวก็จะหยุดลงที่ใดที่หนึ่งแล้วร้องรำทำเพลงขอให้ฝนตกเรื่อยไป

การแห่นางแมวนี้จะบันดาลให้ฝนตกได้แค่ไหนก็ไม่เคยรู้ และบทเพลงที่ร้องในพิธีแห่นางแมวนั้นจะมีว่าอย่างไรก็ไม่เคยรู้อีกเหมือนกัน แต่เคยได้ยินพวกชาวบ้านและเพื่อนเด็ก ด้วยกันร้องแห่นางแมว (บทร้องจริงๆ ของพิธีหรือว่ามีคนมาแต่งร้องเล่นก็ไม่รู้อีก) มีร้องเล่นกันว่า

"นางแมวเอย ร้องแกวแกว (น่าจะร้องแงว แงว จะใกล้เสียงแมวร้อง) ขอเป็ด

ขอไก่ ขอไม่ได้ร้องไห้ขอฝน ขอน้ำมนต์รดแมวข้าที่แมวข้าดีมีแก้วนัยน์ตา ขึ้นหลังคาลงมาไม่ได้ ลงมาได้คาบไก่วิ่งหนี"

การทำพิธีแห่นางแมวนี้ว่ากันว่าหลังทำพิธีได้ ๒ วัน แล้วฝนถึงจะตก เขาเชื่อว่าได้ผลเช่นนั้นจริง

ถ้าทำพิธีแล้ว ๒ วันต่อมาก็มีฝนตกลงมาได้จริงๆ ละก็จะลองแต่งเรื่องสั้นๆ ขึ้นมาสักเรื่องย่อๆ ว่า

มีตำบลหนึ่งชาวบ้านเกิดทุกข์ยากมากเนื่องจากว่าฝนแล้งมา ๒ ปีแล้ว กำนันสลดใจสงสารชาวบ้านของตนมาก ทางจังหวัดยังไม่ได้ช่วยเหลืออย่างใดกำนันจึงปรึกษากับพวกลูกบ้านที่จะทำพิธีแห่นางแมวเพื่อขอฝน เมื่อตกลงกันเรียบร้อยแล้วกำนันก็จัดให้มีแห่นางแมวขอฝน พิธีทำไปอย่างดีและถูกต้อง ด้วยความร่วมมือของพวกลูกบ้านทั่วตำบล

งานพิธีเสร็จสิ้นลงด้วยดี และต่างก็รอเวลา ๒ วัน เตรียมรับฝน หลัง ๒ วัน แล้วเงียบ รอต่อมาอีก ๑ อาทิตย์ ๒ อาทิตย์ ๓ อาทิตย์ ก็แล้ว ฝนไม่ตกลงมาสักหยดเดียว กำนันก็บ่นที่ผิดหวังให้ลูกบ้านฟังและไม่รู้สาเหตุว่าทำไมฝนไม่ตก

พวกเด็กๆ ในหมู่บ้านได้ยินกำนันพูดปรึกษากันในหมู่ผู้ใหญ่ พวกเด็กต่างก็ยิ้มๆ แล้วก็หัวเราะ กำนันจ้องและชี้หน้าเด็กคนหนึ่งด้วยความโกรธ หัวเราะทำไมวะอ้ายทู่... เดี๋ยว เดี๋ยวโดน เด็กนั่นหรืออ้ายทู่.. หัวเราะอีก ๑ ก้าก แล้วพูด " ลุงกำนันก็ทำพิธีขอฝนแห่นางแมวนี่น่ะ เขาต้องแห่นางแมว แล้วลุงกำนันเอาแมวตัวผู้มาทำพิธีมันก็เป็นแห่นายแมวแล้วฝนมันจะตกได้ยังไง"...

ยังมีอีกวิธีหนึ่งที่จะเรียกฝนหรือให้ฝนตก วิธีนี้ต้องหากบมาสัก ๑ ตัว หรือจะหลายตัวก็ได้ ความสำคัญอยู่ที่ว่าจะต้องทำให้มันร้อง ความยุ่งยากอยู่ที่ทำอย่างไรถึงจะให้มันร้องขึ้นมาให้ได้ ถ้าทำให้กบหลายตัวร้องพร้อมกัน มีเสียงกบร้องระงม จะทำให้ฝนตกได้ดี จำได้ไหมล่ะ หรือไม่เคยได้ยิน ไม่เคยท่องเล่น เสียงพวกเด็กร้องเล่นๆ กันให้เกรียวไป

ฝนเอยทำไมถึงตก เพราะกบมันร้อง
กบเอยทำไมจึงร้อง เพราะท้องมันปวด
ท้องเอยทำไมจึงปวด เพราะข้าวมันดิบ
ข้าวเอยทำไมจึงดิบ เพราะไฟมันดับ
ไฟเอยทำไมจึงดับ เพราะฟืนมันเปียก
ฟืนเอยทำไมจึงเปียก เพราะฝนมันตก
ฝนเอยทำไมจึงตก ฯลฯ

ร้องวนเวียนต่อไปไม่มีจบ ถ้าไม่หยุดร้องก็วนเรื่อยไป ร้องไปถึงระยะเข้า ฤดูฝน ฝนก็จะตกลงมาได้เองตามฤดูกาล ทุกปี และเวลานี้ฝนไม่ตก อากาศร้อนจัด ทั้งๆ ที่เข้าฤดูฝนแล้ว คงเป็นเพราะกบมันไม่ร้อง ที่มันไม่ร้องก็เพราะท้องมันไม่ปวดอีกแล้ว โดยที่กบเดี๋ยวนี้มันฉลาดพอที่จะไม่กินข้าวดิบ มันเลือกกินแต่ข้าวสุก

ยิ่งกว่านั้น กบรุ่นใหม่มันไม่กินข้าวเสียแล้ว หลายตัวที่เป็นกบลูกครึ่ง คือเป็นลูกครึ่งกบฝรั่ง ข้าวมันไม่กิน มันกินแต่พิซซ่า แฮมเบอร์เกอร์

มีอีกสาเหตุหนึ่ง คือ กบมันมีจำนวนน้อยลงกว่าแต่ก่อนๆ น้อยลงเอามากๆ เพราะมีอยู่พักหนึ่งก็สัก ๒๐ กว่าปีแล้ว เป็นเวลานานหลายปีที่พวกกบถูกพม่าแทงตายมากมายก่ายกอง แทบว่าจะสูญพันธุ์เลยทีเดียวล่ะ จนมีผู้คนพากันร้องเพลง “พม่าแทงกบ” ชมเชยเชิงเสียดสีพม่ากันทั้งเมือง

พูดถึงเรื่องฝนก็นึกไปถึงเพลงลิเก ร้องเล่นและจำได้มาตั้งแต่เป็นเด็ก เกี่ยวกับเรื่องฝนตกฟ้าร้องนี่แหละ เราร้องกันว่า “ฝนตกที่บ้านน้อง แต่ฟ้ามันร้องที่บ้านพี่ ฝนตกฟ้าร้องทีไร น้ำตาพี่ไหลทุกที” ความจริงฝนนี้ก็คือไอน้ำ จากน้ำที่อยู่ที่พื้นโลก คือแม่น้ำลำคลอง หนองบึง มหาสมุทร หรือน้ำที่อยู่ตามผิวโลก เมื่อถูกความร้อนก็กลายเป็นไอน้ำ ลอยขึ้นไปรวมตัวเป็นก้อนเมฆ และก็จะตกลงมาเป็นน้ำฝน มาอยู่ที่ผิวโลก และเป็นไอน้ำขึ้นไปรวมเป็นเมฆแล้วตกลงมาเป็นฝนวนเวียนเช่นนี้เรื่อยไป พูดกันง่ายๆ ก็พูดได้ว่าน้ำฝนนี้ก็คือ น้ำที่พื้นโลกนี่เอง

ถ้าเช่นนั้น ใครจะเคยคิดบ้างไหมว่าสิ่งที่ขับถ่ายออกมาเป็นของเหลวจากคนเรา (สัตว์หรือพืชด้วย) เช่น เหงื่อ น้ำลาย ปัสสาวะ หรืออุจจาระ น้ำที่มีอยู่ใน

สิ่งขับถ่ายเหล่านี้ก็ระเหยขึ้นไปรวมเป็นก้อนเมฆและเป็นฝนตกลงมาสู่โลกด้วย ถ้าเช่นนั้นในน้ำฝนที่ลงมาสู่โลกนี้ และเราเอามาใช้อาบ ใช้ดื่ม หรือทำความสะอาดสิ่งของเครื่องใช้บ้านเรือนนั้น ครั้งหนึ่งอาจเคยเป็นน้ำปัสสาวะหรือสิ่งที่ขับถ่ายทิ้งออกมาจากตัวของคลีโอพัตรา ฮิตเลอร์ โยฮันสเตรา พระนางโจเซฟิน วีรบุรุษของโลก ดักล้าส แฟร์แบงค์ แจ็คเปอริน รินตินติน (นี่เป็นสุนัขนักแสดงไม่ใช่คน) หรือทาร์ซาน (ถ้ามีจริง ถ้าไม่มีก็ถือเอาคนเป็นตัวแสดงเป็นทาร์ซาน) และของใครๆ ก็ได้ตั้งแต่ครั้งโบราณมาจนถึงปัจจุบัน หรือแม้แต่ตัวเรานี่แหละ พูดได้ว่าคนเราก็เคยดื่มน้ำที่เคยเป็นปัสสาวะ และสิ่งขับถ่ายออกมาของคนด้วยตัวเอง

บ่นถึงเรื่องว่าปีนี้อากาศร้อนจัด เลยคิดเรื่อยมาถึงอยากให้ฝนตก ร้อนๆ อย่างนี้ฝนตกแล้วอากาศเย็นลงบ้าง ก็สบายเนื้อสบายตัว สบายใจ สุขสมอารมณ์ดี เลยพูดถึงเรื่องฝนไม่อยากหยุด ก็เพราะจิตใจอยากพึ่งสายฝนมากกว่าที่คิดอยากพึ่งอื่น กลัวว่าอากาศร้อนมากๆ แล้วตับแตก

เมื่ออยากพึ่งสายฝนก็นึกไปถึงเทวดาที่ให้น้ำฝนก็พระพิรุณนั่นไง ต้องทำการบวงสรวง เซ่น ไหว้ขอฝน แต่ก็มาคิดอีกอย่างหนึ่งว่าจะได้ผลหรือ เวลานี้พระพิรุณเองท่านก็รำคาญพวกมนุษย์เต็มที่ แล้วยังไม่อยากจะเอาใจใส่เหลียวแล อาจเกิดน้อยอกน้อยใจที่เวลานี้คนทำฝนเทียมได้เลยประชดว่าไม่ต้องพึ่งเราก็ได้ คนเขาเก่งแล้ว ไม่ต้องพึ่งเราก็ได้แล้ว เวลานี้พระพิรุณไม่มองไม่ฟังเสียงคนหรอก ดูง่ายๆ ซี เวลานี้ฝนตกต้องตามฤดูกาลเสียเมื่อไหร่ ถ้าจะกราบไหว้ขอฝนจากพระพิรุณ ระหว่างที่ท่านอารมณ์เสียยังเง้าๆ งอดๆ อยู่นี่คงไม่ได้ผล ถ้างั้นเราก็คงต้องพึ่งเทวดาอื่นให้ช่วยหาทางให้ฝนแก่โลกมนุษย์ ก็อีกนะแหละ ไม่แน่ใจว่าจะพึ่งเทวดาองค์ไหนได้ เพราะเทวดาเองก็กำลังยุ่งวุ่นวาย เกิดแบ่งพวกเป็น ๒ พรรค ๒ พวก วิวาทบาทหมางกันไม่ได้หยุด ต่างก็มีตาทิพย์ หูทิพย์ เสื่อมไป ไม่ได้มีกะจิตกะใจฟังหรือส่องตามองชาวโลกที่มีความทุกข์ยากลำบากใจเสียแล้ว

เทวดา เวลานี้แยกพวกออกเป็น ๒ พวก อย่างว่ามานั้นพวกเดิมยัง มีชื่อว่าเป็นพวกเทวดาอยู่ ส่วนพวกหนึ่งแยกออกไปจากพวกเดิมและให้ชื่อพวกใหม่ของตนว่าเทวโลก

ถ้าเทวดากับเทวโลกมาอยู่ใกล้กันหรือพบกันเป็นมีการทะเลาะวิวาทกัน

จนพวกเด็กๆ เราเอามาร้องล้อเลียนว่า

"เทวดาด่าแม่เทวโลก เทวโลกโขกหัวเทวดา"

เฮ้อ... คิดแล้วกลุ้ม เทวดาอยู่บนสวรรค์แล้วก็ยังอยู่กันโดยขาดความสุขสันติ เมื่อยังมีชีวิตอยู่ คนเราก็คิดกันว่าถ้าตายไปแล้ว ขอให้ได้ไปอยู่เมืองสวรรค์ อุตส่าห์ทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำบุญ ยึดมั่นในพระธรรมคำสอน ถือศีลประพฤติธรรม กราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ขอให้ได้ไปอยู่เป็นสุขในสวรรค์เมื่อตายแล้ว คนที่อยู่ข้างหลังยังทำบุญไปให้ กราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยนำวิญญาณไปสู่สรวงสวรรค์ เวลานี้แน่ใจหรือว่า ถ้าได้ไปอยู่สวรรค์จริงแล้วจะอยู่อย่างสงบสันติ เป็นสุขไปชั่วกาลนาน เวลานี้จะมีที่ไหม่อีกบ้างไหมเหนอ ที่ดีกว่าสวรรค์ชั้นฟ้าซึ่งมั่นใจได้ว่าเมื่อไปอยู่แล้ว ที่วิญญาณจะได้อยู่อย่างสุขสงบจริงๆ จะได้คิดและกราบไหว้วิงวอนสิ่งศักดิ์ไปอยู่ที่ไหน ซึ่งไม่ใช่สวรรค์จะได้ เลิกคิดอยากไปสวรรค์เสียที

อากาศร้อนจัด อย่าอารมณ์เสีย หงุดหงิด เป็นทุกข์ใจกายให้มากเกินไป ลมร้อนที่เราทั้งเกลียดทั้งกลัวและมีแต่ความทุกข์หาความสุขมิได้นี้ ยังมีคำกล่าวที่ปลอบใจและชวนให้ทำจิตใจเข้มแข็งเอาไว้อยู่ว่า... "ลมร้อนนั้นจะทำให้พบความทุกข์และโหดร้ายเท่ากับลมรัก และลมลวง ไม่มีแล้ว" คนเราได้แต่บ่น ตามใจตัวเอง ก็ถูกต้องตามที่เขาว่ากัน "ฝนตกก็แช่ง ฝนแล้งก็ด่า มนุษย์ขี้เหม็น เคี่ยวเข็นเทวดา" นั่นแหละอืม.. ตอนนี้ ร้อนได้ร้อนไป บ่นไปก็แค่นั้น

รถยนต์คันแรก

สิ่งซึ่งได้ประสบครั้งแรก ได้กระทำครั้งแรก มีเป็นครั้งแรก เป็นสมบัติครั้งแรก และภูมิใจครั้งแรก ย่อมจำประทับใจไม่ลืมเลือน การที่มีรถยนต์แม้จะเป็นคันแรกก็ไม่ใช่เป็นเรื่องแปลกอย่างใดเลย แต่รถคันแรกของผมทำให้ผมภูมิใจตื่นเต้นมาก รถคันนั้นให้ความสุข สะดวก สบาย และให้ความทุกข์ด้วย นอกจากนั้นยังช่วยให้เกิด

ความรู้ สติปัญญาที่ผมได้เรียนรู้จากรถคันนี้ไม่น้อยผมจึงต้องบันทึกเอาไว้

เมื่อผมสำเร็จการศึกษาเป็นแพทย์รุ่นที่ ๕๐ ของคณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล ปี พ.ศ. ๒๔๘๘ (เวลานั้นได้ย้ายจากเป็นคณะหนึ่งของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาเป็นคณะหนึ่งของมหาวิทยาลัยมหิดล) ปีที่สำเร็จการเรียนและได้เป็นแพทย์เป็นเวลาที่ยังอยู่ในภาวะสงครามมหาเอเชียบูรพา และสงครามกำลังเข้าสู่จุดรุนแรงมาก ใกล้จะถึงจุดจบแล้ว

เวลานั้นบ้านเมืองของเราและผู้คนพลเมืองประสบความโหดร้ายทารุณอย่างที่สุดจากภัยสงคราม ประสบความยากจน ความเป็นอยู่ของชีวิตที่แสนทุกข์ทรมานทั้งกายและใจ มิหนำยังเกิดโรคภัยไข้เจ็บซ้ำเติมอีก หลังจากต้องปฏิบัติงานอาชีพด้านการแพทย์และต้องผจญกับความทุกข์ยากแสนลำเค็ญต่อมาอีกเกือบปี สงครามจึงได้ยุติและสงบลงแต่ความทุกข์ทั้งหลายทั้งปวงยังยึดเกาะบ้านเมืองและพวกไทยเราต่อมาอีกนานปี

หลังจากสำเร็จเป็นแพทย์ ได้รับเลือกให้แพทย์ประจำบ้านอยู่ ๑ ปี หัวหน้าแพทย์ประจำบ้าน ๑ ปี แล้วจึงได้บรรลุเป็นข้าราชการในตำแหน่งอาจารย์ศัลยศาสตร์ของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลในปีต่อมา

ก่อนบรรจุเป็นข้าราชการนั้นยังต้องอยู่ในระยะทดลองงานอยู่ ๘ เดือน ได้รับเงินเดือนละ ๑๒๐ บาท เมื่อได้บรรจุเป็นข้าราชการได้อัตราเงินเดือน ๑๖๐ บาท ต่อจากนั้นได้เงินเดือนขึ้นปีละ ๑ ขั้น ขั้นละ ๑๐ บาท

หลังจากแต่งงานและมีลูก ๑ คน ผมจะต้องมาทำงานที่โรงพยาบาลศิริราชตอนเช้ามารถ ๓ ล้อ ชีวิตจากบ้าน ถนนนครไชยศรี มาลงท่าพระจันทร์แล้วจึงนั่งเรือข้ามฟากไปโรงพยาบาล

ตอนเย็นกลับบ้าน โดยนั่งรถเมล์หรือรถรางจากท่าพระจันทร์มาลงศรีย่านแล้วจึงต่อรถเมล์จากศรีย่านมาบ้านหรือบางทีก็เดินจากศรีย่านมาถึงบ้าน

ถ้าจะต้องไปที่ไหนๆ ก็โดยสารรถเมล์หรือรถราง จะนั่ง ๓ ล้อก็เพียงบางครั้งบางคราว

การเดินทางจะไปทำงานหรือไปไหนคงอาศัยรถเมล์และรถรางต่อมาได้สัก ๓ ปี มาถึงวันหนึ่ง ราวๆ กลางปี ๒๔๙๓ วันนั้นเป็นวันเสาร์เลิกงานเที่ยงก็กลับบ้าน

(เวลานั้นโรงเรียนและข้าราชการในวันเสาร์ต้องเรียนหรือทำงานครึ่งวันเช้า พอเที่ยงจึงหยุดงาน วันอาทิตย์หยุดเต็มวัน) ขณะยืนรอรถเมล์ที่ตอนหน้ากลางท่าพระจันทร์ มีนักเรียนแพทย์คนหนึ่งเข้ามาทักทายสวัสดี ถามผมว่า "อาจารย์จอดรถไว้ที่ไหนครับ"

ผมหัวเราะบอกว่า ผมไม่มีรถหรอก ใช้รถเมล์บ้าง รถรางบ้าง แล้วแต่สะดวก

เขาโวยวายใหญ่ หาว่าผมนั่งรถเมล์ รถรางไม่สมศักดิ์ศรี เป็นหมอต้องมีรถยนต์ขับ นี่ไม่ใช่เพียงเป็นหมอเท่านั้นยังเป็นอาจารย์พวกคนที่จะเป็นหมอเสียด้วย ยิ่งต้องมีรถยนต์เองขับเอง

บอกเขาว่า ไม่มีเงินซื้อหรอก

เขาหัวเราะ ใช่อาจารย์ ก็ยืมใครเขาก่อนซีครับ ไม่มีใครเขารังเกียจอาจารย์หรอก เอ่ยปากเขาก็คงไม่ขัด เขาต้องให้ยืม อีกหน่อยก็ใช้หนี้เขาได้ หาเงินได้แล้วค่อยๆ ผ่อนก็ได้ ถึงยังไงอาจารย์ก็มีใครคิดดี ไม่ต้องเกรงว่าจะมีคนหันหลังให้

เขายังอบรมสั่งสอนผมต่อ อาจารย์มีครอบครัวแล้วอีกหน่อยยังจะต้องมีกิจธุระไปโน่นไปนี่ ลูกเข้าโรงเรียนยังจะต้องไปส่งลูกอีก มีรถยนต์แล้วจะสะดวก เขายังแนะนำเศรษฐกิจและการเงินผมต่ออีก พึ่งจะมีรถขับขี่ใหม่ๆ อาจารย์ก็อย่าไปซื้อรถใหม่เอี่ยมซีครับหา เซกั้นแฮนด์ใช้ก่อน รถเซกั้นแฮนด์ก็หรูหราวางมาดได้แล้วครับ หาที่มันไม่แพงเกินกำลังเงินของเรา มีแล้วถึงจะขับไปชนนั่น ครูดนี่ กระทบกระแทกโน่นบุบนี้ สีถลอก ก็ไม่นึกเสียดายนัก เอาน่า อาจารย์นะ เขาสั่งสอนผมเสร็จ เขาก็เดินไปท่าพระจันทร์จะกลับหอพัก ในสมัยนั้น เวลานั้น ถ้าใครมีรถยนต์ยังถือกันว่าโก้มาก และอยู่ในระดับคนใหญ่คนโตหรืออาเสี่ยละ รถยนต์ส่วนตัวที่แล่นอยู่ตามท้องถนนนี้ไม่มากนัก เกือบจะจำรถจำคนขับได้ทุกคัน รู้ได้ว่ารถใคร ถ้ารถจะไปตายอยู่กลางทางรถคันอื่นๆ ผ่านมายังมีน้ำใจหยุดรถลงมาไต่ถาม และถ้าช่วยได้ก็ช่วยแก้ไขช่วยเข็นถ้าช่วยอะไรไม่ได้ ยังจะให้นั่งรถแล้วพาไปตามช่างมาแก้ให้ได้ เวลานั้นร้านรวงหรือแหล่งที่มีรถเก่าจำหน่ายมีอยู่เหมือนกัน แต่ก็ไม่มากนัก รถเก่าที่จะขายก็มีไม่มาก ตามที่ขายรถเก่าก็จะมีรถวางนับคันได้ ไม่เหมือนอย่างทุกวันนี้ที่ที่ขายรถเก่าเป็นห้างร้านใหญ่มีบริเวณจอดรถเก่าที่จะจำหน่ายนับร้อยนับพันคันให้เลือกได้ตามใจชอบ บริเวณจอดรถหลายไร่ ยังมีเต็นท์หรือห้องโชว์รถดูสง่างามด้วย

ตอนนั้นรถมือสองรถเซกั้นแฮนด์ ส่วนมากจะเป็นรถยี่ห้อฝรั่งที่เราจะได้ยินชื่อ

บ่อยๆ รถญี่ปุ่นมีน้อยมากตัวเราเองก็ไม่รู้เรื่องรถ ไม่ประสีประสาในเรื่องรถยนต์เลยเสียด้วย แล้วก็ไม่เคยสนใจ ไม่เคยคิดถึงเรื่องมีรถยนต์ ไม่เตรียมตัวที่จะมีรถกับเขาเลย เคยชินตารถยนต์ที่เขาประกาศโฆษณาในแผ่นป้ายใหญ่ตั้งไว้บนหลังคาแห่งหนึ่งมีว่า "ออสติน ค่าเยี่ยม ราคาเยาว์" ผมยังพูดเล่นๆ กันว่า เราเป็นหมอต้องไม่ใช่รถออสตินเพราะไปตรวจเยี่ยมไข้เข้าจะได้ราคาน้อยไป

เมื่อนักเรียนแพทย์คนนั้นพบผมอีก เขายังปวารณาตัวเอาไว้อีกว่า ถ้าอาจารย์จะซื้อรถมือสองละก็ บอกผมก็ได้ ผมจะหารถให้ ผมรู้จักพรรคพวกที่เป็นพวกเซล นายหน้าขายรถเก่าหลายคน พูดให้เขาลดค่านายหน้าได้ครับ ยังไม่ได้เห็นชอบตามคำแนะนำ แต่พูดเล่นๆ ไปอย่างนั้นเองว่าช่วยมองๆ ไว้ให้ก่อนก็ดี แต่ว่าอย่าเป็นรถออสตินก็แล้วกัน เขาสงสัยทำไมจึงไม่ต้องการออสติน ผมถึงได้อธิบายถึงว่าไม่เหมาะกับพวกหมออย่างที่ว่ามา เย็นวันนั้น คุยให้ภรรยาฟัง ถึงเรื่องมีนักเรียนแพทย์มาแนะนำสั่งสอนให้มีรถเพื่อความสะดวกของครอบครัวและให้สมศักดิ์ศรี เมื่อมีวิพากย์วิจารณ์กันอยู่พักหนึ่งก็ตกลงใจว่าตามหลักการควรจะต้องมีรถยนต์ (พออวดใครๆ เขาได้ว่าเราก็มีเหมือนกัน)

ปัญหามีข้อเดียวเท่านั้น จะเอาเงินที่ไหนมาซื้อรถ ถึงจะเป็นรถมือสองก็เถอะราคามัน ๑๐๐-๒๐๐ บาท เสียเมื่อไหร่ เงินเดือน ๒ คน เรารวมกันก็ไม่มากนัก เงินหาได้พิเศษบ้างก็พอช่วยเสริมเงินเดือน พอไม่ให้ต้องถึงกับอดอยากยากแค้น ถ้าเป็นครั้งก่อนสงครามละก็เงินเดือน ๒ คนรวมกันแล้วละก็ เราก็รวยมโหฬารไปเลย

ลองรวบรวมเงินที่เก็บสะสมไว้ เรียกว่า "เงินผสม" จะเหมาะกว่าคือ เงินที่สอดไว้ตรงนั้น ตรงนี้บ้าง เงินในกล่อง ในลิ้นชัก และที่เก็บไว้ตามที่ต่างๆ เอามาผสมกัน ถ้ารวมกันแล้วก็คงได้สัก ๔,๐๐๐ บาท ถ้าจะขายแหวนที่ผมให้เมื่อตอนแต่งงานและได้ใช้สวมเวลาไปงานไหนๆ บ้างก็คงจะได้สัก ๑,๐๐๐ บาทกว่าๆ รวมแล้วคงเป็นเงิน ๕,๐๐๐ บาทกว่าๆ แต่นี้ซื้อรถเก่าที่สุดก็ไม่ได้ ก็รียังไงก็ยังเหลือเงินอยู่อีกที่เกินกว่าที่มีอยู่ที่เขาจะยอมขายรถให้ (ต้องเรียกว่าเงินที่ยังขาดอยู่) แล้วจะได้มาจากไหนมีอยู่ทางเดียว..ยืม

ตกลงกันว่าต้องเจรจายืมเงินจากแม่ภรรยาผมเอง (ผมไม่ชอบใช้คำว่า "แม่ยาย" เพราะแม่ยายก็คือทวด) และคนที่จะเจรจาต้องเป็นผม ให้ลูกสาวเจรจาคง

ไม่เชื่อถือและไม่ตกลง

โชคดีมาก สะดวกสบายพอเจรจาสิ้นคำ ตกลงได้ในชั่วพริบตา แต่ได้รับข้อเตือนใจว่า ให้สืบถามราคาและดูรถให้แน่ว่ายังใช้ได้ มีแค่ไหนขาดเงินอีกเท่าไหร่ จึงบอกมา เป็นอันว่าตกลงในหลักการให้ยืมได้

เพียงปล่อยข่าวออกไปว่าต้องการซื้อรถเชกั้นแฮนด์สักคันเท่านั้นแหละ เพียง ๒-๓ วัน ก็มีพวกนายหน้าขายรถเก่า เอารถยนต์มาให้ดูกันหลายคน บางคนชวนให้ไปดูรถคันอื่นๆ อีกหลายคันจอดไว้ที่เก็บรถ

รถแต่ละคันที่เขาเอามาให้ดู คนขายเขาจะชี้ให้ดูโน่น ดูนี่ เปิดกระโปรงหน้ารถ กระโปรงหลังรถ เปิดประตูรถให้ขึ้นลองนั่งหลังพวงมาลัยให้จำท่าขับรถ เขาบอกว่าเบาะนั่งพึ่งจะซ่อมใหม่หมด เจ้าของรถขายเพราะจะไปนอกหลายปี รถคันนี้เจ้าของใช้ถนอมมาก ใช้มือเดียวไม่เคยถูกชนหรือชนใคร พร่ำพูดถึงคุณความดีงามของรถ บางทีก็ให้ขึ้นนั่งรถและขับไปตามถนน เพื่อให้เห็นว่านั่งรถคันนี้แล้วแสนสุขสบาย รถแล่นเรียบราวกับนั่งอยู่ในบ้าน และคนที่นั่งรถคันนี้จะดูสง่าสมศักดิ์ศรีแค่ไหน เราก็ทำเป็นว่าสนใจบ้าง ไม่สนใจบ้าง จับโน่น สำรวจนี่ทำวางมาด เดินดูรอบรถ ยังกับว่ารู้เรื่องรถดีเหลือเกิน แต่ความจริงก็รู้เพียงว่าที่เราดูอยู่นี้คือ รถยนต์ ตรงไหนเรียกว่าอะไรก็ยังรู้ไม่หมดเลยดูเสร็จแล้วก็บอกปัดว่าไม่เอาบ้าง หรือบอกผลัดว่าขอคิดดูก่อน ๒-๓ วัน จึงจะบอกตกลงหรือไม่

จะซื้อได้ยังไง แต่ละคันบอกราคาเกินกว่างบเงินที่มีอยู่ในใจ ตั้ง ๓-๔ เท่า บางคนยังพูดให้เราสะดุ้งมากขึ้นไปอีก

“คุณหมอไม่ชอบคันนี้ คงเห็นว่ามันเก่าไปหน่อยเอาเถอะครับ ถ้าคุณหมอต้องการได้รถดีกว่านี้ก็มี เจ้าของใช้แล้วไม่กี่เดือน ผมจะเอามาให้ดูใหม่ครับ”

พุทโธ่ อย่าว่าใหม่กว่านี้เลย เก่ากว่านี้ก็คงไม่มีปัญญาพอ วุ่นวายอยู่กับเรื่องซื้อรถมานานถึง ๒-๓ อาทิตย์ เกือบตัดใจที่จะเลิกคิดถึงเรื่องจะมีรถกับเขาอยู่แล้ว ก็มีคนรู้จักกันและเป็นคนที่เคยขลุกอยู่กับการซื้อขายรถมือสองมาหลายปี แนะนำให้นายหน้าขายรถคันหนึ่งนำรถมาให้ดู เขาบอกว่ารถเก่าแต่ก็ยังพอใช้ได้ ราคาก็ไม่แพงเกินไป หมายความว่าพอหาเงินใช้หนี้ได้ในเวลาไม่นานเกินไปนัก

วันนั้น ชวนพรรคพวกที่เขารู้เรื่องรถ และราคารถไปช่วยดู ดูสภาพต่างๆ ของ

รถและเครื่องแล้วลองขับดู (ผู้ที่เขาไปช่วยดูรถนะ ไม่ใช่ผม) แล้วที่ปรึกษาก็บอกผมว่าดีใช้ได้ น่าซื้อ

คนขายรู้ว่าผมคือผู้ที่จะใช้รถ เลยคะยั้นคะยอให้ผมลองขับดูเองบ้าง ผมต้องทำหน้าขรึมๆ ส่ายหน้าช้าๆ เป็นเชิงว่าไม่ต้องก็ได้ รู้สึกพอใจแล้ว (ก็ผมขับรถเป็นเสียเมื่อไหร่ล่ะ)

เมื่อสอบถามราคา เขาบอกว่า ๑ หมื่น ๔

ที่ปรึกษาให้ต่อราคา ๑ หมื่นถ้วนๆ

คนขายทำท่าเอามือซ้ายกอดอก มือขวายกขึ้นมาจับคาง หลับตาคิด แล้วอิดออดอยู่พักหนึ่ง บอกว่าต้องขอไปถามเจ้าของรถดูก่อน ๑ หมื่นถ้วนๆ คงขายให้ไม่ได้ เขาเองก็คงไม่ได้ค่านายหน้าเลย พรุ่งนี้จะมาพบผมใหม่ เมื่อได้พูดกับเจ้าของรถเรื่องราคาต่อรองนั้นแล้ว

วันรุ่งขึ้นเขามาหา และบอกราคารถว่าขอ ๑ หมื่น ๒ เจ้าของรถบอกว่าลดได้เพียงแค่นั้นจริงๆ ฝ่ายเราก็เกลี้ยกล่อมขอลดเป็นหมื่น ๑ ฝ่ายเขาก็ไกล่เกลี่ยลดหมื่น ๒ พูดกันอยู่พักหนึ่งเราก็ตัดสินใจ เอ้า หมื่น ๒ ก็หมื่น ๒ ตกลงจะซื้อขายมอบรถมอบเงินกันวันพรุ่งนี้เย็น ต้องไปถอนเงินที่แบงก์ก่อน ว่าเข้านั่น พูดให้โก้อย่างนั้นเอง มีเงินถึงกับฝากแบงก์เสียเมื่อไหร่ วิชาบัญชีที่เล่าเรียนจากโรงเรียน ยังไม่ต้องเอามาใช้ทำบัญชีของครอบครัวเสียด้วยซ้ำ จำง่ายๆ ก็พอ รายรับเท่ากับรายจ่าย ผู้ขายบอกว่าจะจัดการโอนทะเบียนให้โดยเร็วที่สุด

ที่นี้เราก็มีรถยนต์กับเขาแล้ว นึกถึงว่าจะไปไหนมาไหนก็ขับรถไป วางท่าโห่โก้เก๋ อวดใครหาได้บ้างละ

รถยนต์มือสองที่เราซื้อนี้ มีลักษณะรูปร่างที่ยังจำได้เวลานี้มีดังนี้

เป็นรถเก๋ง ๒ ตอนสี่ประตู ยี่ห้อออสติน เคมบริดจ์ สีดำ มียางอะไหล่ที่ค่อนข้างเก่าพอๆ กับยางทั้ง ๔ ล้อรถให้ ๑ เส้น ไม่มีแม่แรงหรืออุปกรณ์อย่างใดอื่นให้รถที่หลังคารถด้านหน้าเหนือศีรษะคนขับมีช่องเป็นหน้าต่าง ราวๆ 1 ½ – 1 ½ ฟิต มีฝาปิดคลุมช่องนี้ โดยฝาปิดช่องหลังคานี้จะมีที่จับเป็นเหมือนลูกบิดประตูที่จะจับฝานี้ให้ถอยเลื่อนไปข้างหลัง ให้หลังรถมีช่องเปิด และเมื่อจับฝาให้ถอยเลื่อนกลับมาก็จะปิดช่องที่หลังคารถได้สนิทดี การทำให้ช่องเปิดที่หลังคารถนี้ก็เพื่อให้มีลมเข้ารถขณะ

ขับรถไป เป็นการรับลมเย็น เรียกว่า ขับกินลมได้ (แทนการปิดหลังคารถที่เป็นผ้าใบเปิดหลังคาหมดทั้งหลังคาไปกองไว้ด้านหลัง หลังคารถคันที่ผมซื้อนี้เห็นว่าเจ้าของรถจะมาเจาะหลังคาให้มีช่องลมเพื่อรับลมเย็นเอาเอง ไม่ใช่มีมาตั้งแต่แรกแน่ๆ และจะปิดหลังคาเพื่อกันแดดกันฝนได้)

รถมีปุ่มสตาร์ทเครื่องยนต์อยู่ใกล้กับรูกุญแจ เปิดปิดสวิทซ์ไฟเมื่อไขกุญแจเปิดสวิทซ์ไฟแล้วดึงปุ่มสตาร์ท พอเครื่องติดก็ปล่อยปุ่มสตาร์ทเข้าที่ ถ้าจะดับเครื่องก็บิดลูกกุญแจให้กลับมาอยู่คืนตามแนวตรง เครื่องก็ดับ ดึงกุญแจออก ถ้าจะบิดเปิดประตูรถก็ต้องใช้กุญแจอีกดอกหนึ่ง

เมื่อได้รถยนต์มา ที่ปากท่อจะเติมน้ำมันเบนซิน มีฝาสังกะสีครอบปิดมาให้ต้องไปทำฝาปิดใส่กุญแจเสียใหม่

ถัดจากปุ่มสตาร์ทรถยนต์เป็นปุ่มสำหรับดึงโช็คน้ำมัน สัญญาณไฟเลี้ยวอยู่ในซอกช่องที่ขอบประตูหน้า ๒ ข้าง เมื่อจะเลี้ยวรถไปซ้ายหรือขวาก็มีที่บิดยกคันแสดงสัญญาณเลี้ยวซ้ายขวาติดอยู่ใกล้ๆ พวงมาลัยรถ ที่คันเลี้ยวเป็นโลหะบางๆ มีหลอดไฟอยู่ข้างในและมีเซลลูลอยด์สีเหลืองส้มปิดอยู่ เวลายกเลี้ยวก็จะเห็นคันเลี้ยวจากแสงไฟฟ้า แต่รถคันนี้ไม่มีไฟฟ้ามานานเท่าใดแล้วก็ไม่รู้กัน

เกียร์รถเป็นเกียร์มือ มี ๕ เกียร์ รวมทั้งเกียร์ถอยหลัง รถคันนี้มีประวัติว่า เริ่มแรกทีเดียวคือ เป็นรถมือแรก เป็นรถสถานทูตอังกฤษ ต่อมามือที่ ๒ ที่ ๓ และเมื่อต่อๆ มาจะเป็นของใครก็ไม่ได้สืบไม่ได้สนใจ ไม่ได้จำ รู้แต่ว่าเมื่อมาถึงผม มันเป็นรถมือที่สิบ ไม่ใช่เชกั้นแฮนท์ แต่เป็นรถเท้นธ์แฮนด์ พอดิบพอดี

รถเอามาจอดเก็บไว้ กลางสนามเล็กๆ ที่หน้าบ้าน คืนนั้น นอนครึ้มอก ครึ้มใจ ที่มีรถยนต์กับเขา คราวนี้ละไปไหนๆ จะขับท่องให้ทั่วกรุงเลยเชียว แต่เอ เรายังขับรถไม่เป็นนี่นะ ต้องหัด ต้องหัดขับให้เป็นเร็วๆ

วันรุ่งขึ้นผมโทรไปหาเพื่อนตำรวจ เป็นนายทะเบียนกองยานยนต์ของกรมตำรวจ บอกว่ามีรถ แต่ไม่มีใบขับขี่ เวลานั้นยังขับรถไม่ได้ เคยแต่เป็นคนขี่ โดยมีคนอื่นขับ กำลังเรียนหัดขับ เพื่อนรับปากรับคำว่าจะจัดการให้

ผู้ที่สอนผมขับรถไม่ใช่ใครอื่น เป็นสามีของน้องสาวของภรรยาผม อยู่บ้านติดๆ กัน นัดแนะกันว่าเริ่มหัดขับวันเสาร์นี้เลย

ระหว่างนั้นตอนเย็นเมื่อกลับจากทำงานก็เรียนกันให้รู้ก่อนว่าตอนนี้ ตรงนั้นอันนี้เขาเรียกว่าอะไร ให้รู้ถึงวิธีสต้าร์ทรถและดับเครื่องก่อนแล้วรู้เรื่องไฟฟ้าของรถ โคมไฟหน้าหลัง หม้อแบตเตอรี่ พัดลม หม้อน้ำ คาร์บิว หัวเทียน จานจ่าย ฯลฯ และกลไกในการทำงานของเครื่องยนต์

นึกถึงว่าโชคดีอยู่มากที่เวลาจะติดเครื่องยนต์ไม่ต้องใช้มือหมุนเหมือนรถแต่ก่อนๆ เมื่อครั้งเป็นเด็กที่บ้านมีรถบรรทุกอยู่คันหนึ่ง เคยเห็นและจำได้ติดตาจนโต คนขับรถเวลาหมุนเครื่องยนต์ให้เครื่องยนต์เดินมือหมุนมันตีกลับตีเอาเสียแขนหักไปเลย

ต่อมาก็รู้จัก ครัทช์ คันเร่ง เบรค เกียร์ และพวงมาลัย ซึ่งเกี่ยวข้องกับการขับพร้อมกับการหมุนพวงมาลัยให้เหมาะกับอัตราการแล่นของรถ ระหว่างรถแล่นเร็วหรือแล่นช้า จากนั้นก็ได้ขึ้นนั่งรถข้างๆ คนขับ ขับรถไปสอนไปให้คอยดูการขับของคนขับ เมื่อมาถึงหน้าเขาเดินวน คนสอนเขาหยุดรถให้ผมลองขับดู เริ่มตั้งแต่สตาร์ทเครื่อง เหยียบครัทช์ เข้าเกียร์ เหยียบคันเร่ง ขับรถมาทางลานพระรูปทรงม้า เวลานั้นบริเวณลานพระรูป ไม่ค่อยจะมีรถยนต์และผู้คนอยู่กันมากอย่างเวลานี้ หัดขับรถวนไปเวียนมา แล่นช้าบ้าง เร็วบ้าง แสนสะดวกสบาย

ผู้ฝึกสอนเขาคงสบายใจได้ ที่หัดขับให้ผม ๒ วัน ก็พอขับได้แล้วตัวเองจำได้ว่าเมื่อหัดขับตอนแรกๆ รู้สึกว่าตัวมันเกร็งแข็งทื่อไปหมด จะเข้าเกียร์ออกมาดูมันเงอะๆ งะๆ แขนเกร็ง ขาเกร็ง คอเกร็ง จนเมื่อยไปหมดทั้งตัว เวลาจะเลี้ยวรถต้องเผลอเลี้ยวตัวตาม เหมือนกับกลัวรถจะไม่เลี้ยว หูต้องคอยเงี่ยฟังเสียงอื่นๆ ตาก็เพ่งมองเขม็งไปข้างหน้า ไม่ได้เห็นซ้ายเห็นขวาเลย คอแห้ง เหงื่อซุ่มตัว กลับถึงบ้าน เหนื่อยเพลียยังกับเล่นรักบี้มาใหม่ เนื้อตัวปวดเมื่อย กลางคืนนั้นนอนหลับสนิท

เมื่อขับได้คล่องบ้างแล้ว (ในบริเวณลานพระรูปฯ) คราวนี้ลองขับออกไป ตามถนนบ้าง ถนนนานๆ จะมีรถสวนทางมาหรือออกหน้าไปบ้าง รถเจ๊กก็ไม่มีแล้ว มีแต่สามล้อถีบกับจักรยาน ๒ ล้อ รถมอเตอร์ไซด์ไม่มีใช้กันนัก ขับรถอยู่กลางถนนเลยก็ได้ ไม่มีใครมาขวางทางและไม่ขวางทางใครที่ต้องระวังมาก คือ รถรางที่กำลังแล่นอยู่ในราง หรือหยุดแล่นอยู่กับที่โดยเฉพาะเวลารถรางแล่น เลี้ยวโค้ง ตอนทางแยก เผลอขับรถยนต์เร็วไปอาจไปชนรถรางเข้า เพราะตอนที่พึ่งจะหัดขับนี้ ขับตรงทื่อ เรื่อยไป ลืมนึกถึง เบรค เมื่อเวลาฉุกเฉิน

ก่อนที่จะมีรถมีคนที่เขาชินการขับรถแล้ว พูดคุยคล้ายกับแนะนำไว้ว่าต้องจำให้ขึ้นใจ เวลาขับรถต้องระวัง "หมา...เด็ก..เจ๊ก..คนแก่" ๔ ประเภท ที่ต้องหลีกหลบให้ห่าง และถ้าอยู่ในกรุงเทพฯ จะขับรถต้องระวัง "หมาฝั่งธน คนบางโพธิ ควายโคบางเขน (ที่กำลังข้ามถนน พวกนี้ไม่หลบรถ)" แสดงว่าในครั้งนั้นแถวฝั่งธนบุรี บางโพธิ์และบางเขน คงไม่มีรถยนต์ ผ่านไปมาบ่อยนัก

หลังจากขับรถยนต์เป็นบ้าง พอจะปล่อยเดี่ยวได้ ผมก็ขับรถไปทำงานไม่ต้องวิตกมากนัก ไม่ต้องห่วงเรื่องที่จอดรถ ไปถึงไหนจอดตรงไหนก็ได้ที่มีที่ว่าง ไม่ต้องกลัวจะมีรถอื่นแย่งที่จอด เพราะไม่มีรถจะมาจอด จอดตรงไหนก็ได้ ไม่ขวาง ไม่กั้นใคร

ใบขับขี่ตอนนั้นมีแล้ว เพื่อนตำรวจสนิทกันมาแต่เด็กจัดการทำให้ เป็นใบขับขี่ตลอดชีพเสียด้วย

เวลาไปทำงาน เอารถไปจอดฝากไว้ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ไม่มีรถมาจอดมากนักที่จอดเหลือเฟือ ทั่วทั้งมหาวิทยาลัย ตรงไหนว่างก็จอดได้ ผู้ใช้รถยนต์เองทางมหาวิทยาลัย รถยนต์พวกแพทย์ศิริราชมาจอดฝากอยู่รวมกันก็ราวๆ ๒๐ คันเท่านั้น ไม่มากถึงกับมีรถจอดอยู่ทุกทุกซอกทุมมุมและมีป้ายห้ามเข้าจอดเหมือนทุกวันนี้

ลุงสระภารโรงเก่าแก่ของมหาวิทยาลัย (ลูกลุงสระชื่อนายบ่อ เคยรับใช้ใกล้ชิดพี่ของผมซึ่งทำงานอยู่ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มาหลายปี) ที่อยู่ใกล้กับโรงจอดรถมหาวิทยาลัย เป็นคนคอยดูแลให้ผมเอารถเข้าจอดในโรงรถ เมื่อโรงรถว่าง ตอนแรกๆ เมื่อขับรถเป็นใหม่ๆ แกเป็นคนบอกเวลาถอยหลัง เดินหน้า เข้าจอดรถหรือออกจากโรงรถ บอกได้คล่อง บอกให้ชิดซ้าย ชิดขวา ถอยตรง หักขวานิด หักหมด ฯลฯ แสดงว่าแกคงขับรถมานาน ชำนาญมากทีเดียว

วันหนึ่ง ตอนเย็นจะกลับบ้าน รถเกิดสตาร์ทไม่ติด ลุงสระบอกว่า "คงจะเป็นที่ขั้วแบตเตอรี่หลวม หรือสกปรกละมังครับ หรือหัวเทียนบอด ไม่ก็ทองคำขาวที่คนจ่ายเป็นสนิมก็ได้ หมอลองเปิดกระโปรงตรวจดูซิครับ"

ผมเปิดกระโปรงหน้ารถยกขึ้น นึกในใจว่ารู้เรื่องเครื่องยนต์กับเขาเสียเมื่อไหร่ ขับรถก็พึ่งจะพอขับได้ลุงสระก้มลงชะโงกดูไปทั่วๆ เครื่อง ดีใจที่ยังมีลุงสระอยู่ช่วยแกมองดูเครื่องสักพักหนึ่งก็หันหน้ามามองหน้าผม

"มันเสียตรงไหน-ลุง"

"ไม่ทราบซีครับหมอ ผมรู้จักเครื่องยนต์ เสียเมื่อไหร่ หัวเทียนน่ะอยู่ตรงไหน ยังไม่รู้เลยครับ ได้ยินได้ฟังแต่เขาพูดถึงอยู่บ่อยๆ"

เป็นอันว่าเย็นนั้นต้องไปตามช่างฟิตรถมาดู ช่างฟิตเขามาดู เคาะนั่น เคาะนี่ ดึงๆ นั่น หมุนน๊อต เช็คนั่นนี่ ดูนี่ที สักครู่เดียว สตาร์ทติดซิ่งเลย ลุงสระแกบอกถูกต้องแล้ว ขั้วแบตเตอร์รี่สกปรก ที่ขั้วมีผงเหมือนเกลือสีเขียว เกาะอยู่เต็มขั้ว เอาละอย่างน้อยก็ได้ความรู้เรื่องเครื่องยนต์ว่า ถ้าเครื่องยนต์สตาร์ทไม่ติดอาจเป็นเพราะขั้วแบตเตอรี่สกปรก

ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๙๓ – ๒๔๙๔ ผมมาทำงานเป็นแพทย์พิเศษนอกเวลาที่คลินิกชื่อ "แพทยาคาร" ตึกอยู่เลยจากหัวมุมตลาดนางเลิ้งไปตามแนวทางที่จะไปตลาดโบ๊เบ๊ เลยจากสะพานเทวกรรมไปหน่อยผมมานอนประจำอยู่ที่ตึกชั้นบนของคลินิก ก็นำรถมาจอดไว้ที่ชั้นล่าง ตอนเช้าพาลูกไปส่ง ร.ร.อนุบาลละอออุทิศ เอารถไปฝากจอดไว้ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แล้วข้ามฟากไปทำงานศิริราช ตอนเย็นเลิกงานโรงพยาบาล ขับรถมาตรวจคนไข้คลินิก ๖ โมงเย็นเลิกงานคลินิก ขับรถกลับบ้านหลังอาหารค่ำ รับภรรยาและลูกมานอนที่คลินิก ปฏิบัติเช่นนี้เป็นประจำมาตลอดปี และเมื่อจะไปที่ไหนๆ ก็ขับรถไป

ต้องถือว่าเราได้ใช้รถยนตร์ "มือสิบ" คันนี้คุ้มค่า แต่ด้วยความเก่าแก่ของรถ (อายุของมันตั้ง ๑๐ กว่าปีแล้ว ถูกใช้งานสมบุกสมบันมาตั้ง "เก้ามือ" จึงตามมาเป็นของเรา และด้วยความโง่เง่าเบาปัญญา ความรู้เรื่องรถยนต์ของเจ้าของ รถคันนี้จึงได้สร้างวีรกรรมอันเป็นประวัติที่ควรเก็บบันทึกเอาไว้ ให้เจ้าของรำลึกถึงกันบ้าง ตลอดระยะเวลาที่ครอบครองรถออสตินคันนี้ ก็ได้ใช้รถอยู่เพียงภายในขอบเขตกรุงเทพฯ ธนบุรีเท่านั้น ไม่เคยได้ใช้ไปไหนไกลๆ อย่างไกลที่สุดก็เพียงแค่ดอนเมือง และเคยขับไปเที่ยวงานเกษตรที่บางเขนตั้งแต่เช้ามืด ๑ ครั้ง ดอนเมืองนั้นไป ๒ ครั้ง ไปส่งคนไปนอก

มีอยู่ครั้งหนึ่ง รถแล่นไปดีๆ รถเกิดหยุดไปเสียเฉยๆ เครื่องยนต์ดับเงียบ สตาร์ทใหม่ สตาร์ทเท่าไหร่ก็ไม่ติด ลองโช้คแล้วสตาร์ทเครื่องก็ไม่ติด มีคนเขาเคยสอนไว้ว่าอย่าสตาร์ทนานนัก ไฟจะหมดหม้อแบตเตรี่ สตาร์ทไปได้ครู่หนึ่งก็หยุด วิธีที่จะให้

เครื่องยนต์ติดอย่างหนึ่งก็เคยมีคนเขาสอนให้ใครช่วยเข็นรถ คนขับเหยียบครัทช์ไว้ พอรถแล่นไปหน่อยก็ยกเท้าขึ้น จากการเหยียบครัทช์เครื่องจะกระตุกแล้วเครื่องจะติดได้ วิธีนี้ไม่เคยมีอยู่ในหัว (เพราะตอนนั้นไม่รู้จักและไม่มีใครสอน เพียงขับรถตรงไปได้ก็เก่งแล้ว)

ทีนี้ทำยังไงดีหนอเรา เราเกิดมาตายอยู่ถึงเอกมัย ถนนเอกมัยตอนนั้นไม่ต่างจากถนนในชนบทนักหรอก รถที่แล่นไปมาหาได้ยากเต็มที่ บ้านร้านเรือนโรงก็อยู่กันห่างๆ นานๆ จึงจะมีรถเมล์ ๒ แถว ผ่านมาเสียครั้งหนึ่ง พยายามที่จะแก้รถเอง เท่าที่เห็นและรู้วิธีมา ไม่สำเร็จ ยังไงๆ ก็สตาร์ทไม่ติด ต้องพึ่ง ๒ แถว ไปลงหัวถนนที่ติดต่อกับถนนสุขุมวิท พาคนที่ปั๊มน้ำมันมาช่วยตรวจ ช่างของปั๊ม เขาดูโน่นดูนี่พักใหญ่แล้วหัวเราะ บอกผมว่า “น้ำมันหมดครับ” ทำเอาหน้าเสีย และเสียหน้า หมดค่าที่จะประเมินราคาเลยละก็รถมันไม่มีมาตรบอกให้รู้เลยว่ามีน้ำมันเบนซิน น้ำมันเครื่องหรือไฟแบตเตอรี่อยู่แค่ไหน เบนซินมีอยู่แค่ไหน หมดไปแล้วก็ไม่รู้ ขายหน้าจริงๆ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ต้องคอยเติมน้ำมันเต็มถังเอาไว้เสมอ

หลังจากเป็นเจ้าของรถมาได้สักเดือน ๒ เดือน ด้วยความยินดีปรีดี อิ่มอกอิ่มใจ วันหนึ่งกำลังขับรถอยู่ฝนเกิดตกจั้กใหญ่ ทีนี้ละซี สภาพอันแท้จริงของช่องรับลมหลังคาก็ปรากฏเปิดเผยให้รู้ ทั้งๆ ที่ฝาก็ปิดช่องลมอยู่แล้วก็ยังปล่อยให้น้ำไหลหยุดลงมาบนหน้าขาและพวงมาลัยรถ ที่ปัดน้ำฝนไม่ทำงาน และยางที่ขอบกระจกด้านหน้าคนขับติดกับกระจกไม่สนิท น้ำฝนที่สาดบนกระจก เมื่อไหลมาที่ขอบยางติดกระจกก็ไหลซึมเข้ามาด้านในรถ ทั้งหมดลงไปเปียกเท้าและยางที่รองพื้นวางเท้า แล้วจะมีน้ำขังอยู่ที่พื้นว่างเท่านั้นเอง

ตั้งแต่นั้นก็ต้องมีผ้าน้ำมันหรือผ้าพลาสติก สำหรับคลุมที่หน้าตักในเวลาฝนตก กันน้ำเปียกกางเกง และมีผ้าขี้ริ้วทิ้งไว้ในรถเพื่อ เช็ดพื้นรถ ส่วนที่ปัดน้ำฝนต้องซื้อเปลี่ยนใหม่ และต้องแก้ให้เครื่องทำงาน ค่อยยังชั่วที่ปัดน้ำฝนใช้การได้แล้ว ไม่เช่นนั้นขับๆ ไป ณ เวลาฝนตก ต้องคอยเปิดกระจกประตูรถข้างที่นั่งขับแล้วเอื้อมแขนและเอามือถือผ้าออกไปเช็ดกระจกให้เห็นทางและรถเป็นพักๆ แทนเครื่องปัดน้ำฝน

ตอนที่มีรถใหม่ๆ (ไม่ใช่รถคันใหม่หรือว่าเคยมีแล้วมามีใหม่อีก ก็รถคันเดิม “มือสิบ” นั่นแหละ) พอตอนเย็นเลิกงานทางโรงพยาบาลแล้ว ถ้าเห็นนักเรียนแพทย์

ที่จะไปแนวทางเดียวกัน ก็จะชวนให้นั่งรถไปด้วย แล้วไปปล่อยให้ลงที่ใกล้บ้านที่สุด ต่อมาก็มีสมาชิกที่จะร่วมเดินทางกลับกันหลายคน ต่างก็ดูร่าเริงหรรษาดี บางคนไม่ต้องเรียกไม่ต้องชวนถึงเวลาก็มายืนรอที่หน้าประตูมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อยู่ก่อนแล้ว

ต่อมารถเกิดอาการ ๓ วันดี ๔ วันร้าย อยู่ๆ ก็สตาร์ทไม่ติด นักเรียนแพทย์ที่จะไปด้วย ต้องช่วยเข็นรถเพื่อสตาร์ทรถ เมื่อบ่อยครั้งเข้าสมาชิกร่วมทางเดินก็ค่อยๆ มีน้อยลง และหายหน้าไปหมด ถ้าไปพบกันในเรือข้ามฝากหรือพบกันแถวหน้ามหาวิทยาลัย คะยั้นคะยอให้นั่งไปด้วยก็ปฏิเสธโดยมีข้ออ้างต่างๆ ใครๆ รู้กันหมดโดยเฉพาะพวกนักเรียนแพทย์ ซึ่งจะบอกนักเรียนแพทย์ด้วยกันว่า อย่าได้รับคำเชิญชวนให้ไปรถกับผมเป็นอันขาด เขาบอกกันว่า ถ้าใครไปรถกับอาจารย์ต้องออกเอ็กเซอร์ไซส์ก่อนก็ได้

ไม่นานนักรถก็แสดงอุปนิสัยออกมาให้เห็นได้ต่างๆ เมื่อตอนขับรถเป็นใหม่ๆ นั้นก็ขับไปช้าๆ และไม่ไปไกลมากนัก แต่เมื่อขับรถเร็วสักหน่อยก็มีอาการแปลกๆ เกิดขึ้น รถกำลังแล่นไปดีๆ แท้ๆ อยู่ๆ ล้อหน้าทั้ง ๒ ล้อ เกิดแกว่งไปแกว่งมา เกิดการสั่นสะเทือนของรถไปทั้งคัน ต้องเหยียบเบรคชะลอความเร็วของรถ รถจึงจะหยุดสั่น ล้อหน้าหยุดแกว่งก็ขับได้ต่อไปตามปกติ ถ้าขับรถไม่เร็วเกินไปนัก หรือรถไม่ตกหลุมจะแล่นไปได้เป็นอย่างดี ตามปกติ ถามพวกช่างว่าเป็นเพราะอะไรจึงเป็นเช่นนั้น เขาก็ให้เพียงคำทำนายว่า อาจเป็นเพราะลูกหมากที่ช้อคแอพสอร์มันเสียละมัง (ก็ไม่รู้ว่าลูกหมากที่ช้อคแอพสอร์นั้นคืออะไรอยู่ตรงไหน) เขาพูดแนะว่าถ้าจะแก้ต้องเปลี่ยนโช็คอัพใหม่ ราคาอาจแพงยิ่งกว่าราคารถ อย่าไปเปลี่ยนมันเลย ขับระวังก็แล้วกัน

อุปนิสัยอย่างหนึ่งของรถก็คือเมื่อขับไปนานสักหน่อยพอเครื่องร้อน รถจะหยุดเครื่องดับไปเสียเฉยๆ สตาร์ทรถเท่าใดก็ไม่ยอมติด แม้แต่ให้ช่างมาตรวจมาแก้ ถ้าเครื่องยังร้อนมากก็ไม่ยอมให้สตาร์ทติด เครื่องเย็นลงเมื่อใดเป็นสตาร์ทติดเมื่อนั้น เมื่อคุ้นกันกับอุปนิสัย เช่นนี้แล้ว ต่อมาเมื่อไปไหนๆ จนเครื่องร้อน ถ้าเครื่องดับรถหยุดแล่นเมื่อสองสตาร์ท ๒-๓ ครั้ง เครื่องไม่ติดก็อย่าได้พิรี้พิไรสตาร์ท ธุระไม่ร้อนเสียจนเกินไปละก็จงงดทิ้งไว้นั่งเล่นสักพักหรือถ้าแถวนั้นมีร้านกาแฟ ก็แวะเข้าไปดูดโอเลี้ยงสักแก้ว พักหนึ่งพอเครื่องเย็นลงบ้างก็จะไปต่อได้

เคยมีอยู่ครั้งหนึ่งรีบไปธุระ รถหยุดและเครื่องดับไปเสียเฉยๆ งั้นแหละ เปิดกระโปรงหน้าขึ้นดูเครื่อง เครื่องร้อนจัดมาก สตาร์ทก็ไม่ยอมติด ธุระร้อนเกรงว่าจะไม่ทันนัด โมโหขึ้นมาวิ่งไปซื้อน้ำแข็งมา เอาน้ำแข็งวางตรงบริเวณที่ร้อนๆ จับก้อนน้ำแข็งถูไปบนเครื่องที่ร้อนบ้าง เติมน้ำแข็งลงไปเมื่อน้ำแข็งละลายหมดก้อน เครื่องถูกก้อนน้ำแข็งเย็นลงเร็ว สักครู่เดียว สตาร์ทใหม่ ซึ่งเครื่องติดขับต่อไป

รถแล่นไปดีๆ แล้วหยุดเสียเฉยๆ สตาร์ทเครื่องก็ไม่ติด แบบเกือบจะทำให้หัวใจวายคารถก็เคยมาแล้ว แถมเสียหน้ายับเยินด้วย

วันหนึ่งขับรถผ่านสะพานยมราช รถเจ้ากรรมหยุดแล่นเสียเฉยๆ งั้นแหละตามที่เคยเป็นนิสัย แต่รถมันตายอย่างวิสามัญมรณะคือ ดันตายขวางทางรถไฟพอดี ขณะเดียวกันเสียงระฆังดัง เป๋ง เป๋ง ไม้กั้นถนนกำลังปล่อยลงมากันรถยนต์กันคนข้ามทางรถไฟ รถไฟจากสถานีสามเสนจะไปสถานีหัวลำโพง มาแต่ไกลโพ้น

สตาร์ทรถ เครื่องไม่ติด สตาร์ทแล้วสตาร์ทอีก ไม่ติดเหงื่อแตกพลั่ก คอแห้งใจสั่น เหมือนจะเป็นลม ในใจคิดขึ้นมาว่ากระโดด กระโดดออกจากรถ ทิ้งรถเสีย รถไฟชนรถพังไปก็ช่างมัน เวลานั้นมือยังดึงสตาร์ทอยู่ ราวกับปาฏิหาริย์ เครื่องเกิดติดขึ้นมา รถยังไม่ได้ปลดเกียร์ พอเครื่องติด รถมันก็กระตุก กระชากตัวมันคล้ายกับกระโดดออกไปพ้นจากรางรถไฟ และพ้นออกไปนอกไม้กั้น ซึ่งลดลงมากั้นถนนไว้พอดี รถไฟแล่นเข้ามาใกล้มากจนเห็นหัวรถไฟแล้ว และสักครู่ก็ผ่านยมราชไปหมดขบวน ผมยกมือไหว้ขึ้นเหนือหัว เจ้าพระคุณเอ๋ย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งสามโลก ขออยู่ดูโลกไปให้นานๆ ด้วยเถิด แถวนั้นไม่มีคนอยู่กันมากนัก แต่คนที่อยู่ที่นั่น ๒-๓ คนที่เห็นเหตุการณ์ และได้ยินพวกเขาตะโกนส่งเสียงเฮฮา แล้วหัวเราะกัน

วันนั้นหัวใจแทบวาย ทั้งกลัว ทั้งตกใจ เกือบได้เป็นข่าวในหนังสือพิมพ์แล้วซีนึกโกรธ และเกลียดรถมันเต็มทีอ้ายรถคันนี้ แต่คิดดีๆ ก็นึกรักมันที่มันกระโดดออกมาพ้นจากรางรถไฟ ช่วยให้รอดตายมาได้

มีอยู่อีกวันหนึ่ง เป็นวันที่ต้องเสียหน้าป่นปี้ไปเลย หลังจากที่เคยทำให้หน้ายับเยินมาแล้ว วันนั้นไปงานเผาศพ ใครๆ ก็รีบไปที่วัดพระพิเรนทร์วงจักร มีพวกเพื่อนๆ พยาบาล ๔ คน ขับรถมาจากทางแม้นศรี ถึงสี่แยกวรจักร พอจะเลี้ยวขวาเข้าประตูวัด ทางตอนจะขึ้นผ่านทางเท้าเข้าประตูวัด เป็นทางลาดชันและมีรางรถรางตามแนว

ของฟุตบาท ผ่านหน้าวัด รถเกิดหยุดไม่ยอมแล่น และหยุดตามขวางทางรถรางเสียด้วย รถรางกำลังมาแต่ไกล ใกล้เข้ามา ใกล้เข้ามาทุกที

คนขับรถรางเหยียบปุ่มสัญญาณที่อยู่ใต้เท้า สัญญาณเน้นเสียง ระฆัง ดังเกร็ง-เกร็ง เกร็ง-เกร็ง เพื่อเตือนให้เรารู้ว่ารถรางได้เล่นมาตามราวของรถรางแล้ว หลีกออกไปให้พ้นจากรางเสีย อย่าขวางทาง ใจเสียหมดลุกลี้ลุกลน สตาร์ทเครื่องไม่ยอมติด รถรางก็คงตัดสินใจเบรครถลงมาแต่ไกลเกือบจะถึงรถยนต์เราแล้ว ก็พอดีหยุดใกล้ๆ รถเรา ผมหันไปบอกบรรดาเพื่อนพยาบาลที่นั่งมาในรถ เอ้า.. เข็นเถอะ เข็นรถเข้าวัดเถอะ พวกนั่งในรถต่างก็กระโดดลงจากรถพร้อมกัน ช่วยกันออกแรงเข็นท้ายรถ และข้างรถ กว่ารถจะเคลื่อนพ้นรางขึ้นไปอยู่บนทางเท้าได้ ต่างก็หอบเหนื่อยเหงื่อแตกตามๆ กัน พอพ้นรถรางขึ้นมาได้ หนอย... สตาร์ทที่เดินเครื่องติดทันทีแล้ว โมโหก็โมโห อ้ายรถเวร คนขับรถรางและคนโดยสารที่อยู่เต็มรถยังชะโงกหน้าออกมาหัวเราะแทนที่จะมีแก่ใจลงจากรถ มาช่วยเข็นรถเราบ้าง ไม่มีน้ำใจ ยังเห็นเป็นเรื่องน่าขันอีก เมื่อเหตุการณ์ผ่านพ้นไปสักพักหนึ่ง ความรู้สึกโมโห อับอาย ก็กลายเป็นเรื่องขำขัน และนึกสงสารตัวเองขึ้นมาอีก

ตั้งแต่ได้ครอบครองรถคันนี้ตลอดมาได้ประสบอุบัติเหตุ ๒ ครั้ง ครั้งหนึ่งนั้นขับไปชนท้ายรถจิ๊บใหญ่ที่จอดอยู่ ไม่รู้ว่าไปชนเข้าได้ยังไง แต่ไม่แรงนักหรอก เพราะขับมาช้าๆ บังโคลนข้างซ้ายยุบ สีถลอกเป็นวงกว้างเท่าฝ่ามือ เจ้าของรถจิ๊บนั้นลงมาดูรถก่อน ผมยังตกใจ นั่งตะลึงแล้วจึงลงตามมา ผมเห็นว่าเจ้าของรถจิ๊บนั้นเป็นนายทหาร ดาวบนบ่าบอกให้รู้ว่าเขามียศเป็นร้อยเอก เขามองดูท้ายรถแล้วจึงมองหน้าผม เสียงเขาร้องขึ้นมา ผมสะดุ้งนึกว่าเขาจะประลองกำลัง

“อ้าว ... เฮ้ย”

ผมจ้องมองหน้าผู้กองนั้น แล้วผมก็ร้องตอบดังกว่า

“อ้าว เฮ้ย”

เพื่อนนักเรียนตั้งแต่ครั้งเป็นเด็กๆ ด้วยกัน ชอบพอสนิทสนมกันดีตั้งแต่เด็ก หลังจากทักทายพูดคุยกันแล้วผมก็บอกเขาว่าผมพึ่งจะหัดขับรถ ขับมาเพลินๆ ก็เห็นละว่ารถจอดอยู่จะขับขึ้นหน้ารถที่จอดนี้ แต่รถมันมาใกล้จนเกือบชิดท้ายรถ กะไม่ถูก มองเห็นแล้วคิดว่ารถมันห่างกัน คิดว่าขับหลบคงพ้นแต่ไม่ยักพ้น ชนเข้าจนได้

ผมถามเขาว่า จะเอายังไง

เขาหัวเราะแล้วบอกว่า ลื้อนะซิจะเอายังไง รถลื้อทั้งยุบทั้งถลอก รถอั้วไม่มีแม้แต่รอยขูดรอยขีด นี่ถ้าลื้อไม่เซ่อซ่าขับรถมาชนรถอั้ว เราก็คงไม่ได้พบกัน จากกันมาหลายปีซีนะ

อีกครั้งหนึ่งประสบเหตุชน แปลกหน่อย ดันเกิดเรื่องกับเจ้าถนน ผมขับรถมาจากสามย่าน จะไปโรงพยาบาลเสนารักษ์ พญาไท (รพ.พระมงกุฎเกล้า) พอผ่านสี่แยกพญาไทมาได้สักหน่อยไม่ได้รู้เนื้อรู้ตัว ไม่ได้มองซ้ายมองขวา วัวตัวหนึ่ง (วัวและควาย คือ ถ้าถนนเดินไปทางไหน ไม่หลีกใคร ไม่หลีกรถ ตามชนบทเขาจะต้อนวัวควายไปตามถนน รถขับมาเร็วๆ หลบไม่ทัน อาจชนเข้าก็ได้ รถคว่ำมีคนเจ็บคนตายไปเพราะขับรถชนวัวควายก็มีบ่อยๆ) วัวตัวนั้นกำลังวิ่งข้ามถนนจากฝั่งขวาของรถ รถผมผ่านหน้าวัวตัวนั้นพอดี มันชนรถโครม ตรงกับประตูรถหน้าข้างขวาตรงกับที่ผมนั่งอยู่นั่นแหละ รู้สึกว่าตัวเองก็สั่นจากแรงกระแทกของวัว รถผมเลยจากที่ถูกชนไปไม่ไกลนักตกใจเหยียบเบรก รถลื่นไปอีกหน่อย เอารถแอบเข้าข้างถนน เปิดประตูรถออกไปยืนมองตามหลัง วัวตัวนั้นยังยืนงงอยู่ สลัดหัวไปมาคล้ายกับเราสลัดหัวให้หายมึนงง ชั่วครู่มันจึงเดินข้ามถนนไปอย่างๆ ประตูที่ถูกวัวชน ยุบไปนิดหน่อยสิ้นเคราะห์ไป

ใช้รถมาได้เกือบปีแล้ว ปฏิบัติตามที่ผู้รู้เครื่องยนต์เขาแนะนำสั่งสอนอยู่ไม่เคยขาด เติมน้ำหม้อน้ำทุกวันไม่มีพร่อง คอยดูน้ำมันเครื่องอย่าได้ให้แห้ง เปิดฝาหม้อแบตเตอรี่ ดูน้ำกรดในหม้อแบตเตอรี่ ถ้าเห็นพร่องเมื่อใดให้เติมน้ำกลั่น ล้อรถทั้ง ๔ ต้องคอยวัดแรงลมของยางรถ และเติมลมให้พอเหมาะ ล้างเช็ดรถด้วยน้ำผสมน้ำมันก๊าดเล็กน้อยทุกวัน

วันหนึ่งพบเพื่อนซึ่งเป็นเจ้าของปั๊มน้ำมันแห่งหนึ่งเขาให้น้ำยามา ๑ กระป๋อง บอกว่าเป็นน้ำยากันสนิมและหัวน้ำมันที่จะเติมลงในน้ำมันเครื่องบอกว่าจะช่วยหล่อลื่นเครื่องได้มากขึ้น นึกว่าได้ความรู้เพิ่มอีกแล้วซีเรา เขาต้องมีน้ำยาใส่หม้อน้ำกันสนิม มีน้ำมันเสริมพลังให้น้ำมันเครื่องอีกแฮะ เรายังไม่รู้เลย

เมื่อเขาถามว่า เปลี่ยนถ่ายน้ำมันเครื่องครั้งสุดท้ายเมื่อใดและล้างอัดฉีดทุกเดือนหรือเปล่า

บอกเขาว่า ล้างนะ ล้างทุกวัน แต่อัดฉีดหมายถึงอะไร เขาหัวเราะและอธิบาย

ให้ฟัง

เราก็ฝืนหัวเราะ เกือบปีแล้วไม่เคยถ่ายน้ำมันเครื่องไม่รู้ด้วยซ้ำว่ารถจะต้องมีล้างอัดฉีด นี่บังเอิญเป็นเพื่อนฝูงกันถ้าเป็นคนอื่นถาม เรื่องอัดฉีดรถ เราคงต้องอายเขาแย่ไปเลย

รถมือสิบของผมเมื่อใช้มาได้ปีกว่าๆ ก็เริ่มมีปัญหาอยู่บ่อยๆ คิดเฉลี่ยแล้ว ๒ เดือนต่อครั้ง อ้ายนี่เสีย อ้ายนั่นกร่อน ต้องเปลี่ยนนั่นต้องเติมนี่ อยู่ไม่ได้หยุด บางทีเข้าอู่อยู่นานถึง ๒-๓ วัน ไม่มีรถใช้ก็เดือดร้อน แต่ปัญหาเรื่องค่าซ่อมนี่ซิเข้าอู่นี่ก็ ๒,๐๐๐-๓,๐๐๐ บาท อย่างต่ำ รถเก่าเครื่องเครามันก็เก่าและชำรุด พร้อมๆ กัน ไปทุกอย่าง เริ่มคิดว่าขืนต้องซ่อมอยู่เรื่อยๆ ก็คงขาดดุล รายจ่ายเกินรายรับ จะหาเงินให้ค่าซ่อมไม่ทัน ไม่อาจใช้รถคันนี้อีกต่อไปแล้ว

เริ่มคิดหนทางที่จะจำหน่าย ขอร้องท่านผู้หนึ่งเป็นผู้ใหญ่ที่นับถือสนิทสนมกันมาก ให้ช่วยหาคนมาซื้อไปเสียที ขอราคาหมื่นเดียว ท่านรับปากรับคำ แต่ต่อมาท่านมาบอกว่าหาคนซื้อยาก ไม่มีใครต้องการซื้อรถเก่า (อย่างรถคันนี้มันเป็นรถเก่าอยู่แล้ว ตอนนี้มันเก่ายิ่งขึ้น ต้องเรียกกันว่ารถเก่า เก่า) แต่ว่าจะช่วยเอารถไปออกหวยเบอร์จับฉลากให้ คงจะดีกว่า บอกขาย ขายใบละ ๑๐๐-๒๐๐ บาท เพียง ๕๐ ใบ ๑๐๐ ใบ ดวงขายได้ บอกท่านว่าจะทำอย่างไรก็ทำไปเถอะ จะขายได้เงินเท่าไรก็ตาม ผมขอหมื่นเดียว

ในที่สุดก็ปลอดโปร่งใจ รถเอาไปออกฉลาก ๕๐ หรือ ๖๐ ใบ ก็ไม่ทราบได้ แต่ว่าขายใบละ ๑๐๐ บาท ใครเป็นผู้ได้ออสติน เคมบริดจ์ไปเป็นรถมือที่ ๑๑ (อีเลเว่นธ์ แฮนด์) ก็ไม่ได้สนใจ รู้แต่ว่าเซ็นโอนรถให้เขาไปแล้วได้เงินมา ๑ หมื่นบาทก็ดีอกดีใจมากมายเหลือแหล่แล้ว

มันจะไปทำพยศกับเจ้าของคนต่อไป ยังไงก็ไม่รู้ ขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้คุ้มครองเขาด้วยเถิด

ผมได้ขับรถต่อมาล้วนแต่เป็นรถใหม่เอี่ยมประมาณ ๕ คัน ซื้อมาแล้วขายไป จนเวลานี้ไม่ได้ขับรถเองอีกแล้ว

อย่างไรก็ตาม ผมยิ่งคิดถึงรถคันแรกอยู่เสมอ รถออสติน เคมบริดจ์ ซึ่งผมเป็นเจ้าของมือที่ “๑๐” พอดิบพอดี

รถคันนี้ช่วยให้ชีวิตของผม เริ่มต้นชีวิตความเป็นอยู่ไปในด้านที่ดี เป็นยานพาหนะรับใช้ให้ไปทำงาน ส่งลูกไปโรงเรียน ไปเยี่ยมญาติ ไปเยี่ยมคนไข้ ไปปาฐกถาและอภิปรายตามสถานที่ต่างๆ ได้ความรู้ได้ข้อคิดเป็นและได้สัจธรรมของชีวิตที่ไม่คาดคิดถึง

ใครเป็นหมอ

หมอพิพัฒน์ เป็นแพทย์ที่ประจำอยู่โรงพยาบาลและตอนเย็นก็มาตรวจรักษาไข้ที่คลินิกส่วนตัว

รมณีย์ คู่ชีวิตของหมอ เป็นภรรยาที่ดีและน่ารักมากเอาใจใส่ดูแลสุขภาพของหมออยู่ตลอดเวลา เลี้ยงดูลูก ๒ คน อย่างดีที่สุดที่แม่จะกระทำได้ การบ้าน การครัว การเงิน รมณีย์ให้ความดูแลเรียบร้อยไม่มีขาดตกบกพร่อง ครอบครัวหมอพิพัฒน์ จึงเป็นครอบครัวที่ใครๆ ชื่นชมกันและพูดยกย่องเป็นครอบครัวตัวอย่างเสมอ

วันนี้หมอพิพัฒน์ตื่นตั้งแต่เช้าตรู่อย่างเคย ทั้งๆ ที่เมื่อคืนนอนดึกมากไปสักหน่อย เนื่องจากเพลินกับการอ่านตำราแพทย์ทบทวนไม่ให้ลืมความรู้ แต่ก็เคยมานานตั้งแต่เป็นนักเรียนแพทย์แล้ว ไม่ว่าจะนอนดึกแค่ไหนก็ต้องตื่นแต่เช้าตี ๕ ก่อนพระอาทิตย์ขึ้น

เขาลงไปนั่งเล่นที่ริมสนามหญ้าหน้าบ้าน มองดูสนามหญ้าที่มีหญ้างอกเต็มสนาม นกกางเขน ๒ ตัว มาเกาะร้องเพลงรักอยู่ที่กิ่งต้นสนที่มุมรั้วบ้าน สายลมอ่อนพัดมาพอให้เย็นสบาย คิดวางแผนถึงงานที่ตนจะต้องทำในวันนี้ กำลังคิดเพลินๆ ก็ได้ยินเสียงใครเรียก

“ไงหมอ วันนี้ตื่นแต่เช้าได้นะ”

หมอพิพัฒน์นึกในใจ เอ๊ะก็เราตื่นแต่เช้าอยู่ทุกวัน ใครมาว่าเราพึ่งจะตื่นเช้าวันนี้ได้

มองไปทางเสียงเรียกที่ประตูหน้าบ้านที่มีช่องมีทางที่พอจะมายืนมองข้ามมาในบ้าน หรือมองออกไปเห็นนอกบ้านได้ เห็นหน้าผู้ชายคนหนึ่งมายืนโบกไม้โบกมืออยู่

อ๋อ.. คุณดุสิต.. มีธุระอะไรหรือครับ เข้ามาซีครับ ประตูไขกุญแจแล้ว ผลักเข้ามาเถอะ

ดุสิต เพื่อนบ้านละแวกเดียวกัน เขาคงจะมาปรึกษาเรื่องโรคภัยไข้เจ็บเสมอ แต่ไม่ใช่ตัวเขาหรือคนในบ้านเจ็บป่วยหรอก เรื่องเพื่อนๆ หรือคนที่เขารู้จักป่วยทั้งนั้น เขาชอบมาถามปัญหาต่างๆ แทนคนอื่นที่ไม่สบายอยู่เป็นนิจศีล

"ไม่ต้องหรอกครับ ผมกำลังจะออกไปขี่จักรยานเล่น ไปกับผมไหมหมอ เป็นอะไรไปครับ อ๋อ..อ่อนเพลียรึครับ ผมคิดแล้วแต่เราว่าหมอต้องไม่ค่อยสบาย หน้าซีดๆ ไปหน่อย หมอคงนอนดึกไปละมัง นอนไม่หลับซีท่า หมอต้องทำงานหนักมาก หมอก็ต้องพักผ่อนให้มาก แล้วก็ควรมีเวลาที่จะได้พักผ่อนหย่อนใจบ้างนะครับ เอาละผมไปละครับ เอาไว้คุยกันวันหลัง

หน้าของเขาหายไปช่องประตู

หมอพิพัฒน์คิดว่าควรจะได้อาบน้ำ แต่งตัวเตรียมไปโรงพยาบาลได้แล้ว

เจ้าบุญรอด มายืนก้มๆ ตัวอยู่ใกล้ๆ

"คุณผู้หญิง บอกว่าทำอาหารเช้าไว้ให้คุณหมอแล้วครับ มีไข่ดาว ๒ ฟอง เบคอน ๔-๕ ชิ้น ขนมปัง ๒ แผ่น แล้วก็กาแฟ ๑ ถ้วยครับ ขนมปังเอาไว้ปิ้งทีหลัง เมื่อเวลาจะรับประทาน ขนมปังจะได้ร้อนๆ

มันจาระไน เมนูอาหารเช้ามื้อนี้ รมณีย์คงไม่แจ้งละเอียดถึงอย่างไร คงให้บอกเพียงว่าทำอาหารมื้อเช้าให้แล้ว เพราะเธอจะต้องเตรียมพาลูกไปส่งโรงเรียน มันมาจาระไนเอง หมอพิพัฒน์รู้นิสัยมันดี เขาแกล้งถามว่า "ทำไมรู้ว่าอาหารมื้อเช้ามีอะไร"

"ผมดูอาหารที่วางไว้บนโต๊ะอยู่แล้วครับ ผมก็รู้นะซีครับ" บุญรอดอยู่กับหมอพิพัฒน์มานานแล้วพ่อแม่เอามาฝากไว้ตั้งแต่เด็ก หมอพิพัฒน์ให้เรียนหนังสือจนจบมัธยม ๓ แล้วมันไม่อยากเรียนต่อ ขออยู่รับใช้หมอพิพัฒน์ตลอดมา จนถึงเวลานี้ก็จะต้องไปเกณฑ์ทหารต้นปีหน้า ประวัติของมันรู้กันเพียงแต่ว่าเมื่อยังเล็กๆ อยู่นั้น มันมีไข้และชักมาหลายครั้งแล้วก็รอดมา พ่อแม่มันจึงให้ชื่อว่า บุญรอด บุญรอดช่วย

เหลืองานการได้ดี เมื่อใช้งาน อย่างใด ก็เอาใจใส่ทำเสร็จอย่างสมบูรณ์ เป็นที่ถูกใจหมอพิพัฒน์และรมณีย์ บุญรอดรอบรู้งานการดี เรียกได้ว่าเป็นผู้รับใช้ที่ดีเยี่ยม เสียอยู่นิดที่บางทีมันก็เกินๆ ล้นๆ ไป แต่ความเกินๆ ล้นๆ ของบุญรอด เป็นไปอย่างสร้างสรรค์มากกว่าเสื่อมเสีย หมอพิพัฒน์และรมณีย์จึงไม่ถือสาอะไรมันนัก

"คุณหมอคงอ่อนเพลีย..... เพลียมากไหมครับ"

"อือ... ไม่มากหรอก ง่วงนิดๆ"

"คุณหมอทำงานหนักน่าจะหาเวลาพักผ่อนเสียบ้าง ตอนเช้าๆ ผมว่าคุณหมอน่าจะออกไปเดินสูดอากาศในยามเช้าให้ได้ออกกำลังกาย เขาว่าถ้าเพลียทางใจ ยิ่งจะต้องออกกำลังกาย เล่นกีฬาเสียบ้าง.. ผมว่าเดินนี่แหละครับ ดีที่สุด"

"ไม่มีเวลาหรอกบุญรอด เช้าก็ต้องรีบไปโรงพยาบาลแต่เช้า"

"จริงซีครับ แต่ผมว่าก็ควรหาเวลาพักผ่อนหย่อนใจบ้าง เพื่อสุขภาพและความสุขของชีวิต เอาละคุณหมออาบน้ำแต่งตัวเถอะครับ แล้วจะได้รับอาหารมื้อเช้าซึ่งเป็นอาหารมื้อสำคัญที่สุด"

หมอพิพัฒน์เดินเข้าบ้าน บุญรอดเดินตามไปด้วย เมื่อผ่านห้องรับแขก และผ่านห้องรับประทานอาหาร จะขึ้นไปชั้นบน หมอพิพัฒน์ได้ยินเสียงบุญรอดพูดตามมาว่า

"ถ้าคุณหมอจะใช้อะไรผม เรียกผมนะครับ ผมจะอยู่ข้างล่างนี่แหละ มื้อเช้านี้มีไข่ดาว มีหมูเบคอน ไขมันในเลือดจะเพิ่มขึ้นหน่อย แต่นานๆ รับอาหารอย่างนี้สักทีคงไม่เท่าไหร่หรอกครับ"

หมอพิพัฒน์คิดในใจ ....นี่มันสอนเราหรือไง

วันนั้น คนไข้มาโรงพยาบาลกันมาก ห้องตรวจโรคภายนอกทางแผนกอายุรกรรมของหมอพิพัฒน์นั้นดูเหมือนจะมากเป็นพิเศษกว่าวันอื่นๆ มีแพทย์อื่นช่วยอยู่ ๒ คน ต้องเรียกแพทย์ช่วยตรวจเพิ่มอีก ๑ คน

คนไข้หลายรายที่หมอพิพัฒน์ต้องอดทนต่อการเกิดความรำคาญ และความหงุดหงิดอยู่ทุกวันเป็นประจำจนชินเสียแล้ว

เรื่องมันมีอย่างไรก็ลองดูคนไข้เฉพาะวันนี้ดูเถอะ

คนไข้ผู้หญิงรายหนึ่ง หลังจากตรวจและสั่งยาให้แล้ว ยังคงนั่งนิ่งในท่าที่ครุ่นคิด

อะไรอยู่ เมื่อหมอพิพัฒน์ บอกว่าเอาใบสั่งยาไปจ่ายยาได้ แกก็มองหน้าหมอพิพัฒน์อย่างสงสัย

"หมอไม่คิดว่า .... ดิฉันควรจะตรวจเลือดดูไขมันในเลือดบ้างไหมคะ แน่นในอกเสมอ อาจมีไขมันอุดตันเส้นเลือดหัวใจ แต่คงไม่ต้องตรวจนะคะ ไขมันคงไม่สูง เพราะดิฉันกินอาหารมังสวิรัส ไม่กินเนื้อสัตว์ มันสัตว์ ค่ะ...".

พูดเอง เออเอง แล้วก็ไหว้ลา เดินออกห้องตรวจโรคไป หมอพิพัฒน์อยากจะบอกว่าอ้วนมากอย่างนี้ แน่นหน้าอกก็เพราะ "มันจุกอก" นะจ๊ะ

คนไข้อีกคนหนึ่ง เจ็บอกปวดท้อง ไอยู่ทั้งวันทั้งคืน หลังตรวจแล้วปรากฏว่าที่เจ็บอกปวดท้องนั้น เป็นเพราะไอมากไอถี่ทำให้กล้ามเนื้อหน้าอก และกล้ามหน้าท้องเจ็บช้ำจากการถูกดึงรั้งแรงๆ เวลาไอ เมื่อให้ยารักษาแก้อักเสบและยาระงับปวด ให้ไปจ่ายที่ห้องยา แกก็มีปัญหาที่แนะแพทย์ว่า

"การเจ็บอกเช่นนี้ คงเป็นเพราะมีโรคหัวใจก็ได้ อาการอย่างผมนี้หมอควรจะตรวจ บี.ซี.จี. ด้วยนะครับ"

"คุณหมายถึงว่าการตรวจดูคลื่นไฟฟ้าหัวใจใช่ไหม"

"ใช่ครับ"

"เขาเรียกว่า อี.เค.จี. ครับไม่ใช่ บี.ซี.จี. ไม่ต้องตรวจหรอกครับ หัวใจคุณปกติดี"

เออ มีอาจารย์มาแนะนำอีกคนแล้วซี

แล้วจากนั้นตลอดครึ่งวันเช้านั้นก็มีคำแนะ คำเตือนต่างๆ อีกมาก

"ยาที่ให้กินได้นอนหลับ หมอไม่ลองให้ยาพวกสมุนไพรบ้างรึครับ ยาฝรั่งมันแพงมาก หันมาใช้ยาไทยๆ เราคงจะเหมาะ ผมอยากแนะให้ใช้ยาเทพบรรทม ยาดองครับ กินแล้วกินได้ นอนหลับ ถ้าหมอสนใจผมจะติดต่อเจ้าของยาดองให้..."

"หมอครับ" นี่ก็อีกคนหนึ่ง "โรคอย่างผมนี้มันต้องใช้ยาปฏิชีวนะ ยาใหม่ออคซ่าฟล้อคซิลิน หมอเคยได้ยินไหม" แล้วยังมีอาจารย์อีกคน

"หมอ ส่งอัลตราซาวด์ซีครับ"

หลายเรื่องหลายคำสอนคำแนะที่จำยอมรับฟัง ตอนเย็นมาอยู่ที่คลินิก ก็มาพบกับคนไข้แปลกๆ แต่ก็ไม่วายที่จะมีคนไข้ที่ช่วยสอนการปฏิบัติทางแพทย์ให้

"ทำไมหมอไม่ฉีดยาให้ผมละครับ ยาฉีดจะออกฤทธิ์ได้เร็วและได้ผลดีกว่ายา

กิน เข็มเดียวก็หาย”

นั่นก็เป็นคำพูดของคนไข้คนหนึ่ง ส่วนอีกคนสอนวิธีฉีดยาให้ “เวลาฉีดยาคนไข้ หมอใช้สำลีชุบแอลกอฮอล์มาเช็ดที่ผิวหนังตรงที่จะฉีด ตอนนี้ก็ใช้สำลีนั้นคลึงผิวหนังสักครู่ก่อนแล้วจึงค่อยฉีด เวลาฉีดก็ต้องกดผิวหนังให้ตึงแล้วฉีด ฉีดยาถึงจะได้ไม่เจ็บ...”

“คลินิกหมอนี่น่าจะติดแอร์นะ แล้วก็น่าจะมีเครื่องฟอกอากาศด้วย อากาศในห้องจะได้เย็นและบริสุทธิ์ หมอและคนไข้จะได้ไม่เสียสุขภาพ”

“เวลาที่ตรวจวัดความดันโลหิต หมอต้องบอกให้คนไข้นอนหรือนั่งนิ่งๆ นะ เวลาวัดถ้าคนไข้เพียงขยับตัว ความดันก็สูงขึ้นกว่าความจริง เวลาคนไข้ไอ เบ่งท้อง แม้แต่เกร็งตัว ความดันก็ยิ่งขึ้น ได้ผลไม่จริง...”

“ต้องเอกซเรย์ครับถึงจะรู้โรคได้แน่”

“ยานี้ใช้นานๆ มันอาจสะสม”

กลับถึงบ้านค่ำแล้ว ทุ่มกว่าๆ อ่อนเพลียถึงกับต้องนั่งพิงม้านั่งในห้องรับแขก หลับตานิ่งสักครู่ให้หายเหนื่อย วันนี้มันเพลียๆ มาตั้งแต่เช้าแล้ว

รมณีย์ยืนมองสามีตัว ตั้งแต่เขากลับมาถึงบ้านจนนั่งลงในห้องรับแขก เดินเข้ามานั่งข้างๆ หมอพิพัฒน์ วางหลังมือลงบนหน้าผากเขาเบาๆ

“เป็นไงคะ คุณ”

“เพลียนิดหน่อย วันนี้เหนื่อยทั้งวัน”

“เอาละค่ะ อาบน้ำเสียก่อนเถอะนะคะ แล้วจะได้รับอาหาร อาบน้ำ แล้วคงจะสดชื่นขึ้นค่ะ อาบน้ำอุ่นก่อนให้กระแสเลือดไหลเวียนไปทั่วร่างกาย แล้วอาบน้ำเย็นทันที กล้ามเนื้อจะได้แข็งแรง สักครู่ก็อาบน้ำอุ่นซ้ำก่อนที่จะอาบเสร็จ เปลี่ยนเสื้อผ้าชุดใหม่เสีย แล้วเราจะได้รับอาหารพร้อมลูกๆ พวกลูกๆ รอรับอาหารพร้อมคุณ แล้วคืนนี้จะนอนแต่หัวค่ำเถอะค่ะ พักผ่อนให้มากๆ”

รมณีย์ลุกขึ้นยืนมองหน้าสามีอยู่ชั่วครู่ แล้วเดินไปเข้าห้องครัว หมอพิพัฒน์นึกในใจ วันนี้ถูกสั่งสอนทั้งวัน กลับมาถึงบ้านยังถูกภรรยาตัวทั้งสอนและทั้งสั่ง

นึกว่ารมณีย์จะเดินเข้าครัวไปแล้ว ก่อนเข้าครัวยังหันกลับมาพูดบอกอีก

“อ้อ คุณตัวอุ่นๆ อยู่เหมือนกัน ก่อนนอนคืนนี้อย่าลืมรับประทานพาราสัก

๒ เม็ด นะคะ”

หมอพิพัฒน์ถอนหายใจเฮือกใหญ่ คิดหนัก

“นี่ใครเป็นหมอกันแน่”

หึง

คลื่นลมสงบลง ไม่แรงเหมือนอย่างตอนใกล้ค่ำ

ปานดาวยืนอยู่ที่ระเบียงบ้านพักชายทะเล แสงอาทิตย์สิ้นไปแต่ท้องฟ้าก็เริ่มกระจ่างจากแสงเดือนที่ใกล้จะเต็มดวง โดยที่อีก ๒ วัน ก็จะเป็นวันเพ็ญ

หากว่า ค่ำมืดปานนี้แล้ว ศานติยังไม่กลับมา

ทั้งโกรธ ทั้งน้อยใจระคนกันปานดาวหวนครุ่นคิดไปถึงเวลาที่ผ่านมาเป็นปีหลายปีแล้ว ด้วยเรื่องเดิมๆ เช่นเคยคิดอยู่ทุกครั้ง เมื่อ ๒ วันมานี้เอง ก่อนที่จะมาพักที่บ้านชายทะเลนี้ ศานติบอกกับเธอว่าเขาจะต้องมาแข่งขันกอล์ฟของสโมสรของเขา เธอยังบอกเขาเตือนเขา ย้ำแล้วย้ำอีกว่า

“ศานติค่ะ อีก ๒ วัน จะเป็นวันครบรอบแต่งงานของเรา ๒ ปี แล้วนะคะ ศานติคงลืมแล้วซี”

เขายังบอกเธอว่าไม่ลืม ไม่เคยลืม ไม่มีวันลืม แต่จะบอกเลิกวันนัดแข่งขันกอล์ฟและขอให้เปลี่ยนวันแข่งใหม่เป็นวันอื่นคงไม่ได้เขามีนัดไว้กับคนอื่นๆ อีกตั้งหลายคน แล้วเขายังพูดเอาอกเอาใจและปลอบใจเธอด้วยว่า

“เอาอย่างนี้ เถอะนะดาว... ดาวไปกับผมนะ ดาวจะได้ไม่อยู่บ้าน เหงาอยู่คนเดียว เท่ากับว่าไปพักผ่อนชายทะเลเสียที เราจะไปพักอยู่ด้วยกันเงียบๆ เพื่อระลึกถึงวันสำคัญของเราที่จะไม่มีวันลืม ไม่ต้องยุ่งเกี่ยวกับใคร เอาเด็กของเราไปด้วยสักคนพอที่จะช่วยเหลือรับใช้และเป็นเพื่อนดาวเวลาที่ผมไม่อยู่ ไปสนามกอล์ฟ”

แล้วศานติก็คะยั้นคะยอให้เธอมาด้วยจนได้ .. แน่ละปานดาว เต็มใจมาด้วย

อย่างยิ่ง ดีใจที่ไม่ต้องเป็นฝ่ายขอติดตามเขามาให้ใครๆ ว่าได้อย่างทุกทีว่า สามีไปไหนเป็นต้องติดตามแจไม่ยอมให้ลับตา

ปานดาและศานติ แต่งงานมา ๒ ปีแล้ว ยังไม่มีหลานให้ปู่ย่าตายายได้อุ้มได้กอดให้ชื่นใจเลย ปานดาวเองเป็นผู้ที่พูดจาตกลงกับศานติสามีของตัวอย่าพึ่งมีลูกให้เป็นปัญหาและภาระที่จะต้องทำหน้าที่พ่อแม่ที่ดีและสมบูรณ์ที่สุด ขอใช้ชีวิตหนุ่มสาวอีกสักหน่อยก่อนแล้วจึงค่อยมีลูก ความจริงศานติเขาอยากมีลูกแต่ก็ตามใจปานดาว

ปานดาวกลับคิดเป็นอย่างอื่น ศานติทำเป็นตามใจและเห็นใจเธอทุกอย่างไปอย่างนั้นเอง ตามใจให้เธอหลงเชื่อ ตามใจทำเหมือนกันว่ารักเธอมากเหลือเกิน รักเธอคนเดียว ที่ศานติเขาอยากมีลูกนั้น เพราะว่าถ้ามีลูกแล้ว เธอจะได้เอาใจใส่คอยเลี้ยงดูลูก จะได้ไม่มาเอาใจใส่มากังวลระแวงเขา เขาจะไปไหนๆ ก็ได้ตามสะดวกสบาย ไม่ต้องฟังเสียงเธอบ่น ไม่ต้องรำคาญและกังวลว่าเธอจะต้องคอยตามติดไม่ว่าเขาจะไปไหนๆ

ก็จริงอยู่ละ ตลอดเวลา ๒ ปี ที่มีชีวิตร่วมกับปานดาวก็ดีไปทุกอย่าง กระทำตัวตามแบบฉบับของกุลสตรีไม่มีบกพร่อง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่หายากยิ่งในผู้หญิงสมัยนี้ การบ้าน การเรือน การครัว และการคลัง ล้วนเก่งและมีพร้อมทุกอย่าง หากแต่ว่า เมื่อมีดีพร้อมก็มีเสียพร้อม ที่เด่นเห็นกันได้ชัดๆ ก็คือ เสียอยู่ที่หึง นี่แหละ หึงไปเสียทุกอย่าง หึงอย่างไร้เหตุผลเสียด้วย

นักจิตวิทยา กล่าวไว้ว่า ความหึงนั้นก็จะมีความกลัวและความโกรธรวมกันอยู่

กลัว ที่ว่าจะมีผู้อื่นมาแย่งเอาสมบัติของตัวไป โกรธที่ว่าจะมีผู้อื่นมาแย่งเอาสมบัติของตัวไป สมบัตินั้นอาจมีค่าหรือไม่มีค่าเลยก็ตาม ถ้าจะมีใครมาแย่งไปก็จะกลัวและโกรธทั้งนั้น

ผู้หญิงย่อมถือว่าสามีนั้นเป็นสมบัติของตน จะเป็นสามีดีเลวอย่างไร ก็หึงหวงทั้งนั้น หญิงอื่นจะมาแย่งไปเป็นสมบัตินั้น ไม่ยอม

นี่ไง แต่ก่อนนั้นเขาจึงได้พูดกันว่า “เสียทองเท่าหัวไม่ยอมเสียผัวให้ใคร”

คงไม่เหมือนสมัยทุกวันนี้ เขาพูดล้อกันใหม่ว่า “ถ้าได้ทองเท่าหัว มาแลกกับผัวก็ให้เอาไป”

จะยึดถือเอาแบบสมัยเก่าหรือสมัยใหม่ก็ตาม ความหึงและหึงอย่างไร้เหตุผล

นี้ ถ้าเกิดขึ้นกับสามีภรรยาคู่ใด ครอบครัวนั้นย่อมหาความสันติไม่ได้เลย ปานดาวหึงจนเป็นที่รู้จักกันไปหมดในหมู่คนที่รู้จัก และเพื่อนๆ ของทั้ง ๒ คน ขนาดที่ใครๆ พูดกระทบกระเทียบว่าปานดาว สาวช่างหึงจนหึ่งไปทั่วโลก ไม่ว่าศานติจะไปที่ใด ที่นั่นจะต้องมีปานดาวไปอยู่ที่นั่นด้วย ถ้าศานติจะไปธุรกิจการงาน ปานดาวก็อยู่ห่างจากศานติสักหน่อย ถ้าเขาเข้าประชุมกรรมการบริษัท ปานดาวก็จะนั่งห่างจากประตูห้องประชุมไปสักนิด ถ้าจะมีผู้หญิงไม่ว่าสาวหรือแก่มาติดต่อเรื่องทางธุรกิจอย่างใด เมื่อหญิงนั้นกลับไปแล้วก็ต้องมีประเด็นให้ซักถามกันอยู่นาน ถ้าจะมีผู้หญิงส่งจดหมายหรือของขวัญมาให้ในวันเกิดของศานติหรือช่วงปีใหม่ หรือวันสำคัญอย่างใด ปานดาวเป็นมีท่าทีอิจฉา ทุกเรื่องทุกอย่าง ถ้าจะมีผู้หญิงเกี่ยวด้วย ไม่เป็นเรื่องก็ต้องมีเรื่อง เพียงแต่มีสาวๆ เดินผ่านศานติแล้วยิ้มเท่านั้น ศานติเป็นต้องปวดศีรษะเพราะได้รับคำถามที่มีความระแวงสงสัยปนอยู่ด้วย

เมื่อแต่งงานกันใหม่ๆ ถ้าปานดาวถามอย่างไร ศานติก็จะตอบและชี้แจงหมดทุกเรื่องจนปานดาวหยุดพูด หยุดถาม นานเข้าๆ ต่อมาจนมาถึงเวลานี้ เมื่อใดปานดาวมีคำถามถึงเรื่องที่มีงานติดต่อกับผู้หญิง หรือถามถึงว่าไปไหน ไปกับใคร มีผู้หญิงด้วยกี่คน ถ้าเป็นคำถามที่เข้าเกี่ยวกับผู้หญิงศานติจะนิ่งเฉย ไม่ตอบไม่สนใจ นานๆ ก็จะตอบและให้เหตุผล

แต่เมื่อถามแล้วไม่ตอบ ปานดาวก็รวบรัดเอาว่าเป็นจริงตามที่เธอคิด แต่เมื่อศานติตอบ ปานดาวก็คิดว่านั่นเป็นคำแก้ตัวของเขา

คราวนี้ก็อีกนั่นแหละ ปานดาวคิดว่าเขาอ้างว่าจะมาแข่งขันกอล์ฟ แล้วก็ทำเป็นว่าเป็นห่วงเรา เอาใจเราชวนให้เรามาด้วย ที่แท้ก็คิดอยากจะมาเดินคุยกันที่ชายหาดกับสาวๆ ดูซินี่ก็ค่ำมืดแล้ว แข่งขันกอล์ฟอะไรเกือบทั้งวันจนค่ำจนมืด ดึกดื่นเที่ยงคืนอย่างนี้นะหรือ อุ้ยไม่ใช่นี่พึ่งทุ่มกว่าๆ เราหมายถึงว่าจะแข่งกอล์ฟกันจนถึงเที่ยงคืนหรือไง

ยิ่งกว่านั้น คิดแล้วเจ็บใจจริงๆ คงลืมเสียสนิทแล้ว นี่แหละนะพอได้อยู่ใกล้ๆ สาว คงจะผู้หญิงที่ขับรถมารับไปสนามกอล์ฟนั่นแน่ อยู่ใกล้สาวๆ คงจะลืมหมด ช่างลืมได้ว่า วันนี้วันครบรอบแต่งงาน ไม่ได้คิดถึงวันสำคัญของเราเสียเลย

เราอุตส่าห์ ทำกับข้าวที่เขาชอบ เป็นพิเศษ เพื่อให้เขารำลึกถึงวันสำคัญวันที่

เคยบอกเราว่าเป็นวันที่เขามีความสุขวันหนึ่งในชีวิตเป็นสุขที่สุด อุตส่าห์ไปตลาดเองเลยนะนี่ เลือกซื้อของมาเตรียมไว้ตั้งแต่บ่ายแล้วจัดโต๊ะอาหารไว้ให้สวยๆ หาซื้อดอกกุหลาบแดงมาปักแจกัน เราจะนั่งกินอาหารมื้อเย็นกันใต้แสงเทียน คุยกันถึงความหลังตามลำพังสองคนเราอย่างเป็นสุข

เราจะยังไม่ดับไฟ ยังไม่จุดเทียนจนกว่าศานติจะกลับมา ฮึ.. คอยดูนะ คอยดู ถ้า ๒ ทุ่มแล้วยังไม่กลับมา จะรื้อโต๊ะอาหาร จะให้เด็กมันขนเอาอาหารไปเททิ้งให้หมด อย่ากินมันเลย ไม่ต้องกิน กินกอล์ฟให้อิ่ม กินสาวๆ แทนของหวาน ผู้ชายอะไร เห็นแก่ตัว ไม่ได้คิดถึงจิตใจคนอื่น

ปานดาวหยุดบ่น หยุดต่อว่าศานติทางที่ตัวนึกรำพึง เมื่อได้ยินเสียงรถยนต์แล่นมาจอดบนถนนเรียบชายหาด หน้าบ้าน

แสงเดือนในวันขึ้น ๑๓ ค่ำ ส่องแสงนวล กระจ่างลงมาช่วยให้พอที่จะเห็นร่างผู้ชายคนหนึ่งลงมาจากรถแวนคันนั้น แม้แสงเดือนจะไม่สว่างดังแสงอาทิตย์ ก็สว่างพอที่ปานดาวจะรู้ได้ว่า ชายที่ลงมาจากรถคันนั้น ต้องพิงที่นั่งด้านหลังคนขับ และรู้ได้แน่ๆ ว่านั่นแหละศานติ เขาดึงเอาถุงไม้กอล์ฟตามลงมาด้วย และวางลงบนพื้น ปานดาว คิดว่าอีกสักครู่เธอและเขาจะได้นั่งพูดคุยกันเพียง ๒ คน ที่โต๊ะอาหารและอิ่มหนำสำราญกับอาหารมื้อพิเศษ ดีใจเกือบจะตะโกนเรียกเขา แต่ปานดาวต้องอ้าปากค้างในเมื่อเห็นร่างของอีกผู้หนึ่งตามลงมาจากรถ แม้จะเห็นเหมือนเป็นเงามืด ไม่ได้เห็นชัด แต่รูปร่างท่าทีอิริยาบถ พอจะบอกได้ว่าเป็นหญิง เธอเห็นศานติและหญิงคนนั้นมายืนคุยกันอยู่ชั่วครู่ และเกิดขัดนัยน์ตาขึ้นมาอย่างฉับพลัน อยากจะตะโกนเรียกให้เขารู้ตัวว่าเธอมองอยู่ อยากตะโกนว่าเข้าบ้านเสียที แต่ต้องสะกดอกสะกดใจไว้ ดูเอาเถอะ ๒ คนนั้นยืนจับมือถือแขนเขย่า แล้วยังแนบตัวเข้าชิดกัน ก่อนที่หญิงนั้นจะผละจากศานติและทิ้งเขา

ศานติยังชะโงกเข้าไปในรถ แล้วถอยตัวออกมาทั้งๆ ที่มือยังโบกให้คนในรถและโบกให้คนขับรถเลยไปแล้ว เขาก็ยังโบกมือตามรถราวกับอาลัยอาวรณ์นัก

เมื่อศานติเดินขึ้นมาถึงระเบียงบ้าน ปานดาวก็รีบเดินเข้าไปนั่งหน้าบูดบึ้งที่โต๊ะอาหารแล้ว มองชำเลืองด้วยหางตานิดหนึ่ง ศานติกำลังวางถุงกอล์ฟไว้หน้าห้องและลงนั่งถอดรองเท้า ปานดาวหันหลังให้เขา แล้วทำเป็นว่าจัดโต๊ะอาหารให้เรียบร้อย

เสียใหม่ ทำเป็นว่าไม่เห็นศานติเข้ามาในห้องแล้ว เสียงศานติเดินเข้ามาในห้อง ปานดาวคว้าเชิงเทียนที่มีเทียนเล่มใหญ่ติดอยู่แล้วมาวางบนโต๊ะตรงหน้าเธอ คว้าไม้ขีดไฟขึ้นมาเตรียมจะจุดเทียนปานดาวนึกเอาว่า ศานติจะต้องเดินย่องมาข้างหลังเธอ แล้วโอบไหล่หรือโอบเอวกล่าวคำขอโทษที่มาช้า แล้วก็คงพูดชมด้วยความตื่นเต้นที่ได้เห็นอาหารที่เธอทำและจัดโต๊ะเสียสวย เขาจะต้องพูดชมเธอและพูดถึงวันสำคัญของชีวิตวันนี้ และเขาคงอดที่จะชื่นชมเธอไม่ได้ที่วันนี้เธอบรรจงแต่งตัวให้เขาระลึกถึงความหลังและคงจะไม่ลืมที่จะชมเธออย่างที่เคยชม เมื่อวันแต่งงาน ของปีที่แล้วว่าเธอสวยสวยยิ่งกว่าจันทร์เพ็ญเต็มดวง

แต่ปานดาวได้ยินเสียงเขาเดินผ่านหลังเธอไป ไม่พูดอย่างที่เธอคิด ไม่มีแม้แต่เสียงทักทายให้ปลื้มปิติ ได้ยินแต่เขาพูดว่า

"ผมยังไม่หิวหรอก ขออาบน้ำให้ชื่นใจก่อนนะดาว"

เท่านั้นแหละ ปานดาวอยากจะกรีดเสียงร้องให้ดังคับบ้าน ปัดเชิงเทียนหล่นลงไปบนพื้นห้อง เทียนเล่มยาวหัก ๓ ท่อน กระเด็นหนีจากเชิงเทียนไปเสียไกล แต่ศานติเดินจากไปไกลแล้ว

อาหารค่ำในวันครบรอบแต่งงานมา ๒ ปีแล้วมื้อนั้นช่างไม่มีความหมายเอาเลย ต่างก็ไม่มีใครเอ่ยถึงวันแห่งความหลังอันพิเศษสุดอีกด้วย พอเริ่มนั่งโต๊ะอาหาร ศานติกำลังจะยิ้มเมื่อมองหน้าปานดาวและจะพูดล้อเลียนอย่างเคยทุกคราวก่อนอาหารต้องหยุดชะงักลงอย่างปัจจุบันทันด่วน เปลี่ยนเป็นหน้าแสดงความฉงนอ้าปากค้างทันทีเหมือนรถยนต์ที่แล่นมาอย่างเร็วแล้วเหยียบห้ามล้อ เสียจมลงไปทันทีทันใด รถยนต์แถไถลเกือบตกถนน เมื่อเห็นหน้าอันบึ้งตึงของปานดาว แล้วก็เริ่มต้นมีเสียงปุจฉา ที่ไม่ค่อยจะมีเสียงวิสัชนาปุจฉามีว่า ทำไมถึงได้มาช้าเสียจนค่ำ ค่ำมืดแล้วยังตีกอล์ฟกันอยู่ได้อีกหรือ สนามกอล์ฟตกแต่งไฟฟ้าจนมีแสงสว่างแสงอาทิตย์หรือไร ถามโน่นถามนี่ เป็นปุจฉานำ แล้วก็มาถึงแก่นเรื่องที่คับแค้นในอกนัก

"ใครมาส่งศานติคะ"

"อ๋อ เพื่อนๆ กัน ๓-๔ คน"

"แล้วผู้หญิงที่ลงรถตามลงมาล่ะคะ"

"ไม่มีผู้หญิงมาด้วยเลย"

ปานดาวหัวเราะราวกับว่าได้ฟังเรื่องตลก ดูดู เห็นไหม แค่นี้ก็เริ่มพูดหลีกเลี่ยงนึกว่าเรามองไม่เห็น

"ก็ผู้หญิงตัวเล็กๆ ผอมๆ ไม่รู้ว่าสาวหรือแก่ละ ตามลงมายืนคุยกันทั้งที่อยู่ที่ไหนก็ไม่รู้มาเกือบตลอดวัน เหมือนกับยังไม่ยอมให้เข้าบ้าน จับมือยึดแขนกัน โอบกันก่อนที่จะขึ้นรถไป เสียดายที่จากไปเร็วหรือไงคะถึงได้โบกมือโบกไม้ให้กันจนรถยนต์ขับไปเสียไกล"

"อ๋อ พุทโธ่เอ๋ย เวรกรรม ศานติหัวเราะก๊าก ผู้หญิงที่ไหนกัน เจ้าคนที่ลงรถมายืนคุยด้วยนั่น เจ้าศาล วิศาลเพื่อนผมเอง เรียนโรงเรียนเดียวกันชั้นเดียวกันมาจนจบ โอบมันเมื่อไหร่ ผมจับตัวมันเขย่าก่อนที่มันจะขึ้นรถแล้วยังบอกมันว่าพบกันใหม่"

"ผู้หญิงชื่อวิศาลงั้นหรือคะ โถดิฉันไม่รู้จักคุณวิศาล แต่คุณวิศาลจะเป็นใครก็ตาม ดิฉันก็พลอยต้องสงสารที่ถูกยืมชื่อมาให้ผู้หญิงนั้นใช้ชั่วคราว"

ตะแคงข้าง ไปข้างๆ คูๆ ไม่ยอมที่จะเชื่อง่ายๆ ฝ่ายปุจฉาไม่ยอมเชื่อ จะวิสัชนายืนยันอย่างไรก็ไม่ยอมเชื่อว่าคนๆ นั้นเป็นผู้ชาย ผู้หญิงเห็นอยู่ชัดๆ นี่แหละผู้ชายพูดจาโป้ปดมดเท็จ พูดแก้ตัวไม่ยอมแพ้ ยืนเป็นกระต่ายขาเดียว ฝ่ายวิสัชนาหยุดตอบ สงบปากสงบคำไปแล้ว แต่ฝ่ายปุจฉายังคงมีปัญหาพูดแต่ผู้เดียว เรื่องที่ผ่านมาตลอด ๒ ปี นำเอามาปุจฉาใหม่ นึกอะไรขึ้นมาได้ก็ปุจฉาซ้ำอีก

ปานดาวไม่แตะต้องอาหารมื้อนั้นเลย ส่วนศานติปล่อยให้ปานดาวปุจฉาแล้ววิสัชนาเอาเอง ถามเองเออเอง เคี้ยวอาหารไปฟังเสียงปานดาวไปอย่างสงบ ฟังแต่เสียง คำพูดและเรื่องราวที่พูดไม่ได้ฟัง เรื่องเดิมๆ เหมือนกับได้ฟังคนท่องสูตรคูณผู้ฟังก็รู้และท่องเองได้ จะไปฟังอีกทำไมกัน ๔ ทุ่มครึ่งแล้ว

ศานตินอนบนเตียง มองดูปานดาวนั่งอยู่ที่หน้าโต๊ะเครื่องแป้ง หันหลังให้เขายังมีเสียงบ่นพึมพำไม่ได้ศัพท์เป็นระยะๆ ศานติพลิกตัวหันหลังให้ปานดาว คิดว่าตัวปานดาวเห็นแล้วนึกว่าเขาหลับคงจะหยุดบ่นไปเอง

นอนนิ่งฟังเสียงบ่น หลับตานอนฟังจะคอยดูซิว่าจะสิ้นเสียงบ่นเมื่อใด เงี่ยหูฟังว่าถ้าปานดาวคิดว่าเขาหลับไปแล้ว เธอจะแสดงบทบาทอย่างไรต่อ

ไม่รู้ตัวเคลิ้มหลับไปเมื่อใดเพราะเพลียเต็มทีสะดุ้งตื่นขึ้นมา ปานดาวยังพูดอยู่คนเดียว แต่คราวนี้เธอนั่งอยู่ด้านข้างเตียงใกล้ๆ ตัวเขา

นึกเบื่อหน่ายรำคาญ แต่ก็สงสารที่ปานดาวไม่น่าจะเป็นคนที่ไร้เหตุผลเสียจริงๆ ตั้งแต่เป็นเด็กจนเติบโตมาเธอขาดความอบอุ่นทางจิตใจ วิตกกังวลขาดความสุขที่จะได้รับจากพ่อแม่อย่างเพียงพอ เธอคงต้องการความเอาใจใส่ ต้องการความเห็นใจ ต้องการความรักการปลอบโยน พลิกตัวกลับมามองปานดาว หน้าตาเศร้าสลดและจ้องมองหน้าเขา...

"นอนเสียเถอะดาว พรุ่งนี้เช้าผมไม่ไปไหน กอล์ฟก็เลิกแข่งขันแล้ว นอนเสียเถอะ หลับให้สบาย" ศานติหยุดพูดแล้วหัวเราะ" "เอาไว้พรุ่งนี้ ดาวค่อยบ่นต่อก็ได้ ผมไม่ไปไหน จะให้นั่งฟังดาวบ่นทั้งวันก็ได้"

ปานดาวรู้สึกตัวพอง ร้อนซู่ซ่าไปทั้งตัวด้วยความดีใจเห็นไหมล่ะ ทำเป็นใจแข็งจะเอาชนะเราในที่สุดก็พูดกับเราแล้ว ทำเป็นทองไม่รู้ร้อน นิ่งเฉย ไม่ยินดียินร้ายกับเสียงของเรา จะทนไปได้นานแค่ไหน จะกอดแล้วหอมแก้มเขาสักทีดีไหม เขาจะได้รู้ว่าเรารักเขาไม่จืดจาง เอ๊ะไม่ได้ ไม่ได้ เราอย่าเพิ่งใจอ่อน ทำเป็นคร่ำครวญต่อเหมือนกับว่าเราทุกข์ใจแสนสาหัส ดูซิว่าเขาจะยังมีน้ำใจดีต่อเรา ยังรักเราแค่ไหนลองแสดงท่าทีให้เขาเห็นว่าเราน้อยอกน้อยใจมาก ไม่อาจทนต่อสภาพชีวิต และความนึกคิดอย่างนี้ จะคอยดูซิว่า เขาเป็นผู้ชายแบบไหน

ปานดาวก้มหน้า ยื่นมือไปสัมผัสต้นแขนศานติถอนหายใจ ปานดาวพูดด้วยเสียงสะอื้นแผ่วเบา

"ดิฉันไม่อาจทนต่อความรู้สึกนึกคิดของตัวเองค่ะ ความรัก ความหึงหวงมันทำลายจิตใจอยู่ตลอดทุกเวลานาที พยายามที่จะไม่คิด พยายามทำใจให้สงบ เพื่อให้จิตใจเป็นสุข ไม่ยึดติดความคิดที่มีแต่ความลุ่มหลงเป็นกิเลสแต่ไม่อาจลบล้างมันให้ออกพ้นไปจากจิตใจ ศานติละ ชีวิตของคนเรานี้ไม่จีรังไม่ยืนนานนักหรอก เมื่ออุบัติมาถึงอย่างไรก็จะต้องวิบัติ สร้างขึ้นมาแล้วก็สลายสิ้นสูญไป จะแปลกอย่างไรหรือ ถ้าชีวิตของเราจะสูญสลายไปเมื่อใดก็ได้ คนเราตายไปแล้วก็สิ้นทุกข์ไม่ต้องนึกคิด ไม่มีจิตใจและอารมณ์ทุกข์และเป็นบาป ไม่มีรักโลภโกรธ หลง หึงหวง อิจฉาริษยา เกลียดชังและอารมณ์ร้ายใดๆ ทั้งสิ้น"

เหมือนกับได้ฟังพระภิกษุณี เทศน์ เขาหลับตา นอนนิ่งเสียงปานดาวเงียบไป ศานติหลับตานอนคิด ไม่ช้าหรอกปานดาวก็จะง่วงและนอนหลับไปเอง

เงียบไปนานพักใหญ่ ศานติลืมตา ห้องยังสว่าง ปานดาวยังไม่นอน แต่ปานดาวก็ไม่ได้อยู่ในห้อง จนป่านนี้ยังไม่นอน ออกไปไหนอีกก็ไม่รู้ นานอยู่ครู่หนึ่ง ปานดาวก็ยังไม่กลับเข้ามาในห้อง แล้วศานติต้องสะดุ้ง ลุกขึ้นมานั่ง เพราะเสียงแก้ว จานชามแตก และเสียงเหมือนเก้าอี้ล้ม กระทบพื้น ศานตินั่งตะลึงงงด้วยความสงสัย ปานดาวเป็นอะไรไปหรือเป็นลมล้มฟาดลงบนโต๊ะกินอาหาร

ศานติกระโดดลงจากเตียงนอนวิ่งออกไปที่ห้องตั้งโต๊ะกินอาหารเมื่อตอนค่ำเก้าอี้ล้มอยู่บนพื้น ๑ ตัว ใกล้ๆ กับเก้าอี้ล้มนั้นมีเศษแก้วเศษกระเบื้องแตกกระจายอยู่บนพื้นห้องนั้นด้วย

"ดาว" ศานติเรียก ในเมื่อในห้องนั้นก็ไม่มีปานดาว เขาวิ่งไปที่ระเบียงห้องมองไปทางชายหาด หน้าบ้านพัก พระจันทร์ในคืนข้างขึ้น ๑๓ ค่ำ เกือบเต็มดวงขาวแสงนวลกระจ่างลงสู่พื้นผิวท้องทะเล เกิดเป็นประกายดูงามนัก ศานติมองเห็นร่างของปานดาวเคลื่อนช้าๆ ไปทางชายหาด เธอหยุดยืนนิ่งแล้วดูเหมือนเธอจะหันหน้ามองมาทางบ้านพักอยู่ชั่วครู่หนึ่งในระหว่างที่ศานติยกมือขึ้นกวัดแกว่งและเรียกชื่อเธอ เธอหันหน้ากลับแล้วเดินลงสู่หาดทรายแล้วไปยืนนิ่งอยู่ริมทะเลที่คลื่นซัดขึ้นมาถึงเท้าอยู่ชั่วอึดใจ แล้วก็ได้เดินลงน้ำทะเลไปช้าๆ คลื่นที่ซัดเข้าสู่ฝั่งทำให้ร่างของปานดาวเซไปมาตามแรงคลื่น

ปานดาวหยุดยืนอยู่ในน้ำทะเล เมื่อรู้ว่าเดินลงมาอยู่ในทะเล โดยน้ำทะเลอยู่เหนือระดับเข่าแล้ว เธอยืนนิ่ง แหงนหน้าขึ้นมองท้องฟ้า คล้ายกับว่าจะให้ร่างเธอได้อาบแสงเดือนให้อิ่มเอิบก่อนเป็นครั้งสุดท้ายก่อนจะนำชีวิตไปฝากไว้ในน้ำทะเล

ศานติลงมาจากบ้านพัก มายืนอยู่ที่ลานบ้านหน้าเรือน มองขึ้นไปดูดวงเดือนแล้วมามองดูปานดาว นึกไปถึงเรื่องที่เคยอ่านรู้มาถึงเรื่องอิทธิพลของแสงจันทร์ ในสมัยก่อนนานมาแล้ว คนแต่ก่อนนั้นเชื่อกันว่าเมื่อถึงคืนที่พระจันทร์เต็มดวง แสงจันทร์เต็มดวงนั้น ถ้าส่องลงมาต้องผู้ใดนานหรือผู้ที่ชอบอาบแสงเดือน ผู้นั้นจะเป็นบ้าไปได้ ดังนั้นโรคจิตจึงเป็นวันได้มาในคืนวันเพ็ญ ฝรั่งเรียกพระจันทร์ว่าลูน่า โรงพยาบาลโรคจิตแต่ก่อนนั้นจึงเรียกกันว่า ลูนาติค แอสไซรั่ม (Lunartic Assylum)

เออ ปานดาวคงจะได้รับแสงจันทร์มากไปหน่อยแล้วละมัง

ปานดาว เห็นศานติลงมาจากเรือนพัก มายืนอยู่ที่ลานหน้าบ้านแล้ว มายืนแช่

น้ำทะเลตั้งนานแล้ว จิตใจปั่นป่วนรู้สึกโกรธมาก ทำไมศานติเขาไม่ร้องห้าม เขาดูจะไม่ตื่นเต้นตกใจหรือจะนึกสงสารเราสักนิดก็ไม่มี เขาควรจะวิ่งมาจับตัวเราดึงไว้ กอดเราไว้หรือเขาไม่เห็นว่าเรากำลังจะเดินลงทะเลไป เขาจะรู้หรือเปล่านะว่าเราว่ายน้ำไม่เป็น ถ้าคลื่นซัดมาแรงๆ แล้วพาเราลึกลงไปเราได้ตายจริงแน่ ถ้าเขาไม่ร้องห้ามไม่มาขวางเรา ยอมปล่อยเราเดินลงทะเลไป เราจะทำยังไงดีล่ะ หรือเขาไม่เห็นไม่คิดว่าเราจะเอาชีวิตไปทิ้งในน้ำทะเล เธอรู้สึกว่าตัวหันรีหันขวาง เอาอย่างนี้เถอะ เดินต่อลงไปอีกสักก้าวสองก้าวให้เขาเห็น แต่ถ้าเขาไม่เห็น ไม่มาห้ามเราก็กลับเข้าบ้าน ก็พอจะพูดแก้ตัวว่านอนไม่หลับ เลยลงมาเดินลุยน้ำทะเลเล่น

ปานดาวยิ้มกับตัวเอง นึกชมตัวเองว่าเก่ง หาทางออกได้เหมาะสม หัวคิดอย่างเรา ศานติตามไม่ทันหรอก เธอค่อยๆ ก้าวลงสู่ทางทะเลช้าๆ อีก ๒ ก้าวแล้วหยุด

ทันทีที่ขาหยุดก้าว เธออยากจะหัวเราะออกมาด้วยความดีใจมากที่สุดที่สมหวังดังปรารถนา เสียงศานติตะโกนดังลั่น

“ดาว...อย่า....อย่า”

เห็นไหมละ ทำเป็นว่าใจแข็ง โถเราก็รู้น่าว่าเขาก็รักและห่วงเราเหมือนกับเรานี่ซีนะ หึงหวง บ้าๆ บอๆ ไม่เข้าเรื่อง

ปานดาว หยุดยืนนิ่งอยู่นานพักใหญ่ ก้มหน้าและทำตัวให้เหมือนกับว่าตัวรู้สำนึกแล้วว่าตัวทำไม่ถูก ตอนนี้เริ่มหักห้ามใจตัวพ้นจากความคิดที่เป็นบาปได้ เลยยุติความคิดที่จะเอาชีวิตไปทิ้งในทะเล

ปานดาวขึ้นมาบนบ้านพัก ชำเลืองมองศานตินิดหนึ่ง เห็นเขาจ้องมองเธอ เขาจะนึกสงสารหรือคิดอย่างไรก็ไม่รู้ละ ปานดาวไม่ได้มองหน้าเขา ได้แต่ก้มหน้านิ่งไม่พูดอย่างใด เธอคิดว่าถ้ามองหน้าเขาหรือพูดอย่างใดขึ้นมาแล้ว มันอาจส่อความพิรุธให้เขารู้ก็ได้ ศานติก็ไม่ได้พูดอย่างใดเลยเหมือนกัน เมื่อปานดาวอาบน้ำ และแต่งตัวชุดนอนเตรียมเข้านอนนั้นศานตินอนหลับไปก่อนแล้ว โคมไฟที่หัวเตียงยังไม่ได้ดับ

ปานดาวนั่งลงบนเตียงข้างๆ ศานติ มองหน้าศานติ ตา ๒ ข้างหลับสนิท ในหน้ายังดูเหมือนจะยิ้มๆ ตามลักษณะธรรมดาของเขา เธอเอียงตัวลงลองกระซิบที่หูเขาเบาๆ

“ศานติขา”

“หือ”

“อ้าว...ยังไม่หลับหรือคะ”

“ยัง..ยังตื่นเต้นตกใจ”

“ศานติรู้ไหมคะว่า วันนี้วันครบแต่งงานของเรา ๒ ปี”

“รู้อยู่ทุกวันทุกคืนมา ๒ ปีแล้ว”

ปานดาวนิ่งคิด จะบอกเรื่องของตัวตอนเดินลงทะเลดีไหม คิดว่าไม่น่าจะพูด แต่ก็พูดออกมาจนได้

“ศานติรู้ไหมคะ ถ้าศานติไม่ห้ามละก็ ..ดิฉันตัดสินใจแน่แล้วว่าจะยอมให้ร่างของตัวเป็นอาหารปลาและสัตว์ทะเล จะฝากวิญญาณไว้ในน้ำทะเลนั้นไปชั่วนิรันดร์”

“เอ๊ะ ดาว ผมห้าม ห้ามยังไง

“ก็ศานติตะโกนห้าม ดาว อย่า- อย่า นั่นไงค่ะ ดิฉันถึงได้สติคืนมา....”

ศานติหัวเราะ

“อ๋อ ผมห้ามเสียเมื่อไหร่ ไม่ได้ห้าม ที่ตะโกนบอกว่าอย่า อย่า นะ ไม่ใช่ว่าห้ามอย่าเดินลงทะเลไป ผมห้ามอย่า อย่าขึ้นกลับมา ต่างหาก

ปานดาว ส่งเสียงกรี๊ดลั่น ทุบหลังศานติเสียจน หลังแอ่น คนอะไรช่างรู้มารยาของเขาไปหมดทุกอย่าง

บริการเสริม

คลินิกของผมเปิดใช้มา ๕๐ กว่าปีแล้ว

อยู่ตรงกันข้าม กับประตูใหญ่ของสนามม้านางเลิ้งราชตฤณมัยสมาคม เฉียงกันอยู่นิดหน่อย

สนามเปิดการแข่งม้า เวลานี้ทุกวันอาทิตย์ เว้นอาทิตย์แต่ถ้าอาทิตย์ไหนที่จะมีการแข่งม้านั้นไปตรงกับวันพระ การแข่งม้าจะเลื่อนขึ้นมาเป็นแข่งในวันเสาร์แทน ทุกวันอาทิตย์ที่มีการแข่งม้า จะมีผู้คนพากันมา “แทงม้า” เสี่ยงโชคกันเป็นจำนวนมาก บางคนที่จะมาเสี่ยงโชคก็มากันตั้งแต่เช้าตรู่แล้ว บรรดาผู้หวัง “รวยม้า” ก็จะมารวมกันเต็มถนนพิษณุโลก ไหลผ่านประตูใหญ่เข้าสู่สนามไม่ขาดสาย ทั้งรถทุกแบบทุกอย่างและผู้คนขวักไขว่ แออัดกันอยู่เต็มถนนจนใกล้ๆ บ่ายโมง ฝูงคนและยวดยานที่เต็มอยู่หน้าสนามม้าจึงค่อยๆ ลดน้อยลงไป

ผมมาที่คลินิกในวันเสาร์และอาทิตย์ มาปฏิบัติงานเพียงครึ่งวันเช้า ก่อนเที่ยงก็เลิกและปิดคลินิก

ทุกเสาร์ อาทิตย์ มักจะมีคนโทรศัพท์มาถามเสมอ ส่วนมากก็จะถามว่า หมอมาหรือยัง วันนี้เปิดคลินิก ปิดหรือยัง ปิดกี่โมงแล้วบางทีก็ถามว่า สนามม้านางเลิ้งอยู่ตรงไหน ที่แปลกใจในเรื่องการที่โทรศัพท์มาถึง ส่วนมากแล้วรู้วันเวลาที่ทำการตรวจรักษาด้วย พอจะมาหาเป็นต้องถามทุกที ปิดกี่โมง เช้าๆ ไม่โทร ต้องโทรมาตอน ๑๑.๐๐น. กว่าด้วย มีน้อยคนที่จะถามว่าเปิดกี่โมง ถามแต่ปิดกี่โมง ถ้าไม่ใกล้จะปิดร้านก็ไม่ถามและไม่ค่อยจะมา บางคนถามทำไมก็ไม่รู้ว่ามีคนไข้มากไหม ..บางคนต้องโทรมาทุกทีผมจะมาละนะ และบางคนไม่รู้จะสรรเสริญอย่างไร พอบอกไปว่า ปิดแล้วเลิกงานแล้ว เขาบอกมาว่า เอ๊ะ ..แล้วผมจะมาทันไหมนี่ (ผมจะไปรู้ได้ยังไง ตัวเองชิถึงจะรู้) หรือบางคนบอกพร้อมคำถาม เลิกงานแล้วหรือ ดิฉันอยู่แถวพุทธมณฑล คุณหมอรอหน่อยได้ไหมคะ (เจรจาน่าเอ็นดูนะ.. โธ่) ฯลฯ

วันนั้นเป็นวันอาทิตย์ ก็มีคนเสพติดโทรศัพท์ ต้องโทรมาถามอย่างที่ถามทุกครั้งที่จะมาที่คลินิก และต้องมีจนได้ที่จะมาหาที่คลินิก ต้องโทรมาบอก ผมจะมาละนะ

คุณผู้หนึ่งไม่ได้บอกชื่อ โทรมาขอพูดด้วย และมีคำถามอยากรู้อย่างเคยมานั่นแหละ

"วันนี้ เปิดทำการไหมครับ"

"เปิดครับ เปิดตั้งแต่เช้าแล้ว ตั้งแต่ก่อน ๒ โมงเช้า – ๑๑ ครึ่งปิดครับ"

"วันนี้มีม้าไหมครับ" (หมายถึงแข่งม้า)

"มีครับ"

"ผู้คน รถยนต์ที่ถนนหน้าร้านมากไหมครับ"

"ถนนมีคนแน่นมาก รถยนตร์ก็มาก จะแน่นมากขึ้นทุกที "

"คุณก็รีบๆ มาเถอะยิ่งมีม้าด้วย วันนี้รถจะติดมาก ผมอยากปิดคลินิกเร็วด้วยรีบมานะครับ"

"ผมไม่ได้เจ็บป่วย ไม่ได้จะมาคลินิกหาหมอหรอกครับ ผมอยากทราบแค่ว่าวันนี้มีม้าไหม ผมสับสนว่าวันนี้มีหรือไม่มี แข่งม้า กลัวมาเก้อครับ.."

ดูเถอะ ผมต้องรับหน้าที่ฝ่ายสอบถามให้ทางสนามม้านางเลิ้งอีกตำแหน่งแล้ว

รู้รักสามัคคี

ลุงสอนมีหลานชาย อายุ ๕ ขวบ พ่อแม่เขาตั้งชื่อให้ว่าเอก ตั้งแต่ยังเป็นทารกตลอดมาจนถึงเวลานี้ ลุงสอนจะช่วยเลี้ยงดูเอกในระหว่างที่พ่อแม่ต้องไปทำงาน หรือมีกิจธุระไปที่ไหนๆ เมื่อเอกโตพอที่จะเข้าเรียนโรงเรียนอนุบาล ลุงสอนก็คงทำหน้าที่พาไปส่งโรงเรียน และรับกลับบ้านทุกวันเป็นประจำ เอกเป็นเด็กฉลาด พูดจาสั่งสอนได้ง่าย เพราะเข้าใจและจดจำคำที่สอนได้ดีทุกอย่าง เอกพูดเก่ง ช่างซักถามอยากรู้อยากเรียน

วันหนึ่งลุงสอนว่างงาน เอกหยุดเรียนวันอาทิตย์ลุงสอนคิดว่าเอกโตพอที่จะพูดสอนให้รู้และเข้าใจถึงชีวิตของคนเรา ที่จะต้องอยู่กันในหมู่คนด้วยกันมากๆ เราจะต้องรู้จักรักตัว รักพ่อแม่ พี่น้องและญาติ แล้วต้องรักคนอื่นๆ รักสังคม บ้านเมือง

ประเทศชาติ

ลุงสอนคิดว่าควรจะสอนให้เอกรู้จักคิด รู้จักเปรียบเทียบ และให้มีการปฏิบัติร่วมไปกับการสอนด้วย คงจะดีกว่าสอนด้วยการเล่านิทาน

เมื่อนึกถึงว่าเวลานี้ เอกเข้าโรงเรียนแล้ว เอกมีเพื่อนร่วมเรียนหลายคน ได้พบเห็นคนมากขึ้นกว่าได้เห็นในบ้าน เอกต้องมีคนเล่นด้วย เรียนด้วย อยู่ด้วย เรามีคนอยู่ด้วยกันเป็นหมู่หลายคน เราไม่ได้อยู่แต่เพียงคนเดียว เราจึงต้องรักกัน ช่วยเหลือกัน มีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

เมื่อทุกคนร่วมรักสามัคคีกัน เมื่อใครขัดสน ยากจน มีทุกข์ ยากลำบากอย่างไร จะได้ช่วยเหลือกัน และการที่รักกันสามัคคีกันจะได้ร่วมมือร่วมใจปกป้องคุ้มครองภยันตรายให้กันและกัน กับช่วยกันสร้างความสงบสุขสันติให้บ้านเมืองด้วย

ลุงสอนตกลงใจจะสอนหลานให้รู้จัก “รู้รักสามัคคี” คิดเช่นนั้นแล้วลุงสอนก็เดินเข้าไปในสวนหลังบ้าน เดินหากิ่งไม้แห้ง เก็บเอาแต่กิ่งเล็กๆ ขนาดไม่เกินดินสอดำ กิ่งไม้แห้งนี้พอจะหาได้ตามพื้นใต้ต้นไม้บ้าง หรือหักเอากิ่งตายแห้งที่ยังติดอยู่กับต้นไม้หักหล่นลงมาที่พื้น ลุงสอนรวมกิ่งไม้แห้งได้มาเป็นกำใหญ่ หอบมากองไว้ที่สนามหญ้าหน้าบ้าน พอดีกับเอกวิ่งออกมาหน้าบ้าน

เอกมองกองกิ่งไม้ แล้วหันมองหน้าลุงสอนอย่างสงสัย

“ลุงเอาไม้แห้งมาทำไม ลุงจะเอามาต้มเป็นยาอะไรเหรอ”

“เปล่า” ลุงสอนหัวเราะ “ลุงจะเอามา”

“อ๋อ รู้แล้ว ลุงเอามาทำฟืนก่อไฟ ลุงจะหัดก่อไฟอย่างลูกเสือเหรอครับ คุณครูเคยเล่าว่า ลูกเสือจะต้องหัดก่อไฟให้เป็น ถ้าเข้าไปอยู่ในป่า จะได้หุงข้าวต้มแกงกินได้ แต่ครูว่า ก่อไฟนี้ต้องใช้ไม้ขีดไฟไม่เกิน ๓ ก้าน”

“เปล่า เปล่า เปล่าหรอก การก่อกองไฟน่ะลุงก็ก่อเป็นตอนลุงเป็นลูกเสือ ก็ต้องสอบก่อกองไฟ แล้วลุงก็จุดไฟติดเพียงใช้ไม้ขีดไฟก้านเดียวด้วย”

“อ้อ งั้นลุงเก็บมานี่จะเอาไว้ขายให้เจ๊กเหรอครับ เจ๊กเขาซื้อแต่ขวดเหล้าขวดเบียร์ หนังสือพิมพ์ กระดาษอ่อนกระดาษแข็ง หรือพวกของเก่านะลุง เดี๋ยวนี้กิ่งไม้แห้งเขาก็ซื้อด้วยหรือลุง... ลุงน่าจะ...”

“เอก เอก หยุดพูดก่อน เออ...พูดเอง เออเอง ให้ลุงพูดบ้างซี เอกพูดอยู่

คนเดียว"

"อ้าว นี่เอกไม่ได้พูดอยู่คนเดียวนะ เอกพูดอยู่กับลุงนะครับ"

"เอาละ เอาละ ลุงจะพูดให้ฟัง ลุงหากิ่งไม้มานี้ อยากให้เอกช่วยลุงสักหน่อย ตอนหลังจะเล่านิทานเรื่อง กิ่งไม้ให้ฟัง"

"ได้ครับ ลุง จะให้เอกช่วยยังไง ถ้าจะให้เอกช่วยขุดหลุมปลูกกิ่งไม้นี้ เอกขอบอกก่อนนะ มันไม่งอกหรอกลุง ไม้มันตาย มันแห้งแล้ว ปลูกยังไงก็ไม่โตหรอก"

"ลุงไม่ได้ให้ช่วยปลูกกิ่งไม้แห้ง" ลุงสอนหยิบกิ่งไม้ขึ้นมายื่นให้เอกกิ่งหนึ่ง "เอ้า...ลุงอยากให้หักกิ่งไม้นี้ให้ลุงหน่อย"

"เอ๊ะ... ลุงไม่มีแรงถึงกับหักไม้เล็กๆ แค่นี้ไม่ได้เทียวเหรอลุง" เอกรับกิ่งไม้มาหักเป็น ๒ ท่อนอย่างง่ายดายลุงสอนหยิบกิ่งไม้ยื่นให้เอกอีกกิ่งหนึ่งและบอกให้หัก เอกหักกิ่งไม้แล้วหันหน้ามามองลุงสอน แต่ลุงสอนยังยื่นให้เอกหักอีกกิ่งหนึ่ง เอกหักกิ่งไม้พร้อมกับบ่น

"กิ่งไม้แห้งๆ อย่างนี้ ทำไมลุงถึงจะต้องให้เอกช่วยหัก ลุงหักเองไม่ได้หรือไง"

ลุงสอนไม่พูด แต่ยังคงยื่นกิ่งไม้ให้เอก คราวนี้หยิบให้ ๒ กิ่ง เอกถอนหายใจเฮือกใหญ่

"นี่ลุงจะให้เอกหักจนหมดกองหรือไง ทีนี้ไม่ต้องหยิบให้ก็ได้ เอกจะหักเอง จะหยิบมันขึ้นมาหักเอง"

"เอาเถอะน่า ช่วยหักอันที่ลุงยื่นก็แล้วกัน คงไม่ต้องหักจนหมดกองหรอก ทีนี้หักกิ่งไม้ ๒ อัน จะหักได้ไหม หักซิ"

"เอ้า..หักกิ่งไม้ ๒ กิ่งพร้อมกัน หักได้แต่ต้องใช้แรงมากกว่า หักไม้กิ่งเดียว" ลุงสอนให้เอกหักกิ่งไม้ ๒ กิ่งอีก คราวนี้เอกรู้สึกเจ็บมือนิดๆ

"เอกว่า หักทีละกิ่งก็ได้นะครับลุง ไม่ต้องรีบหักพร้อมกัน ๒ กิ่ง ๓ กิ่งหรอก"

ลุงสอนหยิบกิ่งไม้ที่เหลือสัก ๑๐ กิ่ง ขึ้นมาใช้เชือกผูกให้รวมกันเป็นมัด แล้วยื่นให้เอก

"ทีนี้ลองหักกิ่งไม้ทั้งหมดนี่ดูซิ"

เอกพยายามจะหักกิ่งไม้ทั้งมัดนั้นอย่างเต็มแรง เพียง ๒ ครั้งเอกก็รู้อยู่แก่ใจว่า ถึงอย่างไรก็ไม่อาจหักไม้มัดนั้นได้ ถ้าจะพยายามหักให้ได้ก็มีแต่คนบ้าเท่านั้น

เอกทิ้งมัดกิ่งไม้ผลุงลงบนพื้น แล้ววิ่งหายเข้าบ้านไป

"อ้าว หนีไปเสียแล้วหลานเรา"

กำลังจะเริ่มต้นพูดสอนให้เอกได้รู้ถึงว่าคนเราต้องรักกันสามัคคี ไม้กิ่งสองกิ่งนั้นพอจะหักได้ ถ้าจะรวมกันหลายกิ่งแล้ว กิ่งไม้ทั้งมัดนั้นไม่อาจจะหักได้โดยง่าย เปรียบได้กับคนเราที่อยู่กันเป็นพวกเป็นหมู่ ถ้ารวมกายรวมใจกัน มีความรัก สามัคคีกันจะไม่มีสิ่งใดมาทำอันตรายเราได้ ถ้าจะคิดการอย่างใด ทำงานอย่างใด เมื่อร่วมมือกันช่วยกันก็จะทำได้สำเร็จเสร็จสิ้น เกิดผลสมปรารถนา

ลุงสอนตั้งใจที่จะจบการพูดจาสอนเอกที่เขาพูดกันเป็นคำคมว่า "ร่วมกันเราอยู่ แยกกันเราตาย" หรือตามสุภาษิตที่ว่า "คนเดียวหัวหาย สองคนเพื่อนตาย" ให้เอกได้เรียนรู้และจดจำไว้

แต่ดูเถอะยังไม่ได้พูดอธิบาย ยังไม่ได้เปรียบเทียบให้เข้าใจ ยังไม่ได้สอนกันให้รู้ เอกก็วิ่งหนีไปเสียก่อนแล้ว

พอเงยหน้าขึ้นจากมองกิ่งไม้มัดนั้น ลุงสอนก็เห็นเอกวิ่งเข้ามาหาไม้ที่มัดไว้นั้นแล้วเอกก็ฟัน ฟันมัดกิ่งไม้นั้นด้วยมีดอีโต้ที่เอกไปเอามาจากในบ้าน ลุงสอนยืนตะลึงพูดไม่ออก คงได้ยินแต่เสียงเอกพูด

"มัวแต่จะหักมันด้วยมืออยู่ได้ ใช้อีโต้สับเพียงที ๒ ทีก็สิ้นเรื่องครับ ... ลุง"

ไปบริษัท

(ภาษาพูดเก่าเมื่อครั้งก่อน)

ได้อ่านเรื่อง "ขำขัน" จากวารสารยุคเก่าตีพิมพ์ออกจำหน่ายเมื่อหลายปีแล้ว ฉบับหนึ่ง มีไว้ว่า

ครู "แม่น้ำลำคลองมีประโยชน์อย่างไร"

นักเรียน "ช่วยให้ไม่ต้องเสียค่าบริษัท ครับ"

คนรุ่นใหม่ อ่านขำขัน นี่แล้วคงไม่ขัน เพราะไม่รู้ความหมายของเรื่องที่พูดตรง

ของนักเรียน ถ้าเป็นคนแต่ก่อนก็คงได้ฮาตึงไปเลย หรืออย่างน้อยก็ต้องหัวเราะคิกคักกันบ้างละ คนรุ่นใหม่อ่านแล้วคงคิดว่าไม่เห็นหน้าขำขันตรงไหน ประโยชน์ของแม่น้ำลำคลองมันไปเกี่ยวข้องอะไรกับบริษัท ค่าบริการทำไมไม่เข้าใจ

เรื่องขำขันนี้มีเหตุผลที่เกี่ยวกับเรื่องการถ่ายอุจจาระของชาวบ้านชาวเมืองสมัยก่อนในกรุงเทพมหานคร แต่ครั้งก่อนเคยได้อาศัยน้ำในแม่น้ำลำคลองเป็นน้ำดื่มน้ำใช้ แต่ความสะอาดของน้ำและการสาธารณสุขของประเทศยังไม่อาจควบคุมให้ชาวเมืองรู้จักที่จะป้องกันโรค เพราะเชื้อโรคของโรคทางเดินอาหารมีอยู่ในน้ำของลำคลอง และแม่น้ำก่อให้เกิดโรคติดเชื้ออวัยวะทางเดินอาหาร ได้แก่ โรคท้องร่วง โรคบิด โรคอหิวาต์น้ำ เป็นต้น เมื่อมีการระบาดของโรค อย่างเช่น มีการระบาดของอหิวาตกโรค แต่ละครั้งก็มีผู้คนล้มตายไปเป็นจำนวนมาก

รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ได้จัดให้มีการประปาเพื่อให้มีน้ำสะอาดที่ประชาชนจะได้ดื่มได้โดยปลอดภัยจากโรคทางเดินอาหาร น้ำประปาจะถูกส่งไปตามท่อ ไปยังสถานที่ราชการและไปได้ถึงบ้านของผู้มีเงินที่พอจะช่วยเสียค่าใช้น้ำให้ทางการได้

ส่วนชาวบ้านที่ยากจนและผู้คนทั่วไปนั้น ทางการก็จะจัดตั้งเป็นท่อตั้ง เอาไว้ตามข้างถนนใหญ่ในบริเวณที่มีผู้คนตั้งบ้านเรือนอยู่กันเป็นจำนวนมากๆ ท่อน้ำนี้จะจัดให้มีตามที่ต่างๆ หลายแห่ง เพื่อให้คนนำภาชนะมารองรับน้ำไปใส่ตุ่มเก็บไว้ใช้ในบ้านได้ โดยไม่เสียมูลค่าแต่อย่างใด

บ้านที่อยู่ห่างไกลจากท่อน้ำหรือไม่สามารถที่จะมาขนน้ำไปใช้เองได้ ก็อาจจ้างคนให้หาบน้ำไปใส่ตุ่มเก็บไว้ใช้ได้

ค่าจ้างหาบน้ำไปใส่ตุ่ม ต้องตกลงกันเป็นหาบตามค่าแรง ต้องหาบไปที่บ้านใกล้หรือไกลจากท่อน้ำมากน้อยแค่ไหน จำได้แน่ว่าส่วนมากผู้ที่รับจ้างหาบน้ำไปใส่ตุ่มน้ำตามบ้านส่วนมากเป็นจีน ใช้ปี๊บ (มักเป็นปี๊บน้ำมันก๊าด ที่เอาน้ำมันออกไปหมดแล้ว) รองน้ำจากท่อหาบมาเที่ยวละ ๒ ปี๊บ แต่ก็มีบางคนแข็งแรงอดทนมาก หาบน้ำได้ถึงข้างละ ๒ ปี๊บ เที่ยวหนึ่งหาบน้ำใส่ตุ่มได้ถึง ๔ ปี๊บ

ค่าจ้างหาบน้ำมาใส่ตุ่มนี้ สมัยนั้น (นานมากแล้ว ระยะเวลาก่อนสงครามมหาเอเชียบูรพา) คิดค่าแรงปี๊บละ ๑ สตางค์ ถ้าบ้านห่างท่อน้ำสักหน่อยก็คิดค่าแรง ๒ ปี๊บ

๓ สตางค์ เมื่อผู้เขียนยังเป็นนักเรียนอยู่ มีบ่อยครั้งที่ออกมาหิ้วน้ำประปาที่ท่อกลางคืนเข้าไปใส่ตุ่มในบ้าน โดยหิ้วน้ำ ๒ ปี๊บ มาข้างละปี๊บ เป็นการออกกำลังกายไปพร้อมกับประหยัดเงินค่าหาบน้ำใส่ตุ่มไปด้วยในตัว

นอกเรื่องไปหน่อย... กลับคืนมาเข้าเรื่องเสียใหม่ คนเรานี่ต้องกินอาหาร กินแล้วก็ต้องถ่าย การถ่ายอุจจาระเป็นการขับถ่ายของเสียออก ทิ้งไปจากร่างกาย การขับถ่ายอุจจาระต้องมีการขับถ่ายเป็นประจำ ซึ่งจะต้องมีที่ถ่ายให้ถ่ายได้สะดวก เหมาะสมด้วย

ผู้ที่อยู่ในชนบท ก็ได้อาศัยที่ในบริเวณห่างจากกระท่อมหรือบ้านเรือนที่อยู่อาศัยใช้ที่เป็นทุ่งหญ้า ป่าละเมาะ ห่างบ้านมาสักหน่อยเป็นที่นั่งถ่าย และใช้ต้นหญ้าป่าละเมาะบังตัว การถ่ายอุจจาระนี้จึงมีบางทีเรียกกันว่าไปนอกบ้าน บางทีคนถ่ายอุจจาระจะใช้ทุ่งนาทุ่งหญ้าที่ห่างออกไปจากบ้านเป็นที่ถ่ายอุจจาระ จึงพูดกันง่ายๆ เป็นที่เข้าใจกันว่า ...ไปทุ่ง

ตอนหลังๆ ไม่ไปไกลกันนัก ถ่ายในสวนหรือป่าละเมาะใกล้ๆ บ้าน โดยการขุดหลุมเล็กๆ ก่อน แล้วถ่ายลงหลุม ถ่ายเสร็จก็กลบหลุมมิดชิดป้องกันกลิ่นเหม็นหรืออาจมีคนมาเผลอเหยียบเข้า ก็จะได้รับคำด่า สบถสาบานสาปแช่ง เป็นการสรรเสริญเยินยอเปล่าๆ การไปขุดหลุมถ่ายนี้ก็ยังพูดตามเคยชินว่า ไปทุ่ง (ผู้ที่จะไปทุ่งแบบนี้อย่าลืม ถือเสียมไปด้วย)

ที่นี้พวกคนที่อยู่ในเมืองนี่ซี คนอยู่กันมากๆ บ้านแคบๆ อยู่ติดชิดกันไม่มีเนื้อที่ของบ้านว่าง ๆ ไม่มีทุ่งหญ้า ทุ่งนา ป่าละเมาะ เมื่อจะต้องถ่ายอุจจาระ ไม่อาจไปนอกบ้านหรือไปทุ่งจะเที่ยวถ่ายโดยไม่เลือกที่ไม่ได้ ถึงไม่อายใครก็ไม่ได้ ที่จัดไว้ให้ถ่ายอุจจาระโดยเฉพาะก็ไม่มี การถ่ายอุจจาระปัสสาวะจึงมีปัญหามากที่จะต้องมีสถานที่ขับถ่ายและเป็นที่มิดชิด บ้านที่เจ้าของร่ำรวย มีเนื้อที่บ้านกว้างขวางบ้าง หรือบ้านที่มีคนอยู่อย่างมีระเบียบ มีที่กิน ที่นอน ที่ถ่าย ต้องจัดให้มีพอเหมาะสมก็อาจมีส้วมโดยเฉพาะแยกออกไปอยู่ใกล้ๆ บ้านที่อาศัยอยู่โดยมีห้องส้วมซึ่งขุดทำเป็นส้วมหลุม มีที่นั่งถ่ายลงหลุมมีฝาปิดช่องหรือปากส้วมกันแมลงลงไปไข่ไว้ในส้วมเป็นการแพร่พันธุ์แมลงวัน และกันแมลงวันลงไต่ตอมอุจจาระ แล้วบินนำเอาอุจจาระ และเชื้อโรคทางเดินอาหารนานาชนิดมาไต่ตอมอาหาร และเป็นสาเหตุให้เป็นโรคทางเดินอาหารแล้ว

อาจมีการระบาดของโรคได้

ส้วมจะมีฝากั้นทั้ง ๔ ด้านและมีด้านหนึ่งเป็นประตูปิดเปิดได้ เพื่อเข้าไปนั่งถ่ายแล้วปิดประตูได้มิดชิด

ส้วมหลุมนี้เมื่อถ่ายกันอยู่นานๆ ส้วมก็จะมีอุจจาระเต็มส้วมขึ้นมา ต้องมีการให้คนมาตักส้วมขนอุจจาระไปทิ้งเสียก่อนส้วมจะเต็มล้น

สมัยก่อนเมื่อส้วมเต็ม ก็จะมีคนจีนที่ทำสวนผักเพื่อเก็บผักขายไปสู่ตลาด จะมาตักส้วมและขนอุจจาระไปทำเป็นปุ๋ยโดยรวมกับน้ำแล้วใช้น้ำเวลารดน้ำผัก

ตอนหลังๆ ต่อมาจึงมีการใช้ส้วมซึมนั่งยองๆ ถ่ายแล้วราดน้ำให้อุจจาระลงหลุม และทำความสะอาดตัวส้วมด้วย แล้วต่อมาจึงได้ส้วมถ่ายแบบชักโครก

แต่สมัยก่อนที่ยังไม่มีส้วมที่ถ่ายได้สะดวก ถูกสุขลักษณะและอยู่ได้แม้แต่อยู่ภายในบ้านอย่างทุกวันนี้ การถ่ายอุจจาระมีปัญหามาก ในเรื่องที่จะทำเป็นที่ถ่ายและการกำจัดอุจจาระที่ถ่ายไว้แล้ว จึงได้มีบริษัทที่ช่วยกำจัดอุจจาระตามบ้านเรือนโรงตลอดจนบ้านที่เป็นห้องแถว โดยคิดค่าจ้างเป็นเดือนในอัตราพอควรสำหรับคนทั่วๆ ไป

หลักการในการรับจ้างกำจัดอุจจาระ โดยจะช่วยขนอุจจาระที่ถ่ายแล้วในแต่ละวันไปทิ้งนั้น มีวิธีการปฏิบัติที่จะพูดง่ายๆ ดังนี้ บ้านนั้นจะต้องสร้างห้องส้วมให้ที่นั่งถ่ายสูงเหนือพื้นขึ้นไปพอควร และส้วมนี้จะต้องอยู่ชิดกับตรอกซอกซอยที่คนงานจะเดินผ่านเข้าออกสะดวก คือห้องส้วมนั้นจะอยู่ชิดรั้วบ้าน หรือใช้รั้วบ้านนั้นเป็นฝาด้านหนึ่งของส้วมไป ในตัวรั้วบ้านในตำแหน่งที่มีส้วมนี้ ตอนล่างของรั้วเหนือพื้นขึ้นมาจะตัดให้เป็นท่อนสี่เหลี่ยมให้ตรงกับที่นั่งถ่ายซึ่งอยู่เหนือพื้นขึ้นไปเป็นระยะสูงพอเหมาะ ช่องของรั้วที่ตัดเปิดไว้นี้ เป็นช่องทางที่จะเอาตัวรองรับอุจจาระเข้าไปวางไว้ตรงกับช่องที่นั่งถ่ายอุจจาระ เวลามีผู้ถ่ายอุจจาระก็จะถ่ายลงในถังแล้วในแต่ละวันก็จะมีการเก็บถังอุจจาระที่มีผู้ถ่ายไว้แล้วนั้นออกมาและใส่ถังใหม่เข้าไปไว้ ช่องที่รั้วสำหรับการสับเปลี่ยนถังทุกวันเป็นประจำนี้จะมีฝาปิดเปิดเหมือนบานประตูหน้าต่าง ที่เปิดมีขอสับให้ปิดสนิทเป็นการกันสุนัขหรือสัตว์ที่จะเข้าไปในถังอุจจาระ และทำให้บริเวณวางถังเปื้อนเปรอะสกปรกอุจาระได้

ในตอนค่ำ พอถึงเวลาดึก ผู้คนนอนหลับกันหมด ถนนหนทางเริ่มสว่างดีแล้ว

งานการกำจัดอุจจาระก็เริ่มขึ้น รถยนต์จะบรรทุกถังเก็บอุจจาระมาเต็มรถ มาจอดอยู่ที่ถนนใหญ่ คนงานจะยกรถเข็นลงและบรรจุถังใส่รถเข็นเต็มรถ เข็นไปตามที่ซึ่งมีบ้านจะต้องเปลี่ยนถัง เปิดช่องแล้วเอาถังอุจจาระที่มีอุจจาระถ่ายไว้แล้วออกมา และเอาถังใหม่ที่ทำความสะอาดมาดีแล้วใส่เข้าไปวางแทนที่

ถังที่มีอุจจาระถ่ายไว้แล้วนั้น จะเก็บรวบมาจากบ้านในละแวกนั้น เอาขึ้นบรรทุกรถยนต์เพื่อขนไปทำลายตามที่บริษัทกำหนดการปฏิบัติไว้แล้ว ถังทั้งหมดที่ขนมาและทิ้งอุจจาระแล้ว จะส่งเข้าเครื่องชะล้างด้วยการต้มหรือนึ่งและใช้น้ำยาฆ่าเชื้อโรค ร่วมในการทำความสะอาดถังด้วย สะอาดดีแล้วก็จะขนขึ้นเก็บในรถเพื่อใช้ในวันรุ่งขึ้นต่อไป

ตอนกลางวันแต่ละบ้านผู้คนในบ้านจะถ่ายอุจจาระปัสสาวะลงถัง พอกลางดึกทางบริษัทก็ส่งรถมาเก็บถังที่ถ่ายไว้แล้วออกไปเอาถังใหม่วางแทนที่มีการปฏิบัติเช่นนี้อยู่ทุกวัน ครบเดือนแต่ละเดือนบริษัทก็ส่งคนมาเก็บเงินค่าบริการนี้ (จำไม่ได้ว่าเขาคิดค่าบริการอย่างไร เดือนละเท่าใด)

พวกห้องแถวหรือบ้านที่ไม่มีรั้วติดถนนหรือตรอกซอยที่จะเก็บเปลี่ยนถังอุจจาระทางรั้วบ้านโดยตัดเป็นช่องได้ คนงานก็ต้องเข้าไปเก็บถังและเปลี่ยนถังภายในบ้านเลย ถ้าเป็นเช่นนั้นก็จะเกิดปัญหาทุกข์ยาก ลำบากสักหน่อยที่จะต้องลำบากเป็นทุกข์บ้างที่จะต้องคอยตื่นเปิดประตูบ้านให้คนงานเข้ามาเปลี่ยนถังในบ้านหรืออาจตกใจตั้งแต่คนมาตบประตูบ้านและตะโกนเรียกปลุกให้เปิดประตูให้ตอนดึกถึงตี ๑ ตี ๒

การถ่ายอุจจาระที่ต้องเกี่ยวพันกับการอุจจาระแล้ว ต้องจ้างบริษัทให้กำจัดอุจจาระนี้ เวลาที่จะไปถ่ายอุจจาระเคยพูดกันต่างๆ ว่าไปถ่ายทุกข์ ไปถ่ายหนัก ไปนอกบ้าน ไปทุ่ง ไปส้วม มาถึงตอนที่ต้องว่าจ้างบริษัทให้เขากำจัดอุจจาระนี้ก็มีผู้พูดติดปากใหม่ว่า “ไปบริษัท” (ภาษาจีน เรียกส้วมว่า “กงซีลัง” แปลว่า บริษัท)

ในระหว่างที่มีการจัดตั้งบริษัทรับจ้างขนถ่ายและกำจัดอุจจาระนี้ไม่ทราบว่าตั้งขึ้นกี่บริษัท และมีบริษัทอะไรบ้าง จำชื่อบริษัทรับจ้างงานนี้ได้อยู่บริษัทเดียว เพราะได้ยินพูดกันอยู่บ่อยๆ ชื่อบริษัทออนเหวง ไปอุจจาระก็พูดว่า...ไปออนเหวง

ที่นี้ก็กลับมาที่เรื่องขำขันที่พูดถึงไว้ในตอนต้นถึงว่า เมื่อครูมีคำถาม แม่น้ำลำคลองมีประโยชน์อย่างไร นักเรียนตอบว่าช่วยให้ไม่ต้องเสียค่าบริษัท ซึ่งเป็นภาษา

ปากในสมัยก่อนที่หมายถึงว่าไม่ต้องเสียค่าจ้างบริษัทในการกำจัดอุจจาระที่ถ่ายไว้แล้ว แต่ก่อนพวกคนที่อยู่บ้านอยู่ริมแม่น้ำลำคลอง หรืออยู่บ้านที่เป็นแพ เวลาถ่ายอุจจาระก็จะถ่ายลงแม่น้ำลำคลองนั่นเอง ถ้าจะหลีกเลี่ยงความอับอายขวยเขินก็หาเวลาถ่ายตอนค่ำๆ มืดๆ หรือก่อนเช้าตรู่ที่ท้องฟ้ายังมืดอยู่ บ้านที่อยู่ติดฝั่งน้ำมีบันไดลงไปจากบ้านจนถึงน้ำในแม่น้ำลำคลอง บางทีนั่งเรือผ่านไป อาจเห็นคนนั่งเกาะบันไดหันหน้าเข้าหาบันได หันก้นออกไปหาแม่น้ำ ถ่ายทั้งน้ำทั้งเนื้อลงน้ำ หน้าตาเฉย ทำเป็นทองไม่รู้ร้อน สบายมาก ไม่ต้องเสียค่าบริษัท

(คิดขึ้นมาจริงๆ - แต่เขียนขึ้นไว้อ่านเล่น)
ความหนักอกหนักใจของพญายม

พิธีพิไรรำพึงรำพันของพยายาม

ณ ยมโลก กาลเวลาล่วงไปนานหลายเพลา

แม้ว่านานมาจนถึงเวลานี้ พญายมเทพผู้เป็นใหญ่ยังคงรำพึงรำพันถึงความหนักอกหนักใจในเรื่องการเกิดการตายของคนในมนุษย์โลก พญายมรำพึงมีเนื้อหาอยู่ในใจ แต่ก็อยากจะเปิดเผยให้รู้กันไปหมดทั้ง ๓ โลก เรื่องมันมีดังนี้...

ภพทั้ง ๓ อัน ได้แก่ เมืองสวรรค์ เมืองมนุษย์ และเมืองนรก มีความเกี่ยวข้องกันอยู่ด้วยเรื่องคนเกิดคนตายนี่แหละ

สภาพความเป็นอยู่ของ ๓ ภพ มีสัมพันธ์และการทำหน้าที่เกี่ยวกันอย่างปรกติสมบูรณ์ สงบ และมีสมดุลดีตลอดมานานแสนนานแล้ว แต่มาถึงกาลเวลาบัดนี้ทุกสิ่งทุกอย่างเปลี่ยนแปลงผิดไปจากที่เคยมาอย่างมาก ก่อให้เกิดปัญหายุ่งยากขึ้นแก่ภพทั้ง ๓ แต่ทางยมโลกที่เราครอบครองและควบคุมดูแลอยู่นี้มีความยุ่งยากมากยิ่งกว่าภพอื่น เราผู้เป็นเทพแห่งภพนี้มีปัญหาคับอกคับใจยิ่งนัก จะหาความสุขใจแต่เพียง

น้อยหนึ่งก็หามิได้

เนื่องมาแต่บัดนี้โลกมนุษย์มีพลโลกเพิ่มขึ้นๆ ทุกที เพราะคนเกิดมากขึ้นและคนเวลานี้อายุยืนกว่าแต่ก่อน คนตายน้อยเพราะตายช้ากว่าแต่ก่อน เมื่อคนเกิดมากแต่ตายน้อย คนในโลกกว้างมากขึ้นๆ ในที่สุดคนจะล้นโลก

แต่คนล้นโลกนั้นเป็นไปไม่ได้ เพราะจำนวน “อาหาร” และสิ่งทั้งหลายที่จะอำนวยให้ชีวิตคนอยู่ได้เป็นปกตินั้นมีอยู่ “จำนวน” หนึ่งซึ่งเป็น “จำนวน” จำกัดอยู่จำนวนหนึ่ง ถ้ามีคนเพิ่มมากขึ้นๆ ในโลก อาหารและสิ่งจำเป็นต่อชีวิตก็จะค่อยๆ ขาดหมดสิ้นไป จะไม่มีพอให้คนใช้

คนจะมากจนล้นโลกไม่ได้ ธรรมชาติจะไม่ยอมให้คนมีเพิ่มมากขึ้นๆ โดยไม่หยุดยั้ง ธรรมชาติจะต้องมีวิธีที่จะต้องให้คนตายมากขึ้น และคนเกิดน้อยลง ให้คนในโลกลดจำนวนลง เพื่อให้อาหารและสิ่งจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ไม่สูญสิ้นและลดน้อยลงเร็วมากเกินไป และให้เวลาที่จะให้มีอาหาร และสิ่งจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์มีจำนวนเพิ่มขึ้นมาใหม่อีกด้วย

ธรรมชาติมีวิธีการที่จะให้คนที่เพิ่มขึ้นมากจนเกินไปนี้ลดน้อยลงไปได้หลายวิธี

เมื่อมีคนเพิ่มขึ้นในโลกจำนวนมาก โดยธรรมชาติผู้คนที่มีมากนี้จะมีอารมณ์และจิตใจแปรเปลี่ยนไปได้ง่าย คนจำนวนมากจะเกิดอารมณ์ผิดปกติ เกิดอารมณ์โลภโกรธ หลงผิด หวาดระแวง เห็นแก่ตัว อิจฉาริษยา และอารมณ์เลวร้ายต่างๆ หลายคนอยากมีอำนาจ อยากเป็นใหญ่ อยากร่ำรวย คนฉลาดก็กลายเป็นฉลาดแกมโกง คนโง่ก็ถูกชักจูงให้หลงผิดได้ง่าย และกระทำความผิดง่าย ผู้คนจะมีใจบาปหยาบช้า ไม่มีศีลธรรม ประพฤติผิดธรรมเนียมประเพณี ขาดสติ แบ่งพวกเป็นพวกเขาพวกเรา คนชั่วมีใจบาปจะมีมากขึ้น แต่คนดีมีใจบุญจะน้อยลง

จิตใจและอารมณ์ที่เปลี่ยนแปรไปทำให้บางคนหันเข้าพึ่งยาเสพติด สิ่งมึนเมา ทำให้มีสติวิปริต และก่ออาชญากรรม

ความผิดปกติทางจิตใจ และอารมณ์ จะเป็นเหตุให้จำนวนคนลดน้อยลง โดยคนจะทำลายชีวิตตัวเอง คนจะฆ่ากันเอง และธรรมชาติจะทำให้จำนวนคนในโลกลดน้อยลงไปอย่างมาก โดยการเกิดสงคราม ผู้คนล้มตายไปจำนวนมาก

โลกอาจมีคนลดน้อยลงบ้าง แต่ถ้ายังมีคนตายน้อยไปและยังมีคนในโลกอยู่

อีกมากนัก ธรรมชาติก็ยังมีวิธีหนึ่งที่จะทำให้คนตายมากยิ่งขึ้นอีก ก็คือ ทำให้เป็นโรคมากๆ และตายมากขึ้น

ที่จะเห็นกันได้ง่ายและมีได้ไม่เว้นแต่ละวัน ก็คือ การเกิดอุบัติเหตุ เวลานี้ก็จะเห็นได้ว่ามีคนตายจากอุบัติเหตุมากขึ้น บางทีก็ถึงกับตายหมู่ ตายกันทีละมากๆ ภัยบนท้องถนน อุบัติเหตุจากการเดินทาง ตายกันได้ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ อุบัติเหตุของโรงงานอุตสาหกรรม เหล่านี้จะเห็นว่ามีคนตายแต่ละครั้งเป็นจำนวนมาก การตายเพราะโรคต่างๆ ก็มีได้มาก โรคต่างๆ ที่เป็นกันอยู่ตลอดเวลา หรือจะเรียกว่าเป็นกันอยู่เป็นประจำนั้น ก็จะมีคนเป็นมากขึ้น โรคที่เคยซบเซาหายไปและคิดว่ามันจะไม่กลับมาเป็นกันอีก เวลานี้ก็หวนกลับมาเป็นกันใหม่ได้อีก

โรคแปลกๆ ใหม่ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อนก็เกิดมีขึ้นมาและยังไม่มีวิธีการรักษาโรคเป็นอย่างรวดเร็ว และตายได้มากด้วย คนจะตายกันมาก โดยการเกิดโรคระบาดระบาดไปทุกถิ่นทุกประเทศทั่วโลก ผู้คนจะล้มตายกันไปจำนวนมากได้

คนเป็นโรคต่างๆ ตายไป และโรคระบาดแต่ละครั้งก็ตายไปเป็นจำนวนมากทั้งๆ ที่ตายมากแล้ว ก็ดูเหมือนกับว่ายังตายไม่มากพอ คนยังพยายามที่จะฆ่าคนด้วยกันโดยไม่คิดถึง ด้วยการทำให้โรคติดต่อกันง่ายๆ และช่วยให้โรคแพร่หลายไปได้ทั่วทุกแห่ง ผู้คนเกิดนิสัยมักง่ายทำให้อาหารสกปรก น้ำดื่มน้ำใช้ อากาศ และทุกสิ่งทุกอย่างสกปรก ทำให้โลกสกปรก มีเชื้อโรคเต็มไปทั่วทุกแห่งหน คนจะได้ตายกันมากๆ

คนเป็นโรคจิต โรคประสาทก็มีมากขึ้นด้วย ที่ฆ่ากันตายก็มี ฆ่าคนอื่นเขาตายก็มี

เออ พวกที่มีจิตใจผิดแปลกเปลี่ยนไปพวกหนึ่งก็คือ พวกลักเพศ ที่มีคนเรียกกันผิดๆ มาว่าพวกกะเทยนั่นไง ช่างเถอะอยากเรียกกะเทยก็กะเทย พวกนี้มีจิตใจตรงกันข้ามกับเพศแท้ๆ ของตัว รักและชอบพอคนเพศเดียวกัน พวกนี้ช่วยให้คนเกิดไม่ได้คือ ช่วยไม่ให้มีคนเกิดมาเพิ่ม แม้จะไม่มากก็ยังดีละ

มีหลายเหตุที่จะทำให้คนตายได้มากๆ ตามที่ว่านั้นคนในโลกก็จะมีลดน้อยลงได้ แต่ทั้งๆ ที่ตายมากๆ โดยเหตุที่ว่านั่นแล้ว คนในโลกก็ยังมีมากเกินไปอีกละก็ทีนี้แหละธรรมชาติก็ต้องหาวิธีการให้คนตายมากๆ เพิ่มอีก

วิธีการที่ธรรมชาติจะช่วยทำให้คนตายไปมากๆ นี้ ก็เป็นวิธีการที่พวกคนมัก

พูดกันว่า “ฟ้าดินบันดาล” นั่นแหละ ธรรมชาติจะบันดาลให้คนตายได้มาก อย่างเรียกว่า ตายเป็นเบือ ได้ง่ายๆ โดยบันดาลให้เกิดทุพภิกขภัย อดอยากตายไป ให้เกิดน้ำท่วมใหญ่ เกิดคลื่นยักษ์ แผ่นดินไหว แผ่นดินถล่ม อากาศร้อนจัด เกิดวาตภัย ลมพายุพัดทำลายบ้านเมืองพังระเนระนาดทำเอาคนตายไปมากๆ ด้วย

ดูๆ กันแล้ว เวลานี้ คนในมนุษย์โลก ก็ตายไปเป็นจำนวนมหาศาลแล้วนะ แต่ถึงกระนั้นก็ยังมีคนมาก ยั้วเยี้ยเกินไป มากเกือบๆ จะเกินสมดุลธรรมชาติ แล้วยังคงจะตายกันต่อไปอีกนานนัก เฮ้อนี่แหละไอ้เรื่องที่มีคนตายกันมากๆ นี่นะซีที่สร้างปัญหาหนักอกหนักใจให้เรามากนักหนา เรายังคิดหาทางออกอยู่ว่าจะทำยังไง แต่ก็ยังสุดที่จะแก้ไข ปัญหามันมียังไงนะรึ ก็เมื่อคนตายมาก เพราะไม่มีที่พอให้อยู่นรกเต็มเสียจนล้นอยู่แล้ว

เมื่อไม่กี่เพลามานี้ เมื่อยมทูตนำวิญญาณมาให้เราพิจารณาโทษ ไม่ได้นำวิญญาณตายมาเพียงทีละราย ๒ ราย อย่างแต่ก่อน นำมาทีเป็นฝูงเลย ยมทูตมันบอกเราว่าบัญชีชื่อวิญญาณคนที่ตายมีชื่อเต็มแผ่นบัญชีหมดทุกแผ่น ยังมีว่างเหลืออยู่แผ่นเดียวอีกไม่นานก็คงหมดแผ่นสุดท้ายนี้

เราก็รู้อยู่แล้วว่าแผ่นบัญชีลงชื่อพวกคนตายนี้มันจะหมด ไอ้ที่บัญชีแผ่นทองแผ่นเดียว ครั้งนานแล้ววิญญาณคนตายที่จะได้ขึ้นสวรรค์จดลงไม่เต็มแผ่นเสียที แผ่นบัญชีที่ยมทูตมันพูดว่าจะหมดนั้นมันแผ่นหนังหมา เออ ดูเถอะ แผ่นหนังหมาสั่งเอามาเก็บไว้เต็มห้องในโกดังยังหมดไปได้ เผลอไปแพล็บเดียวแท้ๆ นี่ก็หมายความว่าคนที่ตายแล้วจะได้ขึ้นไปอยู่สวรรค์เวลานี้น้อยมาก น้อยลงทุกที แต่ไอ้พวกคนชั่ว ทำบาปหยาบช้าจิตใจทราม มันมากขึ้นทุกที มากเสียเหลือล้น หมดหนังหมาไปมากมหาศาล

นี่ไง.. เราถึงได้เดือดเนื้อร้อนใจนัก คนมันตกนรกมากขึ้น ยุคนี้ตกนรกกันมากแล้วเร็วด้วย นรกมันจะล้นในไม่ช้านี่แหละ นี่เราจะต้องตั้งงบประมาณจัดสั่งซื้อหนังหมามาเพิ่มอีกแล้วซีนี่ พวกยมบาลมันก็ให้ความเห็นเป็นการชนะเราว่า แผ่นทองที่จะลงบัญชีชื่อคนได้ไปสวรรค์ที่ยังเหลืออีกมาเป็นก่ายกองตั้งครึ่งตั้งค่อนห้อง เก็บในโกดังน่าจะเอาไปขายเอาเงินมาประมูลซื้อหนังหมาแทนก็ได้ หรือว่าเอาไปตกลง ขอแลกเอาหนังหมามาใช้ได้เลย แลกตามอัตราแลกเปลี่ยนก็น่าจะได้ ไม่ต้องจัดตั้งงบประมาณใหม่ เราก็คิดว่าดีเหมือนกัน

แต่ความจริง ไอ้เรื่องหนังหมาที่จะจดชื่อพวกตกนรกโลกันต์นี้หมดไปมันไม่ใช่เรื่องสำคัญอะไรหรอก เรื่องขี้ประติ๋ว ปัญหาที่หนักอกหนักใจเรานั้น ก็เรื่องที่คนมันตายกันมากๆ นี่แหล่ะส่วนใหญ่ตายแล้ว มันตกนรกกันเสียมากเหลือที่คณานับ เราได้ตรวจดูบัญชีชื่อคนที่ตกนรกในหนังหมา และออกสำรวจตรวจดูนรกทั้งหมดในนรกภูมินี้แล้วก็ได้พบว่า พวกยมบาลร้องเรียนมานั้นเป็นความจริง

มหานรกมี ๘ ขุม มีนรกที่เรียกว่านรกบ่าวอยู่รายล้อมรอบมหานรก อยู่ ๔ ด้าน ด้านละ ๔ ขุม รวมนรกบ่าวทั้งหมด ๑๖ ขุม แล้วยังมีพวกนรกเล็ก นรกน้อยอยู่ทั่วไปในแดนนรกอีกหลายขุม แดนนรกของเรานี้มีนรกทั้งหมด รวมได้ถึง ๔๕๖ ขุม

นรกมีมากถึงอย่างนั้น เมื่อเราได้มาตรวจดูแล้วก็เห็นจริงตามคำบอกเล่าของยมบาลของนรกทุกขุม ไม่ว่านรกขุมใหญ่หรือขุมเล็ก พวกที่ตกนรกมันเต็มไปหมด เกินอัตราตามที่กำหนดเอาไว้ในแต่ละขุมเพื่อให้เหมาะกับการได้อยู่รับโทษของนรก แต่ก็ได้เห็นแล้วว่านรกแต่ละขุมรับเอาพวกทำผิดไว้เกินอัตรา ต้องอยู่กันเบียดเสียดเยียดยัดมากจนเต็มขึ้นมาถึงขอบขุมนรกแล้ว ไฟนรกก็มิได้ลามเลียเผาไหม้ไป ยิ่งกว่านั้นไฟนรกนั้นใช้กันมากเสียจนแทบจะมอด เพราะว่าเชื้อเพลิงนรกจะหมดและเติมได้ไม่ทัน ต้องคิดหาไฟนรกมาเพิ่มมาเติมลงให้ไฟลุกโชนร้อนแรงขึ้นมาเหมือนเดิมอีก

ปัญหาที่สำคัญและทำให้เราหนักใจนักเวลานี้อยู่ที่ว่า ไม่นานนักเราจะไม่พ้นจากการที่นรกล้น จำเป็นที่เราจะต้องคิดตั้งงบการสร้างนรกขุมใหม่ขึ้นมาในแดนนรกอีก จะต้องสร้างนรกขุมใหม่อีกกี่ขุมนี้ต้องสำรวจคนตาย ในยุคนี้มีอัตราตายเท่าใด จะต้องสร้างนรกแต่ละขุมขนาดเท่าใด แต่ละขุมในพวกตกนรกอยู่จำนวนเท่าใด อ้อ.. เวลานี้นรกแต่ละขุมก็มีเกินจำนวน เราจะต้องคิดถึงเรื่องจำนวนพวกที่เกินนี้รวมไปอยู่ขุมใหม่อีกด้วย ชื่อก็ต้องให้ยมบาลสำรวจดูจำนวนที่มาอยู่เกินอัตรานรกว่ามีเท่าใดก่อนด้วย

ยังไม่หมดปัญหาแค่นั้น ยังมีอีก นอกจากปัญหาที่ว่านรก ๔๕๖ ขุม ไม่พอให้พวกตายมาตกนรกอยู่กัน ยังมีปัญหาที่ไม่มีใครคิดถึง คือว่าเจ้าพนักงานที่ควบคุมดูแลนรกแต่ละขุมซึ่งเราเรียกว่า “ยมบาล” นี้ต่อไปก็คงมีไม่พอใช้ เมื่อเราจัดสร้างนรกขุมใหม่ขึ้นมาอีกหลายขุม หรือแม้แต่ยังไม่สร้างใหม่ ขุมเก่าทั้งหมดนี้จะหายมบาลมาคุมไม่ได้หรอก เพราะจำนวนยมบาลจะพ้นจากหน้าที่ไป ยมบาลก็ค่อยๆ ลดลง ยมบาล

ใหม่ก็มีมาแทนน้อยมาก ปัญหาจึงมีเกี่ยวกับยมบาลอีก

เราคิดว่า คนทั่วๆ ไปคงไม่รู้หรอกว่า การรับหน้าที่เป็นยมบาลนี่ไปยังไง มายังไง ยมบาลนี้จะเป็นวิญญาณที่ได้รับเลือกให้เป็นเจ้าพนักงาน ช่วยควบคุมดูแลนรก โดยจะเป็นวิญญาณของคนตายที่นำลงมาให้พยายามตัดสินว่าจะให้ไปอยู่ที่ใด เมื่อพญายมพิจารณาแล้วพบว่าเมื่อเป็นคนอยู่ในโลกได้ทำบุญและทำบาปมาพอๆ กัน ก็จะได้รับเลือกให้ทำหน้าที่เป็นยมบาลก่อน ต่อเมื่อหมดบุญจากการทำกรรมดีนั่นแล้วก็จะหมดหน้าที่ยมบาล และตกนรกกรรมที่ทำไว้ในโลกมนุษย์ แล้วแต่ว่าทำบาปอย่างไรก็ไปอยู่บนนรกที่รับผู้ทำบาปอย่างนั้นๆ ไว้

ทีนี้แหละ เมื่อพ้นจากเป็นยมบาลและได้รับกรรมที่เคยทำบาปไว้ ก็จะทำให้ขาดยมบาลไป ซึ่งตามปกติก็จะมีวิญญาณคนที่ตายมาได้รับเลือกเป็นยมบาลแทนได้ แต่มาถึงยุคนี้ วิญญาณที่จะได้รับเลือกเป็นยมบาลมีน้อยมาก เพราะเมื่อยังอยู่ในโลกนั้นส่วนมากล้วนแต่ประพฤติชั่วร้าย ทำบาป ไม่มีทำดีเลย ต้องตกนรกไปเสียมาก เกือบทั้งหมดก็ว่าได้ คนที่จะได้เป็นยมบาลจึงมีน้อยมาก

ถ้าหากว่าจะสร้างขุมนรกเพิ่มขึ้นมาอีกจะได้ยมบาลที่ไหนมาเป็นพนักงาน ถ้ายิ่งสร้างหลายขุมก็ยังไม่มียมบาลพอที่จะทำหน้าที่และนรกที่สร้างขึ้นใหม่ ก็ยังต้องมีไฟนรกใช้อีกมากด้วย เราได้เคยบ่นเรื่องนรกแน่น คนตกนรกเกินอัตราที่ควรมี และขึ้นเป็นเช่นนี้ นรกก็คงล้นในเวลาอีกไม่นาน เราเคยคุยกับเทพเทวดามากหลายองค์ด้วยกัน และได้ความเห็นอย่างที่เราคิดคือ พวกที่ตามนรกอยู่ตามขุมต่างๆ ลองพิจารณาดูซิว่าผู้ที่ตกนรกมานานแล้ว พวกที่อยู่ในนรกเงียบสงบมีทีท่าว่ารู้ตัวทำผิดต่อไปจะไม่ทำชั่วไม่ทำบาปอีก หรือพวกที่มีความประพฤติดี และพวกที่ทำผิดเพียงเล็กน้อย จะให้นิรโทษกรรมได้บ้าง แม้ใช้หนี้กรรมในนรก ยังไม่ครบตามเวลา เห็นว่าพอให้ไปเกิดใหม่ได้ ก็ลองให้ไปเกิดดูซิ นรกจะได้พร่องไปบ้าง

เราเห็นด้วย และดีใจที่ปล่อยพวกมันไปเกิดเป็นการทดลองจำนวนหนึ่ง ก่อนให้ไปเกิดก็ได้อุตส่าห์อบรมมัน พูดสั่งสอนมันเป็นอย่างดี ให้ไปทำความดี ทำบุญกุศล ใช้หนี้เวรกรรมให้สิ้นจะได้ไปสู่สวรรค์ เมื่อส่งพวกมันให้ไปเกิดใหม่ ดีใจที่นรกดูพร่องไปบ้าง แต่ดีใจไม่นาน สันดานชั่วใจบาปหยาบช้า ไม่อาจละเว้นได้ กลับยิ่งทำชั่วทำบาปหนักกว่าเดิม ไปสร้างความทุกข์ให้คนอื่น ก่อความเดือดร้อน ความไม่สงบ ให้บ้าน

เมืองไปรวมเป็นหมู่ เป็นพวกสร้างความวุ่นวายทำลายชาติตัวเอง ให้ชาติบ้านเมืองล่มจม ต่อเมื่อมันตายไม่ว่าตายช้าหรือตามเร็ว บาปของมันก่อขึ้นมากยิ่งกว่าก่อน ต้องมาตามมาใช้หนี้เวรกรรมนานยิ่งกว่าเก่าหลายเท่า นรกพร่องไปชั่วครู่ แล้วก็กลับเต็มขึ้นมาใหม่ และจะเต็มไปอีกนานกว่าเดิมอีกด้วย

ในยุคเก่า สมัยก่อนๆ โน้น ตอนกลางคืนโลกมันมืดไม่สว่างไสวด้วยแสงสว่างของดวงไฟฟ้าอย่างเวลานี้ ยามค่ำคืนมองท้องฟ้าจะเห็นดวงดาวระยิบระยับเต็มท้องฟ้าได้ชัดเจน เมื่อหนุ่มสาวนั่งพรอดรักกัน และหมู่คนตากลม นั่งเล่น นั่งคุยกันอยู่หลายวัน พอเห็นดาวตก ต่างก็พากันชี้ให้กันและกันดู เมื่อมีดาวตกนั้นแสดงถึงว่าจะมีคนมาเกิด แต่ถ้าดาวนั้นถูกชี้แล้ว แทนที่จะเข้าท้องคนกลับไปเข้าท้องหมา คนไม่ได้เกิด แต่มีหมาเกิดแทน

แต่ก่อนกลางคืนเวลาดาวตกจึงมีคนชี้มาก หมาก็เกิดมาก มาถึงยุคนี้ ท้องฟ้าตอนกลางคืน ไม่ค่อยได้เห็นเพราะไฟฟ้าสว่างหรือถึงแม้จะเป็นคืนเดือนมืด กลางดึกไฟฟ้าดับไปหมดแล้ว ในตอนกลางคืนก็ไม่ค่อยจะเห็นดาวตก ถึงเห็นดาวตกคนก็ไม่ตื่นเต้นชี้ให้ใครต่อใครดูดาวตก คนถึงได้เกิดกันยาว เพราะไม่มีใครชี้ดาวตกจะได้ไปเข้าท้องหมา คนเกิดมากถึงได้มีคนพูดว่า “พวกชิงหมาเกิด” มีเกิดมามาก ก็เห็นจะจริงอย่างเขาว่า

เวลานี้ เมื่อมีคนตาย ยมทูตมันก็รู้นา แต่ทำเป็นไม่รู้ เราเองก็รู้ว่ามันรู้ แต่มันปล่อยให้วิญญาณคนตายคอยเลี่ยงหลบไป ไม่ไปรับวิญญาณลงมาให้เราพิจารณา เราก็ไม่พูดต่อว่าต่อขานมันหรอก ปล่อยให้ล่องลอยไปตามบุญตามกรรมก่อน ถ้าไปเอาวิญญาณลงมา ก็ไม่รู้จะให้มันอยู่นรกขุมไหน ปล่อยๆ มันไปก่อน รอให้สร้างนรกขุมใหม่ค่อยให้ไปเอากลับลงมา

ตอนนี้ ทั่วทุกหนทุกแห่ง มีพวกสัมภเวสีเกลื่อนเต็มไปหมด ไม่มีทางที่จะไปไหนได้ ไปเกิดใหม่ก็ไม่ได้ หาที่อยู่แน่นอนก็ไม่มี ไม่มีอาหาร ไม่มีใครเลี้ยงดู พวกมันต้องแย่งกันอยู่ แย่งกันกิน เป็นที่น่าเวทยายิ่งนัก เราเองยังคิดไม่ถูกคิดไม่ได้ ตั้งใจว่าจะช่วยพวกเหล่าสัมภเวสีนี้อย่างไร นอกจากจะต้องรีบสร้างนรกขุมใหม่เพิ่มขึ้นให้แล้วเสร็จเร็วๆ พวกมันจะได้มาอยู่เป็นที่เป็นทางเสียที เอาละ... เราต้องเอาเรื่องการสร้างนรกขุมใหม่นี้เข้าระเบียบวาระการประชุมร่วมภพก่อนโดยด่วน ดูซิว่าใครจะมีความ

เห็นยังไง ควรหรือไม่ควรสร้างนรกใหม่เพิ่ม ถ้าควรสร้างใหม่จะสร้างสักกี่ขุมหรือว่าจะมีกระบวนการแก้ไขอย่างไรที่จะไม่ให้นรกล้น หรือนรกแตก ในเมื่อคนชั่วใจบาปหยาบช้า มันมีรกโลกมากขึ้นทุกที พวกชิงหมาเกิดก็มาก พวกสัมภเวสีก็มากขึ้น นรกว่างให้อยู่กันไม่ได้ แล้วพวกยมบาล ยมทูต และเจ้าหน้าที่พนักงานนั้นก็ลดน้อยลงทุกที จัดหามาทำงานไม่ได้พอ

เฮ้อกลุ้มใจ นรกภูมิที่เคยคิดกันว่า มีเนื้อที่กว้างใหญ่ไพศาล เวลานี้พื้นที่ที่ว่างนั้นดูน้อยไปเสียแล้ว จะสร้างนรกใหม่ได้สักกี่ขุมก็ไม่รู้แน่

เวรกรรมของเราแท้ๆ ปัญหายุ่งยากลำบากหัวอกหัวใจเหลือล้นนี้มันดันมาเกิดขึ้นเอาตอนที่เรามารับหน้าที่พญายมนี่เสียด้วย สมัยหน้าเราไม่ยอมรับหน้าที่พญายมอีกเด็ดขาด

เดินให้คลายหายหงุดหงิด

(เดินไปคิดเล่นไป คิดเอง เออเอง)

ก่อนขึ้นเตียงนอนคืนนั้น คิดว่าพรุ่งนี้ตื่นนอนให้สายตื่นจนเลยเที่ยงก็ได้ ไม่เคยนอนตื่นสายได้อย่างคนอื่น ที่บางคนตื่นขึ้นมาเมื่อเวลาบ่ายแล้ว พรุ่งนี้จะไม่ไปไหนเลยสักวัน นอนเสียแต่หัวค่ำไม่อ่าน ไม่เขียนหนังสือ ไม่ฟังวิทยุ ไม่ดูทีวี และไม่ถ่างตาดู ถ่างหูฟัง อะไรทั้งหมด

แต่พอลงนอน ไม่รู้ว่าเป็นยังไง คิดเรื่องนั่นเรื่องนี่หลับตาไม่ลง ลืมตาค้าง มองดูความมืด แย่จริงๆ พยายามจะควบคุมหรือปัดกวาดสติความนึกคิดออกไปจากสมองให้จิตใจและอารมณ์มันสงบเสียบ้างก็ไม่สำเร็จ ในสมองปั่นป่วนรวนเร วิตกกังวลใจ ทำไมหนอบ้านเมืองไทยเราทุกวันนี้ถึงได้มีเรื่องมีราวทำให้ชีวิตของคนรักความสงบต้องประสบกับความทุกข์ทั้งกายทั้งใจ ชีวิตขาดความสุขสบายซึ่งไม่เคยเป็นเช่นนี้มาก่อนเลย

กลุ้มใจจริงๆ ไอ้พวก “คนชิงหมาเกิด” มันเกิดเพิ่มขึ้นทุกวันแต่ว่าอย่างนั้นก็ไม่ถูก บาปกรรมที่ดูถูกหมามันเปล่าๆ ปลี้ๆ พวกนี้จะไปเปรียบมันว่าเลวเหมือนหมาไม่ได้ มันเลวยิ่งกว่า จิตใจทรามกว่าหมาไม่รู้ว่ากี่แสนกี่ล้านเท่า ความจริงพวกมันหลบหนีมาจากนรกยังไม่ได้หมดโทษล้างบาปอีกหลายกัปหลายกัลป์ก็หลบหนีมาเกิด หนี้บาปยังติดตัวมาเกิด มาเกิดใหม่คราวนี้ มันยิ่งชั่วช้าจิตทราม หลอกลวงโลก ทำทีท่าว่าข้าเป็นผู้ดีมีทรัพย์สินเงินทอง มีอำนาจวาสนา รักเพื่อนมนุษย์ รักชาติ มีความดีสารพัด สารพัน ผู้คนไม่รู้สัญชาติความแท้จริงในตัวมัน คนไม่มีสติปัญญา คนที่หวังพึ่งมัน และคนสันดานชั่วอย่างมันเท่านั้นที่จะยอมเป็นพวกเป็นขี้ข้าและรักมัน พวกนี้พอรวมพวกได้ก็อยากมีอำนาจ อยากรวยยิ่งขึ้น อยากเป็นใหญ่เป็นโต และมันก็ยิ่งแสวงหาทรัพย์สินด้วยวิธีการทุกอย่างที่เป็นวิธีของความชั่วร้ายสามานย์ ด้วยสมองของความฉลาดแกมโกง ก่อแต่เรื่องความทุกข์ยาก ขาดความสุขกายสุขใจให้แก่ชาวบ้านชาวเมือง ทั่วสังคมประเทศชาติ

ทุกวันนี้ชาวบ้านชาวเมือง ที่ตั้งหน้าตั้งตาทำกิจการงาน ทำมาหากินเลี้ยงตนเลี้ยงครอบครัว ถือศีลปฏิบัติธรรม สร้างตัวประพฤติตนเป็นคนดี ใช้ชีวิตอย่างสงบสันติ ต้องนอนสะดุ้งผวา มีแต่ความวิตกกังวล จิตใจไม่สงบ มีแต่หวาดระแวงว่าพวกมันอาจรวมกันคิดที่จะใช้อำนาจใช้กำลังก่อกวนให้บ้านเมือง ทำลายล้างคนดีที่ขัดขวางจะเข้าครอบครองบ้านเมือง จะทำลายเศรษฐกิจ พวกมันคิดจะใช้วิธี “ชักน้ำเข้าลึกชักศึกเข้าบ้าน” เพื่อให้ช่วยยกพวกมันขึ้นเป็นใหญ่แต่พวกเดียว

มองดูนาฬิกา ว้า..ดูซี ๒ ยามแล้วก็ยังไม่ง่วง... ยังไม่หลับ ช่างมัน ไม่หลับก็อย่าหลับ พรุ่งนี้จะตื่นให้สายอยู่แล้ว ไม่ไปไหนจะนอนตอนกลางวันไปตลอดวันจนค่ำก็ได้ หลับตาไว้แล้วอย่าคิดอะไรมากเดี๋ยวก็หลับไปเองหรอก

๑ นาฬิกาของวันใหม่ ตายังแข็ง ตายังเบิกโพลง หลับไม่ลงก็ไม่แปลกเหมือนกันนะ หลับไม่ลง หลับมีลงมีขึ้นด้วยหรือนี่ ไม่หลับก็ไม่ดี ถ้าจะหลับได้บ้างก็ดี เอาละไม่หลับดื่มกาแฟดำร้อน โอวยั้วสักถ้วย สักครู่ก็จะหลับได้สมใจ

คนที่รู้จักกันดี เขารู้ว่าเราดื่มกาแฟแล้วง่วง และนอนหลับได้ พวกเขาชอบถามเรื่องจริง ทำไมใครๆ เขากินกาแฟแล้วเขาไม่ง่วงนอนไม่หลับ นี่กินกาแฟแล้วง่วงนอนหลับ ผิดผู้ผิดคนเขา ทำไมเป็นอย่างนั้น

เมื่อมีใครๆ ถาม ก็ตอบไม่ได้ ให้เหตุผลไม่ถูก ที่ผิดไปจากตำราเรียน ไม่รู้ว่าในตัวมีธาตุหรือสารประกอบอย่างไรอยู่ เมื่อรวมกับสารประกอบในกาแฟแล้วกลับง่วงแล้วหลับ จำได้เมื่อเป็นนักเรียนแพทย์อยู่ที่หอพักอีก ๒-๓ วันจะสอบไล่ ตั้งใจว่าคืนนี้ไม่นอนทั้งคืนละ จะทบทวนตำรามันทั้งคืนเลย ตะโกนสั่งเด็กร้านขายกาแฟ และเครื่องดื่มมาอาศัยหอตั้งร้านอยู่ ให้ชงกาแฟดำร้อนมาให้หนึ่งเหยือก เหยือกใหญ่ขนาดเป็นน้ำกาแฟเต็มถ้วยแก้วสัก ๓ แก้ว พอได้เหยือกโอวยั้วะมาก็ค่อยๆ ดื่มไป อ่านตำราไปพร้อมกับคิดคืนนี้จะดูตำรามันทั้งคืนเลย ไม่หลับทั้งคืนไม่เป็นไร ยังมีเวลานอนอีกตั้งหลายปี

ค่ำนั้น กาแฟเกือบหมดเหยือก ก็ง่วงและขึ้นเตียงนอนหลับไปตั้งแต่เมื่อใดไม่รู้ตัว ตื่นขึ้นมาก็เกือบ ๓ นาฬิกา หลับให้หนังสือตำราดูเรา เราไม่ได้ดูตำราทั้งคืนตามตั้งใจ

ถ้าจะมีใครถามอยากรู้ให้ได้ว่าทำไมกินกาแฟแล้วจึงง่วงนอนหลับไปได้ ก็ตอบให้รู้จนได้ว่า กาแฟมีสารประกอบคาเฟอีนเมื่อดื่มกาแฟแล้วคาเฟอีนจะออกฤทธิ์ทำให้ประสาทตื่นตัวจิตใจสบายหายเพลีย และจะมีตาแข็ง ตาหลับไม่ลง เลยหายง่วงและนอนไม่หลับ แล้วก็อธิบายฤทธิ์กาแฟกับตัวเราว่า “ถ้าผมดื่มกาแฟ ให้หลับตาไว้เมื่อนอนลงแล้ว พอคาเฟอีนออกฤทธิ์ ตาแข็ง จะลืมตาก็ลืมไม่ได้ ลืมตาไม่ขึ้นก็เลยหลับไป เท่านั้นเอง”

บางคนเชื่อว่าเราพูดจริงตามหลักวิชาก็แล้วกันไป บางคนรู้ว่าพูดตลกเล่นก็แล้วกันไปเหมือนกัน

เมื่อดื่มกาแฟเสีย ๑ ถ้วย ตอนตี ๑ สักครู่ก็ง่วงแล้วหลับไปได้ แต่ความที่คิดไว้ว่าวันรุ่งขึ้นจะตื่นให้สายๆ นั้น พอรุ่งแจ้งได้แสงตะวันก็ต้องตื่น นอนต่อไม่ได้ เพราะกระเพาะเบามันเกิดมีน้ำตีบขึ้นมาจนจะล้นไหลออกมาเองเสียให้ได้ โดยที่มันขยายตัวพองโตรับน้ำที่ไหลมาจากไตมากกว่า เวลานั้นไม่ไหวแล้ว มันก็ปลุกให้ตื่น และรีบลุกไปถ่ายเทเอาน้ำออกไปให้หมดจากกระเพาะเบาเสีย ก่อนที่น้ำมันจะเล็ดลอดไหลเลอะออกมาเอง โดยที่ทนอยู่ในที่คุมขังเป็นจำนวนมากขึ้นๆ ไม่ได้อีกต่อไปแล้ว

เสร็จจากการปฏิบัติกิจกรรมธรรมชาติจากการทำให้กระเพาะเบายืดขยายหดกลับสู่สภาพไม่มีน้ำอยู่แล้ว ก็ลงนอนต่อคิดว่าจะหลับอีกแล้วถ้าจะไปตื่น

เอาตอนบ่ายๆ ให้เลยเที่ยงไปแล้ว ก็ไม่เกี่ยง ไม่แย้ง ดีเสียอีกที่จะได้ลดอาหารและไม่เสียอาหารไปได้ถึง ๒ มื้อ มื้อเช้าและมื้อกลางวันแต่ไม่ง่วง ไม่หลับอีก พยายามเปลี่ยนท่านอนเป็นท่าต่างๆ ไม่ว่าท่าไหนก็ไม่หลับ ลองคิดหาท่านอนแปลกๆ ที่คนธรรมดาทั่วไปเขาไม่นอนกันหรือให้ทดลองนอนในท่านอนที่คิดให้แปลกๆ นั้นก็คงทำไม่ได้ หลายต่อหลายท่านอนที่คิดขึ้นแล้วลองทำ ก็ยิ่งไม่หลับ มิหนำซ้ำยังปวดเมื่อยไปทั้งตัว เลยบอกตัวเองว่า พอกันทีลุกขึ้นเสียจากที่นอนไม่ต้องนอนต่อไปอีกแล้ว

เปิดวิทยุฟังข่าวสารบ้านเมือง ฟังได้ชั่วครู่ต้องปิดวิทยุเปิดโทรทัศน์ดูจะดีกว่าก็อีกน่ะแหละ มีแต่ข่าวมีแต่เรื่องความคิดและกิจกรรมของพวกรักความไม่สงบ ไชโยโห่ร้อง เต้นแร้ง เต้นลิง ยังกะเปรตขอส่วนบุญ ดูทีท่าปลื้มอกปลื้มใจเป็นสุขเหลือเกินที่ได้เห็นชาวบ้านชาวเมืองตื่นตกใจเป็นทุกข์จากการกระทำของพวกตัวภูมิใจในตัวเองที่ต่างก็แก่งแย่งแข่งแล้วทราบว่า ใครจะเด่นใครจะเลวทรามต่ำช้าในการประกอบกรรมชั่วช้าสามานย์ได้กว่ากัน แล้วมันยังทำให้ผู้คนหวาดวิตกไปได้ต่างๆ ทำให้คนทั้งบ้านทั้งเมืองไม่สบายใจ เสียใจ รำคาญใจที่มันทำให้คนไทยมีความเห็นแตกต่างกัน ขัดแย้งกัน เกลียดชังกัน แบ่งแยกกันเป็นสองฝักสองฝ่าย พวกมันแสดงทีท่าพูดจาให้รู้ถึงจิตใจที่มีสันดานที่มีแต่ความโลภ ความหลง อยากเป็นคนโตคนใหญ่ในแผ่นดิน

เวลาที่ตั้งใจจะฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์ต้องเปลี่ยนสถานีอยู่หลายครั้งหลายคราวอยากจะได้ฟัง ได้ดู รายการที่จะช่วยให้สุขใจสบายจิต สนุกสนาน เกิดความพึงพอใจ ได้ความรู้หรือมีข้อชวนคิด มีคติสอนใจ แต่ก็มีหลายต่อหลายรายการหลายเรื่อง ทำให้นึกอยากจะวิจารณ์ อยากต่อว่า กล่าวหาติเตียน จนถึงอยากจะสาปแช่ง ฯลฯ นึกว่าเห็นจะเป็นเพราะเราอายุมากขึ้นๆ ละมัง เลยให้คิดถึงว่า เรื่องที่ได้ฟังได้เห็น การพูดจาและแสดงท่าทีต่างๆ ที่ได้ยินได้เห็นในรายการมันเกิดคิดขึ้นมาว่า การทำการพูดเช่นนั้น “ควรหรือไม่ควร เหมาะหรือไม่เหมาะ น่าจะทำอย่างนั้น ไม่น่าทำอย่างนี้” แล้วก็คิดอยากจะให้รายการนั้นดี ได้ฟังได้ชมแล้วเหมือนได้บริโภคอาหาร ไม่เพียงแต่อร่อย แต่ได้คุณค่าทางอาหารอร่อยสมบูรณ์ด้วย แล้วยังอยากให้รายการนั้นๆ จะเป็นข่าว บทความสารคดีหรือการแสดง ก็อยากให้ไม่ผิดพลาดมีความถูกต้องตามสภาพแท้จริงของชีวิตมนุษย์หรือสภาพแท้จริงของธรรมชาติ รายการนั้นจะได้เกิด

คุณค่าต่อทุกฝ่าย

คิดมากไปเสียแล้ว หรือว่าเราจะเป็นคนจู้จี้ เอาแต่ใจตัวเอง ไม่รู้ซี เพียงแต่ว่ารายการวิทยุหรือโทรทัศน์นี้มีความคิดด้วยใจจริงว่า อยากให้เป็นประโยชน์และมีคุณค่าต่อผู้ให้และผู้รับ เท่านั้นเอง ไม่ได้คิดไปในทางผิดๆ แต่อย่างใดเลย อย่าหาว่ามีใจอกุศลเลย แต่คิดว่าที่คิดๆ ไปนั้น คงไม่มีใครเอาใจใส่ คงไม่มีใครโกรธเกลียดเอาที่คิดว่าอวดว่ากล่าวเขา ดูถูกดูหมิ่นเขา จนเขาคิดผูกใจพยาบาทและยกย่องเป็นศัตรู คงจะไม่เป็นไปถึงอย่างนั้น เพราะเราคิดอยู่ในใจไม่มีใครได้ยิน ไม่มีใครเสื่อมเสียหาย แต่ถ้าเขาได้เห็น ได้ยินเสียงความคิด เขาก็คงคิดได้ว่าที่คิดนั้น คิดเล่นๆ ด้วยอารมณ์ขึ้นเท่านั้นเอง เพียงคิดหยอกล้อกันเล่น แต่อยากให้ทำดีที่ถูกต้องเหมาะสม อย่าได้ถือสาหาความเลย

ทุกเช้าทุกค่ำ นานมาแล้วที่จะต้องฟังวิทยุ ชมโทรทัศน์ด้วยจิตใจสงบ อารมณ์เย็นสบาย ถึงจะได้เห็นได้ฟัง เรื่องที่น่ารำคาญหูรำคาญตา ก็มีการข่มความรู้สึกนึกคิดที่ไม่สู้ที่จะดีนักนั้น ได้ทำเป็นว่าเอาหูไปนา เอาตาไปไร่ เอาปากไปส้วม เอาใจที่แปรปรวนไปทิ้งทุ่ง ก็หมดเรื่อง อารมณ์คืนสู่ปรกติได้

แต่เช้าวันนี้ มันเกิดเป็นยังไงของมันก็ไม่รู้ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์แล้วเกิดรำคาญใจ หงุดหงิดขึ้นมาทันทีทันใด รั้งไม่หยุดฉุดไม่อยู่ ออกมาไม่ดู ไม่ฟังแล้ว ต้องอาบน้ำแต่งตัว แล้วออกไปเดินเล่น ความหงุดหงิด รำคาญใจ มันจะได้ระบายออกไปจากสมอง

เดินออกจากบ้านมาตามซอยออกมาสู่ถนนใหญ่ เดินไปบนทางเท้าตลอดแนวหน้าตึกแถว ถนนนั้นมีตึกแถวที่เป็นหน้าร้านจำหน่ายสรรพสินค้าตลอดแนวถนนทั้ง ๒ ข้าง เดินเล่นไม่รีบร้อนมองดูหน้าร้านตามแนว ๒ ข้างถนนนั้น พึ่งจะคิดถึงตึกเป็นห้างร้านเหล่านี้ว่า ลืมคิดเห็นไปว่าเวลานี้บ้านเมืองไทยเราเจริญรุ่งเรืองกว่าสมัยที่เรายังเป็นเด็กๆ นานมากเสียจนบ้านเรือน ๒ ข้างถนนเป็นตึกไปหมด และยังสูงมากๆ อีกด้วย ถนนก็กว้างใหญ่ไกลสุดสายตา ผู้คนและยวดยานเต็มไปหมดทุกที่ทุกทางได้ออกมานอกบ้านได้เห็นสภาพแวดล้อมและผู้คน ยวดยานผ่านไปมาขวักไขว่ ความหงุดหงิดรำคาญ เบื่อหน่าย วิตกกังวล ที่มีอยู่ในจิตใจที่มันว้าวุ่นรุมเร้าจิตใจอยู่ดูเหมือนจะค่อยๆ คลายหายไป บรรดาเรื่องต่างๆ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองอันเป็น

เหตุให้เกิดความหวาดระแวง ไม่พึงใจ ทำให้โกรธ และอาฆาตพยาบาทจนเกิดความคิดที่อยากจะทำลายพวกศัตรูของชาติให้สิ้นไป อารมณ์และความคิดนี้ค่อยๆ เปลี่ยนรูปลักษณะไป กลายเป็นเห็นเป็นเรื่องเหลวไหล ไร้เหตุผล ดูจะเป็นเรื่องตลก น่าขัน เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ธรรมดาๆ ที่จะก่อให้เกิดขึ้นมาได้ของคนขาดสติ ไร้ปัญญา จิตทราม

ความเบื่อหน่ายรำคาญจากการได้ฟังได้เห็นจากวิทยุ และโทรทัศน์ตั้งแต่เช้านั้นก็เปลี่ยนความนึกคิดจิตใจ กลายเป็นเรื่องที่แสดงท่าทีหรือพูดจาตลกชวนให้ขันไป เหมือนกับการอ่านจำอวดทำให้ขบขันยังกับลั่นสนั่นครื้นเครง ก็ดีมากแล้วที่เขาช่วยให้เราได้หัวเราะ ปอดขยายตัวดี ร่างกายได้ออกซิเจนเข้าสู่กระแสเลือดมากๆ หัวเราะได้มากทุกวัน อายุยืนได้มาก มาร่วมกันหัวเราะเถอะ เราจะได้มีอายุยืนนานถ้วนหน้า

ดูโทรทัศน์ทีไร ก่อนเริ่มรายการจะมีผู้ประกาศที่เรียกกันว่าโฆษกนั้นกล่าวขึ้นก่อนรายการว่า สวัสดีค่ะท่านผู้ชม ... ค่ะหรือครับ ก็แล้วแต่ผู้กล่าวเป็นหญิงหรือชาย แต่ท่านผู้ชม นั้นก็คือบรรดาท่านที่กำลังจ้องมองอยู่ที่จอภาพโทรทัศน์ อาจจะเป็นชายหรือหญิง เด็กๆ หรือแก่ๆ ก็ได้ ผู้กล่าวประกาศด้วยตัวว่าสวัสดี เป็นการทักทายท่านผู้ชม ตอนนี้ซีอยากรู้จริงๆ ว่าคิดว่าพวกคนที่ดูโทรทัศน์นี่น่ะ มีแต่คนชมหรือไงไม่คิดบ้างหรือว่า คนติรายการก็มีเหมือนกัน น่าจะสวัสดีทั้งท่านผู้ชมและท่านผู้ติ ทำไมถึงได้สวัสดีกับท่านผู้ที่ชมเชยรายการแต่ฝ่ายเดียว ต่อๆ ไปน่าจะกล่าว “สวัสดีค่ะท่านผู้ชมและท่านผู้ติ”

เออ... เออ.. คนที่ฟังวิทยุ ชมโทรทัศน์ ไม่มีใครรำคาญหูกันบ้างหรือไง ที่ได้ยินเสียงพูดจากวิทยุหรือโทรทัศน์ ไม่ว่าผู้อ่านข่าว ผู้ประกาศโฆษณาสินค้า ผู้อภิปราย ผู้พูด หรืออ่านบทความและสารคดี หรือจะพูดจาสนทนา เรื่องวิชาการหรือเรื่องไม่เป็นเรื่อง อาจเป็นการพูดจาของคนทั่วไป ข้าราชการผู้น้อย หรือผู้ใหญ่ ตลอดจนครูบาอาจารย์ ไม่ใช่ทุกคนหรอก แต่มีอยู่มากหลากหลาย ต่างก็พูดเอาอย่างกัน เวลาพูดๆ พอลงท้ายต้องเติมนะคะ ทิ้งท้าย ทุกประโยคจบลงด้วย “นะคะ” บางคนกลัวว่าตัวจะพูด “นะคะ” น้อยไป เพียงพูดไปก็นะคะ กลางประโยค บางทีพูดไม่กี่คำก็ต้องมี “นะคะ” แทรกมา บางทีเลยต้องมี “นะคะ” อยู่ไม่เป็นตอนไหนของประโยคนะคะ ...นะคะ บ่อยเสียจนเนื้อหาที่จะพูดไม่ได้พูด บางคนพอเริ่มต้นประโยคที่จะพูด

ต้องเริ่มต้นก่อนว่า ค่ะนะคะ แล้วจึงพูดได้ เวลานี้มีคนติด “นะคะ” ไม่ได้หยุดปาก ไปทำไม ก็ถ้าจะให้เห็นว่าพูดสุภาพดี ลงท้ายประโยคเพียงค่ะ ก็ฟังได้สวยได้งามพอแล้ว

ไม่ใช่แต่ผู้หญิง เท่านั้นที่ “นะคะ” ผู้ชายก็ทำเก๋เอากับเขาเหมือนกัน นะครับ นะครับ กับเขาด้วย

ได้ยินคำ ซ้ำๆ ซากๆ ก็รำคาญหู รำคาญใจ “นะคะ” บ่อย แม้แต่อ่านหนังสือ อ่านโฆษณา แนะนำคำชี้แจง คำสั่งก็ต้อง “นะคะ” แม้แต่แถลงการณ์ทางราชการก็ยังมีนะคะ แทรกเสียด้วย ..ฮึ.. สมัยนี้ตามโรงเรียนคงไม่มีการฝึกสอนวิชาอ่านไทย ไม่มีการสอน “อ่านไทย” และไม่มีการสอนขนบธรรมเนียมการพูดละมัง คงมีสักวันหรอก คนที่พูดหรืออ่านประกาศเป็นอังกฤษอาจเผลอปาก “นะคะ เวลาพูดภาษาฝรั่งด้วย ฝรั่งคงสงสัยว่ามีคำอะไรที่คนไทยพูดเพิ่มขึ้นมาในภาษาฝรั่ง ถ้าพวกฝรั่งพวกแหม่มได้ฟังแล้วคิดว่าคำนี้ เก่ดี ถ้าเติมเข้าไปด้วยทำให้ดูไฮโซขึ้นอีก แหม่มก็คงจะพูดฝรั่งไป “นะคะ” เติมด้วย “ฮัลโหลนะคะ”

อันที่จริง...คำพูดเป็นคำๆ หรือเสียงที่ออกเสียงแทรกเข้ามาฟังเวลาพูด คล้ายกับออกเสียงแทนคำพูดเมื่อ รับคำ ปฏิเสธ ตื่นเต้นหรือไม่มีความหมาย พูดไปๆ ต้องมี อืม ..อืม อือ อ้อ อ้า อะฮ้า อะฮ้า เออ...ซึ่งไม่รู้จะออกเสียงอย่างนั้นทำไม คำที่ไม่มีความหมาย และพูดแทรกมาซ้ำๆ หรือเสียงอืออือ เอ้อเอ้อนี้ ไม่ได้เกี่ยวกับเรื่องที่จะพูด หรือไม่ได้ช่วยให้เกิดคุณค่า เสริมคำ หรือประโยคที่พูดให้ดีให้ไพเราะ ให้เด่นขึ้น ก็ไม่มีค่า ไม่มีประโยชน์ต่อผู้ฟัง นอกจากมีแต่ให้ความรำคาญ เบื่อหน่าย นะคะ... นะคะ... (เอามั่งซีน่า)

นึกถึงเคยได้ฟังการประชุมรัฐสภา เป็นสถานที่ธรรมดาจนชินกันแล้วว่าจะขาดเสียไม่ได้ คือ จะต้องมีคนช่างพูด ถ้าปล่อยให้พูดก็พูดได้ตลอดทั้งวัน เนื้อน้อย ฝอยเยอะ วกวนซ้ำๆ อยู่ไม่ได้เริ่มต้นเรื่องที่จะปุจฉาหรือวิสัชนาสักที ช่างพูดอย่างที่ใครเรียกว่า “พูดจนลิงหลับ” นั่นแหละ บางคนพอจะเริ่มต้นพูดอย่างใด เป็นต้องเริ่มต้นท่านประธานครับก่อน แล้วไม่ใช่ว่าเอ่ยเพียงครั้ง ๒ ครั้ง พูดไปได้ ๒-๓ ประโยคต้อง “ท่านประธานครับ” หรือ “ท่านประธานที่เคารพ” พูดไปพูดไปก็ต้อง “ท่านประธานครับ” สลับไปซ้ำแล้วซ้ำเล่า ความจริง เมื่อเริ่มต้นพูดหลังจากประธานสภาชี้หรือเรียกให้พูดก็เริ่ม “ท่านประธานที่เคารพ กระผมบอกชื่อนามสกุล และบอกเป็น ส.ส. จังหวัด

ไหน แล้วก็เริ่มต้นพูดเรื่องที่ต้องพูด" เขาก็เอ่ย "ท่านประธานครับ" ครั้งเดียวนั้นเท่านั้นก็พอแล้วถ้าจะเอ่ยเรียกท่านประธานในระหว่างพูดจนลิงหลับนั้นอีกสักครั้ง ๒ ครั้งก็ไม่เป็นไรนี่ ท่านประธานครับ ท่านประธานครับ ไม่รู้ว่ากี่ครั้งกี่คราว เหมือนกับเกรงว่าท่านประธานจะไม่ได้ยินตัวพูด หรือกลัวว่าประธานจะนั่งหลับต้องเรียกปลุกอยู่เรื่อยๆ หรือเกรงว่าท่านประธานจะลุกขึ้นหนีไปไม่ยอมฟังต้องพูดต้องคอยเรียกเอาไว้

มองไปดูประธานรัฐสภา ก็เห็นท่านนั่งอยู่กับที่นั่นแหละไม่ขยับเขยื้อนนั่งอยู่นิ่งๆ ไม่เห็นว่าท่านจะตอบรับเสียงเรียกท่าน ท่านช่างใจเย็นเสียจริงๆ เชียว ทนฟังเรียก "ท่านประธานครับ" ซ้ำๆ อยู่ได้ ท่านน่าจะตอบแล้วบอกเสียทีว่า "ครับ ผมยังอยู่ที่นี่ ยังอยู่ที่นี่ ไม่ไปไหน...พูดไปเถอะครับ ไม่ต้องเรียกผมบ่อยๆ ก็ได้"

น่ารำคาญไหมล่ะ เรียกหาประธานไม่หยุด กว่าจะพูดหมดเรื่องเรียกเสียจนตำแหน่งประธานสภาถลอกไปหมด คิดถึงแฟชั่นและพูดต้องมี "นะคะ" เข้ามาแทรกซ้อน แทรกแซง สอดเสริม ซอกแซก ซึมซาบ อยู่ในเสียงพูดของผู้หญิงทั้งหลายในเวลานี้และก็เคยได้ยินผู้ใหญ่ท่านหนึ่งพูดอย่างเศร้า แต่ดูเหมือนจะปลงตกโดยยอมรับว่าเป็นเรื่องเป็นไปตามธรรมชาติชีวิต ท่านว่าผู้ชายหลายต่อหลายคนที่เกิดมามีเวรกรรมติดตัวมาแต่เกิดแล้ว ตลอดชีวิตตั้งแต่เด็กจนแก่ ต้องรับฟังคำพูดซึ่งเป็นคำสั่งและการบังคับให้ต้องกระทำตามสั่งเสียด้วย

เมื่อยังเป็นเด็ก พ่อแม่ก็จะออกคำสั่งอยู่ตลอดเวลา เวลากินข้าวอย่าอมข้าวนะ รีบกินข้าวให้เสร็จนะ อย่าซนนะ ไปอาบน้ำเดี๋ยวนี้ ทำการบ้านไม่เสร็จอย่านอนนะ ตื่นนอนแต่เช้านะอย่าให้ต้องใช้ไม้เรียวปลุก ขึนเอาสตางค์ไปซื้อของเล่นเล่นละก็จะไม่ให้สตางค์กินอาหารกลางวันอีกตลอดอาทิตย์คอยดูนะ แล้วยังมีสั่งมีบังคับ มีขู่เข็ญ โดยพูดกระแทกกระทั้นคำ "นะ" สุดท้ายสั่งและบังคับ

เมื่อมาเรียนหนังสือที่โรงเรียน ก็มาได้รับคำสั่ง คำบังคับ คำแจ้งโทษ และการลงโทษที่ลงท้ายด้วยคำพูดว่า "นะ" ต้องรับฟังมิเว้นวายอีกจากคุณครู เธออย่ามาโรงเรียนสายนะ พรุ่งนี้ต้องส่งการบ้านตั้งแต่เช้านะ เขียนผิด คัดลายมือมาส่งครู ๑๐ เที่ยว ใครสอบซ่อม คราวหน้าตกอื้อ ต้องถูกเฆี่ยน ๓ ครั้งนะ นักเรียน ครูจะไม่พูดซ้ำอีก ละนะ ห้ามพูดกัน คุยกันเวลาครูสอน รับเสียดีๆ ว่าเธอลอกการบ้านเพื่อน ไม่งั้น

โทษหนักเชียวนะ ฟังคำว่า นะ... เสียปีหนึ่งๆ นับไม่ถ้วนอยู่เสียหลายปี

พอได้แต่งงานมีเมียกับเขาก็ยังต้องได้ฟังเสียงกระแทกกระทั้น กระท้อนกระเทือนของคำว่า "นะ" ดังสนั่น จากหญิงผู้เป็นเมียอีก เลิกงานแล้วอย่าแชเชือนรีบกลับบ้านนะ คอยดูนะถ้ารู้ว่าไม่ซื่อ เที่ยวปันใจให้หญิงอื่นละก็อย่าว่าโหดร้ายเชียวนะ รับเงินมาเดือนนี้เท่าไหร่ เอามาเสียทั้งหมดนะ ขืนได้กลิ่นเหล้ามาละก็ คำนี้ไม่ต้องนอนในห้องนะ นอนหน้าห้องเป็นเพื่อนไอ้ด่างมันเถอะนะ แล้วก็ยังฟังแต่นะนะ ด้วยความปวดร้าวใจ ไม่เสื่อมคลาย

พอแก่แล้ว ยังไม่วายถูกลูกหลานคอยระวังดูแลเอาอกเอาใจ ด้วยห้ามนั่นห้ามนี่ คอยว่าคอยสอนให้ทำอย่างนี้ อย่างที่เราเคยเป็นคนเตือน คนสอนพวกท่านเหล่านี้เมื่อเป็นเด็ก โดยที่ตอนนี้พวกท่านโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว เลยเห็นเราเหมือนเป็นเด็กไป แล้วเราก็จำทนฟังคำว่า นะ นะ นะ ของบรรดาคุณท่าน

เห็นไหม เห็นไหม ผู้ใหญ่ที่ท่านพูดรำพันให้เราฟังถึงเวรกรรมของผู้ชาย เป็นผู้พูดกับเราต่ออีก ใช่เราพูดไม่ต้องคิดกันว่าผู้ที่พูดบอกเราตั้งแต่เด็กมาจนแก่โดยมีคำว่า นะ แถมด้วยนั้น ไม่ต้องคิดหรอกว่าพูดด้วยความเห็นใจ เอาใจ ปลอบโยน ยกย่อง หรืออะไรทั้งนั้น ถ้าพูดแล้วลงท้ายด้วยคำว่า "นะ" ละก็รู้ไว้เถอะ คำพูดที่พูดออกมานี้มีความหมายว่าเป็นการบอกให้รู้หรือยืนยันว่า ควรจะทำตามที่บอก และถ้าเสียงของคำว่านะ นี้เป็นเรื่องกระแทก เสียงหนักแน่นและดังด้วยละก็ ก็หมายถึงว่าที่พูดไปนั้นเป็นคำสั่งที่บังคับว่า "ต้องทำตามสั่ง"

เมื่อคนพูด "นะคะ" ที่เพิ่มคำว่าคะ (หรือครับ) ช่วงหลังคำว่า นะ ก็เพื่อให้แสดงว่าผู้พูดพูดสุภาพ ตามมารยาทของผู้ดีเขาพูดกันหรือให้ฟัง คำพูดนั้นไพเราะขึ้นเท่านั้นเอง ถึงอย่างไร "นะคะ" ก็คงยังเป็นคำเน้นให้รู้ว่า ที่พูดนี้เป็นคำสั่งบังคับ นั่นเอง

ดังนั้นเมื่อได้ฟังผู้พูดมีนะคะ นะคะ เสียไม่หยุดปากแล้วก็ให้เกิดความรู้สึกรำคาญที่ได้ยินซ้ำๆ พอๆ กับได้ยินคนพูดแล้วมีเสียง อื้อ เอ้อ อ้า ตลอดเวลาที่พูดไม่เพียงแต่รำคาญ แต่คิดว่าทำไมถึงจะมาสั่งมาบังคับให้เราต้องฟัง และต้องทำตามคำพูดสั่งนี้ด้วย พิลึก

เคยรู้เห็นมา นักศึกษามหาวิทยาลัยของคณะหนึ่ง เมื่อจะถึงชั่วโมงที่อาจารย์หญิงท่านหนึ่งมาสอน (ที่พวกมหาวิทยาลัยเขาพูดกันว่า เลคเชอร์ ก่อนเวลาเข้าห้อง

สอบ ตั้งแต่เช้าแล้ว พวกนักศึกษาจะมีการเล่นพนันกัน พนันว่า “อาจารย์สอนบรรยายตลอดชั่วโมงสอนนั้น คือ ตั้งแต่เข้ามาในห้องเลคเชอร์ จนออกไปจากห้องเลคเชอร์ ท่านจะพูดมีคำว่า “นะคะ” ทั้งหมดกี่ครั้งหรือกี่คำ ใครแทงถูกโดยทายจำนวนคำพูด “นะคะ” ที่ทำได้ใกล้เคียงที่พูดจริง ใกล้เคียงที่สุด ได้เงินที่มีคนเล่นการพนันหมดเลย ใครจะเล่นพนัน วางเงินได้คนละ ๒๐ บาท ก่อนจะมีพนัน เขาก็ตั้งกรรมการขึ้น ๓ คนเป็นคนคอยนับจำนวนคำ “นะคะ” ของอาจารย์ และเป็นผู้รวมเงินพนันไว้ด้วย

เมื่ออาจารย์เข้ามาเลคเชอร์ ตั้งแต่เดินเข้ามา ทักทายปราศัยนักศึกษา และเริ่มการบรรยาย จนเดินออกไปจากห้อง กรรมการจะจ้องคอยฟัง อาจารย์พูดนะคะ พูดทีก็ขีดลงกระดาษ พูด ๑ ครั้ง ๑ ขีด เรื่อยไปจนอาจารย์หมดการบรรยาย กรรมการก็จะนับจำนวนขีดไว้ทั้งหมดและจะประกาศผู้ได้เชยชมเงิน แจ็คพ็อท และมอบเงินกันไป

ระหว่างมีอาจารย์บรรยายนั่นซี กรรมการไม่ได้เอาใจใส่กับวิชาที่เลคเชอร์ มัวแต่ตั้งอกตั้งใจคอยฟังอาจารย์ “นะคะ” เพื่อเขาจะได้ “ขีด” ไม่ให้เผลอพลาดไม่ขีด พวกคนอื่นๆ อีกหลายคนโดยเฉพาะคนเล่นพนันก็ไม่ได้ฟังเรื่องที่สอน มัวแต่คอยนับคำ “นะคะ” ของอาจารย์เหมือนกัน

เมื่อมีการประกาศผล “จำนวน นะคะ” ของอาจารย์ที่เป็นจำนวนตัวเลขในเวลา ๑ ชั่วโมงที่บรรยายนั้น จะเป็นจำนวนมากกว่าจำนวนของนาทีใน ๑ ชั่วโมง เกือบๆ อีก ๑๐ ครั้ง กรรมการยังคงจด จำนวนนะคะ ของอาจารย์ที่บรรยายทั้งปี เพื่อทำสถิติไว้ คนสนุกเกมพนันมากกว่าใครๆ ก็คือ ผู้ที่ถูกรางวัล แต่วันนั้นไม่ได้วิชาเก็บไว้ในสมองแม้แต่คำเดียว อาจารย์นั่นซีไม่รู้ตัวว่าท่านบรรยายให้วิชาความรู้นักศึกษา แต่กลายมาเป็นคนเล่นจำอวดให้ความสนุกสนานแก่นักศึกษา เวรกรรมแท้ๆ

ระยะหลังๆ มานี้ เกิดมีคุณผู้หญิงเอาคำว่า ค่ะ มาใช้โดยออกเสียงยาวยืดๆ อย่างเสียงพูดของผู้ดีหรือบรรดาคุณนายสมัยก่อนกันอีกอย่างแพร่หลาย คือ เสียงค่ะสั้นๆ ก็ต้องยานคาง อ้าปากนิดๆ จีบปากหน่อยๆ และออกเสียงให้ยาวยืดๆ ให้ได้เสียงจากค่ะ เป็น ค่า และมีเสียงสั่นๆ ลงลูกคอนิดๆ คล้ายกับเสียงว่า ฆ่า เวลาคุณเธอพูดคิดว่าไพเราะอย่างยิ่งแล้ว นั้นจะได้ยินเสียงกังวานเช่น สวัสดี .. ค่า ขอบคุณ.. ค่า ถูกต้องแล้วค่า... ลาก่อน...ค่า... แล้วพบกันใหม่นะค้า เสียงค่ะ ทำเสียงยาวๆ เป็นค่า... ส่วนเสียง “นะคะ” ยังดีที่ได้ยินเป็นนะค้า เวลานี้ได้ฟังแฟชั่นออกเสียงที่ควรจะน่าฟัง

อย่างรื่นรมย์ อาจฟังแล้วตกใจด้วยเสียงเหมือนออกคำสั่งฆ่า สวัสดีก็ฆ่า ขอบคุณก็ฆ่า พูดถูกพูดผิดก็ฆ่า แย่จริงๆ จะพูดจะคุยกับเราไม่ว่าจะพูดดี พูดร้าย ลงท้ายก็ต้องสั่งฆ่า ทุกที...

เดินเล่นและคิดถึงเรื่องที่ว่านี้มาตลอดทางที่ผ่านมาแล้วตาก็เหลือบไปพบป้ายชื่อห้างร้านและป้ายประกาศโฆษณาขายสินค้าหลายหลากมากชนิด รวมทั้งโฆษณาขายที่ดิน ขายบ้านและให้เช่าเห็นแล้วใจคอมันฝ่อ ห่อเหี่ยวพิกล เพราะชื่อของหน้าร้านที่เขียนให้อ่านกันได้นั้นเพี้ยนเป็นภาษาไทย แต่ชื่อเป็นชื่อฝรั่ง แม้แต่ห้างร้านไทยแท้ก็ต้องชื่อเป็นฝรั่ง ป้ายโฆษณาค้าสรรพสิ่งทั้งหลาย และธุรกิจต่างๆ มีคำที่เป็นภาษาฝรั่ง แต่เขียนเป็นภาษาไทยทับศัพท์ไว้ก็มาก คำที่มีเป็นภาษาไทยไม่ใช้ต้องใช้เป็นภาษาฝรั่ง สรุปเอาอย่างง่ายๆ ว่า ๒ ฝั่งของถนนตามทางที่เดินผ่านมา จะเห็นแต่ตัวหนังสือที่เป็นชื่อและประกาศโฆษณาเขียนไว้เป็นตัวหนังสือไทยจริง แต่เป็นชื่อเป็นคำของฝรั่งเสียส่วนใหญ่ คำที่เป็นภาษาไทยมีน้อย เป็นชื่อและคำฝรั่งที่ใช้แทนคำไทยที่มีแต่ไม่ใช้ ดูเหมือนจะมีถึงเกือบ ๖๐-๗๐ เปอร์เซ็นต์ ถ้าเป็นคนคิดมาก คงจะเกิดความวิตกไปว่า นี่มันยังไงกัน ภาษาไทยมีก็ไม่ใช้หรือใช้ไม่เป็นเสียแล้วหรือ บางทีแผ่นป้ายยังเขียนไว้เป็นภาษาฝรั่งทั้งหมด คิดว่าคนไทยทุกคนที่เป็นเจ้าของประเทศจะอ่านกันออกทุกคนหรือไง หรือคิดว่าใครอ่านไม่ออกไม่รู้เรื่องก็ช่างมัน คนที่อ่านภาษาฝรั่งไม่ได้ หรืออ่านไม่รู้เรื่อง ก็ปล่อยให้โง่ไป ไม่ต้องไปเอาใจใส่

นี่ถ้าบรรพชนรุ่นใหม่รุ่นเก่าที่ตายไปนานแล้ว เกิดฟื้นคืนชีพขึ้นมาใหม่ ได้มาเห็นบ้านเมือง เห็นป้าย เห็นหนังสือ และได้ยินคนพูดกันในเวลานี้ คงตกใจคิดว่าเราฟื้นขึ้นมาผิดที่แล้วที่ไม่ใช่เมืองไทยนี่นา... หรือว่าคนไทยเปลี่ยนชาติไปเป็นฝรั่งกันแล้ว แต่ว่ามีพวกฝรั่งพวกไหนมายึดครองแผ่นดินไทยหรือไง เออ..เราฟื้นขึ้นมาผิดที่ผิดกาลเวลา ผิดจากพวกคนเชื้อชาติไทย ตายคืนไปดีกว่า ...

อย่าคิดมากไปเลยน่า ขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย ชีวิตจิตใจและความสำนึกในความเป็นไทยของคนไทย จะให้ดีและมีเหมือนแต่ก่อนๆ ได้ยังไง ที่แล้วๆ มาเป็นอุดมคติโบราณเกินไปแล้ว คนเวลานี้เขาเชื่อถือกันว่าสังคมคนในโลก ต้องเป็นสังคมเดียวเท่านั้น ไม่มีสังคมต่างๆ ต้องเป็นเพียงคนเชื้อชาติเดียว มีแต่สังคมคน ไม่มีสังคมใดอื่น จะไปถือสาอะไรที่คนไทยมีใจเป็นอย่างฝรั่งอยากมีชื่อฝรั่ง ต้องการมีเมีย

แหม่ม มีผัวฝรั่ง ชาติไหนๆ ก็คนเหมือนกันทั้งนั้น ดีเสียอีกที่ไทยเราจะมีเขย มีสะใภ้เป็นฝรั่ง เป็นแหม่ม โก้เก๋ ออกจะตายไป คนรุ่นต่อไปจะได้กลายพันธุ์สมใจนึกที่อยากเป็นฝรั่ง และได้รวมเป็นชาติเดียวกันหมดทั้งโลก มีสังคมเดียวคือ สังคมคน เอ๊ะ นี่ชักจะคิดเพ้อเจ้อบ้าๆ บอๆ เสียแล้ว พอแล้วไม่คิดให้มากอีกละ แล้วแต่บุญแต่กรรม แล้วแต่โลกจะแปรผันหันเหียนเวียนวนไปจะไป ขัดไปห้ามธรรมชาติของโลกให้เป็นไปตามใจเราไม่ได้หรอก

เดินเล่นเรื่อยมาชั่วพักหนึ่งก็มาถึงทางสี่แยก เดินข้ามถนนใช้ที่มุมทางแยกตรงกันข้าม มองขึ้นไปเห็นแผ่นป้ายใหญ่ที่ติดอยู่ตอนเหนือเสาไม้ใกล้ๆ เสาไฟฟ้าเสาหนึ่งใกล้ๆ กับมุมถนนที่เดินข้ามไปถึง ทั้ง ๒ หน้าของแผ่นป้าย มีอักษรตัวใหญ่เขียนไว้ว่า "ศูนย์รวมอาหาร" นึกขันอยู่ในใจขึ้นมาทันที เมื่อนึกถึงว่าแถวนี้จะต้องเป็นแหล่งกลางที่มีอาหารหลายอย่างหลายชนิด มีทั้งอาหารคาวหวาน และเครื่องดื่ม เมื่อเข้าไปนั่งสั่งอาหารมากิน คนขายก็จัดแจงปรุงอาหาร อาหารมีอะไรๆ กี่อย่างก็เอามารวมทุกอย่างหมด ไม่ว่าคาวหวาน แกงเผ็ด แกงจืด ของผัดของต้ม มีอะไรเอามารวมกันแล้วคนให้อาหารรวมคลุกเคล้ากัน อาจเขย่าหรือตำรวมกัน แล้วจึงตักอาหารที่รวมแล้วใส่จานมาให้ลูกค้า ลูกค้าจะได้กินอาหารสารพัดรวมทุกอย่างในจานเดียว กินหมดจานแล้วสั่งใหม่อีกได้ จะสั่งเพียงครึ่งจาน ๑ ใน ๔ จาน หรือเพียงอีก ๓-๔ ช้อน กินได้คำ ๒ คำ ให้อิ่มสนิทหน่อยก็ได้ ไม่ต้องสั่งใหม่อีกทั้งจาน สั่งทั้งจานกินไม่หมด จะต้องให้ทางร้านห่อที่เหลือกลับบ้าน เสียเวลาและเป็นภาระยุ่งเปล่าๆ

แต่ถ้ามากินอาหารรวมอย่างนี้ที่ศูนย์รวมอาหาร จะกินลงหรือไม่ รสชาติของอาหารมีรสรวมครบอยู่หมดทุกรส เกรงอยู่แต่ว่าจะอ้วกเสียแต่คำแรก หรือลูกค้ามากินครั้งเดียวก็อิ่มอาหารรวมนี้ไปตลอดชาติ เท่านั้นแหละ...

คิดถึงว่า เราเองก็เป็นคนพึงพอใจในอาหารการกินชอบอาหารอร่อยๆ กินได้ทุกอย่างที่คนเขากินกัน เมื่อกินก็ต้องกินให้อิ่มสุดอิ่ม รวมความว่าเราจัดอยู่ในพวกคนกินได้ คนเจริญอาหาร ระวังตัวในเวลากินคือ ระวังตัวว่าถ้าไม่อิ่มมากจริงๆ ต้องไม่หยุดกินและต้องระวัง คอยจำกัดอาหารคือ ระวังอย่าให้ลดอาหาร ต้องระวังไม่ให้กินน้อยลง

เรื่องอาหารการกินนี้ บางทีไปกินอาหารนอกบ้าน ตามที่ขายอาหารหรือร้าน

อาหารไม่ว่าร้านเล็กหรือร้านใหญ่ สั่งของกินเครื่องดื่มหลายอย่างที่ได้กินผิดหวัง ผิดหวังที่ไม่ได้กินตามสั่ง เป็นต้นว่าอยากกินข้าวหมกไก่ ไม่ว่าร้านไหนมีข้าวหมกไก่ขาย เข้าไปนั่งสั่งข้าวหมกไก่ เขาเอามาวางบนโต๊ะ ต้องผิดหวังทุกครั้ง เราสั่งหมกไก่ เขาเอาไก่หมกข้าวมาให้ทุกที ไม่เคยได้กินข้าวหมกไก่จนแล้วจนรอด

เรื่องน้ำดื่มอีกอย่างหนึ่งก็เหมือนกัน เราสั่งน้ำแข็งใส่น้ำชา เขาก็ต้องเอาน้ำชาใส่น้ำแข็งมาให้ ถามว่านี่เธอะน้ำแข็งใส่น้ำชาเขาว่าใช่ พุทโธ่ โกหกหลอกลวง มองดูเห็นชัดๆ ว่ามีน้ำแข็งอยู่ในถ้วยแล้ว แล้วเทน้ำชาลงถ้วยน้ำแข็ง ถ้าทำตามสั่งมันก็ต้องมีน้ำชาอยู่ในถ้วยก่อน จึงใส่น้ำแข็งลงไปในน้ำชา

กาแฟดำเย็นโอวเลี้ยง ก็เหมือนกันพอสั่งโอวเลี้ยงก็เอาโอวยัวะใส่ลงในน้ำแข็งให้โอวยัวะเย็น เห็นกันอยู่ชัดๆ ว่าหลอกเรา โอวยัวะใช้น้ำร้อนเดือดๆ ชงกาแฟโอวเลี้ยง กาแฟดำเย็น มันต้องชงด้วยน้ำเย็นเจี๊ยบถึงจะถูก ไม่ใช่เอาดำร้อนใส่น้ำแข็งเพื่อให้เป็นดำเย็น ถ้าทำอย่างว่านั้นก็ต้องเรียกว่ากาแฟดำร้อนใส่น้ำแข็ง ใช่ไหมล่ะ

คิดถึงเรื่องกินแล้ว นึกไปถึงคนกินไม่ได้ บางคนกินยาก เลือกอาหารอย่างนี้กิน อย่างนี้ไม่กิน บอกกันแล้วว่าเราเป็นคนพึงใจในเรื่องอาหารการกิน คนไทยเราเป็นคนช่างกิน กินเก่ง กินได้ทุกอย่างที่คนเขากินกัน และกินมากด้วย บางคนกินยาก เลือกอาหาร กินอย่างนั้น ไม่กินอย่างนี้ ผักไม่กิน กินได้แต่เนื้อสัตว์ หรือกินแต่พืชผักเนื้อสัตว์ไม่กิน เลือกกินทุกอย่าง ยากินก็เหมือนกัน ต้องเลือกกิน ไม่ได้คิดว่ากินเพื่อรักษาตัว เจ็บไข้ได้ป่วยไม่ได้ ให้ตัวกินอร่อยๆ ต้องเลือกไม่กินยาเม็ด กินได้แต่ยาน้ำ ยาน้ำไม่เอา ก็กินยาเม็ด กินไม่ได้ยาเม็ดโต ยาเม็ดสีแดง กินไม่ได้เกลียดสีแดง ยาสีขาวขุ่นๆ ชีดๆ เผ็ดซ่า คลื่นไส้ ขอเปลี่ยนยาอื่น สีอื่น สารพัดที่จะติกินไม่ได้ พวกไม่มีคุณลักษณะ มีแต่โทษลักษณะเช่นนี้ มีหวังอดตายเปล่า

เรื่องอาหารการกินนี้ พูดคุยกับคนรักการกิน พวกเจริญอาหาร เคยลองถามพวกนักกินเหล่านี้ว่า รู้ไหมว่ามีอาหารอะไรบ้างที่ไม่ควรกิน ต้องคิดให้มาก ถ้างดได้ก็งดเสีย พวกนักกินก็พูดถึงอาหารต่างๆ หลายชนิด ให้พูดกันหมดทุกคนแล้ว เราก็เริ่มต้นแนะบ้างว่ายังมีที่สำคัญมาก อย่าได้กินกันเลย อยู่อีกหลายอย่างจะเกิดความเสียหายมาก พวกเขาก็คะยั้นคะยอขอให้บอกด้วย เราถึงได้บอกว่ามีหลายอย่างขอบอกเพียงบางอย่างที่นึกได้ เช่น อย่าได้กินหรืองดเว้นเด็ดขาด

กินสลัด... กินแล้วไม่เพียงเสียมารยาท กินมูมมามน่ารังเกียจ ยังทำให้ของกินที่สลัด ตกไปทำให้เลอะเทอะเปรอะเปื้อนไปทั่วๆ บริเวณนั้นไปหมด

กินแกงป่า... คนไทยชอบกินกันมาก เรากล่าวโทษและประณามพวกที่ลักลอบตัดไม้ว่าเป็นพวกทำลายป่าไม้เมืองไทย ซึ่งก็ถือว่าทำลายประเทศไทยด้วย แต่คนกินแกงป่า ไม่มีใครคิดกันว่าป่าถูกกินกันไปแล้วมากมายมหาศาล หยุดกินป่าเสียเถิด ไทยสูญเสียป่าไปจนจะไม่มีป่า ไม่มีต้นไม้หรือให้เราได้เห็นอีกแล้ว

กินผัดไทย... นี่ก็ยิ่งร้ายหนัก คือ มีคนกินผัดไทยกันมากไม่นานหรอก ไทยก็จะสูญเสียสิ้นไป หยุดกินผัดไทยเสียเดี๋ยวนี้

กินโต๊ะ ไม่ควร ใครอยากฟันหัก ฟันพังก็ตามใจ ขืนห้ามเดี๋ยวจะชักชวนกันมาร่วมเดินขบวนต่อต้าน หาว่ามาคิดร้ายทำลายสิทธิส่วนตัว ถ้าจะกินโต๊ะไม่ได้หนักศีรษะใคร ยังมีสิ่งที่ไม่ควรกินอีกหลายอย่าง แต่ขอห้ามกินสิ่งที่เป็นพิษเป็นภัยได้มาก ก็คือ กินรวบ เป็นต้น (ยังมีที่เป็นกลางและเป็นปลาย อีกมากเรื่อง)

ที่คิดนี้ใครรู้เข้าอย่าได้ถือสาหาความเลย คิดเล่นๆ อยู่ผู้เดียว พอสนุกรื่นเริงใจตัวเองเท่านั้น

อ้าว เดินเล่นคิดเล่นเพลินมาถึงไหนแล้วนี่ เงยหน้าขึ้นมองไปรอบๆ ตาก็ไปสะดุดโรงพัก โดยมีหนังสือบอกชื่อว่า สถานีตำรวจภูธร และบอกถึงตำแหน่งที่ตั้งโรงพักนั้นว่าอยู่แขวงหรือเขตไหน มีป้ายอยู่ป้ายหนึ่งติดอยู่ตอนบนของตัวอาคารโรงพัก มีตัวอักษรเขียนไว้จะเป็นคำคม หรือคำขวัญ หรืออุดมคติของตำรวจ หรือจะเรียกว่าเป็นอะไรช่างเถิด เพราะไม่รู้ว่าอะไร เขียนเป็นวลีไว้ว่า “โรงพักเพื่อประชาชน” อ่านแล้วใจสั่น ในฐานะเป็นประชาชน ด้วยกันกับคนอื่นๆ ทุกคนทั้งหมด มีความเห็นเหมือนกันว่า มีโรงพักอยู่เพื่อให้ประชาชนมาพักเลย ไม่ว่าจะให้พักได้นาน หรือพักเพียงชั่วครู่ ลองเชิญชวนคนอื่นมาพักต่อไปเถอะครับ เห็นจะไม่ขอมาพักมานั่งเล่นหรือมานอนอยู่เป็นการพักผ่อน

กำลังจะเดินให้พ้นๆ หน้าโรงพักไปแล้ว รถยนต์คันหนึ่งก็แล่นมาจอดที่ริมถนนใกล้ชิดติดขอบฟุตบาท ชายวัยกลางคนผู้หนึ่งเปิดประตูหลังลงมาจากที่นั่งข้างหลัง เสียงร้องทักพอเห็นหน้าชัดจึงรู้ว่าเป็นคนไข้ประจำของเราเอง

ด้วยความเคยชินสนิทสนมกันมานาน ก็เอ่ยทักทายอย่างที่เคยพูดทักทายกันมา

“ไง หมู่นี้เป็นไงบ้าง”

เขาก็ตอบตามคุ้นเคยสนิทสนมกันมานานเหมือนกัน “ไข้หายครับ ปวดต้นคอก็หาย ท้องอืดปวดแน่นๆ ก็หายดี น้ำหนักตัวนี่ซีครับ หายหมดไปตั้ง ๒ โลกว่า แต่ก็สบายดีมากแล้วครับ”

“อ้อ...แล้วนี่จะมาแจ้งความโรงพักนี่รึ”

“แจ้งความอะไรครับ”

“ก็เรื่อง ต้นคอที่ปวดหายไป ท้องก็หาย ไข้ก็หาย แล้วน้ำหนักตัวยังหายเสียอีกตั้ง ๓ โล เอาเลยเชิญรีบแจ้งความของหายที่โรงพักนี่แหละ

เมื่อได้เล่นลิ้น พูด หยอก หลอกล้อแกเล่นแล้วก็ลาจากกันมา เรื่องเกี่ยวกับโรงพักยังกระโดดโลดเต้นอยู่อย่างสนุกนานในสมอง

โรงพักจะต้องมีตำรวจ จะต้องมีห้องขัง แล้วห้องขังจะมีไว้โดยให้ว่างเปล่าไม่มีปิดใคร ไม่มีคนถูกขังอยู่ก็จะเรียกว่า “ห้องขัง” ได้อย่างไร ตำรวจจึงจำเป็นต้องหาคนที่จับเอามาขัง คนที่เอามาขังเขาเรียกกันว่า ผู้ต้องหา ความจริงไม่ใช่เพียงผู้ต้องหาหรอกที่ถูกขัง พวกผู้ไม่ต้องหา เห็นๆ ตัวอยู่ไม่หนีไปไหน ไม่ต้องติดตามหาตัวก็จับมาขังได้ ผู้ต้องหานั่นซี่ตำรวจต้องสืบสวนต้องติดตาม จนไปพบตัวจึงจับมาขังได้ บางคนต้องหากันหลายวันหรือหลายเดือนจึงหาตัวได้ บางคนหากันเป็นเวลานานปีก็มี คนที่ตำรวจจับมาขังไว้ในห้องขังส่วนมากก็ล้วนแต่เป็นคนทำความผิด คนรักความชั่ว ชอบทำความเลว ความร้าย เป็นนักเลง เป็นผู้ร้าย คนไม่รักดี แต่ถามความจริงเป็นคนดีไม่ได้ทำผิดคิดร้ายอย่างใด ไม่ใช่ผู้ร้ายแต่เป็นพระเอกนี่แหละ เกิดมีการแสดงออกทางกาย วาจาและใจ เป็นที่น่าสงสัยก็ต้องจับมาใส่ไว้ในห้องขังตามธรรมเนียม เพื่อให้ห้องขัง ยังมีชื่อรออยู่ว่าชื่อห้องขัง ถ้าไม่มีใครถูกขัง ห้องขังจะเสียชื่อต้องเปลี่ยนชื่อเป็นห้องอะไรอื่น ใช้ชื่อว่าห้องขังไม่ได้

คิดกันถึงตำรวจก็เกิดสงสัยขึ้นมาอีกเรื่องแล้ว ตั้งแต่ครั้งที่เป็นเด็กนักเรียน คุณครูท่านสอนว่า คำว่า “ตำรวจ” นี้มาจากคำว่า “ตรวจ” นั่นเอง นี่แหละที่ทำให้สงสัย ในเมื่อความหมายชัดเจนอยู่แล้วว่าตำรวจ ก็คือ ผู้ทำหน้าที่ตรวจ แต่ตำรวจทำการตรวจแล้วทำไมต้อง “จับ” ด้วยชื่อตำรวจไม่เห็นมีบ่งถึงว่าหน้าที่จับสักกะหน่อย มีความหมายเพียงให้ตรวจเท่านั้น

จึงมีเรื่องสงสัยอีกอย่างหนึ่ง ตั้งแต่ครั้งเป็นเด็กๆ อยู่จำได้ว่าคนแต่ก่อนเขาเรียกตำรวจว่า พลตระเวน ซึ่งพลตระเวนนี้ทำหน้าที่สมชื่อมาก คือจะปฏิบัติหน้าที่คือจะเดินตระเวนตรวจไปมาในบริเวณอาณาเขตที่มอบหมาย ไม่ใช่อยู่กับที่ไม่ไปไหนที่เราเรียกว่า “ยืนยาม” นั่นแหละ ดังนั้นพลตระเวนจะต้องเดินตระเวนตรวจเรื่อยไป แม้ว่าจะเป็นเวลาค่ำคืน เดือนหงายเดือนคว่ำ ท้องฟ้ามืดมิด หรือสว่าง เวลาไหนก็ตามก็ตระเวนตรวจตราเรื่อยไปจนออกเวร แต่ทุกวันนี้เปลี่ยนมาจนเรียกกันว่า ตำรวจ แล้วยังมีป้อมให้นั่งอยู่ในป้อม ทิ้งป้อมไม่ได้ ไม่มีการเดินตระเวนตรวจอย่างแต่ก่อนโน้น ซ้ำยังมอบหมายดูแลเฝ้าป้อมเอาไว้ให้ดี เลยไปไหนมาไหนไม่ได้ ต้องเฝ้าป้อมจนกว่าจะเปลี่ยนเวร

การที่ต้องเปลี่ยนชื่อมาจนชื่อว่า “ตำรวจ” และทิ้งหรือเลิกใช้ชื่อว่า “พลตระเวน” คงจะเพราะว่าให้ชื่อฟังเพราะและเหมาะสม ฟังดูเป็นหลักเป็นฐาน และเป็นชื่อเหมาะตามหลักภาษา แต่มาคิดเล่นๆ ดูใหม่อีกที คำว่า พลตระเวน นี้ไม่เหมาะไม่น่าฟัง เมื่อได้ยินชื่อนี้แล้วอาจมีคนเกิดความคิดขึ้นมาว่าชื่อนี้ฟังได้ว่าวันๆ ไม่ได้ทำงานไม่ได้ทำอะไร เดินเที่ยวเรื่อยไป เดินเรื่อยเปื่อยจนเปลี่ยนเวรหรือที่เปลี่ยนคงจะเป็นเพราะรังเกียจคำว่า “ตระเวน” ละมัง เพราะฟังแล้วเสียงคล้ายว่าเป็นคนมีเวร มีกรรมก็เป็นได้

เอ๊ะ เดี๋ยวก่อน อาจเป็นเพราะไม่ชอบที่มีคำว่า พล ละมังเรียกกันว่า พลตระเวน ใครๆ เขาจะนึกกันว่ามีแต่พลเท่านั้นที่ปฏิบัติงานไม่มีหมู่ จ่า หมวด ผู้กอง หรือผู้พันตระเวนหรือไง พวกยศสูงขึ้นมาแล้วไม่ต้องตระเวน ไม่ต้องทำอะไร นั่งนิ่งๆ อยู่เฉยๆ ปล่อยให้แต่พล เท่านั้นออกตระเวนหรือไง

ช่างเถอะ เดือดร้อนอะไรที่เขาจะเปลี่ยนชื่อ ก็เขาเปลี่ยนชื่อกันมานานแล้ว มาทำสงสัยฟื้นฝอยหาตะเข็บ ตะขาบ แมงป่อง ไส้เดือน ทำไม ได้อะไรรึก็เปล่า

ถ้างั้น คิดสนุกๆ ไปเรื่องอื่นให้ครื้มใจเล่นดีกว่า แต่ก็ยังเกี่ยวกับตำรวจอยู่อีกสักหน่อย เออ อันที่จริงเดินไปคิดเล่นสนุกๆ ไปนี่มันช่วยขับถ่ายอารมณ์ไม่ดีต่างๆ ทิ้งไปได้มากเหมือนกัน

โรงพักจะต้องมีตำรวจอยู่ เมื่อตำรวจจับคนมาก็ต้องพามาโรงพัก ถ้าคนที่ถูกจับมาทำผิดนิดๆ หน่อยๆ สั่งสอนกันแล้ว หรือปรับเป็นเงินเข้าหลวงแล้วก็ปล่อยตัวพ้นไปจาก

โรงพัก ได้มาพักที่โรงพักก็ชั่วประเดี๋ยว ประดำว แต่ถ้ามีความผิดมาก ผิดหนัก ก็ต้องถูกจองจำไว้ในห้องขัง เรียกว่าต้องพักอยู่ที่โรงพักไปก่อน อาจต้องพักนาน เพื่อช่วยให้สถานที่มาพักนี้มีชื่อสมชื่อว่า โรงพัก แต่ไม่เห็นมีใครพูดกันว่าคนนั้นคนนี้ถูกตำรวจจับมาพักที่โรงพัก กลับพูดกันว่า ถูกจับเข้าห้องขัง บางทีก็พูดเข้ากรงหรือติดตะราง แล้วเมื่อจับเข้าห้องขัง ก็ยังพูดกันว่าถูกจำ บางทีก็พูดว่าถูกจองจำ เพียงถูกขังเท่านั้นก็มีการเรียกไปได้ต่างๆ

คำว่าจำนี้ หมายถึง การลงโทษ การลงโทษถูกลงโทษโดยการผูก การใส่โซ่ตรวน เครื่องพันธนาการหรือถูกคุมขัง แต่ปทานุกรมยังมีว่า คำว่า จำ นี้ยังมีความหมายว่า สำนึกได้ คือหมายถึง ไม่ลืม นั่นแหละ

ถ้าคำว่า"จำ" หมายถึงการลงโทษ ถูกมัด ถูกใส่โซ่ตรวนหรือถูกคุมขัง ทำไมจึงต้องพูดกันว่า จองจำ ด้วยทำให้สงสัยว่า การจับคนมาลงโทษนี้ ต้องจองด้วยหรือตำรวจที่ไปจับคนผิดเป็นผู้จองหรือคนที่จะต้องเข้าห้องขังเป็นจอง น่าคิดว่าจะมีใครอยากจองแน่ แล้วการจำที่ต้องจองนั้นเป็นเพราะเหตุใดจึงต้องจอง ห้องขัง ยังมีคนมาพักเต็มอยู่หรือไงแล้วยังนึกสงสัยต่อไปอีกว่า ถ้าหากจะต้องจองจำแล้ว ผู้จองนั้นต้องมีการเสียค่ามัดจำหรือไม่ และเป็นอัตราเท่าใด

แต่ถ้าจำมีความหมายว่า ไม่ลืม รู้ได้ นึกออกแล้ว ก็มีคำที่เป็นคำอื่นมาผสมควบคู่ไปกับคำว่า จำ แล้วมีความหมายผิดไปหรือต่างไปให้ลองคิดๆ ดูแล้ว มีคำที่พอจะยกขึ้นมาเป็นตัวอย่างและความหมาย เห็นได้ว่าเมื่อมารวมกับคำว่า จำ จะมีความหมายได้ดังนี้.. เช่น

จำกัด... ไม่ลืมเรื่องกัด (เคยกัดผู้อื่นหรือเคยถูกกัด)
จดจำ... ต้องจดเรื่องราวไว้เพื่อจำ
มัดจำ... การผูกมัด ความจำเอาไว้ ไม่ให้หนีหายไป
จำนำ... การใช้ความจำ (ความไม่ลืม) ออกนำหน้า
จำนอง... ความจำท่วมขังอยู่ทั่วไป
(ความไม่ลืมล้นเลอะไปหมด)
จำลอง.. มิลืมเรื่องที่เคยลองมา
(คนพูดคำนี้ครั้งแรกทีเดียวพูดผิดคือ จะพูดว่าลองจำแต่พูดกลับคำเป็นจำลอง

ความหมายเลยผิดๆ ไป)

จำหน่าย.. ไม่ลืมที่เคยเบื่อ

จำเจ.. ไม่ลืมอาหารเจ

ดูเหมือนจะเลอะเทอะเลยเถิดไปเสียแล้วซี คิดถึงเรื่องโรงพักอยู่ ไหง เถลไถลไฉเฉมาเป็นเรื่องจำ เรื่องไม่ลืม ก็ไม่รู้

ถ้างั้นกลับมาคิดถึงเรื่องตำรวจอีกสักนิด (ไม่ต้องกลับมาคิดหรอกนะ คิดต่อไปได้เลย กลับทำไม) อยากสรรเสริญตำรวจอยากให้รู้ว่าเราพอใจในการปฏิบัติหน้าที่การงานของตำรวจและเห็นอกเห็นใจตำรวจ ตำรวจดีๆ มีคุณธรรม ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่เพื่อความสุขของปวงประชาและสังคม “อยู่ที่ไหนประชาอุ่นใจทั่วกัน” ก็มีเยอะแยะที่ทำงานมีประสิทธิภาพสูง คดีอุกฉกรรจ์ร้ายแรงมีปัญหายุ่งยากมากมหาศาลแค่ไหนก็ตามถ้าตำรวจร่วมมือกันตั้งใจที่จะสืบ จะสอบสวนไม่นานก็จะได้ตัวคนผิดมาลงโทษ

ความจริง ตำรวจไทยเราเก่งไม่เบาเลย

เอ๊ะ.. นี่เราชมตำรวจด้วยคำพูดผิดๆ ไปหรือเปล่าหนอ เราชมว่า ตำรวจไทยเราเก่งไม่เบา ไม่ถูกต้องเหมาะสมแล้วละ ฟังแล้วอาจมีใครคิดว่า เก่งจนไม่เยี่ยว คงเป็นเพราะไตไม่ขับเยี่ยวออกมาหรือถ่ายไม่ออก เยี่ยวขัดก็ได้ งั้นไม่ดื่มไม่ดี ขอตัดคำว่าไม่เบาตามที่คิดนั้นออกไปทิ้งเสีย ขอพูดใหม่ว่า ตำรวจไทยเราเก่งมากๆ เก่งจริงๆ

คิดถึงว่า เมื่อตำรวจจับตัวคนทำความผิดหรือคนร้ายมาได้ก็จะนำตัวมาโรงพักแล้วมีการสอบสวน คำว่า สอบสวน นี่แหล่ะได้ยินทีไรเป็นได้เผลอคิดไปถึงการแพทย์ การพยาบาล ถึงคิดไปถึงงานการรักษาที่ต้องทำอยู่ประจำ คือ สวนอุจจาระ ปัสสาวะ ได้ยินพูดถึงสอบสวนแล้วก็นึกไว้ถือว่าคนที่เรียนวิชาแพทย์พยาบาลต้องสวนอุจจาระปัสสาวะได้ถูกต้อง และของเราเป็นนักศึกษาอาจต้องมีการสอบว่าทำได้ และทำได้ถูกต้อง เมื่อตำรวจสอบสวนผู้ต้องหากระทำผิด ถึงได้คิดไปว่า ตำรวจต้องมีการสวนอุจจาระ ปัสสาวะผู้ทำความผิดด้วยหรือ เผลอคิดสงสัยไปเท่านั้นเอง

ตระเวนมาตามฟุตบาท ไม่เอาคิดใหม่ ภาษาไทยเราก็มีจะไปใช้ภาษาฝรั่งทำไม เอาใหม่ เดินมาตามทางเท้าไกลบ้านมามากแล้ว แต่สมองนี่มันหนักๆ ทึบๆ และใจคอหงุดหงิด ตอนนี้น้อยไปมาก สมองปลอดโปร่งดีมากแล้ว

โธ่เอ๋ย อ้อ เขียนคำพูดใครๆ อยู่บ่อยทีนี้ได้ช่องล้อเลียนตัวเองที่พูดให้ล้อได้

พูดว่าสมองปลอดโปร่ง ก็หมายความสมองไม่โปร่ง ยังทึบ ยังขุ่นมัวอยู่นะซี ปลอดโปร่งก็แปลว่า ปราศจากความใส คือ ไม่โปร่งใสนะซี เอาคำว่าปลอดออกเสีย พูดเพียงสมองโปร่งดีก็พอถมไป

พอเดินสุดทางเท้านั้นก็ต้องเดินข้ามสะพานซีเมนต์กว้างใหญ่ ข้ามคลองไปยังถนนอีกฟากหนึ่งของคลอง เมื่อเดินขึ้นสะพานพอถึงกลางสะพานหยุดเดินแล้วชะโงกลงไปมองดูคลองนั้น เห็นแล้วสมเพทเวทนาคลองเหลือเกิน คลองนี้เป็นคลองใหญ่ปากคลองเป็นคลองที่ต่อและแยกมาจากแม่น้ำ คลองนี้ยังมีคลองเล็กๆ แยกออกไปและแยกเป็นสาขาติดต่อกับคลองอื่นๆ ทั่วพระนครหลับตานึกเห็นเรือขนสินค้าลำใหญ่ล่องไปมาและมีเรือพายเล็กอยู่เกือบจะเต็มคลอง จำได้ว่าสมัยเราเด็กๆ คลองนี้กว้างขวาง น้ำเต็มฝั่งคลอง น้ำคลองมีเวลาขึ้น และลดตามแม่น้ำ ซึ่งมีน้ำขึ้น น้ำลง น้ำในคลองจึงมีถ่ายเทอยู่เสมอ น้ำในคลองใสสะอาด เรายังชวนกันเอาเรือเล็กลงพายเล่นเที่ยวไปตามคลอง นึกสนุกก็ไปเสียหลายแห่ง พวกเด็กๆ เราก็เล่นน้ำ อาบน้ำคลองได้อย่างสนุกสนาน ผู้ใหญ่ก็อาบน้ำและใช้น้ำคลองซักผ้าทั้งนั้น มีบางบ้านที่อยู่ห่างจากคลองไม่มากนัก ยังขุดท้องร่องจากคลองซักน้ำ เข้าไปจนถึงบ้าน ก็ได้ใช้น้ำจากท้องร้องนั่นแหละอาบ ซักเสื้อผ้า ชำระล้างข้าวของเครื่องครัว ปลูกไม้ดอกไม้ผล พืชผักบางทียังมีกุ้งมีปลาให้จับกินได้ด้วย

มองคลองตอนนี้ ดูแคบลงไปถนัดใจ น้ำตื้นเขินสองข้างพื้นคลองมีดินโคลนสีดำสูงขึ้นมาและมีอยู่ทั่วไปหมด แม้แต่ในน้ำก็มีขยะ น้ำในคลองสีดำขุ่น สกปรก ไม่มีน้ำขึ้นน้ำลด เพราะที่ปากคลองก็เต็มไปด้วยขยะทับถมสูงขึ้นจนปากคลองเป็นดินสูงขึ้นมาเหนือระดับน้ำ แม่น้ำไม่มีเรือขนสินค้า แม้แต่เรือพายเล็กๆ ก็ไม่มีสักลำ ถ้าจะไปอยู่ใกล้ๆ น้ำในคลองคงจะเป็นลมจากกลิ่นและแก๊สที่เกิดขึ้นในน้ำ

สภาพของคลองและน้ำในคลอง ใครๆ ไม่นึกกันบ้างหรือว่าไม่เพียงแต่น่าเกลียด ยังน่ากลัวมากๆ เสียด้วย เพราะมันกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงมากมหาศาล โรคที่มียุงเป็นพาหะคือตัวนำเชื้อโรค จะนำมาถึงต่อผู้คนได้ทั่วทั้งเมืองโดยง่าย

คลองในพระมหานครเราเวลานี้ งดงามอย่างสิ้นเชิงคิดอย่างนั้นจริงๆ ใครได้ยินอย่าได้คิดว่าเยินยอแกมประชด ไม่ใช่พูดกันตรงๆ ว่างดงาม ไม่ได้หมายความงามมากๆ แต่งามนั้นงดไปแล้วคือ หยุดงามแล้ว ไม่มีงามเหลืออยู่แล้ว หมดงามแล้ว

เตือนพวกหนุ่มอย่างกันเองเลย อย่าได้ยกยอสาวคนไหนว่า “คุณเป็นหญิงที่งดงามที่สุด ในชีวิตของผม” มันจะหมายถึงว่า เธอขี้ริ้วขี้เหร่ที่สุด ถ้าสาวไม่คิดมากก็ดีไป เธอไม่รู้ก็คงทำท่าเอียงอาย ยิ้มนิดๆ ทำเสียงดุๆ แต่ชวนฟัง แหม หวานนักเชียว

ทางเท้าหน้าตึกแถวตอนนี้ กว้างดี เดินได้สะดวกไม่ต้องคอยระวังที่จะชนคนที่เดินไปมาบนทางเท้าด้วยกันที่ตอนเช้าวันนั้นมีคนมากันมาก เมื่อแหงนหน้าขึ้นจะดูตอนชั้นบน ขึ้นไปทางหน้าตึกแถวก็พอดีเห็นแผ่นป้ายใหญ่แผ่นหนึ่ง ยื่นออกมาจากขอบกันสาดของตึกเขียนหนังสือตัวโตว่า **ทำฟัน** ใครก็คงรู้ที่เห็นป้ายนี้ว่าที่ห้องแถวตรงกับป้ายนั้นเป็นคลินิกรักษาโรคฟัน ของทันตแพทย์หรือเรียกกันง่ายๆ ว่าหมอฟัน ซึ่งจะรักษาโรคปากและฟัน เขาเรียกกันง่ายเป็นที่รู้จักกว่า ทำฟัน

ภาษาพูดของหมอเวลาพูดหรือบอกเล่าว่าจะตรวจอะไร หรือรักษาอย่างไร ก็มักพูดง่ายๆ ที่เข้าใจกันเวลาพูดกับพวกหมอด้วยกันหรือกับคนอื่น และมักมีคำว่าทำด้วย ทำอย่างนั้น ทำอย่างนี้ ได้ยินอยู่เสมอ คนอื่นก็พูดตามด้วย ถ้าจะถามคนสักคนที่เกี่ยวข้องกับโรงพยาบาลหรือเกี่ยวกับเรื่องเจ็บไข้ได้ป่วย คนนั้นก็ไม่ใช่หมอ แต่เป็นตัวคนไข้ เมื่อถามว่าไปโรงพยาบาลทำไม เขาจะบอกว่าไปตรวจเลือด ไปตรวจความดัน ไปทำแผล ไปทำผ่าตัด ไปเอกซเรย์ ไปตรวจถุงน้ำดี ไปทำฟัน ฯลฯ ฟังดูซิ ถ้าไม่รู้ว่าเขาเป็นคนไข้ อาจเข้าใจผิดคิดว่าเป็นหมอก็ได้ เพราะที่เขาตอบนั้น เป็นคำพูดที่หมอพูด อย่าไปถามเขาก็แล้วกันนะ อ้อ ขอโทษผมไม่ยักรู้ คุณเป็นหมอหรอกเรอะ เขาจะหาว่าแกล้งพูดค่อนแคะเย้ยหยันเขา แต่ถ้าเป็นคนอารมณ์ดีชอบเรื่องขบขัน ก็กลับคิดเห็นไปว่าเราแกล้งพูดล้อเล่นสนุกๆ เท่านั้น ก็ดีไป

แต่ถึงอย่างไร คงไม่มีใครชอบขบขันหรอก ไม่ว่าขันเงิน ขันลงหิน ขันอะลูมิเนียม แม้แต่ขันพลาสติก หรือขันทอง ขืนขบขันแล้ว ฟันไม่แตก ไม่บิ่น ไม่โยก ไม่หัก ก็ต้องไม่ใช่ฟันคนอย่างเราๆ แต่ถึงแม้จะเป็นฟันคน ก็ต้องไปหาหมอฟันให้ทำฟันจนได้ละ

คิดมาถึงเรื่องทำฟัน ทำแผล ทำผ่าตัด ทำหมัน ทำคลอด หรือทำอะไรๆ ที่เกี่ยวกับการตรวจ การรักษาโรคของหมอก็นึกไปถึงเมืองเวียงจันทน์ เคยเห็นสถานที่แห่งหนึ่งมีป้ายว่าเป็นที่ซึ่งรับทำคลอด ทางโน้น การทำคลอดหรือช่วยออกลูกนั้นว่า

ทำลูก ป้ายที่ติดตั้งอยู่ที่นั่น เขียนเป็นหนังสือภาษาลาวว่า “โฮงทำลูก”

หมอสูติกรรมไทย ก็ไม่พูดกับผู้หญิงที่ยังสาวหรือไม่สาวเป็นคำลาว “ผมต้องรีบไปทำลูก” หรือ “ผมรับทำลูกให้คุณเองเมื่อครบกำหนด” ถ้าพูดอย่างนี้ เป็นเรื่องแน่ๆ

หยุดคิดสนุกเสียที ไม่มีใครรู้ใครได้ยินหรอกเพราะคิดอยู่ในใจเรา ถ้าใครรู้เขาจะหาว่าคิดอะไรไร้สาระ บ้าๆ บอๆ พอแล้ว หายหงุดหงิด รำคาญอารมณ์เสียหายหมดแล้ว

อ้าว.. เดินมาไกลถึงอย่างนี้เชียวรีเรา เห็นจะให้เดินกลับบ้านไม่ไหวแล้ว ชักเหนื่อย ขาก็เมื่อย จะหอบเสียแล้ว ไม่ไหว ไม่ไหว นั่งแท็กซี่กลับดีกว่า แท็กซี่ แท็กซี่ กะทั้งตะโกน ทั้งโบกมือ ขับเสียเร็วอย่างนี้จะได้ผู้โดยสารยังไง....

นิทานประวัติศาสตร์ของคุณตา

“ผู้สร้างเมืองมหาชัย สมุทรสาคร”

เกริ่น

ยังจำเรื่องประวัติศาสตร์การสร้างอาณาจักรจีนที่คุณตาเล่าให้บรรดาหลานชายฟังก่อนนอนได้ไหมละครับ มีอยู่เรื่องหนึ่งก็เรื่องเจงกิสข่าน กรีฑาทัพมองโกลไปโจมตีรุกรานแล้วครองเมืองต่างๆ ทุกสารทิศ เกือบค่อนโลก แล้วก็ตั้งตนขึ้นเป็นจักรพรรดิ์ ครอบครองอาณาจักรจีนนั่นไง

อีตอนที่กองทัพมองโกล รุกจี้ลงทางใต้ และเข้ายึดครองแถบอินโดจีน ตังเกี๋ย อันนัม และพม่านั้นคุณตาเล่าว่ายังขาดการบันทึกไว้ ทำให้คนรุ่นต่อๆ มา ไม่รู้กัน คุณตาเล่าว่า กองทัพมองโกลบุกเลยมาจนถึงตอนเหนือของไทย แล้วมาตั้งมั่นอยู่ที่เมืองเชียงราย ซึ่งผู้คนทางเหนือเขาเรียกกันว่า **เจียงฮาย**

เมื่อ เจงกิสข่าน สถาปนาตัวขึ้น จักรพรรดิ์จีนนั้นยังพึงพอใจและรำลึกถึงเมือง

เจียงฮายอยู่มิได้ลืมเลือน จนถึงต้องเอาชื่อเมืองเจียงฮายไปตั้งชื่อให้เมืองๆ หนึ่ง แต่ออกเสียงเพี้ยนไปผู้คนเรียกออกเสียงว่า เซียงไฮ้ มหานครนั้นก็เรียกกันว่า เซี่ยงไฮ้ มาจนถึงเวลานี้ ที่นี้นึกออกแล้วนะครับ นี่ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่คุณตาเล่าให้มงคลฟังถือเอาว่าเป็นนิทานประวัติศาสตร์อีกเรื่องหนึ่งที่เกิดมีเมืองสำคัญที่ชายทะเลในอ่าวสยามของไทยมาจนถึงทุกวันนี้ เรื่องนี้จะเชื่อว่าจริงก็ได้ ถ้าไม่เกรงใครเขารู้ว่าเป็นคนเสียสติ

วันนั้นมงคลมานั่งรอคุณตาตั้งแต่ตะวันยังไม่ตกดิน ตั้งอกตั้งใจที่จะได้ฟังนิทานคุณตา ตามที่คุณตาสัญญาไว้ รีบอาบน้ำ แต่งตัว รับประทานอาหารเย็น เสร็จเรียบร้อยจึงได้มารอล่วงหน้าก่อนเวลานัด แต่คุณตายังไม่เสร็จจากการสวดมนต์ไหว้พระตอนเย็น ซึ่งคุณตาปฏิบัติอยู่ทุกวันเป็นประจำมิได้ละเว้น

มงคลรู้สึกว่าการนั่งรอที่หวังจะได้รับสิ่งที่ต้องการเร็วๆ นี่ ดูเหมือนเวลาช่างนานและผ่านไปอย่างเชื่องช้าเสียจริงๆ คุณตารับปากรับคำว่าจะเล่าเรื่องของพระอภัยมณีต่อจากเล่ามาแล้ววานนี้ และมงคลยังมีเรื่องที่สงสัยอยากถามคุณตาอีกด้วย

จนถึงเวลามืดลงเพราะไร้แสงตะวันและต้องอาศัยแสงสว่างจากดวงไฟฟ้าอยู่นานพักใหญ่ คุณตาจึงมาที่ระเบียงบ้านและพบมงคลนั่งรออยู่ที่เก้าอี้โซฟา คุณตานั่งลงข้างๆ มงคลบนเก้าอี้โซฟาเดียวกัน ยังไม่ทันที่คุณตาจะเอ่ยอย่างใด มงคลก็พูดขึ้นก่อน

“คุณตายังไม่ต้องเล่าเรื่องต่อจากวานนี้หรอกครับ ผมมีเรื่องสงสัยอยากถามคุณตาเสียก่อน”

“หลานจะถามเรื่องอะไรล่ะ”

“อยากรู้ว่าปี่ของพระอภัยเป็นปี่อะไร คือเป็นปี่แบบไหน แล้วก็ตั้งแต่เรียนวิชาเป่าปี่และได้ปี่มาประจำตัวใช้มานานจนมีลูกมีเมียไปจนแก่เฒ่าแล้ว ยังใช้ปี่อยู่ท่อนเดียว ไม่มีเปลี่ยนท่อนใหม่บ้างเลยหรือไงครับคุณตา”

คุณตาหัวเราะนึกอยู่ในใจว่า ...อือ... หลานเรานี่มันช่างซอกแซกจริงเว้ย ...เอาละเมื่อหลานถามก็ต้องตอบ

“ปี่เขาไม่เรียกว่าท่อนหรอกนะเขาเรียกว่า เลา ปี่ ๑ เลา ปี่ ๒ เลา ปี่เลาเก่า ปี่เลาใหม่ ทีนี้ปี่พระอภัยมณีที่มีประจำตัวนี่นะ ในเรื่องก็ไม่ได้บอกเล่าให้รู้ว่ามีการเปลี่ยนใหม่หรือใช้ไปตลอดชีวิต ถ้าเปลี่ยนจะได้ใหม่จากไหน ต้องซื้อหรือเดินทางไป

ขอใหม่จากพระอาจารย์ แต่ถ้าเรามาคิดดูกันเองว่าอาจเป็นไปได้ ๒ อย่าง อย่างหนึ่ง ถ้าปี่ชำรุดแตกหักเสียหาย เป่าไม่ได้แล้ว ก็น่าจะซื้อมาใหม่ได้ พระอภัยมณีนั้นต้องเป็นคนมั่งคั่งมีเงินมีทอง จะซื้อปี่ใหม่อีกกี่เลาก็ซื้อได้สบายมาก แต่คิดอีกอย่างหนึ่ง ปี่นั้นพระอาจารย์มอบให้มา คงได้มาตั้งแต่ครั้งเริ่มต้นเรียนวิชาเป่าปี่ จนสำเร็จแล้วก็ได้มาประจำตัว ปี่นี้ต้องเป็นปี่วิเศษ มีความงดงาม ไม่มีแตกหัก ไม่ชำรุดเสียหาย เป่าได้เสียงและทำนองที่ไพเราะ แล้วมีอำนาจพิเศษด้วย เป่าเป็นเพลงรัก เพลงรบ เพลงกล่อม เพลงบูชา เพลงใช้ร่ายรำ ถ้ามาถึงสมัยนี้ปี่นั้นก็จะเป่าให้หนุ่มสาวสมัยใหม่เต้นกระฉึกกระฉัก เต้นแร้งเต้นกาหรือเต้นดิ้นเร่าๆ เหมือนไส้เดือนดินถูกขี้เถ้าร้อนๆ ก็ได้ ปี่พระอภัย ต้องเป็นปี่ใช้ได้ตลอดชั่วชีวิต พอพระอภัยมณีตายเมื่อใด ปี่ก็จะหมดสภาพ หมดศักดิ์สิทธิ์ ปี่คงหายวับไปกับตา ล่องลอยกลับไปสู่สภาพศึกษาที่พระอภัยมณีเคยไปเล่าเรียนมา ไม่มีใครได้ครองปี่เลานั้นแทน

"คุณตาครับ ผมรับรองความเห็นอย่างหลังนี้" มงคลเสริมความเห็น " ผมคิดว่าปี่นั้นต้องเป็นปี่วิเศษแน่ๆ ถ้าเป็นปี่ธรรมดาๆ เสียงปี่คงทำอะไรๆ ใครเขาไม่ได้หรอก ปี่นั้นต้องหายไปทันทีเมื่อพระอภัยตาย จนถึงเวลานี้ก็ยังไม่มีใครรู้ ไม่มีใครพูดถึงว่าใครได้ปี่นั้นไป หรือว่าไปอยู่ที่ไหน ใช่ไหมละครับ"

คุณตาพยักหน้า ยิ้มด้วยความพอใจ คิดว่าคงหมดเรื่องปี่เสียทีสิ้นปัญหาไปอย่างหนึ่งละ แต่ก็ได้ยินเสียงมงคลถามถึงปี่ "แล้วปี่พระอภัยนี้เป็นชื่ออะไรแบบไหน คุณตายังไม่ได้บอก"

"อ๋อ คงเป็นปี่ เอ..แบบ แบบปี่ชวาละมั้ง ส่วนมากเขาก็พูดถึงปี่ชวากันทั้งนั้นแหละ ปี่อย่างอื่น เคยได้ยินแต่ที่เราเรียกพูดถึงว่ามีปี่นอก ปี่ใน จะเป็นปี่แบบไหนอย่างไร ก็ไม่รู้แน่ชัด ตาคิดว่าปี่นอกนั้นคงเป็นปี่ที่สั่งซื้อมาจากเมืองนอก ปี่ในคงเป็นปี่ที่ทำขึ้นในเมืองไทยเรา" คุณตาก็ไปได้ขุนๆ ตอบส่งเดชให้หมดเรื่องไป ทีนี้เริ่มเปลี่ยนเรื่อง ไม่ให้ต้องคุยเรื่องปี่อีก

"เอาละ.. ตาอยากพูดให้รู้ว่า สุนทรภู่ท่านแต่งเรื่องเพระอภัยมณี ท่านก็ไม่ได้แต่งถึงเรื่องปี่พระอภัยมณีโดยเฉพาะ จึงไม่ได้บอกให้เราได้รู้กันไปทุกอย่าง เรื่องที่ท่านแต่งขึ้นมานั้น เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นตามแนวชายทะเล มีเรื่องขึ้นในทะเล ตามเกาะแก่งและเมืองตามชายทะเล ตั้งแต่เกาะลังกามาตามเกาะในมหาสมุทร จนมาถึงบ้านเมือง

ชายทะเลในอ่าวไทยเรานี้แหละ ตามที่เล่ามาแล้ว เห็นไหมละ จากเรื่องจะเล่าถึงทะเล เกาะในทะเล ชายทะเล แล้วยังมีนางเงือก นางยักษ์ ที่เรียกกันว่านางผีเสื้อสมุทร"

"เดี๋ยวครับ คุณตา" มงคลขยับตัวให้นั่งตัวตรง "ผมยังมีเรื่องที่อยากรู้อยู่อีกเรื่องหนึ่ง"

"เรื่องอะไรล่ะ"

"เรื่องปี่พระอภัยนั่นแหละครับ"

"ยังไม่จบเรื่องปี่อีกเหรอนี่"

"ผมอยากรู้เรื่อง เสียงเพลงปี่ครับ พระอภัยเป่าเพลงปี่ยังไงพวกพราหมณ์ถึงง่วงหลับ แต่เป่าให้นางยักษ์ฟัง นางยักษ์ถึงกับตายได้"

"อ๋อเรื่องเพลงปี่ที่พระอภัยเป่านี้ จะเป็นเพลงอะไร ทำนองอะไร เป็นเพลงไทยจีนหรือฝรั่งก็ไม่รู้ เพราะสุนทรภู่ท่านไม่ได้พูดถึง ไม่ได้เขียนเล่าละเอียดถึงอย่างนั้น แต่ตาคิดว่าเรื่องปี่ที่เป่านั้น เหมือนมีมนตร์มีคาถาอยู่ด้วย มนต์ขลังในเสียงปี่จะทำให้คนฟังเป็นอย่างไรก็ได้ตามที่คนเป่าคือ พระอภัยมณีนั้น จะเป่าให้คนฟังเป็นอย่างไรตามต้องการ แล้วตอนเป่าก็คงจะเป่าเสียผิดแปลก แตกต่างกันตามทำนองจังหวะ เสียงดังเสียงเบา ตอนที่เป่าให้สมภารฟัง คงจะเป่าทำนองและเสียงเพลงเบาๆ ช้าๆ เหมือนเสียงเพลงแม่กล่อมลูก พราหมณ์ฟังกันแล้วรู้สึกเคลิบเคลิ้มจิตใจเป็นสุขสงบเลยหลับไป แต่ตอนเป่าให้นางยักษ์ฟังตอนหนีมานั้น คงเป่าทำนองที่ดุดันตื่นเต้นและเป่าเสียงดังมาก มีแรงแค่ไหนคงเป็นตะเบ็งเสียง เสียงกึกก้องตอนแรกเสียงดังกระเทือนแรงขนาดขี้หูร่วง แก้วหูสั่นกระเทือน ต่อมาเสียงดังขึ้นๆ แก้วหูกระเทือนมากจนเวียนหัว ปวดหัว คลื่นไส้ อาเจียน พระอภัยก็เร่งเสียงปี่ดังขึ้นอีก จนแก้วหูแตกทะลุ สมองก็กระเทือนจนสมองแตกตาย ว่ากันว่านางยักษ์ฟังเสียงปี่จนอกแตกตาว่าสมองแตกเสียมากกว่า"

คุณตาถอนหายใจเฮือกใหญ่เมื่อพูดจบ นึกว่าเอาละหมดไปอีกที

"สุนทรภู่นี่ท่านเก่งมากจริงๆ นะครับ ท่านแต่งเรื่องพระอภัยได้สนุกที่สุด คุณตาเล่าไปแล้วนี่ฟังได้สนุกมาก จนผมเอาไปนอนฝัน"

"อ๋อ สุนทรภู่ท่านแต่งกลอนเก่งเป็นเลิศเชียวละ ตอนที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ ท่านแต่งเรื่องเป็นคำกลอนนี้หลายเรื่อง เรื่องที่ท่านแต่ง คนอ่านแล้วติดอกติดใจกันมาก

ติดใจกันทั้งเมือง อย่างเรื่องพระอภัยมณีนี่ คนอ่านหนังสือไม่ออก ต้องให้หรือจ้างให้พวกเด็กหรือคนรู้หนังสืออ่านให้ฟัง อ่านซ้ำๆ ฟังไม่เบื่อ อ่านตั้ง ๕ เที่ยว ๑๐ เที่ยว คนแก่หลายคนฟังคนอ่านให้ฟังจนจำเรื่อง จำกลอนได้ทุกตอนทุกคำ ถ้าคนอ่านผิดอ่านไม่ได้ อ่านตกๆ หล่นๆ คนที่อ่านไม่ออกนั้นแหละจะแก้ไข จะบอกให้ว่าอ่านยังไงหรือพูดคำกลอนต่อๆ ไปได้"

คุณตาหยุดพูด และยกถ้วยน้ำชาขึ้นมาจิบ เอียงหน้ามองมงคล เห็นว่าหลานชายนี่จ้องหน้าอยู่เป็นเชิง แสดงว่าตั้งใจที่จะฟังต่อ คุณตาจึงเริ่มพูดต่ออีก...

"เรื่องพระอภัยมณีนี้มีเป็นเรื่องยาวพิมพ์ออกมาขายเป็นตอนๆ เล่มเล็กๆ ราคาเล่มหนึ่งตั้ง ๑ สลึง เชียวนะ เมื่อครั้งที่ตายังเป็นเด็กนะ ๑ สลึงมีค่ามากก็กินก๋วยเตี๋ยวยังชามหนึ่งเพียง ๓ สตางค์ บะหมี่ก็แพงหน่อย ๕ สตางค์ หลายตอนก็หลายเล่มซื้อหลายเล่มก็หลายสลึง พิมพ์ออกมาให้อ่านเล่มหนึ่งแล้วรออ่านต่อเล่มใหม่ตอนใหม่ก็รอคอยกันน้ำลายไหลจนแห้งหลายครั้งหลายคราเทียวละ กว่าจะออกเล่มใหม่ตอนใหม่ อ่านกันฟังกันแล้วก็ติดกันงอมแงม พูดคุยกันถึงเรื่องอภัยมณีแล้วรู้กันไปทั่วทั้งเมือง ไม่ว่าเด็กหนุ่มสาวคนแก่คนเฒ่ารู้กันทั้งนั้น หลานรู้ไหมเรื่องพระอภัยมณีนี้แหละสนุกมากและมีคนชอบ ติดอกติดใจจนถึงกับเอาชื่อของคนในเรื่องพระอภัยมณีตั้งชื่อเมืองๆ หนึ่งที่เคยเป็นถิ่นที่มีชุมชนทำมาหาเลี้ยงชีพทางการประมงและอยู่กันตามชายทะเลไม่กี่หลังคาเรือนนักหรอก"

มงคลเอนตัวลงนอนตะแคงเหยียดเท้าไปตามแนวยาวเก้าอี้โซฟาเอาศีรษะหนุนที่ตักคุณตา

"คุณตาเล่าไปได้เลยครับ ผมอยากฟัง เอาชื่อใครมาตั้งเป็นชื่อเมือง เมืองไหนครับ"

คุณตาหัวเราะเสียงเบาๆ แล้วจึงเริ่มต้นเล่าเรื่อง เรื่องที่คุณตาแต่งขึ้นมาจากปฏิบัติงานของสมอง ด้วยความคิดอันว่องไว และด้วยอารมณ์ขันเริงรื่น..

นานแสนนานมาแล้ว มีบริเวณแห่งหนึ่งอยู่แถบๆ ชายทะเลในอ่าวสยาม เวลานี้ก็เรียกว่าอ่าวไทย มีผู้คนตั้งบ้านเรือนอยู่ไม่กี่ครอบครัว บ้านเรือนก็อยู่ห่างๆ กัน ทำมาหากินด้วยการออกเรือหาปลาตามแนวชายฝั่งทะเล ผู้คนอยู่กันอย่างเป็นสุขด้วยความพึงพอใจในชีวิต ความเป็นอยู่ไม่ได้อดอยากยากแค้นหรือเป็นทุกข์เดือดร้อน

อย่างใดนัก

ต่อมาถิ่นฐานแห่งนี้เจริญขึ้นมีผู้คนจากถิ่นอื่นๆ อพยพกันเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่กันเพิ่มขึ้นตามลำดับ รวมกันขึ้นเป็นชุมชนหลายครอบครัวแล้วมีตลาดสด มีห้องแถวและมีร้านค้าปลีก มีการก่อสร้างถนนหลายสายติดต่อถึงกัน มีการจัดสร้างและบูรณะวัดวาอารามในท้องถิ่นนั้น ชาวบ้านจึงได้อาศัยในเวลาประกอบกิจทางพระพุทธศาสนาตามความเลื่อมใสศรัทธาของชาวบ้าน แล้วยังมีการจัดตั้งโรงเรียน สำหรับเด็กๆ ได้เล่าเรียนด้วย

ระหว่างที่ถิ่นนั้นเจริญพัฒนา ต่อมาตามเวลาที่ผ่านไปได้มีพระภิกษุรูปหนึ่งเดินทางมาจากพระนครเมืองหลวงมาอยู่ประจำวัดของถิ่นนั้น ซึ่งมีพระสงฆ์อยู่มาก่อนแล้ว ๒ องค์ ว่ากันว่าท่านมีอายุมากกว่าและมีพรรษาที่บวชมามากกว่าพระภิกษุที่อยู่ก่อน ๒ องค์ ซึ่งพระทั้ง ๒ องค์ก็ได้ขอร้องเชิญชวนให้ท่านย้ายวัดจากเมืองหลวงมาจำวัดที่นั่น เพื่อช่วยเป็นหลักให้แก่วัด ไม่มีใครรู้ประวัติละเอียดของท่าน แต่พระที่เป็นลูกวัดและชาวบ้านทั่วถิ่นเรียกว่าท่าน “มหา” ชื่อจริงของท่านชื่อว่า “ชัย” เมื่อใครๆ จะเรียกชื่อท่านให้เต็มก็เรียกว่า “มหาชัย”

หลังจากจำพรรษาอยู่ที่วัดนั้นหลายปี วัดเจริญมากขึ้นมีพระมาบวชและประจำอยู่ ๑๔-๑๕ รูป โบสถ์สร้างเสริมขยายใหญ่ขึ้น กุฏิพระมีเพิ่มอีกหลายหลัง และท่านได้จัดให้มีที่ฌาปนกิจศพที่เป็นระเบียบ ทั่วเขตวัดก็สะอาดเรียบร้อย ท่านได้ทำให้วัดเจริญ และชาวบ้านเคารพนับถือและศรัทธาวัดในถิ่นของตนอย่างยิ่ง

แต่น่าเสียดายที่ท่านสึกออกมาหลังจากอยู่ในสมณเพศเสียหลายปี ท่านบอกว่าเมื่อท่านเป็นคนชาวบ้านธรรมดา ท่านจะทำคุณประโยชน์และช่วยเหลือผู้คนรอบทั้งบ้านเมืองได้มากและสะดวกดีกว่าในสภาพพระสงฆ์ เมื่อท่านได้มาอยู่ในถิ่นนี้นานปีพอสมควรแล้ว ท่านเห็นว่าจะต้องทำอย่างไรสังคมนี้ ท้องถิ่นเหล่านี้จะเจริญรุ่งเรืองขึ้นได้มาก ที่แห่งนี้จะต้องเป็นเมือง เป็นตำบลอำเภอ และเป็นจังหวัดต่อไปในวันหน้า ในเวลาไม่ช้าแน่ๆ เมื่อท่านสึกออกมาเป็นฆราวาส ใครๆ ก็ยังเรียกท่านว่า “มหาชัย” มหาชัยหรือนายชัยได้มาอาศัยอยู่ที่บ้านของ ๒ คน ตา-ยาย ผู้เคยเป็นโยมอุปัฏฐาก เมื่อเวลาที่ยังเป็นภิกษุ

นับแต่สึกมาแล้ว มหาชัยพยายามกระทำตนให้เป็นที่พึ่งพาของชาวบ้าน ปฏิบัติ

ทุกอย่างที่จะให้ความช่วยเหลือผู้คนในชุมชนท้องถิ่น และตั้งใจด้วยความหวังว่าจะร่วมมือกับชาวบ้าน สร้างเสริมที่แห่งนี้ให้เจริญขึ้นเป็นเมืองใหญ่และเมืองสำคัญให้จงได้ ตัวเองจะต้องประพฤติและแนะนำชักชวนให้ผู้คนทั้งหลายทำตนให้เป็นคนมีค่ามีประโยชน์ต่อสังคม

เมื่อใดที่มีเวลาว่าง มหาชัยจะไปช่วยสอนนักเรียนที่โรงเรียน คอยแนะคอยช่วยชาวบ้านให้รวมตัวกัน ร่วมมือกันในการประกอบอาชีพการงาน รวมชาวบ้านพวกที่ศรัทธาในพระศาสนารวมกันเป็นหมู่ เน้นชมรมคนพุทธศาสนาและจัดให้มีการอบรมการศึกษาและการปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนทางพระศาสนา อีกทั้งศึกษาให้รู้ถึงแก่นพุทธศาสนา และพิธีการต่างๆ ที่ถูกต้องทางศาสนา

มหาชัยยังพร้อมที่จะช่วยให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหา มีความทุกข์ที่มาหาเพื่อปรับทุกข์หรือพูดเล่าถึงปัญหาของตนอยู่เสมอ มหาชัยจะให้ความช่วยเหลือทุกคนตามที่ตนจะช่วยได้ ยามว่างก็จะอ่านหนังสือแสวงหาความรู้และเอาใจใส่ต่อข่าวคราวต่างๆ ของประเทศบ้านเมือง หลายเรื่องหลายประการที่เป็นงานและความเจริญรุ่งเรืองของสังคมบ้านเมือง แล้วมหาชัยจะต้องคิด ต้องจัดการ และให้ความช่วยเหลือประชาชนและสังคม

นอกจากนั้นแล้ว มหาชัยยังมีชื่อเสียงลือเลื่องทั่วไปในหมู่คนชาวบ้านร้านถิ่น แม้แต่รู้กันดีในคณะตำบลหรือท้องถิ่นที่ห่างไกลว่า มหาชัยมีความรู้ดียิ่งนักในวิชาโหราศาสตร์ สามารถที่จะทำนายโชคชะตาหรือเหตุการณ์ต่างๆ ให้แก่คนทั่วไปได้ถูกต้องแม่นยำ จนมีผู้คนเชื่อและพูดกันว่ามหาชัยมีญาณพิเศษ หลับตารู้แจ้งเห็นจริงถึงเหตุการณ์ เห็นสภาพที่จะเกิดขึ้นในแผ่นดินและชาวบ้านชาวเมืองไปได้ทั่วแผ่นดิน แต่ท่านไม่เคยออกตัวกับใคร

แต่ละวันจะมีคนมาหามหาชัยโดยมิได้ขาด มามากทุกวัน โดยมาเยี่ยมมาปรึกษา มาขอความรู้และคำแนะนำ มาปรับทุกข์ มาหาเพื่อขอความช่วยเหลืออย่างใดอย่างหนึ่ง ที่มาหากันมากก็เพื่อขอให้ทำนายโชคชะตา มหาชัยจะให้การต้อนรับและช่วยเหลือปัญหาให้ได้ผลสมปรารถนาเสมอ อย่างน้อยก็คลายความทุกข์และปัญหาลงไปได้ ไม่ว่าจะเป็นคนในถิ่นนั้น หรือนอกท้องถิ่น บ้านอยู่ใกล้ หรือไกล

เมื่อจะมาหาหรือบอกใครแนะนำให้มาหามหาชัยแล้วจะต้องพูดบอกกันว่าไป "บ้านมหาชัย"

เมื่อมีคนมากๆ พูดกันอยู่บ่อยๆ หรือพูดถึงซ้ำๆ ว่าไป "บ้านมหาชัย ...บ้านมหาชัย...บ้านมหาชัย..."ไปนอนพัก ท้องถิ่น ตำบลหรือทั่วบริเวณชุมชนที่มหาชัยอยู่ผู้คนก็พูดติดปากว่า บ้านมหาชัย บางทีก็เรียกกัน ตำบลมหาชัย หรือเมืองมหาชัย ตลอดมาถึงทุกวันนี้ เมืองมหาชัย เจริญขึ้นตามลำดับ จำนวนประชาชนพลเมืองมากขึ้นๆ ในที่สุด ได้มีการจัดตั้งขึ้นให้เหมาะต่อการปกครอง แสดงฐานะเมืองมหาชัยขึ้นเป็นจังหวัด

คุณตาหยุดพูด แล้วจิบน้ำชา แก้คอแห้ง นิ่งอยู่ชั่วครู่จึงได้พูดต่อ ทีนี้ละ เรื่องที่คุณตาเล่าให้ฟังจะเป็นตอนที่ถือเป็นเรื่องประวัติศาสตร์ได้ถึงเรื่องชื่อของเมืองมหาชัยอีกชื่อหนึ่ง

มหาชัยเป็นคนที่เคารพนับถือบูชาท่านสุนทรภู่มาก รู้สึกพึงใจและลุ่มหลงในความไพเราะของบทกลอนของท่านสุนทรภู่ และติดอกติดใจซาบซึ้งในเรื่องพระอภัยมณีมากยิ่งนัก เมื่อเมืองมหาชัยเจริญรุ่งเรืองมากขึ้นแล้วนี้ มหาชัยมีความคิดว่าเมืองมหาชัยควรจะมีชื่อให้เหมาะสม ถูกต้อง สมกับที่เวลานี้เป็นเมืองใหญ่เมืองหนึ่ง มหาชัยจึงได้เอาชื่อลูกของพระอภัยมณี ๒ คน มาคิดรวมตั้งชื่อเมือง ลูกพระอภัยมณี ๒ คน คือสินสมุทร และสุดสาคร ท่านเอาชื่อของลูกคนแรกมาเพียงคำว่า "สมุทร" และชื่อลูกคนหลัง เอามาเพียงคำว่า "สาคร" มารวมกันให้ชื่อว่า "สมุทรสาคร"

บรรดาชาวบ้านชาวเมือง และทางการของบ้านเมือง พอใจและเห็นชอบในความคิดและคำแนะนำของมหาชัย จึงได้ตั้งชื่อเมืองมหาชัยนี้ว่าเมืองสมุทรสาคร ตั้งแต่นั้นมา จนเวลานี้เป็น "จังหวัดสมุทรสาคร" แต่ก็ยังมีผู้คนทั่วไปยังเรียกกันติดปากว่ามหาชัย อยู่ตามเคย

"เรื่องชื่อเมือง แต่เดิมเรียกกันว่า "มหาชัย" ได้เปลี่ยนเป็นชื่อตั้งใหม่ว่าสมุทรสาคร มีความเป็นมาดั่งที่ตาได้เล่ามานี้ อ้าว หลับไปเสียตั้งแต่เมื่อไหร่ ว้าแล้วกันปล่อยให้เราเผลอพูดอยู่คนเดียว ตั้งแต่เมื่อไหร่"

เช้าวันรุ่งขึ้นเป็นวันอาทิตย์ มงคลไม่ต้องไปโรงเรียนและตื่นสายหน่อย เช้านั้นมงคลพูดบอกคุณตาว่า "เมื่อคืน ผมฝันถึงพระอภัยมณีด้วยครับ"

คุณตามองดูหน้ามงคล นึกถึงว่า นี่หลานเราจะมาไม้ไหน เริ่มแต่เช้าก็มีปุจฉาให้เราวิสัชนา ถามเสียเราคิดแต่งเรื่องขึ้นมาตอบไม่ทัน

"ฝันว่ายังไง"

"ฝันถึงว่า การที่พระอภัยมณีมีปี่ประจำตัวนี้ ปี่นั้นเป็นเครื่องหมายแสดงถึงยศหรือบรรดาศักดิ์ว่าเป็นชนชั้นไหน บรรดาศักดิ์ไหน ระดับขั้นไหนและตั้งขึ้นเป็น "คุณพระ" ใช้ปี่แสดงให้รู้ อย่างปี่ของพระอภัยมณีไงครับ ที่นี้ถ้าต่อไปได้เลื่อนเป็นพระยา พระยาอภัยมณีก็ไม่ใช้ปี่แล้ว จะต้องมีสิ่งอื่นเป็นเครื่องหมายแสดงถึงเป็นพระยาหรือเจ้าคุณ คุณตาว่าจะใช้อะไรเป็นเครื่องหมาย..."

"ไม่รู้ซี ตาไม่ได้ฝันด้วยกันกับหลานนี่"

"ขิมไงครับ พอเป็นพระยาต้องตีขิม"

คุณตาหัวเราะลั่น คิดในใจต้องว่า เออหลานเราช่างเหมือนเรา ที่แหละหนาเวรย่อมไม่มีเวลาระงับเพราะยังมีไวรัสมาแทน

กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓

แม่ไม้มวยไทย

(ยอดมวยไทย-เปิดเผยการชกมวยที่มีประสิทธิภาพ)

หลังจากท่องหาข่าวและได้คุยกับนักมวยที่มีชื่อและเป็นขวัญใจของผู้ชมชาวกีฬามวยไทย ตามค่ายมวยต่างๆ วนเวียนเรื่อยไปมาเป็นเวลานานแล้ว วันหนึ่งนักข่าวกีฬามวยของเราไม่รู้ว่าจะไปที่ไหนดี ก็แวะเข้าไปที่ค่ายนารายณ์เผด็จศึก ซึ่งไม่ได้มานานแล้วแทบว่าจะลืมนึกถึง วันนั้นนักข่าวได้พบ "สิงห์ร้าย นารายณ์เผด็จศึก" กำลังยืนชกลมอยู่แต่ผู้เดียว ไม่มีใครอื่นอยู่เลย ได้ความว่านักชกคนอื่นๆ ทั้งหมด รวมทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ และครูผู้ฝึก พากันออกไปวิ่งออกกำลังตั้งแต่เช้ามืด ยังไม่กลับ

ตัวเขาเอง สิงห์ร้าย ตื่นสายไปวิ่งพร้อมคนอื่นไม่ทัน เลยอยู่เฝ้าค่าย ซ้อมชก ต่อย เตะ ถีบ ถองลมเล่นพอแก้เหงา นักข่าวเลยได้ใจการคุยเชิงสัมภาษณ์กับสิงห์ร้าย นารายณ์เผด็จศึก "ที่ถูกจัดเข้าชกในรายการแข่งขันชกมวยวันเสาร์หน้า การได้พูดคุยวันนี้ นักข่าวเราจึงได้รู้ถึงว่า "สิงห์ร้าย" เป็นนักมวยสำคัญมากคนหนึ่งของค่ายนารายณ์เผด็จศึก

นักข่าว : สิงห์ร้าย ตอนนี้คุณอายุ เท่าไหร่แล้ว

สิงห์ร้าย : ๒๘ ครับ

นักข่าว : น้ำหนักเท่าไหร่

สิงห์ร้าย : เอาแน่ไม่ได้ครับ น้ำหนักขึ้นๆ ลงๆ จนไม่ได้จำ เลยไม่มีรุ่นที่แน่นอน รุ่นไหนก็ได้ครับ น้ำหนักไม่เกี่ยง คู่ชกผมเขาไม่เกี่ยงน้ำหนัก

นักข่าว : แล้วสถิติการชกล่ะ มียังไงครับ

สิงห์ร้าย : ไม่เคย "เสมอ" มีแต่ชนะ กับ แพ้ ครับ ชก ๖๓ ชนะ ๓๑ แพ้ ๓๒

นักข่าว : ครึ่งต่อครึ่ง

สิงห์ร้าย : ครับ สถิติชกของผมสวยนะครับ

นักข่าว : อายุมากขึ้นทุกที สถิติการชกอย่างนี้ยังจะคิดหากิน ทางชกมวยต่อหรือเปลี่ยนอาชีพ ทางค่ายมวย เขายังเต็มใจจะให้สิงห์ร้าย ขึ้นชกอยู่อีกหรือครับ

สิงห์ร้าย : ทางค่ายเขาคงไม่ยอมให้ผมเลิกหรอก ผมเป็นมวยสร้าง

นักข่าว : มวยสร้าง หมายความเป็นยังไง มวยสร้าง

สิงห์ร้าย : อ่อ สร้างให้เด็กรุ่นหลังๆ ได้ไต่ขึ้นไปสู่ชั้นสูงน่ะซีครับ

นักข่าว : ก็หมายความว่า สิงห์ร้าย ไม่เพียงแต่ช่วยค่ายมวยของตัว ยังช่วยให้นักมวยรุ่นเด็กของค่ายมวยอื่น ได้ไต่อันดับชั้นด้วยซีนะครับ

สิงห์ร้าย : ครับใช่ครับ ผมจึงได้บุญกุศล ๒ ต่อ หรือหลายๆ ต่อ ไม่ว่าได้คู่ชกกับใครเขาก็อาศัยผมไล่อันดับได้

นักข่าว : ขอถามอย่างนี้เถอะ สิงห์ร้าย เวลาชกมวย คุณชอบอาวุธอะไรยังไงบ้าง

สิงห์ร้าย : ไม่ชอบอาวุธอะไรทั้งนั้นครับ ไม่ว่าหมัด เท้า เข่า ศอก โดนที่ไหนก็ได้เจ็บได้ แตกที่นั่นไม่ชอบอาวุธไหนหรอก

นักข่าว : โธ่ ถามตาม ภาษามวยที่เขาพูดๆ กันนะ ผมหมายถึงว่า คุณชอบใช้อาวุธอย่างไร คือว่าชำนาญอาวุธอย่างไหน หมัด เท้า เข่า ศอกนี่

สิงห์ร้าย : อ๋อ ผมชอบออกอาวุธทุกอย่างหมดครับ แต่คู่ชกนั่นซีครับ หลบหนีอาวุธ ไม่ยอมให้อาวุธได้แตะต้องเนื้อตัวเอาเลย

นักข่าว : สิงห์ร้าย เอาอย่างนี้เถอะ เริ่มมาตั้งแต่ต้นที่คุณจะมามีชีวิตการขึ้นชกมวยนี้ ครูผู้ฝึกสอนมวยคนแรกๆ หรือว่าคุณเองมีประสบการณ์ที่รู้ถึงแม่ไม้มวยไทยมาอย่างไรบ้างไหม คิดว่าคงพอพูดให้ใครๆ รู้ได้ไม่ถือว่าเป็นความลับนะ

สิงห์ร้าย : อ๋อ ไม่ ไม่หรอกครับ ใครอยากรู้ก็ได้ หลักทั่วๆ ไปนั้น เราจะต้องรู้ตัวว่า เราจะชกมวยละนะ เมื่อรู้ตัวแล้วหลักสำคัญที่ต้องจำและต้องปฏิบัติก็คือ “ชกทันที หลบหนีทันควัน”

นักข่าว : อ้อ

สิงห์ร้าย : เมื่อชกเขา ชกทันที ไม่ต้องพูดล่ะ เรื่องหลบหนีนี่ซิต้องรู้ไว้ก่อน เราต้องรู้ถึงวิธีที่จะไม่ให้คู่ชกใช้อาวุธมาถูกต้องตัวเราให้จงได้

นักข่าว : มีหลักยังไงครับ

สิงห์ร้าย : คุณสังเกตไหมว่าครูที่ท่านสอน “แม่ไม้มวยไทย” นั้นส่วนใหญ่เป็นท่าทีเราเป็นฝ่ายทำ แต่ที่ผมต้องรู้ก่อนและได้รับการสอนมาต้องถือว่าเป็นแม่ไม้ในการหลบ คือ เมื่อเราจะเป็น “ฝ่ายถูกทำ ท่านให้ท่องจำถึงแม่ไม้มวยที่จะรอดพ้นอาวุธคู่ต่อสู้ แล้วต้องฝึกให้แคล่วคล่องว่องไว ด้วย “แม่ไม้มวยหลบ” มีว่าไว้ดังนี้ครับ “หลบ..หลีก..ป้อง..ปัด..กอด..รัด..ฟัด..เหวี่ยง..เบี่ยงยัน ดันเอน แนบอุ้ม ทุ่มทับ สับเข่า เท้าย่ำ ย่องยล วนหนี ตีจาก”

นักข่าว : เอาละครับ แม่ไม้ที่ว่าในตอนแรกๆ พอจะเข้าใจว่าปฏิบัติในท่าอย่างไร แต่นับแต่เบี่ยงยัน ดันเอน ต่อๆ มานั้นมีท่ายังไงครับ

สิงห์ร้าย : อ๋อ **เบี่ยงยัน** ก็คือ เบี่ยงก้าว แล้วใช้เท้ายันคู่ต่อสู้ **ดันเอน** หมายถึง คู่ต่อสู้ตรงเข้ามาหาให้ใช้มือดันตัวไว้ แล้วเอนตัวเราพิงเชือกกั้นเวที หลังดันเชือกไปให้ห่างอาวุธคู่ต่อสู้ ก็เล่นเชือกไงครับ **แนบอุ้ม** คือ เอาตัวเข้าแนบคู่ต่อสู้แล้วอุ้มยกขึ้น **ทุ่ม**ลงบนเวที แล้วทำเป็นล้มตายไปให้**ทับ**ตัว โดยการ**สับเข่า** คือ เอาเข่ายันกดลงไปบนอกหรือท้อง

เท้าย่ำ คือ เมื่อล้มลงทับคู่ต่อสู้แล้วทำเป็นว่ารีบๆ ลุกยืน แต่ให้เท้าย่ำลงบนตัวคู่ต่อสู้ **ย่องยล** คือ เดินย่อง ฟุตเวิร์กครับ ตาก็มองดูคู่ต่อสู้ว่าจะใช้อาวุธอะไรกับเรา จะได้ **วนหนี** หาทาง **ตีจาก** คือ อยู่ให้ห่างๆ ตัวคู่ต่อสู้

นักข่าว : เป็นอันว่า นั่นเป็นแม่ไม้มวยหลบที่จะหนีให้พ้นคู่ชกซีนะ

สิงห์ร้าย : แล้วยังมีอีกนะครับ ยังพูดไม่จบคือยังมีต่ออีกว่า

นักข่าว : พอแล้ว พอแล้ว ที่ว่ามานั้น ก็เหมาะดีสำหรับแม่ไม้มวยสร้าง

การแพทย์

ปัจจุบันนี้การแพทย์เจริญก้าวหน้ามาก

ทางด้านศัลยกรรม แต่ก่อนนั้นเคยคิดว่าศัลยแพทย์ไม่อาจทำผ่าตัดหัวใจ ปอด ตับ หรือสมองได้ แต่อวัยวะเหล่านี้ในปัจจุบันก็มีการผ่าตัดกันเป็นประจำอยู่ทุกวัน จนถือเป็นธรรมดาไปแล้ว ยิ่งกว่านั้นทุกวันนี้ยังมีการผ่าตัดเปลี่ยนอวัยวะได้อีกด้วย คือเมื่อคนไข้มีอวัยวะใดเสื่อมเสียไปก็อาจตัดอวัยวะนั้นทิ้งไป แล้วเอาอวัยวะอื่น (ที่จะได้จากผู้อื่นที่ตายแล้ว และอุทิศอวัยวะนั้นให้คนไข้อื่น) มาใส่แทนได้ เวลานี้ศัลยแพทย์สามารถที่จะผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจ ตับ ไต และอวัยวะอื่นๆ ได้ ยังมีอีกหลายอวัยวะที่ยังคงมีการค้นคว้าทดลองหรือคิดที่จะเปลี่ยนให้ได้ผลสำเร็จ

มาคิดกันเล่นๆ ว่าอวัยวะที่ยังไม่อาจจะเปลี่ยนได้ เช่น สมอง ถ้าเปลี่ยนสมองได้ (สมมุติว่าเปลี่ยนได้เป็นอย่างดี) คนที่ได้รับการเปลี่ยนสมองโดยมีสมองของคนอื่นมาแทน คนผู้นั้นจะคงเป็นคนเดิม หรือว่าเป็นคนเจ้าของสมองที่เอามาเปลี่ยนแทน อ่านเรื่องที่เขียนขึ้นมาเล่นๆ นี้เสียก่อนเถอะ

เปลี่ยนสมอง

วันนั้นวสันต์ตื่นขึ้นมาตั้งแต่ตี ๕ เจ้าเต้ยเด็กที่มานอนเป็นเพื่อนคอยรับใช้ ยังนอนหลับในท่านอนตะแคง มือทั้งสองพับสอดเข้าไปอยู่ระหว่างเข่าที่งอขึ้นมา

วสันต์มานอนอยู่ที่ห้องคนไข้ชั้น ๗ ของโรงพยาบาลนี้มา ๕ วันแล้ว เนื่องจากมีไข้สูงมาก ไข้ลงเป็นปกติและปวดท้องอย่างรุนแรงก็หายไปโดยไม่ต้องผ่าตัด เขาสบายดีตั้งแต่วานนี้ และหมออนุญาตให้กลับวันนี้ เมื่อคืนเขาเลยนอนหลับๆ ตื่นๆ ดีใจจะได้กลับบ้าน และตื่นแต่เช้ามืด อาบน้ำแต่งตัวเสร็จ คนงานและพยาบาลก็นำอาหาร

เข้ามาให้ เขาคิดว่าเช้านี้ไม่กินอาหารโรงพยาบาล จะให้เจ้าเต้ยมันกินแทน เขาเองจะกลับไปกินที่บ้าน อาหารเช้าวันนี้ต้องพิเศษแสนอร่อยเลิศรส เพราะสุปรียาจะจัดทำอาหารให้

ใกล้เวลา ๘ นาฬิกา เขาปลุกเจ้าเต้ยให้ลุกขึ้นเสียที บอกให้มันล้างหน้าล้างตาแต่งตัว ดูแลจัดข้าวของเตรียมกลับบ้าน อีกสักครู่เขาจะไปพบหมอผู้ให้การรักษาเขาแล้วลากลับบ้าน ระหว่างนั้นให้กินอาหารโรงพยาบาลที่เขาจัดมาให้เสีย

ที่ห้องทำงานและตรวจโรคประจำของหมอสถิตย์ ตึกตรวจโรคผู้ป่วยนอกที่พวกหมอเขาเรียกกันว่า โอ.พี.ดี. นั้น เมื่อวสันต์มานั่งอยู่ที่เก้าอี้ห้องตรวจนั้น หมอสถิตย์ยังไม่มาที่ห้องหรืออาจยังไม่มาจากบ้าน

หมอสถิตย์กับวสันต์ พึ่งรู้จักสนิทสนมกันได้ไม่นาน วสันต์ก็ยึดถือเชื่อมั่นที่ว่าเขาจะมอบชีวิต ฝากตัวให้หมอสถิตย์รักษาด้วยความศรัทธา เกือบเรียกได้ว่ายอมฝากผีฝากไข้กันทีเดียว

หมอสถิตย์เป็นแพทย์ผ่าตัด ศัลยแพทย์ ผู้ชำนาญทางโรคสมองและระบบประสาท แต่เมื่อวสันต์ปวดท้องมาหาเขา หมอสถิตย์ก็ช่วยตรวจและรับไว้ดูอาการเมื่อแน่ใจไม่มีโรคร้ายแรงอย่างใด พออาการทุเลาก็ให้กลับ วสันต์ลุกขึ้นยืมยิ้ม เมื่อเห็นหมอสถิตย์เดินเข้ามา หมออยู่ในเสื้อผ้าชุด ห้องผ่าตัดอยู่แล้ว แสดงว่าหมอสถิตย์มาโรงพยาบาลตั้งแต่เช้าตรู่แล้ว หมอสถิตย์ร้องทักขึ้นก่อนที่วสันต์จะพูดอย่างใด

“สวัสดีคุณวสันต์ มานั่งคอยผมนานแล้วซินะ”

“เมื่อสักครู่นี้เองครับ นึ่หมอคงมาโรงพยาบาล แต่เช้ามืด เลยซีนะครับ”

“ครับ วันนี้ผมมีผ่าตัดคนไข้หลายราย” หมอสถิตย์นั่งลงที่โต๊ะทำงาน “อ้าวนั่งซิครับ นั่ง ไงจะกลับตั้งแต่เช้าเลยรึครับ”

“เกรงจะไม่พบหมอ เลยรีบลงมาดักก่อน มาอยู่โรงพยาบาลเสียหลายวัน งานกองโตแล้วละป่านนี้”

กลับไปนี่... ไปทำงานได้แล้วครับ แต่ว่าอย่าทำงานหนักนักให้สบายดีกว่านี้ก่อน อ้อ ผมสั่งยาไว้ให้คุณไปรับประทานที่บ้าน ให้พยาบาลที่วอร์ดช่วยจัดการ อย่าลืม เอาละเห็นหน้าเห็นตากันแล้ว ผมขอตัวไปห้องผ่าตัดก่อน เอาไว้คุยกันพบกันใหม่ครับ...”

"สวัสดีครับหมอ ขอบคุณมากครับ อ้อหมอครับ ผมขออนุญาตนั่งเล่นอยู่ในห้องนี้สักประเดี๋ยวนะครับ"

"เชิญครับ เชิญตามสบาย คุณคงรอคนมารับ"

"ครับ ...ครับ .. รอ ..เอ้อ ...รอคอย..."

"คุณผู้หญิง คนนั้นซีนะครับ"

หมอสถิตย์หัวเราะ วสันต์พูดตอบอย่างอายๆ

"ครับใช่ครับ คู่หมั้นผม ชื่อสุปรียา เราจะแต่งงานกันเร็วๆ นี้ แหละครับ" เสียงเคาะประตูเบาๆ แล้วชั่วครู่หญิงสาวผู้หนึ่งก็เปิดประตูเข้ามาในห้อง สาวสวยแต่งกายเรียบๆ ยิ้มแล้วยกมือไหว้หมอสถิตย์ หมอสถิตย์รับไหว้

"พอพูดถึงก็มาพอดี"

"สวัสดีค่ะ คุณหมอคะ คุณหมอให้กลับได้แล้วนะคะ คงไม่มีอะไรอีกแล้วนะคะคุณหมอ"

"หายดีแล้ว" วสันต์รีบตอบแทน "หายเรียบร้อย ไม่เป็นอะไรอย่างอื่นอีกแล้วจ้ะ หมอครับมีคนเขามารับแล้ว ผมขอลาและขอขอบพระคุณหมออีกครั้งที่ช่วยเหลือผม"

"ว่างๆ ก็มานอนป่วยได้นะครับ" หมอสถิตย์พูดแล้วหัวเราะ

"พุทโธ่หมอ ให้พรดีๆ หน่อยกว่านั้นไม่ได้รึครับ"

"ผมต้องไปโอ.อาร์ ละ สวัสดีนะครับ"

"สวัสดีค่ะ คุณหมอ" สุปรียาฉุดแขนวสันต์ให้ลุกขึ้นจากที่นั่ง "ไปกันได้แล้วค่ะ"

"ไปที่ตึกป่วยก่อน" วสันต์ลุกขึ้นยืน "เจ้าเต้ยมันคงจัดกระเป๋าข้าวของเรียบร้อยแล้ว เอารถมาแล้วจอดไว้ที่ไหน สุไปขับรถมาไว้ที่หน้าตึกตรวจโรคนี้ก่อน ผมจะกลับขึ้นไปขนข้าวของมา เอ่วาจะทำอะไรก่อน อ้อ สุจ๊ะ เราต้องซื้ออาหารกลางวันไปกินที่บ้าน ข้าวหน้าไก่ ข้าวเหนียวหมูแดง บะหมี่เกี๊ยว ร้านอาหารเขามีชื่อ อยู่ใกล้ๆ โรงพยาบาลนี้เอง เราไปซื้อกลับบ้านกันก่อนเถอะนะ.."

หมอสถิตย์ทำผ่าตัดคนไข้เสร็จไป ๑ คน เมื่อเวลา ๑๑.๐๐ น. หมอรีบออกมาที่หน้าห้องผ่าตัดซึ่งเป็นที่กว้างและจัดเป็นที่นั่งพักของพวกญาติคนไข้ที่มาคอยรับคนไข้ และมาเยี่ยมถึงที่ตึกผ่าตัด มีโต๊ะและเก้าอี้ จึงมีญาติมานั่งรอกันอยู่ ๒-๓ พวก

มีคนงานเข้าไปบอกหมอเอาไว้เมื่อก่อนจะเสร็จการผ่าตัดว่า มีผู้หญิงอายุคงมากแล้วมารอพบหมออยู่หน้าห้องผ่าตัด

หมอสถิตย์ออกมานอกห้องผ่าตัดแล้วยืนมองดูที่โต๊ะเก้าอี้ที่นั่นมีคนอยู่หลายคน แต่ก็ไม่พบคนที่จะมาพบหมอ หมอก็รู้ว่าคนนั้นเป็นใครเพราะนัดกันไว้ก่อนแล้ว เมื่อมองดูไปที่ประตูจึงได้เห็นคนที่หมอนัดไว้นั่งอยู่ที่ระเบียงข้างนอกห้อง ผู้นั้นคอยมองดูเข้ามาในห้องเพื่อจะพบหมอ แต่เมื่อหมอสถิตย์เดินเข้ามาในห้อง ผู้นั้นก็ดูเฉยเมย เพราะจำหมอไม่ได้ จะจำได้อย่างไรเมื่อหมอแต่งตัวชุดผ่าตัด เช่นนั้น

ผู้ที่มารอพบหมอสถิตย์เป็นผู้หญิง อายุมากแล้ว แต่งตัวพอจะบอกได้ว่ามาจากต่างจังหวัด

หมอสถิตย์เดินไปหาแกแนะนำตัว คุณป้าจึงได้รู้ หมอสถิตย์นำแกไปนั่งที่ห้องรับแขกที่จะพูดเรื่องส่วนตัวกันได้

"คุณป้านั่งที่ม้านั่นแหละ ไม่ต้องนั่งที่พื้นครับ อ้อ.. ผมลืมเสียแล้ว คุณป้าชื่ออะไรนะครับ"

"แจ่มค่ะ" ป้านั่งลงบนเก้าอี้แล้วหันมาพูด "ดิฉันจะมาขอรับศพพ่อไอ้ทิดมันตอนนี้เลยได้ไหมคะ ไอ้ทิดลูกชายมันเช่ารถเขามา จอดไว้หน้าโรงพยาบาล"

"ผมเสียใจด้วยนะครับคุณป้า เราพยายามช่วยชีวิตลุงช่วงแกอย่างเต็มที่ รถสิบล้อชนแล้วยังทับตัวแก อวัยวะทั้งร่างกายยับเยิน แต่ที่ศีรษะเท่านั้นที่ไม่มีการเสียหายอย่างใดนัก" หมอสถิตย์ต้องหยุดพูด เมื่อป้าแจ่มปล่อยโฮออกมาเสียงลั่นนั่งร้องไห้และรำพัน...

"โธ่เอ๋ย ไม่รู้ว่าชาติปางก่อนได้ทำเวรทำกรรมอะไรไว้นักหนาอยู่กันมาตั้งนาน พบกันอยู่หลัดๆ ต้องมาตายพรากจากกัน..."

"คุณป้าครับ คนเราหนีเกิดแก่เจ็บตาย ไม่พ้นหรอกครับ ทุกคนก็ต้องตายทั้งนั้นครับ คุณป้าหักห้ามใจไว้บ้างเถอะครับ ถือว่าลุงช่วงหมดเวรหมดกรรมไปแล้ว" หมอสถิตย์ปล่อยให้ป้าแจ่มนั่งสงบจิตใจอยู่พักหนึ่ง เมื่อเห็นป้าแจ่มพอจะรับฟังพูดได้ต่อบ้างแล้ว หมอสถิตย์ก็เริ่มพูด "ที่ผมนัดคุณป้ามาพบนี้ ก็เพราะอยากจะย้ำให้มั่นใจคือเรื่องที่ผมขอร้องไว้ และคุณป้าตกลงให้แล้ว ผมอยากจะถามให้แน่ๆ อีกว่า คุณป้ายินยอมที่จะอุทิศให้ทางโรงพยาบาลนะครับ"

"อุทิศอะไรคะ คุณหมอ"

"ก็สมองลุงช่วง สามีคุณป้าไงครับ สมองคุณลุงแกยังคงดีไม่มีชำรุดเสียหาย เมื่อคุณป้าเต็มใจอุทิศให้โรงพยาบาล เราก็จะเก็บสมองนั้นไว้ เมื่อมีคนที่สมองเสียหายไปอย่างไร เราก็จะเอาสมองของลุงมาเปลี่ยนให้ทดแทน ก็จะช่วยชีวิตคนอื่นให้รอดชีวิตต่อไป"

"อ่อ... ดิฉันก็ถามพวกญาติพี่น้องดูทั้งหมดแล้ว ดิฉันบอกว่า ผู้ตายก็จะได้บุญกุศล ไม่ตายไปเปล่าๆ ตายแล้วยังอาจช่วยชีวิตคนอื่นได้ ใครๆ ก็ยินยอมพร้อมใจเห็นด้วยค่ะ ดิฉันยินดีอุทิศให้ค่ะ เต็มใจมอบให้ค่ะคุณหมอ"

"สาธุ... ขอบพระคุณมากครับคุณป้า นี่ก็ใกล้เที่ยงแล้วผมจะต้องรีบผ่าตัดเอาสมองลุงช่วงออกมาเก็บไว้เสียก่อน คุณป้าเห็นจะต้องกลับมารับศพตอนบ่ายๆ สักบ่าย ๔ โมงนะครับ"

เพียงไม่กี่นาทีที่ป้าแจ่มลาจากไป หมอสถิตย์เดินออกมาจากห้องนั้น สุปรียาก็วิ่งหน้าตื่นตกใจหน้าซีดมาพบหมอสถิตย์พอดี หมอสถิตย์จับตัวสุปรียา เขย่าเบาๆ เมื่อเห็นสุปรียามีแต่อาหารตัวสั่น ไม่พูดจา

"มีอะไรบ้าง เกิดอะไรขึ้น"

"คุณหมอคะ ช่วยด้วยค่ะ เร็วๆ ค่ะ สุปรียาพูดระล่ำระลัก "คุณวสันต์ค่ะ โดนรถชน เราเดินออกไปจะข้ามไปซื้อของ เขาเดินตามดิฉันไปทีหลัง รถยนต์แล่นมาเมื่อไหร่ไม่เห็น ชนคุณวสันต์กระเด็นไป หัวฟาดพื้นหมดสติ คุณหมอช่วยเร็วเถอะค่ะ

"เอาละ คุณนั่งรอที่หน้าห้องฉุกเฉินนี่ก่อน ผมจัดการให้เอง"

หมอสถิตย์รีบวิ่งออกไป เรียกคนงานเข็นเปลตามไปพร้อมกับแพทย์ที่อยู่ใกล้ๆ นั้นด้วย

ที่หน้าห้องไอซียู สุปรียา ผลุดลุกผลุดนั่งและเดินไปเดินมา กระสับกระส่ายวิตกกังวลใจอย่างมาก สุปรียารู้สึกว่ามันช่างนานแสนนานที่หมอสถิตย์เข้าไปตรวจดูวสันต์ หัวใจเต้นแรงเหมือนกับว่าจะได้ยินเสียงเต้นเมื่อหมอสถิตย์เดินออกมา

"เป็นไงบ้างคะ คุณหมอ"

"ทำใจให้ดีๆ นะครับ ขอบอกตรงๆ เลยว่า รอดยาก"

"โธ่" สุปรียา พูดได้แค่นั้น น้ำตาไหลพราก

"สมองชอกช้ำ เสียไปหมดเลย หยุดร้องไห้ ทำใจให้ดีๆ อดกลั้นไว้เถอะครับ ผมจะช่วยเปลี่ยนสมองให้คุณวสันต์ใหม่ ตอนนี้อยากให้คุณกลับบ้านก่อน บอกพวกญาติๆ เขาให้รู้ไว้ก่อนด้วย..."

"มีหวังแค่ไหนคะ คุณหมอ"

"ค่อนข้างมากละครับ คุณวสันต์โชคดี บุญดีมากที่จะได้สมองใหม่ๆ มาเปลี่ยนให้ กว่าจะได้ทำผ่าตัดเปลี่ยนสมองก็คงจะใกล้ค่ำ เสร็จผ่าตัดเลยเที่ยงคืนไปแล้ว คุณและพวกญาติๆ ยังไม่ต้องมาโรงพยาบาลหรอกครับ จนกว่าจะถึงเวลาบ่ายๆ พรุ่งนี้ตอนนั้นคุณวสันต์ คงฟื้นจากยาสลบ ตื่นขึ้นมาคุยกับคุณได้บ้างแล้ว"

รุ่งขึ้นหมอสถิตย์นอนพักอยู่ที่โรงพยาบาล หลังจากการผ่าตัดเปลี่ยนสมองของลุงช่วงให้แก่สวันต์มาเกือบตลอดคืน จนถึงเวลาบ่ายๆ เมื่อเขาเดินไปถึงหน้าห้องไอซียู เพื่อจะได้ดูวสันต์ซึ่งคงจะตื่นและรู้สึกตัวบ้างแล้ว

ป้าแจ่มนั่งอยู่ข้างหน้าห้อง ไอซียู บนเก้าอี้ตัวหนึ่งของหมู่โต๊ะรับแขก หมอสถิตย์นึกได้ว่าเขาเอ่ยปากชวนให้ป้าแจ่มมาวันนี้เพื่อได้รู้เห็นว่าเขาได้สร้างบุญกุศลให้แก่ลุงช่วงผู้จากไป อย่างน่าปิติยินดีมากที่สุดแล้ว

"เออ บ่าย ๓ โมงแล้ว คุณป้าคงมารอนานแล้วซีนะครับ" หมอสถิตย์นั่งลงที่ม้านั่งอีกตัวหนึ่งใกล้ๆ ป้าแจ่ม "ผมจะบอกให้คุณป้าทราบให้ชื่นใจนะครับ ตอนนี้ผมได้เอาสมองของคุณลุงแช่ม เปลี่ยนให้กับคนๆ หนึ่งที่ถูกรถชน สมองแหลกเสียไปหมด เปลี่ยนให้เรียบร้อยแล้วครับ ป่านนี้เขาก็คงจะตื่น และรอดชีวิต"

ป้าแจ่มยกมือขึ้นไหว้ท่วมศีรษะ "พ่ออ้ายทิดได้บุญกุศลแรงแล้ว เจ้าประคุณขอให้เป็นสุขเป็นสุขเถิด"

"อีกสักครู่ พวกญาติๆ ของเขาก็คงจะพากันมา ผมอยากให้คุณป้าได้พบกับคนไข้นี้ เขาจะได้ขอบคุณคุณป้าด้วยนะครับ คุณป้านั่งพักรอที่นี่อีกสักประเดี๋ยว ผมขอเข้าไปตรวจดูเขาก่อนครับ"

"ค่ะ ได้ค่ะ"

เมื่อหมอสถิตย์ลุกขึ้นยืน สุปรียาก็มายืนอยู่ต่อหน้าพอดี พร้อมกับญาติๆ อีก ๒-๓ คน

"สวัสดีค่ะ คุณหมอ คุณวสันต์"

"โอ เรียบร้อยดีที่สุดครับ ผ่าตัดเสร็จเมื่อตี ๔ ฟื้นจากยาสลบและรู้สึกตัวดี เอากลับมานอนพักที่ ไอ.ซี.ยู.ต่อ ตั้งแต่ยามย่ำรุ่ง เดี๋ยวคุณนั่งพักอยู่ข้างนอกก่อนสักครู่ ขอผมเข้าไปตรวจดูเขาเสียก่อน แล้วผมจะพาคุณเข้าไปเยี่ยม"

"คุณหมอคะ เปลี่ยนสมองให้คุณสวันต์ใหม่เลยรึคะ"

"ครับ สมองใหม่" หันมาทางป้าแจ่ม "โอเกือบลืมไปแล้ว คุณป้านี่ไงครับที่ยอมอุทิศสมองสามีของคุณป้ามาเปลี่ยนชีวิตให้คุณวสันต์"

สุปรียานั่งลงกราบที่ตัวของป้าแจ่ม ด้วยความขอบคุณและรู้สึกซาบซึ้งในบุญคุณของป้าแจ่มอย่างยิ่ง

"ขอบพระคุณคุณป้ามากนะคะ"

"ไม่เป็นไรค่ะ คุณ พ่ออ้ายทิดได้บุญแรง"

สุปรียามองหน้าหมอสถิตย์อย่างขอร้อง

"กรุณาให้ดิฉันได้เยี่ยมเขาเถอะค่ะ คุณหมอ"

"ได้ครับ เชิญเลย อ้อ..เดี๋ยวครับ" หมอสถิตย์นึกขึ้นมาได้ว่ายังไม่ได้ช่วยจัดการเรื่องศพลุงช่วง ซึ่งหมอขอร้องยังไม่ให้รับศพไปตั้งแต่เมื่อเย็นวานนี้ "คุณป้า รอสักประเดี๋ยว ผมจะช่วยจัดการเรื่องศพลุงแกให้เรียบร้อย สะดวกสบายเลย"

หมอสถิตย์หันมาพยักหน้าให้สุปรียา "เชิญ แต่เวลาเข้าไปในห้อง คุณยืนอยู่ให้ห่างๆ เตียงคนไข้ ผมขอตรวจดูเขาชั่วครู่ก่อนครับ"

สุปรียายืนอยู่ด้านหนึ่งห่างจากเตียงคนไข้มากพอควรแต่ก็พอเห็นได้ว่า หมอสถิตย์ยืนพูดอยู่กับพยาบาลที่เฝ้าไข้ เห็นหมออ่านรายงาน และดูฟิล์มเอกซเรย์ แล้วหมอก็ตรวจคนไข้ พูดกับคนไข้

แต่ภาพที่สุปรียาเห็นเป็นที่ประหลาดใจในความน่าอัศจรรย์ อย่างที่สุดก็คือคนไข้ที่มีผ้าพันแผลพันปิดคลุมหมดทั้งศรีษะนั้นลุกขึ้นมานั่งพูดและยิ้มกับหมอ สุปรียาคิดว่าชั่วครึ่งวันที่คนไข้ผ่าสมองก็ลุกขึ้นมานั่งได้แล้ว เป็นเรื่องมหัศจรรย์มากทางการแพทย์

หมอสถิตย์เดินมาหาสุปรียาแล้วบอกให้เยี่ยมวสันต์ได้

"เชิญ สงสัยอะไรถามคุณพยาบาลก็ได้ ผมขอช่วยป้าแจ่มจัดการเรื่องศพสามีแกก่อนครับ เดี๋ยวผมกลับมา"

เมื่อออกมาพบและพูดเรื่องการรับศพลุงช่วงไปวัดกับป้าแช่มอยู่เพียงชั่วครู่เสียง เอะอะของชายหญิงได้ยินออกมาจาก ไอ.ซี.ยู. และก็มีพยาบาลวิ่งออกมาตามหมอสถิตย์ให้เข้าไปช่วยห้ามคนไข้กับผู้มาเยี่ยมทะเลาะกัน หมอสถิตย์เข้าไปใน ไอ.ซี.ยู. ป้าแจ่มก็เดินตามเข้าไปด้วยความอยากรู้อยากเห็น และไปยืนมองอยู่ห่างๆ

"เกิดเรื่องอะไรขึ้นละครับ" หมอสถิตย์ถามขึ้นโดยหวังว่าสุปรียา พยาบาล หรือวสันต์ จะบอกให้เข้าใจ คนใดก็ได้ที่จะตอบคำถาม

วสันต์ ตัวคนไข้เองชี้มาที่สุปรียา พร้อมกับสั่นศีรษะ

"คุณหมอครับ นี่มันยังไงกัน ผู้หญิงคนนี้มาแต่ไหนก็ไม่รู้มาตู่ว่าผมรักอยู่กับเธอ พิลึกดีจริงๆ"

ทุกคนเงียบ มองหน้ากันไปมา หมอสถิตย์เดินไปจับต้นแขนคนไข้เบาๆ แล้วพยายามจะบอกให้คนไข้จำได้ โดยที่คิดว่าหลังผ่าตัดใหม่ ความคิดนึก ความจดจำยังไม่ดีกลับคืน

"นี่คุณสุปรียาคนรักของคุณไงครับ คู่หมั้นของคุณเอง แล้วก็จะแต่งงานกันเร็วๆ นี้จำได้ไหมครับ คุณวสันต์"

คนไข้มองสุปรียาแล้วหันมามองหน้าหมอสถิตย์อย่างงงๆ อยู่พักหนึ่งก็หันไปมองสุปรียาที่ยืนมองคนไข้ ด้วยความเศร้าสลด

"โธ่คุณหมอ ผมน่ะแก่แล้ว จะมีคนรัก จะมีคู่หมั้นอะไรกันอีก เมียก็มี ลูกก็ตั้ง ๕ คน คุณหมอนะซี คงลืมชื่อผมแล้ว ผมไม่ได้ชื่อวสันต์ ผมชื่อช่วงนะคุณหมอ

หมอสถิตย์ ใจหายวาบ เหงื่อแตก ความคิดถึงสภาพหลังปลี่ยนสมองให้วสันต์ ซึ่งคิดมาก่อนแล้วอาจเกิดขึ้น อาจเป็นไปได้หรือไม่ว่า หลังการผ่าตัดเปลี่ยนแปลงโดยที่เอาสมองลุงช่วงมาใส่ให้วสันต์แล้ว สภาพต่างๆ ทั้งความนึกคิด ความจดจำ ตลอดจนลักษณะอย่างใดของลุงช่วง วสันต์ก็จะรับเอามาไว้ และเวลานี้วสันต์คงเป็นลุงช่วง คงไม่ใช่วสันต์คนเดิม

คนไข้ยังคงมองหน้าหมอสถิตย์ แล้วหันไปมองพยาบาล ๒ คน ที่ยืนอยู่ข้างๆ เตียง มองสุปรียา พลันก็มองไปเห็นป้าแจ่มยืนเมียงๆ มองๆ อยู่ที่ประตูทางที่เข้ามา ไอ.ซี.ยู. คนไข้กวักมือเรียก

"อ้าว... ยาย แกจะยืนอยู่ตรงนั้นทำไม มาเถอะ มาฉันเจ็บ หมดสติไม่รู้ตัว

แกมาดูฉันหรือเปล่า มาซี ฉันรู้สึกตัวแล้ว มาใกล้ๆ ฉันซิ ยาย .. เออ ดูมันกระบิดกระบวนเอาจริงเชียว

ป้าแจ่มเดินเข้าไปหาแต่ก็คงอยู่ห่างๆ

“ป้ารู้จักกับคุณเสียเมื่อไรละ”

“นั่นแน่ ฉันเจ็บไปไม่กี่วันนะ ยายแจ่มเอ๊ย แกเกิดจะมาเป็นป้าฉันไปเสียแล้วเรอะ มามามา บอกข้าซิ ทางบ้านเป็นยังไงกันบ้าง พวกลูกๆ คงอยู่กันดีนะ เล่าให้ฉันฟังบ้างซิ”

สุปรียาหันมามองหมอสถิตย์ซึ่งยังคงยืนตะลึงอยู่ “คุณหมอคะ นี่รีคะ ผลจากการผ่าตัดเปลี่ยนสมอง...”

ตามหมอ

เรื่องเก่าเล่าใหม่

ตั้งแต่ครั้งโบราณ คนก็มารวมกันอยู่เป็นหมู่เหล่าไม่อยู่คนเดียวตามลำพัง เมื่อมีคนหนึ่งเจ็บไข้ได้ป่วย คนอื่นๆ ก็ช่วยกันรักษาเยียวยาแก้ไข ตามที่เคยรู้เคยเห็น เคยช่วยใครมาก่อน

การช่วยแก้ไขรักษาจะกระทำไปตามความเชื่อถือและเชื่อมั่นกันว่า การที่คนเจ็บป่วยนั้น ก็เพราะได้รับการลงโทษของพระเจ้า เทวดา ฟ้า ดิน ภูตผีปีศาจ วิญญาณชั่วร้าย หรือสิ่งที่ไม่อาจมองเห็นตัว

การรักษาก็โดยการทำพิธีกราบไหว้บูชา สวดมนต์อ้อนวอน อธิษฐาน จนถึงการทำพิธีบูชายัญ สวดคาถาเสกเป่า และขับไล่ภูตผีที่ชั่วร้าย

ต่อมาก็เกิดความคิดที่จะต้องมีการติดต่อกับเทพเจ้าหรือวิญญาณ โดยต้องมีคนที่จะเป็นคนติดต่อถึงเทพเจ้า หรือวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ เพื่อให้ทราบว่าผู้ช่วยมีการทำผิดอย่างไร และขอโทษขอโพย บนบานศาลกล่าวให้คนไข้หายป่วย ให้ช่วยแก้ไขรักษา

แล้วจากนั้นมาก็มีคนที่ฉลาดในพวกหมู่คนตั้งตัวขึ้นเป็นหมอผี ที่จะให้การรักษาคนไข้ด้วยเวทมนต์คาถา และพิธีกรรมต่างๆ ตลอดจนจะช่วยขับไล่หรือแก้ไขการกระทำของภูตผีปีศาจ ของวิญญาณร้ายที่ทำอันตรายคนเจ็บไข้ด้วย และหมอผีนี่เองที่เวลาต่อมา มีคนที่มีความรอบรู้และเริ่มรู้จักที่จะใช้พืชพันธุ์ไม้มาทำเป็นยา เป็นความรู้ถึงการรักษาคนเจ็บป่วยด้วยสมุนไพร อย่างไรก็ตามตอนแรกๆ ที่มีการรักษาด้วยยาสมุนไพร ก็ยังมีพวกที่จะได้รับการรักษาแบบเดิม คือ รักษาด้วยเวทมนต์คาถา เสกเป่า รดน้ำมนต์ ขับไล่ภูติผีปีศาจ คือยังพอใจที่จะรักษาทางไสยศาสตร์อยู่แต่ก็มีมากที่รักษาทั้งการใช้ยาสมุนไพร ควบไปกับรักษาทางไสยศาสตร์

เมื่อบ้านเมืองเจริญขึ้น ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ช่วยให้นักวิทยาศาสตร์ นำเอาสมุนไพรที่ใช้รักษาโรค ได้แก่ พวกพืชที่รักษาโรคมาแล้ว มาตรวจวิจัยและแยกเอาสารเคมีที่เป็นตัวยาออกมาจากเปลือก กิ่ง ใบ ราก ดอก และผลของพืช มาแยกหาตัวยาและทำการค้นคว้าทดลองถึงฤทธิ์ของตัวยาและอาจจะใช้รักษาโรคหรืออาการเจ็บป่วยอย่างใดได้บ้าง จนในที่สุดได้สารเคมีที่มาทำเป็นยารักษาโรค โดยทำเป็นยาผง ยาน้ำ ยาเม็ดหรือยาฉีด ที่หมอจะใช้ยานี้ในการรักษาโรคได้

ในเมื่อความเชื่อของคนเราที่ว่าความเจ็บป่วยหรือโรคที่เกิดขึ้นนั้น เกิดขึ้นเพราะการกระทำของเทพเจ้า ภูตผีปีศาจ วิญญาณ หรือสิ่งที่คนเราไม่เห็นตัวนั้นหมดความเชื่อถือและค่อยๆ เสื่อมไปแล้ว “หมอผี” ก็เปลี่ยนสภาพมาเป็น “หมอยา” และการแพทย์เจริญมาเป็นแพทย์แผนปัจจุบันจากการที่เป็นแพทย์แผนโบราณมาก่อน

การแพทย์แผนโบราณของไทยเรา ซึ่งเวลานี้เราเรียกว่า “การแพทย์แผนไทย” มีการนำเอาต้นไม้ใบหญ้า พฤกษาไพรมาใช้รักษาโรค และมีวิธีปฏิบัติในการรักษาโรคเป็นภูมิปัญญามาแต่ดั้งเดิมของคนไทยเราเองแท้ๆ ไม่ได้ไปเอาวิธีมาจากชนชาติอื่นแต่อย่างใด

หมอไทยเรารู้จักใช้สมุนไพรมาทำเป็นยา โดยเป็นยาหม้อ ยาผง ยาพ่น ยาพอก ยาปั่นเป็นลูกกลอน ยาเม็ด ยาดอง ฯลฯ

เมื่อคนในหมู่บ้านหรือตำบลเจ็บป่วยแล้ว พ่อแม่ ผู้ใหญ่ และผู้คนในบ้านก็จะดูแลรักษากันเองตามวิธีที่รู้และใช้กันมา หรือถ้ามีหมอในหมู่บ้านหรือตำบลที่คน

ในบ้านรู้จัก พวกญาติหรือคนในบ้านคนไข้จะไปหาหมอ และบอกอาการคนไข้ให้หมอฟัง หมอฟังแล้วก็จะจัดยาให้มาให้คนไข้ บางทีพวกญาติๆ อาจนำคนไข้ไปที่บ้านหมอให้หมอตรวจดู เมื่อได้ยาจากหมอ แล้วก็มารักษาที่บ้าน

สมัยก่อนๆ โน้น ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงรัตนโกสินทร์ยังไม่นิยมที่จะไปโรงพยาบาลและไปป่วยอยู่ในโรงพยาบาล ชาวบ้านถือว่าโรงพยาบาลเป็นที่ปล่อยให้คนไข้ตาย เป็นที่ญาตินำคนไข้ไปทอดทิ้งอยู่โรงพยาบาล เมื่อคนไข้จะตายญาติไม่ได้เห็นใจไม่ได้ดูใจ ถ้าจะตายก็ขอตายที่บ้าน

ความจริงแต่ก่อนๆ มาแล้วที่เวลามีคนเจ็บป่วยขึ้นในบ้าน ต่างก็จะช่วยดูแลรักษากันเอง โดยมากไม่ค่อยนิยมพาคนไข้ไปหาหมอ คงให้หายป่วยอยู่ที่บ้าน และจัดให้มีคนคอยดูแลคอยให้การพยาบาลในเมื่อมีคนอื่นๆ จะต้องออกไปทำธุระนอกบ้านต่อเมื่อคนไข้นอนเจ็บอยู่นานโดยการรักษาให้ยากันเองตามที่รู้มาและโดยการสวดมนต์ บูชาการไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผีบ้าน ผีเรือน ให้ช่วยคุ้มครองรักษาด้วยการ อธิษฐานและบนบานศาลกล่าว เมื่อนานมากแล้วยังไม่หายหรือมีอาการหนักมากแล้วจึงจะหาหมอรักษา

เมื่อจะให้หมอรักษาตอนแรกๆ ก็ปฏิบัติอย่างที่ว่ามาก่อนนี้แล้ว คือ ญาติคนไข้หรือคนในบ้าน ไปบอกเล่าอาการคนไข้ หมอพิจารณาแล้วก็จะให้ยามากินที่บ้าน หรือพาคนไข้ไปหาหมอ แล้วนำคนไข้กลับมาบ้านพร้อมกับยาที่แพทย์ให้มากิน

ต่อมาจะด้วยเหตุผลอย่างใดไม่มีบันทึกหรือกล่าวเล่ากัน เมื่อเกิดความเจ็บป่วยขึ้นกับผู้ใดในบ้าน ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่หรือเด็ก ญาติหรือคนบ้านนั้นจะไปหาหมอมาตรวจรักษาคนไข้ที่บ้าน การไปบอกอาการคนไข้แล้วขอยามาให้คนไข้หรือพาคนไข้ไปหาหมอให้หมอตรวจแล้วรับยามากินที่บ้านนั้นหยุดปฏิบัติไป

อาจเป็นไปได้ว่า ในหมู่บ้านเมื่อมีหมอ หมอก็คงสนิทสนมและเป็นที่รู้จักกันดีทั้งหมดในหมู่บ้าน หมอก็เหมือนคนอื่นๆ ที่ไปมาหาสู่กันเสมอ บ้านเรือนอยู่ใกล้ๆ กัน เมื่อใครเจ็บป่วยก็ตามกันมารักษาที่บ้านได้ เมื่อเป็นธรรมเนียมขึ้นมาแล้ว ถ้ารู้จักหรือศรัทธาหมอคนใด ไม่ว่าอยู่ใกล้อยู่ไกลก็ไปเรียกไปตามมาที่บ้าน แล้วในที่สุดก็ถือเอาว่า ถ้าเป็นหมอจะต้องให้การรักษาคนไข้ ไม่ว่าคนไข้จะเป็นหญิงหรือชาย เด็กหรือผู้ใหญ่ ไม่ว่ายากดีมีจน ไม่ว่าคนดีหรือคนร้าย ไม่ว่าเป็นเวลากลางคืนหรือกลางวัน

และไม่ว่าสภาพลมฟ้าอากาศจะเป็นอย่างไร เมื่อคนไข้ต้องการความช่วยเหลือ ต้องการรักษาให้เขาพ้นจากความทุกข์ การที่หมอต้องมีจริยธรรมนี้ เป็นเหตุผลที่ทำให้มีการตามหมอมารักษาไข้ที่บ้าน จนกลายเป็นกฎเป็นธรรมเนียมไป

เมื่อมีการตามหมอมารักษาคนไข้ที่บ้าน ก็เพิ่มการปฏิบัติของหมออีกอย่างหนึ่งคือ มีการเยี่ยมไข้ คือ มาตรวจดูอาการของคนไข้เป็นประจำอยู่ทุกวัน หรือตามที่จะนัดแนะกัน จนกว่าคนไข้จะหายป่วยสนิท และหมอเองก็จะต้องมีการเตรียมยาและอุปกรณ์ในการตรวจรักษาที่จำเป็นจัดใส่ไว้ในถุงย่ามหรือ ล่วมยาที่จะหยิบฉวยไปด้วยทันทีที่มีคนมาตาม

การตามหมอให้ไปตรวจรักษาที่บ้านนี้มีกันเป็นธรรมดาหรือธรรมเนียมในการปฏิบัติตลอดมาจนการแพทย์เปลี่ยนแปลงจากการแพทย์แผนไทย (เคยเรียกว่าการแพทย์แผนโบราณ) มานิยมการแพทย์แผนปัจจุบัน และมีโรงพยาบาลที่จะรับคนเจ็บป่วยไว้รักษาในโรงพยาบาล แรกๆ นั้น คนทั่วไปก็ยังคงพอใจที่จะเจ็บป่วยอยู่ที่บ้านและนิยมการตามแพทย์มาตรวจรักษาที่บ้าน

การตามหมอไปตรวจรักษาที่บ้านนี้นับแต่โบราณกาลมาจนถึงสมัยที่บ้านเมืองเจริญมากแล้ว และยังคงนิยมตามหมอไปรักษานี้มีการปฏิบัติที่คนไข้ไม่เปลี่ยนแปลงผิดไปกว่าที่เคยมานานแสนนานแล้วก็คือ เมื่อนึกอยากจะตามขึ้นมาเมื่อใดก็จะมาตาม ไม่ว่าจะเป็นกลางวันหรือกลางคืน เวลาดึกดื่นเที่ยงคืน ไม่ว่าโรคจะมีอาการเบาหรือหนักมากไม่ว่าจะป่วยมาไม่นาน หรือนานมาแล้ว แม้นับอาทิตย์ นับเดือนแล้ว

โดยมากแล้ว ถ้าไม่ค่ำมืด ก็ไม่คอยจะตามหมอ หรือจะตามก็เมื่ออาการหนักมาก หรือคนไข้ชัก เป็นลม หมดสติ บางรายคนไข้ป่วยเจ็บมาหลายวัน เกิดเจ็บปวดมากกลางดึก และคร่ำครวญด้วยความเจ็บปวด ให้ญาติวิตกกังวลจึงจะตามหมอ แล้วในที่สุดการมาตามหมอไปตรวจไข้ที่บ้านนี้ ไม่ว่าคนไข้จะเจ็บไข้มากหรือน้อย เจ็บไข้มาแต่เช้าและเมื่อนานวันมาแล้ว คนไข้เดินได้หรือหมดสติ บ้านอยู่ใกล้บ้านหมอหรืออยู่ไกลกัน คนไข้ยังพอใจที่จะยอมป่วยอยู่ที่บ้าน ยังไม่นิยมที่จะไปตรวจหรือไปนอนป่วยที่โรงพยาบาล เมื่อมีคลินิกตรวจรักษาโรค และคนไข้นิยมไปตรวจรักษาที่คลินิกกันบ้างแล้วก็ยังพอใจที่จะตามแพทย์ไปตรวจรักษาที่บ้านเช่นเคย

แพทย์ในสมัยต่อๆ มาก็ต้องเตรียมเครื่องมือเครื่องใช้และยาเอาไว้และเอาไป

พร้อมด้วยเมื่อคนไข้ตามไปตรวจที่บ้าน แทนถุงยาหรือล่วมยาที่หมอสมัยก่อนๆ เตรียมไว้ก็จะมีกระเป๋ายาที่มีเครื่องฟัง กล่องเข็มฉีดยา เครื่องมือสำหรับตรวจโรค อุปกรณ์เล็กๆ น้อยๆ ที่ใช้ในการปฐมพยาบาล และยากินหรือยาฉีดที่อาจจำเป็นต้องใช้ เมื่อมีผู้มาตามไปตรวจคนไข้ที่บ้าน ก็ถือกระเป๋ายานั้นไปได้เลย

แน่ล่ะ แพทย์เองเมื่อถูกตามไปดูไข้ที่บ้าน ยากที่จะปฏิเสธไม่ต้องคำนึงถึงวัน เวลา อากาศและที่ใด โดยที่ต้องยึดถือจริยธรรมและความสำนึกอันดีงามเป็นหลักยึด เมื่อมาตามไปรักษาไข้ก็ต้องไป

ก็เหมือนที่ว่าไว้ คนไข้แทบทุกรายเมื่อญาติมาตามให้ไปดูไข้จะต้องเป็นเวลาค่ำแล้วซึ่งบางทีก็ดึกแล้ว เมื่อไปถึงและได้ตรวจคนไข้ เมื่อถามว่าไม่สบายหรือมีอาการคือเจ็บป่วยมาแต่เมื่อใดก็จะได้คำตอบว่า อาทิตย์หนึ่งแล้ว สิบกว่าวัน หรือเดือนกว่าแล้ว คิดในใจว่ามันดูเหมือนจะไม่คุ้มกับการที่รีบกุลีกุจอมา ไม่คุ้มกับรีบมาตรวจทั้งที่ค่ำมืดดึกดื่น ควรได้นอนพักผ่อน แต่คนไข้เจ็บป่วยมานานนักหนาแล้วพึ่งจะมาตามหมอกลางดึก

ตั้งแต่เป็นเด็กนักเรียนมาแล้ว ก็เคยเห็น เคยอ่าน และรู้อยู่แก่ใจตลอดมา จนได้เรียนและสำเร็จเป็นแพทย์ ว่าแพทย์นั้นนอกจากจะรักษาคนไข้ที่โรงพยาบาล ที่บ้านหรือคลินิกของตัวแล้ว ยังอาจต้องถูกตามไปรักษาคนไข้ที่บ้าน

เมื่อเรียนสำเร็จเป็นแพทย์เป็นเวลาที่บ้านเมืองยังอยู่ในภาวะสงครามมหาเอเชียบูรพา สงครามโลกครั้งที่ ๒ และเป็นระยะที่มีการรบดุเดือดรุนแรงมาก ไฟฟ้าก็ไม่มี ค่ำแล้วก็มืดมิดไปหมดตลอดทั่วทั้งเมือง ยาและเครื่องมือเครื่องใช้ในการรักษาก็ขาดแคลน ทุกสิ่งทุกอย่างราคาแพงและยังไม่มีให้ซื้อด้วย

หลังจากสำเร็จวิชาแพทย์แล้ว ปีนั้นเองก็ได้รับเลือกให้เป็นแพทย์ประจำบ้าน เป็นหัวหน้าแพทย์ประจำบ้านศัลยศาสตร์ แล้วเป็นหัวหน้าแพทย์ ประจำบ้านควบคุมดูแลแพทย์ประจำบ้านของโรงพยาบาล (ทุกแผนก ทั้งโรงพยาบาล) กับเป็นแพทย์ผู้อำนวยการนอกเวลา รวมทำหน้าที่แพทย์ทั้งหมด ๓ ปี ตลอด ๓ ปีนี้ โดยเฉพาะค่ำแล้วจะมีคนมาตามไปตรวจรักษาไข้บ่อยๆ (หน้าที่แพทย์ประจำบ้านจะต้องอยู่ในโรงพยาบาลคอยดูแลคนไข้อยู่ตลอดเวลา จะออกนอกไปจากโรงพยาบาลไม่ได้ ถ้าจะต้องไปธุระ ต้องไปจากโรงพยาบาลเวลาไหน เพราะสาเหตุจำเป็นอย่างใดก็ตามจะต้องมี

แพทย์รับหน้าที่แทน ดังนั้น เวลาที่มีผู้มาตามไปตรวจรักษาคนไข้จึงต้องฝากเพื่อนแพทย์ให้ทำหน้าที่แทนชั่วคราว) ส่วนมากจะเป็นคนไข้ที่อยู่แถวใกล้โรงพยาบาลศิริราชนี่เอง บางคนอยู่ไกลจากโรงพยาบาลสักหน่อยก็จริง แต่ถ้าจะมาโรงพยาบาลก็มาได้สะดวกและไม่นานนัก

ไม่แปลกอะไรเลยที่คนไข้ที่มาตามตอนค่ำแล้วนั้นเป็นคนไข้ที่น่าจะมาโรงพยาบาลเพราะอยู่ใกล้ๆ แต่ไม่มา น่าจะมาตามตอนกลางวันจะได้สะดวกทุกอย่าง ทั้งในการตรวจและการรีบจัดส่งโรงพยาบาล ถ้าเจ็บป่วยที่ต้องผ่าตัดรักษาหรือต้องให้การรักษาเป็นพิเศษ น่าจะได้รีบตรวจรักษามานานแล้ว แต่เมื่อมาตามนั้นเจ็บป่วยมาหลายเดือนหรือนานเดือนแล้ว โดยที่มัวรักษากันเองอยู่นานจน “ไข้หนัก” ทนไม่ได้แล้ว

เป็นเช่นนั้นก็เพราะ คนไข้มัวรักษาตัวเองที่บ้านและไม่ชอบที่จะมาที่โรงพยาบาล ถือกันว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่แก้ไขได้ยาก เมื่อได้บรรจุเป็นข้าราชการประจำโรงพยาบาลในฐานะเป็นอาจารย์สอนนักเรียนแพทย์ และให้การรักษาคนไข้ด้วย ได้พ้นหน้าที่ของแพทย์ประจำบ้านและกลับมาอยู่บ้าน ก็ยังมีผู้มาตามไปตรวจไข้ และยิ่งมีมาก มีถี่ๆ แม้แต่คืนละ ๒-๓ ราย เมื่อมีคลินิกส่วนตัวที่ใช้เวลาปฏิบัติงานนอกเวลาราชการแล้ว แม้บ้านคนไข้อยู่ใกล้คลินิกนั่นเอง กลางวันไม่มาหาที่คลินิก แต่ตกดึกแล้วจึงมาตามไปที่บ้าน

บางทีคนไข้อยู่ไม่ไกลมากนัก แต่บางทีก็อยู่ไกลออกไปจนอยู่เขตนอกเมือง บางทีบ้านคนไข้ก็อยู่ใกล้โรงพยาบาลเดินไม่กี่นาทีก็ถึงโรงพยาบาล บางทีบ้านก็อยู่ไกลจากกรุงเทพฯ มาก

เคยมีบางครั้ง ญาติคนไข้มาตามไปตรวจคนไข้กลางดึก บ้านคนไข้อยู่ห่างไกลไม่มาก แต่ถนนหนทางมืดมิด โดยที่เป็นเวลาสงครามยุติสงบไปแล้วตั้ง ๓-๔ ปี บ้านเมืองก็ยังไม่คืนดีเป็นปกติ ไปถึงบ้านคนไข้ยุ่งยากสักหน่อย แต่ไปถึงพบหมออยู่ก่อน ๒-๓ คนเพราะญาติคนไข้หลายคน เมื่อเห็นอาการคนไข้และคนไข้กระสับกระส่ายน่าตกใจ ต่างคนก็ต่างออกไปตามหมอ รู้จักกับหมอคนไหนก็ตามมาแล้วก็มาพบว่าตามหมอมาได้ถึง ๓-๔ คน ก็เลยให้หมอที่มาถึงก่อนคนอื่นเป็นคนตรวจรักษาไข้ ที่เหลือออกมานั่งคุยกันที่ห้องรับแขกพักใหญ่ถึงกลับบ้าน ถูกตามไปตรวจไข้นอกเมือง

ห่างไปไกลก็เคย ครั้งหนึ่งถูกปลุกให้ไปตรวจไข้ตอน ๔ ทุ่มกว่า ใครๆ เขานอนหลับแล้ว เขามาตามไปถึงสระบุรี ยังตามมารับ กว่าจะถึงสระบุรีกว่าจะได้พูดคุยและตรวจคนไข้ซึ่งต้องใช้เวลานานพอควร เพื่อตรวจให้แน่ใจ กว่าที่จะฉีดยาให้แล้ว ค้นหายาในกระเป๋ายาพอที่จะให้กินชั่วคราวจนกว่าจะรุ่งเช้า และเขียนใบสั่งยาให้หาซื้อที่ร้านขายยาแล้วพูดคุยเรื่องการพยาบาลดูแลคนไข้ และกว่าที่เขาจะขับรถกลับมาส่งที่บ้านก็เกือบรุ่งสาง

ง่วงและเพลียเต็มทนแล้ว กำลังผลัดผ้าผลัดกางเกงเปลี่ยนเป็นชุดนอน ภรรยาก็ตื่นขึ้นมานั่งเพราะแสงไฟฉ่าสว่าง และเสียงจากที่เดินไปเดินมาและเสียงจากการจะเปลี่ยนเป็นชุดนอน เธอมองดูสามีของตัวอย่างแปลกใจ แล้วก็มีเสียงถามว่า

"คุณจะไปไหน"

พุทโธ่เอ๋ย ... เราออกไปจากบ้านตั้ง ๖-๗ ชั่วโมงแล้ว เธอพึ่งจะรู้สึกตัว เมื่อตอนกลับบ้าน ก็เลยต้องตอบ

"ไปนอน"

เรื่องคนไข้ตามหมอให้ไปตรวจรักษาที่บ้านนี้ เป็นการทำที่น่าจะทำให้หมอเกิดอารมณ์หงุดหงิด โกรธเคือง ไม่พอใจ และเกิดความคิดความรู้สึกในด้านไม่ดีต่อคนไข้ แล้วแสดงความขาดมารยาทออกมาในท่าทีและวาจาได้ แต่การหาหมอไปรักษาที่บ้านดูเหมือนจะเป็นประเพณีหรือ ธรรมเนียมตามปกติธรรมดา ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างแพทย์กับคนไข้มาตั้งแต่โบราณกาลแล้ว และการตามหมอไปรักษาที่บ้านนี้ถือกันมานานแล้วว่าเป็นการปฏิบัติในการรักษาอย่างหนึ่ง

เมื่อสำเร็จการศึกษาและได้เป็นแพทย์แล้ว เมื่อมีคนมาตามไปตรวจรักษาไข้ที่บ้าน (หรือที่อื่นใด) โดยคนไข้ไม่มาตรวจรักษาที่โรงพยาบาลนั้น กลับรู้สึกภูมิใจและพอใจ มีความรู้สึกว่าได้เป็นแพทย์อย่างแท้จริงแล้ว ยิ่งกว่านั้นยังคิดว่าการที่มีคนมาตามไปรักษาคนไข้เช่นนี้ก็แสดงว่า เรานี้เป็นแพทย์ที่มีคนรู้จัก มีคนศรัทธาไว้เนื้อเชื่อใจเราที่จะยอมให้เรารักษาได้ และการได้ไปดูคนไข้เมื่อถูกตาม โดยที่เราแสดงให้เขารู้ว่าเราพอใจ เต็มใจ เอาใจใส่ที่จะช่วยให้เขาพ้นทุกข์ ช่วยชีวิตเขา ก็จะทำให้เขายอมรับนับถือมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ต่อๆ มา เมื่อทางการแพทย์เจริญขึ้นมาก การตรวจ การมี

อุปกรณ์เครื่องมือที่จะใช้รักษาและการตรวจโรคได้ถูกต้องแน่นอนยิ่งขึ้น การพยาบาลก็ดีขึ้น คนไข้ได้รับการตรวจ การรักษาพยาบาล สะดวกสบายขึ้น และการเดินทางมาโรงพยาบาลมาได้ง่ายสะดวกและรวดเร็ว การตามแพทย์ไปรักษาบ้านมีน้อยเข้าๆ ทุกทีจนเวลานี้มีน้อยที่สุด พอจะถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติที่เลิกไปแล้ว เมื่อเจ็บป่วยคนไข้จะไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาลเลย แพทย์รุ่นใหม่เวลานี้คงจะไม่รู้หรอกว่าการถูกตามไปตรวจรักษาไข้ที่บ้านซึ่งมีการปฏิบัติมาแต่โบราณกาลนั้นสร้างความทุกข์ยากเหน็ดเหนื่อย อ่อนเพลียให้แก่แพทย์เพียงใด แต่แพทย์กลับรู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นแพทย์และสนุกดี ถ้าแพทย์มีอารมณ์ขันและเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดา

"สวนลุมพินีถิ่นที่เคยไป"

เสียงเพลง "ค่ำแล้วในฤดูหนาว" ของ ครูล้วน ควันธรรม ถึงตอนที่ว่า "สวนลุมพินีถิ่นที่เคยไป เขาดินถิ่นไกลก่อนนี้เคยชื่น" ผมต้องคิดถึงสวนลุมพินี หรือเราเรียกกันง่ายๆ ปากว่า สวนลุม นี้ขึ้นมาทุกที ผมคิดถึงชีวิตของตัวเองที่เคยเข้าไปใช้เป็นสถานที่แสวงหาความสุขรื่นเริงบันเทิงใจตามโอกาสมานานปี

ตั้งแต่อายุ ๑๖ ปี จากต่างจังหวัดมาเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ ปี พ.ศ. ๒๔๗๙ ตลอดมาจนมีอาชีพเป็นหลักเป็นฐานก็ยังคงใช้ชีวิตอยู่ในกรุงเทพฯ มิได้ย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่ใดอื่น

สวนลุมพินีจึงเป็นแหล่งที่เคยเข้าและผ่านไปผ่านมาอยู่มิได้ขาด เมื่อยังเป็นเด็กอยู่ต่างจังหวัด ได้อ่านข่าวนวนิยายจากหนังสือพิมพ์ และได้ฟังผู้ใหญ่ที่เคยมากรุงเทพฯ พูดถึงสวนสนุกมีที่สวนลุมพินี ก็คิดเห็นสวนลุมพินีและสวนสนุกได้เพียงจากความนึกฝันแล้วก็อยากจะได้มาเห็นสวนลุมพินี เฝ้านึกถึงว่าคงจะมีสักวันหนึ่งที่จะได้มาเที่ยวบางกอก และได้มาเห็นสวนลุมพินี พร้อมทั้งสถานที่อีกหลายต่อหลายแห่งให้จงได้

เมื่อมาอยู่กรุงเทพฯ มาพักอาศัยอยู่บ้านเช่าตอนต้นๆ สายถนนสุรวงศ์ จากบ้านเดิมไม่เท่าไรก็ถึงถนนเจริญกรุง แต่เมื่อเดินมาทางปลายถนน มาถึงหน้าโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์แล้วเดินไปถึงหน้าประตูทางเข้าสวนลุม ตอนยังเด็กนั้นก็เพียงเมื่อยล้านิดๆ หรืออาจพูดว่าไม่รู้สึกอย่างไรเลย เมื่อผมมาอยู่กรุงเทพฯ สวนลุมพินีก็ไม่มีสวนสนุกที่ผมเคยฝันมานานนั่นแล้ว ทุกอาทิตย์ตื่นแต่เช้าตรู่ แล้วเดินมาจนเข้ามาเดินเล่นต่อในสวนลุม สมัยนั้นผู้คนยังนิยมการออกเดินยามเช้า ซึ่งเรียกกันว่ามอร์นิ่งวอล์ค ถือกันว่าผู้ที่ออกเดิน มอร์นิ่งวอล์ค เป็นประจำเป็นคนทันสมัยที่รู้จักรักษาสุขภาพและเสริมสร้างความแข็งแรง ด้วยการเดินออกกำลังกายและได้อากาศบริสุทธิ์ในยามเช้า

บางทีในวันอาทิตย์ นอกจากจะมอร์นิ่งวอล์ค ตอนเช้าตรู่แล้วกลับมาถึงบ้านตอนสายๆ แล้ว (เวลาราวๆ ๑๐.๐๐ น. กว่าๆ หรือไม่ก็เวลาราวๆ ย่าง ๒ โมง อาจมีพวก เพื่อนเด็กๆ มาชวนไปเล่นเตะฟุตบอล หรือซ้อมวิ่งเพื่อแข่งกรีฑานักเรียน แล้วก็ลงเล่นน้ำกันที่สระน้ำในสวนลุม อยู่ในสวนลุมจน ๕-๖ โมงเย็นจึงจะกลับบ้าน

ถ้าจะขี่จักรยานออกไปเที่ยวกัน วนไปวนมาก็ไม่พ้นที่จะแวะเข้าไปขี่เล่นในสวนลุม

เรื่องเล่นน้ำในสระสวนลุมนั้น ออกจะเล่นกันเป็นบ้าเป็นหลัง เล่นนานจนค่ำมืดจึงจะกลับบ้าน นึกไม่ออกจำไม่ได้และไม่รู้ไม่สนใจว่าเขาห้ามจับปลาและลงเล่นน้ำอาบน้ำในสระหรือเปล่า พวกเด็กๆ มาเล่นกันตลอดเวลาหลายต่อหลายคน ไม่เห็นมีใครมาว่า มาไล่ หรือจะมีตำรวจจับใคร แต่ตอนหลังๆ มีเด็กจมน้ำตาย และมีข่าวว่าเด็กนั้นตายเพราะถูกปลาไหลไฟฟ้า

ตั้งแต่นั้นไม่มีพวกเพื่อนๆ มาชวนไปเล่นน้ำสวนลุมอีก ไม่รู้ว่าจะยังมีพวกเด็กไปเล่นน้ำสระสวนลุมอยู่หรือเปล่า แต่พวกเราไม่ได้ไปเล่นน้ำสระสวนลุมกันอีก พร้อมกันนั้นการขี่รถไปเล่นในสวนลุมหรือมอร์นิ่งวอล์คไปเดินในสวนลุมก็หยุดไปด้วย นึกไม่ออกอีกเหมือนกันจะเป็นเพราะใกล้ๆ สอบไล่เลยไม่ไปเที่ยวที่ไหน หรือเพราะเหตุผลอย่างไร ลืมเสียแล้ว

พอถึงปี พ.ศ. ๒๔๘๑ ผมย้ายบ้านไปอยู่ตึกดิน ก็เลยทิ้งสวนลุมไว้เบื้องหลังและลืมสวนลุมไปชั่วระยะหนึ่ง

เรื่องเกี่ยวกับสวนลุมที่ประทับใจและพิสดาร กล้าผจญภัยบ้างนั้นเป็นตอนที่ผมเรียนอยู่ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเรียนแพทย์อยู่โรงพยาบาลศิริราช จะเก็บเอาไว้กลับมาพูดทีหลัง พูดถึงระยะที่เป็นแพทย์แล้วสักนิดหน่อยก่อน

ระหว่างสงครามมหาเอเชียบูรพาและหลังสงครามแล้ว ผมก็ค่อนข้างห่างจากสวนลุมมาก จนหลังจากแต่งงานมีครอบครัวแล้ว โดยเฉพาะเมื่อมีรถยนต์ ตอนนั้นคนมีรถยนต์ส่วนตัวน้อยมาก ถนนหนทางว่าง นานๆ หรอก ถึงจะมีรถยนต์เล่นตามๆ กันมาหลายๆ คัน ผมกลั้นใจซื้อรถเก่ามาใช้รถยี่ห้อออสติน ๑๐ ตามที่เรียกกันว่ารถมือสอง (เซคกั้นแฮนด์) แต่ความจริงรถที่ซื้อมานี้เป็นรถมือสิบ คือ มาถึงผมเป็นเจ้าของคนที่สิบพอดี ผมซื้อด้วยราคา ๑ หมื่นบาท (รวบรวมเงินของตัวเอง และขอจากญาติผู้ใหญ่กว่าจะครบแทบแย่) โอโฮ มีรถขับเองโก้เป็นบ้าเลย

กำลังเห่อรถ วันเสาร์ วันอาทิตย์ พอว่างตอนบ่ายๆ ก็พาเมียพาลูกนั่งรถออกเที่ยวกินลมเรื่อยๆ แล้วก็แวะเข้าไปวนๆ อยู่ในสวนลุม ถึงบริเวณที่มีขายของกินเป็นหาบหรือรถเข็น ก็หยุดรถแล้วก็เข้าไปนั่งในสนามหลังที่ขายของกิน เลือกนั่งที่โต๊ะ หรือนั่งที่เสื่อปูไว้บนพื้นสนามหญ้าได้ตามพอใจ สั่งอาหาร ของว่าง หรือเครื่องดื่มมากินกันตามพอใจ บาเยีย หมูสะเต๊ะ ปลาหมึกปิ้ง เปาะเปี๊ยสด ฯลฯ ขนมและน้ำอัดลม สารพัด เบียร์ก็มีสำหรับนักดื่ม พอพลบค่ำ ตะวันตกดินก็กลับ

ตามธรรมดาทุกเช้าโดยเฉพาะวันเสาร์วันอาทิตย์จะมีคนมาอยู่ในสวนลุมนี้กันมาก มีทั้งชายและหญิง เด็กๆ จนถึงคนแก่ มาเดินออกกำลังกาย บ้างก็ขี่จักรยานเล่นกัน และหญิงชายส่วนมากเป็นชาวจีนอายุมากแล้ว มาฝึกรำมวยจีนกัน

ตอนกลางวันมีคนในสวนลุมกันประปราย บางคนที่อาศัยเดินตัดสวนลุมมาเป็นการช่วยย่นย่อทางเดินจากถนนใหญ่ ต่อเมื่อถึงเวลาบ่ายจนถึงตอนเย็นจึงได้มีบางที่บางตอนในสวนลุมที่ขายอาหาร เครื่องดื่ม หรือของว่าง แก่พวกที่เข้ามาพบปะคุยกันไปจนพลบค่ำ หลังจาก ๔ ทุ่มไปแล้ว สวนลุมก็ค่อยๆ มืดสนิท และเงียบไป คงเหลือแต่พวกของคู่ชายหญิงพลอดรักกันอยู่จนดึกดื่น

หลายครั้งที่มีพวกหัวการค้า พยายามที่จะสร้างความครึกครื้นสว่างไสวให้สวนลุมในยามราตรี เพื่อให้ผู้ที่แสวงหาความรื่นเริงบันเทิงใจมาพักผ่อน โดยการจัดตั้งสถานที่เล่นดนตรี ลีลาศ และการละเล่นต่างๆ พร้อมทั้งมีภัตตาคาร อาหารจีน ฝรั่ง

หลายครั้งหลายที่การจัดตั้งสถานที่เช่นนั้น ผู้คนตื่นเต้นพากันมาเที่ยว มากินอาหาร และมาหย่อนใจกันมากเป็นที่น่าพอใจของผู้ลงทุนการค้า แต่แล้วไม่นานกิจการก็ค่อยๆ จืดจางไป จนต้องเลิกล้มเพราะทนขาดทุนต่อไปไม่ไหว

มีอยู่ครั้งหนึ่งที่มีผู้ลงทุนสร้างภัตตาคารขึ้นราวๆ ตอนกลางสวนลุม ภัตตาคารเป็นอาคารรูปร่างเหมือนหัวเรือยื่นออกไปกลางสระน้ำ ตอนสุดหัวเรือมีรูปปั้นนางกินรียื่นออกไปข้างหน้า ผู้คนมาได้เห็นรูปปั้นนางกินนรีนี่แล้วจะต้องตะลึงชมอยู่นานราวกับถูกสะกดจากความงามของนางกินรี โดยเฉพาะเต้านมทั้ง ๒ ข้างที่ยื่นออกมาจากทรวงอกที่แอ่นของนางนั้นมโหฬารนัก

ภัตตาคารกินนรี ตามที่เราเรียกกันนี้มีคนมาอุดหนุนกันมาก คนที่มารับประทานอาหารที่นี่แล้วพูดกันว่า อาหารพอรับประทานได้ อร่อยดี การบริการก็ดี หรือปล่อยอารมณ์ชมน้ำในสระ และบริเวณสวนลุมพินีค่อนข้างเงียบสงบได้สบาย

ผมเคยมาภัตตาคารกินรีนี้ ๒ ครั้ง ครั้งแรกก็ดูจะเป็นภัตตาคารคลาสสิกดีอยู่อีกสัก ๔-๕ เดือน มาเป็นครั้งที่ ๒ ได้มาเห็นภัตตาคารอยู่ในสภาพร่วงโรยเต็มที เทียบกับร้านอาหารธรรมดาๆ ก็ยังไม่ได้

ภัตตาคารกินรีนี้ตอนต้นๆ นั้นอาจพูดได้ว่าเป็นภัตตาคารชั้น ๑ แต่ต่อๆ มาลูกค้าเปลี่ยนชุดมีพวกนักเลงพวกขี้เมาและพวกไร้วัฒนธรรมเข้าไปเอะอะวิวาทกัน พวกมานั่งกินพอเมาแล้วหรือไม่เมาแต่สันดานนักเลง ทำให้แสดงออกมาด้วยการชวนโต๊ะอื่นที่ไม่ชอบหน้าให้มาวิวาทกัน หรือว่างๆ ก็โยนจาน ชาม ถ้วย ช้อนส้อม ลงสระเสียอย่างนั้นแหละ ค่าอาหารเครื่องดื่มก็ทำท่าจะไม่ให้เสียดื้อๆ อย่างนี้แหละ ใครจะทำไม แล้วภัตตาคารกินรีก็ต้องปิด นับว่าเป็นภัตตาคารที่เปิดกิจการในสวนลุมได้นานที่สุด นานเป็นปี นางกินรีหน้าด่างดำ เต้านมแตก น้ำในสระเคยใสก็ดำสกปรกด้วยเศษอาหาร ด้วยอาเจียน และน้ำปัสสาวะที่คนมาปล่อยทิ้งลงในสระอยู่เป็นเวลานานหลายครั้งหลายหน จนหมดสิ้นยุคภัตตาคารกินรี

สวนลุมพินีเคยใช้เป็นสถานที่จัดงานหรือมีกิจกรรมพิเศษของทางราชการและองค์การต่างๆ อยู่บ่อยครั้ง แม้แต่งานประกวดนางสาวสยามหรือนางสาวไทยก็เคยมีทางด้านทิศตะวันออกมีสถานที่ที่มีการจัดงานแสดง งานรื่นเริง งานพบปะสังสรรค์ งานสมาคม สโมสรต่างๆ อยู่เสมอ ผมเคยมางาน เมษาฮาวายที่จัดขึ้นที่นี่ปีละครั้ง

มา ๓ ครั้ง ๓ ปี ด้วยกัน

ตอนหลังๆ มานี้ ผมไม่เคยเข้าไปในสวนลุมเลย เพียงแต่นั่งรถผ่านไปมา เมื่อครั้งที่แพทย์สมาคม ยังอยู่ตรงกันข้ามสวนลุม ซึ่งเวลานี้เป็นโรงแรมดุสิตธานี ครั้งนั้นก็ยังเข้าไปเดินเล่นบ้างบางครั้ง เมื่อแพทย์สมาคม ย้ายจากที่นั่นไปแล้ว ผมก็เห็นห่างสวนลุมไปทุกที เวลานี้หน้าสวนลุมพินีประดิษฐาน พระราชานุสาวรีย์ของ ร.๖ อยู่ และทรงเป็นศรีสง่าแก่บ้านเมืองอย่างยิ่ง ในสวนลุมก็สะอาด จัดไว้อย่างมีระเบียบเรียบร้อย เป็นสถานที่ให้ประชาชนชาวไทยและเทศมาร่วมสังสรรค์พักผ่อน และออกกำลังกายกันเป็นอย่างดี

ทีนี้ผมก็จะได้เล่าและบันทึกเรื่องของสวนลุมพินีที่ตั้งใจเอาไว้อยู่ ๒ เรื่อง ด้วยกัน เรื่องหนึ่งเกิดขึ้นเมื่อผมเป็นนิสิตเตรียมแพทย์ปี ๒ อีกเรื่องหนึ่งเมื่อผมเป็นนักเรียนแพทย์ปี ๓

ปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ผมเรียนอยู่ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เตรียมแพทย์ปี ๒ เมื่อถึงวันที่ ๒๓ ตุลาคม สโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์ จะรวมพวกวงดนตรีไทย ไปเล่นดนตรีขับร้องสดุดีพระปิยะมหาราช ร.๕ ซึ่งมหาวิทยาลัยถือว่าพระองค์ทรงก่อกำเนิดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วงดนตรีจะออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียงทางสถานีวิทยุ เอช เอส พีเจ (กรมโฆษณาการในเวลานั้น) สถานีวิทยุนี้อยู่หัวมุมถนนวิทยุ ด้านตะวันออกตรงข้ามสวนลุมพินี

วงดนตรีจุฬา วันนั้นมีคนไปออกรายการดนตรีนี้ตอน ๒ ทุ่มกว่าๆ มีคนไป ๒๐ กว่าคน คนเล่นดนตรีและคนขับร้อง สัก ๑๐ คน นอกนั้นเป็นพวกติดตามอยากได้เห็นการส่งกระจายเสียงวิทยุภาพยนตร์ที่เราจัดเช่าไว้ มารับพวกเราที่รวมอยู่ที่สโมสร (ตึก ๒ ชั้น เล็กๆ นั่นแหละ) ราวๆ ๖ โมงกว่าๆ ใกล้ทุ่ม เพื่อไปเตรียมตัวตั้งวงดนตรีและฟังคำแนะนำพิธีการต่างๆ จากเจ้าหน้าที่วิทยุ

เมื่อรถยนต์นำพวกเราไปถึงสถานี รถจอดให้เราลงและต่างก็ช่วยกันยกหยิบฉวยเครื่องดนตรี เพื่อนำเข้าไปในตึกสถานี มองไปมองมาในหมู่พวกเราปรากฏว่า สมัครพรรคพวกที่มาด้วย หายไป ๑ คน มั่นใจที่สุดที่เขาขึ้นรถมากับเราแน่

ถามถึงว่า นายเนียง (ชื่อเล่นๆ ของเรา) หายไปไหนคนอยู่ท้ายๆ รถบอกว่าเขากระโดดลงไปจากรถตอนที่รถยนต์แล่นชะลอก่อนจะเลี้ยวเข้าสถานี ก่อนลงไป

เขาบอกว่าไม่ต้องห่วงเขา เขาจะกลับเอง มองเห็นเขาลงจากรถแล้วเดินตรงไปที่ประตูเข้าสวนลุม

พวกเราก็ไม่ได้ห่วงและก็ลืมเขาเสียสนิทกลับบ้าน บางคนก็คนทางบ้านมารับ มีอยู่ ๕ คน ที่รถยนต์ที่นำพวกเรามากันนั้น พาไปส่งถึงบ้าน

วันรุ่งขึ้น ตอนบ่ายๆ คนรถมาขอเก็บเงินค่าเช่ารถแล้วก็มีเรื่องที่คนขับรถเล่าให้ฟัง หลังจากเขาขับรถไปส่งแต่ละคนจนถึงบ้านหมดแล้ว ขณะขับรถจะกลับบ้าน เสียงคนพึมพำแล้วก็มีเสียงอ้วก หันไปมองในรถเห็นคนๆ หนึ่งนั่งอยู่ที่พื้นรถ และหลังพิงที่นั่งอยู่ เขาหยุดรถ แล้วขึ้นรถทางบันไดหลังรถ เขาช่วยยกตัวคนๆ นั้นให้ขึ้นมานั่งเสียบนที่นั่ง รู้ได้เลยว่าเมาและอาเจียนบนพื้นรถนั้นส่งกลิ่นสำแดงให้รู้ว่ามีเหล้าปนอยู่ เป็นอันว่าเขายังส่งพวกมาออกวิทยุไม่หมด เขาถามว่า “คุณจะให้ผมไปส่งที่ไหน”

นายคนนั้นบอกว่า “สถานีวิทยุสวนลุม”

เขาบ่นต่อว่า ดูเถอะ รถออกมาจากจากสถานีแท้ๆ ต้องกลับไปที่สถานีวิทยุอีก พูดจาซักไซ้ไล่เรียงอยู่นานจึงได้รู้ชื่อและบ้านที่อยู่ เขาก็ช่วยพาไปส่งจนถึงบ้าน สองวันต่อมาผมจึงได้พบเจ้าเนียง ผู้สร้างวีรกรรมครั้งนี้ ได้ความว่ามันลงมาที่สถานีแล้วไปพบคนรู้จักกันที่ร้านขายอาหารในสวนลุม ได้รับเลี้ยงอาหารพร้อมเบียร์และเหล้า ออกมาจากสวนลุม เห็นรถยนต์ยังจอดรออยู่ ก็เลยขึ้นไปนั่งรอในรถ แล้วจากนั้นก็ไม่รู้เนื้อรู้ตัวเลยว่าไปถึงบ้านได้ยังไง

นี่ละ มนต์เสน่ห์ของสวนลุมพินี

ยังมีอีกเรื่องที่มนต์เสน่ห์ของสวนลุมพินีมากล่อมใจแทบว่าจะกร่อนไปเลย

เรื่องเกิดขึ้นในตอนต้นๆ ปี พ.ศ. ๒๔๘๗ ผมเรียนแพทย์ปีที่ ๓ แล้ว จำได้ว่าเป็นวันเสาร์มีเรียนครึ่งวันเช้า พอตอนบ่ายพวกนักเรียน ส่วนมากก็เกือบทุกคนตั้งแต่พวกปี ๑ ถึงปี ๔ ก็จะกลับมาหอพัก บางคนที่กลับบ้าน และมีบางคนที่พาเพื่อนสาวไปเที่ยว แต่ทุกคนจะพยายามกลับหอพักตั้งแต่หัวค่ำ และไม่ดึกนัก เพราะเป็นเวลาที่อยู่ในภาวะของสงครามมหาเอเชียบูรพา ถนนหนทางบ้านเรือน มืดมิดไปหมด จากการพรางไฟ และโรงไฟฟ้ายังเหลือโรงเดียวที่ยังไม่โดนลูกระเบิดจากเครื่องบินฝ่ายสัมพันธมิตร ถ้ากลับค่ำมืดเกินไปหารถกลับยาก คราวเคราะห์ยังอาจโดนคนร้ายจี้เอาเงินทองเสื้อผ้าเหลือแต่ตัวอีกด้วย

บ่ายวันนั้นเกิดยังไงขึ้นมาก็ไม่รู้ อยู่หอพักมันแสนจะเหงา ตกลงปลงใจกันไปเที่ยวหาอะไรกินกันให้เบิกบานใจที่สวนลุมกันเถอะ จากศิริราชข้ามเจ้าพระยาท่าพระจันทร์ แล้วไปถึงสวนลุมพินีก็ไม่ใช่ว่าจะอยู่ใกล้ๆ ในเมื่ออยู่ระหว่างสงคราม เรื่องมืดๆ นะไม่วิตกหรอก แต่ค่ำๆ มืดๆ อย่างนั้น ถังเครื่องบินข้าศึกมาทิ้งระเบิดกรุงเทพฯ ซึ่งมันจะมาตอนไหนก็ได้นั่นแหละ ไม่รู้จะวิ่งหัวซุกหัวซุน หลบภัยจากลูกระเบิดที่ไหน แต่ลงว่าจะไปเที่ยวให้สนุกเราก็ไม่คิดอะไรทั้งนั้น ลูกระเบิดก็ไม่กลัว

๖๐ กว่าปีมาแล้ว นึกไม่ออกว่า ทำไมจึงอยากไปเที่ยวถึงสวนลุม ถ้าจะไปหาของอร่อยๆ กินกัน แค่ตลาดบางลำพูใกล้กว่าสวนลุมเหลือหลายเท่า ก็มีห้องกินสารพัดที่อร่อยๆ และถูกเสียด้วย แต่ก็รวมพลไปจนถึงล่ะ ก็มีจูเนียร์ ๓ คน ผมและเพื่อนๆ ร่วมชั้น ๒ คน ส่วนซีเนียร์ผู้ชักชวนและเป็นผู้นำ ๓ คน ได้แก่ พี่ไกร พี่จิต แล้วอีกคนหนึ่งจำไม่ได้ว่าใคร ความจำมันจางหายไปมากแล้ว แม้แต่ว่าที่พวกเราเข้าไปในสวนลุมนั้น ไปกินอาหารอะไรและร้านที่ตรงไหน จำได้แน่ๆ ก็แต่ว่าทุกคนมึนก็มีเมาก็มี ต่างก็ได้รับแอลกอฮอล์เข้าสู่ร่างกายจากเหล้าและเบียร์เพียบเลย

ระหว่างที่ต่างคนต่างพูดอ้อแอ้กันโดยไม่มีคนฟังนั้น อยู่ๆ ทุกคนก็หยุดพูด เมื่อใครคนหนึ่งพูดขึ้นว่า “จิตเขาหายไปไหนนานแล้ว บอกว่าจะไปห้องน้ำ ยังไม่เห็นกลับมา”

“เฮ้ย ไปดูทีซิ” พี่ไกรเขาบอกจูเนียร์คนหนึ่งให้ช่วยไปดูที่จิตที่ห้องน้ำ มันออกมาจากห้องน้ำแล้วกลับคืนมาที่นี่ไม่ถูกละมั้ง มันคงหลงทาง

ผู้ทำหน้าที่เป็นสายตรวจติดตามหาพี่จิตหายไปพักใหญ่ กลับมาทำหน้าเลิกลั่ก บอกว่าไม่พบที่ห้องน้ำ ถามบ่อยอยู่แถวๆ นั้นเขาบอกว่าเขาจำพี่จิตได้ เห็นออกมาจากห้องน้ำแล้วเดินออกจากร้านไปนานแล้ว ออกมาหาดูรอบๆ แถวนั้นก็ไม่เห็น ในสวนลุมตอนนั้นมองไปทางไหนมันมืดหมด เห็นแต่ไฟรอบโคมรั้ว ตะเกียงน้ำมันก๊าดหรือจากชวาลาเป็นแสงวอมแวมอยู่โดยรอบจากร้านหรือหาบขายของกิน

“ออกตามเร็วเว้ย... พี่ไกรจัดการเรื่องค่าอาหารและเครื่องดื่มพร้อมกับออกคำสั่ง เดี๋ยวถูกนักเลงมันจี้ปลดทรัพย์ หรือไปอวดท้าทายใครเข้าละก็โอ้จิตยับแน่...”

มืดๆ อย่างนั้นไม่รู้ว่าจะไปหาที่ไหน สวนลุมแคบๆ เสียเมื่อไหร่ เดินหาให้ทั่วก็ค่อนคืนละ ต้องใช้การคาดคะเนว่าคงออกไปทางประตูด้านเสานาฬิกาไปทางด้าน

สถานีวิทยุ

เราเดินหามาตามทางที่จะออกไปด้านถนนวิทยุ อยากจะตะโกนเรียกชื่อก็จะดูเหมือนคนบ้าหรือเรากำลังมึนๆ เมาๆ อยู่ด้วยทำเอะอะโวยวายไปตำรวจมาลากตัวไปโรงพักก็จะยุ่งกันใหญ่ ผ่านใครมาก็ถามว่าเห็นคนรูปร่างอย่างนั้นเดินโงนเงนเมามาทางนี้ไหม ก็ไม่มีใครบอกว่าเห็นถึงเห็นใครจะไปสนใจ ใครเขาจะรู้จัก ถ้าจะเห็นคนเดินเอียงซ้ายเอียงขวา ถอยหน้าถอยหลังก็คงเห็นพวกเรานี่แหละ

เราพากันเดินอย่างคนเสียศูนย์ทำการสอดแนมสุ่มหาคนชื่อจิตที่หายไป โดยการถามใครต่อใครมาจนถึงทางจะออกจากสวนลุม ไม่มีใครรู้ใครเห็น ก็ถามไปอย่างนั้นทั้งๆ ที่รู้ว่าใครเขาจะมาเอาใจใส่ว่าใครเป็นใคร แต่แล้วก็มีอาเฮียคนหนึ่ง เจ้าของรถเข็นฝรั่งดอง มะยมดอง มะกอกน้ำดอง และสับปะรด ให้ความเห็นว่า มีหนุ่มคนหนึ่งมายืนท้าตีท้าต่อยกับใครต่อใครอยู่พักหนึ่ง และถูกตำรวจจับไปสักพักใหญ่นี้เอง พวกเราต่างก็มองตากันทั้งๆ ที่มันมืด ไม่มองเห็นตากันได้ชัดๆ หรอก สะอึกพูดไม่ออก เป็นไปได้ อาจจะเป็นไปได้ ดูคลับคล้ายคลับคลาว่าจะใช่

"ชิบ... แล้วมึง ไอ้จิตทำเรื่องใหญ่เข้าแล้ว" พี่ไกรพึมพำ ถ้าเรื่องรู้ไปถึงคณบดีล่ะก็ ได้เรียนซ้ำชั้นกันเป็นแถวล่ะ.. ไปดูที่โรงพักกันเถอะ

บางคนเรามีปัญหาถ้าพี่จิตไม่ตามตำรวจไป แต่คนที่ไปนั้นไม่ใช่พี่จิตล่ะ พี่ไกรก็บอกว่า แจ้งคนหายเสียเลย ตำรวจจะได้ช่วยตามหา เราไปที่สถานีตำรวจลุมพินี พอก้าวขึ้นสถานีเราก็รู้ทันทีว่าเรามาถูกที่ที่พี่จิตถูกตำรวจประคองลากตัวมา เพราะได้ยินเสียงเพลง "พวกเราเหวยวันนี้สนุกว่ะ เกรียวกราวฉาวฉ่าเฮฮากันสนั่นประกวดประชันพากันมากินเหล้า กินแล้วก็กินเล่า ไม่เมาไม่ต้องกิน ให้มันคลานลงกับดินไม่กินไม่ใช่ชาย"

เพลงวันต้อนรับเฟรชชี่

พี่จิตนั่งอยู่ที่ม้านั่งยาวข้างหน้าต่าง เราหายใจคล่องขึ้นเป็นกองเมื่อเห็นว่าตำรวจเขาให้นั่งอยู่ข้างนอกไม่ได้จับเข้ากรงขัง เมื่อเราขออนุญาตนายสิบเวรที่นั่งอยู่ที่โต๊ะสูงกลางห้องเพื่อขอพบพี่จิตและได้รับการพยักหน้าของสิบเวรแล้วเราทั้ง ๕ คนก็พากันกลับมาซักถามพี่จิต พูดถามกันถึงสาเหตุที่มาร้องเพลงต้อนรับน้องใหม่ที่โรงพัก แกก็พูดไม่รู้เรื่อง ยังหลับตาพูด เชิญดื่มๆ...เอาเหล้ามาเติมโว้ย...

พวกเราไต่ถามสิบเวรได้ความว่า พี่จิตเมาและท้าต่อยกับใครๆ แล้วยังท้าต่อยตำรวจ ตำรวจว่าคนแถวนั้นพากันเดินหนี แต่เกรงว่าไปพบพวกเจ้าที่เจ้าทางเข้าจะถูกรุมยับ เลยพามาที่โรงพักตั้งข้อหาว่า เมาอาละวาด พูดถามแล้วยังไม่ได้ความ ไม่รู้ว่าเป็นใครชื่ออะไรมาจากไหน

อีตอนนั้นพวกเราต่างก็ใช้ความสามารถแสดงบทพระเอกทำทีท่าเศร้าสลดเสียใจต่อหน้านางเอก ยอมรับผิดและขออภัยในความเลวร้ายที่ได้ทำไปแล้ว ออดอ้อนขอร้องให้ลืมพระเอกและความผิดที่ได้ทำไปนั้นเสียก่อนที่จะหันหลังจากกันไปและหมดหนี้กรรมเก่า

เราบอกตามตรงว่าเราเป็นนักเรียนแพทย์ คิดแต่จะทำกรรมดี ไม่คิดชั่วและไม่ถึงกับจะก่ออาชญากรรมอย่างใด เสียใจที่มีเรื่องเช่นนี้ กรุณาอย่าได้ลงบันทึก แล้วขอให้เรารับตัวผู้ที่เกือบเป็นผู้ต้องหากลับบ้าน ออดอ้อนสิบเวรอยู่นานพร้อมกับรับฟังการอบรมสั่งสอนให้ประพฤติตัวให้เหมาะสม ในที่สุดสิบเวรก็บอกว่า

"เอ้า... ไปได้ ทีหลังอย่าทำอย่างนี้อีก"

พวกเราดีใจกันใหญ่เลย วิ่งไปประคองตัวพี่จิตมาให้ขอบคุณสิบเวรก่อนจะลงจากสถานีตำรวจไป แต่แล้วเวรกรรมยังไม่สิ้น เรื่องไม่ควรเกิดมันก็เกิดขึ้นมาในชั่วพริบตาเรายังกลับกันไม่ได้ พวกเราต้องรับโทษ นายสิบเวรบังคับให้ช่วยกันล้าง เช็ด ถูพื้นโรงพัก ความจริงเรารับโทษแทนการกระทำความผิดของพี่จิต ยังดีหรอกที่ไม่ให้เช็ดถูพื้นหมดทั่วโรงพัก

โมโหจริงๆ แต่พูดไม่ออก ให้เช็ดถูพื้นที่บริเวณพื้นหน้าโต๊ะสูงที่สิบเวรนั่งอยู่นั้นก็สมแล้ว พวกเราจะเป็นลมเสียสติเสียให้ได้แล้ว มีอย่างที่ไหน พี่จิตเดินไปยกมือไหว้ลาสิบเวร กล่าวขอบคุณ สวัสดี พอสิบเวรกำลังตอบรับสวัสดีของแกนั้น พี่จิตเยี่ยวรดโต๊ะสูงของสิบเวรนั้น นองพื้นไปหมด

**** นี่แหละสวนลุมพินี ถิ่นแห่งความหลัง ****

เรื่องนี้เป็นเรื่องจริง ในระหว่างสงครามมหาเอเชียบูรพา และตัวพระเอกในเรื่องสำเร็จเป็นแพทย์แล้ว เวลานี้ท่านจากเราไปนานแล้ว

ขวด

(เขียนเล่นๆ เขียนไว้ยามที่ว่างๆ บังเอิญคิดไปถึง "ขวด" ที่เข้ามารวมอยู่ในชีวิต โดยที่ขวดมีบทบาทตามปกติธรรมดา หรืออาจได้เอามาใช้ในการกระทำแปลกๆ ด้วยความซุกซนตามประสาเด็ก พูดได้ว่าขวดมีบทบาทผูกพันต่อชีวิตความเป็นอยู่ตลอดมา)

ก. เอ๋ย ก. ไก่ ข. ไข่มาหา ข. ขวดน้องชาย

ตั้งแต่ครั้งที่เป็นเด็กๆ ท่อง ก. ถึง ฮ. คล่องปากกันมาจนจำตัวอักษรภาษาไทยได้ดี เมื่อเข้าโรงเรียน เด็กๆ จะท่องเล่นเองแก้เหงา เหมือนกับร้องเพลงกล่อมเด็กหรือลิเกนั่นแหละ บางครั้งก็ร้องพร้อมๆ กันกับพวกเพื่อนสนุกดีไม่หยอก เมื่อได้ตะเบ็งเสียงแข่งประชันกัน

เมื่อเริ่มเข้าโรงเรียน คุณครูท่านก็เริ่มให้อ่านให้เขียน ก. ไก่ ถึง ฮ. นกฮูก อ่านไม่ยุ่งยากอะไรนักหรอก จำกันได้มาตั้งแต่ก่อนเข้าโรงเรียนแล้ว แต่เขียนนี่ซี ตัว ก. ถึง ฮ. ดูมันช่างมีระเบียบมีกฎมีเกณฑ์เหลือหลาย คุณครูท่านก็บังคับขู่เข็ญเอาเป็นเอาตายกับเราที่จะต้องเขียนให้ถูกต้อง เขียนซ้ำเขียนซาก แค่ตัว ก. ถึง ฮ. นี้เขียนแล้วเขียนอีก ถ้าไม่ลบทิ้งเสียก่อนแต่เขียนติดต่อไปจนได้เรียนได้เขียนอย่างอื่นก็คงยาวหลายวาหลายเส้น อ้อ ๕๐๐ เส้น เป็น ๑ โยชน์ เขียนตัว ฮ คงยาวหลายโยชน์ละ นักเรียนสมัยนี้ไม่รู้หรอกว่ามันยุ่งยากลำบากรำคาญใจแค่ไหน คุณครูก็ไม่ได้สอน ไม่ได้บังคับให้เขียนให้คัดอย่างแต่ก่อน

จะว่าไม่ยากไม่ยุ่งได้ยังไง เมื่อเริ่มเรียนหนังสือ เวลาเขียนหนังสือ เริ่มเขียนด้วยกระดานชนวน ดินสอหิน ใช้ไม้บรรทัดตีเส้นให้เน้นเส้นคู่ เหมือนเส้นคู่ในสมุดปกอ่อนหรือปกแข็ง ซึ่งใช้เมื่อเรียนสูงขึ้นไป และเขียนด้วยดินสอดำหรือปากกาและน้ำหมึก ก็สมุดที่เรียกเป็นภาษาฝรั่งว่าสมุดเอ็กเซอร์ไซส์นั่นแหละ

อักษรแต่ละตัว เขียนให้เต็มบรรทัด เขียนตัวตรง และตรงตามบรรทัด อักษรที่มีหัวต้องเขียนให้มีหัว หัวกลม หรือหัวหยัก หรือหัวเส้น ๒ ม้วน เขียนให้ถูก แล้วยังมีหัวเข้า หัวออกด้วย อักษรที่เขียนต่อกันไปต้องเว้นช่องไฟให้เท่าๆ กัน อักษรมีเส้น

ตรง เส้นโค้ง ต้องเขียนให้ดีให้เส้นเรียบ แล้วมีระเบียบสารพัด

จนอ่านออกเขียนได้แล้ว ยังจะต้องมีการคัดลายมือกัน ๒ หน้า ๓ หน้า แล้วแต่คุณครูท่านจะสั่ง คัดลายมือนี้ค่อยๆ ห่างไปเมื่อขึ้นมัธยม สมัยนี้ดูเหมือนจะไม่มีการคัดลายมือ แต่ละคนเขียนหนังสือนึกว่าหนังสือขอมโบราณ หรือลายแทงเสียอีก

เถลไถลออกนอกเรื่องที่คิดไว้ไปเสียไกล กำลังคิดถึงอักษรภาษาไทยมีพยัญชนะ ๔๔ ตัว มาเริ่มสงสัยเอาตั้งแต่ตัวที่ ๓ เสียแล้ว คือ สงสัยตัว ข. ขวดจำกันว่า คือ ข. ไข่ หัวหยัก เหมือน ค. คน ชื่อจำกันว่า ค. คน หลังหยัก อีตอนที่คิดสร้างอักษรไทยขึ้นมาตอนแรกนั้นตัว ข. หรือ ค. จำเป็นอย่างไรถึงจะจัดให้มี ในเมื่อก็มี ข. และ ค. ใช้กันได้ แล้วเวลานี้ก็ตัด ข. ขวด กับ ค. คนนี้ทิ้งไป เขียนเป็นขวด หรือควายได้ และไม่ได้ใช้ไม่ได้เห็น ข. และ ค. อีกแล้ว

ช่างเถอะ ตอนนี้ คิดถึงเฉพาะเรื่อง ข. ขวด ขวดใหม่ ไม่ใช่ ขวดเก่า ขวดนี่แหละ มาพัวพันอยู่กับชีวิตจนถึงเวลานี้

นึกถึงเมื่อผมเกิดมา สมัยผมกินนมแม่ ไม่รู้จักขวดนม ขวดน้ำอย่างเวลานี้หรอก ที่เด็กเกือบจะทุกคนที่กินนมผงชง เวลากินนมก็เป็นนมขวด ดื่มน้ำก็ดื่มจากขวด

ขวดนมเวลานี้ก็มีรูปร่างไปต่าง เพื่อให้ใช้ได้สะดวกบ้าง ให้แปลกตาบ้าง แต่สิ่งซึ่งสำคัญก็คือ นมในขวด ดีไปอีกอย่างก็คือ เป็นขวดพลาสติกแทนขวดแก้ว ใส่นมแล้วไม่หนักอย่างแต่ก่อน เด็กบางคนพอดูดนมหมดขวดก็จับขวดเหวี่ยงทิ้งไปเลย แต่ก่อนขวดแก้วถึงต้องซื้อใหม่บ่อยๆ ขวดพลาสติกในเวลานี้ดีแล้ว เหวี่ยงได้เหวี่ยงไป ขวดนมต้องซื้อไว้หลายใบ ถึงแม้จะเป็นขวดพลาสติก ไม่ใช่มีไว้เผื่อกันแตก จะได้มีสำรองไว้ใช้ได้ทุกเวลา แต่มีไว้เพื่อชงนมใส่ไว้หลายขวด ตามเวลาให้นมลูก นมขวดที่ชงไว้แล้วก็เอาเก็บไว้ในตู้เย็น ถึงเวลาให้นมลูก โดยเฉพาะตอนกลางคืน ไม่ต้องตื่นขึ้นมาชงนมแล้วรอให้นมคลายร้อนลงเสียก่อน จึงจะให้ลูกกินนม เสียเวลานาน ลูกร้องหิว เล่นเอามือไม้สั่นไปหมด ขวดนมมีหลายขวด อย่างที่ว่าแล้วนี้ไม่ต้องรีบร้อน นมขวดที่เอาไว้ในตู้เย็น คว้ามาแช่ขวดลงในน้ำร้อน ครู่เดียวนมก็อุ่นให้ลูกกินได้แล้ว

เมื่อเริ่มเรียนหนังสือ พูดกันแล้วว่าเวลาหัดเขียนหนังสือต้องใช้กระดานชนวนและเขียนด้วยดินสอหิน เขียนแล้วเต็มกระดานก็ลบแล้วเขียนใหม่ได้ เพียงใช้เศษผ้าลบก็ลบได้หมด แต่ไม่เกลี้ยง ผิวกระดานชนวนจะยังขาวขุ่นมัวๆ ลบกระดานชนวน

ให้เกลี้ยงต้องใช้เศษผ้าเล็กๆ ชุบน้ำ พอให้ชายผ้าเปียกๆ แล้วเอามาลบกระดานให้ทั่ว แล้วใช้ผ้าแห้งเช็ดกระดานชนวนนั้นให้แห้ง กระดานชนวนจะเกลี้ยงสะอาดดี ระหว่างการเรียนและเขียนหนังสือ ถ้าจะลบกระดานเพียงใช้ผ้าแห้งลบกระดานก็ไม่สะอาด ถ้าจะใช้น้ำลบก็ต้องหาน้ำที่มีอยู่ในห้องหรือต้องลาครูออกมาหาน้ำพอจะชุบผ้าให้เปียก ไม่เช่นนั้นก็ต้องกลับบ้านหลังเลิกเรียน จึงจะเช็ดล้างกระดานชนวนได้

แต่เด็กที่มีระเบียบและเอาใจใส่เรื่องความสะอาด เมื่อเวลาไปโรงเรียนก็จะมีเศษผ้าเล็กๆ กับขวดใส่น้ำที่เป็นขวดเล็กๆ ไปด้วย เวลาจะลบกระดานก็จะมีน้ำชุบเศษผ้าลบกระดานได้ ไม่ต้องเดินพลุกพล่านหาน้ำเช็ดกระดาน ขวดเล็กๆ หาไม่ยาก ขวดยาที่บรรจุยาเม็ดยาน้ำ ที่ใช้ยาหมดมีอยู่ในตู้ในลิ้นชัก หรือวางทิ้งไว้บนโต๊ะ ไม่ได้เก็บทิ้งก็มีมาก บ้านที่มีผู้ใหญ่ติดยานัตถุ์ ขวดยานัตถุ์ก็ทิ้งให้เกลื่อน เก็บเอาใส่น้ำไปลบกระดานชนวนได้แล้ว ติดตัวไปได้พอเหมาะพอดี

ในครั้งก่อนๆ ขวดทุกชนิดถือว่าเป็นทรัพยากรสำคัญอย่างหนึ่งของพวกรากหญ้าในเชิงพาณิชยกรรม ขวดเปล่าทุกอย่างไม่ว่าขวดใส่อะไร เมื่อหมดของในขวดหรือเอาของในขวดทิ้งไปแล้ว ก็จะเก็บรวบรวมไว้ ขวดยาแดง ยาเหลือง ใส่แผล ยาแก้ไอ ยาทา ยานวด ยาธาตุ พวกขวดเหล้า ขวดเบียร์ ขวดน้ำปลา ซีอิ๊ว สารพัดอย่าง รวบรวมไว้ได้มากๆ ก็จัดการขายเสียที ไม่ใช่แต่หนังสือพิมพ์เก่าหรือกระดาษอ่อน กระดาษแข็งหรือพวกกล่องพวกลังกระดาษที่จะขายได้ พวกขวดนี่แหละเป็นสินค้าหลักที่จะขายได้ ผู้ประกอบการค้านี้เป็นจีน และคิดว่าคงเที่ยวเร่หาซื้อขวดเป็นสำคัญ แล้วรับซื้อพวกหนังสือพิมพ์ พวกกระดาษทุกอย่างและของเก่าทุกชนิด เพราะเวลาหอบตะกร้าเข่งใหญ่ ๒ ใบ ผ่านไปตามตรอก ซอกซอย และตามที่มีบ้านคน จะตะโกนได้ยินหัวซอยท้ายตรอกและร้องว่า “มีขวดมาขาย” ไม่ได้ร้องให้รู้ว่าอยากซื้ออย่างอื่นด้วย แต่แปลกทำไมพวกเราเรียกกันว่า “เจ๊กขายขวด ทำไมไม่เรียก “เจ๊กซื้อขวด” ก็ไม่รู้ซี

ขวดนี้ขายได้ราคาดี ยิ่งขวดเหล้าขวดเบียร์ก็มีราคาดีหน่อย เวลาพวกผู้ใหญ่เขากินหล้ากินเบียร์กัน เราจะต้องคอยจ้องขวด พอเห็นหมดก็เอ่ยปากขอแล้วคว้ามาเลย พวกขวดเปล่านี้รวมแล้วขายได้เป็นเงินสลึง เงินบาท เชียวนะ แต่ยามขัดสนและร้อนเงิน (อย่างเด็กๆ นะ) ถ้าจะมีขวดเบียร์ ขวดโซดา สัก ๒-๓ ขวด ก็ขายพอได้เงินซื้ออะไรกินจุกไปได้เลยหรือจะเลี้ยงเพื่อนก็ยังพอได้

ผมเคยแสวงโชคในการค้าขวดอยู่ในช่วงระยะสั้นๆ โดยการหาขวดต่างๆ มารวมขายเพื่อความหวังที่จะได้สตางค์ครั้งละมากๆ เห็นขวดเปล่าไม่ใช้แล้วจะเก็บรวมไว้ ไม่ใช่เพียงแต่หาจากในบ้านหรอก หาตามนอกบ้านทั่วไปด้วย ตอนเย็นหลังเลิกเรียนแล้ว ตลอดทางกลับบ้านแล้วเถลไถลไปถนนอื่นสักถนนสายสองสายก่อนเข้าบ้าน วันอาทิตย์มีเวลาตระเวนไปได้เกือบทั่วเมือง ทรัพยากรขวดแสวงหาได้ตามข้างๆ ถนน หน้าบ้าน ร้านตลาด

บ้านเมืองผมในต่างจังหวัด พวกบ้านที่ไม่ใช่ร้านค้าพวกขยะมูลฝอย โดยมากก็จะรวบรวมแล้วก็เผา หรือขุดหลุมฝัง ไม่ค่อยจะขนเอาทิ้งนอกบ้าน แต่ตามร้านรวงตามตลาด เขามีที่ทิ้งขยะไว้ให้ตามแยกถนนหรือบริเวณที่ว่างกลางๆ ถนน ที่ทิ้งขยะเป็นคอกเล็กๆ หรือคล้ายลังไม้ใหญ่ กี่วันจะมีคนมาขนขยะไปทิ้งก็ไม่ได้เคยคอยเฝ้าดูไว้ แต่ผ่านทุกเช้าทุกเย็นก็เห็นขยะเต็มและล้นที่รับขยะ หลายวันจึงเห็นพร่องไปส่วนมากตามข้างถนนใกล้ๆ หน้าร้านนั่นแหละจะมีขยะมูลฝอยกองทิ้งไว้ มีมาเก็บขยะ ๑ แรงคนลากมาคอยเก็บขยะ ทั้งเมืองจะมีการเก็บขยะกี่คันก็ไม่รู้ ผมพอใจเมื่อเดินไปตามถนนไหนที่เขายังไม่เก็บกองขยะ เพราะผมผู้แสวงหาขวดตามกองขยะหรือทิ้งไว้ตามริมถนน ตามโคนต้นไม้ริมถนน เขากองขยะทิ้งไว้ก็ดีแล้ว ผมจะได้มีโอกาสหาขวดมาได้ก่อนพวกเก็บขยะที่จะเลือกขวดหรือของอื่นๆ ไว้ขายเหมือนกัน วันหนึ่งได้ขวดไม่ว่าเล็กใหญ่สัก ๒ ขวด เอามารวมไว้ขายก็อุ่นใจแล้ว บางวันไม่มีใครทิ้งขวดให้เก็บเลย

แต่บางวันในฐานะนักแสวงหาขวดเช่นนี้ เดินไปตามถนนไม่ใช่มองหาแต่กองขยะเท่านั้น ตามถนนหนทางและริมทางก็ก้มหน้าเดินและสอดส่ายสายตาไปทั่วๆ เกิดโชคดีพบสตางค์ใครทำหล่นไว้ ๑ สตางค์แดง ก็ครื้มแล้ว แต่บางทีสวรรค์เห็นใจ พบเหรียญ ๑๐ สตางค์ หรือยิ่งกระนั้นเหรียญสลึงตามถนนที่คนทำตกหล่นไว้ วันนั้นลืมคิดถึงขวดที่ตั้งใจแสวงหาหันหลังกลับบ้านเลย ทั้งอาทิตย์หรืออีกหลายวันไม่ต้องเดินตรวจท้องถนน

ขวดที่ประทับใจ ประทับสมอง คิดถึงเมื่อไรเหมือนกับว่าขวดนั้นมันมาลอยอยู่ต่อหน้า ขวดนี้ผมคำนึงถึงเสมอตั้งแต่เด็กมาจนถึงเวลานี้ เป็นขวดที่มี ๒ ขนาด ขนาดขวดเบียร์ใหญ่กับขวดเบียร์เล็ก ในขวดไม่ใช่เหล้าหรือเบียร์ที่เคยหลงและเวลานี้เกลียดชังเหินห่างกันไปแล้ว

สิ่งที่อยู่ในขวดเป็นพวกสับปะรดดองเค็มที่ทำกันไว้เป็นอาหารประจำครอบครัวและทำจำหน่าย และรู้จักกันดีในพวกคนอีสาน เขาเรียกกันว่า “**เค็มบักนัด**” บักนัดเป็นภาษาอีสาน แปลว่า สับปะรด ผมได้แต่เป็นคนกินเก่ง ทำไม่เป็น ไม่รู้ว่าเขาทำอย่างไร มีเครื่องปรุงอะไรบ้าง รู้แต่ว่ามีสับปะรดที่เขาสับแล้วขายเป็นชิ้นเล็กๆ กับมีหนังพื้นท้องปลาเทโพ หั่นเป็นชิ้นเล็กๆ อยู่ด้วย นอกนั้นคงจะมีเกลือและมีกระเทียมหรืออะไรอีกก็ไม่รู้ เค็มบักนัด จะอร่อยไม่อร่อยอยู่ที่สับปะรดและเครื่องปรุงต่างๆ ที่จะคัดเลือกมาเป็นอย่างดี ที่สำคัญยิ่งกว่านั้นอยู่ที่ฝีมือคนทำ และผสมเครื่องปรุงได้ถูกต้องเหมาะสม อีกทั้งใช้เวลาในการหมักได้พอเหมาะก่อนจะทำเป็นอาหาร

เค็มบักนัดนี้เขาจะบรรจุในขวด ขวดเบียร์ใหญ่กับขวดเบียร์เล็ก ผมมีญาติผู้ใหญ่อยู่ทางจังหวัดศรีสะเกษและอุบลราชธานีต่างก็ทำเค็มบักนัดจำหน่าย ฝีมือดีรสอร่อยมาก ถ้ามีคนไปใครมาโคราช ญาติทั้ง ๒ จังหวัด ก็จะส่งเค็มบักนัดมาฝากให้กินได้จุใจเลย

เค็มบักนัดนี้ในขวดจะเห็นมีสับปะรดสับเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยอยู่เกือบเต็มขวด และเห็นเศษหนังปลาอยู่ห่างๆ ส่วนที่เหลือเป็นน้ำ เค็มบักนัดจัดอยู่ในพวกเครื่องจิ้ม มีรสเค็มแต่หอมหวาน รสอร่อยกว่าน้ำปลา ซีอิ๊วหรือซอสอย่างใด กินทั้งตัวสับปะรดและน้ำ เทลงในถ้วยแล้วกินได้เลย กินกับหอมแดง พริกขี้หนู มะนาว แตงกวาหรือพวกผักจิ้มน้ำพริกทุกอย่าง บางคนชอบเติมหอมแดง พริกขี้หนู พริกขี้ฟ้าหรือพริกหยวก ลงในถ้วยเค็มบำบัด แล้วเอาถ้วยนั้นนึ่งก่อน จึงเอามากินกับพวกผัก และจะอร่อยมากๆ ถ้ากินกับปลากรอบ บางทีทำเค็มบักนัดหลน ก็อร่อยดีเหมือนกัน

เมื่อเป็นนักเรียน เลิกเรียนตอนเย็นหิวจัด หรือวันเสาร์-อาทิตย์ไม่ได้ไปโรงเรียน หรือไปเกเรที่ไหน ตอนกลางวันไม่มีอะไรกินก็ได้พึ่งเค็มบักนัดแหละ หิวขึ้นมาค้นครัวเห็นมีข้าวเหลือในหม้อก็สบายใจได้แล้ว คดข้าวใส่จาน พริกป่นหรือพริกปลาป่นโรยลงไป ตามด้วยน้ำเค็มบักนัดบนเนื้อสับปะรดสักเล็กน้อย ถ้ามากนักก็เค็มมากไป คลุกข้าวให้เค็มบักนัดคลุกไปทั่วข้าวทั้งจาน ก็เป็นอันว่าเรียบร้อยเป็นข้าวเข้าปาก และจัดการจนสิ้นเท่านั้นก็พอ และเป็นการพออย่างเอร็ดอร่อย เป็นสุขที่สุด อ้าวลืมไป เพราะความหิวจัด ข้าวคลุกพริกป่นเค็มบักนัดบัดนี้ถ้ากินกับหอมแดงด้วยก็ยิ่งอร่อยสุดยอดเลย

แต่ว่าเวลาไม่มีเค็มบักนัดเพราะญาติทางศรีสะเกษหรืออุบลเขาไปได้ส่งมาให้ เค็มบักนัดไม่เหลือติดขวดก็ต้องมองหาขวดซีอิ๊วหรือน้ำปลาละ แต่ผมชอบซีอิ๊วมากกว่า ถ้าหากจะมีน้ำมันหมูที่เขาเจียวกระเทียมเหลืออยู่ น้ำมันนั่นแหละคลุกข้าวแล้วใส่ซีอิ๊วคลุกให้ทั่วก็อร่อย (เพราะหิว และอิ่มสนิทใจ)

น้ำปลาก็ได้ ถ้าไม่มีอะไรอื่น น้ำปลาสมัยที่ผมเป็นเด็ก ที่ว่าเป็นน้ำปลาดีนั่นเขาดีจริงๆ มีรสหอมหวานๆ หอมชวนกิน และไม่เค็มจัด ข้าวคลุกน้ำปลาก็อร่อยมาก ทางต่างจังหวัดของผมมีน้ำปลาดีจากหัวเมืองชายทะเลส่งไปขาย คนพอมีอันจะกินและคนที่มีความสุขด้วยรสอาหารพอจะซื้อน้ำปลาดีที่ราคาสูงกว่าน้ำปลาธรรมดาเอาไว้กันในบ้านได้ ผมยังจำขวดน้ำปลาได้ดี เป็นน้ำปลาระยอง รสชาติเวลาคลุกข้าวหรือใส่ในข้าวคลุกไข่ต้มกินอร่อยนัก จำได้เพราะที่ตรงติดขวดนั้น มีกลอนเขียนว่า.. “น้ำปลาตราลิเก เขาใส่เรือเมล์มาแต่เมืองระยอง” จำได้จนถึงเวลานี้

แต่ขวดน้ำซอสฝรั่งนั้นไม่มีตามบ้านพวกเราชาวบ้านหรอก เพราะไม่มีบ้านไหนกินอาหารที่มีซอส เมื่อเด็กๆ โดยทั่วไปไม่เคยเห็นขวดซอสหรอก ตามร้านกาแฟที่พวกผู้ใหญ่และคนชั้นสูงหน่อยเขากินไข่ลงก็ไม่มีซอสเขาใส่เกลือกับพริกไทยเท่านั้น แต่ตามภัตตาคารที่มีอาหารฝรั่งแล้วก็จะมีพวกน้ำซอสฝรั่งให้ด้วย ไม่ใช่ซอสจีนที่เรียกว่า “จิ๊กโช่ว” นะ ต้องเป็นพวก “วูสเตอรซอส” ถ้าโชคดีผู้ใหญ่พาไปกินภัตตาคาร ได้เห็นขวดซอสฝรั่งเข้าแล้วรู้สึกครื้มๆ เผลอคิดไปว่าเราใกล้ฝรั่งเข้าไปบ้างแล้วนะนี่

ทีนี้เมื่อโตขึ้นมาสักหน่อย มีความอยากรู้อยากเห็น อยากจะได้เห็นเมืองของตัวให้ทั่วทั้งเมือง เรียกได้ว่าอยู่ในวัย “**อยู่บ้านไม่ติด**” วันไหนหยุดเรียนหรือว่างการเรียนก็ออกตระเวนเตร็ดเตร่ ยิงนก ตกปลา ตอนนี้เกิดเห่อปลากัดกับเขา เวลาคุยกับเพื่อนก็ต้องคุยถึงปลากัดพันธุ์ลูกหม้อ พันธุ์ลูกทุ่ง พันธุ์อะไรต่อพันธุ์อะไร แต่ไม่ได้รู้เรื่องปลากัดจริงหรอก ส่วนมากผมเองก็รู้จัก “พันธุ์แบมือขอปลา” ขอจากพวกผู้ใหญ่หรือพวกคนอยู่ตามหมู่บ้าน เมืองที่รู้จักกัน เวลาเขาเข้าเมืองมาก็จะหามาให้

แต่วันหยุดเรียน ผมก็จะชวนเพื่อนๆ ที่ชอบอยู่บ้านไม่ติดเหมือนผมไปช้อนปลากัด โดยมีกำหนดการงดการพกหนังสติ๊กออกไปยิงนกในวันนั้น เตรียมหาเครื่องทำการประมงไว้พร้อม เครื่องจับปลาก็ได้แก่ ตะแกรง ปุ้งกี๋ หรือฝาชีครอบอาหารขนาดใหญ่ที่ชำรุดและเขาไม่ใช้แล้ว ไม่มีจริงๆ ก็ใช้ผ้าขาวม้ามัดและช้อนปลา และก็

หม้อหูหิ้วบ้าง กระป๋องบ้าง ขวดบ้าง ที่จะเอาใส่ปลาที่ช้อนได้ ถ้าไม่มีอะไรจริงๆ ก็อาจใช้ใบบัวหลวงเป็นที่รวมปลาที่ช้อนได้

ที่คราชของผมมีสระน้ำอยู่กลางเมืองเป็นสระใหญ่ ๒ สระ สระแก้วอยู่ทางทิศใต้ สระขวัญอยู่ทางทิศเหนือ ทั้ง ๒ สระ คงขุดไว้คล้ายกับเป็นสระเก็บน้ำเพื่อเอาไว้ใช้ในหน้าแล้ง และคงขุดมาตั้งแต่ครั้งเริ่มสร้างเมือง เราจะใช้ ๒ สระนี้เป็นที่หาช้อนปลากัด แต่ส่วนมากไปทางสระแก้วกัน

เดินไปตามขอบสระบ้าง ลงไปในสระและค่อยๆ ไปตามขอบของสระ แต่ไม่เคยรอบสระเลย เรารู้ว่ามีปลากัดอยู่ก็โดยสังเกตหลอด แล้วจึงค่อยๆ ใช้เครื่องมือช้อนขึ้น ช้อนได้เป็นเอามาหมดไม่ว่าปลากัดตัวผู้หรือตัวเมีย บางทีได้ปลากริมก็เอามา แม้แต่ปลาเข็มก็เอา ถึงบ้านแล้วจึงจะพิจารณาว่าจะเลี้ยงไว้หรือเอาทิ้ง ตัวเมียนั้นพอได้มา ผมจะปล่อยสระน้ำไป เพื่อนมันบอกว่าเอาไปเถอะ เอาไปให้ตัวผู้มันว่ายไล่เล่นตัวผู้จะได้มีกำลัง ใช้ตัวเมียเป็นลูกไล่ดีกว่าปลาตัวผู้ที่ไม่สู้ และหมดสภาพแล้ว

เมื่อกลับถึงบ้านตอนนี้ละเป็นตอนต้องคิดคำนึงถึงขวด ผมไม่เคยใช้โหลเลี้ยงปลากัด ใช้แต่ขวดเหล้าเป็นขวดใส ขวดเหล้าใส่ปลากัด ๑ ตัว กับผักบุ้ง ๑ ก้าน ผมไม่ใช้โหล เพราะไปหยิบโหลของแม่หรือของผู้ใหญ่เขาไม่ได้ เอะอะไปก็ไม่ได้ ถ้าพ่อรู้ว่าเอาปลามาเลี้ยงละก็ เป็นเรื่อง เราต้องแอบๆ ซ่อนเลี้ยงให้ไกลตาพ่อ ลูกน้ำหาง่ายรอบๆ บ้านมีน้ำคลำเยอะ หาให้ปลากินง่าย

ผมชอบดูเวลาที่ปลากัดไทยกัดกัน อืดดี กว่าจะแพ้กันนานมาก กว่าจะหยุดกัด ครีบ หางตามตัวถลอกเป็นแผลไปด้วยกัน ขวดปลาที่เอาวางไว้ชิดกัน ต้องหากระดาษกั้นไว้ไม่ให้ติดกัน ถ้าเอากระดาษที่กั้นออกพอมันเห็นกันเข้าเป็นได้รี่เข้าหากัน

เวลาผมลองคิดดูแล้ว แต่ละครั้งที่เห่อหาปลากัดมาเลี้ยง นึกไม่ออกว่าเอาใจใส่ดูแลมันได้นานกี่วัน รู้สึกจะไม่กี่วันนัก ลืมทิ้งไว้ไม่ได้เหลียวแล ไม่ได้เปลี่ยนถ่ายน้ำให้ เพราะรู้สึกเปลี่ยนน้ำยาก ขวดมันมียาวและปากเล็ก ลืมหาลูกน้ำให้มัน โดยที่ไว้ใจเด็กรุ่นเดียวกัน ลูกชายคนงานมันรับอาสาจะดูแลให้ บางทีแปลกที่มันมีจิ้งจกลงไปกินปลากัดได้

แต่คิดแล้ว แย่มาก ไม่ว่านก หมา ปลา ไก่ หรือต้นไม้ใบหญ้า ผมเห่อปลาอยู่ไม่นานก็ไม่มีเวลาจะได้แลเหลียวมันอีก บาปแท้ๆ ผมจึงเลิกเห่อชอบสัตว์และพืช

จนเวลานี้ ต้นไม้ ทั้งไม้ดอกไม้ใบ ผมปลูกแล้วไม่มีใครช่วยดูและมันเป็นศพไปมากแล้ว

ขวดอย่างหนึ่งที่บ้านเรือนมีสตุ้งสตังค์สักหน่อยจะต้องมีอยู่ที่โต๊ะเครื่องแป้ง คือ ขวดน้ำอบไทย น้ำอบฝรั่งหรือน้ำหอม ระหว่างเป็นเด็กผมไม่เคยเห็น ไม่มีใครใช้กันเพราะแพงเหลือล้น แล้วว่ากันว่ามันฉุนเหลือหลาย สู้น้ำอบไทยไม่ได้ หอมเย็นชื่นใจ

ชาวบ้านต่างจังหวัด โดยทั่วไปไม่ค่อยจะใช้เครื่องสำอางค์กันนัก นอกจากมีงานพิธีหรืองานนักขัตฤกษ์ก็จะแต่งตัวแต่งกายใช้เครื่องสำอางค์บ้าง ช่วยให้กายหอมก็คงมีน้ำอบไทยอยู่ด้วย บ้านนอกไม่มีคนเดินขายอย่างทางกรุงเทพฯ ที่มีพวกแขกแบกโหลน้ำอบไทย เอามาขายไปตามตรอก ตามซอย เพื่อขายให้ชาวบ้าน โดยตวงขายด้วยถ้วยหรือจอก ผู้ซื้อต้องหาขวดมาใส่เอง เวลาแขกขายน้ำอบไทย ผ่านเข้าไปในตรอกก็จะได้ยินเสียงอาบังแกตะโกน “โอ๊บทายจ้า –โอ๊บทาย โอ๊บฮ่อม ฮ่อม.. ทาเมียฮ่อมผัว..ทาผัวฮ่อมเมีย...โอ๊บจ้า...”

ขวดน้ำอบไทยที่มีขายตามท้องตลาดนั้น ก็เป็นขวดเล็กๆ รูปขวดแบน ส่วนมากขนาดขวดก็ราวๆ ขวด ๑๕๐-๒๐๐ ลบ.ซม. แต่ผมจำได้ว่าน้ำอบไทยที่นำมาจากแหล่งหรือร้านทำน้ำอบนั้น ขวดคล้ายคนโทเล็กๆ สวยงามดีมาก แต่ถ้าเป็นขวดน้ำอบไทยของสาวๆ หรือสาวแก่ แม่หม้าย ผู้ดีนั้น มีขวดเจียระไนรูปเหลี่ยมรูปกลมหรือรูปต่างๆ สวยงาม ราคาแพง สำหรับใส่น้ำอบไทย จำได้ว่าจะได้ใช้น้ำอบไทยก็ในฤดูร้อน เมื่ออาบน้ำเสร็จแม่จะเอาดินสอพองละลายกับน้ำอบไทย ประหน้า ทาตัว ลายพร้อย เป็นตุ๊กแกก็เย็นสบายดี

เมื่อพูดถึงน้ำอบไทยแล้ว ผมต้องนึกไปถึงตรุษสงกรานต์ที่โคราช เรื่องที่จะเอาน้ำอบไทยผสมน้ำไปรดน้ำหรือสาดน้ำกันนั้นไม่นึกถึงเท่าใดนักหรอก แต่ที่นึกถึงแล้วตรึงใจมากก็คือพวกตรุษสงกรานต์ เขามีงานพิธีทำบุญไหว้พระพุทธ และปิดทอง โดยมากจะมีที่วัดศาลาทองซึ่งอยู่ทางชานเมือง ไปไหว้พระปิดทองพระประธานแล้วรู้สึกครึ้มใจเป็นสุขใจ ไม่ใช่เพราะความปรารถนาที่จะได้ไปไหว้พระปิดทองเท่านั้น แต่เป็นสุขที่ปีหนึ่งจะได้นั่งรถสองแถวไปนอกเมือง ซึ่งไปไกลสักหน่อยและจะได้พบผู้คนมากๆ แล้วจะได้มาคุยให้ใครๆ ฟังว่าเราก็ได้ไปวัดศาลาทองที่ใครๆ เขาไปด้วย

ยิ่งกว่านั้น ถ้าได้ไปถึงวัดพนมวันด้วยยิ่งจะคุยไม่หยุด ไปวัดพนมวันสมัยเด็กๆ นั้นไกลเหลือเกิน ต้องเช่ารถกันไป รถเหวี่ยงตัวเราให้นั่งนิ่งๆ ไม่ได้เลย บางทีรถวิ่งไป

ตกหลุมโครมตัวเราถูกโยนขึ้นไปจนหัวกระแทกหลังคารถ รถเก่าๆ นั้น บางทีแล่นๆ ไปก็ไปหยุดเสียเฉยๆ ต้องเข็นกัน บางทีไปยางแตกต้องเปลี่ยนยางหรือต้องปะยาง รถวิ่งไปตามทางเกวียนก็เป็นเช่นนั้น คนแก่บ่น แต่เราสนุก ไปวัดศาลาทองแล้วยังได้เรื่องปราสาทหินมาคุยได้อีก ที่สนุกอย่างมากๆ ไม่พูดบอกผู้ใหญ่ก็คือ ตั้งแต่พอพ้นหลักเมืองไปก็ค่อยๆ ผจญกับน้ำที่พวกบ้านข้างๆ ตามสุมสาดเข้ามาในรถ พอเลยจอหอไปก็ยิ่งโดนสาดน้ำเป็นระยะๆ ไปจนถึงวัดพนมวัน พอจะกลับก็โดนสาดน้ำมาตลอดจนถึงบ้าน สนุกมากจริงๆ แต่เสียดายจากวัดพนมวัน ไม่ได้ไปต่อถึงพิมาย จากวัดพนมวันถึงพิมาย เวลานี้ก็ชั่วครู่ก็ถึง แต่ก่อนถ้าไปพิมายก็ต้องค้างคืนกันละ

เอ่ยถึงขวดน้ำอบที่จะมีกันได้มากในหน้าร้อน หน้าร้อนผมยังนึกถึงขวดอีกอย่างหนึ่ง ขวดน้ำยาอุทัย ยาอุทัยนี้เป็นน้ำยาขวดเล็กๆ มีน้ำยาปริมาณราว ๖๐ ลบ.ซม. มีสีแดง น้ำยาอุทัยมีเกสรดอกไม้และเครื่องหอมนานาชนิด มีแม้แต่ตัวยาชะมดเช็ด (ผมไม่รู้หรอกว่ามีพวกตัวยาอะไรบ้าง) น้ำ ๑ ขัน หรือ ๑ ขวดเบียร์ หยดน้ำยาอุทัยลงไป ๒-๓ หยด เขย่าพอให้น้ำมีสีชมพูอ่อนๆ ร้อนๆ อย่างนั้นดื่มแล้วรู้สึกน้ำเย็นหอมชื่นใจ

เวลามีเลี้ยงอาหาร เลี้ยงพระหรือเลี้ยงคนในงานที่มีแขกมากๆ ต้องทำน้ำยาอุทัยผสมนี้เป็นถังหรือหม้อใหญ่ๆ สำหรับเลี้ยงแขก คนมาเลี้ยงชื่นอกชื่นใจ ถ้าหากน้ำนั้นเอาน้ำแข็งลงแช่เอาไว้ด้วย น้ำยิ่งอร่อยชวนดื่มยิ่งนัก เมื่อผมเป็นเด็ก เวลามีไข้ก็ได้ดื่มน้ำผสมน้ำยาอุทัย ว่ากันว่าแก้ไข้กระหายน้ำด้วย

ยาอุทัยนี้มีจำหน่ายกันหลายร้าน หลายแห่ง แต่ที่ยั่งยืนมานานจนถึงปัจจุบันเห็นจะเป็น “น้ำยาอุทัยหมอมี”

เวลานี้คนรุ่นใหม่ไม่รู้จักยาอุทัย และคนรุ่นเก่าก็ห่างเหินไป ของดีประจำบ้านคนไม่รู้จักและลืมๆ กันไปน่าเสียดาย

ต่างจังหวัด ขวดมีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่อย่างยิ่ง สำคัญทั้งขวดใหญ่และเล็ก โดยเฉพาะขวดเหล้าขวดเบียร์เปล่า ขวดใหญ่กว่านั้นก็ยิ่งดีแต่ไม่ค่อยจะมีขวดเหล้าขวดเบียร์ขนาดเท่าๆ กันก็พอเหมาะ และเก็บเอาวางเรียงกันได้สวยดี เอาไว้ทำไมขวดเปล่า เก็บน้ำดื่มไงละครับ ขวดเปล่ามีมากก็เก็บน้ำไว้ได้มาก แขกไปใครมา เอาน้ำมาเลี้ยงแขก ชาวบ้านอาจตักน้ำมาวางให้แขกโดยใช้ขันใหญ่ แต่ถ้ามีขวด

น้ำกับแก้วให้ แต่ละคนก็ดูจะถูกสุขวิทยาอนามัยดี

เมื่อผมเด็กๆ ที่บ้านมีขวดมาก ในขวดมีน้ำที่เราจะกรอกใส่ขวดกันจนเต็มทุกขวด ขวดไหนว่างจะกรอกน้ำจากตุ่มเก็บน้ำเย็นลงในขวดให้เต็มเอาไว้เสมอ เมื่อเวลาฝนตกสนุกมากเมื่อได้วิ่งออกไปอาบน้ำฝน โดยอ้างกับผู้ใหญ่ว่าจะเอาขวดว่างๆ ไปกรอกน้ำฝนให้เต็มทุกขวด แล้วเราก็ช่วยกันขนขวดไปรองน้ำฝนจากท่อน้ำฝนที่รับน้ำจากรางน้ำที่ไหลลงตุ่ม น้ำฝนจึงมีดื่มกันตลอดปีไม่มีขาดขวด ..

ขวดเวลาที่มันแตกนี่ซี มันร้ายกาจนัก มันช่างเป็นศัตรูที่มาเผชิญหน้ากับผมบ่อยมาก เวลามันแตกตามถนนหนทาง คนที่ทำแตกก็ไม่รู้จักเก็บหรือกวาดให้พ้นๆ ทางคนเดิน เวลาที่จิตใจมีคุณธรรมสักหน่อย เขาก็เก็บเอามาทิ้งห่างจากทางคนเดิน แต่ทิ้งตามที่รกๆ มีขยะมูลฝอยอยู่บ้างก็จริง ที่แถวๆ นั้นก็ตรงกับกิ่งของต้นมะม่วง ชมพู่ ละมุด หรือพวกไม้ผลทั้งหลาย มันแผ่กิ่งก้านออกมานอกรั้วบ้านหรือใกล้ๆ รั้วบ้าน แล้วกิ่งนั้นก็มีลูกที่เราแอบมาล่าด้วยไม้สอยหรือหนังสติ๊ก เวลาลูกมันหล่นลงมาเราก็บุกเข้าไป เด็กๆ พวกเราก็ไม่เคย สวมรองเท้า เศษแก้วแตก มันก็ไม่รู้จักหลบเท้าที่ย่ำมัน แล้วก็เกิดเลือดตกยางออกกันไปฝ่ายหนึ่ง

เท้าถูกหนามตำ ตะปูตำ แล้วบาดมีบ่อยๆ ก็ไม่เคยที่จะเข็ดจนกลายเป็นธรรมดา และเท้าก็เป็นศัตรูกับของแหลมของคมนี้เรื่อยๆ มา ก็มีเวลาที่คิดแก้แค้นแก้วอยู่เหมือนกัน เอาเศษแก้วมาใส่ครกตำ ตำมันจนหนำใจ มันแหลกละเอียดแทบว่าจะเป็นผงปลิวลมไปเลย อ๋อ พอถึงหน้าเล่นว่าว ก็เอาเศษแก้วมาทำให้แหลกละเอียดเพื่อทำป่านคมนะซีครับ ตำให้แหลกละเอียดก็ต้องออกแรงพอควร แล้วยังต้องเสี่ยงมากจากการถูกเขกกบาลหรือโดนไม้เรียว ถ้าพ่อรู้ว่าเอาครกหินที่เขาตำน้ำพริกไปตำแก้วเพื่อทำป่านละ เพื่อนเขาบอกว่าพี่เขาที่ไปเรียนกรุงเทพฯ บอกเขาอีกต่อหนึ่งว่าอยู่ทางกรุงเทพฯ ไม่ต้องมาตำแก้วให้เหนื่อยยากหรอก เอาแก้วไปวางที่รางรถรางให้รถรางบดละเอียดไปในชั่วพริบตาแสนสะดวกสบายมาก แต่รถรางอาจพลัดตกรางได้ ต้องหนีตำรวจให้ทัน

ยิ่งกว่านั้น นักเลงว่าวเขาบอกว่า ป่านคมนี้ถ้าใช้ไข่ตุ๊กแกผสมผงแก้วแทน การชุบด้ายป่าน จะได้ป่านคมที่คมและเหนียวดีมาก ผมก็พยายามจะหาไข่ตุ๊กแกมาทำป่านคม แต่ไม่เคยหาได้สักที เลยไม่เคยอวดใครเพราะไม่เคยได้ทดลอง

แต่ก่อนๆ นั้น พวกน้ำมะนาวหรือน้ำส้มที่ฝรั่งเขาเรียกว่าน้ำ **"เล็มมอเน็ด"** เป็นน้ำอัดลม เขาจะมีการบรรจุขวดมีลักษณะพิเศษต่างกับน้ำอัดลมในสมัยนี้ พวกเราเรียกว่าน้ำมะเน็ด ถ้าใครกินน้ำมะเน็ดก็โก้มากเพราะดูจะใกล้ฝรั่งไปมาก ตอนแรกๆ ก็มีขายตามสโมสรข้าราชการหรือสโมสรฝรั่ง แต่ตอนหลังๆ ก็มีตามท้องตลาด แล้วพวกเราก็ได้กินน้ำหวาน น้ำอัดลม มีน้ำต่างๆ พวกเราก็เรียกกันว่า น้ำมะเน็ดไปหมด พวกน้ำอัดลมทุกชนิดแม้แต่น้ำโซดา ก็ใช้ขวดอย่างเดียวกัน และเรียกกันว่า ขวดน้ำมะเน็ด

ขวดน้ำมะเน็ด เป็นขวดสูงพอๆ กับขวดน้ำอัดลมทั่วๆ ไปเวลานี้ แต่เป็นขวดใหญ่ แก้วหนา คอขวดหนามาก ดูเทอะทะ ตอนโคนของคอขวดจะมีส่วนที่อยู่ตรงกันข้ามกันเป็นรอยบุ๋มหรือรอยจีบเข้าไป จึงทำให้มีช่องทางระหว่างคอและตัวเราตีบแคบไป ภายในคอขวดจะบรรจุลูกแก้วเอาไว้ และลูกแก้วนี้มีขนาดโตกว่าซีกปากขวดเล็กน้อย ลูกแก้วจะติดอยู่บนส่วนคอดของคอ และไปหลุดออกจากปากขวด ปากขวดนี่ขอบด้านในจะมียางเป็นรูปวงแหวนติดอยู่ เมื่อบรรจุน้ำหวานหรือน้ำอย่างใดเต็มขวดแล้วคว่ำขวด เอาตอนปากขวดลงด้านล่าง พร้อมกับการอัดลมเข้าในขวด (คาร์บอนไดออกไซด์ อัดด้วยเครื่อง) ตอนนี้ลูกแก้วซึ่งหนักกว่าก็จะตกลงมายังปากขวด พอหยุดการอัดลมเข้าในขวดลมละลายตัวลงในน้ำและมีแรงดันให้ลูกแก้วขึ้นมาติดอยู่ที่ยางและไม่ตกลงไป เมื่อเอาขวดมาตั้งตามปรกติ ในขวดก็เป็นน้ำอัดลมที่มีลูกแก้วจุกปิดขวดอยู่ด้วยแรงดันของลม (แก๊ส) เป็นอันรวบรวมส่งจำหน่าย

ถ้าจะกินน้ำอัดลมก็ต้องใช้สิ่งใดกดดันให้ลูกแก้วตกลงไปที่คอคอด ก็จะได้กินน้ำมะเน็ด ตามร้านขายน้ำมะเน็ด เขามีวิธีเปิดขวด โดยใช้หลอดด้ายเย็บผ้ามาตัดตอนปลายข้างหนึ่งออก คงมีปลายแบนข้างหนึ่งเหลือติดก้านหลอด ใช้มีดถากๆ ตรงปลายก้านนั้นให้เล็กพอจะใส่ผ่านปากขวดได้ วางปลายก้อนลงบนลูกแก้วกดดันส่วนแบนบนก้านนั้นลง (หรือกระแทกด้วยแรงตบของมือ) ลูกแก้วก็จะหลุดตกลงจากการจุดปากขวด

มีบางคนแสดงอภินิหารใช้หัวแม่มือกดลูกแก้ว กดได้แรงหน่อยลูกแก้วก็หลุดหล่นลงได้ แต่บางทีเคราะห์หามยามร้าย กดลูกแก้วจะหลุดอยู่แล้วก็หลุดหล่นลงได้ บังเอิญขวดนั้นมีแก๊สอัดไว้มากไปหน่อย เกิดขวดระเบิดปัง ขึ้นมา นิ้วมือ หรือทั้งมือพังยับไปเลย หมดลายนักเลงเลย

ส่วนพวกผม ขวดน้ำมะเน็ดนี้ พวกเรามองเห็นว่ามีสิ่งสำคัญอยู่อย่างเดียวคือลูกแก้วในคอขวด ถ้าได้ขวดน้ำมะเน็ดเปล่ามาก็ทุบตรงคอขวดให้แตกแล้วเอาลูกแก้วไปเล่นกัน

มาเวลานี้ พูดถึงขวดน้ำมะเน็ดแล้วอยากตีอกชกหัว คนเล่นของเก่าเขาหากันเพื่อเก็บสะสมไว้อวดกัน หายากแล้วละ ซื้อขายกันขวดหนึ่งเป็นพันๆ โธ่ แต่ก่อนมีก็เก็บละแต่เก็บไว้ขายบ้าง เก็บเอาไปทิ้งบ้าง เก็บเอามาทุบเอาลูกแก้วบ้าง ไม่มีเหลือ

พูด พูดเสียจนเกือบลืมขวดที่จะไม่พูดถึงไม่ได้ และมีความสำคัญอย่างมากในชีวิตที่จะลืมบุญคุณเสียไม่ได้อีกด้วย ขวดที่ว่านี่คือ ขวดน้ำหมึก โดยเฉพาะขวดน้ำหมึกที่เริ่มเขียนหนังสือด้วยปากกาและน้ำหมึก

เมื่อเรียนหนังสือ การเขียนหนังสือเริ่มต้นจากการเขียนกระดานชนวนด้วยดินสอหิน แล้วจึงเขียนกระดาษสมุดด้วยดินสอดำ มาเริ่มเขียนด้วยปากกาและน้ำหมึกต่อเมื่อได้เรียนชั้นมัธยม ๑ แล้ว ปากกาเป็นชนิดที่ใช้ตัวปากกาเสียบเข้าที่ปลายด้ามปากกา เวลาเขียนก็จุ่มปากกาลงในน้ำหมึกแล้วเอาขึ้นมาเขียนบนกระดาษ

ปากกาที่ใช้นั้น ใช้ปากกาเบอร์ ๕ ซึ่งมีปลายปากตัด ปากทู่ใหญ่ สำหรับเขียนตัวหนังสือ และใช้น้ำหมึกสีน้ำเงิน

อีกด้านหนึ่งจะใช้ปากแหลม เราเรียกกันว่า ปากกาคอแร้ง ใช้สำหรับขีดเส้นและใช้น้ำหมึกสีแดง เมื่อเรียนชั้นสูงขึ้น และเขียนตัวเล็กๆ ได้ เวลาเขียนหนังสืออังกฤษก็ใช้ปากกาบรรจงเขียน คุณครูท่านใช้ปากกาหมึกแดงนี้เวลาตรวจการบ้านหรือตรวจหนังสือที่นักเรียนเขียนไว้ และเวลาตรวจข้อสอบ โดยเขียนผลเป็นหมึกสีแดง บนหัวกระดาษเป็นตัวกลม บอกถึงคะแนนที่ได้หรือเวลาตรวจการบ้านหรือเรื่องอย่างใดที่ครูสั่ง โดยจะบอกให้รู้ผลงานของนักเรียนที่หัวกระดาษว่า “ดีมาก ดี พอใช้ หรือไม่พอใช้” (ผมสงสัยว่าทำไมครูท่านถือไม่เขียนว่า “ใส่ไปได้” ที่ว่าไม่พอใช้หมายถึงไม่พอใช้แค่ไหน)

น้ำหมึกที่ใช้ มี ๒ สี เท่านั้นคือ สีน้ำเงิน และสีแดง ถ้าเขียนหนังสือแล้วจะต้องใช้น้ำหมึกน้ำร้อน และน้ำหมึกสีแดง สำหรับขีดเส้น ถ้าเขียนหนังสือโดยใช้น้ำหมึกอื่นครูท่านว่าไม่สุภาพ ทั้งที่น้ำหมึกนั้นมีจำหน่ายหลายสี เช่น สีดำ สีม่วง สีเขียว เป็นต้น พวกผมส่วนมากจึงเขียนหนังสือด้วยหมึกสีน้ำเงินมาจนถึงเวลานี้ ถ้าเขียนสีอื่นๆ เขียน

ไม่ได้กี่ครั้งหรอก มันกระดากๆ รู้สึกพิกลๆ ทันที

ขวดน้ำหมึกที่เริ่มใช้นั้นเป็นขวดหมึกคู่ ขวดเล็กๆ ๔ เหลี่ยม คอสั้นและปากขวดกว้างเล็กน้อย มีจุกปิดปากขวด เป็นขวดมีน้ำหมึกสีน้ำเงิน และน้ำหมึกแดงอย่างละขวด มีน้ำหมึกอยู่ราวๆ ๒๐ ลบ.ซม. ขวดน้ำหมึกน้ำเงินและแดงนี้อยู่ชิดติดกันแนบแน่น ที่ตอนกลางแนวขอบขวดที่ชิดกันมีด้ายฟอกยาวราว ๒ ๑/๒ นิ้วฟุต ซึ่งตอนปลายท้ายเป็นห่วงทองเหลืองเล็กๆ ติดอยู่ ห่วงนี้สำหรับสอดนิ้วเข้าไปเวลาหิ้วขวดน้ำหมึกคู่นั้นไปมาได้ ขวดน้ำหมึกคู่ซึ่งมีน้ำหมึก น้ำเงินและแดงให้เขียนหนังสือ โดยขวดไม่แยกจากกันเรียกได้ว่าเป็น “ขวดหมึกแฝดสยาม” ที่นำไปเขียนที่โรงเรียนและเอากลับมาที่บ้านได้

นับแต่ได้เขียนหนังสือด้วยน้ำหมึก และปากกานี้ทุกวันที่จะต้องมีอะไรนี่ถูกย้อมไว้ด้วยสีของน้ำหมึกน้ำเงินและแดง น้ำหมึกหกเปื้อนโต๊ะ กระดาษสมุดหรือหนังสือ น้ำหมึกเปื้อนมือที่จับปากกา หมึกชุ่มติดสันไม้บรรทัดเวลาขีดเส้น ถ้าบังเอิญถูกทำโทษฐานพูดมากเวลาเขียนโดยมัวเล่นหยอกเพื่อนไม่ฟังครูพูด ครูให้ยืนคาบไม้บรรทัด วันนั้นปากและแก้มเปื้อนสีแดงปนสีน้ำเงิน จากสีหมึกที่ติดสันไม้บรรทัด บางทีก็น้ำหมึกเปื้อนเสื้อ เปื้อนกางเกง แต่ถ้ามีหมึกเปื้อนเสื้อทางด้านหลังแล้วนั่นก็หมายความว่าเป็นฝีมือของเพื่อนที่ใช้ปากกาสลัดน้ำหมึกมาพรมเสื้อด้านหลัง เป็นการหยอกเอินของเพื่อนที่จะต้องมีการแก้แค้นในวันหน้า

ขวดหมึกคู่นี้ราคาคู่ละ ๑๐ สตางค์ ผมจำไม่ได้ว่าผมจะเคยได้ใช้หมึกทั้ง ๒ ขวดนี้จนหมดหรือเปล่า จำได้แต่ว่าผมต้องขอสตางค์แม่ซื้ออยู่บ่อยๆ โดยหมึกหมดขวดเร็วโดยไม่ได้ใช้การเขียนหนังสือ แต่หมดไปเพราะเหตุอื่นๆ

เมื่อเรียนชั้นมัธยมสูงๆ ขึ้นไปสักหน่อยก็เลิกใช้ขวดหมึกคู่ แต่ซื้อหมึกขวดเดี่ยวเป็นขวดน้ำหมึกน้ำเงินหรือแดงโดยเฉพาะ โดยมากเป็นขวดกลมๆ มีน้ำหมึกราวๆ ๓๐ หรือ ๔๐ ลบ.ซม. ขวดละ ๑๐ สตางค์ ขวดคู่ที่หิ้วไปมานั้นเลิกใช้ มีแต่พวกเด็กๆ หรือพวกหัดเขียนไทยไม่ได้

ทีนี้ก็มาถึงตอนได้เรียนมหาวิทยาลัย เมื่อเรียนเตรียมแพทยศาสตร์ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เวลาเรียนวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะวิชาเคมี ก็ได้อยู่กับขวดกรด ขวดด่างและขวดน้ำยาของสารประกอบต่างๆ ที่ใช้ในการทดลองวิทยาศาสตร์

ได้พบกับขวดสารเคมีเหล่านี้อยู่ ๒ ปี จึงได้ไปเรียนแพทย์ที่ศิริราช

เมื่อเวลาเรียนสรีระวิทยา ตอนเป็นนักเรียนปี ๑ นี้แต่ละคนจะถือขวดขนาดใหญ่ ขวดสีน้ำตาล ขนาดจุน้ำได้ ๒-๓ ลิตร ถือมาบ้านในตอนเย็น ถือมาศิริราชแต่เช้าตรู่จะว่าเอาน้ำหรือน้ำชากาแฟ ติดมาดื่มเวลาเรียนก็คงไม่ใช่เพราะขวดมันโตเกินไป ถ้าคนไม่รู้ว่าเป็นนักเรียนแพทย์ เขาก็ไม่สนใจว่าถือขวดไปมาทำไม ถ้าคนที่เขารู้ว่าถือขวดใหญ่ไปมาทุกวันนั้นเป็นพวกเรียนแพทย์ก็คงคิดว่าถือขวดยา หมอก็ต้องมีขวดยาสำหรับเรียนนะซี

ถ้าใครรู้ว่าขวดที่หอบหิ้วไปมาทุกวันเป็นเดือนนั้นเป็นขวดอะไร เขาก็คงหัวเราะและสงสัยว่าทางโรงพยาบาลไม่มีที่ถ่ายปัสสาวะหรือไง ถึงต้องมีขวดปัสสาวะ เอาไว้ถ่ายกันทุกคน ก็ไม่ใช่อย่างนั้นหรอก ขวดนั้นมีไว้สำหรับเก็บน้ำปัสสาวะตัวเองตลอดคืนที่ถ่ายมาใน ๑ วัน คือ ใน ๒๔ ชั่วโมง เพื่อจะดูว่าตัวเองถ่ายปัสสาวะมีจำนวนเท่าใดใน ๒๔ ชั่วโมงและเราจะต้องตรวจดูสิ่งที่ขับถ่ายออกมาทางปัสสาวะว่ามีสารประกอบหรือของเสียอย่างใดเป็นจำนวนเท่าใด เป็นการเรียนด้วยการกรองน้ำปัสสาวะตัวเองว่าปกติ หรือผิดปกติอย่างใด เพื่อที่เราจะได้ไปตรวจปัสสาวะคนอื่นและของคนไข้ต่อไปเมื่อเป็นแพทย์แล้ว

มีเรื่องของขวดอยู่เรื่องหนึ่งที่จำอยู่ไม่รู้ลืมมานานตั้ง ๕๐ -๖๐ ปีมาแล้ว ตั้งแต่เป็นนักเรียนแพทย์และอยู่ประจำหอพักนักเรียนแพทย์ ผมเป็นนักเรียนแพทย์ปี ๔ แล้ว และปีนั้นพวกนักเรียนแพทย์ทั้งหลายมีการเลือกผมขึ้นเป็นหัวหน้าหอ คอยดูแลสภาพของหอพักและดูแลทุกข์สุขของพวกที่อยู่หอพักทั้งหมด มีปัญหาอย่างใดต้องการอย่างไร ให้แจ้งอาจารย์อนุสาสก แต่ละอาทิตย์ผมต้องเบิกยาต่างๆ มาไว้ใช้ เมื่อพวกที่หอไม่สบายโดยมากก็เป็นยาสามัญ ที่ต้องใช้ทั่วไปเช่น ยาแก้ไข้แก้ปวด ยาธาตุ ยาระบาย ยาแก้ท้องเดิน ยาใส่แผล ฯลฯ รวมทั้งยาควินิน ซึ่งในเวลานี้มีไข้มาเลเรียชุกชุมมาก ยาทั้งหลายนี้ผมจะต้องเบิกมาไว้ให้มีครบถ้วน พร้อมที่จะใช้ได้เสมอทุกเวลา เมื่อยานั้นเก็บไว้ในตู้ยาและอยู่ในห้องผม จึงไม่เป็นการแปลกและไม่ต้องบ่น ถ้าหากดึกดื่นเที่ยงคืนหรือเลยไปแล้ว กำลังนอนหลับ อาจมีใครในหอพักมาเรียกให้เปิดประตูห้อง ขณะที่ผมหลับ เพื่อจะขอยาแก้ไข้ ยาแก้แน่นท้อง ยาแก้ท้องเสีย หรือยาอย่างใดก็ตาม หรือถ้าหากคนหนึ่งคนใดที่มาเรียกและผมตื่นขึ้นมา ไถ่ถามอาการ และ

ตรวจร่างกาย สงสัยว่าจะเป็นโรคที่ต้องผ่าตัดด่วน หรือให้การรักษาด่วน ก็ต้องเรียกคนงานเข็นรถเปลมารับถึงหอพักและนำผู้นั้นส่งห้องแพทย์เวรด่วน แล้วคืนนั้นก็ต้องถามคอยดูคนไข้ด้วย เป็นอันไม่ได้นอน ชาวบ้านพูดว่า "สว่างคาตา" ไปเลย

เหตุการณ์เกี่ยวกับขวดที่ผมจะเล่าเอาไว้นั้นมีเรื่องดังนี้ คืนวันหนึ่งดึกมากแล้ว เพื่อนนักเรียนแพทย์ด้วยกันมาเคาะประตูเรียก เมื่อเขาข้ามาในห้อง เขาบอกว่า ปวดฟันมาก ต้องขอ เอ.พี.ซี. (คือ แอสไพรินที่ผสมฟีนาเซติน และคาเฟอีน ซึ่งนิยมใช้เวลานั้น ยังไม่มีใครคำนึงถึงอันตรายของแอสไพรินที่ใช้กันมาทั่วโลกหลายสิบปีแล้ว) สัก ๒ เม็ด กินแก้ปวด ผมหาขวดยามาแล้วเทยาให้ไป ๔ เม็ด กินเสียตอนนี้ ๒ เม็ด อีก ๒ เม็ด เก็บไว้กินซ้ำได้เมื่อ ๒-๓ ชม. และยังปวดมาก เขารับยาจากผมพลันหันไปพบขวด ขวดหนึ่งไว้บนเก้าอี้นั่ง เขาหยิบขึ้นมาอ่านดู เสียงพูด

"อ้อ โดเบล โซลูชั่น"

โดเบล โซลูชั่น เป็นน้ำยาอมบ้วนปากแก้อวัยวะภายในคออักเสบ หรือมีแผลภายในปาก โดยน้ำยานี้จะฆ่าเชื้อโรค และช่วยให้ปากสะอาด

เขายกขวดขึ้นมาเทให้น้ำยาในขวดเข้าปากเต็มคำ แล้วทำขลุกๆ ในปาก ผมสะดุ้งและห้ามเขาไม่ทัน เขาอมและทำเรื่องขลุกอยู่ในปาก อยู่พักใหญ่ก็เดินออกไปที่ห้องน้ำที่อยู่ใกล้ๆ ห้องนอนผม เมื่อเขาเดินกลับเข้ามาและทำหน้าบูดเบี้ยวนิดหน่อย พร้อมกับบ่น

น้ำยาโดเบลอะไรวะ เขาผสม คราวนี้เค็มไปหน่อย ลื้ออย่าลืมไปบอกเภสัชกรทางห้องยาให้รู้ด้วยนะ เฮ้อปวดฟัน อมโดเบลคงดีขึ้นบ้างนะ เดี๋ยวอั้วกิน เอ.พี.ซี.แล้วอั้วนอนละ จะขอกินซัลฟา ก็ไม่กล้า กินทีไร คันทั้งตัว

เดินออกไปจากห้องผม ปล่อยให้ผมยืนตะลึง ห้ามเขาไม่ทันจริงๆ ก็ขวดนั้นเป็นขวดน้ำยาโดเบลจริง แต่ที่น้ำยามันหมดแล้ว เมื่อคืนนี้ตอนดึก ผมตื่นขึ้นมาขี้เกียจจะออกไปห้องน้ำ ผมก็เลยปลดปล่อยมันลงในขวดเปล่านั่น ได้เกือบๆ เต็มขวด ตั้งทิ้งไว้บนเก้าอี้ คิดว่าพรุ่งนี้ค่อยเททิ้ง ห้ามลืมเก็บเด็ดขาด จนแล้วจนรอดไม่ได้เอาไปทิ้ง ห้ามเขาไม่ทัน เขาอมมันเสียเต็มคำ ก็มันจะไม่เค็มได้ยังไง โธ่ โธ่เอ๋ย นึกสงสารมัน แต่เย็นวันรุ่งขึ้นมันมาเรียกให้ผมเปิดประตู ผมใจหาย มันจะเล่นงานผมยังไงหรือเปล่า ต้องบอกมันตามตรงละว่ามันอมปัสสาวะ ผมเปิดประตูห้อง มันพรวดพราดเข้ามาใน

ห้อง ผมต้องหลับตาคิดว่ามันจะทำอย่างไรกับผมก็ยอมละ เสียงมันหัวเราะ ผมลืมตามันยิ้มเผล่ “หายปวดแล้วว่ะ เหงือกก็ยุบบวม คงเพราะได้โดเบลช่วยทำให้ปากสะอาดนะ แต่..แต่ ทำไมมันจึงเค็มไป ไม่เหมือนโดเบล” แต่ก่อนผมไม่พูดสักคำ ยิ้มรับยิ้มของมัน

จนป่านนี้ตั้ง ๕๑ ปีแล้ว ผมไม่เคยบอกความจริงให้มันรู้และผมก็ไม่ได้บอกใครๆ เลย

เรื่องไม่ฟังอีร้าค่าอีรม มองเห็นขวดน้ำก็ยกขึ้นกรอกน้ำเข้าปาก แต่ไม่ยักกะใช้น้ำเหมือนกับเพื่อนคว้าขวดยาขึ้นมาอมน้ำจากขวดนึกว่าโดเปลนั่นแหละ คราวนี้มันเกิดขึ้นกับตัวเองและก็เป็นเรื่องของขวดอีกเรื่องหนึ่ง แม้จะเกิดอันตรายอย่างใดก็จำใส่ใจว่าทำอะไรอย่าได้ผลีผลามนัก เรื่องมันมีอย่างนี้ ตอนนั้นผมสำเร็จการศึกษาได้แพทย์ใหม่ๆ ต้นๆ ปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ผมได้รับหน้าที่เป็นแพทย์ประจำบ้านของโรงพยาบาลศิริราช เวลานั้นสงครามมหาเอเชียบูรพากำลังเข้าขั้นดุเดือดมากขึ้น สถานีบางกอกน้อยถูกบอมบ์จากเครื่องบินข้าศึกโดยเข้าใจว่ากองทัพญี่ปุ่นอยู่ที่นั่น และได้ใช้สถานีรถไฟเป็นที่ลำเลียงยุทโธปกรณ์ ด้วยเครื่องบินมาทิ้งระเบิดถี่ขึ้น ทางโรงพยาบาลศิริราชจำต้องอพยพคนไข้ แพทย์ พยาบาล และเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นพร้อมเจ้าหน้าที่อื่นๆ ไปอยู่ที่เมืองนนท์ โดยการตกแต่งเปลี่ยนแปลงศาลากลางเมืองนนท์ ให้เป็นโรงพยาบาล ทางศิริราชคงเหลือตึกทำการที่จะตรวจรับคนไข้ได้ ๑ ถึง แพทย์เวร ๓ คน และพยาบาลไม่กี่คน

เมื่อไปอยู่เมืองนนท์ตอนแรกๆ แสนสบายที่ไม่มีคนไข้มากล้นมือ กลางคืนก็มีคนไข้มาตรวจรักษาไม่กี่คน ตอนเช้าคนไข้ก็ไม่มาก ตรวจกันยังไม่เที่ยงก็หมด คนไข้ที่รับไว้มีคนไข้หนักไม่กี่คน ส่วนมากเป็นคนไข้ทุเลามากแล้ว ตกบ่ายก็ว่างงานถ้าไม่ออกเดินชมเมืองนนท์ก็นอนเป็นสุขมาก ไม่ต้องสะดุ้ง ไม่ต้องวิ่งเข้าหาหลุมหลบภัย หรือที่นี่คิดว่าปลอดภัยจากระเบิดที่ทั้งมาจากเครื่องบิน เพราะทางเมืองนนท์ไม่มีเสียงอย่างใดที่ทำให้เราต้องตกใจ หวาดกลัว อย่างเวลาที่เราอยู่ที่ศิริราช บางกอกน้อย

วันนั้น ผมหลับไปตั้งแต่บ่าย ๒ โมง ตื่นขึ้นเมื่อตอนเย็น ๕ โมงแล้ว ลุกขึ้นจากเตียง งัวเงีย และมึนศีรษะ คอแห้งเต็มที่ เหลือบตามองเห็นขวดน้ำข้างในมีน้ำใสแจ๋วเต็มคอขวด พวกเพื่อนแพทย์ด้วยกันคงเอาขวดไปบรรจุน้ำจากถังน้ำใหญ่ที่อยู่ชั้นล่าง

มาไว้ มี ๒ ขวด ดีแล้วกำลังคอแห้ง ไม่ต้องเสียเวลารินใส่แก้ว เพราะแก้วไม่มีอยู่ที่ในห้องนั้นเลย ยกขวดขึ้น กรอกน้ำลงปาก

พอน้ำถึงปากเท่านั้น ในปากมันร้อนซู่ซ่ายิ่งกว่าน้ำร้อนหรืออาหารเผ็ดๆ เอาแล้วซีเรา กรดหรือด่าง ตัวน้ำยาที่เป็นพิษ อย่ากลืน อย่ากลืน บ้วนทิ้ง ในใจสั่งตัวเอง รีบบ้วนทิ้ง ดีนะ ที่กรอกลงปากยังไม่มากแล้วไม่ได้กลืนลงไป น้ำลายสอออกมาทันที ความรู้สึกร้อนซู่ๆ ในปากค่อยๆ หายไป นั่งพิจารณาอยู่ชั่วครู่ ยกขวดขึ้นจิบๆ ดูอีกที รู้แล้วละ.. รู้แล้ว

ผมไม่กล้าแตะต้อง ๒ ขวดนั้นอีก ใครคนใดคนหนึ่งในพวกแพทย์ประจำบ้านด้วยกันอีก ๒ คน ที่นอนรวมอยู่ห้องเดียวกันคงไปได้มาแต่ไหนและเอามาวางไว้โดยประมาท ไม่คิดว่ามันอาจเป็นอันตรายได้ หรือถ้ามีใครรู้ว่าเป็นของเหลวที่มีค่า คว้าไปหมดทั้ง ๒ ขวด ก็จะเสียใจอย่างไม่มีวันลืมเลย

หลังจากบ่ายๆ ใกล้ค่ำแล้ววันนั้น เพื่อนร่วมห้องอีก ๒ คน ก็มาอยู่กันพร้อมหน้า ทั้งคู่มีของติดมือมาด้วย แล้วของนั้นก็ออกจากห่อลงไปอยู่ในจานมีหมูแดง หมูกรอบ ทอดมันปลากราย แล้วก็ข้าวผัด ปิดประตูห้อง ลงนั่งล้อมวงอาหาร วางแก้วไว้ข้างหน้าคนละแก้ว เจ้าของขวดของเหลวคว้าขวดบนโต๊ะลงมาขวดหนึ่ง บรรจงรินลงในแก้วเพียงคนละเล็กละน้อยก่อน แล้วจึงเสริมคนละเล็กละน้อยเรื่อยไป พร้อมกับอาหารแต่ละอย่างค่อยๆ ลดน้อยหายไปจากจาน สุดท้ายด้วยข้าวผัดคนละ ๒ คำ ก็หมด ส่วนขวดนั้นน้ำหมดขวดเดียว พรรคพวก ๒ คน จะใช้ขวดอีก ๑ ขวดนั้นเสริม ผมต้องเตือนว่าเอาแต่พอเหม็นปาก เหม็นคอเถอะ ตกดึกเกิดมีคนไข้มา คนจากห้องแพทย์เวรมาตาม เดี๋ยวก็ลุกไม่ขึ้น ผู้ใหญ่ล่ะแค่นี้ ใครๆ ได้กลิ่นก็คงรู้ อย่าได้ให้ผู้ใหญ่รู้ละ พินาศกันหมดเชียว

เจ้าของน้ำในขวด ๒ ขวดนั้น บอกว่าแอบซื้อมาจากเรือแจวเร่ขายในแม่น้ำ และมาจอดอยู่ใกล้ๆ ท่าหน้าศาลากลางของเรานี่แหละ คนขายต้มกลั่นมาเอง เกินกว่า ๒๘ ดีกรีเหล้าขาวธรรมดา คนขายคุยว่าจุดไฟติดเชียวละใสบริสุทธิ์ยังกับตาตั๊กกะแตน ลูกค้ารู้จักกันดีจึงจะขายให้ขวดละบาท แอบขาย แอบทำ ไม่ให้ตำรวจรู้

ระหว่างที่อยู่ในภาวะสงครามนั้นเหล้าตามท้องตลาดหมดไปและร้านเหล้าก็ปิดร้านไม่มีเหล้าขาย และหนีออกไปอยู่นอกเมือง หาเหล้ากินยากที่พอจะมีขายกัน

บ้างก็แพงเหลือเกินกว่าที่จะมีเงินซื้อ ตามติดคนไข้เวลานั้น แอลกอฮอล์เช็ดแผล กลายเป็นของหวงที่สุด ต้องเก็บไว้ในตู้และใส่กุญแจ เพราะตอนแรกๆ นั้น ขวดแอลกอฮอล์หายบ่อยๆ หายไปทั้งขวด หนักเข้าทางวอร์ดทนต่อไปไม่ได้ที่จะต้องเบิกมาแล้วก็หาย เบิกใหม่ก็หายอีก จึงต้องเก็บใส่ตู้ล็อกกุญแจเมื่อไม่ใช้

เพราะตอนนั้นคอเหล้า แอบมาขโมยเอาไปผสมน้ำเล็กน้อยก็กินได้เป็นเหล้าขาวดีๆ นี่เอง แล้วยังบริสุทธิ์กว่าด้วย

เมื่อพูดมาถึงเรื่องเหล้าก็นึกถึงว่าดื่มกันแล้วมันช่วยให้สนุกครึกครื้นดี และทำให้คบกันได้สนิทขึ้น แต่โทษมันมีมหันต์เสียจนเอามาคิดลบกลบล้างกับความดีของมันไม่ได้เลยแม้แต่นิดเดียว ผมมีเพื่อนมีญาติ มีผู้ใหญ่และมีคนที่รู้จักชอบพอกันหลายคนที่ติดเหล้า แต่ละคนเมื่อได้เห็นและคิดแล้วให้นึกสมเพชเวทนา ที่เขาเหมือนกับคนที่ไม่ได้อยู่ในโลกของคนที่เขาอยู่กัน พวกที่ติดเหล้า จนเกิดพิษสุราเรื้อรัง ให้หยุดเหล้าชั่วครั้งชั่วคราวแล้วก็กลับไปกินอีก ติดต่อไปอีก น้อยคนนักที่ติดเหล้าแล้วเลิกเหล้าได้ เลิกได้ยากมาก บางคนปากก็พร่ำอยู่เสมอว่าอยากเลิกเหล้าหรือทำทีพูดว่าที่นี้ต้องเลิกเด็ดขาด แต่ก็เห็นยังกินไม่ได้หยุด

แปลกก็แต่ว่า พวกติดเหล้านี้ พอถึงเวลาฤดูกาลเข้าพรรษา หลายคนหยุดเหล้าได้เด็ดขาดเลย ๓ เดือนเต็มไม่กินเหล้า เลิกกินได้ แต่พอออกพรรษา วันออกพรรษานั่นแหละ เมาไม่รู้เรื่องเลย พิลึกถ้าจะเลิกเหล้าจริงๆ ก็เลิกได้แต่ไม่เลิกเอง ดัดจริต จะทำดีสร้างบุญให้ตัวโดยจ้างเข้าพรรษาแล้วก็ทำชั่วเสียอีก ๘-๙ เดือน กะล่อนแม้แต่กับตัวเอง

เพื่อนๆ กันคนหนึ่งติดเหล้า เราก็อุตส่าห์แนะนำขอร้องบ้างให้เลิกเหล้าเสียเถอะ สงสารครอบครัวลูกเมียของตัวบ้าง วันหนึ่งมันบอกว่าตอนนี้มันไม่แตะต้องเหล้าโดยเด็ดขาดก็พลอยดีใจกับมัน แต่ก็เชื่อไม่ถึงครึ่ง ไม่เชื่อเกินครึ่ง แล้วอีกไม่กี่วันงานแต่งงานลูกสาวของเพื่อนร่วมรุ่น ผู้จัดแจ้งว่าสุราเมระยะไม่แตะต้อง มันเมาเสียจนลูกเมียต้องหอบหิ้วกลับบ้าน พบกับมันอีกทีต่อว่ามันว่าไหนคุยว่าไม่แตะต้องเหล้าเด็ดขาด มันหัวเราะพูดหน้าตาซื่อๆ ว่าก็ใช่นะซี เรื่องเหล้านี่มันไม่แตะไม่ต้องให้เสียมือหรอก มันดวดไม่มียั้งเลย ฟังมันซี ฟังมันพูด ส่วนเพื่อนอีกคนหนึ่ง คุยบอกพวกเราว่าเวลานี้มันถือว่าเหล้าเป็นศัตรูตัวร้ายของมัน พวกเราก็บอกว่า เออดี แกเลยเลิกคบ

กับมันไม่กินเหล้าอีกเลยรึ มันพูดหน้าตาเฉย เปล่ามันเป็นถือว่าเหล้าเป็นศัตรู เพราะฉะนั้นเจอเหล้าต้องทำลาย ต้องกินมัน กินให้มันสูญพันธุ์ไปเลย ว่าเข้าไปนั่น มันน่าไหมล่ะ ปากชวนวิวาทแท้ๆ เชียว

เรื่องชวนวิวาทนี่ เกิดขึ้นเพราะเหล้าเป็นต้นเหตุก็มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ไม่น้อย ว่ากันว่าในเวลาที่ได้ดื่มเหล้าครั้งแรกนั้น เมื่อถึงเวลาเมา ก็จะมีลักษณะอาการสำแดงออกมาอย่างไร การดื่มเหล้าครั้งต่อๆ ไปก็จะแสดงลักษณะอาการเช่นนั้นออกมาทุกครั้งไป ดื่มแล้วอาการดี สุภาพเรียบร้อย อารมณ์ดี ท่าทีสงบเงียบหรือมีท่าทีดีอย่างไรก็ตาม หรือเมื่อดื่มแล้วเอะอะ อวดดี ชวนวิวาท ขัดคอ ท้าตีท้าต่อย อวดใหญ่หรือแสดงความชั่วอย่างใด ต่างๆ ไปก็จะแสดงเช่นนั้นออกมาทุกครั้งที่ดื่มเหล้า พูดได้อย่างชาวบ้านว่า พวกเมาแล้วสันดานอันแท้จริงมันจะแสดงออกมาแล้วแต่ว่าเป็นสันดานดีหรือสันดานชั่ว

ความจริงคนเมาเหล้าแล้วยิ้มแย้มแจ่มใส นั่งสงบหรือพูดคุยได้สนุกสนานมีทีท่าสุภาพเรียบร้อยก็น่ารักน่าเอ็นดูนะ แต่เมาแล้วสันดานชั่ว แสดงออกมามีทีท่าเป็นนักเลงฉันนี่ใหญ่ค้างโลก เสียงใครพูดเห็นใครมอง ต้องหาว่าดูถูกต้องทำยโสขัดลูกตามันต้องเสร็จกันไปข้างหนึ่งละ ถ้าเช่นนี้ก็ไม่น่าคบหรอก

ดังนั้นจึงมีบ่อยๆ ที่การทะเลาะวิวาท อาชญากรรม การก่อการฆาตกรรม เหล่านี้มีเรื่องเกี่ยวกับเหล้าเป็นต้นเหตุ ถ้ายังมีนักเลง ๒ ฝ่าย มาพบกันเข้าละก็ สันดานชั่ว + สันดานชั่ว = สันดานสัตว์นรก ต้องมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ไปทำให้นรกล้นจนได้ นึกถึงคำโคลงโลกนิติ บทหนึ่งที่ว่า

*โสนัขสุนัขพ้อง พบกัน
มันยอมแสยะยิงฟัน ปากแห้
เฉกเช่นหมู่พาลฝัน พะพวก พาลนา
ร้ายต่อร้ายร่าแต้ ต่างกล้าอวดแข็ง

เมื่อนักเลง ๒ พวกเมาและอีกฝ่ายหนึ่งหรือทั้ง ๒ ฝ่าย เขม่นกันขึ้นมา ต่างก็จะอวดพละกำลังของตัว และต่างก็เข้าท้าทายกันด้วยหมัดเท้า เข่าศอก แบบมวยไทย ตอนนี้แหละบางคนเกิดการจะเปรียบตามลักษณะของนักเลงใหญ่ใช้มีด ไม้ ปืนที่มีเป็นอาวุธต่อสู้แทนการใช้วิชามวยไทย แล้วก็ตอนนี้แหละที่ขวดยามีบทบาทกับเขา

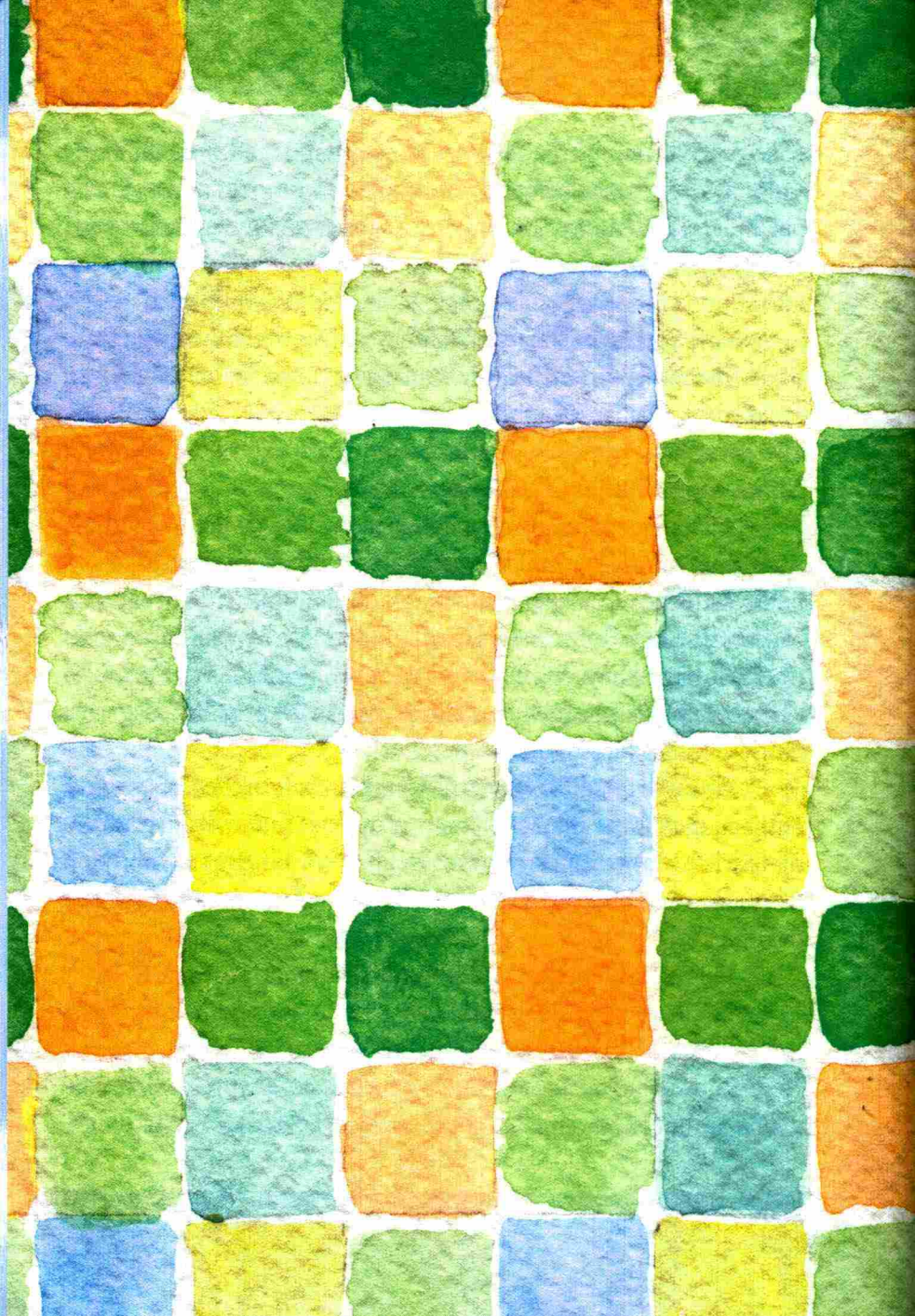
ด้วย อาจมีนักเลงคนหนึ่งคว้าขวดเหล้า ขวดเบียร์มาจับตรงคอขวด ฟาดก้นขวดลงบนโต๊ะหรือที่เสา ขวดแตกกระจายเหลือส่วนที่ติดอยู่ทั้งคอขวดแตกแหลมเป็นปากฉลามทีนี้ไง ขวดก็ใช้เป็นอาวุธแทงสู้กับศัตรูได้ ดูเถอะ ขวดดีๆ แท้ๆ คนช่างตกแต่งให้เป็นอาวุธสร้างความเลวทรามต่ำช้าขึ้นมาได้ ใครโดนเข้าก็หลายแผลเทียวละเสียวไส้

ขวดเวลานี้ ไม่ว่าขวดเล็กขวดใหญ่ที่ใช้บรรจุสิ่งของที่อาจเป็นของเหลว เป็นน้ำ ผงหรือเม็ดที่ใช้กันโดยทั่วไป มักจะเป็นพลาสติกแทนขวดแก้ว นอกจากจะมีราคาค่างวดถูกกว่าแก้วแล้ว ยังเป็นขวดที่เบากว่าขวดแก้วอย่างเช่น ขวดยา ถ้าเป็นขวดแก้ว ขวดยาใส่ยาเต็มๆ สัก ๓-๔ ขวด ก็หนักมากแล้ว แต่ถ้ายาใส่ขวดพลาสติกสัก ๗-๘ ขวด ก็ยังพอหิ้วไปได้อย่างสบาย

ทีนี้ก็นึกขึ้นมาได้ถึงปัญหานิดๆ หน่อยๆ ที่ไม่ต้องคิดสงสัยหรือคิดจะแก้ไขนักหรอก คือ มีบางคนเมื่อเวลาหมอสั่งยาให้ เมื่อได้ยามาเป็นยาน้ำใส่ขวด หรือยาเม็ดอย่างใดก็ตาม ใส่ในถุงพลาสติกที่เรียกกันว่า ถุงก๊อบแก๊บให้หิ้วมาได้ ถ้าเป็นถุงใสสะอาดเห็นถึงของข้างใน เขาจะขอถุงใหม่เป็นถุงผ้าหรือถุงกระดาษก็ได้ที่ไม่อาจมองเห็นว่ามีของอย่างไรในถุง ซักถามได้ความว่าไม่อยากให้ใครเห็นว่าเป็นยา ใครเห็นว่าเป็นถุงยา จะรู้ว่าตัวป่วยหรือเจ็บไข้ เออ คนเรานี่หนอ ช่างคิดมากเกินไป อาย ถ้าจะมีคนรู้ว่าตัวไม่สบาย โธ่เอ๋ยคนเรา

คิดถึงเรื่องขวดเล่นมานาน ยังมีเรื่องบทบาทของขวดนี่อีกมาก แต่คราวนี้คิดไม่ออก เลิกคิดโดยมาสิ้นสุดอย่างนี้เถอะ เขาพูดกันว่า ผู้หญิงที่จะมีผัวเขาเปรียบเทียบกันว่าระหว่างทหารกับตำรวจแล้วควรจะเลือกใครดี ก็มีหญิงอายุมากที่ผ่านโลกมานานแล้ว สอนโดยให้ความเห็นว่า “ถ้าได้ผัวทหารก็จะต้องนับขวด ถ้าได้ผัวตำรวจก็จะได้นับแบงก์”

เอ๊ะ... คุณยายปักใจว่าทหารต้องเป็นคนขี้เมาไปหมดเรอะ

ตอน ๒

ปกิณกะ
ศิริราช

แปดนาฬิกาได้เวลาชักธง

ตลอดระยะเวลา ๔ ปี ที่เป็นนักเรียนแพทย์ (พ.ศ.๒๔๘๔ – ๒๔๘๗) เป็นเวลาที่เมืองไทยเราอยู่ในภาวะสงครามโลกครั้งที่ ๒ สงครามมหาเอเชียบูรพา ต่อเมื่อเรียนสำเร็จ เป็นแพทย์ได้ครึ่งปี สงครามจึงสงบลงได้

ก่อนหน้าสงครามมหาเอเชียบูรพามา ๑ ปี ไทยเราก็เกิดสงครามกับฝรั่งเศส สงครามครั้งนั้นเรียกว่า "สงครามอินโดจีน" ไทยเรียกร้องดินแดนที่เสียไปให้ฝรั่งเศสคืนมา รัฐบาลไทยพยายามทุกวิถีทางที่จะกระตุ้นให้คนไทยมีใจรักชาติ ชักชวนผู้คนที่มีเลือดเนื้อเชื้อไขเป็นไทยมาแต่เดิมซึ่งอยู่ดินแดนแคว้นอื่นๆ ให้รำลึกถึงความเป็นไทย และให้รวมกำลังกันต่อสู้เพื่อความเป็นเอกราช ถ้าหากจะพากันอพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทยก็ย่อมได้

เวลานั้นรัฐบาลไทยมีจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี พยายามที่จะเสริมสร้างและให้ทั่วโลกได้เห็นว่าไทยเป็นชาติที่มีความเจริญรุ่งเรืองมีอารยธรรม และเป็นชาติที่มีความยิ่งใหญ่มานานแล้วได้มีการเปลี่ยนชื่อประเทศจาก "ประเทศสยาม" เป็น "ประเทศไทย" และมีประกาศเป็นข้อปฏิบัติรัฐนิยม ออกมาหลายฉบับ เพื่อให้คนไทยทุกคนปฏิบัติ

เรื่องหนึ่งที่คนไทยจะต้องรำลึกถึงความสำคัญและพึงเคารพอย่างยิ่ง คือ ธงชาติไทย "ธงไตรรงค์" อันเป็นสัญลักษณ์ของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ศูนย์รวมชีวิตจิตใจของคนไทย ดังนั้นคนไทยจะต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด คือ เมื่อถึงเวลา ๘ นาฬิกา (ชาวบ้านเรียกว่า ๒ โมงเช้า) เป็นเวลาที่สถานที่ราชการหรือที่ต่างๆ จะมีการชักธงขึ้นสู่เสา และเวลา ๑๘ นาฬิกา (คือ ๖ โมงเย็น) จะมีการชักธงลงจากยอดเสา เวลาที่มีการชักธงขึ้นลงนี้จะมีเสียงบรรเลงเพลงชาติ จากการออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียง ดังขึ้นมาให้ได้ยินไปทั่วทุกหนทุกแห่ง ทุกคนจะยืนตรงเคารพธงชาติจนสิ้นเสียงเพลงชาติ ในสมัยนั้นจะรู้สึกปลื้มปิติ และภูมิใจอย่างยิ่งได้เห็นคนไทยทุกคนพร้อมใจปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

เมื่อเสียงเพลงชาติดังขึ้น ผู้ที่อยู่ในบ้าน นอกบ้านหรือไม่ว่าจะอยู่ที่แห่งใด

ทุกคนที่กำลังทำกิจการอย่างไรอยู่ก็ตามจะหยุดปฏิบัติวางเครื่องมือหรือของอย่างใดลง ยืนตรง คนที่นั่งอยู่จะลุกขึ้นยืน รถยนต์ที่กำลังแล่นอยู่ตามถนนหนทางจะหยุดแล่น คนที่กำลังเดินข้ามถนนจะหยุดยืนตรงอยู่กลางถนน คนที่เดินอยู่ในตรอกซอกซอยในห้างร้าน ในตลาดสด จะยืนตรงเคารพธงชาติ ยืนตรงกันหมดทั้งเมือง

ที่โรงพยาบาลศิริราชเราในวอร์ดคนไข้ พอเสียงเพลงชาติดังขึ้น คนไข้ที่เดินได้ยืนได้ จะลุกขึ้นยืนตรงอยู่บนเตียง คนที่ยืนไม่ได้จะนอนเหยียดตัวตรงและพนมมือไว้ที่อก พยาบาลกำลังเช็ดตัวให้คนไข้ ใช้ปรอทวัดไข้ พับผ้าห่ม เก็บมุ้ง สวนอุจจาระคนไข้หรือกำลังทำอะไรอยู่ก็ตามจะหยุดทันทีและยืนตรง บางทีกำลังยืนอยู่บนเก้าอี้หัวเตียงคนไข้เพื่อเก็บมุ้ง เข้าตู้ที่ติดผนังตึกก็ต้องทิ้งมุ้งแล้วยืนตรง คนไหนไม่ว่าอยู่ที่ไหน แม้ว่ากำลังกินอาหารจะหยุดกิน

คนทั้งบ้านทั้งเมืองยืนตรงกันหมดเมื่อได้ยินเพลงชาติโดยเฉพาะตอนเช้าเมื่อมีการชักธงชาติขึ้นสู่ยอดเสา ทุกคนมีระเบียบวินัยดี และจะยืนตรงเคารพธงชาติ แต่ตอนเย็นเมื่อเวลาชักธงลงจากยอดเสา ดูเหมือนคนจะหย่อนวินัยไปบ้างที่ไม่ยืนพรึบพรับอย่างตอนเช้า

ในครั้งนั้นทางการสนับสนุนให้ข้าราชการและประชาราษฎร์ทุกคนมีการเล่นรำวง พวกชาวบ้านเขามีบทร้องเพลงรำวงที่ใช้ขับร้องเวลาเล่นรำวง เกี่ยวกับการเคารพธงชาตินี้เหมือนกัน บทร้องมีว่า

"แปดนาฬิกา ได้เวลาชักธงเราจะต้องยืนตรง เคารพธงชาติไทย เคารพธงชาติไทย"

หนุ่มสาว เด็กเล็กแดง ผู้แก่ ผู้เฒ่า ร้องกันเกร่อไปทั้งเมืองด้วย

นายสมบัติตายแต่ชื่อ

นายสมบัติกับนายกมล เป็นเพื่อนกันมาตั้งแต่เล็ก ทั้ง ๒ คน อยู่บ้านตำบลเดียวกันในอำเภอบ้านแพ้ว ความจริงก็เป็นญาติพี่น้องกันแท้ๆ แต่บังเอิญปู่ย่าของทั้ง ๒ มาแยกสายพันธุ์โดยใช้นามสกุลต่างกัน หมู่บ้านที่ทั้ง ๒ คนอยู่นั้นมีผู้ใหญ่บ้านชื่อว่า แจ่ม ผู้ใหญ่แจ่มก็เป็นบุคคลที่นายสมบัติและนายกมลเคารพนับถือเหมือนญาติผู้ใหญ่มาแต่รุ่นพ่อแล้ว

วันหนึ่งนายกมลมาพูดปรึกษากับนายสมบัติว่าตัวรู้สึกไม่ค่อยสบาย คิดอยากจะไปโรงพยาบาลศิริราชให้หมอตรวจรักษาให้ เห็นว่านายสมบัติเคยไปโรงพยาบาลศิริราชบ่อยๆ หลายครั้งแล้วคุ้นเคยโรงพยาบาลดี เขาเองไม่เคยมาโรงพยาบาลเลย อยากรู้ว่าต้องปฏิบัติอย่างไรที่จะไปที่นั่น

นายสมบัติเห็นใจ และเกรงว่า ถ้าตัวนายกมลไปโรงพยาบาลศิริราชเองแล้วจะเกิดความยุ่งยากมาก ถ้าไม่รู้เรื่องเลยจะยิ่งยุ่งใหญ่ คนไปตรวจไปรักษาที่นั่นมากเหลือเกิน แออัดยัดเยียดยิ่งกว่างานวัด เคราะห์ร้ายไปทั้งวัน ยังไม่ได้ตรวจ ไม่ได้เรื่องราวอะไรเลยก็ได้ เอาเถอะ เขาจะช่วยไปเป็นเพื่อน

นายกมลบอกว่า อย่าเลย เกรงใจ นายสมบัติไปเป็นเพื่อนจะต้องเสียงาน เสียเวลาเปล่าๆ เขาไปเองได้ ขอเพียงแนะวิธีปฏิบัติให้ก็แล้วกัน นายสมบัติก็แนะนำ เริ่มแต่ให้ไปที่ตึกตรวจโรค แล้วไปทำบัตรตรวจโรค เขาจะถามชื่อนามสกุล ที่อยู่ เขาถามอย่างไรก็ตอบไป เสร็จแล้ว เขาจะบอกให้นั่งรออยู่แถวๆ นั้น ต่อมาก็จะมีคนมาเรียกชื่อเรา คนที่มาเรียกอาจจะเป็นพยาบาลหรือเจ้าหน้าที่ พอได้ยินเรียกชื่อ ต้องรีบไปหาคนที่เรียกเราและบอกชื่อเราด้วย ต่อจากนั้น เขาก็จะรวบรวมคนที่เขาเรียกชื่อทั้งหมดพาไปส่งที่ห้องตรวจโรค อ้อลืมไป เมื่อเขาเรียกชื่อเราและเรามาหาเขา บอกชื่อเราแล้ว เขาจะให้บัตรแข็ง ซึ่งเป็นบัตรตรวจโรคประจำตัวเรา ที่ต้องเก็บไว้ให้ดี ไปโรงพยาบาลต่อไปทุกครั้ง ก็ต้องใช้บัตรนี้ เรามีบัตรแสดงว่า เราเป็นคนไข้เก่า ไม่ต้องไปทำบัตรอย่างคนไข้ใหม่อีกให้เสียเวลา ทีนี้เมื่อเขาเรียกตัวให้ตามไป ก็จะพาไปที่ห้องตรวจโรค และให้เรานั่งรออยู่ในห้อง คอยฟังหมอเขาเรียกตัวไปตรวจ ตอนนี้อย่าไป

ไหนเขียวนา เพราะหมอจะเรียกเราตรวจเมื่อไหร่ก็ไม่รู้ ขืนออกไปนอกห้องหรือไปทำอะไรเสีย หมอเรียกแล้วไม่อยู่ หมอเขาก็จะเรียกคนอื่นไปตรวจต่อไป หมอเขาอาจคิดว่าเราหนีกลับบ้านไม่ยอมตรวจ ทีนี้ละพ่อคุณเอ๊ย! ไม่เห็นเรียกเราสักที ดีไม่ดี บ่ายโมงเข้าไปแล้ว เขาถึงได้รู้ว่า เรายังไม่ได้รับการตรวจเลย

นายสมบัติ เล่าและแนะนำอย่างละเอียดต่อ เมื่อหมอตรวจแล้วจะเขียนใบสั่งยาให้ไปจ่ายที่ห้องจ่ายยา หรืออาจสั่งให้ไปตรวจพิเศษต่างๆ หรือนัดแนะให้ไปพบหมออีกเมื่อใด ถ้าไปเมื่อใดก็ใช้บัตรแข็งตรวจโรคของเรานั่นแหละ ไม่ว่าจะตรวจโรคอะไร

นายกมลได้ฟังนายสมบัติพูดให้ฟังแล้วยังไม่ได้ไปตรวจก็พอใจ คิดอยู่พักหนึ่งจึงถามนายสมบัติว่า ไปโรงพยาบาลแต่ละหนจะต้องอยู่นานถึง 2-3 ชั่วโมงสินะ กว่าจะได้กลับบ้าน

นายสมบัติหัวเราะบอกว่า 2-3 ชั่วโมงอะไรกัน ถ้าไม่รู้เรื่องรู้ราวิธีการปฏิบัติหรือกฎระเบียบของโรงพยาบาลละก็ วันหนึ่งเต็มๆ ก็ยังไม่เสร็จ แถมให้ไปใหม่อีกวันรุ่งขึ้นด้วย นายสมบัติยังย้ำต่ออีกว่า อีตอนขอบัตรใหม่ตอนแรกนั่นแหละ แกเอ๊ย! ขืนเซ่อๆ ซ่าๆ ไม่รู้เรื่อง แล้วยังไม่รู้จักถามใครละก็ กว่าจะได้บัตร กว่าจะเรียกไปตรวจก็เที่ยงพอดี

นายกมลหน้าสลด นึกในใจว่า เห็นท่าจะไม่ไปโรงพยาบาลแล้วละ แต่ถ้าไม่ไปเห็นจะทนไม่ไหว ปวดท้องมาก เดี๋ยวปวด เดี๋ยวหาย เป็นอย่างนี้มานานนับเดือน พอปวดขึ้นมามันแสนจะทรมานเหลือหลาย คลื่นไส้ อาเจียน เวียนหัว หมดแรงไปเลย นานเกินไปเป็นมาก หมอไม่รับรักษาจะแย่ เอ...เอาไงดี

นายสมบัติสงสารและเห็นใจเพื่อน บอกว่าจะละทิ้งงานและไปเป็นเพื่อน แต่นายกมลก็ยืนยันว่าจะไปเอง นายสมบัติเกิดความคิดที่จะให้เพื่อนได้ตรวจโรคได้สะดวก วิ่งเข้าบ้านไปค้นเอาบัตรตรวจโรคของตัวมาให้นายกมลยืมเอาไปใช้ ให้บอกว่าตัวชื่อสมบัติ จะได้ไม่ต้องไปขอบัตรใหม่ให้เสียเวลา เวลาที่อยู่ที่โรงพยาบาล ระวังให้ดีนะ จำให้ได้จำให้ดีดี ตัวชื่อสมบัติ...ชื่อสมบัติ

เป็นอันว่านายกมลไปตรวจโรคที่โรงพยาบาลศิริราช โดยใช้บัตรตรวจโรคของนายสมบัติ วันนั้น นายกมลชื่อว่านายสมบัติ หมอตรวจโรคแล้วได้บันทึกไว้ในแผ่นประวัติตรวจโรค โรคที่นายกมลเป็นนั้น ก็เป็นโรคของนายสมบัติ ใบสั่งยาก็เป็นยาที่

นายสมบัติใช้ และหมอนัดให้นายสมบัติมาตรวจใหม่ในอาทิตย์หน้า ดังนั้น นายกมล ซึ่งกลายเป็นนายสมบัติจะต้องมาโรงพยาบาลอีก

ตั้งแต่นั้นต่อๆ มา เมื่อนายกมลเจ็บป่วยอย่างไร ก็ไปตรวจที่โรงพยาบาล โดยยังคงใช้บัตรตรวจโรคของนายสมบัติเรื่อยมา ฝ่ายนายสมบัติตัวจริง นับแต่ให้นายกมลยืมบัตรตรวจโรคของตัวมาใช้ ก็ไม่เคยเจ็บไข้ได้ป่วยอย่างใด จนถึงกับต้องมาโรงพยาบาล ตั้งใจว่าจะบอกนายกมลให้ทำบัตรของตัวเองเสียที เพราะไปโรงพยาบาลได้คล่องแคล่ว รู้จักวิธีทำบัตรได้ไม่ยุ่งยาก จะได้ขอบัตรของตัวคืน แต่ก็ลืมพูดขอบัตรคืนจนแล้วจนรอด พอนึกได้ก็กลับคิดว่า ช่างเถอะ ตอนนี้ตัวเองไม่จำเป็นที่จะใช้ ยังไม่จำเป็นต้องทวงคืน

นายกมล เป็นนายสมบัติมานานพักหนึ่งก็ได้เรื่อง โดยที่วันหนึ่ง อยู่ๆ นายกมลก็เกิดป่วยกระทันหัน อาการหนักมาก ต้องเข้าอยู่โรงพยาบาลด่วน ปรากฏว่านายกมลเกิดหัวใจวายเฉียบพลัน พอวันรุ่งขึ้นก็ตาย

ในใบมรณะบัตรนั้นปรากฏชื่อผู้ตาย คือ นายสมบัติ (ซึ่งเป็นชื่ออยู่ในบัตรตรวจโรคและแผ่นประวัติความเจ็บป่วย) ตายเพราะ...หัวใจวายเฉียบพลัน (เนื่องจากหลอดเลือดหัวใจตีบตัน)

ดังนั้น นายสมบัติได้ตายไปแล้ว แต่นายสมบัติยังมีชีวิตอยู่ แต่นายกมลยังมีชีวิตอยู่ ทั้งที่นายกมลตายไปแล้ว

ไม่มีเรื่องหรือปัญหาอย่างใด แต่แล้วก็เกิดปัญหาขึ้นต่อเมื่อ 1 เดือนต่อมา หลังจากนายสมบัติตาย ผู้ใหญ่แจ่มก็พาตัวนายสมบัติมาพบผู้อำนวยการโรงพยาบาล ขอปรึกษาเรื่องนายสมบัติตาย

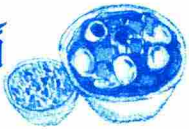
“ผมบอกเจ้าบัติแล้วตั้งแต่แรก ให้จัดการทำคำร้องเสียว่า คนตายน่ะชื่อกมล ไม่ใช่สมบัติ เจ้าบัติตัวจริงก็อยู่นี่แหละครับ เจ้าคนที่ผมพามานี่แหละ เจ้ากมลเป็นตัวคนตาย มันแอบใช้บัตรตรวจโรคชื่อเจ้าบัติมานาน เจ้ากมลตายจึงกลายเป็นเจ้าบัติตาย ผมบอกให้มันทำคำร้องเสียตั้งแต่วันที่เจ้ากมลตาย มันก็บอกแต่ว่าไม่เป็นไร ไม่เป็นไร ให้เผาศพเจ้ากมลเสียก่อน ว่างๆ ค่อยไปแจ้งอำเภอก็ได้ ผมบอกว่า มันไม่ง่ายอย่างที่มันคิดหรอกนะ สักวันจะต้องเกิดเรื่องยุ่งใหญ่ภายหลัง แล้วมันก็ยุ่งใหญ่ เกิดปัญหาใหญ่โตจนได้ อยากเรียนถามท่านผู้อำนวยการว่า ทางโรงพยาบาลจะมีทางช่วยยังไง

ที่จะแจ้งหรือเป็นพยานให้ทางการรู้ว่า คนตายชื่อกมล ไม่ใช่สมบัติ สมบัติยังอยู่นี่ไงครับ มันทำความยุ่งยากให้ผมอย่างเหลือแสน ถ้ามันไม่ใช่ลูกไม่ใช่หลาน ผมก็คงไม่เหนื่อยยากลำบากใจอย่างนี้ ถ้าเป็นคนอื่น ผมคงได้หัวเราะสมน้ำหน้ามัน ทำบ้าบอยืมบัตรตรวจโรคไปใช้ ตอนนี้เรื่องมันเกิดเป็นปัญหาครับ ปัญหาทางกฎหมาย เกี่ยวกับว่า เจ้าบัติมันจะได้รับทรัพย์สินสมบัติเสียด้วย แต่มันไม่มีสิทธิ์จะได้รับและไม่อาจทำอย่างใดเกี่ยวทางกฎหมายด้วย นายอำเภอท่านว่า นายสมบัติตายแล้ว ทางสำมะโนครัวก็บันทึกไว้ว่าตายแล้ว มรณะบัตรของโรงพยาบาลก็บันทึกว่านายสมบัติตายเพราะโรคหัวใจเรื่องนี้ไม่ได้ติดตามสอบถาม ไม่ทราบว่าเขาจัดการกันอย่างไร ระหว่างนั้นอยู่ในภาวะสงคราม มัวแต่สนใจเรื่องการหลบหลีกภัยทางอากาศอยู่ตลอดวันตลอดเวลาทุกๆ วัน เลยลืมที่จะสนใจเรื่องนี้ แต่มีส่วนเกี่ยวข้องในการตรวจรักษาทั้งคนตายและคนเป็นนั้นด้วย

จึงได้พลอยรู้เรื่องคนไข้ยืมบัตรตรวจโรคกันมาใช้ เพื่อความสะดวก แล้วเกิดผลกรรมอันยุ่งยากได้มาก

ท้ายสมบัติตายแต่ชื่อ ตัวยังอยู่

อาหารชาวหอ นักเรียนแพทย์

เมื่อข้ามฟากไปเรียนแพทย์ที่ศิริราช เรื่องอาหารการกิน ดูเหมือนจะมีความสำคัญมากขึ้นกว่าที่เคยมีในชีวิตที่ผ่านมา โดยเฉพาะตัวเองซึ่งรักการกิน และกินได้ทุกอย่างที่คนกิน

เมื่อมาเรียนวิชาแพทย์ ต้องเรียนต้องทำงานตลอดวัน กลางคืนก็นอนดึก เลยมีท่าทีที่จะต้องหิวบ่อยและหิวมากขึ้น แล้วเรื่องกินนี้ ถ้าจะให้งดบ้างหรือลดบ้าง เห็นจะยอมกันไม่ได้แน่ เพราะมันสำคัญมากอย่างนี้ ถึงได้ต้องบันทึกไว้กันลืม และเพื่อเป็นอนุสรณ์รำลึกถึงบุญคุณ “อาหาร” ที่ได้ช่วยให้ชีวิตผ่านตลอดรอดฝั่งมาได้

ด้วยเวลาอันยาวนานตราบเท่าถึงทุกวันนี้

เมื่อเริ่มเรียนแพทย์ปี 1 ใหม่ๆ รู้มาก่อนแล้วว่า อาหารกลางวันนั้น มีที่ที่เราจะกินได้หลายแห่ง ผมและเพื่อนได้ข้ามฟากแอบมาหาประสบการณ์และสำรวจอย่างคร่าวๆ ถึงอาณาจักรโรงเรียนแพทย์นี้มาก่อนเปิดภาคเรียนแล้ว ตอนแรกๆ โดยมากก็กินอาหารกลางวันได้เฉพาะตามร้านรวงขายอาหาร ที่มีอยู่ข้างทาง ตั้งแต่ตอนสุดตึกอำนวยการไปจนสุดทางที่จะไปยังหอนักเรียนแพทย์ แนวทางนี้เป็นทางเดินกว้างสัก 2 วาเศษ มีด้านทางขวามือ คือ ทางทิศตะวันออก ที่จะเป็นห้องแถวไม้เก่าๆ 2 ชั้น อยู่ราว 5-6 ห้อง พอสุดห้องแถว ก็เป็นรั้วบ้านของท่านผู้หนึ่ง ที่เป็นข้าราชการบำนาญตอนใกล้ๆ มุมทางที่จะเลี้ยวไปหอพัก น.ร.พ. จะมีห้องแถวเล็กๆ ชั้นเดียวห้องเดี่ยว ซึ่งมีลุงผอมๆ อายุมากแล้วอยู่ และรับจ้างแก้ซ่อมนาฬิกา ส่วนทางแนวซ้ายของทางเดินนี้ จะเป็นกำแพงเดิมของวังหลัง ตลอดไปจนสุดตำแหน่ง ตรงข้ามกับร้านของลุงซ่อมแก้นาฬิกา

ห้องแถวที่อยู่ทางขวาของทางเดินนั้น ห้องแรกเป็นร้านขายน้ำชากาแฟ ถัดไปเป็นร้านอาหารจีนตามสั่ง ต่อมาเป็นร้านขายข้าวแกง ต่อจากนั้นมาก็เป็นร้านขายอาหารเบ็ดเตล็ด นึกไม่ออกเสียแล้วว่าขายอะไร มันนานจนลืมเลือนหมด ต่อจากนั้นก็มี 2-3 ห้องไม่ได้ขายอะไร เป็นเพียงคนมาเช่าอยู่

ส่วนทางด้านตรงกันข้ามกับห้องแถว จะมีหาบอาหารตั้งชิดกำแพงไปตามแนวทางเดิน มีหาบก๋วยเตี๋ยวหมู ก๋วยเตี๋ยวเนื้อวัวลูกชิ้น ก๋วยเตี๋ยวผัดราดหน้า และผัดไทย และหาบหลายหาบของแม่ค้าขายอาหารและขนมไทยๆ

ตามแนวทางที่จะไปหอพัก น.ร.พ. ดังกล่าวนี้ ตามธรรมดาก็แคบมากอยู่แล้ว ขนาดรถโกดังผ่านไปได้คันเดียว เมื่อมีหาบอาหารมาตั้งเรียงรายอยู่ตามแนวกำแพงทางที่จะเดินนั้นก็ยังแคบมาก ตอนเที่ยงเมื่อมีพวกนักเรียนแพทย์ เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล คนไข้ ญาติคนไข้ และผู้มาติดต่อโรงพยาบาล พากันมาหาอาหารกลางวันกินกัน ต่างก็เดินกันขวักไขว่ บางทีถึงกับเดินเบียดกัน ทางยิ่งดูแคบมากขึ้นไปอีก แต่ก็ไม่ถึงกับเกิดการอุดตันของการจราจร รถราก็ไม่มีผ่านเข้าออกอย่างเวลานี้

ย้อนกลับขึ้นมาทางหน้าตึก ทางเข้าตึกอำนวยการ ที่มุมทางเดินตรงกันข้ามกับตึกอำนวยการและตึกนอนพยาบาล จะมีตึกชั้นเดียว เตี้ยๆ ซึ่งเป็นที่ขายอาหาร

และที่รับประทานอาหารของแพทย์ และนักเรียนแพทย์ มีโต๊ะบิลเลียด ซึ่งมีแพทย์และนักเรียนแพทย์มาเล่นกันได้ยามว่าง พวกเราเรียกกันว่า “สโมสร” โดยมากแล้วที่สโมสรนี้ก็จะมีอาจารย์ มีแพทย์ผู้ใหญ่ และนักเรียนแพทย์ ซึ่งก็เป็นซีเนียร์ หรือจูเนียร์ เท่านั้นที่มานั่งเล่น นั่งกินอาหารที่สโมสรหรือมาเล่นบิลเลียด เฟรชชี่และโซโฟมอร์ ไม่ค่อยกล้าเข้าสโมสร เวลากินอาหารจึงต้องกินตามร้านขายอาหาร หรือไปกินกันที่หอพักนักเรียนแพทย์

วันแรกๆ ที่เราออกไปกินอาหารกลางวัน พอผ่านร้านอาหาร พวกเจ๊กตามร้านอาหารนั้นรู้จักแพทย์ น.ร.พ. ตลอดจนคนทำงานในโรงพยาบาลดี เมื่อได้เห็นนักเรียนแพทย์ใหม่ หน้าเซ่อๆ งกๆ เงิ่นๆ เพราะเข้ามาในถิ่นใหม่ พวกนี้รู้ดีว่านักเรียนรุ่นใหม่ข้ามฟากอีกรุ่นแล้ว ต่างก็ลุกลี้ลุกลนเข้ามาประชิดตัว เพื่อต้อนรับลูกค้าใหม่

“หมอครับ รับอะไรดี มีหมู เนื้อ ไก่ สั่งได้ครับ” เมื่อถูกทักทายเรียกว่าหมอตัวเย็นวูบ เจ๊กขายอาหารไซโคยกย่องเราเพื่อชวนให้เราเข้าร้านได้เก่ง ชักจะครื้มๆ ใจแล้วสิ เออ เรานี่ใกล้จะเป็นหมอจริงๆ เข้ามาทุกทีแล้วนะ

ความจริง พวกคนในวัยผมนี้ อาหารทุกอย่างที่มีขายก็อร่อยทั้งนั้น แต่อาหารกลางวันแล้ว ผมมันติดนิสัยกินข้าวราดแกงมาตั้งแต่เรียนชั้นประถม 1 แล้ว ผมจึงแวะเข้าร้านป้าขายข้าวแกงสั่ง “ข้าวราดแกงเนื้อ ไข่ต้ม 1 ฟอง แล้วจบลงด้วยขนมหม้อแกง 1 ชิ้น” เมนูอาหารกลางวันมีอย่างนี้เป็นประจำ เกือบตลอดทั้งปีที่เป็นนักเรียนแพทย์ปี 1 จะเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นก็บางครั้งบางคราว แต่น้อยครั้งมาก

ต่อเมื่อเป็น น.ร.พ. ปี 2 โซโฟมอร์ ได้มาอยู่หอพัก น.ร.พ. นับแต่นั้นมาและขึ้นชั้นเรียนเป็น น.ร.พ. ปี 3-4 แล้วเป็นแพทย์ประจำบ้าน จนได้บรรจุเป็นอาจารย์คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ตลอดมาจนเกษียณอายุราชการ รวมเวลาที่มีชีวิตเดินวนเวียนอยู่ในโรงพยาบาลศิริราช นานถึง 40 ปีเต็ม อาหารการกินมีผิดแปลกไปบ้าง แต่เมนูอาหารแต่ละครั้งก็คงซ้ำๆ กินกันอยู่ทุกวันเป็นเวลานานๆ ก็เปลี่ยนเสียครั้งหนึ่ง แล้วก็หวนมาซ้ำๆ ตามเดิม

เมื่อได้มาอยู่หอพัก อาหารการกินไม่จำกัดอยู่เฉพาะที่มีขายตามทางเดินแคบๆ ที่จะเดินมาหอพักนั้นอีกแล้ว ที่กินอาหารได้ขยายอาณาเขตไปโดยรอบโรงพยาบาลศิริราช ในหอพัก น.ร.พ. ที่มุมกำแพงด้านหน้าหอ ด้านตะวันตก คือ ตัวเดินเข้าประตู

หอเข้ามาแล้ว มองข้างขวาก็จะเห็นที่ขายอาหารทำเป็นเพิงอยู่ร้านหนึ่ง จากการเช่าที่ของหอ ทำเป็นร้านอาหารและที่หลับนอนด้วย คนขายอาหารเป็นชายอายุราวๆ 30 ปี อยู่กัน 2 คน เป็นลูกจีน แม่เป็นไทย พี่ชายชื่อกุ่ย น้องชายชื่อบ๊วย

กุ่ยเป็นกุ๊กทำอาหาร ส่วนบ๊วยเป็นคนรับสั่งและรับส่งอาหาร บางทีก็มีลูกจ้างมาช่วยบ้าง แล้วไม่นานก็ออกไป ทั้ง 2 คน จะมีบ้านอยู่ที่ไหนไม่ได้สนใจซักถาม แต่มีบางวันที่จะมีแม่มาหา และมีน้องสาวมาช่วยขายอาหาร อาหารเป็นอาหารตามสั่ง ซึ่งก็ไม่มีอาหารที่พิเศษพิสดารอะไร มีอาหารพวก ต้มแกง ผัดทอด ธรรมดาๆ นั่นเอง แต่มีเครื่องดื่มที่ขายเป็นหลัก คือ น้ำชา กาแฟ ขนมปังทาเนยนม หรือสังขยา

ว่าที่จริงแล้ว พวก น.ร.พ. ที่อยู่หอนี้ ได้พึ่งร้านกุ่ย-บ๊วย นี้มาก ที่จะสั่งอาหารมากินได้สะดวก ยามดึก เมื่อร้านอาหารอื่นๆ ปิดกันหมดแล้ว ใครที่เกิดหิวโหยขึ้นมาก็จะปลุกกุ่ยหรือบ๊วยขึ้นมาให้ทำอะไรให้กินได้ หรือไม่ก็สั่งขนมปัง ขนมเค้กอันเล็กๆ มากิน รุ่งเช้าค่อยคิดสตุ้งสตางค์กัน หรือพึ่งกันได้ยิ่งกว่านั้นก็คือ “กินเซ็น” เก็บเงินปลายเดือน หรือจะผลัดไปอีกก็ได้

ถึงอย่างไรอาหารร้านของกุ่ยที่สำคัญของพวกเราชาวหอพักก็คือ “โอวเลี้ยง” แต่คอกาแฟบางคนชอบโอวยั๊วะ นักเรียนแพทย์ทุกคนกินกาแฟและกินมากเสียด้วย บางทีวันละหลายแก้ว กินกันจนเป็นนิสัยอันดีงาม และถ้าไม่กินกาแฟจะนอนไม่หลับ ถ้าอยากหลับต้องกินกาแฟ

พวกชาวหอบางคน บางครั้งอาหารก็ไม่ได้สั่งกินที่ร้านในหอ และพอใจในรสชาติอาหาร และคนขายอาหารนอกหอ ก็อาหารที่ร้านห้องแถวข้างทางเดินที่มาหอนั่นแหละ มีอาหารแปลกๆ รสอร่อยที่สั่งกินได้ตามต้องการ สั่งมากินที่หอได้ เจ้าของร้านและลูกจ้างจะมีชื่ออย่างไรนั้น ไม่มีใครสนใจอยากรู้กันหรอก แต่รู้เพียงว่า คนที่เป็นกุ๊กนั้น ชื่อ “ไอ้ค่อก” เพราะมีแขนคอกอยู่ข้างหนึ่ง ส่วนคนที่มารับคำสั่งและเป็นคนส่งอาหาร เรียกกันว่า “ไอ้หยิก” เพราะมีผมหยิก ทั้ง 2 คนเป็นที่รู้จักชอบพอสนิทสนมกับพวกนักเรียนแพทย์มาหลายรุ่น เนื่องจากมีมนุษยสัมพันธ์ดี และมีจิตใจดีด้วย คือ รู้ใจเราและยอมให้เป็นหนี้ได้ ค้างหลายเดือนก็ยังได้

ตั้งแต่เช้าตรู่ นายบ๊วย หรือไอ้หยิก ก็จะมาเคาะหรือตบประตูห้อง (แล้วแต่ห้องไหนที่ลูกค้าประจำสั่งอาหาร) ตั้งแต่เช้าให้สั่งอาหารและเป็นการปลุกคนที่ยังไม่

ตื่นนอนให้ตื่นขึ้นมาเตรียมเนื้อเตรียมตัวที่จะไปเรียนให้ทันเรียนตอนเช้าไปด้วยในตัว เมื่อเจ้าของห้องเปิดประตูก็จะมีการเจรจา มีคำถามและคำสั่งอาหารเรียบร้อย แล้วเพียงชั่วครู่ก็จะได้กินอาหาร เมื่อมีการเคาะหรือตบประตูเป็นครั้งที่ 2 บอกให้รู้ว่าอาหารมาแล้ว และก็เป็นการปลุกให้ตื่นอีกครั้งหนึ่ง และแน่ใจได้ว่าจะต้องตื่น ถ้าคนส่งอาหารเผลอก็จะลงนอนต่อ

ถ้าไอ้หยิก มาเรียกให้สั่งอาหารจะได้ยินเสียงถามและเสียงสั่งอาหารด้วยถ้อยคำเนื้อความซ้ำๆ เหมือนกับอัดแผ่นเสียงไว้ ซึ่งจะได้ยินเหมือนเดิม ตลอดทั้งปี

"วันนี้รับทานอะไรครับ"

"มีอะไรกินบ้างล่ะ"

"ก็มีหมู เนื้อ ไก่ สั่งอะไรดีครับ"

"เอาไข่กวนเนื้อ"

ความจริงก็ไม่รู้ว่ามันจะถามทำไม มันน่าจะรู้ว่า ถึงยังไง เราก็สั่งไข่กวนเนื้อ ผมเองก็ชอบไข่กวนเนื้อ เมนูอาหารของผมตลอดปี (ไม่นับการได้กินอาหารพิเศษอย่างอื่น เมื่อมีงานหรือมีคนเลี้ยงเป็นพิเศษ) มีดังนี้

เช้า โอวยั๊วะ ขนมปังทานมหรือเนย 2 แผ่น

กลางวัน ข้าวไข่กวนเนื้อ โอวเลี้ยง

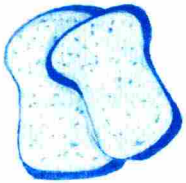
เย็น ข้าวไข่กวนเนื้อ แกงจืดผักกาดขาวเต้าหู้ หรือผักกาดดองผัดไข่ โอวเลี้ยง (เมนูนี้ คือ อาหาร 3 มื้อ ไม่นับอาหารว่าง) อันที่จริง กาแฟ ไม่ว่าโอวเลี้ยง หรือโอวยั๊วะ หรือจะเป็นผสมอะไร ไม่ต้องมีบ่งไว้ในเมนูก็ได้ เพราะกินกันตลอดเวลา วันละหลายแก้ว เกือบจะเรียกว่ากินแทนน้ำ ดื่มกาแฟหวังจะแก้ง่วง แต่ดื่มแล้วกลับยิ่งง่วง อย่างที่ว่าไว้ก่อนหน้านี้แล้ว อีตอนใกล้ๆ จะสอบไล่ ตั้งใจจะเขียนรายงานให้เสร็จ หรือดูตำราให้ดีกเตรียมสอบ ตะโกนสั่งกุ่ย-บ๊วย "ขอกาแฟดำร้อนเหยือกหนึ่ง ชิ ชงแก่ๆ นะ" เหยือกหนึ่งของกุ่ย คือ เท่ากับ 3 แก้ว พอได้กาแฟก็เริ่มค่อยๆ ดื่ม หวังจะให้ชุ่มฉ่ำประสาท กระตุ้นให้ตื่นอยู่เสมอ พอกาแฟหมดเหยือกก็หลับสนิท ไม่ได้เขียนรายงาน หรืออ่านตำรา ตื่นขึ้นมาก็เช้าเลย จนถึงเวลานี้ กาแฟที่ใครว่าดื่มแล้วนอนไม่หลับ ตาแข็งค้างเบิกโพลงจนสว่าง กลับเป็นยานอนหลับของผม กินแล้วหนังตาปิดสนิทจนสว่าง

กลางคืน ถึงเวลาดึก เกิดหิวขึ้นมา บางทีก็ต้องปลุกกุ่ยให้ตื่นขึ้นมาทำอาหารให้กิน ถ้าบังเอิญคืนนั้น กุ่ยเกิดไปนอนที่อื่น ไม่มีใครอยู่ก็ต้องค้นหาของกินเอาเอง ตั้งแต่เล็กจนโต ผมไม่เคยกินเชื่อ ไม่เคยเป็นหนี้เป็นสินร้านอาหารหรือหาบอาหารที่ไหน ตั้งแต่มาอยู่หอพักนักเรียนแพทย์นี่แหละ ถึงได้มีบัญชีกินเชื่อ ไม่ได้น้อยหน้าคนอื่นๆ สิ้นเดือนเฉ่งหรือค้างไว้ก่อน 2-3 เดือน ค่อยเฉ่งที ระหว่างการเรียนแพทย์นั้นอยู่ในช่วงสงครามเสียด้วย เงินขาดมือบ่อยมาก ครั้งนั้นไม่ใช่จะรู้จักแต่การกินเชื่ออย่างเดียว พวกชาวหอส่วนมากต่างก็รู้จักวิธีการกู้หนี้ยืมสินเพื่อนๆ ด้วยกัน (ที่พ่อแม่รวยๆ แม้มีสงครามก็ยังมีเงินส่งมาให้ไม่มีขาด) ทำให้มีความรู้สึกว่า คนมีเครดิตจึงจะมีผู้ยอมให้คนมีหนี้สิน

เมื่อเติบใหญ่เจริญวัยต่อมา เวลาของการกินของผมก็ยิ่งมีถี่ขึ้นและกินมากขึ้นทุกที จนได้บรรลุการกินอาหารถึง 7 มื้อ

ดูเมนูทั้ง 7 มื้อนี้ก็ได้

มื้อเช้า กาแฟ ขนมปัง หรือข้าวต้มหมู
มื้อสาย ก๋วยเตี๋ยวหมู (แห้งหรือน้ำ 1 ชาม)
มื้อเที่ยง ข้าวไข่เจียวหมูสับ แกงจืด หรือ ข้าวราดแกง
มื้อบ่าย ก๋วยเตี๋ยวลูกชิ้นเนื้อวัว 1 ชาม
มื้อเย็น ข้าวไข่เจียวหมูสับ ผัดผัก
มื้อค่ำ ก๋วยเตี๋ยวผัดไทยหรือข้าวต้มเครื่อง
มื้อดึก ข้าวต้มเรือ (ล่องขายในลำน้ำเจ้าพระยา) มีข้าวต้มหมูปลาหรือเป็ด หรือกล้วยน้ำว้า (แขวนไว้ประจำห้อง)

เมื่อสอบได้เป็นแพทย์และได้รับเลือกเป็นแพทย์ประจำบ้าน มีด้วยกัน 12 คน ชาย 9 หญิง 3 นอกนั้น ผู้ชายทั้งหมดจะถูกเกณฑ์ไปเป็นทหารทำหน้าที่ช่วยรบ เป็นแพทย์ประจำบ้าน ครั้งนั้น ได้เงินค่าตอบแทนเดือนละ 100 บาท ขณะนั้นสงครามมหาเอเชียบูรพาเข้าขั้นรุนแรงมาก ข้าวของแพงมาก อาหารการกินไม่เพียงแต่แพงยังมีน้อยลง ผู้คนขาดอาหารกันมากขึ้น เงินมีค่าลดลงมาก (เงิน 100 บาทที่ได้นั้น ยังตัดกางเกงเพียงตัวเดียวก็ไม่ได้) ทางโรงพยาบาลสงสารเห็นใจ จึงเพิ่มให้กินอาหาร 3

มื้อ โดยจัดที่ให้กินในห้องอาหารของพยาบาล พวกเราแต่ละคนล้วนแต่เป็นคนเจริญอาหารทั้งนั้น อาหารของเราต้องทำเพิ่มเป็นพิเศษ จนแม่ครัวมากระซิบเหมือนพูดหยอกล้อเล่นว่า...อาหารที่พวกเรากินกันนั้น รวมแล้วเกือบเป็นจำนวนราวๆ 1 ใน 3 ของอาหารที่พยาบาลทั้งหมดในโรงพยาบาลกิน (พูดเกินจริงแล้วล่ะ พยาบาลทั้งโรงพยาบาลมีตั้งหลายร้อย พวกเรา 12 คนเท่านั้น)

ผมเองได้พึ่งอาหารโรงครัวไม่ใช่เพียง 3 มื้อ ตอนกลางคืนเวลาที่พยาบาลเขาจะเปลี่ยนเวร เข้าทำงานเวร 5 ทุ่ม พวกที่จะมาเข้าเวรก็จะกินอาหารว่างที่โรงครัว ผมก็ถือโอกาสในบางคืนที่เกิดหิวขึ้นมา ตามพยาบาลไปกินอาหารว่างกับเขาด้วย

เมื่อได้บรรจุเป็นอาจารย์แผนกศัลยศาสตร์ ผมกลับมาอยู่บ้าน เมื่อถึงเวลากินอาหารกลางวัน ให้คนงานไปซื้อมากิน มีก๋วยเตี๋ยวเส้นเล็กแห้ง 1 ชาม เส้นใหญ่น้ำต้มยำ 1 ชาม คนงานไม่ต้องมาถามว่าจะกินอะไรหรือจะสั่งอะไรบ้าง เพราะคำสั่งอย่างเดียวใช้ได้ตลอดปี นอกจากจะมีบางครั้งที่สั่งเปลี่ยนเป็นพิเศษสัก 1 ครั้ง ถึงยังไงก็เมนูเดิมตลอดจนถึงปีที่ไปต่างประเทศ กลับจากต่างประเทศ เมนูอาหารกลางวันเปลี่ยนไปเป็นข้าวราดหน้าไก่ผัดกะเพรา เกาเหลาลูกชิ้นเนื้อวัว 1 ชาม กินอย่างนี้ทุกวันจนเกษียณอายุราชการ

เรื่องอาหารการกินนี้ เห็นจะต้องบันทึกไว้เป็นที่ระลึกพิเศษสัก 2 เรื่อง ก่อนที่จะลืมเลือนไปเสีย เนื่องจากว่า เรื่องที่บันทึกนี้ไม่ใช่เรื่องอาหารข้างหอ แต่เรื่องที่จะบันทึกนี้ก็เป็นเรื่องครั้งหนึ่งและสภาพหนึ่งของชีวิตในศิริราช ขอบันทึกไว้เป็นเรื่องๆ ดังนี้

เรื่องที่ 1

ปี พ.ศ. 2485 ผมเป็นนักเรียนแพทย์ปี 2 ราวๆ เดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน เกิดอุทกภัยขึ้นในกรุงเทพฯ น้ำเหนือไหลบ่าลงมาท่วมทั่วทุกแห่งของพระนคร โรงพยาบาลศิริราชก็ท่วมไปทั่วทุกแห่ง หลับตาคิดแล้ว เหมือนตั้งโรงพยาบาลไว้กลางอ่างน้ำที่หล่อกันมด

ที่หอพักนักเรียนแพทย์ น้ำท่วมขึ้นมาสูง หอพักตึก 3 ชั้นของเรา ชั้นล่างของตึกยกสูงขึ้นมาเหนือพื้นมาก หน้าตึกทางขึ้นจึงต้องมีบันไดขึ้นมาที่ตึกชั้นล่าง ทั้งๆ ที่

ชั้นล่างก็มีระดับสูงมากจากพื้นขึ้นมา ระดับน้ำที่ท่วม ก็สูงเกือบจะเข้าในตึก นึกถึงว่าถ้าน้ำท่วมสูงขึ้นอีก แล้วเข้าไปในหอพัก ห้องที่พวกเราพักอยู่ 30 ห้อง คงจะมีข้าวของเสียหาย และเจ้าของห้องแต่ละคนก็อยู่กันไม่ได้ คงต้องอาศัยนอนกับพรรคพวกห้องอื่นที่อยู่ชั้น 2-3 เห็นจะยุ่งอลหม่านกันหมด แต่เคราะห์ดีของพวกเรา ตั้งแต่น้ำท่วมจนลดไป ไม่มีน้ำท่วมสูงขึ้นไปอีก

ทั้งๆ ที่น้ำท่วมทั่วกรุง น้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาไหลเชี่ยว และไหลแรงมาก ในแม่น้ำ น้อยนักที่จะเห็นมีเรืออยู่ โดยเฉพาะพวกเรือแจว เรือพาย แทบว่าจะไม่เห็นออกมาโต้คลื่นเล่นสนุกหรือแม้แต่จะไปทำธุรกิจ ตอนกลางคืนก็มืดสนิทไปหมด เพราะมีการดับไฟทั่วกรุง แต่แล้วบางคืน พวกเราชาวหอเกิดบ้าขึ้นมาก พอพลบค่ำ รวมพรรคพวกได้ 3-4 คน ก็ช่วยกันยกเรือกรรเชียงลงแม่น้ำ กรรเชียงเรือโต้คลื่นทวนน้ำ ตัดข้ามไปฝั่งตรงกันข้าม แล้วจึงกรรเชียงกันเข้าคลองบางลำพู ขึ้นไปในตลาดทุเรียน ในตลาดมีร้านอาหารขายสารพัด ให้เราเลือกกินได้ตามใจชอบ หมูสะเต๊ะ หอยทอด ก๋วยเตี๋ยว เกี๊ยว บะหมี่ ข้าวต้ม โจ๊ก ก๋วยเตี๋ยวผัด สารพัดอย่าง กาแฟ น้ำ ไอศกรีม ฯลฯ

อิ่มหนำสำราญ ก็กรรเชียงเรือล่องตามน้ำตามคลื่นกลับคืนหอ สบายท้องและอิ่มอารมณ์ที่ได้สำแดงอภินิหาร นำเรือโต้คลื่นไปหาของกินบางลำพูได้ ไม่ได้บันทึกความตายเลยสักนิด

"สายน้ำเชี่ยวไหลแรงหรือจะมาอวดแข่งความบ้าของเรา"

หมายเหตุ เรื่องนี้มีอยู่ในเรื่อง "สองฝั่งน้ำเจ้าพระยา" ด้วย

เรื่องที่ 2

ปีที่มีน้ำท่วมกรุงเทพฯ นั้น เรื่องอาหารการกินมีปัญหามาก พืชผักผลไม้ หมู เป็ด ไก่ ไข่ ฯลฯ และเครื่องปรุงผลิตได้น้อย ราคาแพง เนื่องจากภาวะสงครามอยู่แล้ว ก็ยิ่งแพงมากขึ้นอีก พวกร้านขายอาหารไม่มีอาหารดิบที่จะทำอาหารขาย ที่หนีน้ำท่วมไปอยู่ต่างจังหวัดก็มี แต่แม่ค้าขายข้าวแกงยังขายได้สะดวก แม่ค้าที่มาขายบริเวณที่ว่างหน้าตึกโรงพยาบาลใกล้ๆ ริมฝั่งเจ้าพระยา ขายอาหารได้สะดวกและไม่ขาดคือ อาหารพวกกุ้ง มีกุ้งเผา กุ้งทอด กุ้งผัดกระเพรา ต้มยำกุ้ง ฯลฯ แม่ค้ามีกุ้งทำอาหาร

ได้มาก ถ้ากุ้งที่จับมาไว้หมดแล้ว ถ้ามีคนมาสั่งอาหาร “แม่ค้า ขอกุ้งต้มยำนะ” แต่ในเมื่อกุ้งหมดแล้ว เจ้าหนุ่มลูกแม่ค้า ก็จะกระโดดลงน้ำ ควานหาไปตามพื้น สักครู่ก็ได้กุ้งมาต้มยำตามสั่ง น้ำท่วมอย่างนี้บางทีกุ้งมันก็ขึ้นมาอยู่ตามพื้นใกล้ฝั่งน้ำที่น้ำท่วม พวกเด็กงมกุ้งจะได้กุ้งมากันง่ายๆ

ของหวานระหว่าง น้ำท่วมนี้ มีมากอยู่ 2 อย่างคือ กล้วยเผา และกล้วยแขก ที่กล้วยมีมากก็เพราะน้ำท่วม ต้นกล้วยตายหมด กล้วยทั้งเครือยังเป็นกล้วยอ่อน ยังไม่แก่ดี ก็ต้องตัดขายเป็นเครือๆ ไม่ปล่อยให้เน่าไป พวกแม่ค้าก็ไปซื้อมาทำกล้วยเผาหรือกล้วยแขกขายได้ และเราก็ทนซื้อมากันได้

เรื่องที่ 3

เมื่อได้เป็นนักเรียนแพทย์ปี 4 ปีสุดท้ายแล้ว เป็นซีเนียร์แล้วนี้ ก็ต้องทำวางมาดให้สมซีเนียร์หน่อยละ เรามีสโมสรนักเรียนแพทย์ ก็ต้องมานั่งกินอาหารสโมสร และนั่งพักเล่นที่สโมสรบ้าง การที่จะมานั่งที่สโมสรให้สบายตาสบายใจก็ต้องเลือกเวลาให้เหมาะ ตอนบ่ายๆ 2-3 โมง ตอนหนึ่ง กับเวลา 5-6 โมงเย็นอีกตอนหนึ่ง ที่มานั่งในระหว่างนั้นไม่ใช่มานั่งเพียงรำพึงถึงชีวิตของตัวที่ผ่านมาและในวันหน้า แต่มานั่งดูสาวๆ ในฟอร์มขาว เดินไปมาบนทางเดินระหว่างท่าน้ำกับตึกอำนวยการ เป็นที่เพลิดเพลินเจริญตาเจริญใจเท่านั้น

ตอนบ่ายๆ เป็นเวลาที่พวกพยาบาลมีการเปลี่ยนเวร ระหว่างเวรเช้าและเวรบ่าย ส่วนตอนเย็นๆ พวกพยาบาลจะเดินไปที่โรงครัวหรือบางคนออกไปเดินเล่นถึงบ้านขมิ้น หรือบ้านช่างหล่อ

ในปีที่เป็นซีเนียร์นี้ คุณนายผู้รับจัดทำอาหารขายที่สโมสรเกิดเมตตาสงสารนักเรียนแพทย์ เนื่องจากเป็นเวลาสงคราม ต้องกินอาหารแพงมาก จึงรับจัดอาหารให้นักเรียนแพทย์ กินเป็นเดือน โดยให้รับประทานมื้อกลางวันและมื้อเย็น งดเว้นวันเสาร์วันอาทิตย์ แต่ละมื้อให้กับข้าว 2 อย่าง ขนม 1 อย่าง ข้าวกินได้จนอิ่ม คิดเพียงเดือนละ 90 บาท

ผมกับพรรคพวก 4-5 คน ล้วนแต่เป็นคนเจริญอาหาร บรรดาเพื่อนๆ กัน เขายกย่องพวกผม 4-5 คนนี้ว่า “ฝูงแร้ง” ลงที่ไหนที่นั่นราบเรียบไปเลย เมื่อมารวมกิน

อาหารเป็นเดือน บรรดาเพื่อนเหล่านั้น เขาก็นึกสงสารผู้รับทำอาหารเป็นเดือนให้พวกเรา กลางวันชมรมนี้ไม่ได้อยู่พร้อมหน้า ใครเสร็จงาน หรือไม่มีงานก็มากินก่อน แต่ตอนเย็นชมรมมารวมพร้อมหน้า คนทั่วไปเขากินข้าวจานเดียว อย่างมากก็ 2 จาน แต่พวกเราคนหนึ่งๆ มื้อละ 4-5 จาน เมื่อมารวมกินอาหารพร้อมกัน คนเสิร์ฟกับคนทำอาหาร ก็สังเกตว่าพวกนี้สั่งข้าวเปล่าแต่ละครั้งรวมทั้งหมดไม่น้อยกว่า 25 จาน

พอถึงกลางเดือนที่ 2 ที่เราได้กินอาหารเป็นเดือน คุณนายผู้รับทำอาหารสโมสรและสงสารนักเรียนแพทย์ ก็มากระซิบบอกพวกเราว่า "สิ้นเดือนนี้ต้องขอเลิกอาหารคิดเป็นเดือนนะคะ เพียงแค่ข้าวเปล่า ไม่คิดถึงกับข้าวกับขนม ดิฉันก็ขาดทุนแล้วค่ะ"

โธ่...โธ่...นี่ยังไม่ได้สำแดงพลังเต็มที่เลยนะครับ

เรื่องที่ 4

เมื่อมีการสร้างตึก "ประชาธิปไตย" เป็นตึก 2 ชั้น ที่ริมฝั่งแม่น้ำต่อจากหอ น.ศ.พ. ไป เพื่อให้เป็นตึกที่พวกแพทย์ประจำบ้านไปอยู่ชั้นบน ส่วนชั้นล่างทำเป็นคาเฟทีเรีย เพื่อเป็นที่แพทย์และน.ศ.พ. มากินอาหารได้ด้วยราคาถูก และโรงครัวศิริราชเป็นฝ่ายทำอาหาร

สุดจากตัวตึก "ประชาธิปไตย" ตอนมุมสุดโรงพยาบาล มีร้านขายน้ำชา กาแฟ ร้านเล็กๆ มีแม่ม่วยและน้องสาว (ลืมชื่อจริงหมดแล้ว) เป็นคนขาย และจะส่งให้คนสั่งมากินที่คาเฟทีเรียหรือที่หอพัก (ตอนนั้นผมมาอยู่บ้านแล้วไม่ได้อยู่หอพัก ไม่รู้ว่าร้านกุ่ย-บ๊วย ในหอพักอยู่ที่ไหน) ที่ร้านแม่ม่วย มีอาซิ้มผู้เป็นแม่อายุมากแล้วอยู่ด้วย ต่อจากนั้นมาตามแผงรั้วก็มีเรือนไม้เป็นห้องแถว 2-3 ห้อง และเป็นที่ขายอาหาร ต่อมาตัวเรือนห้องแถวนี้รื้อไป แล้วสร้างสูงจากพื้นเป็นเรือนชั้นเดียวมีห้องราว 10 ห้อง ให้แพทย์ประจำบ้านชายอยู่ แล้วเปลี่ยนให้ น.ร.พ. หญิงอยู่ และเป็นหอนักเรียนแพทย์หญิงไป

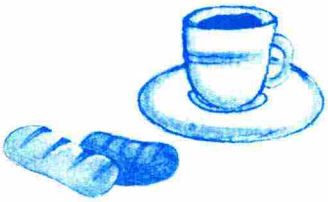
ร้านขายอาหารนั้น จำได้แต่ว่า มีร้านแม่ศรีนวลกับร้านไอ้ค่อก นอกนั้นจะเป็นใครอีกก็จำไม่ได้ แม่ศรีนวลมีลูกสาวตัวเล็กๆ มารับสั่งและรับส่งอาหาร ให้ผู้มากินในคาเฟทีเรีย ส่วนไอ้ค่อกมีลูกชาย เรียกกันว่า ไอ้ตี๋ อายุสัก 12-13 ปี ที่จะวิ่งมารับสั่งอาหาร ไอ้ตี๋นี่ทำอะไรลุกลี้ลุกลน และยังไม่ค่อยจะรู้มารยาทที่เหมาะสมเสียด้วย พวก

แพทย์ประจำบ้าน และพวกอยู่หอพัก น.ร.พ. บอกว่า มันแสนจะทะลึ่งและทะเล้นมากพอควร (เกินควรมากกว่า) ชอบให้ต้องเตะถีบสั่งสอนบ่อยๆ เสียงที่มันตะโกนสั่งไปให้เตี่ยทำอาหารตามสั่ง ทำให้เรารู้ว่า อาจารย์หลายท่านที่มารับประทานอาหารกลางวันนั้น แต่ละท่านสั่งอาหารอะไร และรู้ว่าสั่งอย่างนั้นเป็นประจำทุกครั้ง คือรู้ว่าอาจารย์ท่านไหนมีอาหารประจำใจเป็นอะไร ก็จากเสียงที่ไอ้ตี๋ตะโกนสั่งเตี่ย ที่จะได้ยินอยู่ซ้ำๆ ว่า

"ไข่กวนเนื้อหมอสงกรานต์ ผัดตับหมอกษาน ราดหน้าหมอแดง" คนที่อยู่ในคาเฟทีเรีย จะต้องยิ้มหรือหัวเราะทุกที เพราะอะไรคิดเอาเอง

ร้านกาแฟแม่ม่วยนั้น ความจริงก็มีร้านกาแฟของแกและขายมานาน ตั้งแต่ครั้งเราเป็นนักเรียนแพทย์ หลายคนที่นิยมไปกินกาแฟร้านม่วย หรือสั่งมาที่หอ ม่วยยอมให้ใครๆ ในพวก น.ร.พ. เป็นหนี้ได้เสมอ บางคนเป็นหนี้มาก และเป็นหนี้นานด้วย ไม่น่าเชื่อเลย ถ้าจะบอกว่า มีบางคนที่กินกาแฟของม่วยจนสำเร็จเป็นแพทย์ ยังใช้หนี้ม่วยไม่หมด พอสิ้นเดือนจะต้องนัดม่วยไปเก็บเงินที่เป็นหนี้ถึงที่ทำงาน ค้างกันอยู่หลายร้อย แต่ไปเก็บทีได้มาเป็นสิบ น่าสงสารม่วย แต่ม่วยก็ใจดี และไปรับเงินทุกสิ้นเดือน แต่ก็ยังดี ไม่มีใครโกงหนี้ ใช้กันจนหมด ม่วยนั่นแหละที่เหนื่อยสักหน่อยที่ต้องเทียวไปเทียวมาเพื่อเก็บเงินผ่อน ต้องถือว่าม่วยเป็นคนดีมีน้ำใจดีมาก แต่ม่วยยังไม่สิ้นเคราะห์ (คนดีก็ต้องมีเคราะห์ไม่หมดสักที) มีข่าวว่าม่วยเกิดไปมีจ่านายสิบ ทหารอากาศมาเป็นลูกหนี้เพิ่ม 1 คน และมาอยู่ให้ม่วยดูแลเลี้ยงดูในฐานะสามีผู้รักสงบสันติพึงใจ เฉพาะ...

ต่อมาไม่ได้ข่าวคราว ร้านกาแฟของม่วยและน้องสาวอีกเลย ใครๆ ที่เคยรู้จักก็คงลืมม่วยและกาแฟรสเลิศที่สุดของชาวหอในครั้งนั้นเสียจนสิ้น

รายได้พิเศษจากหน้าฐานพระรูป

พระบรมราชอนุเสาวรีย์ ทูลกระหม่อมสมเด็จพระบรมราชชนก ซึ่งประดิษฐานอยู่กลางโรงพยาบาล ศิริราช ตั้งแต่สร้างขึ้นมา ในตอนแรกๆ แล้ว ที่พวกเราเรียกกันติดปากด้วยความเคยชินว่า "พระรูปสมเด็จพระราชบิดา" และเรียกกันง่ายๆ ว่า "พระรูป"

นับแต่การจัดสร้างเสร็จสิ้นแล้ว ทุกๆ ปี เมื่อถึงวันที่ 28 กันยายน ซึ่งตรงกับวันคล้ายวันสวรรคตของทูลกระหม่อมฯ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ถือว่าเป็นวันรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อการแพทย์และประชาชนชาวไทย และได้ให้ชื่อวันนี้ว่า "วันมหิดล" ทุกปีใน "วันมหิดล" จะจัดให้มีพิธีวางพวงมาลาและพิธีการต่างๆ แสดงเกี่ยวกับการแพทย์ พร้อมทั้งมีการรับบริจาคเงินจากผู้มีจิตอันเป็นกุศล รวมเป็นเงินทุนใช้จ่ายในการรักษา และอำนวยความสุขให้ผู้ป่วยที่ยากจน

พระรูปเป็นที่เคารพบูชาของคนไข้และญาติคนไข้ที่มารับการรักษา ที่โรงพยาบาลศิริราชทั้งที่เป็นผู้ป่วยในและผู้ป่วยนอก ต่างก็จะพากันมากราบไหว้บูชาและอธิษฐาน ขอให้หายจากเจ็บไข้ได้ป่วย และประสบแต่ความสุขความเจริญ

เมื่อผ่านเข้าไปใกล้พระรูป ตลอดเวลาที่จะได้กลิ่นธูปควันเทียน ที่ฐานพระรูปจะเห็นได้เสมอว่า มีดอกไม้วางอยู่เป็นช่อ เป็นกำ และพวงมาลัยอยู่เต็มแท่นฐานพระรูปตลอด ตั้งแต่เช้าตรู่ จนถึงเวลาค่ำคืนจะมีคนมานั่งกราบไหว้บูชา ถวายธูปเทียน ดอกไม้ พวงมาลัยอยู่มิได้ขาด

มาถึงปีหนึ่ง หลังจากวันมหิดลได้ 2-3 วันแล้ว ตอนเย็นวันนั้น แพทย์ประจำบ้าน รายงานว่ามีคนไข้รับไว้ และมีปัญหาที่มีการตรวจพบบางอย่าง ขอเชิญให้มาตรวจและพิจารณาการรักษาด้วย ผมมาถึงโรงพยาบาลก็ได้เห็นเด็กผู้ชายอายุสัก 12-13 ปี มีกระจาดพวงมาลัยดอกมะลิทูนหัวอยู่ มองดูแล้วคิดว่าคงมีสัก 3-4 พวง เด็กนั้นเดินเกร่ไปมา

ผมนึกเพียงแต่ว่า เด็กคนนี้คงเป็นเด็กขยันและฉลาดนะ ที่รู้ว่าตอนเย็นๆ จะต้องมีคนไข้และญาติคนไข้มากราบไหว้บูชาพระรูป เด็กก็ถือโอกาสเอาดอกไม้และพวง

มาลัย มาคอยขายให้คนที่จะมาเคารพบูชาพระรูป ถ้าไม่มีดอกไม้พวงมาลัยมาด้วย จะได้เชิญให้ซื้อของตัว เด็กรู้จักใช้เวลาว่างหาเงินเป็นพิเศษ ก็นับว่าดีมาก

หลังจากตรวจคนไข้และให้คำแนะนำในการรักษาคนไข้ให้แพทย์ที่ขอคำปรึกษาแล้ว ก็เกือบๆ ถึงเวลา 2 ทุ่ม เลยเวลาอาหารมื้อเย็นไปจนเกือบหายหิว เมื่อเดินผ่านไปทางพระรูป เพื่อแสดงความเคารพก่อนจะกลับบ้าน ก็มองเห็นเด็ก 2 คน ยืนอยู่แถวใกล้ๆ หน้าพระรูป คนหนึ่งนั้นจำได้ว่าเป็นเด็กที่เห็นเมื่อตอนมาถึงโรงพยาบาล อีกคนหนึ่งสูงใหญ่กว่า กำลังรุ่นหนุ่ม อายุคงราวๆ 17-18 ปีแล้ว ทั้ง 2 คน ถือกระจาดพวงมาลัย เขาคงรู้ดีว่า คนที่จะมากราบไหว้บูชาพระรูปต้องมาที่หน้าพระรูป แล้วเหลือบตาไปมอง เห็นในกระจาดของคนทั้งสอง มีพวงมาลัยเหลือเพียงพวง 2 พวง เด็กทั้งสองมองผมแล้วมองกันเอง แล้วก็ไม่ได้รบกวนให้ผมซื้อพวงมาลัย

เดินออกมาถึงหน้าประตูตึกอำนวยการ ตอนแรกๆ ก็คิดถึงว่าเด็กรู้จักใช้เวลาว่างหาสตางค์ใช้ และฉลาดที่ไปยืนขายพวงมาลัย แถวๆ หน้าพระรูป แต่พอได้เห็นยามยืนอยู่หน้าตึกอำนวยการ ผมก็เกิดความสำนึกใหม่ในฐานะที่มีส่วนทางหน้าที่ที่จะต้องนึกถึงความปลอดภัย ความเสียหาย และการมีระเบียบวินัยที่ดีของโรงพยาบาล ผมเรียกยามมาคุย ถามถึงเด็กที่เข้ามาเดินขายพวงมาลัยในโรงพยาบาล มืดค่ำแล้วไม่ควรให้เด็กมาเดินป้วนเปี้ยนอยู่ ถามยามถึงว่าพวกเด็กทำความรำคาญให้คนไข้หรือเปล่า และได้เตือนยามว่า อย่าได้เผลอประมาทปล่อยให้เด็กเข้าไปหยิบฉวย ข้าวของของคนไข้หรือของโรงพยาบาลไปโดยไม่มีใครรู้กัน

ยามบอกว่า เด็กพวกนี้เห็นมีอยู่ ๒-๓ คน เป็นเด็กมีบ้านอยู่แถวๆ นี้ เข้ามาในโรงพยาบาลทางด้านหลัง มาขายพวงมาลัย เวลาเห็นยามอยู่ที่ใดก็จะเลี่ยงไปทางอื่น ถ้าบังเอิญพบกันซึ่งๆ หน้าก็ได้บอกให้ออกไปเสีย ห้ามมาขายภายในโรงพยาบาล แต่ก็ไม่ได้เข้มงวดกับเด็กนัก เวลาบอกให้ออกไปเด็กก็ออกไป แล้วถึงตอนเย็นวันใหม่ก็มาใหม่ ไม่เคยเห็นว่าเด็กจะทำให้ใครยุ่งยากลำบากใจหรือมีใครแจ้งถึงว่าเด็กทำให้รำคาญ พวกคนไข้และญาติก็พอใจที่จะอุดหนุนซื้อพวงมาลัยจากเด็กไปบูชาถวายพระรูปหรือบางคนจะซื้อไปฝากคนไข้ ก็เลยปล่อยกันไปไม่ได้ห้ามกันจริงจังนัก

ผมเองนึกชมเด็ก แต่นึกถึงว่าต่อไปเด็กอื่นรู้เข้าก็จะมาแย่งขายพวงมาลัย และเอาธูปเทียนมาขายอีกด้วย แล้วอาจแย่งชิงกันขาย เกิดมีปากเสียงทะเลาะวิวาทกัน

เลยต้องคาดคั้นยามให้คอยจับตามองเด็กพวกนี้ไว้ แล้วระวังตัวเองด้วย ถ้าผู้ใหญ่รู้ว่าปล่อยให้เด็กมาขายของในโรงพยาบาล พวกยามนั่นแหละจะถูกลงโทษกันเป็นแถว

ต่อมาอีกสัก ๒ เดือน เช้าวันหนึ่งผมมาโรงพยาบาลก็แวะเข้าไปที่วอร์ดก่อนเพื่อเยี่ยมตรวจคนไข้รายหนึ่งที่กำหนดวันที่จะให้กลับบ้านได้ในวันสองวันนี้ คนไข้เป็นพ่อของเพื่อนผู้หญิงที่รู้จักสนิทสนมกันมานาน

"ตั้งแต่คุณพ่อมาป่วย ดิฉันถวายพวงมาลัยสมเด็จพระราชบิดาทุกวันในตอนเย็น พวงมาลัยซื้อมาจากที่ทำงาน แต่บางวันมาซื้อจากเด็กที่มาเดินขายอยู่หน้าตึกคนไข้นี่ เมื่อมีพวงมาลัยก็ไปถวายทุกเย็นแต่ก็มีที่มัวทำนี่ให้คุณพ่อก็เลยลืมไปนึกได้ว่ายังไม่ได้ถวายพวงมาลัยและไม่มีพวงมาลัยถวาย ก็เกือบ ๓ ทุ่มแล้ว ถ้าไม่ได้ถวายพวงมาลัยแล้วรู้สึกเหมือนว่ายังขาดๆ อะไรอยู่ เลยคิดว่า เอาละไปกราบไหว้โดยไม่มีพวงมาลัยถวายก็ยังดีกว่า แต่เมื่อไปถึงหน้าพระรูปเด็กขายพวงมาลัยยังอยู่แถวนั้นและยังเห็นมีพวงมาลัยเหลือ ดิฉันก็ดีใจซื้อพวงมาลัยจากเด็ก แล้วถวายสมเด็จพระราชบิดา ด้วยความรู้สึกสบายใจอย่างมาก

"เมื่อวานนี้ เพื่อนเขาร้อยพวงมาลัยดอกมะลิฝากมาเยี่ยมคุณพ่อให้ได้ถวายสมเด็จพระราชบิดา คุณพ่อจับพวงมาลัยขึ้นมาไหว้ และอธิษฐานขอพรจากพระองค์ท่าน แล้วจึงให้ดิฉันนำพวงมาลัยไปถวาย"

พวงมาลัยพวงใหญ่ สวยค่ะ ตอนซายสุดพวงมีดอกจำปารวมหลายดอก มีริบบิ้นสีฟ้าผูกเป็นโบว์เล็กๆ ติดตอนสุดพวงด้วย ดิฉันนำพวงมาลัยไปถวายโดยแขวนไว้ที่เสาของรางที่ตั้งสำหรับให้แขวนพวงมาลัยและดอกไม้ เวลานั้นเย็นแล้วยังไม่มืดเกือบๆ จะ ๒ ทุ่ม คุณพ่อบอกว่าหิวนิดๆ ดิฉันว่าจะออกไปหาซื้อซุปหูฉลามมาให้คุณพยาบาลที่ตึกเคยคุยกับดิฉันว่าแถวๆ เชิงสะพานพระปิ่นเกล้ามีร้านขายหูฉลาม

ดิฉันชวนหลานชายที่มาคอยดูแลคุณพ่อให้ไปด้วย ระหว่างทางที่เดินมาเกือบจะออกไปนอกโรงพยาบาล ดิฉันเห็นเด็กขายพวงมาลัยคนหนึ่งยืนอยู่แถวๆ นั้น พอเห็นดิฉันเขาก็เดินเข้ามาหาและเชิญชวนให้ซื้อพวงมาลัยที่ยังเหลืออยู่เพียง ๒-๓ พวง มีพวงใหญ่เหลือพวงเดียวที่เขาอยากขอร้องให้ซื้อ เขาอยากจะรีบกลับบ้านไปทำการบ้าน ถ้าต้องการพวงใหญ่นี้เขาจะขายให้ถูกๆ ดิฉันมองดูพวงมาลัยพวงใหญ่นั้นแล้วสะดุ้ง มันเหมือนพวงมาลัยที่ทำเพื่อให้มาถวายสมเด็จพระราชบิดา ไม่มีผิดเลย ดิฉัน

จำดอกจำปาและริบบิ้นโบว์สีฟ้าที่พวงมาลัยได้ เป็นไปไม่ได้ที่จะมีพวงมาลัยมาจำหน่ายเหมือนพวงมาลัยที่เพื่อนร้อยเอง ดิฉันฉุกคิดขึ้นมา ผละจากเด็กนั้นรีบไปที่พระรูป พวงมาลัยที่ถวายไว้หายไปเสียแล้ว หวนกลับมาเพื่อดูพวงมาลัยนั้นให้ดีอีกครั้ง หลานชายบอกว่าพอดิฉันเดินไปที่พระรูป เด็กก็เดินออกไปจากโรงพยาบาลแล้ว หมอคิดว่ายังไงคะ

ผมก็คิดอย่างที่เธอคิดนั่นแหละ

วันนั้นก็ต้องคุยเรื่องเด็กขายพวงมาลัยให้ผู้อำนวยการฟัง ผู้อำนวยการเรียกหัวหน้ายามมา สั่งให้บอกยามทุกคนคอยเฝ้าดูพฤติกรรมของเด็กขายพวงมาลัยให้ดี ได้เรื่องอย่างไรให้รายงานมา ต่อไปต้องคอยห้ามพวกที่จะเข้ามาขายของในโรงพยาบาล ไม่ได้นึกถึงอีกเลย จนเย็นวันหนึ่งไปโรงพยาบาล เพื่อไปดูคนไข้เด็กที่ทำผ่าตัดไว้ตั้งแต่เช้า สังเกตว่าไม่มีเด็กขายพวงมาลัยเลย เมื่อถามยาม ยามเล่าให้ฟังว่า

เวลานี้ไม่ปล่อยให้เด็กมาขายพวงมาลัยในโรงพยาบาลแล้วเรื่องเด็กขายพวงมาลัยนั้น ครั้งนั้นมีเด็กพวกนี้อยู่ ๓-๔ คน แต่ละคนมีพวงมาลัยใส่กระจาดมาขายไม่เกิน ๑๐ พวง ถ้าขายหมดก็ไปปลดเอาพวงมาลัยที่มีคนเอามาถวายซึ่งแขวนอยู่เต็มฐานพระรูปเอาไปขายได้ใหม่ ขายอยู่จนเกือบ ๒ ทุ่ม โดยวิธีการดังกล่าว วันหนึ่งๆ จะขายได้หลายรอบ ต้องวิ่งไล่ต้อนจับกันอยู่บ่อยๆ นอกจากนั้นเด็กพวกนี้เผลอไม่ได้เสียด้วย หยิบฉวยอะไรได้เป็นเอาทั้งนั้น

ผมฟังเรื่องแล้วได้แต่ร้อง “อ้อ” คำเดียว

แต่ในใจคิดว่าเค้าพวกนี้ฉลาดจริงๆ รู้จักวิธีหากิน โดยลงทุนลงแรงน้อยที่สุดได้กำไรมากที่สุด พวงมาลัยปล่อยทิ้งไว้ก็เหี่ยวแห้งเสียไปเปล่า เอากลับมาขายใหม่ ยังแสดงว่าของยังมีค่ามีประโยชน์ แต่ว่าน่าเสียดายที่ความฉลาดที่พวกเด็กมีนี้เป็นฉลาดทางประเภทอาชญากรรม

นายละอองกับท่านวัลภากร

พอถึงปี พ.ศ.๒๔๘๖ สงครามมหาเอเชียบูรพารุนแรงยิ่งขึ้น เครื่องบินฝ่ายสัมพันธ์มิตร มาทิ้งระเบิดกรุงเทพฯ ถี่ขึ้น ตัดตอนกองทัพญี่ปุ่นที่รบรุกเพื่อผ่านประเทศพม่าแล้วรุกสู่ประเทศจีนต่อไป

กระทรวงกลาโหมไทยได้ขอตัวอาจารย์ผู้ใหญ่จากศิริราชไปช่วยงานทางการแพทย์กองทัพไทย ๓-๔ คนที่จำได้อย่างแน่นอนมี ๒ คน คือ อาจารย์นายแพทย์ประจักษณ์ ทองประเสริฐ หัวหน้าแผนกศัลยศาสตร์ เวลานั้นยังไม่เรียกว่าภาควิชา และเป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลศิริราช ไปช่วยงานทางกองทัพบกกับอาจารย์นายแพทย์กษาน จาติกวนิช อาจารย์แผนกศัลยศาสตร์ ไปช่วยราชการทางกองทัพเรือ

คณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาลได้แต่งตั้ง ม.จ.วัลภากร วรวรรณ จากกระทรวงสาธารณะสุขเป็นผู้อำนวยการ ร.พ.ศิริราช ม.จ.วัลภากร วรวรรณ ทรงเป็นอาจารย์พิเศษ สอนวิชาสาธารณสุขศาสตร์ สาขาวิชาสถิติพยากรณ์ชีพ ให้พวกเรานักเรียนแพทย์ปี ๔ ด้วย

ในชั่วโมงการสอน เราจะได้ยินพระสุรเสียงเบาๆ ช้าๆ ทรงสอนให้อย่างละเอียดถี่ถ้วนที่สุด ชั่วโมงเรียนวิชาสถิติพยากรณ์ชีพ พวกเราจะมีความสุขกายสบายจิตกันมากโดยทั้งทุกตัวคน จากการได้นั่งหลับด้วยมีเสียงการสอนเหมือนเสียงกล่อม และท่านก็ทรงปล่อยให้เราหลับไปท่านก็ทรงกล่อมนิทานเราเรื่อยไปพักใหญ่ๆ จึงจะมีพระสุรเสียงดังเพื่อปลุกบรรดาผู้หลับสนิทที่มีมากขึ้นๆ

"ท่านทั้งหลายตื่นขึ้นมาฟังฉันบ้างเถิด"

ท่านวัลภากร เมื่อทรงรับหน้าที่เป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลนั้นมีพระคุณต่อพวกผม ๑๒ คนที่ได้รับเลือกเป็นแพทย์ประจำบ้านเป็นพิเศษสุด โดยที่ทรงอนุมัติให้พวกเราได้กินอาหาร ๓ มื้อ โดยเราไม่ต้องจ่ายเงินที่ได้เป็นค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานจากโรงพยาบาลเดือนละ ๑๐๐ บาท

โดยทั่วไปแล้วท่านทรงปฏิบัติงานดีมากพอๆ กับการปฏิบัติตัวต่อพวกเราและคนงานทุกคน ด้วยน้ำพระทัยโอบอ้อมอารีอันดียิ่งและมิได้ทรงถือพระองค์เลย

เมื่อครั้งที่ผมเป็นนักเรียนแพทย์ปี ๔ ผมเป็นหัวหน้าหอพัก น.ร.พ. ผมได้กราบทูลท่านวัลภากรว่า ยามที่หอพักป่วยบ่อยๆ และทางโรงพยาบาลได้ส่งยามมาแทน ยามที่มาแทนเปลี่ยนหน้าอยู่บ่อยด้วย ไม่ชินงาน และไม่คุ้นเคยกับนักเรียนแพทย์ที่พักอยู่หอด้วย มียามของโรงพยาบาลผู้หนึ่งชื่อนายละอองพอใจที่ขอย้ายมาเป็นยามประจำที่หอพัก ผมได้กราบทูลขอนายละอองมาเป็นยามที่หอพักท่านก็ทรงรับจะพิจารณาให้ ล่วงเลยมาได้ ๑ เดือนกว่าๆ ท่านวัลภากรพบกับนายละอองที่หน้าตึกสโมสร นายละอองกราดเข้าไปยกมือไหว้ แล้วถามถึงเรื่องที่ขอย้ายไปเป็นยามประจำหอพัก น.ร.พ.

"เดือนที่แล้วฝ่าพระบาทเคยขอให้กระหม่อมได้ย้ายไปเป็นยามประจำหอนักเรียนแพทย์ กระหม่อมก็ได้รับปากฝ่าพระบาทว่าจะย้ายฝ่าพระบาทไปในไม่ช้า ฝ่าพระบาทเป็นยามอยู่ทั่วโรงพยาบาลมาหลายปี อยากอยู่เป็นที่เป็นทางบ้าง ยามเก่าที่หอก็จะปลดเกษียณสิ้นเดือนนี้ ขอประทานกรุณากระหม่อม ส่งฝ่าพระบาทไปอยู่หอพักล่วงหน้าก่อน ฝ่าพระบาทจะได้รู้งาน ถึงเวลาได้สั่งงานรับงานกันได้ง่าย

นายละอองได้ย้ายมารับงานเป็นยามประจำหอ น.ร.พ. ในเดือนต่อมา แต่เรื่องตอนที่นายละอองพูดขอให้ท่านวัลภากรย้ายงานนั้นท่านวัลภากรรับสั่งเรื่องของนายละอองกับพวกผมว่า

"เขาจะให้ฉันช่วยย้ายเขาไปอยู่หอนักเรียนแพทย์หรือว่าเขาจะขอย้ายฉันไปเป็นยามที่หอกันแน่"

ลุงผ่องกับหอพัก ๑๐๐ ห้อง

หอนักเรียนแพทย์ เป็นตึก ๓ ชั้น มีห้องที่จะให้นักเรียนแพทย์ (ชาย) อยู่ได้ถึง ๑๐๐ ห้อง สมัยก่อนๆ โน้น นักเรียนแพทย์ทั้ง ๔ ชั้น รวมกันทั้งหมดก็ยังมีไม่ถึง ๑๐๐ คน หอพักจึงยังมีห้องเหลือพอที่ท่านอนุโลม ขออนุญาตให้แพทย์ประจำบ้าน แพทย์หรืออาจารย์ (โสด) มาอยู่ที่หอนี้ได้หลายคน

ต่อมาจนมาถึงรุ่นผม พวกข้ามฟากจากจุฬาฯ มาเรียนแพทย์มีจำนวนมากขึ้นๆ ก่อนรุ่นผมสัก ๒-๓ รุ่น ก็ไม่มีห้องพอที่จะให้นักเรียนแพทย์ปี ๑ อยู่ได้หมดเพราะแพทย์และแพทย์ประจำบ้านยังมิอาจย้ายไปอยู่ที่อื่น แต่นักเรียนแพทย์ปี ๑ ไม่มีห้องพักก็เพียง ๒-๔ คน เมื่อมาถึงรุ่นผม มีนักเรียนแพทย์ปี ๑ ได้อยู่หอเพียง ๗-๘ คน

นอกนั้น (รวมทั้งผมด้วย) ต้องอยู่บ้านไปเรียนเช้ากลับเย็น

พอขึ้นชั้นเป็นนักเรียนปี ๒ มีสิทธ์ได้อยู่หอก็เป็นเวลาเปิดเรียนไปหลายอาทิตย์แล้ว เพราะต้องรอให้แพทย์และแพทย์ที่สำเร็จใหม่ขนย้ายของจากหอเสร็จเสียก่อน พวกผมได้มาอยู่หอพักกันหมด และพวกปี ๑ ใหม่ได้อยู่กันไม่กี่คน ส่วนมากต้องอยู่บ้านมาเรียนเช้า-เย็นกลับ บางคนบ้านอยู่ไกลมากหรือบางวันที่จะต้องทำรายงานส่งอาจารย์ โดยงานทำรวมกันเป็นกลุ่มต้องช่วยกันเขียนรายงาน หรือเมื่อจะต้องสอบต้องทบทวนวิชากัน พวกอยู่บ้านก็ต้องมาขอพักนอนห้องเดียวกับเพื่อนที่มีห้องอยู่ ส่วนบางคนที่แอบมาอยู่กับเพื่อนเป็นเวลานานๆ พวกเรารู้กันโดยทั่วถึง คนที่แอบอยู่ด้วยกับเพื่อนนี้ได้ชื่อว่าเป็นผู้ “สิงหอ”

ต่อมาพวกนักเรียนแพทย์ปี ๑ ทุกคนต้องอยู่บ้าน มาเรียนเช้าแล้วเย็นกลับ แต่บังเอิญเวลานั้น สงครามรุนแรงขึ้น ทางคณะสั่งให้นักเรียนปี ๑ ถึง ปี ๓ หยุดการเรียน คงเหลือแต่นักเรียนปี ๔ พวกผมที่ยังคงเรียนและทำงานต่อไป เรื่องนักเรียนแพทย์ไม่มีห้องพอให้อยู่ก็หมดปัญหาไปชั่วคราว จนต่อมาสงครามยุติแล้ว ทุกอย่างค่อยๆ กลับเข้าสู่สภาพและฐานะเดิม ทางคณะก็มีโครงการที่จะสร้างหอพักให้นักเรียนแพทย์ได้อยู่กันทุกคน

หอพักนักเรียนแพทย์ห้อง ๑๐๐ ห้อง มีนักเรียนเข้าพักได้ ๑๐๐ คน ค่าหอพักเทอมละ ๒๐ บาท ปีละ ๖๐ บาท ทางหอจัดจ้างร้านซักผ้ามารับเสื้อผ้าของผู้อยู่หอทุกคนไปซัก โดยคิดค่าซักเสื้อผ้าอยู่ในจำนวนค่าหอพัก ๒๐ บาทนั้นอยู่แล้ว ในห้องจะมีเตียงนอน ที่นอน หมอนมุ้ง เครื่องนอน พร้อมตู้เสื้อผ้า ๑ ตู้ มีโต๊ะเขียนหนังสือและเก้าอี้ให้พร้อม ค่าน้ำค่าไฟก็รวมอยู่ในค่าพักนั้นเสร็จ

แต่ละชั้นยังมีห้องน้ำและห้องส้วมอีกหลายห้อง หอพักจำเป็นจะต้องมีผู้ที่คอยดูแลและรักษา คนทำความสะอาด ในยุคของพวกผม (ต้องเรียกว่า “ยุค” เพราะผ่านมาหลายปี อยู่กันมาหลายรุ่น) มีลุงผ่องทำหน้าที่เป็นภารโรงดูแลหอพักทั้งหมด ลุงผ่องเป็นภารโรงมานาน เป็นมาก่อนหลายรุ่นก่อนหน้าพวกผมมานาน เมื่อผมมาอยู่หอ ลุงผ่องก็มีอายุใกล้เกษียณแล้ว ลุงผ่องเคยดูแลหอได้ทั้ง ๓ ชั้น แต่ตอนหลังนี้ ทำคนเดียวไม่ได้ ทางโรงพยาบาลส่งคนมาช่วย ๒ คนให้ดูแลทำความสะอาดชั้น ๒-๓ ส่วนแกดูแลชั้นล่างแต่ก็ต้องคอยควบคุมดูแลชั้น ๒-๓ ด้วย ที่เอวลุงผ่องจึงมีพวงกุญแจ

๓ พวงโต ที่จะไขเป็นห้องๆ ทุกห้องในแต่ละชั้น ทั้ง ๓ พวงรวมกันแล้วโตกว่า ๑ มือกอบ

เมื่อผมเรียนจบเป็นแพทย์นั้น ลุงผ่องแกเกษียณอายุราชการแล้ว แต่โรงพยาบาลยังคงจ้างแกต่อมาเป็นพิเศษอีกหลายปี

เมื่อผมเป็นนักเรียนปี ๔ และเป็นหัวหน้าหอด้วย ผมจะต้องสั่งงานแก และต้องใช้ให้แกทำนั่นทำนี่ แกต้องคอยรายงานคอยช่วยแนะเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหอ ผมกับลุงผ่องต้องใกล้ชิดสนิทกันอยู่ตลอดเวลา ลุงผ่องเป็นคนที่ใครๆ ใช้หรือขอร้องให้ทำอย่างไรเป็นมั่นใจได้ว่าสำเร็จ

ลุงผ่องอยู่ในสภาพที่พวกเราเห็นว่าแกแก่แล้ว ผอมๆ หน้าเหี่ยวๆ ผมหงอกเกือบหมดหัว สูบบุหรี่ยาฉุนมวนใบจาก บางทีแกก็กินหมาก และนัดยานัด ด้วยเห็นแกผอมๆ ตัวเล็กๆ อย่างนั้น แกแข็งแรงมากจริงๆ ห้อง ๑๐๐ ห้อง ถ้าไม่มีใครช่วยแกทำความสะอาด แกก็ทำเองไม่มีบ่นแล้วยังห้องน้ำ ห้องส้วม ห้องบำรุง บำเรอความสุขให้พวกเรามีความสุขสะดวกสบายอีกหลายห้องที่ลุงผ่องจัดการแล้วบางทียังต้องคอยปัดกวาด เก็บขยะรอบๆ บริเวณหออีกด้วย เมื่อพวกเราแกล้งลืมหน้าที่หรือทำเมิน

ใครๆ ต่างก็จะตะโกนเรียกหาลุงผ่อง เมื่อต้องการใช้แรงงานของแก หรือให้ช่วยทำสิ่งต่างๆ ขัดรองเท้า เย็บกระดุมเสื้อ ขัดกระดุมทองเหลืองของเสื้อฟอร์มฝูงชนนายทหาร ตลอดจนเย็บสอยผ้าขาด เมื่อตอนที่ไม้ขีดไฟขาดหายไปจากตลาดยามสงคราม บรรดาพวกขี้ยาจะสูบบุหรี่ก็ต้องอาศัยลุงผ่องตีหินเหล็กไฟให้ได้สูบบุหรี่

ลุงผ่องมีกุญแจที่จะไขห้องเปิดประตูได้ทุกห้องทั้ง ๑๐๐ ห้อง แต่แกจะมีกุญแจผีด้วยหรือเปล่า เราก็ไม่ได้สนใจที่จะไต่ถามแก บางทีแกอาจรำคาญบ้างละ หรืออาจเคยชินที่พบมาไม่รู้กี่ร้อยกี่พันครั้ง ก็เรื่องของความเซ่อซ่า เบาปัญญาของพวกหอบางคนที่ปิดประตูโครมแต่ไม่ได้เอากุญแจห้องออกมาด้วย ต้องมาตะโกนเรียกหาแกให้มาช่วยเปิดห้องบนชั้น ๓ ให้ ในเมื่อเวลานั้นแกอยู่ชั้นล่างหรือว่าแกกำลังทำความสะอาดชั้น ๓ คนที่ตะโกนเรียกหาแกนั้นอยู่ชั้นล่างแกต้องทิ้งงานแล้วเดินขึ้นไปชั้น ๓ หรือลงมาชั้น ๑ เรื่องเดินขึ้นเดินลงตึก ๓ ชั้นนี้วันหนึ่งๆ ลุงเดินไม่รู้กี่ครั้งกี่เที่ยว

แล้วก็มีเจ้าของห้องบางห้องเมื่อลืมกุญแจไว้ในห้องไม่ต้องตะโกนเรียกลุงผ่อง

ไม่ต้องพึ่งลุงผ่องให้มาช่วยไขประตูห้องให้เสียเวลา เจ้าของห้องจะเปิดห้องเองโดยการถีบประตูสักโครม ๒ โครม ประตูก็เปิดอ้าออกมาเอง สงสัยอยู่ว่าก็ในเมื่อประตูห้องเปิดง่ายๆ ได้อย่างนี้จะต้องเปิดประตูมีกุญแจไขประตูทำไม

ลุงผ่อง แกมีห้องของแกอยู่ใต้บันได ตึกชั้น ๑ ที่จะขึ้นไปชั้น ๒ แกใช้ห้องเก็บสมบัติส่วนตัวของแกที่มีเสียงเล็กน้อย ส่วนใหญ่เป็นพวกเครื่องมือ และสัมภาระต่างๆ ที่ใช้ในการดูแลรักษาและทำความสะอาดห้องพัก

ลุงผ่องจะมาทำงานตั้งแต่เช้ามืด มาดูแลตรวจห้องน้ำห้องส้วมทุกห้อง และลองเปิดก๊อกน้ำทุกก๊อกเพื่อแน่ใจว่าจะต้องมีน้ำใช้ บางทีเมื่อเดินถึงชั้น ๓ แล้ว แกยังเดินขึ้นบันไดแคบๆ ขึ้นไปถึงชั้นเพดานใต้หลังคาตึกเพื่อดูน้ำที่เก็บไว้ในถังใหญ่ที่สูบขึ้นไปเก็บไว้นั้นเต็มถังพอที่พวก น.ร.พ. ที่อยู่หอชั้น ๒-๓ จะมีน้ำอาบน้ำใช้พอ เมื่อตื่นขึ้นมา เมื่อลงมาชั้นล่างแกจะต้องไปดูเครื่องสูบน้ำเพื่อสูบน้ำขึ้นไปไว้ให้เต็มถังเสมอ และจะคอยเติมน้ำมันเครื่องให้เครื่องสูบน้ำ ไม่ปล่อยให้น้ำมันพร่องไปได้

แล้วลุงผ่องก็จะลงไปดูบริเวณรอบๆ หอ เพื่อเตรียมการเก็บกวาดภายหลังเดินมาหน้าหอที่เป็นทางลงสู่บันไดท่าน้ำ บริเวณนั้นมีเรือกรรเชียง และเรือพายคว่ำอยู่บนคานมีพายและกรรเชียงครบถ้วน ที่ปูนกำแพงแนวฝั่งน้ำมีพระพุทธรูปประจำหอเห็นอยู่ดีเป็นปกติ แล้วลุงผ่องก็จะมานั่งสูบบุหรี่หน้าห้องใต้บันไดของแกอยู่ชั่วครู่

หลังจากทำความสะอาด เช็ดเครื่องโทรศัพท์ที่มีอยู่เครื่องเดียวประจำหอ และจัดเก้าอี้หมู่รับแขกที่จัดวางอยู่บนตึกข้างประตูเข้าที่ เป็นการเข้ามาในหอเป็นที่ระเบียบเรียบร้อยแล้ว ก็ถึงเวลาสายพอดีกับพวกนักเรียนแพทย์ออกไปจากหอกันหมดแล้ว ลุงผ่องจึงได้ลุยทำความสะอาด ๑๐๒ ห้อง เริ่มแต่ชั้นล่างเลื่อยไปจนถึงชั้น ๓ หรืออาจทำความสะอาดตั้งแต่ชั้น ๓ ลงมาสุดชั้นล่างแล้วแต่ว่าแกจะวางแผนงานของแก

แต่ละห้อง ลุงผ่องจะเริ่มงานที่เตียงนอน บางห้องยังไม่ได้รวบตีนมุ้งตลบขึ้นไว้บนท้องมุ้ง ซึ่งบางคนก็ไม่เคยตลบขึ้นเลยตลอดทั้งปี (ตลอดชาติ) บางคนไม่ให้ลุงผ่องตลบตีนมุ้งขึ้นไว้คงปล่อยให้มุ้งกางอยู่อย่างนั้นชั่วนาตาปี เพราะถ้าลุงผ่องเผลอตลบตีนมุ้งรวบกันแล้วตลบขึ้นไปไว้บนหลังมุ้งแรงไปหน่อย มุ้งที่เปื่อยมากอาจขาดเข้าไปครึ่งหนึ่ง มุ้งบางหลัง ถ้ามีรูขาดตรงไหน เจ้าของห้องก็จะจับให้รอยขาดขยุ้มไว้

แล้วเอาเชือกมัดแทนการเย็บหรือถ้าใช้เทคนิคหน่อยก็ใช้แอด ปิดรูมุ้งที่ขาดดูสะอาดตากว่าขยุ้มผูกรูขาด

มุ้งบางห้องไม่เคยซักหรือเอาออกผึ่งแดดเลยนานตั้ง ๒ ปี เมื่อใดเจ้าของเกิดรักความสะอาดขึ้นมา คิดจะซักมุ้งเสียทีพอเอามุ้งลงแช่น้ำ มุ้งเปียกชุ่มน้ำแล้ว รวบตอนเพดานมุ้งแล้วยกขึ้นจากน้ำมุ้งที่เปียกน้ำแล้วมันหนักถ่วงให้มุ้งขาดเป็น ๒ ท่อนเลย

เมื่อลุงผ่องปูที่หลับปัดที่นอนขยับผ้าห่ม จัดวางหมอนให้เข้าที่เข้าทางแล้วจึงปัดกวาดเช็ดถูพื้นห้อง โดยมากพื้นเกือบทั้งห้องจะมีข้าวของสมบัติตลอดจนสมุดหนังสือต่างๆ วางอยู่ทั่วไปไม่มีห้องไหนที่จะมีพื้นห้องราบเรียบไปทั่วห้อง ถ้าห้องไหนจะมีพื้นห้องให้ลุงผ่องได้เช็ดถูสัก ๕๐ เปอร์เซ็นต์ก็ถือได้ว่าห้องนั้นจัดห้องได้ดีมาก เจ้าของห้องเป็นคนระเบียบเรียบร้อย บางห้องมีข้าวของวางเต็มพื้นห้องหมดจนมองไม่เห็นพื้นห้องเวลาเดินเข้าห้องต้องใช้เท้ากวาดพอให้มีทางเดิน ห้องรกมากจนถึงขนาดถ้ามีหนูหลงเข้าไปในห้องแล้ว อาจหลงทางหาทางออกไม่ได้เชียวละ ห้องแบบนี้ลุงผ่องไม่กล้าไปหยิบไปจับจัดข้าวของให้เรียบร้อย ถ้าไปจัดเข้า เจ้าของบ่นว่าหาของไม่พบ ของอยู่ผิดที่ไปหมด ปล่อยให้รกอยู่อย่างนั้นจึงจะหยิบสิ่งที่ต้องการได้ทันทีไม่ต้องค้น

ห้อง ๑๐๐ ห้อง แล้วห้องน้ำห้องส้วมกว่าลุงผ่องจะทำความสะอาดเสร็จก็บ่ายมากแล้ว มีเวลาพอจะมามองดูรอบๆ หอ และให้คนงานกลางแจ้งมาช่วยดูแลด้วย

ลุงผ่องปลดเกษียณ พร้อมกับรุ่นผมจบแพทย์พอดีผมเคยขอคนงานเพิ่มเพื่อให้มาช่วยงานลุงผ่องด้วยความเห็นใจแกและเกรงว่าแกจะเหน็ดเหนื่อยมากเกินไป อายุแกก็มากแล้ว แต่จนแล้วจนรอดทางโรงพยาบาลไม่ส่งมาให้สักคนเดียว ลุงผ่องเองบอกว่าไม่ให้มาก็ดีเหมือนกัน ถ้าส่งคนมาช่วยมันเกิดเกเร แกก็จะยิ่งเหนื่อยกับมันแล้วถ้ามันมือไวใจเร็วหยิบโน่นหยิบนี่ข้าวของห้องใครหายแกก็เดือดร้อน

ความจริงทั้งๆ ที่พวกเราเห็นว่าลุงผ่องแก่แล้ว ตัวก็เล็กผอมแห้ง แกจะหมดแรงทำงานเอาง่ายๆ แต่ลุงผ่องไม่ได้มีสภาพอย่างที่พวกเราคิดกันหรอกอย่าได้ดูถูกดูแคลนแกเชียวนา ลุงผ่องแกมีเมียสาวอายุสัก ๒๐ กว่าๆ เท่านั้น ก็เมียแกนี่แหละที่มาช่วยงาน ช่วยให้แกเบาแรง (พวกเราก็ช่างอยากรู้เรื่องคนอื่น ชอบถามพวกคน

งานที่รู้จักสนิทสนมกับแกว่า แกได้เมียนี้มาแต่เมื่อใด พวกคนงานบอกว่าแกมีเมียจนไม่รู้ว่ามีกี่คน คนที่อยู่ด้วยกันนี้ก็ไม่รู้ว่าคนที่เท่าใด ได้กันแต่เมื่อใด...พวกเราก็ไม่ได้สนใจอยากรู้นักหรอก มันเป็นเรื่องของแก ความสุขความทุกข์ของแกอย่าไปสอดรู้สอดเห็นเลย แต่เรารู้กันดีว่าลุงผ่องเป็นคนดีของพวกเราชาวหอ ไม่มีใครเอาใจใส่พวกเราเท่ากับแกอีกแล้ว) เมื่อลุงผ่องปลดเกษียณแล้ว ทางโรงพยาบาลจ้างแกไว้ทำงานต่อ และยังส่งคนงานมาช่วยแกอีกด้วย (ตอนแกยังไม่ปลดเกษียณผมเคยขอคนช่วยไม่ยักได้สักที)

ลุงผ่องมีวันเวลาที่เหนื่อยที่สุดปีละครั้ง คือ ตั้งแต่รุ่งเช้าหลังวันงานพิธีต้อนรับเฟรชชี่ "ต้อนรับน้องใหม่ ร่วมเลือดศิริราช" โดยที่ห้องโถงชั้นล่างที่เป็นห้องนั่งเล่นนั่งพัก และบรรดาห้องของใครๆ หลายห้องตามชั้นทั้ง ๓ ชั้น ต่างก็เป็นห้องที่พวกพี่ๆ เขาประคองอุ้มแบกหาม หรือเจ้าตัวไปนอนแน่นิ่งอยู่ในคืนนั้น พอรุ่งเช้าขึ้นมาทั่วทุกห้องที่มีคนมานอนค้างและตามแนวทางเดินที่พวกพี่ๆ พาพวกน้องที่ง่วงนอนไปห้องนอนนั้นจะเต็มไปด้วย "อ้วก" ซึ่งเป็นอาหารยังไม่ย่อยถูกคายทิ้งออกมาตั้งแต่เมื่อตอนกลางคืน เลอะเทอะไปทั่ว กลิ่นฟุ้งจรุงใจตลบไปทั่วทั้งหอ เป็นกลิ่นอาหารผสมกรดเกลือรวมกับแอลกอฮอล์ ลุงผ่องต้องใช้ ๒ มือของแกกอบอาหารที่ยังไม่ย่อยนี้ลงปี๊บ และเอาไปเลี้ยงกุ้งเลี้ยงปลาในลำน้ำเจ้าพระยาให้มันเมาต่อ

๒-๓ วันเต็มๆ ที่ลุงผ่องทำความสะอาดห้องหอจนกว่าจะสะอาดคืนสู่สภาพเดิมอย่างเรียบร้อย แล้วต่อมาอีกไม่กี่วันห้องก็จะคืนสู่สภาพรกตามปกติได้อย่างเดิม

ในยุคของพวกผมที่มาอยู่หอพักกันจนเรียนจบแพทย์ ลุงผ่องนอกจากจะต้องลำบากเหน็ดเหนื่อยมากปีละครั้ง เมื่อมีการต้อนรับน้องใหม่ พวกผมเองยังทำให้ลุงผ่องต้องเหน็ดเหนื่อยมากที่สุดอีกครั้งที่ลุงผ่องจะต้องมีทุกข์หนักมากที่ใช้แรงกายและแรงใจในการทำความสะอาดหอพัก

วันหนึ่งพวกรุ่นพี่เขาสอบเป็นแพทย์แล้ว ส่วนพวกผมก็จะได้ขึ้นไปเป็นซีเนียร์แทน พวกพี่แพทย์ใหม่เขาจะมีงานฉลองปริญญา เสร็จแล้วพวกเขาจะต้องเป็นแพทย์ทหารออกสู่สนามรบเลย

ระหว่างนั้น สงครามมหาเอเชียบูรพาอยู่ในขั้นรุนแรงดุเดือด กรุงเทพฯ ไม่มีภัตตาคารโฮเต็ลหรือสถานที่ใดที่จะจัดงานฉลองปริญญาได้ จึงคิดที่จะจัดขึ้นในถิ่น

ของเรานี่แหละ พวกผมซีเนียร์ใหม่รับมอบเป็นแม่งานจัดงานเฉลิมฉลองปริญญาครั้งนี้ซึ่งทำร่วมกับการฉลองประกาศนียบัตรของพยาบาลรุ่นที่จบในปีเดียวกันกับแพทย์ด้วย

พวกเราได้จัดให้สร้างเวทีเพื่อการแสดงรีวิวที่หน้าหอซึ่งบริเวณนั้นเคยเป็นสนามเทนนิสมาก่อน เมื่อเกิดสงครามอุปกรณ์ในการเล่นเทนนิสขาดแคลน เราก็ขออนุญาตรื้อสนามเทนนิสและรั้วตาข่ายรอบๆ สนามออกไป เหลือเป็นที่ว่าง ปลูกหญ้าเป็นสนามสำหรับออกกำลังกายแทน เวทีนี้สร้างขึ้นทางขอบสนามใกล้ฝั่งแม่น้ำ ที่ว่างด้านหน้าเวทีจัดเป็นโต๊ะวางอาหาร และมีที่นั่งสำหรับผู้มาในงาน เวทีการแสดงที่พวกเราสร้างขึ้นนี้ (ความจริง คนงานสร้าง เราสร้างส่วนน้อย) เป็นเวทียกพื้นสูงกว้างใหญ่มากพอดู เราจัดหาผ้ามาทำฉากทำบ้านกันเอง รายการแสดงเป็นการแสดงของนักเรียนแพทย์แต่ละชั้น และมีพยาบาลส่งมาแสดงด้วย เรามีวงดนตรีและนักร้องของเราเอง คือ สโมสรนักศึกษาแพทย์จัดขึ้น เล่นและร้องเอง

อาหาร จากโรงครัวของโรงพยาบาลที่เราเหมามาเป็นพิเศษ

การแสดง ของแต่ละชั้น ชั้นละฉาก

เมื่อทุกฉากผ่านไปแล้ว อีทีนี้ก็ถึงฉากการแสดงของจูเนียร์หรือซีเนียร์ใหม่เอี่ยม การแสดงพูดตกลงกันมานานมากที่สุด คือ เรื่องการแต่งตัวและการซ้อม ราว ๓ วันก่อนวัน “ฉลองปริญญา” เราจะแสดงการเต้นหมู่แบบการเต้นของคนป่า และตั้งชื่อรายการแสดงของเราว่า “บาบาเรี่ยนด๊านซ์” (Babarian Dance) มีคนสมัครแสดงถึง ๑๕ คน จำผู้แสดงครั้งนั้นไม่ได้หมด ที่จำได้ก็มี ผม บุญส่ง วีกิจ ประเสริฐ สมนึก บรรยงค์ สมพงษ์ สิริ ฯลฯ

โดยที่การแสดงนี้ คนเต้นเป็นคนป่า หน้าตาลำตัว แขนขาทั้งตัวต้องดำสนิท ทำยังไงถึงจะดำได้ดีไม่มีหลุดลอกล่ะ ก็ลุงผ่องนั่นแหละคนแนะนำและเป็นคนจัดหาผงดินในหม้อกับน้ำมันมะพร้าวมาให้ ดินหม้อไม่รู้ไปได้มาแต่ไหนตั้งเกือบครึ่งปี๊บ แกสอนให้เอาน้ำมันมะพร้าวทาผิวกายก่อน แล้วจึงเอาผงดินหม้อ ค่อยทาหน้าทาตัวทาลงไปถึงขา ด้านหลังนั้นให้เพื่อนด้วยกันทาให้

การเต้นให้เต้นตามจังหวะเพลงจากแผ่นเสียงใช้เพลง “โทเว็มเท็มโท” ซ้อมเต้นกันอยู่ ๒ วัน ในวันงานต้องแต่งตัวกันนานมาก เริ่มแต่งกันตั้งแต่ ๕ โมงเย็น ยุ่ง

อยู่กับทาตัวให้ดำหมดทั้งตัว แต่งทากันในห้องน้ำและทางเดินกว่าที่ตัวจะดำหมดตัว และกว่าจะนุ่งใบไม้ใบตองเสร็จพร้อมกันก็เกือบ ๓ ทุ่ม อาหารก็ออกไปกินกับเขาไม่ได้ อดไปเลย วันนั้นนุ่งเพียงกางเกงลิงตัวเดียว แล้วจึงนุ่งด้วยใบไม้ใบตองทับกางเกงลิง

๓ ทุ่มกว่าก็มาถึงการแสดงฉากของเรา ต่างพากันขึ้นไปอยู่หลังโรง พร้อมกับถือหอกไม้ระกำ (อย่างที่ขายในงานพระรูปทรงม้า) มองดูกันเองแล้วไม่เหมือนคนป่านักหรอก เหมือนเปรตขอส่วนบุญมากกว่า

พอเสียงเพลงจากจานเสียงดังขึ้น คนป่าก็เรียงแถวเต้นออกจากหลังเวทีออกมาหน้าเวที พวกคนดูจะมีใครสนุกด้วยหรือเปล่าก็ไม่รู้ละ คนเต้นบาบาเรี่ยนด๊านซ์นะสนุกกันมากเต้นกระทืบพื้นเวทีโครมๆ ตามจังหวะเพลง ราวกับว่าจะกระทืบเวทีให้พังลงไป ระหว่างเต้นใครจะมีท่าเต้นพิเศษบ้าๆ แปลกๆ อย่างไรก็เต้นไปได้ตามเสียงเพลง คนดูก็เฮฮากันใหญ่ ต่างก็ออกท่าแปลกๆ กันตามเสียงฮานึกว่าเขาชื่นชม กำลังเต้นๆ อยู่นั้นไม่รู้ว่ากรรมเวรอะไรของผมเต้นใกล้ไปถึงขอบหน้าเวที พลันเต้นพลาดตกลงไปนอนแผ่อยู่หน้าเวทีจุกนิดๆ ค่อยๆ ลุกขึ้นเวที ค่อยๆ คลานตามคนอื่นที่กำลังเต้นเพื่อเราจะได้เข้าวงเต้น สักครู่จึงลุกขึ้นเต้นต่อ

พวกคนดูนั่นซีหัวเราะกันครืนเลย คิดว่าผม ทำเป็นตกเวทีได้เหมือนตกจริงๆ โธ่เอ้ย ก็ตกจริงๆ นะซี ไม่ได้แกล้งแสดงเลยหรือไม่มีบทแกล้งตกเวทีด้วย (เจ็บตะโพกทั้ง ๒ ข้างนานกว่าจะหาย)

คืนวันนั้นแหละ ที่ลุงผ่องแกต้องเดือนร้อนมากหลังงานเราต่างก็อาบน้ำฟอกสบู่เพื่อล้างดินหม้อและน้ำมันออกจากตัวอาบน้ำฟอกสบู่ตั้งหลายครั้ง สบู่เกือบหมดไปทั้งก้อน มั่นใจว่าหมดดินหม้อแล้ว "คืนนั้นนอนหลับด้วยความอ่อนเพลีย ตื่นขึ้นมาตอนเช้าพุทโธ่เอ๋ย ที่นอน ผ้าห่ม ปลอกหมอน ยังดำเพราะติดดินหม้อจากตัวทั้งที่คิดว่าสะอาดหมดจดแล้ว อาบน้ำเช้าเย็นอยู่ ๓ วัน ผิวคนป่าจึงหายไปจากผิวกาย

ส่วนลุงผ่อง รุ่งเช้าหลังคืนวันงาน ในห้องน้ำ ตามพื้นห้อง ผนังห้อง อ่างน้ำ ก๊อกน้ำ ทั้งหมดทั้งทั่วห้องน้ำมีคราบดินหม้อเต็มไปหมด มีน้ำมันมะพร้าวด้วย ดินหม้อไม่ได้ล้างออกง่ายๆ ต้องใช้แปรงกับน้ำสบู่ขัดถูกัน แล้วยังมีน้ำมันกับดินหม้อตามทางเดินในหอที่ต้องขัด ต้องล้างกันอีก ห้องน้ำที่เราแต่งตัวทาผิวให้เป็นคนป่าต้องล้างกันอยู่เกือบอาทิตย์จึงจะหายด่างดำ

ยังนึกอายเขาไม่หาย หลังเต้นบาบาเรี่ยนด๊านซ์ คราบดินหม้อมันติดอยู่ตามตัวเป็นหย่อมๆ ใครไม่รู้เห็นเข้าคงนึกว่าขี้ไคลคงนึกว่าเป็นถึงนักเรียนแพทย์ปล่อยเนื้อตัวให้สกปรก คงขี้เกียจอาบน้ำ ไม่รู้จักล้างถูกขี้ไคลให้หมด

บาบาเรี่ยนด๊านซ์ยังอยู่ในความทรงจำของผมมาจนถึงเวลานี้ไม่มีลืมเลือน

ลุงผ่องจากโลกนี้ไปนาน แต่ ๑๐๐ ห้องของหอนักเรียนแพทย์ที่แกชำนาญการทำความสะอาดยังอยู่ แต่สภาพของห้องนั้นจะได้รับการรักษาให้เหมือนเดิมอยู่หรือเปล่าก็ไม่ได้เยี่ยมๆ มองๆ หอแห่งความหลังนี้อีกเลย

ผมถูกพยาบาลไล่ให้ออกจากวอร์ด อาจารย์หมอสุดก็เคยถูกไล่มาแล้ว

เหตุเกิดขึ้นเมื่อผมเป็นหมอใหม่ในวันแรกๆ

เมื่อมีการประกาศผลสอบไล่ของนักเรียนแพทย์ปี 4 รุ่นของผมจะอยู่ในเวลาราว 7 วัน ก่อนจะเริ่มต้น 1 เมษายน ซึ่งเป็นวันตั้งตนปีใหม่ ปี พ.ศ. 2488 ความจริงเวลานั้น ปีใหม่เริ่มเปลี่ยนมาให้เริ่มต้น 1 มกราคมแล้ว แต่ที่ว่า 1 เมษายน เริ่มปีใหม่นี้ คือ การเริ่มปีใหม่ของการปฏิบัติงาน หมายถึงว่า ถ้าทำงาน 1 ปี จะเริ่มนับแต่ 1 เมษาไปสิ้นสุด 31 มีนาคม และปีนั้นเอง ผมได้รับเลือกให้เป็นแพทย์ประจำบ้าน และให้เริ่มปฏิบัติงานตั้งแต่ 1 เมษายน นั้นทันที ภูมิใจและเบิกบานใจเหลือเกินที่ได้เป็นหมอสมปรารถนา และยังได้ทำงานอยู่ในโรงพยาบาลศิริราชต่ออีก 1 ปี

เมื่อเป็นแพทย์ประจำบ้าน ก็ต้องอยู่ประจำบ้าน คือ อยู่ประจำตึกคนไข้ ไม่ละทิ้ง ไม่เบื่อหน่ายคนไข้ แต่ละวันแทบว่าจะนอนอยู่ที่วอร์ดของตัว ไม่อยากกลับไปนอนที่หอพัก เป็นหมอใหม่ อุดมคติมีสูงมากล่ะ

อยู่มาถึงค่ำวันหนึ่ง ผมย้ายมาปฏิบัติงานเป็นแพทย์ประจำบ้านศัลยศาสตร์ได้สัก 2-3 วัน เมื่อกินอาหารเย็นแล้ว เดินเล่นไปถึงบ้านช่างหล่อ เลยไปทางหน้าโรง

ภาพยนตร์ แล้วจึงเดินกลับมาโรงพยาบาล มาถึงราวๆ 2 ทุ่ม (เป็นการออกเดินเล่นหลังอาหารมื้อเย็น ที่เคยปฏิบัติเป็นประจำมาตั้งแต่เป็นนักเรียนแพทย์) นึกว่าขึ้นไปดูคนไข้ที่วอร์ดเสียก่อน เผื่อว่ามีรายงานเกี่ยวกับคนไข้ อย่างไรจะได้ตรวจและสั่งการรักษาไว้ แล้วจึงค่อยกลับหอพักไปนอนเอาแรง ตอนดึกอาจต้องตื่นขึ้นมาจากการถูกปลุกให้ไปดูอาการคนไข้ หรือมีคนไข้รับเข้ามาอยู่ใหม่ และอาจต้องตื่นแล้วรีบรุดมาอยู่ในโรงพยาบาล ถ้ามีสัญญาณภัยทางอากาศ และมีคนไข้ที่บาดเจ็บจากอันตรายในการทิ้งระเบิด ส่งมาโรงพยาบาล

ผมเป็นแพทย์ประจำบ้าน ย้ายมาอยู่ที่ตึกมหิดลบำเพ็ญ และอยู่วอร์ดชั้นบน (คือชั้น 2 สมัยนั้นเรียกกันว่าวอร์ด "ศัลย์แผลสด" ส่วนชั้นล่างเรียกว่า "ศัลย์ชายเรื้อรัง" วอร์ดที่ผมดูแลนี้ คนไข้ล้วนเป็นคนไข้โรคอวัยวะในช่องท้อง ผมเดินขึ้นไปทางบันไดหลัง คือ บันไดทางด้านตะวันตก ขึ้นจากชั้นล่าง คือ ตึกศัลย์ชายเรื้อรังขึ้นไป ส่วนมากใครๆ ก็ชินที่จะขึ้นทางบันไดตะวันออก เพราะถือว่าเป็นบันไดหน้า ส่วนบันไดหลังมักใช้ในการขนส่งอาหาร ขนส่งคนไข้ขึ้นลง และขนส่งศพ

เมื่อผมเดินมาที่เตียงแรกของคนไข้ ซึ่งถือว่าเป็นเตียงสุดท้ายอยู่ท้ายวอร์ด คนไข้ยังไม่นอน มุ้งกางแล้ว แต่ตลบตีนมุ้งขึ้นไปไว้บนเพดานมุ้ง ผมจึงเดินเข้าไปยืนข้างๆ เตียง พูดคุยด้วย คนไข้รายนี้ทำผ่าตัดไส้ติ่งไว้ อาการต่างๆ ดีขึ้นมากแล้ว อีก 2 วันก็กลับบ้านได้ เขาคุยเรื่องชีวิตของเขาที่ต้องทำงานหนักตั้งแต่เป็นเด็กหนุ่ม และต้องหาเลี้ยงแม่ และน้องสาว 2 คน เขาคุยให้ฟังน่าสนใจ สนุก และยังได้ความรู้บางอย่างด้วย ตอนแรกก็ยืนข้างๆ เตียง ฟังเขาพูด แล้วก็ต้องดึงเอาเก้าอี้มานั่งฟัง เมื่อเรื่องน่าสนใจมากขึ้น

ผมมองไปทางโต๊ะพยาบาล เห็นหัวหน้าเวรพยาบาลนั่งเขียนหนังสือ แต่ลูกน้องเวรคนหนึ่งยืนมองมาที่ผม แล้วเดินมาทางท้ายวอร์ด ผมนึกไม่ออกว่าผมจะเคยเห็นหน้าพยาบาลคนนี้มาก่อนหรือเปล่า แต่บอกได้ว่าเป็นนักเรียนพยาบาล เพราะที่หมวกยังไม่มีขีด ความจริงพวกนักเรียนพยาบาลผมก็รู้จักเกือบหมด พวกนักเรียนพยาบาลก็รู้จักพวกนักเรียนแพทย์ หรือถึงจะไม่สนิท ไม่เคยพูดกัน ก็ต้องรู้ว่าเป็นนักเรียนแพทย์ นักเรียนพยาบาลคนนี้ผมก็จำไม่ได้ และตั้งแต่ผมมาอยู่ประจำวอร์ดนี้ก็ไม่เคยเห็นว่ามาอยู่ในเวรไหน คงจะเป็นคนที่มาแทนคนอื่นที่ป่วยหรือได้หยุดเวร

เธอเดินตรงมาที่ผมนั่งอยู่ มายืนใกล้ๆ แล้วบอกว่า “คุณ เวลานี้ 2 ทุ่มแล้ว หมดเวลาเยี่ยมมานานแล้วนะ กลับได้แล้วค่ะ พรุ่งนี้ค่อยมาเยี่ยมใหม่ เยี่ยมได้ตั้งแต่บ่าย 2 โมงนะคะ”

ผมสะอึก เออแน่ะ ดูเถอะ โดนไล่ให้ออกไปจากวอร์ดของตัว ไม่ต่างจากว่าเรากำลังนั่งอยู่ในบ้านเรา อยู่ๆ ก็มีคนมาบอกให้เราไปเสียจากบ้านเรา งั้นแหละ

ผมนึกว่า ขอพูดล้อนักเรียนพยาบาลคนนี้ดูสิ เธอจะว่ายังไงต่อ

“เอ...ผมเห็นจะยังไม่กลับหรอก คุยกับคนไข้กำลังสนุกอยู่เชียว ว่าแต่ เฮ้าส์ออฟฟิซเซอร์ (แพทย์ประจำบ้าน) ก็มีจำกัดเวลาให้ตรวจรักษาคนไข้ เหมือนอย่างญาติเยี่ยมคนไข้ด้วยหรือครับ”

เธอทำตาอีกอัก พอดีคนไข้พูดบอกเธอว่า

“คุณหมอเป็นแพทย์ประจำบ้านตึกนี้ครับคุณ”

เธอออกไปจากที่นั่นอย่างรวดเร็ว เหมือนศรที่พระรามแผลงฆ่ายักษ์ ได้ยินเพียงเสียงเธอเบาๆ “อุ๊ยตาย ขอโทษค่ะ”

ผมมองเห็นเธอไปยืนพูดอย่างอายๆ กับหัวหน้าเวรแล้วหายเข้าไปอยู่ในห้องจัดยาให้คนไข้ และอุปกรณ์เครื่องใช้ในการรักษาที่อยู่ข้างหลังโต๊ะทำงานพยาบาล

หัวหน้าเวรพยาบาลพูดไปหัวเราะไป บอกกับผมว่า พยาบาลผู้นั้น เธอพึ่งสอบได้หมวก (ถือว่าสามารถที่จะเรียนวิชาพยาบาลได้) และเข้ารับเวรการพยาบาลครั้งแรก วันนี้ย้ายมาจากตึกอื่นมาเสริมงานวอร์ดนี้ตั้งแต่ตอนค่ำ เธอไม่รู้จักหมอหรอก ไม่เคยเห็นมาก่อน แล้วหมอก็ไม่ได้สวมกาวน์ให้รู้ว่าเป็นหมออีกด้วย เธออายจนไม่ยอมที่จะออกมาจากห้องยา จนผมกลับหอ

ต่อมาเมื่อทำงานกันมานานจนคุ้นเคยกัน ผมพูดล้อเธออยู่บ่อยๆ ถึงเรื่องแพทย์ประจำบ้านถูกไล่ให้กลับบ้าน เพราะนึกว่าเป็นญาติคนไข้ ล้อกันเล่นมานาน จนที่สุดตอนหลัง ต่อมาเธอไปทำงานที่โรงพยาบาลต่างจังหวัด ตั้งแต่นั้นไม่ได้ข่าวคราวเธออีกจนถึงเวลานี้

ผมถูกไล่จากวอร์ดเพราะหมดเวลาเยี่ยมคนไข้ ดูเหมือนจะไม่มีอะไรน่าคิดและเป็นเรื่องแปลก แต่ว่า อาจารย์หมอสุด แสงวิเชียร ถูกพยาบาลไม่ยอมให้แตะต้องตัวคนเจ็บ นี่สิ! แปลกมาก อาจารย์หมอสุด (ตอนที่มีเรื่องถูกไล่) ท่านเป็นถึงหัวหน้าแผนก

กายวิภาคศาสตร์ ต่อมาเป็นแพทย์ผู้มีชื่อเสียงของเมืองไทย และเป็นที่รู้จักกันทั่วโลกว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญ... ทางโบราณคดี ท่านเป็นคนที่พวกแพทย์และนักเรียนแพทย์เคารพนับถือ และภูมิใจมากที่ได้รับการสอนจากท่าน ทั้งวิชาการและการปฏิบัติตัวในสังคมมนุษย์

อาจารย์หมอสุด ท่านทำงานอยู่ประจำตึกกายวิภาคศาสตร์ต้องเรียกว่า "ประจำ" จริงๆ ไม่ค่อยจะมีเวลาได้ออกมาเดินเกร่นอกตึก หรือไปที่ไหนมาไหนให้ใครๆ ได้เห็นได้รู้จัก ตอนเช้ามาทำงานตั้งแต่เช้า โรงพยาบาลยังเงียบสงบ ไม่ค่อยมีใครเดินไปมานัก พอค่ำก็กลับบ้าน มืดแล้ว ไม่มีใครมัวมามองหน้าท่านจนทำให้จำได้ จะมีก็แต่พวกหมอกับนักเรียนหมอเท่านั้นที่รู้จักท่านดี คนอื่นๆ ไม่รู้จักหรอก

ในระหว่างสงครามมหาเอเชียบูรพา เครื่องบินทิ้งระเบิดกรุงเทพฯ ถี่ขึ้น วันไหนที่มีเครื่องบินมาทิ้งระเบิด เมื่อมีเสียงสัญญาณบอกถึงว่า กรุงเทพฯ ปลอดภัย และเครื่องบินกลับหมดแล้วดังไปทั่วกรุงเทพฯ ทางโรงพยาบาลศิริราช ก็จะส่งรถยนต์ (รถยนต์เก่าๆ และมีอยู่คันเดียว) ออกไปช่วยขนคนเจ็บจากบริเวณที่มีระเบิดมาให้ทางโรงพยาบาล

น่าปลื้มและภาคภูมิใจมาก ถ้าจะได้เห็นในครั้งนั้น ว่าเมื่อเกิดมีความทุกข์ยากเดือดร้อนในยามสงครามสักเพียงใด และมีคนได้รับบาดเจ็บมากแค่ไหนก็ตาม พวกเราแพทย์ พยาบาล และนักเรียนแพทย์ทุกคนที่ว่างและอยู่ใกล้ๆ จะร่วมกันช่วยรักษาคนเจ็บ ไม่ได้เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย ต่างก็อดหลับอดนอนกันทั้งนั้น

พอรถขนคนได้รับบาดเจ็บมาถึง พวกคนงานและนักเรียนแพทย์อาสาสมัครเป็นพลเปล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักเรียนแพทย์ปี 2-3 จะช่วยกันพยุง อุ้มหรือช่วยกันยกเปลหามคนเจ็บมา คนเจ็บถูกนำเข้ามาให้ห้องตรวจโรคผู้ป่วยนอก (เวลานั้นอยู่ชั้นล่างตึกอำนวยการ) มีพยาบาลและพวก คอยลงทะเบียนชื่อคนเจ็บและที่อยู่ จากนั้นจะมีแพทย์ชุดหนึ่งคอยตรวจและเลือกคนเจ็บ และให้รวมอยู่เป็นพวกๆ พวกบาดเจ็บมีแผลเล็กน้อย พวกบาดเจ็บที่มีอาการหนัก พวกที่หมดสติ พวกกระดูกหัก ฯลฯ เมื่อแยกเป็นพวก และนอนรวมอยู่เป็นที่ ก็ให้น้ำเกลือทางหลอดเลือดดำไว้ก่อนทุกราย มีแพทย์ที่ทำการตรวจคนเจ็บ รายไหนที่จะต้องผ่าตัดด่วนก็จะส่งห้องผ่าตัด ตึกศาลาศัลยกรรม ทุกรายต่างก็ได้รับการปฐมพยาบาลและมีการตรวจละเอียดพร้อมกับการ

รักษา ตึกที่จะต้องรับคนเจ็บเข้าไว้รักษาก็จะเตรียมรับคนเจ็บโดยพร้อมสมบูรณ์

วันหนึ่งหลังจากสัญญาณปลอดภัยทางอากาศ เมื่อเวลาเกือบๆ ตี 4 พอประมาณตี 5 กว่าๆ คนที่ได้รับบาดเจ็บจากถูกระเบิดก็ถูกขนมาส่งอยู่เต็ม โอ.พี.ดี. ตอนนั้นแพทย์ พยาบาล และนักเรียนแพทย์ ยังมารวมอยู่ไม่มากนัก คนเจ็บยังนอนไม่อยู่เป็นพวก ไม่เป็นที่เป็นทาง คนเจ็บหลายคนที่ยังนอนอยู่บนพื้นบริเวณทางเดินเข้ามาในตึก

ราว 6 โมงกว่า อาจารย์หมอสุดก็ขี่จักรยาน 2 ล้อคู่ชีพมาทำงาน และมาถึงโรงพยาบาลแล้ว ท่านจูงจักรยานผ่าน โอ.พี.ดี. เพื่อจะไปตึกที่ทำงาน ตึกกายวิภาค อย่างที่เคยปฏิบัติมา พอเห็นคนเจ็บนอนครวญครางอยู่เต็มไปหมด และเห็นคนเจ็บคนหนึ่งที่นอนอยู่บนเปลที่วางอยู่บนรถเข็น ดิ้นพลิกไปมาโดยไม่มีที่กั้น และไม่มีผ้าผูกรัดคนเจ็บให้นอนนิ่ง คนที่จะยืนเฝ้าคอยดูแลคนเจ็บก็ไม่มี คนเจ็บอาจพลิกตัวและตกมาจากรถเข็นนั้นก็ได้

อาจารย์หมอสุด จูงรถจักรยานไปจอดแอบๆ ไว้ข้างผนังห้องแล้วรีบวิ่งมาที่คนเจ็บ จับตัวคนไข้ไว้แล้วบอกให้นอนนิ่งๆ มองดูไปรอบๆ หรือบริเวณนั้น คิดว่าพอจะเห็นเชือกหรือผ้าพอที่จะใช้ผูกรัดตัวคนเจ็บที่นอนเปลอยู่นั้น ให้คนเจ็บและเปลผูกรัดกับตอนบนของรถเข็น เพื่อกันไม่ให้คนเจ็บตกเปล แต่ไม่เห็นสิ่งใดตามต้องการ ท่านจึงเพียงแต่จับตัวและตบตัวคนเจ็บเบาๆ บอกให้คนเจ็บนอนนิ่งๆ และโดยที่ท่านเป็นแพทย์ ท่านก็จับข้อมือคนเจ็บขึ้นมาเพื่อตรวจคลำชีพจร

ทันใดนั้น ก็มีพยาบาลคนหนึ่งปราดเข้ามา ยืนมองหน้า

"คุณอย่าเที่ยวล้วงควักตามกระเป๋าเขาสิ คุณไม่ใช่ญาติคนเจ็บ ไม่ต้องมาช่วยหรืออยู่ใกล้เขาหรอก หลีกไปเสียเถอะ"

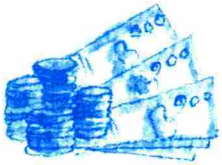
พอโดนว่าและโดนไล่ อาจารย์ผงะ ถอยตัวออกห่าง ยิ้มๆ ไม่รู้ว่าจะพูดอย่างไร เพียงพึมพำออกมาว่า "ผมเป็นหมอครับ"

พอดีแพทย์ผู้หนึ่งเห็นเหตุการณ์อยู่ เข้ามายืนโค้งคำนับและกล่าวสวัสดี แล้วบอกกับพยาบาลว่า "อาจารย์หมอสุดท่านเป็นหัวหน้าแผนกกายวิภาควิทยาครับ คุณไปช่วยพรรคพวกทางห้องโน้นทีเถอะ คนไข้มีเลือดออกจากแผลมาก"

พยาบาลคนนั้นหายวับไปกับตา

"เขาคงไม่รู้จักผม อยู่โรงพยาบาลนี้ด้วยกันแท้ๆ ผมนี่แย่จริงๆ" อาจารย์ท่านบ่น

โธ่! อาจารย์ครับ อาจารย์มาทำงานก็เช้ามืด เลิกงานกลับบ้านก็ค่ำมืด ทั้งวันก็อยู่แต่ในตึก ไม่ค่อยจะได้เห็นใคร ไม่ค่อยจะมีใครเห็น ไม่ได้ติดต่อกับใคร ไม่เคยทะเลาะกับใคร จะมีใครรู้จักครับ ตัวผมเอง ผมยังคิดว่าจะมีคนรู้จักผมหมดทั้งในโรงพยาบาลและรอบๆ โรงพยาบาล ศิริราช ผมยังถูกไล่ลงจากตึกเพราะหมดเวลาเยี่ยม แต่ยังมัวคุยอยู่กับคนไข้ไม่กลับบ้านเสียที

ยามผู้มีบุญ เป็นเศรษฐีไม่ทันข้ามปีก็สิ้นบุญ

เรื่องนี้ต้องยกขึ้นไว้เป็นประวัติศาสตร์ของยามศิริราช เพราะมีคนเดียวเท่านั้นที่เป็นยาม แล้วได้เป็นเศรษฐีในชั่วพริบตา

ปีนั้นเป็นเวลาที่สงครามมหาเอเชียบูรพา พึ่งจะเกิดขึ้นมาได้สักปีกว่าๆ ผู้คนในกรุงเทพฯ หลายคนหลายครอบครัวอพยพไปอยู่ตามต่างจังหวัด ที่คิดว่าพอจะอยู่ห่างหรือจะพ้นภัยทางอากาศได้บ้าง แต่ก็มีคนจากต่างจังหวัด โดยเฉพาะผู้ชาย ยอมเสี่ยงบากหน้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ ไม่น้อยเหมือนกัน

โรงพยาบาลศิริราชก็ได้รับชายคนหนึ่งจากร้อยเอ็ดไว้เป็นยาม (สมัยใหม่เรียก ร.ป.ภ.) และส่งตัวให้หัวหน้ายามแนะนำและควบคุม แล้วจ่ายงานให้ทำตามเวรที่จัดให้

ยามคนนี้มีชื่อจริงว่าอย่างไร โดยมากพวกเราไม่รู้กันหรอก และไม่มีใครสนใจที่จะรู้ด้วย แต่ก็เรียกชื่อเล่นของเขาตามที่พวกยามเรียกกันว่า "ไส" พวกนักเรียนแพทย์หรือพวกหมอใหม่ๆ โดยมากก็ไม่รู้จักและไม่สนิทกับยามทุกคนในโรงพยาบาล แต่พวกยามนั่นแหละ อาจต้องรู้จักและจำเราได้เกือบทุกคน เรารู้จักยามดีก็เฉพาะยามที่ประจำหอพักเราและหอพักของ น.ร.พ.หญิง กับยามตึกนอนพยาบาลเท่านั้น และจะรู้ว่าคนไหนเป็นยามก็ต่อเมื่อแต่งเครื่องแบบยาม

พวกเรานักเรียนแพทย์ พอจะรู้จักนายไสและได้พูดคุยกันบ้าง เมื่อนายไสมาเป็นยามแทนยามประจำหอพักเรา ซึ่งมักจะลากิจและลาป่วยอยู่บ่อยๆ ว่ากันว่านายไสมาจากร้อยเอ็ด แต่ก็ไม่เคยรู้ว่าเขามีญาติหรือเพื่อนชาวร้อยเอ็ดในกรุงเทพฯ หรือไม่ และมีอยู่ที่ไหน พ่อแม่พี่น้องทางร้อยเอ็ดทำมาหากินอย่างไร ก็ไม่เคยมีใครคิดอยากรู้ เวลาที่เขามาอยู่ยามที่หอ น.ร.พ. ถ้าผมว่างก็จะพูดคุยถึงเมืองร้อยเอ็ด ซึ่งเคยไปเมื่อนานมาแล้ว เพราะที่ร้อยเอ็ดมีพวกญาติของผมอยู่ด้วย เมื่อพูดคุยกับนายไส บางทีก็พูดกันเป็นภาษาอีสาน

นายไสมีรูปร่างเตี้ย ลำสัน เตี้ยกว่ายามคนอื่นๆ เป็นคนเงียบๆ ได้แต่ยิ้มๆ เมื่ออยู่ร้อยเอ็ดก็ทำงานรับจ้างและทำนา มาเป็นยามที่โรงพยาบาลศิริราช นายไสก็อยู่ที่ห้องแถวที่พักคนงาน รวมกับคนงานอื่นๆ นายไสเข้ากับใครๆ ได้ดี เพราะเงียบขรึมยามและพวกคนงานเก่าก็ชอบนายไส เพราะพูดง่ายใช้สอยก็ง่ายด้วย ผมจำได้ว่า เมื่อเขามาเป็นยามอยู่แทนยามที่หอ น.ร.พ. ผมยังเคยพูดเตือนเขาว่า อย่าไปทำอวดดี อย่าขัดใจ กับพวกยามและคนงานอยู่เก่า

"ไผสิว่าจังได๋ นิ่งซื่อๆ ซะ เฮาบ่ปาก บ่เป็นหยัง มันกะเมิ้ดเรื่องกัน แม่นบ่อ"

อยู่มาวันหนึ่ง คนทั่วทั้งโรงพยาบาลก็พูดคุยกันแพร่ไปทุกซอกทุกมุมว่า นายไสมีบุญ โชคดีมหาศาล เป็นเศรษฐีไปแล้ว เพราะถูกลอตเตอรี่รางวัลที่ 1 ด้วย (ตอนนั้นเงินรางวัลที่ 1 ได้เท่าใดจำไม่ได้แน่ ไม่อยากจะค้นคว้า ไม่อยากไถ่ถามใคร เดาเอาก็แล้วกัน ดูเหมือนจะราวๆ 1 แสนบาท ซึ่งเวลานั้นมีค่ามากเหลือเกิน) เวลานั้นทั้งๆ ที่เริ่มต้นสงครามมหาเอเชียบูรพา เงิน 1 บาทยังมีค่าเหลือหลาย ก๋วยเตี๋ยวหรือข้าวราดแกง ที่ขึ้นราคาแล้ว ราคาก็เพียง 10 สตางค์ โอวเลี้ยง แพงขึ้นมาถึงราคา 15 สตางค์

ตอนแรกที่รู้ว่าตัวถูกลอตเตอรี่รางวัลที่ 1 นายไสก็ไม่มีทีท่าว่าจะดีใจ และตื่นเต้นตามพวก คนในโรงพยาบาลพูดกันให้เขาฟัง และคนที่มาแสดงความยินดีที่เขามีโชคลาภ เพราะนายไสคิดไม่ถูกหรือไม่รู้เอาเลยว่า 1 แสนบาทเป็นเงินมากแค่ไหน ต้องมีคนช่วยบอกและอธิบายกันอยู่นาน

นายไสรู้ถึงสตางค์และรู้ว่าเงิน 1 บาทนั้นมีค่าเท่ากับ 100 สตางค์ คือ ต้องมีสตางค์ 100 อันจึงจะเป็น 1 บาท นายไสพอจะเข้าใจ แต่พอพูดถึงเงิน 1000 บาท

นายไสก็เริ่มงงๆ พอพูดถึงเงินหมื่น นายไสก็ไม่รู้ว่ามากแค่ไหนแล้ว พอพูดเงินแสนก็หมดเรื่องกัน นายไสไม่รู้เอาเลย

ต้องพูดอธิบายถึงว่าเงิน 1 แสนบาท ก็คือ เงิน 10 หมื่นบาท เงิน 1 หมื่นบาท เท่ากับเงิน 10 พันบาท เงิน 10 หมื่นหรือเงิน 1 แสนบาทก็เท่ากับเงิน 100 พันบาท หรือเท่ากับเงิน 100 บาท ถึง 1 พันเท่า หรือเท่ากับ เงิน 10 บาท 1 หมื่นเท่า ถ้าเงินใบละ 10 บาท 1 แสนบาท จะเป็นเงินใบละ 10 บาท ถึง 1 หมื่นใบ

นายไสฟังแล้วก็ยังไม่ซาบซึ้ง ไม่เข้าใจ ต้องพูดกันหลายแบบ หาวิธีที่จะเป็นตัวอย่างให้รู้จนเข้าใจ พอเข้าใจว่าต้องมีเงินตั้งแสน นายไสก็หัวเราะ ลุกขึ้นเต้นแร้งเต้นกา ตะโกนว่า “เป็นเศรษฐีแล้ว ไอ้ไสเป็นเศรษฐีแล้ว” ตะโกนซ้ำแล้วซ้ำอีก ว่ากันว่า เย็นวันนั้น พวกยามและคนงานร่วมมือจัดเลี้ยงอาหาร แสดงความยินดีให้นายไส หมอหลายคนเกิดความสงสารและเป็นห่วง นายไสที่มีเงินมาก มากเกินกว่าที่นายไสจะรู้จักใช้ รู้จักเก็บ นายไสจะมีอันตรายจากถูกหลอกลวง จะต้องมีคนมาขอหรือกู้ยืม จะถูกชักนำให้ใช้เงินอย่างไม่ถูกต้อง ไม่รู้เท่าทันคน ฯลฯ แล้วไม่นานนายไสก็จะหมดตัว กลับมายากจนตามเดิม พวกหมอต่างก็ช่วยแนะการใช้เงินให้นายไส แบ่งเงินส่งไปให้พ่อแม่พี่น้องได้ใช้กันบ้าง ซื้อที่นาที่ทำมาหากิน ปลูกบ้านให้พ่อแม่อยู่ ฝากเงินไว้ในคลังออมสิน ฯลฯ แนะกันไว้หลายอย่าง แต่นายไสจะใช้เงินไปอย่างไรบ้างแล้ว ก็ไม่มีใครรู้ รู้แต่ว่านายไสเห็นชอบด้วย ที่มีผู้แนะให้เอาเงินไปฝากไว้กับผู้ใหญ่ เมื่อต้องการใช้เงินเมื่อใด ก็ไปเบิกมาใช้ทีละน้อยๆ ตามความจำเป็นและได้ยินมาว่า นายไสนำเงินไปฝากอาจารย์หมอเติม บุนนาค หัวหน้าแผนกสูตินรีเวชวิทยา แต่ท่านบอกว่า เงินมากเกินกว่าที่จะเก็บไว้ให้ได้ ท่านจึงแนะให้ไปฝากคลังออมสิน เมื่อนายไสไปรับเงินที่กองสลากนั้น เราไม่รู้หรอกว่าใครพาไปและเบิกมาได้อย่างไร เมื่อจะเอาเงินไปฝากอาจารย์หมอเติมนั้น มีเงินเหลืออยู่ราวๆ 8 หมื่น 7 พัน เงินหมดไปแล้วถึง 1 หมื่น 3 พัน นายไสบอกว่าส่งไปให้ทางบ้าน 5 พัน อีก 8 พันนั้น พวกญาติและเพื่อนๆ ชาวร้อยเอ็ดมาขอก็มี มายืมก็มี และใช้ทำบุญที่วัด ซื้อข้าวของเสื้อผ้าใหม่ของตัวเองและเลี้ยงเพื่อนๆ

อาจารย์หมอเติมพานายไสไปฝากเงินที่คลังออมสิน ส่วนสมุดเงินฝากนั้นท่านเก็บไว้ให้ และบอกนายไสว่า ถ้าเมื่อใดนายไสต้องการใช้จึงค่อยมาเอาไปเบิก ท่านยัง

แนะนำว่า เงินในคลังออมสินนี้ ถ้าไม่จำเป็นอย่างใดก็อย่าเบิกมาใช้ ทิ้งไว้จะได้ดอกเบี้ย ใช้แต่เงินเดือน ตัวคนเดียวก็พอใช้แล้ว หลังจากฝากเงินคลังออมสินแล้ว ต่อมาก็ได้ข่าวว่านายไสไปขอสมุดฝากเงินเพื่อไปถอนเงินออกมาใช้บ่อยๆ ตอนแรกๆ อาจารย์หมอเติมก็ทักท้วงขัดแย้งและห้ามปรามด้วยความเมตตา เกรงว่านายไสจะใช้เงินหมดไม่เหลือเก็บ แต่เมื่อนายไสยืนยันว่าจำเป็นต้องเบิกออกมาใช้ ท่านก็ต้องให้สมุดฝาก ท่านพูดให้ใครๆ ฟังว่า ไม่ใช่เงินเรา เงินของเขาจะไปหวงไปห้ามเขาได้ยังไง แนะแล้วสอนแล้วไม่เชื่อก็แล้วแต่เขา นายไสเบิกเงินออกมาโดยอ้างว่าส่งไปให้พี่น้อง จะซื้อนาให้พ่อ จะซื้อรถสามล้อให้อาถีบรับจ้าง จะซื้อเครื่องแต่งตัว จะซื้อสายสร้อยทอง แหวนทอง ที่อยากมีกับเขาบ้าง จะซื้อจักรยานสองล้อมาใช้เอง ส่งเป็นค่าเล่าเรียนให้หลานฯลฯ สารพัดที่จำเป็นต้องใช้เงิน นายไสมีพี่น้อง มีเพื่อนๆ มาหาทุกวัน ซึ่งแต่ก่อนนั้นไม่มีใครรู้จักนายไส นายไสเคยบอกว่าไม่มีญาติพี่น้องอยู่ทางกรุงเทพฯ แต่ตอนนี้ ญาติมาหากันจะไม่รู้ว่าใครเป็นใคร

เมื่อถึงวันได้หยุดงานหรือเมื่อออกเวร ก็จะมีคนมาชวนไปเที่ยว นายไสจ่ายเงินไม่อั้น เลี้ยงเพื่อน ทั้งเพื่อนเก่าเพื่อนใหม่ มีคนยกยอ...ไปหมด ตอนนี้ใครๆ ก็เรียกว่า “คุณไส” บางทีก็ได้เป็นพี่ เป็นน้า เป็นอา แม้แต่พ่อ...เรียกพวกคนงานและเพื่อนๆ ไม่มีใครว่า “ไอ้ไส” อย่างแต่ก่อนอีกแล้ว

นายไสยังคงทำงานเป็นยามโรงพยาบาล ในคราบของเศรษฐี ในฐานะของ “ยามรวย” อยู่ได้สัก 3-4 เดือน ก็มีเพื่อนรักมาบอกนายไสว่า “มีเงินมันก็ต้องใช้เงินลงทุน ให้เงินเพิ่มขึ้นมากๆ จะเอาแต่ใช้ไปอย่างเดียว เงินก็หมดไป มีเงินอย่างนี้แล้วยังจะมามัวเป็นยามอยู่ยังไงวะ เอาเงินไปลงทุนกันดีกว่า

นายไสลาออกจากงานไปอยู่กับเพื่อน ส่วนสมุดเงินฝากนั้น ขอฝากไว้กับอาจารย์หมอเติมไปก่อน ต้องการใช้เงินก็จะมาขอรับเอาสมุดไปเบิกถอนเอง อาจารย์หมอเติมท่านเบื่อเต็มที บอกกับนายไสว่า ไม่ต้องฝากไว้อีกแล้ว เอาไปไว้กับตัวเองเสียเลยเถิด นายไสก็รับสมุดเงินฝากไป เห็นเขาพูดกันว่า ตอนนี้เงินเหลือในคลังออมสินเพียงหมื่นสองหมื่นเท่านั้น นายไสยามเศรษฐี โรงพยาบาลศิริราช หายเงียบไป ไม่มีใครรู้ข่าวคราวว่าไปทำอะไรและอยู่ที่ไหน ใครๆ ก็ลืมนึกถึงแล้วสัก 3 เดือน หลังจากนายไสออกจากงานไปแล้ว ก็มีคนที่อยู่บ้านสวนทางบางขุนศรีมาเล่าว่า วันหนึ่ง

นายไสมาจากแห่งหนตำบลใดไม่ปรากฏ แต่งตัวด้วยเสื้อผ้าเก่าขาดกะรุ่งกะริ่ง มานั่งพิงต้นไม้ตายอยู่ในสวน ในมือยังถือขวดเหล้า เหลือเหล้าติดก้นขวดอยู่นิดหน่อย นายไสเป็นเศรษฐีอยู่ไม่กี่เดือนก็จบชีวิตไป มีเงินไม่รู้จักใช้ ไม่รู้จักเก็บ ไม่รู้จักใช้ให้เกิดคุณ เป็นเศรษฐีง่าย ก็เป็นคนจนง่าย แล้วชีวิตมาพลอยสั้นง่ายอีกด้วย นายไสมาจากร้อยเอ็ด มามีส่วนเกี่ยวข้องอยู่กับโรงพยาบาลศิริราช เหมือนเพียงชั่วอึดใจหนึ่ง แต่ก็มาเพิ่มสีสันให้โรงพยาบาลบ้างนิดหน่อยเหมือนกัน

เป็นหมอมา 3 ปี แล้วไม่กลับไปเยี่ยมบ้าน

เรื่องอย่างนี้ก็เคยมีในโรงเรียนแพทย์

เมื่อครั้งที่ผมเป็นเลขานุการคณะฯ เป็นคนแรกที่มีตำแหน่งนี้ ตั้งขึ้นมาใหม่ในมหาวิทยาลัยมหิดล ผมมีหน้าที่จะต้องรู้กิจการทุกอย่างในคณะ ทั้งโรงเรียนแพทย์และโรงพยาบาล อยู่มาวันหนึ่ง เลขาของสำนักงานคณบดี เข้ามาบอกผมที่ห้องทำงานว่ามีคนมาขอพบชื่อผัน มีธุระเกี่ยวกับเรื่องลูกชายที่เป็นนักเรียนแพทย์ที่นี่ และเวลานี้จบเป็นหมอทำงานอยู่ในโรงพยาบาลศิริราช นึกไม่ออกว่า ตัวจะเคยรู้จักคนชื่อผัน แต่ก็ให้เชิญเขาเข้ามาพบ

คุณผันรูปร่างสูง ผอมเกร็ง ผิวคล้ำ อายุคงจะเลย 50 ปีไปแล้ว แต่งตัวอย่างชาวบ้านทั่วไป กางเกงขายาวและสวมเชิ้ตแขนสั้นสีฟ้าอ่อนๆ รองเท้าหุ้มส้นสีดำ สำเนียงพูดของคุณผันเป็นสำเนียงกรุงเทพฯ ปนอีสาน ซึ่งคุ้นหูและผมรู้ได้ดี คุณผันบอกว่ามาจากยโส ซึ่งหมายถึง ยโสธร

"ผมมาหาลูกชาย ถามใครๆ ในโรงพยาบาลนี้ เขาก็บอกว่าไม่รู้จักหมอที่มีชื่ออย่างลูกผม คนที่โต๊ะต้อนรับแขกบอกให้ผมมาพบท่านที่ตึกนี้ ท่านคงบอกได้"

คุณผันเริ่มพูดหลังจากนั่งลงที่เก้าอี้ ที่ผมเชิญให้นั่ง แล้วคุณผันก็พูดถึง

จุดประสงค์ที่เดินทางมาจากยโสธร คุณผันต้องการที่จะได้พบลูกชายชื่อขจร ซึ่งเรียนจบเป็นหมอมา 3 ปี แล้วไม่ได้กลับไปเยี่ยมบ้านเหมือนเคยอย่างแต่ก่อน พอสิ้นปีสอบเสร็จหยุดเรียน ก็จะกลับไปยโสธร เมื่อลูกเรียนสำเร็จเป็นหมอก็ชื่นอกชื่นใจมาก ไม่เสียแรงที่เป็นห่วง หวังได้พึ่ง ก้มหน้าก้มตาหาเงินส่งมาให้เรียน อยากให้ลูกกลับบ้านไปพบให้สมกับดีใจ พวกญาติพี่น้องก็ปลื้มอกปลื้มใจที่คนยโสธรเรียนจบเป็นหมอ กลับไปให้ชาวบ้านชาวเมืองเห็นตัวบ้าง จะได้สมกับคุยอวดเขาไว้

ผมบอกคุณผันได้ทันทีว่า ในโรงพยาบาลศิริราช ไม่มีหมอหรืออาจารย์ของแผนกไหนที่ชื่อขจรเลย คุณผันทำหน้าสงสัยและยืนยันว่า ลูกชายมีจดหมายบอกไปอย่างนั้น ลูกชายเรียนอยู่ที่ศิริราชนี้แน่ๆ เพราะตอนที่เขาถูกส่งมาจากมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ มาเรียนแพทย์ปี 1 คุณผันเองยังมาเซ็นชื่อรับรองให้ลูก และนำเงินมาเสียค่าธรรมเนียม

ผมบอกให้เลขาฯ ช่วยค้นดูทะเบียนประวัติการศึกษาของนักเรียนแพทย์ระหว่าง 6-7 ปีที่แล้วมา ว่ามีนักเรียนแพทย์ชื่อขจรหรือไม่ ถ้ามีชื่อให้ดูประวัติการศึกษาด้วย สักครู่ใหญ่ เลขาฯ ก็นำสมุดทะเบียนประวัตินักเรียนแพทย์มากางและวางบนโต๊ะข้างหน้าผม และพูดบอกผมเบาๆ แล้วเธอก็ออกไปจากห้องให้ผมได้พูดคุยกับคุณผันตามลำพัง ตามประวัติมีนักเรียนแพทย์ชื่อขจร แต่ไม่มีแพทย์ชื่อนี้ ผมขอให้คุณผันเล่าเรื่องของลูกที่มีจดหมายไปบอกแก ตั้งแต่มาเรียนแพทย์ คุณผันเล่าว่า ทุกๆ ปี เมื่อครั้งเรียนแพทย์ปี 1-2 และปี 3 สิ้นปีสอบไล่เสร็จ ขจรจะกลับไปเยี่ยมบ้านที่ยโสธร พักอยู่ที่บ้านสัก 2 อาทิตย์ ก็กลับกรุงเทพฯ เมื่อจะกลับก็ขอเงินมาเพื่อเสียค่าธรรมเนียมการเรียนปีต่อไป และค่าหอพักมาพร้อมด้วย

ระหว่างการเล่าเรียนตลอดมา ขจรจะเขียนจดหมายไปทางบ้านเพื่อเล่าถึงการเรียน และขอเงินค่าใช้จ่ายต่างๆ จดหมายไปหาราวๆ 2-3 เดือนครั้งหนึ่ง หรือบางทีเดือนละครั้ง บอกถึงว่าจะต้องจ่ายเป็นค่าอาหาร และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด มีบ่อยครั้งเหมือนกันที่ขอเงินซื้อตำราแพทย์จากต่างประเทศ หรืออุปกรณ์การเรียน เช่น เครื่องตรวจเลือด กล้องจุลทรรศน์ เครื่องมือผ่าตัด เครื่องตรวจหูคอจมูก เครื่องทำคลอด ฯลฯ คุณผันก็พยายามหาเงินรวบรวมส่งมาให้

ปลายปีที่เรียนจบปี 4 ได้เป็นหมอ ขจรไม่ได้กลับบ้านอย่างที่เคยมา บอกว่า

จะต้องรับเลือกเป็นหัวหน้าแพทย์ประจำบ้าน นอกจากจะต้องดูแลรักษาคนไข้ ยังต้องคอยควบคุมดูแลพวกแพทย์ประจำบ้าน งานหนักมาก ทิ้งงานไปไหนไม่ได้ เงินที่ได้จากเป็นแพทย์ประจำบ้าน และหัวหน้าแพทย์ประจำบ้านนี้ ได้รับเป็นเดือน แต่เรียกว่าเงินเดือนก็ไม่ได้ เรียกกันว่า “ค่าตอบแทน” ที่ช่วยงานโรงพยาบาล และได้เรียนไปด้วย แต่ละเดือนก็ได้ค่าตอบแทนนี้น้อยมาก ไม่พอใช้ คุณผันก็จัดส่งมาให้ตามขอไป

พอมาถึงปีใหม่นี้ ขจรบอกว่าได้บรรจุเป็นข้าราชการ และเป็นอาจารย์สอนพวกนักเรียนแพทย์ด้วย ยังคงไม่มีโอกาสได้กลับไปเยี่ยมทางบ้านให้พ่อแม่ญาติพี่น้องได้แสดงความปิติยินดี และมีความภาคภูมิใจบ้างเลย คุณผันก็เกิดความคิดว่า เมื่อลูกไม่ได้กลับไปเยี่ยม เราก็มาเยี่ยมลูกเสียเอง นานแล้วไม่ได้มาเที่ยวกรุงเทพฯ จะได้มาเที่ยวเตร่ดูกรุงเทพฯ ยุคใหม่หลังสงครามอีกด้วย

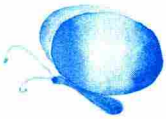
เมื่อคุณผันมาถึงโรงพยาบาลศิริราช ถามถึงหมอขจรก็ไม่มีใครรู้ ตามประวัติการศึกษาของนายขจร ผมเห็นแล้วรู้สึกสลดใจมาก ประวัติมีบันทึกว่า ขจรได้ข้ามฟากมาเรียนปี 1 จริง ชั้นปีที่ 1 ขจรต้องเรียนซ้ำชั้น ต้องเรียนปี 1 อยู่ 2 ปี จึงได้ขึ้นชั้นปี 2 ในบันทึกมีว่า ขจรไม่ตั้งใจเล่าเรียนเลย ขาดเรียนบ่อยๆ และหายไปจากหอพักเสมอ สอบถามจากเพื่อนๆ ได้ความว่า ขจรชอบเที่ยวเตร่ คบเพื่อนเลวๆ เรียนไม่รู้เรื่อง เรียนไม่ทัน เลยไม่อยากเรียน อาจารย์ให้คนตามขจรให้มาพบ พูดอบรมสั่งสอนก็ดีอยู่ชั่วครู่ พอขึ้นเรียนปี 2 ปีแรกก็สอบตก พอปี 2 ขจรก็หายไปไม่เข้าเรียน ไม่อยู่หอ สิ้นปีถูกห้ามสอบเพราะขาดเรียน ขจรถูกคัดชื่อออกไปจากคณะ หมดสิทธิ์ที่จะเป็นนักเรียนแพทย์ และตั้งแต่นั้น ไม่มีใครได้พบเห็นขจรอีกเลย ขจรไม่รู้ว่าไปอยู่แห่งหนใดผมเล่าให้คุณผันฟังตามที่มีบันทึกไว้ในสมุดประวัติ ขจรที่เคยเป็นนักเรียนแพทย์จริง แต่ไม่มีหมอขจร

ผมบอกกับคุณผันว่า

“ขจรถูกคัดชื่อออกไป ตั้งแต่เป็นนักเรียนแพทย์ปี 2 ครับ”

คุณผันร้องไห้และเป็นลมไปในทันทีนั้นเอง

อาเสี่ยก็มาด้วยหรือคะ

ก่อนที่เราจะเรียนจบและได้เป็นหมอจะต้องมีเวลา หรือในระหว่างการเรียนเป็นนักเรียนปี ๔ เราจะต้องมีการเรียนและดูงานเป็นพิเศษทางการสาธารณสุข และวิชาอื่นๆ ที่ไม่ได้เรียนในชั้นเรียน ทุกคนรวมหมดทั้งชั้นจะได้ไปเรียนและดูงานโรงพยาบาลโรคจิต งานของสถานีอนามัยใหญ่และเล็กตามเขตแขวงต่างๆ ในกรุงเทพฯ โรงงานทำน้ำประปา โรงฆ่าสัตว์ งานกำจัดขยะมูลฝอย และท่อรางระบายน้ำ คูคลอง ตลาดสด เรือนจำกลางนนทบุรี (คุกบางขวาง) และซ่องโสเภณี

การไปชมกิจการซ่องโสเภณี หรือสำนักหญิงค้าประเวณีมีความมุ่งหมายเพื่อจะให้เห็นสภาพต่างๆ ของซ่องและตัวหญิงค้าประเวณีเองซึ่งช่วยให้คิดพิจารณาถึงเรื่องส่วนใหญ่ที่สำคัญ คือ การควบคุมโรค อาจารย์หมอเพียร ฮุนตระกูล เป็นแพทย์หญิงที่ทำงานด้านควบคุมกามโรคมานานจับเป็นแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางโรคนี้ ท่านเป็นผู้ที่จะนำเราไปดูกิจการและการควบคุมป้องกันโรคของโสเภณี

ซ่องโสเภณีที่เราจะไปดูกันมีหลายแห่ง เช่น ซ่องที่นางเลิ้ง สะพานขาว ซ่องแถวถนนราชดำเนินฯลฯ แต่อาจารย์หมอเพียรเลือกให้ไปดูกิจการของซ่องทางแพร่งสรรพศาสตร์ โดยที่แถวนั้นโดยรอบมีอยู่หลายซ่อง ทางด้านหลังแพร่งแถวคลองหลอดก็มี

วันนั้นมีบางคนขออนุญาตอาจารย์ที่จะไม่ไปเพราะติดงานมีคนไข้รอคลอดบ้าง ต้องช่วยผ่าตัดบ้าง แต่ก็บอกกับเพื่อนๆ ว่าเรื่องซ่องนั้นได้เห็นกิจการมาอย่างละเอียดละออแล้ว บางคนไม่ไปและกระซิบกระซาบกับเราว่าถ้าไปแล้ว เกิดพวกสาวที่นั่นเห็นและจำได้ว่าเป็นลูกค้าของตัว เกิดมาท้าทายและชักชวนขึ้นห้องละก็ขายหน้าแย่ไปเลย แต่บางคนถึงจะรู้ซ่ำซองในกิจการและกิจกรรมมาแล้ว ก็จะไปมิได้เกรงกลัวพวกนั้น รู้ว่านักเรียนแพทย์มาดูงานก็คงไม่สนใจหรอก จำก็ไม่ได้แล้ว

อาจารย์หมอเพียรบอกว่ามีแผนจะพาพวกเราไปดู ๕ แห่ง ขอให้สังเกตว่าแต่ละแห่งเหมือนกันหรือมีสภาพแตกต่างกันอย่างไร ในแง่ของการที่จะให้การป้องกันและรักษา

เพียงแห่งแรกที่เราไปถึง ยังไม่ทันที่จะมีการพูดแนะและการวางแนวพื้นฐานการศึกษาที่เก้าอี้และแคร่ที่นั่งในห้องรับแขก มีผีเสื้อราตรีนั่งๆ นอนๆ พักผ่อนอยู่หลายนาง ต่างก็ลุกขึ้นนั่งลุกยืนมองดูเรา คุณป้า คุณน้าเจ้าของสถานียังไม่รู้ว่าเรามากันเลยยังไม่ได้ออกมารับ แต่สายเหล่านั้นคงรู้กันแล้ว ทันใดนั้นก็มีสาวหนึ่งนุ่งผ้ากระโจมอกบนศีรษะยังมีคีมม้วนผมติดอยู่เต็มศีรษะ เดินยืนตรงเข้ามาจับแขนเจ้าหนุ่มพวกเราคนหนึ่ง (ขอปิดนาม เวลานี้แกตายจากเราไปแล้ว ทำตาชมดชม้อย)

"อาเสี่ยก็มาด้วยหรือคะ แหมดีใจจัง อาเสี่ยคุยว่าค้าเครื่องสำอาง แล้วยังมาเรียนเป็นหมออีกด้วยหรือคะ วันนี้อาเสี่ยชอบคนไหนล่ะ

อาจารย์หมอเพียรมองหน้าอาเสี่ยเพียงพูดว่า "นั่นแน่" บรรดาผู้ไปชมกิจการเฮกันลั่น เจ้าหนุ่มที่เป็นอาเสี่ย ไม่ขอเข้าชมอีก ๔ แห่งที่เราจะไปชมต่อ ขอมานั่งกินโอวเลี้ยงรอเพื่อนๆ อยู่ที่หน้าแพร่ง ส่วนรายอื่นที่รู้กิจการมาแล้วนั้น พอเข้าบ้านไหนก็ก้มหน้าก้มตาจดเรื่องที่อาจารย์พูดให้ฟัง ใบหน้ากับสมุดนั้นแทบว่าจะต่างเข้าชิดกันจดเอ๊า จดเอา

"เหมือนกาตาแววเห็นธนู"

นี่เพียงอาหารว่าง

สถานที่ หอพัก น.ร.พ. เวลาสายๆ วันหนึ่ง วันหยุดราชการจำไม่ได้เป็นวันหยุดนักขัตฤกษ์อะไร

วันนั้นยามตื่นขึ้นมา มันเป็นเวลาสายมาก พี่ผมทำงานอยู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ต้องมาทำงานพิเศษตั้งแต่เช้า เสร็จงานแล้วพี่จึงเกิดความคิดอย่างไรขึ้นมาก็ไม่รู้ เกิดอยากจะพบผม ว่าอยู่หอพักเป็นสุขสบายอย่างไรแค่ไหน ก็เลยข้ามฟากมาที่หอ ก็พอดีที่ผมได้ทำธุรกิจเป็นกิจกรรมเช้าเสร็จสิ้นไปพอดี

พูดคุยกับพี่ไม่ได้กี่คำ ไอ้บ๊วยก็มาถามว่าจะสั่งอะไรกินสำหรับมื้อเช้า ผมถาม

พี่ว่ากินอาหารเช้าหรือยัง พี่บอกว่ายัง และยังไม่หิวหรอก พี่จะกลับไปกินที่บ้าน ผมว่าจะรองท้องสักหน่อยที่นี่ก็ได้ ฉันสั่งอาหารไอ้บ๊วยซึ่งยังยืนรอคำสั่ง "บ๊วย ไข่กวนเนื้อ โอวยั้วนะ เนยแล้วก็ขนมปังแถว ๑" (ขนมปังแต่ก่อนนั้น เรียกกันว่าขนมปังหัวกะโหลก แถว ๑ มี ๔ ปอนด์ ปอนด์หนึ่งทางร้านขายกาแฟ เมื่อจะกินอย่างทาเนยบางหรือแยมจะตัดเป็นแผ่นๆ ได้ ๔ แผ่น ขนมปัง ๑ แถวก็เท่ากับ ๑๖ แผ่น)

พี่ได้ยินผมสั่งขนมปัง ๑ แถว ก็รีบพูดขึ้นมาทันที "ไม่ต้องสั่งให้พี่หรอก พี่จะกลับไปกินข้าวไม่กินขนมปัง"

ผมบอกกับพี่ว่า

"ไม่ได้สั่งให้พี่หรอก สั่งกินแต่ฉันคนเดียว"

พี่ผงะ "เฮ้ย ขนมปังแถวหนึ่งเชียวเรอะ"

เรื่องอาหารการกินนี่ผมมีชื่อมานานแล้ว เออ เมื่อพูดถึงเรื่องกินทีไร ผมต้องคิดถึงเพื่อนคนหนึ่งทุกที

เจ้าคนนี้ข้ามฝากมาพร้อมๆ กันรูปร่างผอม แต่เป็นนักกีฬาตัวยงของพวกเรา นอกจากเก่งกาจทางกีฬาแล้วยังมีชื่อมากในเรื่องการกิน เจ้านี่กินจุมาก มากจริงๆ ขนาดพวกเราที่ได้ชื่อว่าพวกเจริญอาหารจนมีผู้ยกย่องให้ถามว่า "ฝูงแร้ง" ก็ยังต้องยอมยกนิ้วให้ ไม่ขอสู้นะ

มันมีเพื่อนหลายรุ่น เพราะเรียนชั้นละ ๒ ปี มาตลอด จนสำเร็จเป็นหมอกับเขาด้วย

เมื่อผมเป็นซีเนียร์แล้ว มันพึ่งเป็นโซโฟมอร์ (เป็นนักเรียนแพทย์ปี ๒ ได้เรียนซ้ำชั้น) ปีนั้นผมเป็นหัวหน้าหอ น.ร.พ.ต้องมีพวกยาเล็กๆ น้อยๆ เก็บเอาไว้เพื่อให้พวกลูกหอได้ใช้ยามฉุกเฉินหรือเมื่อไม่สบายเล็กๆ น้อยๆ ในตู้ยาก็จะมียาธาตุน้ำแดง ยาธาตุน้ำขาว ยาแก้ท้องอืด ยาแก้ท้องเดิน ยาระบาย ยาแอสไพริน ยาควินินน้ำ และยาใส่แผล ฯลฯ

สมัยนั้นมีโรคที่คนกลัวกันมากโรคหนึ่งและมีคนเป็นมากเสียด้วยคือวัณโรค ถ้าใครมีน้ำหนักลดมาก เมื่อบำรุงกันแล้วน้ำหนักไม่เพิ่มขึ้นได้ก็มักคิดว่าเป็นวัณโรคได้โดนตรวจกันยุ่งไปหมด และถ้าเป็นจะต้องหยุดการเรียนหรือพักการงานอย่างน้อยทั้ง ๑ ปี ถ้าไม่หายก็ต้องหยุดกันต่อๆ ไปอีก ครั้งนั้นยาบำรุงนอกจากพวกวิตามินต่างๆ ที่

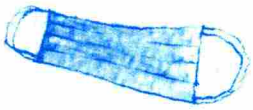
หาซื้อยากเพราะราคาแพงมาก อาจารย์แพทย์แนะนำให้ใช้พวกน้ำมันตับปลา ทางเภสัชกรรมของโรงพยาบาลได้ทำน้ำมันตับปลาผสมกับยาที่มีธาตุเหล็ก โดยผสมขึ้นเป็นอีมัลชั่น เรียกว่า อีมัลชั่น คอดลิเวอร์ออยล์ เอท พอใช้ และใช้ชื่อย่อว่า วี.ซี.เอฟ. คนผอมๆ หรือคนกลัวน้ำหนักตัวลดจะกินยานี้เป็นประจำ แต่บางครั้งยานี้หมด ลืมเบิกมาใหม่ต้องวิ่งมาขอจากตู้ยาผมบ่อยๆ ผมจึงต้องมียานี้ไว้สำหรับคนที่ยาหมด เมื่อขาดยาของตัวก็มาขอกินครั้งละ ๑ ช้อนโต๊ะ ตามขนาดกำหนดมาขอกันเพียงครั้ง ๒ ครั้ง ก็ขอเบิกมาใช้ของตัว คืนหนึ่งเวลา ๔ ทุ่มแล้วเจ้าคนมีเพื่อน มากรุ่นและกินมหาจุ มาเคาะประตูห้องปลุกผม (ผมยังไม่ได้นอน) ถามได้ความว่ามาขอยา อี.ซี.เอฟ.กิน ผมก็หยิบขวดยาให้พร้อมถ้วยกินยา มันวางถ้วยกินยาไว้บนโต๊ะเปิดจุกขวด ยาทั้งหมดที่มียาอยู่เต็มขวด ตวง ซี.ซี. ขึ้นดื่ม อั๊ก อั๊ก ยาเกือบหมดขวด เหลือยาอยู่สัก ๒ ช้อนโต๊ะจึงส่งขวดดื่ม

"เฮ้ย เขากินกันช้อนโต๊ะเดียว โว้ย"

"รู้น่า จะนอนอยู่แล้ว มันเกิดหิวขึ้นมา ไม่มีอะไรกินก็กิน อี.ซี.เอฟ นี่แหละพอแก้หิว

ผมตกตะลึง นึกในใจว่าคราวนี้เห็นจะต้องเบิกยานี้มาไว้ ๒ ขวด ไม่ค่อยมีใครเขากินยานี้กันนัก แต่ถ้าเจ้านี่เกิดหิวหรือกินอาหารมายังไม่อิ่ม มาเคาะประตูขอยากินกลางดึกอีก มันจะได้กินให้อิ่มเต็มที่

ของที่ระลึกจากคนรัก

ครั้งก่อน (สมัยของรุ่นพวกผม) หนุ่มสาวพอรู้จักชอบพอกัน พอที่อ้างว่าเป็นคู่รักกันแล้ว ผู้ชายมักจะขอของที่ระลึกถึงความสัมพันธ์และเก็บไว้ดูยามคิดถึง (อ้าย หนุ่มบางคนจะเอาของที่ได้มานั้นเที่ยวอวดเพื่อนๆ ของตัวเพื่อแสดงความเด่น) ผู้หญิงก็มักให้รูปถ่าย ผ้าเช็ดหน้าปัก หรือสิ่งของที่จะเตือนใจไม่ลืมกัน

ครั้งนั้น พวกที่ได้มาเรียนแพทย์ พอได้ขึ้นเรียนชั้นปี ๓ – ปี ๔ เมื่อผ่านมาอยู่ทางศัลยศาสตร์ จะต้องช่วยอาจารย์ทำผ่าตัดซึ่งเป็นการเรียนไปพร้อมกันด้วย เวลาผ่าตัดนั้นจะต้องสวมหมวกผ่าตัดและมีผ้าปิดปากปิดจมูก (เรียกกันว่า Mask) ซึ่งทางตึกผ่าตัดก็จะมีไว้ให้ใช้เมื่อจะต้องเข้าไปในห้องผ่าผัด และจะต้องถอดออกและทิ้งลงตะกร้าผ้าใช้แล้ว เพื่อเอาไปซักรีดหรือเอาเข้าเตาอบฆ่าเชื้อเพื่อนำมาใช้ต่อไปได้

ตอนนี้แหละ หนุ่ม นร.ปี ๓-๔ คนไหนมีเพื่อนพยาบาลที่ชอบพอถูกใจกันหรือเป็นคนรัก เจ้าหนุ่มนั้นจะเขินในการใช้หมวกและแมสค์ของตึกผ่าตัด เพราะมีหมวกแมสค์ฝีมือพยาบาลสาวตัดเย็บส่งมาให้ใช้ เจ้าหนุ่มก็ปลาบปลื้มภูมิใจที่ได้ใช้ของที่สาวทำให้ ส่วนสาวเจ้าก็ภูมิใจที่ได้ให้ของที่ระลึกแก่เจ้าหนุ่มและยังเป็นการแสดงอวดฝีมือให้รู้ไว้ว่า ฉันเป็นแม่บ้านที่ดีได้นะคะ

โด่ง ผู้นอนตื่นสาย

พวกที่ได้ข้ามมาเรียนศิริราชและสำเร็จแพทย์รุ่นเดียวกับผมมีอยู่คนหนึ่งที่ผมเคยแกล้งเขาเล่นสนุกๆ ที่ผมต้องบันทึกไว้เป็นพิเศษ

เขาเป็นชาวสงขลามาแต่กำเนิด ผ่านจากโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัยมาเรียนเตรียมแพทย์ที่จุฬาฯ แล้วข้ามฝากมาเรียนศิริราชรุ่นเดียวกัน อันที่จริงชื่อจริงของเขาก็เป็นชื่อที่ดีไพเราะและมีเสน่ห์ แต่มีชื่อเล่นว่า “โด่ง” เขามีชื่อนี้มาตั้งแต่เรียนโรงเรียนสามัญแล้ว ที่มีชื่อโด่งนี้สืบมาได้ความว่า ไม่ใช่ว่าเพราะมีชื่อเสียงโด่งดัง ไม่ใช่เพราะเล่าเรียนเก่งมากจนเกินหน้าเพื่อนฝูง หรือเรียนเร็วจนอยู่ต่ำสุดโด่ง แต่ว่ากันว่าเพื่อนเขาตั้งชื่อให้ว่าโด่งก็เพราะชอบนอนตื่นสาย นอนเสียสายโด่ง นอนเสียจนตะวันขึ้นโด่งหรือนอนสายก้นโด่งอะไรทำนองนั้น ต้องปลุกกันหรือต้องพึ่งนาฬิกาปลุก

โด่งเป็นคนตัวโต สูงใหญ่ อากัปกริยาช้าๆ ไม่ว่า นั่งนอน ยืนเดิน เดินช้าๆ เหมือนช้างเดิน เป็นนักกีฬา ชอบกีฬาทุกประเภท เทนนิส ว่ายน้ำ แข่งกรรเชียงเรือ

ฯลฯ แต่ชอบมากที่สุด คือ ฟุตบอล และรักบี้ ซึ่งโด่งได้รับการฝึกฝนตั้งแต่เป็นนักเรียนวชิราวุธ

โด่งเป็นคนใจเย็น เย็นเยือกมากๆ ด้วย ไม่เคยเห็นว่าโด่งจะโกรธใครหน้าเฉยๆ ที่อๆ นานมากที่จะเห็นโด่งยิ้ม เสียที ใครจะเป็นอย่างไรก็ช่างใคร โด่งไม่เคยเดือดร้อนด้วย และก็ไม่ดีอกดีใจด้วย

ตลอดเวลาที่เป็นนักเรียนแพทย์และมาอยู่หอพักถึง ๔ ปี โด่งจะนอนดึก และใช้ห้องนอนคุ้มค่าโดยใช้เวลาอยู่ในห้องได้ทั้งกลางวัน และกลางคืน เมื่อมีเวลาว่าง คืนไหนที่โด่งเขาไม่มีงานจะต้องทำหรือหลังจากการทำรายงานผลการเรียนและอ่านตำราแล้ว ไม่ว่าหัวค่ำหรือยามดึก เราจะได้ยินเสียง แมนโคลินที่เขาเล่นดังออกมาทั้งเสียงที่บอกได้ว่าเป็นเพลงบ้างไม่เป็นเพลงบ้าง (คงเพราะเราไม่ใช่นักดนตรี) แต่ละครั้งที่เขาเล่นเสียงติ๊งต่อง ติ๊งต่อง จากแมนโคลินจะได้ยินอยู่จนดึกมาก โด่งถึงจะได้เวลานอน สรุปว่าไม่ว่าคืนไหนจะเหมือนกันหมด คือ โด่งชอบนอนดึกมาก

แล้วโด่งก็ตื่นสาย ชีวิตของเขาในยามเช้า เหมือนอย่างที่เคยๆ มา คือ เริ่มตื่นจากการถูกปลุกจากห้องข้างเคียงหรือนาฬิกาปลุก แต่ก็มีเหมือนกันที่ถูกปลุกแล้วและนาฬิกาก็ปลุกแล้ว โด่งก็ปิดเสียงเรียกปลุกหรือปิดนาฬิกาแล้วก็หลับต่อ

ก็เพราะอัจฉริยะนิสัย นอนดึกตื่นสายนี่แหละ พอได้เป็น น.ร.พ. ปี ๓-๔ ซึ่งจะต้องมีการเรียนรอบเตียงคนไข้ (วอร์ด) ในเวลาเช้าและโด่งจะต้องเป็นผู้รายงานคนไข้ของตัว พร้อมทั้งจะต้องตอบปัญหาที่อาจารย์และเพื่อนๆ ถามด้วยความรู้ ถามกันถึงประวัติคนไข้ อาการที่เจ็บป่วย การตรวจต่างๆ และวิเคราะห์โรคว่าเป็นโรคอะไร อยากรู้อย่างไรถามได้จนในที่สุดจะได้พูดกันในเรื่องการให้การรักษา

อาจารย์ผู้นำการเรียนการสอนรอบเตียงคนไข้และพวกนักเรียนทุกคนมาอยู่พร้อมแล้วที่ตึกคนไข้ แต่โด่งเจ้าของไข้ยังไม่มา เลยเวลาไปถึง ๑๐ นาที อาจารย์ผู้ควบคุมการเรียนการสอนถามหาโด่งจากเพื่อนๆ ที่มาอยู่กันพร้อม แล้วว่าโด่งไปอยู่ที่ไหนหรือเจ็บไข้ได้ป่วยอย่างไรเพื่อนคนหนึ่งบอกว่าเมื่อคืนนี้ก็ยังอยู่ที่หอ ตอนเช้ายังปลุกโด่งเองด้วยได้ยินเสียงขานรับ แสดงว่าเขารู้ตัวแล้ว แต่สงสัยว่าโด่งอาจหลับต่อยังไม่ตื่นก็ได้ ทันทีนั้นเอง อาจารย์ก็เดินไปที่โทรศัพท์

อาจารย์โทรศัพท์ตามโด่งให้มาเรียน

๑๕ นาที โด่งก็มาถึง แน่ละวันนั้นเรื่องโด่งถูกอาจารย์โทรศัพท์ตามให้ไปเรียนก็เป็นที่รู้กันทั่วศิริราช

ก็ไม่ใช่เพียงครั้งเดียวหรอกที่โด่งถูกปลุกให้ไปเรียน แต่ถูกตามถึง ๒-๓ ครั้งด้วยกัน แล้วยังมีครั้งหนึ่งที่โด่งถูกปลุกให้มาเรียนคราวนี้เป็นการปลุกของคนพวกเดียวกันร่วมความคิดกันที่จะปลุกโด่งโดยอาจารย์โทรตาม (แอบใช้ชื่ออาจารย์ที่ดุๆ เป็นผู้ตาม)

วันนั้นเป็นวันหยุดการเรียน (วันหยุดราชการจะเป็นวันสำคัญอย่างไรก็ลืมเสียแล้ว) นักเรียน หลายคนกลับบ้านบ้าง ข้ามฟากไปเที่ยวบ้าง และบางคนตื่นมานั่งเล่นในห้องโถงชั้นล่าง

ผมขึ้นวอร์ด ไปรับคนไข้ใหม่ที่จ่ายมาให้ตั้งแต่เช้า เกือบๆ เวลา ๑๐ นาฬิกา เสร็จจากการตรวจรับคนไข้แล้วแผนที่ร่วมมือกันจัดขึ้นก็เริ่มต้นดำเนินการ ผมจะต้องเป็นผู้โทรศัพท์ตามโด่งให้มาเรียนกับคนไข้ เป็นการเรียนข้างเตียง คือ รอบๆ เตียงคนไข้อย่างปฏิบัติมาทุกๆ เช้า ตอนนี้โด่งคงยังไม่ตื่นหรอก แกล้งปลุกให้ตื่นเสียที

ผมโทรศัพท์ไปที่หอ น.ร.พ. คนงานรับโทรศัพท์ ผมบอกให้ไปปลุกโด่งมารับโทรศัพท์ ให้บอกว่า อาจารย์ (อ้างชื่ออาจารย์ ตามที่ตกลงกันไว้) ว่าให้ตื่นขึ้นมารับโทรศัพท์ด่วนมาก ...อาจารย์รออยู่แล้ว

สักพักหนึ่ง โด่งคงงัวเงียตื่นขึ้นมา แล้วต้องลงมาจากชั้น ๒ มารับโทร และรู้ก่อนว่าอาจารย์คงตามไปเรียนอย่างเคย พอโด่งยกหูโทรศัพท์ขึ้นกล่าวคำสวัสดีครับ ผมก็ดัดเสียงให้ปีนเสียงห้าวๆ

"มาเรียนได้แล้ว"

"อาจารย์ครับ วันนี้วันหยุดนี่ครับ ผมยัง .."

"อ้อ จริงซีนะ งั้นไปนอนเสีย ไป๊ "

วันนั้นเพื่อนห้องติดกันได้ยินเสียงบ่นด่าพึมพำ อยู่นาน ที่จะมีเสียงแมนโคลินดังขึ้น ใครๆ ต่างก็แกล้งถามโด่งว่าวันนี้ทำไมตื่นได้แต่เช้า โด่งสงสัยอยู่เหมือนกันว่าคงถูกเพื่อนแกล้งปลุก สืบถามใครๆ ก็ไม่มีใครรู้ว่าใครโทรปลุก พวกเพื่อนๆ ต่างก็ทำเป็นไม่รู้เรื่องโด่งถูกปลุก

เวลานี้โด่งได้จากโลกนี้ไปแล้ว ไปนอนตึกตื่นสายอยู่ที่ใดอื่นเสียแล้ว ละทิ้งการ

นอนดึกตื่นสายที่หอ น.ร.พ. ไปแล้วนานกว่า ๕๐ ปี แต่โด่งยังไม่รู้หรอกว่า ใครเป็นคนที่แกล้งโทรปลุกให้เขาตื่นไปเรียนในวันนั้น

นักชก-แชมป์ชาวหอ

ตั้งแต่มีการสร้างหอนักเรียนแพทย์ และมีนักเรียนแพทย์มาอยู่ที่หอจนเป็นแพทย์หลายคนหลายรุ่นแล้ว คิดว่าคงไม่มี น.ร.พ.รุ่นไหนที่จะมีนักมวยที่ถือว่ามีฝีมือชกอยู่ในระดับแชมป์เหมือนรุ่นผม

เพื่อนผู้เป็นนักชกคนนี้ถือได้ว่าเป็นผู้อาวุโสคนหนึ่งในรุ่น เดิมทีก็เป็นคนรุ่นก่อนเรา ๑ รุ่น แต่ไม่ได้ติดตามรุ่นเดิมของตัวไปเลย มารวมอยู่ในรุ่นเรา คงเป็นเพราะชอบรุ่นเราด้วย ตามปกติธรรมดาเขาก็เป็นคนชอบโวยวาย สนุกสนาน คุยเสียงดัง และมีมุขดีๆ มาพูดมาเล่าให้เราได้เฮฮากันเสมอ

แต่ถ้าเมื่อใดได้ลิ้มชิมรสสุรา และอาหาร เข้าที่เข้าทางแอลกอฮอล์ในเลือดอยู่ในระดับพอควร ออกฤทธิ์พอเหมาะเป็นตัวยึดถือปฏิบัติตามอุดมคติ “เมาแล้วต้องชก” แต่ก็ดีอยู่ที่ว่าไม่ใช่ชกคนด้วยกัน แต่ชอบชกฝาผนัง พร้อมกับร้องเพลง หรือพูดคำเมืองเนื่องจากเป็นคนชาวเหนือ

เพื่อนเราคนนี้ ถึงอย่างไรก็ยังมีหัวคิดอ่อนน้อมถ่อมตัว หอพักของเราเป็นตึกฝาผนังตึกแข็งแรงทนทานขนาดระเบิดตกมาระเบิดในบริเวณใกล้ๆ กัน ฝาผนังปูนยังไม่เคยแตกไม่เคยร้าวเลย นักชกของเราก็ไม่ชอบชกฝาผนัง เพราะเกรงว่าฝาผนังจะร้าวและพังจึงเลือกชกแต่ฝาผนังที่เป็นกระเบื้องกระดาษ ฝาผนังกระเบื้องกระดาษจะมีอยู่เป็นฝากั้นห้อง หรือฝาผนังตาหน้าห้องส้วม นักชกของเราเมื่อมีแอลกอฮอล์ขึ้นสู่ระดับ บังตาหน้าห้องน้ำหรือฝาผนังกั้นห้อง ต้องรับเคราะห์เมื่อเขาชกทีไรต้องชกจนฝาทะลุเสียด้วย

ถ้าเช้าวันใหม่ นักชกของเราเดินผ่านมาแล้วได้กลิ่นน้ำมันระกำหรือน้ำมัน

สโต๊ก และที่มือมียาพันอยู่ละก็ทำนายทายทักได้เลยว่าเมื่อคืนนี้ไม่บังตาห้องส้วมก็ฝาห้องทะลุ

ฝาผนังห้องส้วมมักจะถูกชกบ่อย แต่ฝาผนังห้องนั้นน้อยครั้งกว่า เพราะฝาผนังห้องถ้าทะลุ ห้องติดกัน ไม่เพียงแต่จะเห็นห้องกันอยู่ตลอดเวลา แต่นักชกจะต้องทนฟังเสียงบ่นปนเสียงด่าอยู่ไม่ขาดสายทุกวันจากเพื่อนห้องติดกันจนกว่าช่างจะมาซ่อม โดยเลื่อนฝากระเบื้องกระดาษแผ่นใหม่ แต่กว่าจะเปลี่ยนก็นานมาก แต่ที่สำคัญนั้นอยู่ที่ว่าฝาห้องหรือฝาผนังตาแตกทะลุ จะต้องเขียนคำร้องขออนุมัติการซ่อมแซมฝาทะลุ ถึงอาจารย์อนุสาสก (อาจารย์ผู้ปกครอง)

ทีนี้ก็ต้องเป็นเรื่อง ด้วยมีการไต่สวนถึงเหตุที่มีการแตกทะลุ ลงว่าเกิดมีการไต่สวน จะได้โดยซักถามกันละเอียดยิบจนรู้ถึงสาเหตุ ทีนี้ก็ต้องมีการพิจารณาโทษกัน

คนที่เป็นผู้แจ้งและขอซ่อม ก็คือหัวหน้าหอ ก็คือผม ผมก็ไม่กล้าพอที่จะยื่นคำร้อง เขียนส่งไปก็เหมือนฟ้อง เพื่อนฝ่ายนักชกเองก็บอกว่าชะลอเรื่องไว้ก่อน ปล่อยให้มันทะลุอย่างนั้นไปก่อนเถอะ

เพราะฉะนั้น รูฝาทะลุนั้นจึงยังมีให้เห็นอยู่นานเป็นเดือนโดยไม่ได้แจ้งและขออนุญาตซ่อม (หลังจากสำเร็จเป็นแพทย์แยกย้ายไปแล้ว ๑ ปี กว่าๆ ผมขึ้นไป ยังเห็นบังตาห้องส้วมที่ทะลุเป็นช่องโหว่นั้นก็ยังคงทะลุอยู่)

เรื่องของนักชกมวย เรายังมีอีกเรื่องหนึ่งที่ถือว่าเป็นประวัติศาสตร์ของ น.ร.พ.

ฝาผนังห้องกั้นแยกห้องกันเป็นห้องๆ นั้นเป็นกระเบื้องกระดาษ นั่นคือห้องติดกันนั้นแยกจากกันเพียงมีฝาผนังเป็นกระเบื้องกระดาษนั้นอยู่ ผนังด้านหนึ่งในห้องของนักชกของเรามีเตียงนอนตั้งชิดอยู่ ส่วนห้องที่อยู่ติดกับห้องนักชกนั้นเป็นผนังว่าง คือไม่ได้มีเตียงนอนไปวางชิดอยู่ แต่ไปว่างชิดฝาห้องตรงกันข้ามที่ผนังว่าง ซึ่งเป็นผนังทางห้องนักชกวางเตียงชิดอยู่นั้น จะมีตัวหนังสือเขียนไว้โดยถือว่าเป็น “คำคม” “ข้อเตือนใจ” หรือ “ข้ออันควรปฏิบัติ” นักปราชญ์หรือปรัชญาที่เขียนไว้จะเป็นนักเรียนแพทย์หนึ่งรุ่นไหน จารึกเอาไว้ก็ไม่อาจทราบ รู้แต่ว่ามีอยู่ที่ฝาผนังห้องน้ำมานานแล้ว นักเรียนแพทย์ที่อยู่ห้องนี้ตลอดมาหลายรุ่นก็ไม่ได้ลบออกหรือล้าง คงทิ้งไว้ให้เป็นข้อเตือนสติ แก่ผู้ที่มาอยู่ห้องนี้หรือผู้ที่ได้มาเห็นข้อความนี้ต่อๆ มา

ข้อความบนผนังนั้นมีว่า

เทอมต้น เรียน รัก เล่น

เทอมกลาง เรียน เรียน รัก

เทอมปลาย เรียน เรียน เรียน

เห็นไหม น่าคิดนะ การเล่าเรียนนั้น ถ้าหากจะมีคนรักหรือเล่นอย่างไรก็ได้ สำคัญว่าจะต้องแบ่งเวลาและให้เวลาให้ถูก

เมื่อผมไปเห็นข้อความปฏิบัติของนักเรียนบนฝาผนัง ห้องผมยังเคยจดเอาไว้ และแต่งเป็นคำกลอนบันทึกไว้ต่อจากข้อความนั้นลงมา

จารึกนี้ ควญใคร่ ได้ประจักษ์

เมื่อมีรัก เรียนแล่นได้ ให้ถวิล

ความสำเร็จ เสร็จได้ ดังใจจินต์

เรียนให้สิ้น อื่นให้หยุด เมื่อสุดเทอม

ทีนี้ก็มาถึงตอนสำคัญคืนหนึ่งนักชกของเรากลับมาจากงานเลี้ยงที่ไหนก็ไม่รู้ นั่งเรือแจวข้ามมาลงที่บันไดน้ำหน้าหอ เมื่อถึงหอก็ยังเงียบๆ ดี พอเข้าห้องก็ลงนอน เสียงด่าและโวยวายเหมือนกับว่าทะเลาะกับใครที่อยู่ในห้อง โดยที่เป็นนักกีฬาทั้งนักฟุตบอลและนักรักบี้ใช้หมัดหรือหัวไม่ได้ถนัด เพราะนอนบนเตียงเลยดัดแปลงเป็นเล่นมวยไทย ไม่รู้ว่าโกรธใครหรือมีเรื่องอะไรแต่อุดมคติมีประจำว่า “เมาแล้วต้องชก” หากแต่ว่าปฏิบัติไม่ได้ถนัด เลยเปลี่ยนอุดมคติเสียใหม่ “เมาแล้วต้องถีบ” นอนถีบก็ยังได้

โครม ฝากระเบื้องกระดาษแตกทะลุเป็นรูใหญ่ เท้าโผล่เข้าไปในห้องที่อยู่ติดกันแล้วก็หลับไปโดยมีตอนเหนือข้อเท้าพาดอยู่ที่ขอบรูผนัง

เจ้าของห้องกลับมาจากวอร์ดตอนดึก พอเปิดประตูห้องและเปิดไฟมองเห็นเท้าของคนโผล่เข้ามา ใจหายวาบ คิดอยู่ก่อนแล้วว่าสักวันหนึ่งจะได้พูดคุยหรือติดต่อกันได้ทางช่องของผนังห้อง ที่นักชกแชมป์ชาวหอจะเป็นผู้สร้างช่องทางให้

วันรุ่งขึ้น ผมต้องขึ้นไปดูฝาผนังห้องที่ทะลุเพื่อทำรายงาน ถ้าท่านอนุสาสกไต่สวนทวนความได้เรื่อง นักชกเราคงต้องถูกลงโทษจากการทำความผิดหลายข้อหา ต้องทิ้งรูไว้เป็นอนุสรณ์แห่งฝีเท้านั้น ต่อมานานมาก นักชกก็ได้หากระดาษหนาๆ สวยๆ มาปะช่องที่ผนังทางด้านห้องตัวและห้องเพื่อนแล้ว การมีรูใหญ่เกิดขึ้นที่ผนังห้องนั้น

เป็นสัจธรรม กระเบื้อง กระดาษโดยถีบเต็มแรงก็ย่อมจะต้องทะลุเป็นรูแน่ๆ

แต่ว่าตำแหน่งช่องรูที่เกิดขึ้นนั้น ตรงกับคำเตือนสติที่จะให้ น.ร.พ. ได้เห็นได้คิด และได้ปฏิบัติพอดิบพอดี ตัวคำจารึกขาดหายไปเกือบหมด ตั้งแต่นั้นคนรุ่นหลังต่อมาคงไม่มีใครมีบุญพอที่จะได้เห็นอีกแล้ว

รับรางวัลวันรับปริญญา

ก่อนจะสิ้นสุดเดือนมีนาคม พ.ศ.๒๔๘๘ ได้สัก ๓ วันก็จะขึ้นวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๘๘ ซึ่งจะเริ่มต้นทำงานเป็นแพทย์ประจำบ้าน ก็เป็นวันที่รุ่นผมจะได้รับปริญญา พญ.

การรับปริญญานี้รับร่วมกับผู้สำเร็จการศึกษาคณะอื่นๆ ที่อยู่ร่วมในมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ได้แก่ ทันตแพทยศาสตร์ เภสัชศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์ และพยาบาล (ศิริราช ประกาศนียบัตร) ผู้ที่มาแจกปริญญาบัตร ได้แก่ ร.ม.ต. กระทรวงสาธารณสุข ใช้ชั้น ๒ ตึกอำนวยการเป็นที่แจกปริญญาบัตร

พวกผมคือพวกที่ได้รับปริญญาครั้งนั้น โดยเฉพาะคณะแพทยศาสตร์ มีรุ่นของผมเพียงรุ่นเดียวเท่านั้นในประวัติศาสตร์ของโรงเรียนแพทย์ที่รับปริญญาโดยไม่ต้องสวมครุยปริญญาตามวิทยฐานะ เพราะเวลานั้นแต่ละคนไม่อาจมีเงินตัดเสื้อปริญญา หรือถึงแม้มีเงินก็ไม่มีผ้าที่จะตัดเพราะเวลานั้นอยู่ในภาวะสงครามมหาเอเชียบูรพา และเพราะอยู่ในระหว่างสงครามจึงมีการเตือนกันไว้ก่อนว่าถ้าในระหว่างพิธีแจกปริญญาบัตรอยู่นั้น ถ้ามีสัญญาณภัยทางอากาศดังขึ้นมา ทุกคนให้ลงไปอยู่ชั้นล่างของตึก หรือหาที่หลบภัยกันก่อน เมื่อเสียงสัญญาณหมดภัยแล้วจะได้ทำพิธีแจกปริญญาต่อ

วันนั้นหลังจากการแจกปริญญาหมดสิ้นไปแล้วทางคณะแพทย์ฯ เราก็มีการแจกรางวัลผู้สอบได้คะแนนดีในแต่ละวิชาโดยได้รับเป็นเหรียญรางวัล และมีประกาศให้รางวัลแก่ผม โดยที่เป็นผู้เขียนรายงานผู้ช่วยระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๘๗-๒๔๘๘ ได้อย่าง

สมบูรณ์และละเอียดถูกตามระบบดีที่สุด รางวัลชนะเลิศการเขียนรายงานผู้ป่วยตลอดมาทั้ง ๒ ปีนี้ เป็นรางวัลของอาจารย์ นพ.อวย เกตุสิงห์ เป็นเงินรางวัล ๑๐๐ บาท

เงิน ๑๐๐ บาท เวลานั้นมีค่ามากมหาศาล ผมดีใจและยิ้มเสียแทบแก้มจะปริ พบใครๆ เขาต่างก็พากันชม ต่างก็แสดงความยินดี เสร็จพิธีรับปริญญา กลับมาหอด้วยความครื้มใจ วันนั้นผมเลี้ยงอาหารกลางวันและโอวเลี้ยงพวกที่อยู่ที่หอ จ่ายค่าอาหารกลางวันไป ๑๐๕ บาท

ที่กินน้ำพระราชทานที่ตึกตรวจโรค

เมื่อข้ามฟากมาเรียนแพทย์ปี ๑ ที่ศิริราช ยังไม่ได้อยู่หอพักต้องอยู่บ้าน มาเช้า-เย็นกลับ ตลอดทั้งปีเรียนอยู่ที่ตึกเดียว คือ ตึกกายวิภาคศาสตร์ (ความจริงควรเรียกว่า ตึกกายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยา) เวลามาและกลับจะต้องผ่านชั้นล่างตึกอำนวยการ ซึ่งเวลานั้นชั้นล่างทั้งหมด เป็นแผนกตรวจโรคผู้ป่วยนอก (โอ.พี.ดี.)

พอผ่านเข้าตึกอำนวยการ เลี้ยวขวาเดินไปตามทางเดินสุดตึกเป็นบันไดทางลง ไปตามทางที่มีแผ่นกระเบื้องปูไปจนถึงตึกเรียน ขากลับบ้านก็เดินย้อนทางออกมาพ้นจากตึกอำนวยการ เดินตรงลิ่วมาก็จะถึงท่าเรือศิริราชข้ามเรือไปขึ้นท่าพระจันทร์กลับบ้าน

เมื่อผ่านประตูตึกอำนวยการเดินเลี้ยวขวาไปได้สักหน่อย และจากประตูห้องห้องหนึ่ง (เดิมทีเป็นห้องทำแผล ต่อมาเปลี่ยนเป็นห้องแพทย์เวร) จะมีกำแพงตึกเป็นช่องเว้าเข้าไปในกำแพง ผนังตึกตอนที่เว้านั้นจะมีแผ่นหินอ่อนติดอยู่ แผ่นหินอ่อนนี้ตามขอบของแผ่นมีลวดลายนูนสวยงาม ตอนใต้แผ่นเป็นอ่าง เหนืออ่างขึ้นไปมีก๊อกน้ำไหลงอกมาจากแผ่นหิน เห็นแล้วพอจะเดาได้ว่า เป็นที่มีไว้ให้ใช้น้ำจากก๊อกได้ และน้ำที่ไหลลงมายังอ่างนั้นก็มีทางไหลออกไปทิ้งได้

ตั้งแต่ผ่านไปครั้งแรก ได้เห็นแล้วติดตาติดใจขึ้นมาทันที เดาเอาเองว่าคงเป็น

ที่สำหรับกินน้ำ แต่ดูออกจะเก่าๆ มีฝุ่นเกาะ และคงจะงดใช้กันนานแล้ว

ตลอดเวลานานแสนนานที่ผ่านไปมา แต่ไม่กล้าหยุดพิจารณาดูภาพและคำจารึกที่แผ่นหินและดูว่าง แต่ยิ่งนานก็ยิ่งศรัทธาและชอบก๊อกน้ำนี้มากขึ้นทุกที

ถามใครถามว่าทำไมจึงชอบ ชอบอะไรยังไง ก็คงตอบไม่ถูก พอใจที่เห็นว่าเป็นของเก่าที่คงถนอม เป็นของเก่าที่มีประวัติของศิริราชเกี่ยวข้องอยู่เบื้องหลัง หรืออาจเห็นเพียงว่าของเก่านี้สวยดี แต่ความจริงนั้นพอใจมากก็เพราะเป็นที่ที่จะให้น้ำดื่มแก่ผู้หิวกระหาย ผมคิดไปถึงต่างจังหวัด ตามชนบท บ้านนอก เขาจะมีตุ่มน้ำใส่น้ำฝนหรือน้ำดื่ม ตั้งไว้ที่หน้าบ้าน คนเดินทางมาไกล เหนื่อยและกระหายน้ำก็จะได้ดื่มน้ำคลายร้อนและหิวกระหาย

ผมได้แต่ชำเลืองมองก๊อกน้ำนี้ตลอดมาโดยไม่ได้หยุดดูและพัฒนาเลย จนต่อเมื่อเป็นนักเรียนแพทย์ปี ๓ ได้มาออกตรวจโรคที่ โอ.พี.ดี จึงมีโอกาสหยุดยืนมอง และได้ลูบคลำที่กินน้ำที่ตัวชอบ โดยไม่ต้องอายหรือวิตกว่าจะมีใครนึกสงสัยว่าเรามายืนมองที่กินน้ำเก่าๆ นี้ทำไม

พูดถึง โอ.พี.ดี. หรือแผนก ตรวจโรคแล้ว นับแต่เป็นนักเรียนแพทย์ปี ๓ ตลอดมาจนปลดเกษียณราชการ ผมมีงานและมีหน้าที่เกี่ยวข้องในการควบคุมดูแลแผนกนี้ ต้องคิดและหาทางสร้างเสริมงานของ “แผนกตรวจโรคผู้ป่วยนอก โอ.พี.ดี. นี้” จนมีระเบียบแบบแผนจนเห็นได้ในปัจจุบัน

ตั้งแต่ ผมเป็นนักเรียนแพทย์จนสำเร็จเป็นแพทย์ แผนกตรวจโรคผู้ป่วยนอกยังคงใช้ชั้นล่างทั้งหมดของตึกอำนวยการเป็นที่ทำงาน เวลานี้มีสภาพเปลี่ยนแปลงไป นับแต่มีตึกตรวจโรคโดยเฉพาะของตัวแล้ว หลายสิบปีมาแล้วยังจำสภาพ โอ.พี.ดี. ตั้งแต่ครั้งเป็นนักเรียนได้ ไม่ลืมเลย

เมื่อผ่านประตูตึกอำนวยการเข้าไป ถ้ามองตรงเข้าไปในโรงพยาบาลก็จะไปสุดที่ตึกรังสีวิทยา ที่ตั้งขวางอยู่เป็นตึก ๒ ชั้น ทุบรื้อทิ้งไป และสร้างตึก ๗๒ ปี “ขึ้นมาแทนและตอนนั้นยังไม่มีพระบรมราชานุสาวรีย์ – สมเด็จพระบรมราชชนก

ทางเดินจากประตูนอกผ่านไปออกประตูในของชั้นล่างตึกอำนวยการ จะช่วยแบ่งโอกาส คือ ออกเป็นซีกขวา และซีกซ้าย ทั้ง ๒ ซีก ต่างก็มีตึกเล็กๆ ต่อออกไปด้านหลัง ชั้นล่างของตึกอำนวยการนี้ได้แบ่งให้เป็นที่ตรวจโรคของแผนกต่างๆ

ทุกแผนก แม้ว่ามีเนื้อที่น้อยมาก

จนต่อเมื่อหลังงานฉลอง รพ.ศิริราช ครบ ๗๒ ปีแล้ว จึงมีตึกตรวจโรคผู้ป่วยนอกโดยเฉพาะขึ้นเป็นตึก ๓ ชั้น สร้างขึ้นบริเวณหน้าตึกอำนวยการ ซึ่งบริเวณนั้นเคยเป็นสโมสรนักเรียนแพทย์ และหลังฉลองงานโรงพยาบาลศิริราชครบ ๘๔ ปี จึงได้สร้างตึกตรวจโรคผู้ป่วยนอกใหม่ ใหญ่โตมโหฬารนับว่าเป็นตึกตรวจโรคของโรงพยาบาลที่ใหญ่ที่สุดในหมู่ประเทศภาคพื้นเอเชีย

หวนกลับมาถึงเรื่องที่กินน้ำกันใหม่ต่อ

ผมได้มองที่กินน้ำนั้นอย่างชื่นอกชื่นใจ เวลานั้น ที่กินน้ำนิ่งดใช้ จะงดใช้ตั้งแต่เมื่อใดก็ไม่ทราบ ลองเปิดก๊อกก็ไม่มีน้ำไหลคงไม่ได้ใช้มานานแล้ว ที่เลิกใช้นั้นจะเป็นเพราะน้ำไม่แรงพอเลยไม่มีน้ำใช้ หรือคนใช้ ใช้ไม่เป็นและทำให้ที่กินน้ำสกปรกเปรอะเปื้อนเลยไม่ให้ใช้เสียเลย ตามอาจารย์เก่าแก่ท่านก็บอกว่าไม่เคยสนใจ และไม่รู้ว่าเลิกใช้ตั้งแต่เมื่อใด เวลานี้ถือว่าเป็นเพียงเฟอร์นิเจอร์ของตึก

ผมหลับตาคิดไปถึง เมื่อครั้งที่เริ่มเปิดให้ใช้กัน ตอนแรกในอ่างคงมีจอกด้วยหรือกระป๋องเคลือบไว้ให้ด้วย คนไข้ที่หิวข้าวหรือกระหายน้ำ คงมาเปิดก๊อกดื่มน้ำ แล้วด้วยความที่มีนิสัยไทยแท้พอดื่มน้ำแล้วก็พนมมือยกขึ้นเหนือศีรษะ ให้ศีลให้พรและนึกถึงบุญคุณเจ้าของก๊อกน้ำ

ถ้าหากจะได้อ่านคำจารึกที่มีอยู่ก็จะรู้สภาพและความปรารถนาที่จัดให้มีที่กินน้ำนี้ ที่แผ่นหินมีจารึกไว้ว่า

"สมเด็จพระศรีสวรินธิราบรมราชเทวีพระพันวสามาตุจฉา ทรงสร้างท่อน้ำประปา พระราชทานแก่โรงพยาบาลศิริราช เมื่อพระพุทธศักราช ๒๔๖๘"

ที่กินน้ำนี้ ตลอดเวลาที่ผมทำงานอยู่ในโรงพยาบาลศิริราชวันเกษียณอายุราชการ ผมเป็นห่วงอยู่ว่าสักวันหนึ่งอาจมีใครมาตอกสกัดเอาไปขายเป็นของเก่าได้ราคามาก ขณะที่กำลังสกัดอยู่นั้น ใครถามเข้าก็อาจตอบว่าคณบดีหรือผู้อำนวยการโรงพยาบาลให้ซ่อมแซมกันเสียใหม่ ถ้าเชื่อตามเขาบอกก็สบายผู้ร้ายมัน หรือถ้าคนเข็นรถเปลคนไข้ ไม่ระวังให้ดีเชิญรถถอยหน้าถอยหลังใกล้ๆที่กินน้ำนั้น รถอาจไปกระแทกที่กินน้ำแตกทลายไปได้ เคยได้ให้ทำเป็นลูกกรงลวดปิดตอนหน้าที่กินน้ำนี้ปิดไว้ แต่ก็มีอาจารย์ผู้ใหญ่ขอให้เอาลูกกรงออกเสีย เพราะใครมาเห็นเข้าแล้วดูน่า

เกลียดที่กินน้ำนั้นก็คงปล่อยไว้ให้อยู่สภาพเดิมต่อมา

หลังจากงานฉลองโรงพยาบาลศิริราชมีอายุครบ ๗๒ ปี ได้มีการสร้างตึกตรวจโรคผู้ป่วยนอกขึ้นมาที่หน้าตึกอำนวยการเป็นตึก ๓ ชั้น เมื่อเปิดใช้แล้วราว ๑ ปี ก็มีท่านผู้มีใจบุญท่านหนึ่งบริจาคตู้ดื่มน้ำเย็นมาให้ ๑ ตู้ จัดตั้งไว้ที่ชั้นล่างใกล้ๆ ที่จ่ายบัตรตรวจโรค ตู้กินน้ำนี้ต้องเหยียบแผ่นโลหะที่ตรงฐานบนตู้ น้ำจะพุ่งออกมาจากก๊อกเล็กๆ ที่มุมบนตู้ ตอนบนของตู้เย็นอ่างเล็กๆ และอยู่ใต้ก๊อกน้ำ สำหรับรับน้ำจากก๊อกให้ไหลลงไป

เวลาที่ต้องการดื่มน้ำก็เอาปากไปรองอ้ารับน้ำใต้ก๊อกและเหยียบที่ฐาน น้ำก็ไหลออกจากก๊อก ถ้าปิด อิ่มน้ำแล้วชักเท้าออกจากฐานน้ำก็หยุดไหล ตู้น้ำกินน้ำแบบอัตโนมัตินี้จะมีน้ำเย็นดีมาก (ที่ดื่มน้ำนี้ดูเหมือนจะมีผู้บริจาคให้มาตู้เดียว ครั้งเดียว เท่านั้น)

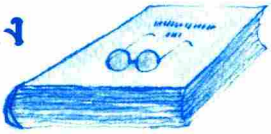
เวรกรรมแท้ๆ ตู้กินน้ำนี้ใช้อยู่ได้สัก ๓-๔ เดือนเห็นจะได้ แล้วก็ต้องเลิกใช้กัน เพราะมันใช้งานไม่ได้อีกต่อไป เครื่องภายในตู้เสียหมด แม้แต่ท่อน้ำทิ้งก็ตันไปหมด

ถ้าหากจะใช้บ้วนปาก ล้างมือ ล้างหน้า ก็คงพอจะทนได้ แต่บ้วนน้ำหมาก คายกากหมาก ทิ้งก้นบุหรี่ลงในอ่างโดยเห็นเป็นที่ทิ้งขยะ นี่ซี มันเป็นตู้สำหรับกินน้ำ มันจะทนไงไหว

มีของดีใช้ไม่เป็นก็อย่าใช้มันดีกว่า

ก็ดีแล้ว ตั้งแต่นั้นก็ไม่มีใครที่จะคิดห่วงคนไข้คอแห้งแล้วบริจาคที่กินน้ำมาให้อีก

"นักเรียนยุคใหม่เรียนเก่ง แต่ขาดความรู้รอบตัว"

ผมมาสังเกตได้ว่า พวกนักเรียนไทยเราในปัจจุบันนี้เรียนหนังสือได้เก่งมาก เก่งกว่าสมัยผม ยิ่งเป็นพวกที่สอบมาเข้าเรียนแพทย์ได้ทุกคนสอบผ่านมัธยมศึกษา

มาได้โดยได้คะแนนสูง คือ อยู่ในอันดับสูงทั้งนั้น แต่ทั้งๆ ที่เรียนมามากกลับเรียนโดยไม่รู้จริง ได้เรื่องมาไม่ครบถ้วน ยังตกๆ หล่นๆ ไม่สมบูรณ์ เก่งเฉพาะแต่ที่ตนได้เรียนมาในห้องเรียนหรือรู้แต่เฉพาะความรู้ตามหลักสูตร เรื่องความรู้นอกห้องเรียนหรือความรู้ที่อยู่นอกหลักสูตร และมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเรื่องในหลักสูตรก็ไม่รู้ ที่ขาดมากก็คือความรู้รอบตัวที่เป็นความรู้ที่ต้องใช้ในการดำเนินชีวิต แล้วยังขาด "ความอยากรู้" เรื่องความรู้ที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนในชั้นที่เป็นความรู้จะต้องใช้ทุกวันทุกเวลาชั่วชีวิตอีกด้วย

หลายปีแล้วที่ผมได้รับหน้าที่เป็นประธานประชาสัมพันธ์และประธานคณะกรรมการแนะแนวการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดล ขณะเดียวกันเมื่อมีการสอบแข่งขันเข้าศึกษาขั้นอุดมศึกษา ครั้งนั้นการสอบเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยอยู่ในความดูแล และควบคุมของสภาศึกษาแห่งชาติ ผมได้เป็นกรรมการสอบสัมภาษณ์ ผู้สอบเข้าเรียนในสาขาวิชาแพทยศาสตร์ ต่อๆ มาการศึกษามหาวิทยาลัยเปลี่ยนมาอยู่ในความดูแล ควบคุมของทบวงมหาวิทยาลัย ผมก็คงรับหน้าที่กรรมการสอบสัมภาษณ์เช่นเดิมตลอดมาจนเกษียณอายุราชการ

ในการสัมภาษณ์ผู้ที่จะเข้าศึกษาวิชาแพทยศาสตร์ทุกปี ผมสังเกตได้ว่าผู้ที่สอบผ่านข้อเขียนมาได้แล้ว เมื่อได้มาสอบสัมภาษณ์ พบว่าเกือบ ๗๐ % ที่ขาดความรู้รอบตัว แม้แต่สภาพความเป็นอยู่ของชีวิตรอบตัวหรือความรู้ที่ควรรู้อย่างง่ายๆ ก็ไม่รู้

ขอยกตัวอย่างคำถามขนาดที่เป็นเด็กผ่านมัธยมศึกษามาแล้ว คือ โตพอสมควรที่น่าจะรู้แต่ไม่รู้ เช่น... ถามว่า

- ชื่อของคุณมีคำแปลว่าอย่างไร หรือมีความหมายอย่างไร
- คุณเกิดเดือนพฤศจิกายน เดือนนี้เขาเรียกว่าเกิดราศีอะไร
- คุณว่าต้องการมาเรียนที่ศิริราช
  คำว่า "ศิริราช" นี้หมายถึงใคร
- คณะรัฐบาลเวลานี้ ใครเป็นรัฐมนตรีสาธารณสุข
- คุณว่าคุณนับถือพุทธศาสนา..ศีล ๕ มีว่าอย่างไร
- ไม้ม้วน ๒๐ คำ มีคำอะไรบ้าง
- ตัวหนังสือไทยเรามีพยัญชนะทั้งหมดกี่ตัว

- อักษรกลางมีกี่ตัว ตัวอะไรบ้าง
- พระอินทร์มีชายากี่คน ใครบ้าง
- ชาติไทยมีแผ่นดินใดบ้าง ที่มีพระเจ้าอยู่หัว ๒ พระองค์
- พระเวสสันดร เป็นชาติกำเนิดที่เท่าใดของพระพุทธเจ้า
- ถนนราชดำเนิน ตั้งแต่ไหน ถึงที่ไหน
  ที่เรียกว่าถนนราชดำเนิน นอก – กลาง – ใน
- พระพุทธชินสีห์ เป็นพระพุทธรูปอยู่ที่วัดไหน
- ต่อคำโคลง... สยามมานุสติ
  ต่อจากนี้ให้จบ “หากสยามยังอยู่ยั้งยืนยง”

แล้วยังถามกันง่ายๆ ที่คนทั่วไปก็รู้กัน แต่บางคนตอบไม่ได้ที่เศร้าใจมากที่สุดก็คือยังมีคนที่ร้องเพลงชาติและเพลงสรรเสริญพระบารมี ไม่ได้ หรือร้องไม่จบ แปลกใจและเสียใจมากๆ ทีนี้ลองมาดูคำถาม คำตอบ ในการสัมภาษณ์นักเรียนพอสังเขปบางคนดูบ้าง

๑. **ถามว่า** ที่บ้านค้าขายอะไร
ตอบ - ขายข้าวสาร
ถาม - ถ้าเช่นนั้น ข้าวสาร ๕ % หมายความว่าอย่างไร
ลูกพ่อค้าขายข้าวสาร ทั้งๆ ที่อยู่กับข้าวสารมาต้นแต่เกิด ตอบไม่ได้

๒. **ถามว่า** คุณจบจากโรงเรียนไหน
ตอบ – สวนกุหลาบวิทยาลัย
ถาม – พุทธภาษิตประจำโรงเรียนมีว่าอย่างไร
ตอบ – สุวิชาโน ภว โหติ
ถาม – แปลว่าอย่างไร
ตอบ – ผู้รู้ดีเป็นผู้เจริญ
ถาม – คำไหนที่แปลว่า ผู้เจริญ
ตอบ – ไม่ทราบ

๓. **ถามว่า** – คุณชอบอ่านหนังสือไหม
ตอบ – ชอบ
ถาม – หนังสือประเภทไหน
ตอบ – ชอบอ่านทุกประเภท หนังสือทุกอย่าง หนังสือตำรา หนังสือพิมพ์ หนังสืออ่านเล่น ชอบหนังสือสนุกๆ อ่านแล้วตลกขบขัน
ถาม – อ้ายแห้ว คือใคร
ตอบ – ไม่ทราบ (ทำหน้าฉงน สงสัย)
(ที่ถามนั้นก็เพราะบอกว่าชอบอ่านทุกประเภท หนังสือออกขำขันก็ชอบ ตอนนั้นไม่ว่าเด็กผู้ใหญ่อ่านเรื่องสามเกลอของ ป.อินทรปาลิต กันทั้งเมือง จึงได้ถามถึง อ้ายแห้ว)

๔. **ถามว่า** – คุณเป็นผู้หญิง รู้ไหมว่ามดลูกของผู้หญิงสาวๆ มีขนาดสักแค่ไหน
ตอบ – นึกอยู่ชั่วขณะ ชูกำปั้นขึ้น ขนาดกำปั้นมือของผู้นั้น
(อยากจะบอกว่า ขนาดแค่นั้นถ้าไม่ใช่เนื้องอกก็คงมีครรภ์)

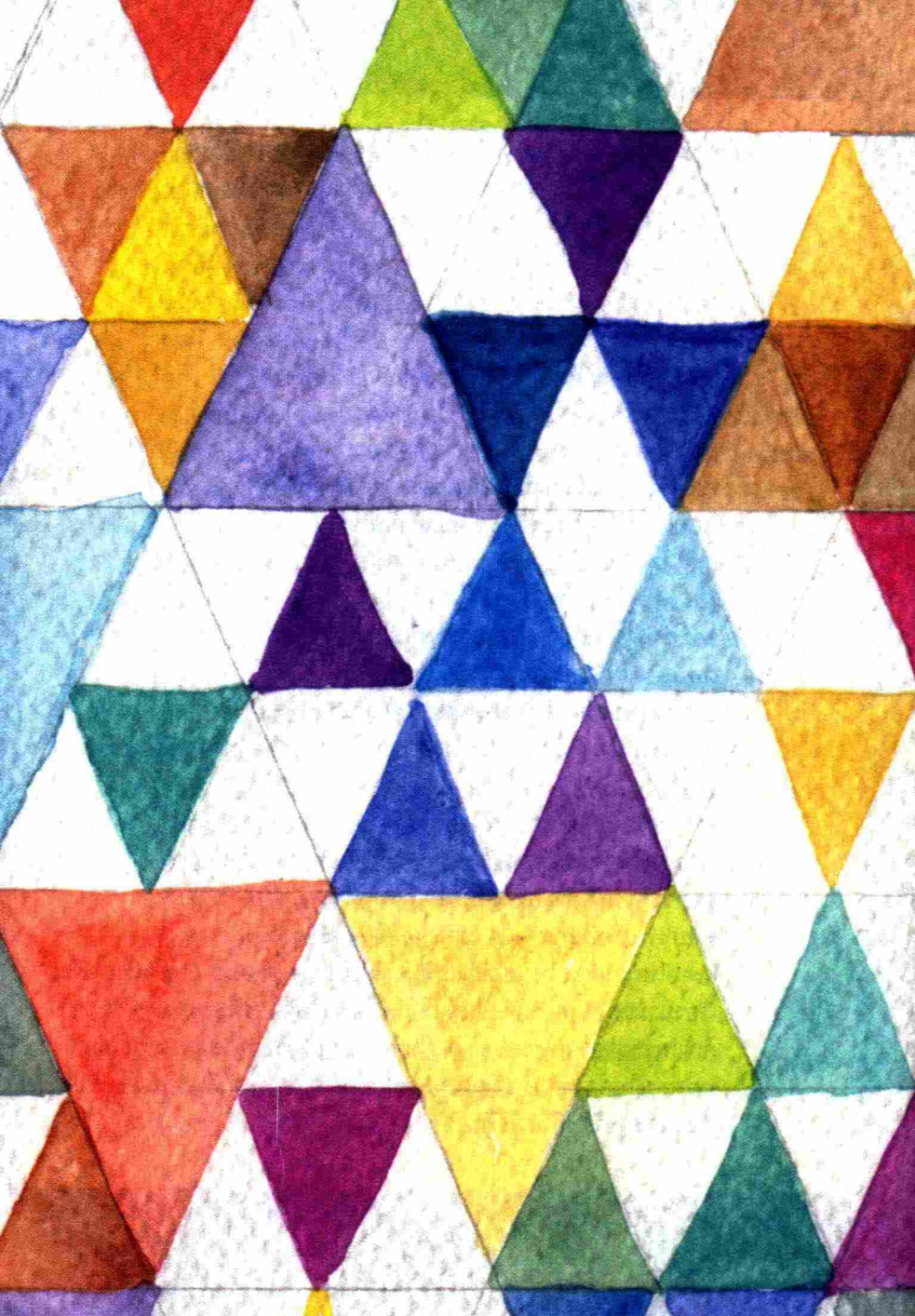
๕. **ถามว่า** – คุณมาจากโรงเรียนไหน
ตอบ – เทพศิรินทร์
ถาม – เทพศิรินทร์ ลูก “แม่รำเพย” นักเรียนเทพฯ นับถือแม่รำเพยมาก
ถามว่า – แม่รำเพยคือใคร
ตอบ – คิดว่าคงเป็น เจ้าผู้ใหญ่ในวังละมั้ง
ถาม – ถ้างั้นจะมีพระนามว่าอย่างไร
ตอบ – ดูเหมือนว่าจะมีพระนาม – พระนางรำเพย
ถาม – พระนามเต็มว่าอย่างไร
ตอบ – คิดว่าคงมีพระนามว่า พระนางรำเพยพรรณี
ถาม – อ้อ ถ้างั้นเป็นอะไรกับพระนางรำไพพรรณีล่ะ
ตอบ – ผมว่า เอ คงเป็นพระญาติ พี่น้องกันละมั้งครับ

(ดูเถอะ ถามยังไงตอบได้ทั้งนั้น อยากจะตะโกนว่า มาพูดบ้าๆ พูดไปได้เป็นคุ้งเป็นแคว เรื่องของโรงเรียนตัวแท้ๆ ไม่รู้เอาเลย แถมตอบได้ สงสัยว่าจะกะล่อนมากพอ)

๖. **ถาม** – พาสเต้อร์คือใคร (หมายถึงหลุยส์พาสเต้อร์)
ตอบ – ไม่ทราบ
ถาม – ถ้างั้น ลิสเตอร์ (ลอร์ด ลิสเตอร์) คือใคร
ตอบ – คงจะทำลิสเตอร์ลีนบ้วนปากละมัง
ถาม – คุณเรียนมาทางวิทยาศาสตร์ ถ้าพูดถึง โค้ก (คือ ดร.โค้ก) คุณคิดถึงอะไรมีความสำคัญอย่างไร
ตอบ – หมายถึงน้ำอัดลม ดื่มแล้วชื่นใจ
(กลุ้มใจจริงๆ ตั้งใจจะเรียนแพทย์ แต่ไม่รู้จักชื่อแพทย์คนนี้เลย)

๗. **ถามว่า** – "เมตตากับกรุณาต่างกันอย่างไร"
ตอบ – ทั้ง ๒ คนเป็นดารานักแสดง
เมตตา นามสกุล รุ่งรัตน์ แต่กรุณาจำนามสกุลไม่ได้
(ดูเถอะพุทธศาสนิกชน ถามถึงเรื่องของศีลธรรมกลับไปตอบเรื่องนักแสดง)

๘. คำตอบของผู้ถูกสัมภาษณ์รายนี้โหดร้ายมาก ในเมื่อถามถึงเรื่องในหนังสือ (ตะเลงพ่ายที่เคยเรียนมาในขั้นสุดท้ายมัธยมศึกษามาหยกๆ)
ถามว่า – เจ้าพระยาปราบไตรจักร คือใคร
ตอบ – ต้นตระกูล "..." (ขอไม่เอ่ยชื่อนามสกุล)
(แทบเป็นลมช็อคไป โชคดีมากที่ผู้ถามไม่ใช่นามสกุลนั้น ถ้าใช่แล้วคงเป็นเรื่องนามสกุลนั้นเป็นนามสกุลใหญ่ มีชื่อเสียงมีเกียรติสูงมาหลายรัชกาล ก็เจ้าพระยาปราบไตรจักรน่ะ เป็นช้างทรงออกศึกของสมเด็จพระเอกาทศรถ มาบอกได้ว่าเป็นต้นตระกูล "(นามสกุล)" นี้ได้ ดีนะที่พวกคนนามสกุลนี้ไม่มีใครได้ยิน

ตอน
๔
บทความ
ณ ปัจจุบัน

“ คำทำนายทายทัก ชะตาบ้านเมือง ”

ขอบอกกันไว้ก่อน...เรื่องที่เขียนขึ้นมานี้ไม่ใช่เรื่องทางโหราศาสตร์ ไม่ใช่เรื่องเดากันเล่น ไม่ใช่เรื่องที่ฟังเขาเอามาเล่าต่อ แต่พูดคุยกันตามหลักของ “สมดุลแห่งธรรมชาติ” ที่อาจเกิดปรากฏการณ์ต่างๆ ขึ้นในบ้านเมือง (หรือโลก) ในกาลเวลาข้างหน้าก็ได้

เคยมีคนกล่าวทำนายทายทักเกี่ยวกับเหตุการณ์ สภาวะ และการเปลี่ยนแปลงของโลกเรา และลมฟ้าอากาศทั้งที่เป็นเรื่องดีและเรื่องเสื่อมสลาย เป็นคำทำนายเอาไว้ตั้งแต่เมื่อ ๒๕๐ ปีมาแล้ว ถูกบ้างผิดบ้างก็ไม่มีใครว่า ไม่มีใครขมหรือจะต่อว่าต่อขานกัน ก็รู้ๆ กันอยู่ว่าเขาทำนายไว้เท่านั้นจะต่อว่าเขาก็ไม่ได้ เขาผู้ทำนายก็พากันล้มหายตายจากไปหมดแล้วด้วย

เมื่อบันทึกเรื่องนี้ก็คิดว่าเป็นการขีดเขียนเล่นๆ และคิดเอาเองว่าอาจเป็นจริงก็ได้ เพราะเราคิดเอาตามหลักสมดุลธรรมชาติซึ่งสภาพการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติย่อมทำให้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพของโลกได้ แต่ที่เขียนไว้นี้อาจไม่เกิดขึ้นหรือไม่จริงก็ได้ เพราะเป็นเพียงแต่เราคิดเท่านั้น แล้วทำไมโลกถึงจะต้องเป็นตามที่เราคิดละ

สภาวะที่แสดงให้ปรากฏล่วงหน้า

เมื่อ ๖๐ กว่าปีมาแล้ว เมืองไทยเรามีประชากรทั้งสิ้น ๑๘ ล้านคน (ก็ตามที่เราเคยร้องเป็นเพลงกันไง คงจำได้ **สิบแปดล้านภาคภูมิในใจ เทิดไทยไชโย**)

ราวๆ ๓๐-๔๐ ปีมานี้ เมืองไทยมีประชากรเพิ่มขึ้นประมาณ ๓๐ กว่าล้านคน มาถึงเวลานี้ คือ อีก ๓๐ ปีต่อมา ประชากรไทยมีประมาณ ๖๐ กว่าล้านคน เพิ่มขึ้นมาอีกเท่าตัว คงพอเห็นกันได้แล้วว่ามีการเพิ่มประชากรขึ้นมามากและเพิ่มอย่างรวดเร็วมากอีกด้วย ที่ว่านี้ก็เป็นเพียงประชากรของเมืองไทยเราเท่านั้น ถ้าหมดทั่วโลกผู้คนจะมีเพิ่มมากขึ้นอีกแค่ไหน ลองดูสถิติประชากรโลกกันสักหน่อยซิ

ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ประชากรโลกมีถึง ๖,๔๒๓ ล้านคนกว่าๆ อีก ๒ ปีต่อมา คือ ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ มีกำหนดไว้เพียงคร่าวๆ ว่าจะมีเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ ๖,๖๒๐ ล้านคน

คือจะเพิ่มได้ถึงอีก ๒๐๐ ล้านคน

เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็น่าคิดวิตกว่า ถ้าประชากรโลก และของเมืองไทยเรามีอัตราการเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็วเช่นนี้ อีกไม่กี่ปีหรอกคนจะต้องถึงวันล้นโลก ถ้าคนล้นโลกขึ้นมาจริงๆ คนจะอยู่กันอย่างไร

อย่าวิตกหวาดระแวงกันเลย คนล้นโลกเป็นไปไม่ได้หรอก เพราะธรรมชาติจะต้องช่วยปรับตัวให้โลกมีจำนวนคนและทุกสิ่งทุกอย่างรวมอยู่ด้วยกันในโลกให้พอเหมาะพอดีเสมอ

คิดกันอย่างง่ายๆ เอาแต่เพียงอาหารและทุกสิ่งที่เป็นของจำเป็นที่คนเราจะต้องใช้เพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ในโลกนี้ได้ ก็จะมีเป็นจำนวนเพียงพอที่พอเหมาะพอดีที่จะให้คนจำนวนหนึ่งในโลกพอใช้ได้ ถ้าจะใช้เกินกว่านั้นก็ไม่มีให้ใช้

ถ้าจำนวนคนในโลกมีเพิ่มมากขึ้นๆ ในที่สุดอาหารและสิ่งซึ่งมีความจำเป็นที่คนจะต้องใช้เพื่อที่จะให้มีชีวิตอยู่ได้ ก็จะไม่มีพอให้คนได้ใช้ ผู้คนจะขาดสิ่งจำเป็นต่อชีวิต คนจะมีความอดอยาก คนจำนวนมากไม่อาจมีชีวิตอยู่ได้ในโลก พวกที่ยังอยู่และไม่ตายก็จะแย่งชิงสิ่งที่จำเป็นต่อชีวิต หรือเมื่อจำนวนผู้คนในโลกเพิ่มมากขึ้นๆ บรรดาสิ่งต่างๆ ที่จำเป็นต่อชีวิต ก็จะถูกคนจำนวนมากใช้ไปมาก สิ่งเหล่านั้นก็มีจำนวนลดน้อยลงไปทุกที เมื่อสิ่งเหล่านั้นขาดไปจากธรรมชาติ สิ่งอื่นๆ ก็จะเกิดสภาพผิดไปจากปกติ จากการขาดสมดุลของธรรมชาติ สภาพของโลกจะผิดวิปริตไปจากที่เคยเป็นมาตามปกติธรรมดา

เมื่อประชากรโลกเพิ่มขึ้นๆ ตลอดเวลา อาหารและสิ่งที่มีความจำเป็นต่อชีวิตที่ทุกชีวิตต้องการใช้ทุกสิ่งทุกชนิดก็จะต้องใช้ไปมากเกินกว่าที่จะมีขึ้นมาให้ใช้ได้ทัน สิ่งที่คนเราจะต้องใช้ก็จะลดน้อยลงไปจนในที่สุดจะขาดสมดุลกับสิ่งที่คงมีอยู่โดยที่ไม่ถูกใช้ ทำให้สิ่งที่ไม่ถูกใช้เหล่านี้เพิ่มขึ้นผิดปกติด้วย เมื่อสิ่งที่มีชีวิตต้องการใช้ กับสิ่งที่ไม่ต้องการใช้ผิดสมดุลย์ไปมากโลกก็ไม่อาจมีสภาพปกติ ธรรมชาติของโลกที่เกิดความผิดปกติจะบังคับควบคุมให้คนที่มีในโลกจะต้องลดจำนวนลง จนให้มีคนเหลือพอเหมาะพอดีกับอาหารและสิ่งทั้งหลายที่คนต้องการและจำเป็นต้องใช้ คือต้องมีอาหารและสิ่งจำเป็นต่อชีวิตมีจำนวนเป็นสมดุลกับจำนวนคนที่พอจะอยู่ในโลกได้ การที่จะให้คนในโลกมีจำนวนลดน้อยลง และไม่ให้มีจำนวนเพิ่มมากเกินไปอีก

ธรรมชาติก็จะต้องบันดาลให้เกิดกระบวนการลดจำนวนประชากรโลกลง ซึ่งการลดประชากรโลกลงนี้ก็ด้วยวิธีการ ๒ วิธี คือ ต้องทำให้คนเกิดใหม่ลดน้อยลงอย่างหนึ่ง และต้องทำให้คนตายให้มากขึ้นอีกอย่างหนึ่ง

"ข้าฯ ขอคิดทำนายบ้านเมืองในกาลเวลาอนาคตถึงเหตุการณ์สภาวะและชีวิตผู้คนที่อาจอุบัติขึ้นดังนี้" ทุกวันนี้สภาพของโลกเราจะเห็นได้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงผิดแปลกไปมาก และเป็นไปอย่างรวดเร็วอีกด้วย ความผิดแปลกเปลี่ยนแปลงไปนี้เป็นที่รู้และเห็นกันได้อย่างแน่ชัดว่าเกิดขึ้นมาเนื่องจากโลกมีประชากรเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ความผิดแปลกที่เกิดขึ้นนี้จะเป็นการบอกแจ้งเหตุถึงการที่จะเกิดเหตุผิดปกติขึ้นมาในโลกแล้ว จึงขอทำนายทายทักจากหลักการปรับตัวของธรรมชาติที่จะให้เกิดความสมดุลตามธรรมชาติของโลกในกาลเวลาข้างหน้า นับแต่เวลานี้เป็นต้นไปจะมีเหตุการณ์วิปริตผิดแปลกทุกข์ยากลำบากของบ้านเมือง และแพร่กระจายไปทั่วทุกหนทุกแห่งของโลกมนุษย์นี้

เมื่อกาลเวลาล่วงมาถึงกึ่งพุทธศตวรรษแล้ว ต่อจากนี้ไปตามชะตาบ้านเมืองเราจะต้องประสบกับเหตุการณ์ที่เดือดร้อนยุ่งยากลำบากของบ้านเมือง และแพร่กระจายไปทั่วทุกหนทุกแห่งของโลกมนุษย์นี้

หลายปีที่ผ่านมา นับได้เป็นเวลาศตวรรษที่มีคนเกิดมาในโลกเพิ่มขึ้นๆ ทุกปี แต่คนตายไปมีจำนวนน้อยลง คนแก่มากขึ้น คนมีอายุยืนมาก เด็กเติบโตเป็นหนุ่มสาวจนเป็นผู้ใหญ่ได้มากขึ้น มีอยู่น้อยมากที่จะตายเสียก่อนตั้งแต่ยังเป็นเด็กๆ

แต่ ตั้งแต่นี้ไป คนเกิดมาใหม่จะมีลดน้อยลง ชายหญิงแต่งงานเป็นสามีภรรยากันแล้วไม่ต้องการมีลูกและจะไม่มีลูกเกิดมาหรือมีลูกน้อยคน และเด็กเกิดมาจะเป็นเด็กที่มีความพิการต่างๆ ที่ไม่อาจเติบโตเป็นปกติได้ดีพอเด็กจะตายเสียก่อนที่จะเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ คนเจ็บป่วยและตายด้วยโรคต่างๆ นานาโรคจะมีมากขึ้น โรคเก่าที่หายไปหรือหมดสิ้นไปจากโลกแล้วจะกลับมีขึ้นมาใหม่และโรคจะร้ายแรง กำเริบหนักกว่าเดิม แล้วยังจะมีโรคใหม่อีกหลายโรคเกิดขึ้นมาโดยหาต้นสายปลายเหตุไม่ได้ บางโรคอาจรักษาไม่หายด้วย ผู้คนที่มีชีวิตอยู่กันไปโดยไม่รักตัว ไม่รู้จักระวังตัว มีแต่หาโรคใส่ตัวโดยขาดสติความคิด คนทั่วไปจะตายกันได้ง่ายๆ จากความอยากสวย อยากรวย อยากอ้วน อยากผอม อยากหนุ่ม อยากสาว

คนจะฆ่าคนด้วยกันเอง ไม่ได้คิดว่ากลัวหรือคิดเห็นเป็นบาปเป็นเวรกรรม ด้วยความรู้สึกเพียงโกรธ เกลียดชัง อิจฉาริษยา กันเพียงเล็กๆ น้อยๆ โดยไม่รู้สึกอย่างใดทั้งนั้น คนจะฆ่ากันเองโดยการทำให้แม่น้ำลำคลองและตามแหล่งที่ใช้น้ำเป็นน้ำดื่ม น้ำใช้สกปรก เต็มไปด้วยเชื้อโรคและพิษสารเคมี คนด้วยกันจะฆ่ากันเองโดยไม่ได้ตั้งใจ และไม่รู้ว่าตนทำลายชีวิตด้วยกันโดยการใส่สารเคมีที่เป็นพิษเป็นภัยต่อร่างกาย ลงในอาหารเพื่อปรุงแต่งกลิ่นรส โดยคิดว่าเพิ่มคุณค่าทางอาหาร คนจะฆ่าคนด้วยกันโดยไม่รู้ตัวว่าได้ช่วยกันทำให้เกิดความร้อนในบรรยากาศเพิ่มขึ้นๆ และทำให้อากาศเป็นพิษ ชีวิตของผู้คนด้วยกันจะถูกบั่นทอนผ่อนตายไปทีละน้อยๆ ที่สุดคนจะตายกันเป็นหมู่เป็นฝูง ยาเสพติดที่มีฤทธิ์ร้ายแรงจะมีผู้ผลิตขึ้นและจะแพร่กระจายไปทั่วทุกทิศทุกถิ่นทุกประเทศทั่วโลก คนจะติดยาเสพติดทั้งที่มีอยู่เก่าและผลิตขึ้นมาใหม่ที่มีพิษร้ายมากขึ้นๆ และจะมีจำนวนมากขึ้นทุกที จนกลายเป็นคนไร้ค่า ไร้ประโยชน์ต่อสังคม ก่อความยุ่งยากวิปริตผิดปกติของสังคม ต่อไปนี้แหล่งผลิตยาเสพติด การลักลอบขนส่งและซื้อขาย คนติดยาเสพติดจะมากขึ้นๆ พร้อมกับการเพิ่มขึ้นของอาชญากรรม แล้วในที่สุดจำนวนคนที่ตายจะมากขึ้นไปอีก

ผู้คนจะตายกันเป็นจำนวนมากขึ้น โดยเหตุอีกอย่างหนึ่งคือ การเกิดอุบัติเหตุ ความผิดปกติเปลี่ยนแปลงไปของธรรมชาติ สภาพที่เปลี่ยนแปลงของสถานที่ ที่อยู่อาศัย และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งจิตใจและอารมณ์ของคนเปลี่ยน ผิดไปได้ง่ายๆ ก็จะเป็นเหตุให้คนประสบอุบัติเหตุ และตายมากขึ้น นอกจากนี้แล้ว อุบัติเหตุอาจมีได้จากตกจากที่สูง จากอาวุธ มีด ปืน ลูกระเบิด จากยานพาหนะต่างๆ และจากการเกิดไฟไหม้ เมื่อมีอุบัติเหตุอย่างใดแล้ว แต่ละครั้งอาจมีคนตายไปด้วยกันจำนวนมาก

การเกิดโรคระบาดของโรคร้ายหลายโรคที่เป็นภัยต่อชีวิตได้มากนั้น ก็จะเกิดระบาดได้มากขึ้น บ่อยครั้งขึ้นทำให้ชาวบ้านชาวเมืองตายไปครั้งละมากๆ สุดที่จะต้านทาน แก้ไข ยับยั้งการระบาดได้ง่าย การเกิดโรคระบาดนี้ก็เพราะคนด้วยกันนี่แหละที่ทำให้โรคระบาด

เวลานี้อาจพูดได้ว่ามีสาเหตุอย่างหนึ่งที่จะทำให้มีคนตายมากได้ นั่นคือ “การกีฬา” ทุกวันนี้คนรู้ถึงคุณค่าของการออกกำลังกายกันดีและพยายามที่จะได้เล่น

กีฬา คนทั่วไปนิยมการกีฬามากขึ้น แต่บางทีก็ลืมตัวและขาดความคิดพิจารณาว่า คนอาจตายเพราะกีฬา เนื่องจากไม่ได้เล่นกีฬา แต่จะเป็นนายเหนือกีฬา การตายจากการกีฬา ก็ถือว่าเป็นอุบัติเหตุ จะมีคนตายได้เช่น จากการแข่งรถยนต์ แข่งจักรยานยนต์ แข่งเรือเร็ว รวมถึงการที่อาจตายจากการเล่นกีฬาท่าผาดโผน การปีนเขา สูงชัน การกระโดดร่มชูชีพลงมาเกาะกันเป็นวงหรือแสดงท่าต่างๆ บนอากาศ แล้วยังมีการแสดงการเล่นต่างๆ ที่จะต้องอวดตัวว่ามีความกล้าความเก่ง แต่พลาดพลั้งตายไปได้ง่ายๆ ตายแล้วไม่มีใครช่วยจารึกชื่อไว้เป็นเกียรติประวัติให้เลย

บ้านเมือง เมื่อมีจำนวนคนเพิ่มมากขึ้น สภาพจิตของคนในสังคมที่มีคนมากขึ้นๆ นี้จะเปลี่ยนแปรผิดปกติอยู่ตลอดเวลา จิตใจคนจะมีแต่ความวิตก กังวล เดือดเนื้อร้อนใจ มีแต่ความโลภ โกรธ หลง เกลียดชังกัน อิจฉาริษยา แก่งแย่งแข่งดีกัน คนจะขาดการทำบุญเกื้อหนุนกัน ไม่ช่วยเหลือเจือจุนผู้ยากไร้ ไม่อยากติดต่อคบหาใคร เห็นแก่ตัวและคนในหมู่ของตัว ต่างคนต่างก็แสวงหาโอกาสที่จะกอบโกยผลประโยชน์มาเป็นของตัว การฉ้อราษฎร์บังหลวงจะมากขึ้นและมีไปทั่วทุกแห่งหน ผู้คนขาดความรักใคร่ปรองดองเห็นใจกัน คนแก่จะถูกทอดทิ้งขาดลูกหลานเหลียวแล

ผู้คนจะเลิกถือศีล ละทิ้งธรรม ไม่มีศาสนา จะมีแต่ความเกลียดชังกัน ขัดแย้งเบียดเบียน คิดแค้นอาฆาตกัน เมื่อมีจิตใจอารมณ์ผิดปกติอยู่แล้วจะขาดความสำนึกอันดีงามและขาดสติ เมื่อเกิดความไม่พอใจเพียงเล็กน้อยก็ต้องทะเลาะวิวาท ตบตี ชกต่อยจนฆ่าฟัน ยิงกันอย่างไร้เหตุผล

คนจะขาดเมตตาปรานี ขาดความกตัญญูกตเวที ไม่รู้บุญคุณและไม่รักพ่อแม่ มีจิตใจหยาบทราม ถึงกับดุด่า เฆี่ยนตีพ่อแม่ บางคนจิตเสื่อมทรามฆ่าพ่อแม่ตนเองไม่ได้คิดกลัวบาปกรรมอย่างใดทั้งสิ้น ศิษย์จะไม่เคารพนับถือครู ครูจะไม่รักไม่เอาใจใส่ศิษย์ ลูกศิษย์ไม่มีครู ครูจะไร้ลูกศิษย์ ครูกับศิษย์เมื่อมีการสอนกันไป เรียนกันไปแล้ว ก็แยกจากกันไป ไม่มีแม้แต่ความจำที่เคยสอนเคยได้เรียนกันมา และต่างก็จำกันไม่ได้เสียด้วย ไม่มีจิตใจผูกพันเหลือเลย

พวกคนหนุ่มสาวหรือแม้แต่พวกเด็ก จะรวมหมู่รวมพวกมาตี ชกต่อยกัน และบางทีรุนแรงถึงกับฆ่าฟัน แทงยิงกัน โดยทำไปให้ถูกต้องสมกับที่ธรรมชาติต้องการให้คนในโลกลดน้อยลง ไม่เหมือนคนที่เจริญเติบโตไปจนเป็นผู้ใหญ่ได้มาก เวลานี้

ธรรมชาติก็บังคับกีดกันไม่ให้เด็กโตไปเป็นหนุ่มสาวหรือผู้ใหญ่มากเกินไปอีกแล้ว ช่วงพวกเด็กยกพวกตีกันฟันแทงกันมีมากขึ้นทุกที

สภาพของจิตใจที่มีความผิดปกติในหมู่คนที่อยู่ในสังคมจำนวนมาก และมากขึ้นๆ ทุกทีนี้ จะมีได้มากขึ้นทั้งในพวกผู้ใหญ่และเด็กๆ ความผิดปกติทางจิตเป็นเหตุการณ์ให้มีคนไม่พอใจในชีวิตของตัวถึงกับฆ่าตัวตาย ก็จะมีได้มากขึ้น ความยากจนไร้ความคิด สติปัญญา และความเสื่อมทางจิตใจ ทำให้เกิดคนที่หันเข้าหาวิธีการพากันโดยลักเล็กขโมยน้อย การจี้ปล้นก่อโจรกรรม เกิดขึ้นในทั่วบ้านทั่วเมือง

อาชญากรรมทางเพศก็รู้เห็นกันอยู่แทบทุกวันไม่ค่อยจะว่างเว้น ข่าวเรื่องผู้หญิงถูกผู้ชายฉุดข่มขืนมากขึ้นจนไม่ค่อยจะมีนำมาออกข่าว เรื่องที่น่าสลดใจยิ่งนักก็คือ ช่วงเด็กผู้หญิงถูกหมู่เด็กผู้ชายรุมโทรมข่มขืน และเรื่องเช่นเดียวกันนี้ได้เกิดเป็นประจำ แค่นั้นยังไม่เศร้าสลดใจมากพอเพราะจิตใจเศร้าสลดหดหู่ยิ่งนักที่ข่าวมีว่า หลังจากถูกรุมข่มขืนแล้วเด็กหญิงเคราะห์ร้ายนั้นยังถูกฆ่าตายอีก เศร้าสลดใจอย่างมากเมื่อคิดถึงว่า เด็กของเรามีจิตเสื่อมเลวทรามยิ่งไปกว่าสัตว์ถึงเช่นนี้เชียวหรือ เมื่อคนเกิดขึ้นมาในโลกมีมากขึ้น แต่คนตายน้อยคนที่จะต้องมาเกิดใหม่ ก็คงมีพวกสัตว์นรกชั่วช้าเลวทรามหลบหนีตามเขามาเกิดด้วย พวกนี้เกิดมาก็จะมีจิตใจผิดปกติ (ต่างจากจิตใจคนแท้ๆ) อยู่แล้วนั้น เกิดผิดปกติมาแต่กำเนิด จึงได้มีคนจิตทรามมาตั้งแต่เกิดแล้ว เมื่อเติบโตขึ้นสักหน่อยก็จะกระทำความผิดคิดชั่ว ก่อการทะเลาะวิวาทกัน ฆ่ากัน และยังก่อความทุกข์และทำลายคนอื่นด้วย คนพวกนี้ไม่รักตัวไม่รักดี จึงไม่รู้ที่จะรักคนอื่นและไม่รักวัฒนธรรม ประเพณี ชาติบ้านเมือง ตระกูลกำเนิดสังคมของตัว เมื่อเป็นไปดังกล่าวนี้ บ้านเมืองก็จะเข้าสู่ยุคที่เต็มไปด้วยคนอันธพาลที่คิดแต่ทำลายคนอื่นๆ ตามที่ธรรมชาติต้องการให้มีคนลดน้อยลง

ธรรมชาติชีวิตมนุษย์จะเกิดวิปริตแปรผันไปอย่างหนึ่งคือ จะมีคนทั้งผู้ชายและผู้หญิง หลายหลากมากคนที่ไม่ภูมิใจไม่พอใจเพศของตน จิตใจเปลี่ยนไปกลับกันชายอยากเป็นหญิง หญิงอยากเป็นชาย คือ ทำตัวเป็นคนอย่างชาวบ้านเรียกว่า กะเทย (ที่ถูกต้องเรียกว่า ลักเพศ) ผู้คนเหล่านี้ในปัจจุบัน จะมีผู้ยอมรับและแสดงตัวว่าตัวต้องการที่จะเป็นหญิง ต้องการเป็นชาย ซึ่งมีสภาพตรงกันข้ามกับเพศตน และแสดงท่าทีอย่างชายหรือหญิง ตามที่คนต้องการโดยไม่ปิดบังหรืออับอายหวาดระแวงอย่าง

แต่ก่อนแล้ว เมื่อคนลักเพศนี้แต่งงานกันก็ไม่อาจมีลูกได้ ธรรมชาติให้คนเป็นพวกลักเพศมากก็เป็นการควบคุมของธรรมชาติ ไม่ให้คนเกิดมาในโลกมากขึ้นอีกด้วย

บรรดาสภาวะหรือเหตุต่างๆ ที่ทำให้คนเกิดมาได้น้อยลงและตายมากขึ้น ตามที่กล่าวมานั้น ถึงอย่างไรก็ยังมีคนเกิดมามากและตายไปยังน้อยอยู่ คนในโลกก็ยังมีมากเกินไป อาหารและสิ่งต่างๆ ที่คนต้องกินต้องใช้ก็ไม่มีพอ คนจะต้องแย่งกันกินแย่งกันใช้อยู่อีก เมื่อคนในโลกยังคงมีมากขึ้นๆ จิตใจคนต่างๆ ก็เกิดความผิดปกติ คนจะไม่รักไม่ชอบกัน เกิดอารมณ์โกรธ เกลียด ชัง ขัดแย้ง เอารัดเอาเปรียบกัน ถือพวกถือเหล่า มีการใช้กำลังเข้าต่อสู้ทำลายกันเป็นหมู่เป็นพวก และที่สุดก็จะกลายเป็นการต่อสู้กันทำลายกันของคนต่างชาติต่างประเทศกัน คือ จะมีการเกิดสงคราม สงครามระหว่างเชื้อชาติ หรือสงครามระหว่างประเทศหรือกลุ่มประเทศ

การสงครามที่เกิดขึ้นแต่ละครั้งก็จะมีคนตายไปเป็นจำนวนมาก พลโลกมีจำนวนลดลงไปมาก คนในโลกเหลือน้อย ผู้คนจะกลับมารักกันชอบกันเห็นใจและมีปรานีกัน โลกก็จะมีความสงบสุขสันติ ไม่นานนัก ถ้าหากสงครามนั้นไม่ได้มีคนตายไปให้มากๆ ชั่วเวลาไม่กี่ปี คนเกิดมามากขึ้น คนตายยังน้อยลง พลโลกคงมีมากขึ้น โลกจะกลับเข้าสู่สภาพเดิมอีก

ในเมื่อเหตุต่างๆ ที่จะทำให้คนในโลกตายมากขึ้น เพื่อโลกจะได้มีคนอยู่เป็นจำนวนน้อยลงนั้นยังไม่ทำให้คนตายมาก จนมีคนในโลกน้อยพอเหมาะที่โลกจะมีความสุขสงบสันติได้อย่างแท้จริงแล้ว คราวนี้ก็ถึงคราวที่ธรรมชาติ จะต้องช่วยให้มีจำนวนคนลดน้อยลงไปอีกให้มาก โดยจะต้องมีความผิดปกติเปลี่ยนแปลงแปรผันไปของธรรมชาติ ด้วยการเกิดความอดอยากทุกข์ใจ มีความยุ่งยากลำบากในการที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ และชีวิตของคนจะถูกทำลายล้างผลาญไปจากภัยธรรมชาติได้มากๆ

ทุพภิกขภัย ข้าวยากหมากแพงเกิดมีความแห้งแล้งไปทั่วทุกแผ่นดิน ไร่นาพืชผักแห้งตายไปหมดสิ้น ต้นไม้ต้นหญ้าเหี่ยวแห้งผู้คนอดอยาก ขาดข้าว ขาดน้ำ ทั่วโลกมีแต่คนอดอยากเป็นโรคขาดอาหาร เจ็บป่วย ล้มตายกันทั่วทุกแห่งหน

ภัยธรรมชาติหลายอย่างที่สงบหายไปนานแสนนาน หรือไม่เกิดมีมาก่อนก็จะมีปรากฏและรุนแรงยิ่งนัก ดินแดนที่เกิดภัยธรรมชาติอยู่บ่อยๆ เป็นประจำ จะเกิดขึ้นและมีความร้ายแรงยิ่งไปกว่าที่เคยมีมา ชาวโลกจะถูกทำลายล้างผลาญไปมาก

มหาศาล

แผ่นดินไหวจะเกิดขึ้นอย่างรุนแรงด้วยจะมีแผ่นดินแยกถล่ม ตึกรามบ้านเรือนจะพังและยุบลงไปใต้ดิน ผู้คนอยู่ในตึกในอาคารก็จะตายกันหมดพร้อมกับตึกรามบ้านเรือนที่จมลงใต้ดิน

ไฟป่าจะไหม้โหมหนักและลุกลามไปทั่วโดยรอบเป็นอาณาเขตกว้างขวาง แล้วลุกลามไหม้บ้านเรือนในบริเวณใกล้เคียงโดยรอบ ไฟโหมหนักเป็นเนื้อที่กว้างใหญ่ ยากที่จะดับได้ง่าย

ภูเขาไฟที่มีไฟดับไปแล้วเป็นเวลานานหลายปี จะกลับระเบิดขึ้นมาใหม่ ส่วนภูเขาไฟที่ยังระเบิดกรุ่นอยู่แล้วจะเกิดระเบิดรุนแรงหนักยิ่งขึ้น ลาวาและเถ้าถ่านจากภูเขาไฟไหลลาวาท่วมบ้านท่วมเมือง ผู้คนที่มีบ้านอยู่รอบๆ บริเวณภูขาไฟ หลบหนีได้ไม่พ้นก็จะตายกันไปหมด โลกจะร้อนขึ้นๆ ทุกที น้ำแข็งจากขั้วโลกจะละลายเป็นน้ำไหลลงสู่ทะเลกับมหาสมุทรและไหลล้นท่วมโลก วาตภัยเกิดขึ้นและพายุพัดบ้านเรือนพังพินาศ ผู้คนจะตายจากกัน ตึกรามบ้านเรือน โรงงาน สิ่งปลูกสร้างและต้นไม้บ้านเรือนพัง ทับคนตายจำนวนมาก คนที่รอดเหลือจากตายหมู่มาไม่กี่คนก็หาที่หลบภัย และที่พักอาศัยไม่ได้

ฝนจะตกหนักทั้งวันทั้งคืน หินภูเขาจะพังทลายลงมาทับถมบ้านเรือนและชาวบ้าน น้ำป่าจะไหลท่วมบ้านท่วมเมือง ทะเลปั่นป่วน คลื่นยักษ์จากทะเล (คลื่นสึนามิ) จะซัดเข้าหาฝั่ง และซัดเลยฝั่งทะเลขึ้นไปได้ไกลถึง ๒-๓ กิโลเมตร คลื่นจะกระทบกระแทกบ้านเรือนและกวาดให้พังทลายไป ผู้คนจมน้ำตายสุดคณานับ

แผ่นดินไหว ไฟไหม้ป่า พายุกระหน่ำซ้ำแล้วซ้ำเล่า ภูเขาไฟก็ระเบิดหลายพัก คลื่นยักษ์สึนามิขึ้นฝั่งทำลายทุกสิ่งทุกอย่างที่ขวางทาง รวมทั้งผู้คนที่ล้มหายตายจากทุกสิ่งที่เคยอยู่ที่ชายหาด เหลือก็เพียงแต่ซาก หลังจากถูกทำลาย ย่อยยับพินาศสิ้น แผ่นดินท้องฟ้า อากาศจะร้อนดั่งไฟ อุทกภัยท่วมทั่วไปทุกถิ่น ชาติพันธุ์มนุษย์อาจหมดสิ้นไปในวันหน้ามิช้านี้ สุดที่จะกล่าวทำนายได้ว่า มนุษย์ สัตว์จะตาย สรรพสิ่งทั้งหลายจะพินาศย่อยยับสิ้นไปได้เพียงใด

โบราณท่านถือว่าเป็นเวรกรรมของคนยุคนี้ที่สร้างแต่ความชั่ว ละทิ้งบุญทำแต่บาปกันหลากหลาย มิได้ยึดถือศีลธรรมจรรยา สร้างแต่บาปหยาบช้าทุกคืนวัน ฟ้าดิน

จึงสาปแช่งมนุษย์รับบาปเคราะห์กรรมไปตลอดชั่วนิรันดร์ มนุษย์จะถึงซึ่งกาลพินาศย่อยยับ ไม่ได้ผุดเกิดมาในโลกอีกต่อไปเสียแล้วแต่นี้ไป...แล

นี่ก็ใกล้ยุคที่โบราณท่านว่าไว้ ไฟประลัยกัลป์จะกลับมาล้างโลก คงจะใกล้ถึงเวลานั้นแล้ว กระมัง ขอทำนายทายทักถึงกาลเวลาข้างหน้าเพียงแค่นี้ แต่ความจริงที่พูดทำนายไปนั้น ก็ได้มาจากเรื่อง "สมดุลแห่งธรรมชาติ" ซึ่งมันจะต้องเกิดในเหตุการณ์อย่างที่พูดถึงนี่แหละ ถ้าเมื่อใดจะมีคนล้นโลก

เวลานี้ก็ดูจะมีเค้าใกล้คำทำนายแล้วซินะ

ตอนที่จะกล่าวนี้ ถ้าเป็นคำกล่าวอย่างคำทำนายแบบโบราณ ก็จะทำนายอย่างให้คิดถึงความหมายตามไปด้วย เช่น เขาจะทำนายว่า ...

วันข้างหน้านี้ คนจนจะหนีความเป็นเศรษฐี คนมีจะยิ่งจมอยู่ในความร่ำรวย กลางวันจะกลายเป็นกลางคืน กลางคืนเป็นกลางวัน ทั่วทุกถิ่นทุกดินแดนเกิดความวิปริตบิดเบือนไป ช้างพลายกลายเป็นช้างพัง กระหังกลับเป็นกระสือ โบกมือให้(แต่)ถูกหาว่าไล่ ตะไคร้จะกลายเป็นลิง เสือสมิงปลอมเป็นนกแก้ว หมาแมวกลายเป็นหมาม้ง กงสีลัง (ภาษาจีนแปลว่าส้วม) ถ่ายต้องนอนหงาย ปลูกกระชายกลายเป็นต้นขิง พวกสาวๆ หญิงยิ่งกว่าลิงตัวผู้รวมหมู่จับชายข่มขืน กลางคืนตะวันขึ้นเต็มดวง มะม่วงออกลูกเป็นมะนาว สาวสาวไม่มีความอาย พวกนายไหว้บ่าวทุกราตรี คนดีหนีไปอยู่ป่า คนชั่วช้าได้เป็นเศรษฐี ผีบ้านผีเรือนจะหลบหนีหน้า ส่วนพวกผีป่ามาสิงในเมือง ฯลฯ

คิดถึงความหลัง...เมื่อครั้งฤดูหนาว

ขณะที่นั่งคิดถึงความหลังอยู่นี้ เมื่อสัก ๓๐ ปีกว่ามาแล้วเห็นจะได้ ถึงแม้ว่าจะมีกฎเกณฑ์ธรรมชาติบอกถึงระยะเดือนที่อยู่ในฤดูร้อน ฝน หนาว แต่กรุงเทพฯ ไม่มีฤดูหนาว ระยะเวลาที่ว่าเป็นเวลาฤดูหนาวก็ไม่หนาว อย่างมากก็เพียงมีอากาศเย็นๆ

อยู่สัก ๒-๓ วัน ก็หายเย็น กลับร้อนขึ้นมาเหมือนกับว่าเริ่มเข้าสู่ฤดูร้อนแล้วงั้นแหละ

คนกรุงเทพฯ เลยไม่ได้แต่งตัวอวดเสื้อผ้า เสื้อกันหนาว ร้านขายเสื้อผ้าก็ไม่กล้าสั่งเสื้อผ้า เครื่องกันหนาวมาจำหน่าย ตู้โชว์ไม่มีเสื้อผ้ากันหนาวสวยๆ แขวนอวดลูกค้า เครื่องสำอางประเภทครีมและน้ำยาประทินผิวให้ผิวหน้ายิ่งหน้างามงดสุดสวยยามต้องลมหนาว เงียบสงบพบน้อยในกรุงเทพฯ แต่คงไปเปิดตัวทางเมืองเหนือ และทางอีสานแทน

เมื่อครั้งที่ยังเป็นเด็กเรียนหนังสืออยู่ชั้นประถมต้องเรียนต้องท่องหนังสือ จำได้อย่างแม่นยำตั้งแต่เด็กแล้วว่าเมืองไทยมีฤดู ๓ ฤดู ฤดูฝนมี ๖ เดือน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ฤดูหนาวมี ๓ เดือน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม และฤดูร้อนมี ๓ เดือน ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน

ยังจำได้แม่นยำ คำกลอนที่กล่าวถึงฤดูร้อนและเราใช้เป็นเนื้อร้องในชั่วโมงเรียนร้องเพลงไทยว่า....

กุมภาพันธ์ ผันมาสู่ ฤดูร้อน
ทินกร เริงแรง ส่องแสงจ้า
เป็นฤดูเกี่ยวข้าว ของชาวนา
ขนข้าวปลา เข้าบ้าน สำราญใจ...

โคราช เมืองเกิดของผม ตั้งแต่เกิดมาจนโต พอเริ่มต้นเดือนตุลาคม ก็เริ่มมีลมหนาวพัดมาให้รู้ได้ว่าจะเริ่มฤดูหนาวและจะหนาวมากขึ้นทุกทีแล้วนะ เวลานั้นกรุงเทพฯ ก็เริ่มหนาวแล้ว หนาวจัดขึ้นเหมือนกัน ชาวกรุงที่อายุมากแล้ว เวลานี้จะต้องพูดว่าเวลานี้กรุงเทพฯ มี ๒ ฤดู คือ ร้อนกับฝน ไม่มีฤดูหนาว แล้วจะต้องพูดถึงความหลังว่า สมัยก่อนถึงเดือนตุลาก็หนาวสั่นแล้ว ถึงเวลามีงานพระรูปทรงม้า (๒๓ ตุลา) คนไปเที่ยวงานต้องสวมเสื้อหนาว เนวีบลู โก้เป็นบ้าเลย เนวีบลูเป็นเสื้อนอกคอแบะผ้าสักหลาด สีกรมท่า กระดุม ๒ แถว แบบเหมือนเสื้อพวกนายเรือ สมัยก่อนหนุ่มสาวนิยมสวมกัน โดยถือว่าเป็นแฟชั่นเสื้อกันหนาว

๒๐ กว่าปีมานี้ ฤดูกาลของไทย โดยเฉพาะกรุงเทพฯ สภาพลมฟ้าอากาศเปลี่ยนผิดแปลกไปไม่ตรงตามฤดูกาลอย่างแต่ก่อน ความผิดปกติที่เปลี่ยนไปมีเพียง

เล็กน้อย ไม่น่าเอาใจใส่กันนัก

เมื่อราวๆ ๑๕ ปีมานี้ พอสิ้นเดือนกันยายนและเริ่มเข้าเดือนตุลาคมแล้ว ยังมีฝนตกบางทีตกหนักเสียด้วย พอเลยกลางเดือนตุลาคมแล้วจะหมดฝนและอากาศเย็นลงคล้ายว่าจะเริ่มอากาศหนาวคือเริ่มฤดูหนาวแล้วแต่อากาศเพียงเย็นๆ ไม่นานก็เริ่มอุ่นขึ้น

๓-๕ ปีมานี้ สภาพอากาศเปลี่ยนแปลงไปอีก เมื่อถึงเดือนตุลาคมและเข้าสู่เดือนพฤศจิกายน ฝนยังตก ยังไม่หมดฝนตกบ้าง หยุดไปบ้าง ตกๆ หยุดๆ ไปจนสิ้นเดือนธันวาคมจึงหมดฝน แล้วอากาศก็เริ่มร้อน จึงพูดกันว่ากรุงเทพฯ ไม่มีฤดูหนาว

ก่อนจะสิ้นปี พ.ศ.๒๕๕๑ ไม่กี่วัน อากาศกรุงเทพฯ มาแปลก กรุงเทพฯ อากาศเย็นลง เย็นลงมาสักหน่อย เย็นมากพอถือเอาว่าหนาวได้ อากาศหนาวเย็นอยู่สัก ๒-๓ อาทิตย์ อุณหภูมิโดยเฉลี่ยราวๆ ๑๘-๒๐ องศาเซลเซียส ไม่ถึงกับหนาวจัด แต่กรุงเทพฯ นานมาแล้วไม่เคยมีหนาว พอมีอากาศเย็นลงนานสักหน่อยก็รู้สึกหนาวมาก

เมื่อใดอากาศเย็นลง และรู้สึกหนาว ทุกครั้งที่มีใครพูดถึงฤดูหนาว เป็นต้องคิดไปถึงตั้งแต่ตัวยังเป็นเด็กบ้านอยู่ที่โคราช โคราชมีฤดูกาลครบถ้วนทั้ง ๓ ฤดู

ในฤดูฝน ฝนตกอากาศเอาแน่นอนไม่ได้ บางปีฝนตกชุกมาก บางทีจะมีฝนพรำตลอดทั้งวันทั้งคืน ติดต่อกันอยู่ถึง ๓-๔ วัน บางปีฝนมามากบ้างน้อยบ้าง บางครั้งยังมีลูกเห็บตกด้วย แต่บางปีฝนแล้งไปเสียเฉยๆ งั้นแหละ ต้นฤดูฝนตกมาเสียหน่อย แล้วก็หยุดตกเรื่อยไปจนเริ่มเข้าฤดูหนาว

พอถึงฤดูหนาว อากาศก็หนาวจัด หนาวนานด้วยถึง ๓ เดือนเต็มจึงเข้าสู่ฤดูร้อน

พอเริ่มฤดูร้อน ก็ร้อนเอาร้อนเอา ร้อนทั้งวันทั้งคืน เหมือนกับว่าอยู่ในเตาอบ ตลอดฤดูร้อนเกือบจะไม่มีวันเวลาให้มีชีวิตอยู่อย่างสุขสบาย เย็นระรื่นชื่นใจเลย

อยู่เมืองโคราช ชีวิตจะต้องทนรับและต่อสู้กับอากาศ ๓ ฤดู ฝน หนาว ร้อน ตลอดปี อยู่ไปอยู่ไปก็เคยชินไปเอง

เมื่อเริ่มเข้าสู่ฤดูหนาว อากาศก็หนาวจัดแล้ว หนาวแผ่ไปทั่วดินแดนภาคอีสาน หนาวทั้งวันทั้งคืน ตอนเช้าใกล้รุ่ง อากาศยิ่งหนาวจัด สายแล้ว ดวงตะวันขึ้นมาเหนือขอบฟ้าแล้วอากาศยังคงหนาว ต้องออกไปอยู่นอกห้อง ห่มผ้านั่งกอดเข่าอยู่กลางลาน

บ้าน ได้อายแสงแดดพอช่วยให้อบอุ่นตัวขึ้นมาอีกนิด ต้องจัดผ้าห่มให้กระชับคลุมหัว คลุมตัวเพื่อกันสายลมหนาวที่พัดมาไม่ขาดสาย ถ้าปล่อยให้ลมหนาวมาต้องใบหน้าและผิวกายแล้ว มันช่างเหมือนกับถูกมีดเชือดเฉือน ผู้ใหญ่ที่มีงานต้องทำตั้งแต่ตื่นขึ้นมา จะนั่งผิงแสงแดดอยู่ชั่วครู่ก็ต้องกุลีกุจอลุกไปทำงาน คงเหลือแต่ผู้แก่ผู้เฒ่า และเด็กๆ เราก็ยังนั่งผึ่งแดดไปจนสาย

เวลากลางคืน ระหว่างที่นอนขดตัวอยู่ใต้ผ้าห่ม (เราเรียกกันว่า ผ้าผวย ตามภาษาจีน) ถ้าตื่นขึ้นมาในเวลากลางดึก จะได้ยินเสียงน้ำค้างจากใบไม้กิ่งไม้ของต้นไม้ใหญ่ที่ปลูกอยู่ใกล้ๆ เรือน หรือน้ำค้างจากหลังคาบ้านไหลหยดลงพื้นดังอยู่เป็นระยะตลอดทั้งคืน

ตอนเช้าตรู่ ตื่นขึ้นมาก็จะเห็นหยดน้ำค้างเกาะอยู่บนใบไม้ ตามต้นไม้ใบหญ้าเต็มไปหมด สนามหญ้าเปียกชื้นจากหยดน้ำค้างที่เกาะติดอยู่ทั่วไป ไม่เคยรู้ไม่เคยคิดและไม่ได้สนใจที่จะมัวไปจ้องมองหยดน้ำค้างตามใบหญ้า ใบที่จะเป็นเม็ด หรือเป็นหยดแข็ง อย่างที่เรียกว่า แม่คะนิ้ง ที่เขาไปดูกันทางเมืองเหนือหรือไม่ คงเพราะไม่มีใครรู้จักหรือรู้จักกันมาก่อน เพิ่งจะมาได้ยินเรียกชื่อ แม่คะนิ้ง ก็เมื่ออายุมากแล้ว

น้ำค้างบนใบไม้ใบหญ้า ก็เคยรู้จัก เคยเห็นกันมาตั้งแต่เกิดแล้ว แต่ไม่เคยมีหัวคิดจิตใจ อารมณ์ที่จะไปนึกถึงความสวยความงามของธรรมชาติอยู่ได้หรอก หนาวจะตายจะมัวมีกะจิตกะใจมองหาความงามอยู่ได้ยังไง

เช้าตรูไม่อยากลุกขึ้นมาจากที่นอนอยู่ในที่นอนในห้องนอนยังอยู่ได้สักหน่อย พ้นมาจากที่นอนมันก็หนาวจับจิตแล้ว พอมีลมพัดมาเบาๆ เท่านั้น มันหนาวสะท้านสั่นไปทั้งตัว ก้าวขาแทบจะไม่ออก ถ้ามีกองไฟที่พวกผู้ใหญ่เขาก่อขึ้นไว้ แสนจะดีอกดีใจ เร่เข้าผิงไฟได้ทันที

ก่อนถึงฤดูหนาว พ่อและพวกผู้ใหญ่เขาจะเตรียมจัดหาต้นไม้ ขอนไม้ ฟืน ไม้ผุ ลังไม้เก่า และสิ่งที่จะทำเป็นเชื้อเพลิงเอาไว้ล้นหลาม เพื่อก่อกองไฟ เมื่อเข้าหน้าหนาวที่คนทั้งบ้านจะมานั่งรอบผิงไฟกัน

พอถึงหน้าหนาว และอากาศหนาวจัดขึ้นก็เริ่มก่อกองไฟกองใหญ่ไว้ให้คนทั้งบ้านได้ผิงกัน บางทีอาจลุกขึ้นมาก่อกองไฟกลางคืน แต่ส่วนมากจะเริ่มก่อไฟตั้งแต่ก่อนเวลาค่ำ เอาไว้จนตลอดคืน คนในบ้านก็มารวมกันนั่งผิงไฟไปคุยกันไปหรือเอางาน

มานั่งทำกันอยู่รอบกองไฟ ตกดึกก็จะค่อยๆ ลุกแยกกันเข้านอน บางคนก็จะนอนอยู่ข้างกองไฟไปตลอดจนถึงเวลาเช้า กองไฟนี้ก็จะคอยดูแลใส่ฟืน กิ่งไม้ เศษไม้ กระดาน และเชื้อเพลิงที่เก็บไว้ ใส่ไฟเมื่อไฟจะมอดดับให้ได้ผิงไฟกันทั้งคืนได้

ตอนเช้าเมื่อนั่งผิงไฟกันอยู่นี้ พวกเด็กๆ เราก็มักจะนั่งกันอยู่จนสายผู้ใหญ่ต้องมาเตือนแถมบังคับให้เตรียมตัวไปโรงเรียน มีก็แต่วันอาทิตย์เท่านั้นที่จะนั่งผิงไฟเล่นได้จนสาย พอสายหน่อยจึงออกไปผึ่งแสงแดด (แต่ก่อนมีหยุดการเรียนวันอาทิตย์ ๑ วัน วันเสาร์เรียนครึ่งวันเช้า หยุดตอนครึ่งบ่าย)

กลางคืนเวลานอน ยังจำท่าที่นอนได้ ดูเหมือนทุกคน (พวกเด็กๆ) จะถือเป็นแฟชั่นแบบท่านอน หรือเป็นสากล เวลานอนในฤดูหนาว เมื่อไม่มีผ้าห่มหนาๆ ห่มให้อบอุ่นได้พอ หรือไม่มีเครื่องทำไออุ่น มีเพียงแต่ผ้าห่มบางๆ หรือห่มผ้าขาวม้า (ตามบ้านหรือชนบทอาจห่มด้วยฟางข้าว) ท่านอนต้องนอนตะแคงข้างใดข้างหนึ่ง นอนงอตัวคุดคู้ โดยงอเข่าทั้ง ๒ ข้าง ยกขึ้นมาทางหน้าท้อง มือทั้ง ๒ อยู่ในท่าพนมมือไหว้สอดเข้าไปอยู่ระหว่างต้นขาทั้ง ๒ ข้าง ที่วางแนบกัน และอยู่เหนือเข่าขึ้นมา เพื่อให้มืออบอุ่น

มือของคนเราเป็นอวัยวะที่แพ้ต่อความเย็นง่ายมากที่สุดกว่าอวัยวะใดๆ เมื่อถูกความหนาว มือจะรู้สึกหนาวมากเกินกว่าอวัยวะอื่น มือจะเย็น ข้อนิ้วมือของทั้ง ๒ มือ เป็นข้อเล็กๆ จะมีข้อแห้ง แข็ง เจ็บ กำมือลำบากเพราะข้อฝืด คงเคยสังเกตตัวเองได้ว่า เมื่อมือถูกอากาศเย็น เราจะใช้ฝ่ามือถูกันเพื่อให้มืออุ่น หรือล้วงมือไว้ในกระเป๋า เมื่อจะผิงไฟเราจะแบมือทั้ง ๒ ยื่นเข้าไปใกล้กองไฟเพื่อให้มือเราอุ่นก่อน ตั้งแต่ครั้งที่ยังเป็นเด็กๆ จำได้ถึงระยะเวลาที่รู้สึกว่าหนาวที่สุด อยู่ราวๆ เดือนพฤศจิกายน ซึ่งเป็นเดือนที่มีงานวันเฉลิมพระชนมพรรษาในหลวง ร.๗ โคราชจัดงานเฉลิมฯ ที่สนามหน้าศาลากลางจังหวัด มีงานออกร้านขายของ ขายอาหาร มีการแสดง การละเล่น มหรสพ มีภาพยนตร์ฉายกลางแปลง ซึ่งพวกเด็กๆ เราจะมายึดที่นั่งชมใกล้จอดูหนังกันจนเลิกฉาย ก็ยึดสนามตรงที่นั่งดูนั่นเองเป็นที่นอน ไม่กลับเข้าบ้าน ตกดึกกลางสนามนั้นหนาวจัดจนตัวแข็ง ต้องปลุกพวกเพื่อนๆ ให้ลุกขึ้นมาช่วยกันก่อไฟผิง

การก่อกองไฟขึ้นกันในฤดูหนาวนี้อันที่จริงก็เป็นการปฏิบัติเหมาะที่ควรและมีคุณค่าเกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว พอค่ำลง คนที่ออกไปทำงานนอก

บ้านหรือทำกิจธุระแล้วก็จะรีบกลับมา พวกนักเรียนก็กลับมาหมด พวกอยู่ที่บ้านก็ทำงานบ้านเสร็จสิ้น หลังจากทุกคนเสร็จจากการทำอาหารเย็นกินแล้ว ก็จะเป็นเวลาที่ทุกคนหรือเกือบหมดทุกคนในบ้านมานั่งอยู่รอบๆ กองไฟกันพร้อมหน้า ผิงไฟไปคุยกันไป คุยถึงกิจการงาน เรื่องที่แต่ละคนได้ประสบกันมา วันนั้นมีเรื่องปัญหาไต่ถามกัน ตอบกันแนะนำกัน พวกเด็กๆ ก็อาจพูดคุยกันสนุกสนานถึงเรื่องโรงเรียนเรื่องเพื่อนๆ บางทียังได้ฟังผู้ใหญ่เล่านิทาน เรื่องประวัติศาสตร์และเรื่องของคนโบราณแต่เก่าก่อน พวกผู้เฒ่าผู้แก่ก็มานั่งอยู่ด้วยมีผ้าห่มห่มคลุมทั้งตัว คลุมหัวปิดหน้าปิดตาพูดคุยไปกับเขาด้วย หรือเคี้ยวหมากไปฟังพวกเด็กๆ คุยกันไป บางทีก็อาจจะได้กลิ่นควันไฟที่ก่อไฟผิงของชาวบ้านอื่นๆ ที่โชยมา บางทีก็เป็นกลิ่นควันที่มีกลิ่นเขาควายเผาใหม่ โดยที่บางบ้านจะเผาเขาควาย เขาวัวในกองไฟผิง จากความเชื่อว่ากลิ่นเขาควายไหม้นั้นจะฆ่าเชื้อโรคและกันภัยอันตรายต่างๆ ได้

พวกเด็กๆ เราจะมีความสุขมากอีกอย่างหนึ่งที่นั่งผิงไฟกันฤดูหนาว เพราะพอเริ่มหนาวพ่อหรือแม่จะซื้อมันเทศไว้เป็นกระสอบๆ บางทีก็มีเผือกหัวเล็กๆ และเป็นพันธุ์ต่างๆ การที่พวกเรานั่งผิงไฟกันนี้ ก็จะเอามันเทศ ๒-๓ หัวหมกเข้าไปใต้กองขี้เถ้าในกองไฟ พอมันเทศสุกก็เอามากิน แล้วก็เอาหมกเข้าไปใหม่อีก ได้กินมันเทศเผาอร่อยมาก และกินกันจนอิ่มกันเลย

พอเข้าสู่ฤดูหนาว เราก็จะต้องรื้อตู้เก็บของหาเสื้อผ้าเตรียมไว้ใส่กันหนาว เสื้อกันหนาวของเราจะมีเป็นประจำกันคนละตัว เริ่มหนาวก็ค้นหามารวมกัน พอหมดหนาวก็เก็บ ขาดหรือเปื่อยเมื่อใด ก็ต้องเย็บกันใหม่ เสื้อเป็นผ้าสำลี ผ่าอกเหมือนเสื้อกุยเฮง แต่แขนยาวและเป็นผ้าสำลี ชุดแต่งกายไม่ว่าจะกลางวันหรือกลางคืนก็เสื้อสำลีนี้กับกางเกงขาสั้นสีดำ ก็กางเกงนักเรียนที่มีอยู่นั่นแหละ ถุงเท้า รองเท้า และหมวกไม่มี ไม่มีใครใช้กันหรอก

พอย่างเข้าสู่ฤดูหนาวมีทุกข์อย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นกับตัวอยู่ทุกปี ต้องสิ้นอากาศหนาวแล้วจึงจะค่อยๆ คืนดีมีสุขได้ เริ่มแต่อากาศหนาว แล้วหนาวลงทุกที ผิวตามตัวเริ่มแห้ง แห้งและเป็นขุยๆ ลอกโดยเฉพาะที่แขนขาและใบหน้า ซึ่งเป็นในส่วนที่ไม่มีเสื้อผ้าปิดคลุม ต่อมาผิวแห้งมากขึ้น แล้วลอกออกเป็นหย่อมๆ เป็นมากที่สุดที่หน้าแข้งทั้ง ๒ ข้าง ผิวหน้าแข้ง แยกปริเกิดเป็นแผลปริ น้ำเหลืองซึมเยิ้มชื้นแฉะ ถ้าแผล

แยกนี้อักเสบ ผิวจะแดง บวม เจ็บแสบมาก ก็ไม่ได้รักษาแต่อย่างใด มีแต่ว่าผู้ใหญ่ให้ทาด้วยน้ำมันมะพร้าว น้ำมันงา หรือวาสลีน หน้าแข้งเป็นมันเลอะเทอะพอมีฝุ่นดินพวกขี้ผึ้งมาเกาะก็สกปรกน่าเกลียด พอผ่านเป็นฤดูหนาวเข้าสู่ฤดูร้อน สิ้นสุดอากาศหนาว ผิวหน้าแข้งแตกระแหง มีน้ำเหลืองเยิ้มนั้นก็หายไปจนเป็นปกติ

แต่เมื่อสิ้นฤดูหนาวเริ่มเข้าสู่ฤดูร้อนจะเกิดปรากฏการณ์ผิดแปลกติดตามต่อมาอย่างหนึ่ง คล้ายกับจะเป็นสัญญาณบอกให้รู้ว่าต่อไปนี้จะร้อนแล้วนะ โดยการมีผิวหนังที่ฝ่ามือ ฝ่าเท้า ลอกหลุดออกเป็นชั้นๆ อยู่ชั้นสองชั้น และฝ่ามือ ฝ่าเท้านั้นก็จะมีสภาพเป็นปกติ

ผิวหนังฝ่ามือ ฝ่าเท้าลอกเมื่อเปลี่ยนจากฤดูหนาวเป็นฤดูร้อนนี้จะเป็นอยู่ต่อๆ มาทุกปี จนอายุเลย ๑๗-๑๘ ปีแล้วจึงไม่ปรากฏสภาพเช่นนี้อีก

ทีนี้พอหมดหนาวก็มีร้อนมาแทน ร้อนขึ้นๆ ทุกทีร้อนมากจนชาวบ้านบอกไม่ถูกว่าร้อนแค่ไหน บ่นไปตามภาษาชาวบ้านไปอย่างนั้นเอง ร้อนเป็นบ้า ร้อนเป็นบ้าเป็นหลัง ร้อนเสียตับแลบ ฯลฯ โคราชร้อนเอาเสียจริงๆ พื้นเรือนหรือพื้นซีเมนต์ตอนบ่าย ลองเอาน้ำราดพื้นดูเถอะ ครู่เดียวจะเห็นเป็นไอน้ำลอยขึ้นมาเหมือนควันเลย

เมื่อได้อ่านหนังสือ ได้ดูภาพยนตร์และได้ฟังคนที่เขาเคยไปเมืองนอกเล่าให้ฟังถึงอากาศฤดูหนาว ก็รู้ว่าเมืองนอกนั้นหนาวจนอุณหภูมิติดลบ ถึงวันคริสต์มาสพวกเขามีงานกันสนุกสนาน ฤดูหนาวเมืองฝรั่งมีหิมะ หิมะตกลงมาจากท้องฟ้าเป็นฝอยลงมาตกทั่วพื้นดิน บนหลังคาบ้าน ใบไม้ กิ่งไม้ ใบหญ้าจะมีหิมะคลุมดูขาวโพลนไปทุกแห่ง สวยงามมาก พวกเด็กจะออกมาวิ่งเล่นกันสนุก เอาหิมะปากัน ส่วนพวกผู้ใหญ่ไปเล่นสกีตามภูเขา บางคนก็เล่นสเก็ทกันในแม่น้ำลำธาร ที่น้ำเป็นน้ำแข็งหมดเลย กลางคืนวันคริสต์มาสจะมีซันตาครอสมาแจกของขวัญ ของเล่นให้เด็กเวลาพวกเด็กนอนหลับ

ตั้งแต่เด็กจนโตจึงใฝ่ฝันถึงเมืองนอก อยากได้เห็นหิมะเสียเหลือเกิน บางทีหลังจากได้ชมภาพยนตร์เรื่องเกี่ยวกับหน้าหนาว ถึงเวลาฝันได้เห็นงานวันคริสต์มาส ได้เล่นสกีสเก็ต อยากได้เห็นหิมะเต็มอยู่ทั่วทุกแห่ง หิมะมากคงจะสวย แล้วก็อยากจะช่วยเขาตักหิมะ กวาดหิมะออกจากทางเดิน อย่างที่พระเอกแสดงในภาพยนตร์ ถ้าได้ไปเห็นแล้วกลับมาจะได้คุยอวดใครๆ ได้บ้าง แล้วบุญมาวาสนาช่วย ได้รับทุนไปศึกษา

และดูงานในสหรัฐฯ หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติสงบไปแล้ว และได้เดินทางไปตอนฤดูหนาว พอดีเสียด้วย

แต่เมื่อได้ประสบพบกับ “วินเตอร์” จริงๆ แล้วไม่ยักจะเป็นอย่างคิดใฝ่ฝัน ไม่ได้มีความสุขสนุกสนาน เริงรื่นชื่นบาน และเห็นความสวยงามประทับใจเสียเลย อากาศหนาวอย่างสุดแสนยิ่งกว่าทางบ้านเรามากนัก หนาวมหาโหดนักยิ่งมีลมพัดด้วย หนาวแทบชัก แสบหน้า แสบจมูก บางวันแถมมีฝนปรอยๆ ลงมา อากาศเย็นจัดทำให้เม็ดฝนนั้นแข็ง เวลาเดินลมพัดเอาเม็ดฝนที่เป็นเม็ดแข็งมาถูกใบหน้า ทำให้เจ็บแสบหน้ามากอยู่เหมือนกัน จะไปไหนมาไหนก็ไม่สะดวก ต้องอยู่แต่ในบ้านในตึก อยู่ข้างนอกมันหนาวเหน็บเจ็บปวดเนื้อตัว รู้สึกว่าตัวแข็งทื่อไปหมด

หิมะวันแรกที่ตกมาให้เห็นดีใจจริงๆ ที่เห็นสมอยาก ปลิวเป็นฝอยลอยมาตามลม แปลกและสวยเพิ่งจะเห็นของจริง แต่วันต่อๆ มาหิมะตกหนักขึ้นๆ มองทั่วทุกแห่งมีแต่กองหิมะขาวโพลน มันตกทับถมกันสูงขึ้นมาจากพื้นสูงเป็นศอกเป็นวา นึกเห็นว่าถ้าหิมะยังตกหนักอยู่อีกไม่กี่วันทั่วทุกแห่งหนคงมีแต่หิมะ หิมะต้องท่วมบ้านท่วมเมืองตามถนนหนทาง เห็นมีทั้งคนทั้งรถมากวาดดันหิมะทิ้งให้พ้นถนนให้รถวิ่งไปในถนนได้ หิมะขัดขวางทางจราจรไปไหนๆ กันไม่ได้ ไม่เห็นว่าจะสนุกสนานกันได้ยังไง ที่พวกเด็กออกมาวิ่งเล่นอยู่ในสวนสาธารณะ กำหิมะขึ้นมาเล่นขว้างปากัน บางคนก็เล่นล้อเลื่อน บางคนก็กวาดรวมหิมะ แล้วปั้นเป็นรูปคนตัวใหญ่ ที่เรียกว่า สโนว์แมน คนที่เล่นสเก็ตก็มี

ความจริงพวกเด็กๆ วิ่งเล่นบนพื้นที่หรือในสวนสาธารณะที่มีหิมะเต็มทั่วไปหมดอย่างสนุกสนาน ขว้างปาหิมะกันนั้นก็ไม่ได้เห็นตลอดเวลา หรือเห็นบ่อยๆ หรอก พวกเด็กๆ ก็อยู่แต่ในบ้านหรือในโรงเรียน บางวันทั้งวันไม่เห็นมีเด็กหรือใครออกมาเดินเล่นนอกบ้านกันเลย

ฤดูหนาวปีนั้นทุกวันทั้งตอนเช้า ตอนเย็นผมจะต้องเดินผ่านสวนสาธารณะไปปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลซึ่งตั้งอยู่ทางอีกด้านหนึ่งของสวน ตรงกันข้ามกับบ้านพัก ผมต้องเดินลุยหรือย่องย่ำหิมะไป เวลาที่ยังไม่มีหิมะตกมากจนเต็มสวนสาธารณะนั้น เดินตัดข้ามสวนไปใช้เวลาราวๆ ๑๕-๒๐ นาที แต่พอมีหิมะให้เดินย่ำลุยไปต้องใช้เวลาเกือบชั่วโมง แล้วเดินท่าสมาร์ทได้เสียเมื่อไหร่ ต้องเดินตัวสั่นงันงก แสบจมูกน้ำตาไหล

ตัวแข็งเกร็งไปทั่วร่าง สงสารตัวเองที่สุด

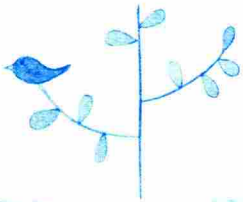
ร้ายสุดๆ ยิ่งกว่านั้น เมื่อถึงตอนที่หิมะหยุดตกนี่ซี หิมะที่อยู่ตามพื้นและเต็มอยู่บนทางเดินนั้นเมื่ออากาศเย็นจัดขึ้น หิมะก็แข็งเป็นน้ำแข็งเต็มพื้นบนทางเดิน เวลาเดินลุยหิมะนั้นไม่เป็นอะไรนักหรอกแต่เดินบนพื้นน้ำแข็งนี่แสนจะทุกข์ทรมาน มันลื่นมากๆ พอกับเดินบนพื้นที่ราดน้ำมันเครื่องไว้ ต้องค่อยๆ เดินไม่ต้องรีบร้อน ไปช้าๆ มั่นคงทรงตัวให้ดี ถ้าเกิดรองเท้าลื่นพลาดไปเพียงนิดเดียว ร่างกายเสียศูนย์เพียงหน่อยเดียวก็ลื่นพลาดหงายหลังผลิ่งไม่เป็นท่าเอาเลย

ทุกวันการเดินเหมือนใส่สเก็ตไว้ด้วยนี่ก็ได้ระวังตัวอย่างเต็มที่ก็ยังมีวันหนึ่งเดินผ่านสวนสาธารณะไปได้ไม่ไกลจากบ้านพักนักหรอก เกิดลื่นจนได้ พอๆ กับเดินไปเหยียบเปลือกกล้วย หงายหลังล้มก้นกระแทกพื้นน้ำแข็งมองดูทางซ้าย ทางขวา และรอบตัว ไม่เห็นมีใครอยู่ใกล้ๆ โดยรอบเลย ไม่ต้องอายใคร ค่อยๆ ลุกยืนแล้วค่อยๆ ย่องต่อ อยากคลานไปมากกว่าเดิน เคราะห์ดีที่แขนขาไม่หัก แต่เจ็บก้นมาก เจ็บอยู่หลายวัน วินเตอร์ครั้งนั้นลื่นล้มก้นสัมผัสพื้นอยู่ถึง ๒ ครั้ง ฤดูหนาวที่เมืองฝรั่ง นี่หรือที่เขาลือว่าสวยมีสุข สนุกสนาน

ครั้งนั้นคงยังนึกถึงฤดูหนาว เมื่อมีหิมะตกมาอยู่เต็มพื้น เวลาเดินลุยหิมะ ต้องยกเท้าสูง แล้วย่ำเท้าลงไป

ตอนนี้คงจะต้องใช้เพลงดนตรี ประกอบทำนอง “พม่ารำขวาน” พอหิมะแข็งเป็นน้ำแข็งเวลาเดินต้องย่องๆ ใช้เพลงประกอบทำนอง “พม่าแทงกบ” คงเหมาะ แต่พอลื่นเอาก้นกระทบพื้นหงายหลังผลิ่งเพลงประกอบประโคมเพลง “พม่าเห่” เถอะนะ

เมื่อได้มาเห็นมาพบสัมผัสหิมะด้วยตนเอง ทำให้สำนึกถึงคำกล่าวอันเป็นปรัชญาขึ้นมาได้ว่า ความโหดร้ายนั้น มักซ่อนตัวอยู่ในความสดสวยงดงามได้เสมอ

รำพึงถึง...
เรื่องที่เคยเยือนเมื่อเดือนเมษา

"เมษายนต้นปีราศีจร นามกรเดือนห้าภาษาไทย" กลอนนี้ได้ยินผู้ใหญ่พูดบ่อยๆ เมื่อครั้งเป็นเด็ก เมื่อผู้ใหญ่ท่านคุยกันถึงวันปีใหม่ และตรุษสงกรานต์

วันนั้นอากาศร้อนอบอ้าว พอลมพัดมารู้สึกเย็นสบาย เลยสดชื่นมาถึงหน้าร้อน ตัวเองเป็นเด็กอยู่โคราชไม่ได้มีเหตุผลอย่างใดโดยเฉพาะหรอก เพียงนึกถึงหน้าร้อนทีไรก็จะต้องคิดถึงเดือนเมษายนนี้ เกี่ยวข้องกับชีวิตของตัวผ่านมาจนเป็นผู้ใหญ่และมีอายุเวลานี้มากแล้ว สภาพของเรื่องเวลา เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเดือนเมษาดูเหมือนค่อนข้างจะซ้ำๆ อยู่แทบทุกปี แตกต่างจากเดือนอื่นๆ อยู่บ้างที่ทำไมจึงได้คิดถึงแต่เรื่องเดือนเมษา ก็ไม่รู้และบอกไม่ถูก แต่เหตุการณ์ที่ประสบมาในชีวิตในเดือนเมษาประทับใจและจำได้อยู่หลายเรื่อง อย่างเช่นที่จะพูดถึงต่อไปนี้ ความคิดถึงเรื่องที่มีเกิดขึ้นในเดือนเมษายนมีได้ต่างๆ ว่า

ก่อนปี พ.ศ. ๒๔๘๓ เมืองไทยเราถือเอาวันที่ ๑ เมษายน เป็นวันขึ้นต้นปีใหม่ แต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๓ รัฐบาลให้เปลี่ยนถือว่า วันที่ ๑ มกราคม เป็นวันขึ้นปีใหม่

เมษายน พ.ศ. ๒๓๓๐ กรุงศรีอยุธยาถูกกองทัพพม่าเข้ามาโจมตีจนกรุงแตก ต้องเสียเมืองให้แก่พม่า เวลานั้นอยู่ในระหว่างสงกรานต์ด้วย ในที่สุดต้องย้ายราชธานีมาอยู่กรุงธนบุรี

๖ เมษายน พ.ศ. ๒๓๒๕ สถาปนากรุงเทพฯ ขึ้นเป็นราชธานีแทนกรุงธนบุรี

เดือนเมษายน เป็นเดือนในฤดูร้อนที่จะมีอากาศร้อนสูงสุด ที่โคราชอากาศร้อนจัด ฝนแล้ง น้ำในคูคลอง หนองบึง แห้งเหือด แต่พวกเด็กๆ เราก็ยังวิ่งเล่นกันได้ท่ามกลางแสงแดดกล้า บางทียังเที่ยวตระเวนไปทุกถิ่นทุกที่ พอมีอายุตอนนี้ อากาศร้อนขึ้นมาสักนิดก็ทนไม่ได้ไปไหนไม่ได้เสียแล้ว

เมษายน โรงเรียนปิดเทอมปลาย นานวันเสียด้วย เรามีเวลาออกเที่ยว ยิงนก ตกปลา เข้าป่า ล่าแย้ หรือไม่ก็เที่ยวช้อนหาปลากัด สำราญอยู่นานวัน

เมษายน โรงหนังจะมีฉายหนังกลางวันในวันอาทิตย์ หนังเป็นเรื่องชกต่อย คาวบอย ไอ้โม่งน้อย ปล่อยแสงเฮ้าก วง แสนสนุกล้นเหลือ หนังฉายตอนกลางคืนไปดูไม่ได้ เพราะมีกฎระเบียบเป็นข้อห้ามมีระวางโทษหนักไว้อย่างเด็ดขาดของพ่อ หนังกลางวันวันอาทิตย์พอที่จะแอบหนีไปดูได้

เมษายน หมายถึงเดือนเริ่มต้นปีใหม่เราจะได้สนุกในการเที่ยวงานปีใหม่ งานสงกรานต์ งานฉลองอนุสาวรีย์ย่าโม ติดต่อกันจนตลอดเดือน

เมษายน คนที่มาเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ ห่างจากบ้านเกิดมานานเป็นปี อย่างเรานี้ก็หมายถึงว่าโรงเรียนปิดเทอมปลายแล้ว ถึงเวลาที่จะได้กลับมาเยือนบ้าน ได้มาอยู่พร้อมหน้าพ่อแม่พี่น้อง ปลื้มอก ปลื้มใจ สดชื่นแจ่มใส และจะได้กินข้าวปลาอาหารและขนมอร่อยมากๆ จากฝีมือของแม่ที่เราทนอดอยากมานานตั้งปี

เมษายน หมายถึง จะเป็นเวลาที่เราจะได้ความสนุกสนานกันวันสงกรานต์ จากการเล่นสาดน้ำ ครั้งที่ยังเป็นเด็กได้ไปไหว้พระปิดทองที่วัดศาลาทองหรือดียิ่งกว่านั้นได้ไปถึงวัดพนมวันได้เห็นปราสาทหินโบราณเก่าแก่ หรืออยู่ที่บ้านไม่ไปที่อื่นก็จะได้ขนทรายเข้าวัด ก่อกองพระทราย ดูการแข่งชักเย่อของพวกผู้ชายกับผู้หญิง แล้วมีการเล่น การร้องการรำ เพลงร้อง เราเรียกกันว่า เพลงช้าเจ้าหงษ์ หรือดงลำใย เพราะสร้อยเพลงลงด้วยคำว่า ใน “ดงลำใย”

เมื่ออยู่ในวัยหนุ่ม ระยะที่มีวันสงกรานต์ ความสนุกครึ้มอกครึ้มใจจะเริ่มขึ้นเวลาย่ำค่ำใกล้ตะวันตกดิน จะได้ยินเสียงโทนด้วยมาจากหมู่บ้านทั่วๆ ไป ออกจากบ้านเดินตามเสียงโทนไป เพราะบ้านที่ตีโทนนั้นบอกถึงว่าบ้านนั้นมีลูกสาว หลานสาว และพวกเพื่อนสาวที่มารวมอยู่ แล้วจะมีเล่นสะบ้า หรือมีรำโทน (ต่อมาทางการสนับสนุนการรำโทน และให้เรียกว่า รำวง) เสียงโทนบอกให้รู้ว่าใครจะมาเที่ยวที่บ้านนั้นก็เชิญมาได้ อนุญาตให้พวกหนุ่มมาพบปะพูดคุยด้วยพวกสาว แล้วจะอยู่เล่นสะบ้าหรือรำโทนไปจนดึกหรือตลอดคืนก็ไม่รังเกียจ ฝ่ายเราเมื่อไปถึงบ้านนั้นจะไปยืนมองหรือนั่งคุยไปมองไป ถ้าพึงใจก็อยู่เล่นหรือคุยต่อถ้าไม่ถูกตาต้องใจ หลังมองแล้วจ้องแล้วและคิดแล้ว ไปดูบ้านอื่นต่อดีกว่าก็ตามใจ

เมษายน ถ้ายังอยู่กรุงเทพฯ ยังไม่ได้กลับบ้านต่างจังหวัดและไม่ได้ไปที่ไหน อื่นก็มีงานกาชาดให้เที่ยวได้ งานจัดขึ้นที่สวนงู สถานเสาวภา สมัยนั้นบางทีก็มีคน

เรียกกันว่า งานนักเรียน เพราะมีพวกนักเรียนไปเที่ยวงาน มีการออกร้านของพวกนักเรียนหญิง ส่วนมากออกร้านขายข้าวต้ม มีข้าวต้มปลา หมู เป็ด หนุ่มสังคมต้องเข้าไปนั่งกินข้าวต้ม เพราะมีนักเรียนสาวๆ สวยๆ เป็นผู้ต้อนรับ รับสั่งอาหาร และเดินโต๊ะ (ข้าวต้มชามละ ๑๕ สตางค์นะจ๊ะ ถ้าข้าวต้มร้านขายข้าวต้มเพียง ๓-๕ สตางค์เท่านั้นจ้ะ)

๖ เมษายน วันจักรี เมื่อครั้งเป็นเด็กนักเรียนที่โคราชและเป็นลูกเสือ ต้องไปตั้งแถวเป็นกองลูกเสือที่สนามหน้าศาลากลางจังหวัด เข้าร่วมขบวนแถวของข้าราชการและตำรวจ เป็นขบวนแห่มีแตรวงนำหน้าขบวน เดินจนถึงวัดกลาง (วัดพระนารายณ์มหาราช) และพวกข้าราชการจะได้ทำพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาที่วัดนี้ หลังจากขบวนถึงวัดแล้ว ส่วนขบวนลูกเสือเมื่อถึงวัดก็เลิกแถว

เมษายน เป็นเดือนที่ชาวบ้านจัดงานฌาปนกิจศพเนื่องจากเป็นกาลเวลาที่ว่างงานอาชีพ และงานของญาติพี่น้องว่างเว้นงานและมาอยู่กันได้พร้อมหน้างานศพและญาติพี่น้องต่างจังหวัดห่างไกลกันก็มีเวลามางานด้วย งานศพที่ผู้ตายเป็นผู้ใหญ่มีชื่อเสียงเป็นที่เคารพนับถือของคนทั้งเมืองหรือเป็นเศรษฐีฐานะดี ก็จะจัดงานใหญ่โตงานวัดจะสนุกคึกคื้นมากทั้งวันทั้งคืน มีคนที่อยู่ถิ่นไกลชักชวนกันมาเที่ยวงานกันมาก

เมื่อยังเป็นเด็กอยู่ต่างจังหวัด พ่อเป็นคนเลี้ยงดูลูกหลานอย่างมีกฎมีระเบียบเข้มงวดมาก การเที่ยวกลางคืน การเพลินหลงอยู่กับหนังละคร ลิเก หรืองานรื่นเริงถือว่าเป็นการประพฤติชั่วเลวทราม ใครประพฤติจะต้องถูกลงโทษหนักไม่มีการปรานี พวกลูกหลานจะมีโอกาสได้เที่ยวก็น้อยมาก และต้องขออนุญาตเป็นพิเศษพร้อมทั้งมีเหตุผล

เมื่อมีงานศพที่มีพิธีใหญ่โต มีการแสดง มีงานรื่นเริง และคนเป็นจำนวนมากที่ไปเที่ยวงานกัน พ่อคงจะเห็นว่าคนจำนวนมากหลายต่อหลายคนก็ได้ไปเที่ยวงานและงานใหญ่ๆ อย่างนั้นนานๆ ถึงจะมีกันสักครั้ง เมื่อลูกหลานขออนุญาตก็ยอมอนุญาตสักครั้งหนึ่ง เรื่องที่ได้ไปเที่ยวนั้นไม่ถือว่าโชคชะตาดีหรอก ได้รับอนุญาตให้ไปดูงานได้นั่นซี โชคลาภมหาศาล

งานเผาศพนั้น ก่อนเผาศพจะมีการตั้งศพที่โรงธรรมหรือศาลากลางวัดและมี

การสวดพระอภิธรรมทุกคืนอยู่ ๓ คืน หรือ ๕ คืน บางทีทั้งอาทิตย์เลย แล้วแต่ฐานะหรือความประสงค์ของเจ้าภาพ ระหว่างนั้นก็จะมีงานวัด พ่อค้า แม่ค้า มาตั้งหาบอาหาร ตั้งโต๊ะตั้งแคร่ จัดวางโต๊ะเก้าอี้หรือปูเสื่อ ขายอาหาร ของกินเล่น และน้ำแข็งน้ำหวาน พร้อมกันนั้นทั่วลานวัดก็มีเวทีการแสดงต่างๆ ฉลองงานศพ ถ้าเป็นศพผู้ดีมั่งมีเงินทอง ก็จะได้ชมการแสดง ลิเก ละครนอก ลำตัด เพลงฉ่อย จำอวด เพลงโคราช และภาพยนตร์กลางแปลง สนุกครึกครื้นทุกค่ำคืน บางทีในวันเผาศพ ยังมีโขนมาแสดงอีกด้วย

เสียงแตร ระนาด ฆ้อง กลอง ดังจากวัดตอนใกล้ค่ำก่อนมีการแสดงเป็นโหมโรง ได้ยินไปทั่วทิศโดยรวม จะไม่ให้ตัวสั่นงันงกอยากมาเที่ยวงานวัดได้ยังไง

เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๑ ต้นปีใหม่ เมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๐ สอบไล่ชั้น ม.๗ ร.ร. สวนกุหลาบวิทยาลัยได้ขึ้นชั้นเรียนชั้น ม.๘ ก. ในปีใหม่นี้ แต่นึกสนุกขึ้นมายังไงก็ไม่รู้ ขอสมัครสอบชั้น ม.๘ กระทรวงธรรมการเกิดสอบ ม.๘ ได้ เรียกว่าจบมัธยมศึกษาแล้ว ตอนนั้นพวกผู้ใหญ่และผู้คนที่รู้จักทั่วเมือง พากันตื่นเต้นพูดถึงความเก่งกาจสามารถที่เรียนปีเดียว สอบได้ ๒ ชั้นเลยเพราะเขาไม่เชื่อว่าจะเป็นไปได้

เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๒ ต้นปีใหม่ที่จิตใจเหน็ดเหนื่อย เศร้าเสียใจมากเพราะความผิดหวัง เนื่องจากว่าเมื่อสอบไล่ชั้น ม.๘ ได้ ก็มีความคิดถึงการเรียนต่อชั้นอุดมศึกษาและอาชีพของตัวเองในอนาคต นักเรียนสมัยนั้น เขาใฝ่ฝันที่จะได้เรียนเป็นนายทหาร และคนที่มีวิชาความรู้และเก่งยอดเยี่ยมต้องเรียนนักเรียนนายเรือ เราก็ตามเขาบ้าง ต้องเรียนนักเรียนนายเรือ ปี พ.ศ. ๒๔๘๑ ตั้งหน้าตั้งตาเรียนชั้น ม.๘ พิเศษโรงเรียนอำนวยศิลปะซึ่งมีการสอนวิชาความรู้สูงกว่า ม.๘ ธรรมดาและสอนสูงเพื่อจะได้สอบแข่งขันกับใครๆ เขาได้ เรียน ม.๘ พิเศษอยู่ ๑ ปี สิ้นปีสอบเข้าเรียน โรงเรียนนายเรือ สอบวันละ ๑-๒ วิชา พอวันรุ่งขึ้นทุกคนที่เข้าสอบเข้าแถวยืนฟังผลการสอบวิชาเมื่อวานนี้ ครูผู้สอบประกาศชื่อผู้สอบได้ทีละคนและเมื่อเรียกชื่อใคร คนนั้นก็ออกไปยืนหน้าแถว อ่านชื่อผู้สอบได้จบ ก็จะมีเสียงออกคำสั่ง “นอกนั้นกลับบ้านได้” ผู้ไม่มีชื่อเป็นผู้สอบตกวิชาที่สอบแล้ว ไม่ต้องสอบวิชาใหม่กลับบ้านไปเสีย ผู้ที่มีชื่อสอบได้จะได้เข้าสอบวิชาใหม่ในวันนั้น

การเรียกชื่อผู้สอบได้ ให้ได้สอบวิชาใหม่ต่อ คนสอบตกไม่มีชื่อไม่ต้องสอบ

กลับบ้านไปได้เลยการปฏิบัติเช่นนี้มีอยู่ ๕ วัน (หรือ ๔ วันก็ลืมไปแล้ว) วันสุดท้ายนี้มีการตรวจโรคและวันนี้เองเป็นวันที่ต้องเสียใจอย่างที่สุดเพราะครูผู้สอบท่านบอกว่าสอบตกรับเข้าเรียนไม่ได้ สายตาสั้นผิดปกติ หรือจะมีอะไรผิดปกติอีกก็ไม่อยากรู้แล้ว นอนซมเศร้าโศกเพราะผิดหวังอยู่ตั้ง ๓-๕ วัน แต่แล้วต้นปีนั่นแหละ เสียใจที่สุดสูญหายมลายไปหมดสิ้น กลับเปลี่ยนเป็นดีใจที่สุดที่มีบุญดีสอบเข้าเรียนเตรียมแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้

เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๙ เมื่อได้เรียนเป็นหมอในวันข้างหน้าก็หวนกลับไปคิดถึงชีวิตนักเรียนต่างจังหวัดซึ่งเป็นวันเวลาที่ชีวิตจะมีงานเปลี่ยนแปลงไปเพียงชั่วงูบหลัง รู้ว่าสอบไล่ได้ขึ้นมัธยม ๖ แล้ว ก็ตกลงใจลงออกจากโรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย โคราช ตัดสินใจว่าจะต้องไปเรียนที่กรุงเทพฯ ในชั่วเวลาที่คิดเพียง ๒-๓ วัน ขึ้นรถไฟไปกรุงเทพฯ เองแต่ผู้เดียว โดยไม่รู้เรื่องเมืองบางกอกไม่รู้ถนนหนทางหรือรู้อะไรทั้งนั้น เพียงแต่เขียนจดหมายล่วงหน้าบอกให้พี่ไปรับที่สถานีหัวลำโพงในวันที่จะเดินทางเท่านั้น ไม่ได้คิดหรอกว่าถ้าพี่ไม่ได้รับจดหมาย หรือไม่ได้อ่านจดหมาย หรือมีเหตุใดที่ไปรับไม่ได้หรือรับไม่ทัน แล้วเราจะทำอย่างไรจะไปที่ไหน ยิ่งกว่านั้นไม่ได้คิดไม่ได้รู้ขาดสติปัญญา เช่อช่าจริงๆ ที่คิดเอาเองว่า มาถึงกรุงเทพฯ จะเข้าเรียนที่โรงเรียนสวนกุหลาบ รู้เสียเมื่อไหร่ละว่าเขาต้องมีสอบแข่ง แย่งกันเข้าเรียน ไม่ใช่อยากเรียนที่ไหนก็เข้าเรียนได้ตามใจชอบ ไม่ได้นึกว่าถ้าเข้าไม่ได้จะไปเรียนที่ไหน จะได้เงินที่ไหนเป็นค่าเล่าเรียน และค่าอยู่ ค่ากิน ไม่รู้ถึงปัญหาอย่างใดทั้งนั้น นี่บุญวาสนาเรายังมีอยู่นะเรื่องการอยู่การกินยังมีพวกพี่ช่วยเหลือเกื้อหนุน

เรื่องอยากเข้าเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบ ใจหายวาบเมื่อรู้ว่าเขาต้องมีสอบแข่งเข้าเรียน นักเรียนบ้านนอกจะสู้นักเรียนในกรุงได้ยังไง วันสอบเข้าเรียนชั้น ม.๖ มีคนมาสอบตั้งร้อยกว่าคนมีประกาศรับได้เพียง ๑๘ คน สอบเสร็จวันนั้นนึกถึงแต่ว่าเก็บเสื้อผ้ากลับบ้านเราได้แล้ว

๓ วันหลังสอบไม่อยากไปดูผลสอบแต่ก็ต้องไปเห็นกระดาษประกาศผลสอบบอกที่สอบเข้าเรียน ม.๖ ได้แล้วไม่อยากจะดูในใจนั้นคิดแน่ๆ แล้วว่ายังไงก็คงไม่มีชื่อคนสอบได้ ๑๘ คน มองชื่อของคนล่างสุดขึ้นไปเหมาะดีกว่าอ่านตั้งแต่ชื่อเลขที่ ๑ ลงมา เริ่มต้นดูชื่อล่างสุดเลขที่ ๑๘ มันร้อนวูบวาบไปทั้งตัว หัวใจเต้นเร็วแรง ตูมตาม

ตัวมันเหมือนกับจะลอยขึ้นท้องฟ้า อยากจะหัวเราะโห่ร้องไชโยโห่ฮิ้ว ไม่เชื่อว่าจะเป็นไปได้ จ้องเสียจนแสบตา ก็ชื่อเราอยู่ที่หมายเลข ๑๘ นั่นแหละ

เมษายน ๒๔๘๘ สำเร็จการศึกษาได้เป็นแพทย์สมปรารถนา

เมษายน ๓ ปีหลังต่อมาจากสำเร็จเป็นแพทย์ได้ปฏิบัติงานอยู่ในโรงพยาบาลศิริราชในตำแหน่งหน้าที่ตามลำดับ ดังนี้

เมษายน ๒๔๘๘ แพทย์ประจำบ้านศัลยศาสตร์

เมษายน ๒๔๘๙ หัวหน้าแพทย์ประจำบ้านศัลยศาสตร์

เมษายน ๒๔๙๐ บรรจุเป็นอาจารย์ศัลยศาสตร์ เป็นหัวหน้าแพทย์ประจำบ้านทั่วไป ทั้งโรงพยาบาลและผู้อำนวยการนอกเวลาราชการ (เป็นอยู่ ๑ ปี)

เมษายน ๒๔๙๑ ได้บรรจุเป็นอาจารย์แพทย์ศัลยศาสตร์ข้าราชการชั้นโท

เมษายน ปีต่อๆ มา เข้าสู่ฤดูร้อนก็หมายถึงว่า เราทั้งครอบครัวจะได้หยุดการงาน มีเวลาพักผ่อนอาจไปพักตามหาดทรายท้องทะเลหรือตามต่างจังหวัด

เมษายน ทุกเดือนนี้ของทุกปี เป็นเดือนที่เราจะต้องคิดคำนึงถึงเดือนพฤษภาคมต่อไปว่าเราจะต้องเตรียมการรวบรวมเงินที่จะต้องใช้จ่ายมากกว่าเดือนใดอื่น เป็นค่าใช้จ่ายของครอบครัวที่ต้องจ่ายเป็นประจำอยู่แล้ว รวมกับรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นจากค่าใช้จ่ายของพวกลูกเป็นค่าเล่าเรียน ค่าเสื้อผ้า เครื่องแต่งตัว ค่าอาหาร ค่ารถโดยสาร ค่าหนังสืออุปกรณ์การเรียน และค่าใช้สอยต่างๆ เป็นพิเศษ ฯลฯ

โรงพยาบาลกรุงเทพ “แดนสุขาวดี”

ผมเขียนถึงโรงพยาบาลกรุงเทพ เนื่องด้วยชีวิตของผม มีส่วนร่วมสัมพันธ์อยู่กับโรงพยาบาลอยู่มาก ทุกคนเมื่อมาอยู่ที่นี่ไม่ว่าจะอยู่กันมานาน หรือมาอยู่เพียงชั่วกาลเวลา แม้แต่ผู้ป่วยที่มาแล้วผ่านที่แห่งนี้แล้ว ก็เหมือนหนึ่งว่าเรามีสายโลหิตร่วมกัน

ผมคิดไปถึงตั้งแต่ครั้งที่จะคิดสร้างสรรค์กรุงเทพฯ จนเกิดโรงพยาบาลกรุงเทพขึ้นมาว่ากว่าจะเป็นโรงพยาบาลกรุงเทพได้ และกว่าจะมาเป็นโรงพยาบาลกรุงเทพเวลานี้ สุดจะยุ่งยากลำบากทั้งกายและจิตใจที่ต้องคิดกันตั้งแต่เริ่มต้นว่า...

โรงพยาบาลกรุงเทพ เริ่มคิดจัดสร้างขึ้นมาจากความใฝ่ฝันของแพทย์ ๒-๓ กลุ่ม ที่มีความปรารถนาที่จะมีโรงพยาบาลเอกชนของเมืองไทยที่เป็นโรงพยาบาลชั้นดี มีมาตรฐานในด้านการแพทย์และการพยาบาล ที่จะให้บริการแก่ประชาชน ยามเจ็บป่วยได้อย่างดีที่สุด

กลุ่มแพทย์มีอยู่ ๓ กลุ่ม คือ สายของ นพ.พงษ์ศักดิ์ วิทยากรและพวก ๑ สายของ นพ. สันต์ศิริ ศรมณี และพวก ๑ และ นพ.เฉลิมชาติ รัตนเทพ อีก ๑ และต่อมามี นพ.เสนอ อินทรสุขศรี มาร่วมช่วยกันออกความคิดเห็นร่วมด้วย แพทย์ทั้ง ๓ กลุ่มจึงได้รวมเป็นกลุ่มเดียวกันและร่วมประชุมลงความเห็นว่าการจัดสร้างโรงพยาบาลนี้ควรที่จะได้จัดรวมพวกขึ้นและตั้งเป็นบริษัทเสียก่อน

ตกลงกันว่าจะจัดตั้งเป็นบริษัทขึ้นมาก่อน และให้ใช้ชื่อบริษัทว่า “บริษัทกรุงเทพดุสิตเวชการ จำกัด” ได้จดทะเบียนบริษัท กระทรวงเศรษฐกิจ เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๑๒

กำหนดเงินลงทุนที่จัดตั้งโรงพยาบาลไว้ ๑๐ ล้านบาท จัดขึ้นเป็นหุ้น ๑ หมื่นหุ้น หุ้นละ ๑,๐๐๐ บาท

มีการประชุมผู้ถือหุ้น ครั้งแรก เมื่อ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๑๒ (ได้มีการประชุมก่อนที่จะจดทะเบียนเป็นบริษัท) และเมื่อตั้งเป็นโรงพยาบาลแล้วให้ใช้ชื่อว่า

"โรงพยาบาลกรุงเทพ" ได้มีการจัดตั้งกรรมการบริษัทในการประชุมครั้งนั้น คณะกรรมการบริษัทชุดแรก ของบริษัทมี ๙ คน ดังมีรายนามต่อไปนี้

๑. นายเสนอ อินทรสุขศรี	ประธานกรรมการ
๒. นายสันต์ศิริ ศรมณี	กรรมการ
๓. นายไศล สุขพันธ์โพธาราม	กรรมการ
๔. นายรุ่งธรรม ลัดพลี	กรรมการ
๕. นายพงษ์ศักดิ์ วิทยากร	กรรมการ
๖. นายจุลเดช ยศสุนทรกุล	กรรมการ
๗. นายจิโรจน์ สุชาโต	กรรมการ
๘. นายเฉลิมชาติ รัตนเทพ	กรรมการ
๙. นายปราเสริฐ ปราสาททองโอสถ	กรรมการผู้จัดการ

(ให้นายสันต์ศิริ และนายรุ่งธรรม เป็นผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการด้วย)

ครั้งนั้นได้ตั้งความมุ่งหมายในการตั้งโรงพยาบาลกรุงเทพเอาไว้ว่า...

๑. จะสร้างโรงพยาบาลกรุงเทพ ให้เป็นโรงพยาบาลเอกชนที่ทันสมัย ให้ก้าวหน้าในด้านวิทยาการ การรักษาพยาบาล และเทคโนโลยีทางการแพทย์อย่างสมบูรณ์

๒. เพื่อช่วยแบ่งเบาภารกิจ การงานของโรงพยาบาลของรัฐ ซึ่งมีภาระหนักยิ่งขึ้นตามลำดับ ในการให้การรักษาพยาบาลประชาชนที่เจ็บป่วยซึ่งเพิ่มมากขึ้น

๓. เพื่อเตรียมสถานที่และงานเอาไว้ให้แพทย์ที่ไปศึกษาและทำงานในต่างประเทศซึ่งมีอยู่จำนวนมาก ที่อาจกลับมาประเทศไทยจะได้ทำงานด้วยความพอใจ หรือไม่มีปัญหาและความยุ่งยาก

๔. เพื่อส่งเสริมวิชาการทางการแพทย์และการพยาบาลให้เจริญก้าวหน้าและให้ความรู้แก่ประชาชน

๕. เพื่อการติดต่อร่วมมือกับสถาบันการแพทย์ต่างประเทศ

เมื่อครั้งจัดตั้งเป็นบริษัท และคิดคำนวณกันว่าจะใช้เงินถึง ๑๐ ล้านบาท ก็นึกกันว่าเงินที่จะสร้างโรงพยาบาลนี้มากมายเสียจริงๆ แต่ที่พวกเราต้องเหนื่อยทั้งกายและใจอย่างสุดแสนก็คือ เมื่อได้คิดจะขายหุ้นโดยจัดเป็นหุ้น หุ้นละ ๑,๐๐๐ บาท จำนวนทั้งหมด หนึ่งหมื่นหุ้น ซึ่งตอนแรกคิดว่าจะต้องขายหุ้นให้ แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร และพยาบาลก่อน คือ อยากให้พวกอาชีพในแนวเดียวกันเป็นเจ้าของโรงพยาบาลต่างก็ตระเวนเที่ยวชักชวนให้ใครต่อใครซื้อหุ้น หลายต่อหลายคนหัวเราะไม่เชื่อว่าพวกเราจะจัดตั้งโรงพยาบาลได้สำเร็จ มองหน้าไม่พูดอะไรทั้งนั้นแล้วเดินหนี หลายคนเมิน หลายคนบอกว่าไม่มีเงิน มีบางคนที่ทนคำชักชวนและเห็นหน้ากันหลายครั้งหลายหน ทนไม่ไหวหรือเกรงใจ หรือรำคาญก็บอกซื้ออย่างเสียไม่ได้ .... “เอา ๑ หุ้น”

ในที่สุดก็เหลือหุ้นหลากหลายเยอะแยะ ต้องวิ่งเต้นถึงคนอื่นๆ ทั่วไปให้ซื้อหุ้น แล้วยังอวดตัวด้วยว่า ตอนแรกเก็บเงินเพียง ๑ ใน ๓ ก่อนอีก ที่เหลือก็เก็บทีหลัง เรียกว่าเอาใจคนซื้อหุ้นอย่างสุดซึ้ง

กว่าจะขายหมด ๑ หมื่นหุ้น แต่ละคน สายตัวและสายใจ แทบจะขาด เรายังคิดว่าเพื่อเอาใจคนซื้อ ขอให้ชำระค่าหุ้น ๑ ใน ๓ ก่อนที่เหลืออีก ๑ เดือนจึงค่อยส่งค่าหุ้นทั้งหมด เราคิดว่า งวดแรกจะเก็บได้ ๓ ล้านกว่าๆ ก็คงพอใช้ในตอนแรกๆ แต่เพียงงวดแรก เพียง ๑ ใน ๓ เท่านั้น กว่าจะตามเก็บกันได้หมดทุกคน ก็ถึงรายต้องส่งเงินงวดที่ ๒ คือ เงินที่เหลือทั้งหมด บางคนถึงระยะต้องส่งค่างวดที่ ๒ แล้ว ยังไม่ได้ชำระงวดแรกเลย

เมื่อได้เงินงวดแรกมา ระหว่างนั้นต้องใช้จ่าย เป็นค่าแบบพิมพ์ต่างๆ ค่าคำร้องตามธรรมเนียม ค่าจัดพิมพ์หนังสือบริคณห์สนธิ ค่าไปรษณียากร ฯลฯ รวม ๒ หมื่น ๗ พันบาทเข้าไปแล้ว

ระหว่างนั้นก็เที่ยวสืบเสาะหาที่ดินที่จะจัดสร้างโรงพยาบาล เราไปได้ที่ดิน ที่ตำบลบางกะปิ อำเภอบางกะปิ พระนคร ในซอยศูนย์วิจัย ๗ ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ใกล้แพทยสมาคม ตกลงซื้อที่ไว้ ๕ ไร่เศษ ตารางวาละ ๑,๗๐๐ บาท

เมื่อเห็นที่ที่เราได้ทำสัญญาซื้อขาย และวางมัดจำไว้เสร็จสิ้น โดยมีสัญญาจะจ่ายเงินค่าที่ดินทั้งหมด ในเวลาอีก ๓ เดือนข้างหน้า ตอนแรกนี้นึกถึงว่าผู้ถือหุ้น

มาได้เห็นแล้วจะเกิดความรู้สึกอย่างไรกับพวกคณะกรรมการ...

ที่ดินนั้นแม้จะอยู่ใกล้แพทยสมาคม แต่ก็เหมือนอยู่ไกลกันลิบลับและยังไกลจากปากซอยศูนย์วิจัยไกลแสนไกล ถ้าจัดทำโรงพยาบาลเสร็จ โรงพยาบาลกรุงเทพคงจะเป็นโรงพยาบาลกลางทุ่ง เหมือนเกาะกลางทะเล ถนนหนทางเข้าไปไม่สะดวกรกๆ ลุ่มๆ ดอนๆ เมื่อมีฝนตกก็เป็นดินโคลนต้องลุยกันเข้าไป ถนนเพชรบุรีตัดใหม่เขาก็ยังไม่สว่างไสวอย่างเวลานี้ ทางตั้งแต่เริ่มเข้าซอยมาก็มืด มืดมิดไปตลอดจนถึงที่ดินที่เราจัดซื้อไว้ ตามทางก็ไม่มีไฟฟ้า ทางเดินจนถึงที่ดินเต็มไปด้วยความรกร้าง ถึงเวลาค่ำก็มืดไปหมด แล้วก็...เพียงค่าที่ดินนั้นก็เกือบจะครึ่งทุนที่เราตั้งไว้แล้ว นี่เรายังจะเที่ยวคุยกับใครเขาได้หรือว่า เราจะจัดตั้งโรงพยาบาลราคา ๑๐ ล้านบาท แล้วเราก็เริ่มให้สร้างตึกโรงพยาบาล

เวรกรรมของผู้รับเหมาก่อสร้าง ต้องเผชิญและผจญมาหลายครั้ง พองานสร้างยังไม่ถึง ๑ ใน ๓ ถึงเวลาที่เราจะต้องจ่ายเงินงวดหนึ่งให้ผู้รับเหมา งวดอื่นก็ให้กันมาดี ตรงตามเวลา แต่งวดนี้บริษัทไม่มีเงินในมือเลย ค่าหุ้นค้างชำระอีกมากที่ยังไม่ได้รับ ผมสงสารเถ้าแก่รับเหมาก่อสร้าง ที่ไปหาผมถึงที่ทำงานและร้องไห้บอกว่ายังไม่ได้รับเงินงวดนั้น เพราะเอาเช็คที่ได้ไปขึ้นเงินทางธนาคารไม่ให้ ผมต้องปลอบและให้สัญญากับเถ้าแก่จะจัดการให้ พูดกันอยู่เสียตั้งนาน เถ้าแก่จึงยอมเชื่อและยอมกลับบ้าน แต่ผมนี่ซิให้สัญญาจะจัดการให้ ผมก็ไม่รู้ว่าจะจัดการยังไง ก็ยังเก็บเงินจากผู้ซื้อหุ้นอีกมากไม่ได้ เงินก็ขาดมือซีนะ แต่ในที่สุดเราก็หาเงินมาช่วยเถ้าแก่ไปได้ระยะหนึ่ง เวรกรรมของเรายังมีตามมาอีก เป็นระลอกๆ คราวนี้เดือดร้อนเรามาก ก็เรื่องที่ที่ตกลงทำสัญญาซื้อขายวางมัดจำไว้ พอถึงกำหนดที่จะต้องจ่ายค่าที่ทั้งหมดตามสัญญา เราก็ยังไม่มีเงินจะจ่ายเจ้าของที่ทวงถาม พอเราบอกตรงๆ ว่ายังไม่มีเงินและขอความกรุณาที่จะยืดเวลาที่จะจ่ายเงินไปอีกสักหน่อย เจ้าของที่ไม่ยอม ต้องเป็นไปตามสัญญา เมื่อไม่ปฏิบัติตามสัญญาก็เลิกสัญญา ไม่ขาย และต้องยึดเงินมัดจำ

พวกเราใจฝ่อห่อเหี่ยว หมดเรี่ยวแรง ต้องตั้งสติรวบรวมกำลังใจพวกเราเป็นหนึ่งเดียวกัน ไปพูดกับสามีของเจ้าของที่ ผมพยายามพูดถึงความปรารถนาที่จะสร้างโรงพยาบาลชั้นดีมีคุณค่าให้เมืองไทย และเพื่อความสุขของประชาราษฎร์เป็นสำคัญ แล้วก็บอกถึงว่าจะเลิกล้มสัญญา ไม่ขายแล้ว แล้วก็เรียนท่านตรงๆ ว่า เรายังไม่มีเงิน

ท่านเห็นใจ บอกว่าจะจัดการให้ไม่ต้องห่วงสร้างต่อไปเถอะ เรื่องเงินมีเมื่อไรค่อยให้ก็ได้

ผมยังนึกถึงบุญคุณท่านอยู่จนเวลานี้ ครั้งนั้นถ้าท่านไม่ช่วยก็ไม่แน่ว่าเราจะมีโรงพยาบาลกรุงเทพ ไหม

จากนั้น ล้มลุกคลุกคลานกันมานานรวมถึง ๓ ปี ตั้งแต่เรามีความคิดจะตั้งโรงพยาบาล จนถึงวันเริ่มเปิดโรงพยาบาลให้บริการได้ เริ่มแต่วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕ สมเด็จพระวันรัตน์ได้เสด็จมาเป็นประธานในการเปิดโรงพยาบาล ทรงพรมน้ำพระพุทธมนต์ไปทั่วโรงพยาบาล วันนี้จะถือได้ว่าเป็นวันกำเนิดของโรงพยาบาลกรุงเทพ

ที่รั้วข้างประตูทางเข้ามายังโรงพยาบาล มีแผ่นป้ายชื่อ “โรงพยาบาลกรุงเทพ” แผ่นใหญ่ ตัวหนังสือเป็นตัวอักษรทองเหลืองเป็นมันวาว และสมเด็จพระสังฆราชทรงเจิมไว้นั้น เรายืนมองกันอยู่นานด้วยความภูมิใจยิ่ง

แต่พอเช้าตรู่วันรุ่งขึ้น ผู้คนในโรงพยาบาลเอะอะโวยวายกันไปหมดในเมื่อเห็นแต่ป้ายราบเรียบ แต่อักษรทองเหลืองมันวาวหายไปเกลี้ยง ไม่รู้ใครมันงัดแงะไปขายเป็นที่ระลึกเสียแล้ว

เมื่อเปิดโรงพยาบาลใหม่ในตอนแรก ถ้าจะได้เดินขึ้นไปบนชั้น ๒-๓ ของตึกแล้วมองดูไปรอบๆ โรงพยาบาลแล้วจิตใจค่อนข้างจะว้าเหว่ ในเมื่อรอบโรงพยาบาลมีแต่ทุ่งหญ้า สงบเงียบ มีบ้านคนเป็นแห่งๆ อยู่ห่างๆ กัน

เมื่อยามค่ำคืน ยืนอยู่แถวหน้าแพทยสมาคม จะเห็นตึกโรงพยาบาลจากแสงสว่างของดวงไฟฟ้า แต่โดยรอบโรงพยาบาลจะมืดมิดไปหมด เงียบสงบจะมีก็เสียงกบเขียด และแมลงต่างๆ ทั่วไป ทางที่จะเข้ามาถึงโรงพยาบาล ตั้งแต่แพทยสมาคมตลอดจนถึงโรงพยาบาลมืดมองไม่เห็นทาง เพราะไม่มีเสาไฟฟ้าและโคมไฟ พอให้แสงสว่าง ทางเทศบาลแจ้งว่า ถนนที่จะเข้าไปโรงพยาบาลไม่ใช่ถนนของเทศบาล เจ้าของที่ดินไม่ได้บอกให้เทศบาล และได้สืบดูแล้วไม่ทราบเจ้าของที่ไปอยู่ที่ไหนจึงต้องปล่อยให้ถนนหนทางนั้นมืดมานานแล้ว

ด้วยความยุ่งยากลำบากเช่นนั้น เราต้องตัดสินใจเช่าตึกซอยศูนย์วิจัย ซึ่งเป็นตึกอาบอบนวดเดิมทางด้านตะวันตกของซอย เป็นสถานที่ตรวจโรคและที่ทำงานของ

ทันตแพทย์ หลังตรวจคนไข้แล้วถ้าจะต้องเข้าอยู่โรงพยาบาลจึงจะนำส่งไปอยู่โรงพยาบาล เราต้องเช่าตึกนั้นเป็นสถานที่สำหรับตรวจโรคอยู่หลายปี

ถนนทางเข้ามาโรงพยาบาลมืดอยู่หลายปี จนถือตามกฎหมายว่าไม่มีใครแจ้งว่าเป็นเจ้าของที่ เทศบาลจึงได้ติดตั้งเสาไฟฟ้าและมีดวงไฟฟ้าใช้ ช่วยให้ทางเข้ามาโรงพยาบาลมีแสงสว่าง ไม่มืดอีกในเวลาต่อมา

เมื่อเปิดโรงพยาบาลใหม่ๆ พยาบาลของเรามีหน้าที่พิเศษเพิ่มขึ้นบ้างอย่างหนึ่ง คือ ตั้งแต่เช้าต้องช่วยกันกวาดตัวแมลงที่มาเล่นไฟในตอนกลางคืน และตายเกลื่อนอยู่เต็มพื้นห้อง ได้แมลงที่จะต้องขนทิ้งเป็นกอบเป็นกำเลย เพราะเวลานั้นโรงพยาบาลเราเป็นที่เดียวที่มีแสงไฟสว่างกลางท้องทุ่ง

ถนนหนทางที่เข้ามาตั้งแต่ข้างแพทยสมาคมจนถึงโรงพยาบาลมีปัญหาไม่สิ้นสุด หลายครั้งเราต้องใช้เงินไปในการซ่อมการสร้างถนนไปหลายต่อหลายครั้ง แต่ละครั้งเป็นเงินไม่น้อย ยิ่งเวลาที่มีฝนตกหนักจะมีท่วมขึ้นมาถึงถนน และถนนจะเป็นโคลน เข้าออกไม่สะดวก คนไข้ก็เข้ามาในโรงพยาบาลไม่ได้เราต้องเสียเงินไปอีกเป็นแสนๆ

แต่ทั้งๆ ที่ถนนหนทางก็ดีขึ้นแต่การไปมาจากปากซอยศูนย์วิจัยมายังโรงพยาบาลก็ไม่สะดวกสำหรับคนทั่วไป และไม่มียานพาหนะมาและกลับออกไปจากโรงพยาบาล เราจึงต้องมีรถสองแถวสำหรับคนไข้เข้ามาและออกไปถึงถนนเพชรบุรีตัดใหม่ได้สะดวกขึ้น ขณะเดียวกันนั้นชาวบ้านแถวนั้นก็ได้อาศัยรถสองแถวของเราด้วย ดีใจที่เราได้ทำประโยชน์ให้ชาวบ้านด้วย

ตั้งแต่นั้นต่อมาโรงพยาบาลกรุงเทพเจริญก้าวหน้ารุ่งเรืองมากขึ้นตามลำดับ โรงพยาบาลได้สร้างตึกรับคนไข้เพิ่มขึ้นอีกหลายตึก มีการจัดตั้งศูนย์เฉพาะโรคในการตรวจรักษาโรคโดยเฉพาะ ตามระบบต่างๆ ของร่างกาย เป็นศูนย์เฉพาะโรคและมีแพทย์พยาบาลที่มีความชำนาญ มีความรู้ที่จะใช้รักษาโรคโดยเฉพาะหลายศูนย์

นอกจากนั้น บริษัท กรุงเทพดุสิตเวชการ และโรงพยาบาลกรุงเทพ ยังมีโรงพยาบาลในเครือข่ายอยู่ในกรุงเทพและต่างจังหวัดอีก ๑๓-๑๔ โรงพยาบาลด้วยกัน

ผมพูดถึงโรงพยาบาลกรุงเทพ โดยเฉพาะตอนแรกๆ ที่เริ่มต้นการจัดตั้งโรงพยาบาลซึ่งในครั้งนั้นเราต้องประสบกับความทุกข์ยากลำบากกายใจแสนสาหัส แต่เวลานี้เราได้ประสบกับความสุข สุขใจที่สมความปรารถนาที่เรามุ่งหมายเอาไว้ตั้งแต่

ต้นโดยทุกประการและเชื่อว่าโรงพยาบาลกรุงเทพ จะต้องก้าวหน้าต่อไปอีก โดยไม่มีที่สิ้นสุด

ผมพูดเพราะตัวเองได้ทำหน้าที่เป็นประธานบริษัทมาเป็นเวลานานปี ตั้งแต่เริ่มตั้งคณะกรรมการบริษัท และโรงพยาบาลกรุงเทพ พึ่งจะออกจากเป็นประธานมาไม่นานปีแต่ก็ยังคงเป็นกรรมการของบริษัทอยู่จนเวลานี้ ผมได้รู้ผมได้เห็นสภาพของโรงพยาบาลตั้งแต่ต้นจนถึงเวลานี้ ผมมองโรงพยาบาลกรุงเทพด้วยความปลื้มปิติ

ผมได้เห็นความสามารถ ความรู้ในวิชาการ ความเอาใจใส่คนไข้และญาติ ความรัก ความสมานสามัคคีในพวกกันเองภายในโรงพยาบาล ผมได้เห็นการแสดงความนับถืออ่อนน้อม และความยิ้มแย้มแจ่มใส การแสดงความเป็นมิตรไมตรีต่างๆ ทุกคนที่เข้ามาอยู่ในโรงพยาบาลกรุงเทพ และแสดงทุกอย่างที่แสดงความเต็มใจที่จะให้ความช่วยเหลือ

ผมเองไม่เป็นเพียงแพทย์ กรรมการบริษัทกรุงเทพดุสิต ไม่ใช่เพียงคนอายุมากกว่าใครๆ จนมีคนในโรงพยาบาลเรียกว่า "อาจารย์ปู่" แต่ผมยังเป็นคนไข้ของพยาบาลกรุงเทพ เข้ามาเพราะป่วย ในโรงพยาบาลกรุงเทพเสียหลายครั้ง เพื่อการรักษาโรคสมอง หัวใจ ไต และโรคที่ต้องรักษาทางกายภาพบำบัด เพราะอายุมากขึ้นๆ มันหนีไม่พ้นที่จะเป็นโรคของอวัยวะทุกอวัยะ เมื่อป่วยทุกคราว ผมได้เห็นถึงน้ำใจของกรรมการบริษัท แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่ฝ่ายต้อนรับ แม้แต่เจ้าหน้าที่และคนงานทุกคน

ผมดีใจและสุขใจเมื่อคิดถึงว่า "ในที่แห่งหนึ่งเรามีความสุขแล้วในเมื่อเรามีคนที่เรารักและคนที่รักเรา เช่นนี้ "

เราคงอยู่ในแดนสุขาวดีแน่แล้ว

คิดไปถึงเมื่อมีการจัดตั้งโรงพยาบาลกรุงเทพขึ้นมา ตั้งแต่วันเปิดโรงพยาบาลกรุงเทพ ผมได้ให้คำขวัญอันเป็นอุดมคติของโรงพยาบาลกรุงเทพไว้ว่า

" ณ ที่นี้ คือสถานที่ซึ่งวิทยาศาสตร์การแพทย์
และความเมตตาปรานี ได้มาบรรจบกัน "

เวลานี้ อุดมคตินี้ได้พิสูจน์ ให้เห็นความเป็นจริงแล้ว

๙๒ ปี

ศาสตราจารย์นายแพทย์ เสนอ อินทรสุขศรี

ศาสตราจารย์นายแพทย์ เสนอ อินทรสุขศรี : เรียบเรียง

บรรณาธิการที่ปรึกษา คุณจุฑาธวัช อินทรสุขศรี
พล ต.ต. สหัสชัย อินทรสุขศรี
คุณณัฐดนัย อินทรสุขศรี

กองบรรณาธิการ คุณใจรักษ์ ตระกูลบุญ
คุณฉมาพล อินทรสุขศรี

ออกแบบปก รูปเล่ม หจก.เอกสาร ดีไซน์

ภาพประกอบ คุณเบญจนาฏ โพธิ์ทิพย์

พิมพ์ที่ บริษัท ซไท-โล-กราฟ จำกัด

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : พฤษภาคม ๒๕๕๖

วัตถุประสงค์ : นายแพทย์เสนอ อินทรสุขศรี ได้รวบรวมและเรียบเรียงข้อมูล เกี่ยวกับชีวประวัติและบทความต่างๆ เพื่อไว้แจกครั้งเมื่อครบรอบวันเกิด ๙๐ ปีที่ผ่านมา แต่เผอิญท่านไม่สบายต้องเข้าโรงพยาบาล การจัดทำรูปเล่มจึงต้องเลื่อนมาแจกในวาระครบรอบวันเกิด ๙๒ ปีในปีนี้

ตลอดชีวิตที่ผ่านมา ผมได้ผ่านพบประสบมาแล้ว ทั้งความทุกข์และความสุข แต่ผมคิดว่าตัวมีโชคชะตาดี ที่มีความสุขมากกว่าความทุกข์ คงเป็นเพราะผมเกิดมาในตระกูลและครอบครัวที่ดี มีพ่อแม่ดี พี่น้องและญาติทุกคนดี ได้เล่าเรียนในสถานศึกษาที่ดี ครูอาจารย์ดี เพื่อนๆ ดี ภรรยาและลูกหลานดี อีกทั้งเกิดและเติบโตขึ้นมาในถิ่นฐานและสังคมที่ดี มีคุณธรรม

